GRUPUL EDITORIAL
CORINT

JANE EYRE

Charlotte Brontë

LEDA CLASIC

Charlotte Brontë

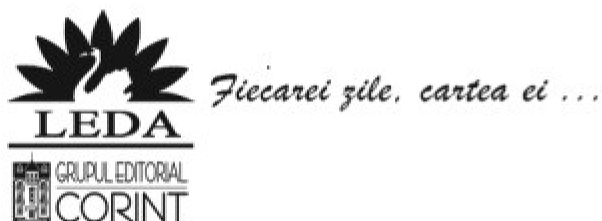
JANE EYRE

Charlotte Brontë

Jane Eyre

Editura LEDA

Charlotte Brontë

Jane Eyre

Redactor: Lili Danilescu
Tehnoredactare computerizată: Andreea Apostol
Coperta: Walter Riess
Ilustraţia copertei reproduce un fragment din Louise Claire Sennegon de Camille Corot
Charlotte Brontë, JANE EYRE

ISBN: 978-973-102-328-1
Pentru comenzi şi informaţii adresaţi-vă la:
Editura LEDA
Difuzare şi Clubul Cărţii
Calea Plevnei nr. 145, sector 6, cod poştal 060012, Bucureşti

Tel: 021.319.88.22, 021.319.88.33, 021.319.88.55, 021.319.88.66, 021.319.88.77
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazinul virtual: www.grupulcorint.ro
Lectura digitală protejează mediul
Versiune electronică realizată de Elefant.ro

TABEL CRONOLOGIC

1816 21 aprilie. Charlotte, a treia fiică a lui Patrick Brontë şi a Mariei Branwell Brontë se naşte la Thornton, Yorkshire.

1820 Familia se mută la Haworth, unde Patrick Brontë este numit preot paroh.

1821 Maria Brontë moare de cancer; sora ei, Elizabeth Branwell, se mută cu familia îndoliată.

1824 Patrick Brontë îşi trimite cele două fiice mai mari, Elizabeth şi Maria, la şcoală la Wakefield. Ele se transferă apoi la Şcoala din Cowan Bridge, Lancashire. Charlotte şi Emily li se alătură aici; acesta va fi modelul şcolii din *Jane Eyre*. Elizabeth şi Maria se întorc acasă, bolnave de tuberculoză.

1825 – 1831 Charlotte şi Emily se întorc la Haworth. Maria şi Elizabeth mor. Domnul Brontë îi aduce lui Branwell

o cutie cu soldăţei de lemn; jucându-se cu aceştia, Charlotte, Emily, Branwell (născut în 1817) şi Anne (născută în 1820) încep să scrie în detaliu, pe sute de pagini, despre un regat imaginar numit Angria.

1831 Charlotte se înscrie la şcoala lui Miss Wooler de la Roe Head, lângă Huddersfield. Leagă o strânsă prietenie cu Mary Taylor şi Ellen Nussey.

1832 Se întoarce acasă pentru a se ocupa de educaţia surorilor ei.

1835 Revine la Roe Head ca profesoară.

1838 Îşi dă demisia şi se întoarce la Haworth.

1839 Acceptă un post de guvernantă la familia Sidgwick, dar pleacă după două luni şi se întoarce la Haworth. Refuză o cerere în căsătorie din partea reverendului Henry Nussey, fratele prietenei ei Ellen.

1842 Charlotte şi Emily pleacă la Bruxelles pentru a studia franceza şi germana la pensionul Heger. La scurt timp, mătuşa lor, Elizabeth Branwell, moare, lăsându-i fiecăreia câte o mică sumă de bani, ceea ce le oferă posibilitatea să revină acasă.

1843 Charlotte se întoarce la Bruxelles ca profesoară, dar se simte singură şi deprimată şi revine la Haworth.

1844 Încearcă să pună bazele unei şcoli în Haworth, dar nu are nici un elev.

1845 Branwell îşi găseşte o slujbă ca profesor particular, dar este concediat din cauza unei legături cu soţia celui care îl angajase; rămâne acasă, abuzând de băutură şi droguri, excese care îi vor aduce în final moartea.

1846 Charlotte, Emily şi Anne publică împreună, pe propria cheltuială, un volum de *Poezii* semnat „Currer, Ellis şi Acton Bell”, din care se vând doar două exemplare. Romanul lui Charlotte, intitulat *Profesorul*, este refuzat de către editori. Ea începe să scrie *Jane Eyre*, având în acelaşi timp grijă de tatăl său, care făcuse o operaţie la ochi.

1847 Publică *Jane Eyre*, care se bucură imediat de succes. În acelaşi an apar romanul lui Emily, *La răscruce de vânturi*, şi cel al lui Anne, *Agnes Grey*, tot sub pseudonimul Bell.

1848 Charlotte şi Anne îşi vizitează editorii din Londra, dezvăluindu-şi adevărata identitate. Branwell şi Emily se sting din viaţă. Înainte să moară, Emily îl transmite microbul tuberculozei şi lui Anne. Întrerupându-şi lucrul la romanul *Shirley*, Charlotte o îngrijeşte pe Anne.

1849 Anne moare de tuberculoză. Charlotte termină romanul *Shirley*, pe care îl şi publică.

1851 Călătoreşte de trei ori la Londra, ca oaspete al editorului ei; îl întâlneşte pe Thackeray. Face excursii în Scoţia şi la Manchester, unde o vizitează pe Elizabeth Gaskell, viitoarea ei biografă. Refuză o cerere în căsătorie din partea lui James Taylor.

1853 Publică *Villette*, un roman scris în Bruxelles.

1854 Se căsătoreşte cu preotul Arthur Bell Nicholls, care nu îi împărtăşeşte interesele intelectuale, dar care o face fericită. Începe *Emma*, roman pe care nu îl termină.

1855 31 martie. Charlotte Brontë moare în Haworth, în urma unei pneumonii.

1857 Romanul *Profesorul*, respins anterior, este publicat postum. În acelaşi an apare şi *Life of Charlotte Brontë* de Elizabeth Gaskell.

VOLUMUL I

Capitolul I

Nu puteam ieşi la plimbare în acea zi. Adevărat, hoinărisem vreo oră de dimineaţă printre tufişurile desfrunzite, dar după cină (când nu avea invitaţi, doamna Reed cina devreme), vântul rece de iarnă adusese nori atât de întunecaţi şi o ploaie atât de pătrunzătoare, încât nici nu mai putea fi vorba să ieşim afară.

M-am bucurat, căci nu-mi plăcuseră niciodată plimbările lungi, în special în după-amiezele friguroase; mi-era groază de întoarcerea acasă în amurg, cu degetele îngheţate, cu inima grea din pricina dojenilor lui Bessie, doica, şi umilită de conştiinţa inferiorităţii mele fizice faţă de Eliza, John şi Georgiana Reed.

Cei trei – Eliza, John şi Georgiana – erau acum adunaţi în salon în jurul mamei lor. Ea stătea întinsă pe o canapea lângă foc şi părea cu desăvârşire fericită avându-i lângă ea pe scumpii ei (care pe moment nu se certau şi nici nu plângeau). Pe mine nu mă inclusese în grupul lor, spunând că „regretă că e nevoită să mă ţină deoparte; dar până va auzi de la Bessie şi va vedea cu propriii ei ochi că mă străduiam cu sinceritate să fiu într-o dispoziţie mai prietenoasă şi mai potrivită unui copil, să mă port mai plăcut şi mai vioi – mai deschis, mai firesc decât acum –, trebuie să mă lipsească de privilegiile de care se bucură doar copilaşii mulţumiţi şi fericiţi”.

— Ce spune Bessie că am făcut? am întrebat eu.

— Jane, nu-mi plac cei care găsesc nod în papură şi pun tot soiul de întrebări; şi pe urmă, un copil nu are voie să vorbească aşa cu cei mari. Aşază-te undeva; şi până ce vei putea vorbi aşa cum trebuie, nu mai scoate nici un cuvânt.

Lângă salon se afla o mică încăpere unde se lua masa de dimineaţă; m-am strecurat acolo. Înăuntru se găsea şi o bibliotecă şi curând mi-am luat o carte, având grijă să fie una cu poze. M-am urcat pe un pervaz, mi-am adunat picioarele turceşte şi, după ce am tras draperia de stofă roşie, m-am simţit la adăpost.

În dreapta vedeam faldurile draperiei stacojii; în stânga erau ochiurile transparente de geam care mă apărau, dar nu mă separau cu totul de ziua mohorâtă de noiembrie. Din când în când, pe când întorceam paginile cărţii, priveam la după-amiaza de iarnă. În depărtare se vedea o fâşie palidă de negură şi nori; mai aproape, o pajişte udă şi tufişuri bătute de furtună, ca şi o ploaie ce cădea necontenit, sălbatic.

M-am întors la cartea mea – *Istoria păsărilor din Anglia*, a lui Bewick; în general, nu-mi prea păsa de text şi totuşi erau unele pagini introductive pe care, deşi eram doar un copil, nu le puteam trece cu vederea. Erau cele care vorbeau despre locurile unde veneau cel mai des păsările mării; despre „stâncile şi promontoriile solitare” locuite doar de ele; despre coasta Norvegiei, presărată cu insuliţe de la capătul său de sud, Lindesness sau Naze, până la Capul Nord –

„Acolo unde Oceanul de Nord, îngheţat,
Fierbe trist lângă insulele aride
Din îndepărtata Thule; iar Atlanticul învolburat
Curge printre furtunoasele Hebride.”

Şi nici nu puteam trece peste imaginea ţărmurilor sumbre din Laponia, Siberia, Spitzbergen, Novaia Zemlea, Islanda, Groenlanda, cu „vasta întindere a Zonei Arctice şi acele regiuni solitare ale unui spaţiu lugubru – un izvor de ger şi zăpadă, unde câmpuri de gheaţă strânse în secole de iarnă, şlefuind înălţimile alpine aflate deasupra unor alte înălţimi, înconjoară Polul şi concentrează asprimea

atât de mare a frigului extrem”. Aceste ţinuturi impregnate de paloarea morţii au prins contur în mintea mea; neclare, ca toate noţiunile pe jumătate înţelese ce plutesc vagi în mintea copiilor, dar ciudat de impresionante. Cuvintele din aceste pagini de început se legau de desenele ce urmau şi dădeau un sens stâncii ce se ridica singuratică în mijlocul talazurilor înspumate, bărcii sfărâmate, părăsite pe un ţărm pustiu, lunii reci şi palide, aruncând priviri furişe prin zăbrelele norilor spre o epavă care tocmai se scufunda.

Nu pot descrie ce sentiment bântuia cimitirul solitar, cu pietrele sale de mormânt; poarta lui, cei doi copaci, orizontul jos, încins de un zid dărâmat, şi scena lunii care tocmai răsărise, dând mărturie asupra ceasului înserării.

Cele două corăbii oprite pe o mare încremenită îmi păreau a fi fantome marine.

Peste criminalul care ţintuia bocceaua hoţului în spatele său am trecut repede, căci era un subiect înfricoşător.

La fel şi creatura aceea neagră, cu un corn, care stătea singuratică pe o stâncă, privind în depărtare mulţimea ce înconjura o spânzurătoare.

Fiecare imagine spunea o poveste; adeseori tainică pentru puterea mea nedezvoltată de înţelegere şi pentru sentimentele mele nedesăvârşite, dar întotdeauna atât de interesantă; la fel de interesantă ca şi poveştile pe care le spunea uneori Bessie în serile de iarnă, când se întâmpla să fie binedispusă; şi când, după ce îşi aducea masa de călcat lângă focul din camera copiilor, ne lăsa să stăm lângă ea.

În timp ce aranja volanele de dantelă ale doamnei Reed şi călca în cute mărunte marginile bonetei ei de noapte, ne hrănea atenţia neostoită cu istorisirile de dragoste şi aventuri luate din vechi basme sau balade şi mai vechi; ori

(aşa cum am descoperit mai târziu) din *Pamela* şi *Henry, conte de Moreland*[1].

Cu Bewick pe genunchi, mă simţeam fericită: fericită, cel puţin în felul meu. Nu mă temeam decât să nu fiu întreruptă – şi aceasta s-a întâmplat foarte repede. Uşa încăperii s-a deschis.

— Boh! Cucoana Mofluză! se auzi vocea lui John Reed; apoi el tăcu, căci camera părea goală.

— Unde naiba e? continuă el. Lizzy! Georgy! strigă el către surorile sale. Joan nu e aici: spuneţi-i mamei că lighioana a fugit afară în ploaie!

„Ce bine că am tras draperia”, mi-am spus eu şi m-am rugat din tot sufletul să nu-mi descopere ascunzătoarea; şi nici n-ar fi descoperit-o John Reed singur, căci nu avea nici imaginaţie, şi nici deşteptăciune; dar Eliza şi-a băgat capul pe uşă şi a zis imediat:

— Precis e la fereastră, Jack.

Iar eu am ieşit pe dată, căci tremuram la ideea de a fi târâtă afară de acolo de respectivul Jack.

— Ce vrei? am întrebat cu o sfială stângace.

— Spune: „Ce vreţi, conaşule Reed?” a fost răspunsul. Vreau să vii aici – şi, aşezându-se într-un fotoliu, mi-a arătat cu un gest că trebuia să mă apropii şi să rămân în picioare în faţa lui.

John Reed avea 14 ani, cu patru ani mai mult decât mine, căci eu nu aveam decât zece. Era înalt şi solid pentru vârsta lui, cu o piele spălăcită, cu aspect nesănătos; trăsături grosolane pe faţa lătăreaţă, membre greoaie cu extremităţi mari. De obicei se îndopa la masă, ceea ce nu-i făcea bine la ficat, şi de aceea avea mereu ochii urduroşi şi înceţoşaţi, iar obrajii buhăiţi. Acum ar fi

---

[1] *Pamela,* de Samuel Richardson (1740), şi *Henry, Earl of Moreland*, ediţie prescurtată de John Wesley (publicată în 1781) a romanului *The Fool of Quality* de Henry Brooke.

trebuit să fie la şcoală; dar mama lui îl luase acasă pentru o lună sau două, „din cauza sănătăţii sale şubrede”. Domnul Miles, învăţătorul, spunea că s-ar simţi foarte bine dacă i s-ar trimite mai puţine prăjituri şi bomboane de acasă; dar inima de mamă refuza să accepte o părere atât de aspră şi înclina mai degrabă către ideea mai rafinată că paloarea lui John se datora sârguinţei prea mari şi, poate, dorului de casă.

John nu-şi iubea prea mult mama şi surorile, iar pentru mine avea doar antipatie. Mă teroriza şi mă pedepsea; nu de două sau de trei ori pe săptămână, nu doar o dată sau de două ori pe zi, ci tot timpul; fiecare nerv al fiinţei mele se temea de el şi fiecare bucăţică de carne mi se strângea când se apropia de mine. Existau momente când această teroare pe care mi-o inspira mă uimea; pentru că nu eram tentată să mă împotrivesc nici ameninţărilor, nici suferinţelor pe care mi le producea; servitorii nu voiau să-şi supere tânărul stăpân luându-mi partea, iar doamna Reed era oarbă şi surdă în această privinţă: nu-l vedea niciodată lovindu-mă şi nici nu-l auzea vorbindu-mi urât, deşi uneori le făcea pe amândouă chiar în prezenţa ei, dar – e adevărat – mult mai frecvent fără ştirea ei.

Ca de obicei ascultătoare faţă de John, m-am apropiat de scaunul lui. Următoarele trei minute şi le-a petrecut scoţându-şi limba la mine, cât de tare a putut fără să-l doară. Ştiam că urma să vină imediat şi lovitura şi, deşi mă temeam de ea, m-am gândit cât de urât şi dezgustător părea cel ce avea să mi-o dea. Bănuiesc că a citit acest gând pe faţa mea, căci brusc, fără să scoată o vorbă, m-a lovit pe neaşteptate şi cu putere. M-am clătinat şi apoi, recăpătându-mi echilibrul, m-am tras câţiva paşi înapoi.

— Asta-i pentru obrăznicia cu care i-ai răspuns mamei mai devreme, spuse el, şi pentru că te-ai furişat în spatele

draperiilor, şi pentru privirea pe care ai avut-o acum două minute, guzgan ce eşti!

Obişnuită cu ocările lui John Reed, nici nu-mi trecea prin minte să-i răspund; nu mă gândeam decât în ce fel să îndur lovitura care cu siguranţă avea să-i urmeze insultei.

— Ce făceai în spatele draperiei? mă întrebă.

— Citeam.

— Arată-mi cartea.

M-am întors la fereastră şi i-am adus-o.

— N-ai nici un drept să pui mâna pe cărţile noastre; eşti o întreţinută, spune mama; nu mai ai nici un ban; tatăl tău nu ţi-a lăsat nimic; ar trebui să cerşeşti, nu să trăieşti aici cu nişte copii de condiţie bună ca noi şi să mănânci aceeaşi mâncare ca şi noi şi să porţi haine pentru care a plătit mama noastră. Acum, o să te învăţ eu minte să mai cotrobăi printre cărţile mele; căci ele sunt ale mele; toată casa e a mea sau o să fie peste câţiva ani. Du-te lângă uşă şi rămâi acolo, departe de oglindă şi de ferestre.

Am făcut ce mi-a cerut, fără să-mi dau seama la început ce avea de gând, dar când l-am văzut ridicând cartea şi pregătindu-se să o arunce în mine, m-am tras instinctiv într-o parte, cu un strigăt speriat; dar nu m-am grăbit suficient, căci cartea a zburat prin aer, m-a lovit şi eu am căzut, lovindu-mă cu capul de uşă şi rănindu-mă. Din rană a început să curgă sânge, iar durerea era ascuţită; groaza începea să-mi treacă, înlocuită de alte sentimente.

— Băiat rău şi crud! am spus eu. Semeni cu un criminal – cu un stăpân de sclavi – eşti ca împăraţii Romei!

Citisem *Istoria Romei* a lui Goldsmith[2] şi îmi formasem propria părere despre Nero, Caligula şi ceilalţi. Făcusem şi nişte comparaţii în gând, pe care până atunci nici nu-mi trecuse prin minte să le exprim cu voce tare.

---

[2] *History of Rome*, de Samuel Gold Smith, publicată în 1769.

— Ce? Ce? a strigat el. Mi-a spus ea mie aşa ceva? Aţi auzit-o, Eliza şi Georgiana? Crezi că n-o să-i spun mamei? Dar mai întâi...

Se repezi la mine; l-am simţit înşfăcându-mă de păr şi de umăr: dar se lupta cu o fiinţă ajunsă la disperare, căci vedeam în el tiranul, asasinul. Am simţit câteva picături de sânge din rana de la cap prelingându-mi-se pe gât şi am simţit o durere ascuţită; aceste senzaţii au învins pe moment frica şi am reacţionat într-un mod violent. Nu ştiu prea bine ce am făcut cu mâinile, dar el m-a făcut de două ori „Şobolanule!” şi a urlat cu putere. Îi veniseră şi întăririle: Eliza şi Georgiana fugiseră să o cheme pe doamna Reed, care urcase la etaj; acum ea apăru în cameră, urmată de Bessie şi de Abbot, camerista ei. Am fost despărţiţi; am auzit cuvintele:

— Vai de mine, vai de mine! Cu câtă furie s-a repezit la conaşul John!

— A mai văzut vreodată cineva atâta patimă?!

Apoi, doamna Reed a spus:

— Duceţi-o în camera roşie şi încuiaţi-o acolo.

Patru mâini m-au înşfăcat imediat şi m-au târât în sus pe scări.

Capitolul II

M-am împotrivit tot drumul: era ceva nou din partea mea şi o atitudine care a întărit şi mai mult părerea proastă pe care Bessie şi domnişoara Abbot erau înclinate să o aibă despre mine. Adevărul este că nu-mi mai stăpâneam firea sau mai degrabă îmi ieşisem cu totul din fire, cum ar spune francezii[3]: eram conştientă că revolta mea de moment mă expusese deja la pedepse necunoscute; şi la

---

[3] *Étre hors de soi* (franceză).

fel ca orice sclav rebel, mă simţeam hotărâtă, în disperarea mea, să merg până la capăt.

— Ţine-i mâinile, domnişoară Abbot, e ca o pisică sălbatică.

— Ce ruşine! Ce ruşine! striga camerista. Ce purtare groaznică, domnişoară Eyre, să loveşti un tânăr gentleman, fiul binefăcătoarei tale! Tânărul tău stăpân!

— Stăpân! Cum e el stăpânul meu? Sunt eu o servitoare?

— Nu, eşti mai rău decât o servitoare, căci nu faci nimic în casa asta. Haide, stai jos şi gândeşte-te la răutatea ta!

Mă băgaseră deja în camera menţionată de doamna Reed şi mă aşezaseră cu forţa pe un taburet; impulsul meu a fost să mă smucesc în sus; cele două perechi de mâini m-au oprit imediat.

— Dacă nu stai liniştită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnişoară Abbot, dă-mi jartierele dumitale, pe-ale mele o să le rupă într-o clipă.

Domnişoara Abbot se răsuci pentru a-şi scoate de pe piciorul voinic jartiera cerută. Aceste pregătiri pentru legarea mea, ca şi umilinţa pe care o implicau, mă mai liniştiseră puţin.

— Nu le scoateţi! am strigat eu. N-o să mă mai mişc.

Pentru a întări cele spuse, mă prinsei cu mâinile de scaun.

— Ai grijă să n-o faci, spuse Bessie; şi, când fu convinsă că mă potolisem, îşi slăbi strânsoarea; apoi ea şi domnişoara Abbot rămaseră în picioare în faţa mea, cu braţele încrucişate, uitându-se la mine încruntate şi neîncrezătoare, ca şi cum s-ar fi îndoit că sunt în toate minţile.

— N-a mai făcut niciodată aşa ceva, spuse în cele din urmă Bessie, întorcându-se către Abigail.

— Dar a avut-o întotdeauna în fire, fu răspunsul. De multe ori i-am spus stăpânei ce cred eu despre copilă şi

stăpâna m-a aprobat. E o micuţă tare prefăcută; n-am mai văzut niciodată o fată de vârsta ei să fie atât de ascunsă.

Bessie nu răspunse, dar după un timp îmi spuse:

— S-ar cuveni să ştii, domnişoară, că îi eşti obligată doamnei Reed; ea te întreţine; dacă s-ar întâmpla să te alunge, ar trebui să te duci la azilul săracilor.

N-am replicat nimic, auzind aceste cuvinte; căci nu erau noi pentru mine; cele mai vechi amintiri din existenţa mea includeau asemenea aluzii. Aceste reproşuri legate de dependenţa mea deveniseră un refren monoton şi neclar în urechile mele – foarte dureros şi zdrobitor, dar numai pe jumătate inteligibil. Doamna Abbot interveni:

— Şi nu se cuvine să te gândeşti că ai fi egală cu domnişoarele Reed şi domnul Reed, doar pentru că stăpâna îţi permite cu generozitate să creşti alături de ei. Ei vor avea o mulţime de bani, şi tu nu vei avea nimic; datoria ta e să fii umilă şi să încerci să le intri în voie.

— Ceea ce-ţi spunem noi e spre binele tău, adăugă Bessie cu o voce blândă; ar trebui să încerci să fii utilă şi îndatoritoare şi-atunci poate că aici va fi întotdeauna casa ta; dar dacă devii iute la mânie şi obraznică, sunt sigură că stăpâna te va alunga.

— Şi-apoi, zise domnişoara Abbot, Dumnezeu o s-o pedepsească. Ar putea să o trăsnească tocmai în toiul unei furii de-ale ei, şi atunci ce se va mai alege de ea? Haide, Bessie, să o lăsăm: n-aş vrea să am o inimă ca a ei. Spune-ţi rugăciunile, domnişoară Eyre, când o să rămâi singură, căci dacă nu te căieşti, un duh rău o să coboare pe horn şi o să te ia cu el.

Au plecat, trăgând uşa şi încuind-o în urma lor.

Camera roşie era o încăpere în care se dormea foarte rar. Aş putea spune chiar niciodată; doar dacă nu cumva veneau din întâmplare prea mulţi oaspeţi la Gateshead Hall şi era necesară folosirea ei; cu toate acestea, era una

dintre cele mai mari şi mai impunătoare încăperi ale conacului. Un pat ce se sprijinea pe stâlpi masivi de mahon, cu draperii de damasc de un roşu aprins, se înălţa ca un tabernacul în mijlocul camerei. Cele două ferestre mari, cu storurile întotdeauna coborâte, erau pe jumătate îngropate în ghirlandele şi faldurile unor draperii asemănătoare cu cele ale patului; covorul era roşu; masa aflată la picioarele patului era acoperită cu o pânză stacojie; pereţii erau de un brun roşcat blând, cu reflexe trandafirii; dulapul, măsuţa de toaletă, scaunele erau dintr-un mahon întunecat, bine lustruit. Din toate aceste umbre adânci ce mă înconjurau se ridicau înalte şi strălucitor de albe saltelele şi pernele adunate pe pat, acoperite cu o cuvertură de bumbac de Marsilia, şi ea albă ca zăpada. Mai puţin vizibil era un fotoliu mare, aflat lângă capul patului, tot alb, cu un taburet pentru picioare în faţa lui, şi arătând, după cum mi se părea mie, ca un palid tron[4].

Camera era friguroasă, căci rareori se făcea aici focul; era liniştită, fiind departe de camera copiilor şi de bucătării; solemnă, pentru că se ştia că aici se intra foarte rar. Doar servitoarea venea aici sâmbăta, pentru a şterge de pe oglindă şi de pe mobilă praful adunat în tăcere în cursul unei săptămâni. Iar doamna Reed însăşi, foarte rar, venea să verifice conţinutul unui anume sertar al dulapului unde erau puse diferite acte, cutia ei cu bijuterii şi o miniatură reprezentându-l pe răposatul ei soţ; şi în aceste ultime cuvinte constă secretul camerei roşii: vraja care a păstrat-o atât de izolată, în ciuda splendorii ei.

Domnul Reed era mort de nouă ani. În această cameră îşi dăduse ultima suflare, aici zăcuse pe catafalc; de aici fusese luat coşciugul lui de către ciocli; şi din acea zi, un

---

[4] Arthur Pollard, în *Charlotte Brontë* (1968, 91), sugerează că acesta aminteşte de „scaunul de domnie mare şi alb” din *Apocalipsa*, 20:11, în faţa căruia are loc judecata celor morţi.

sentiment de lugubră pioşenie a făcut ca liniştea ei să nu fie prea des tulburată.

Scaunul pe care Bessie şi severa domnişoară Abbot mă lăsaseră pironită era un taburet jos, aflat lângă cadrul de marmură al căminului: patul se înălţa în faţă; în dreapta mea era dulapul înalt şi întunecat, cu reflexe sparte, blânde, care formau pete pe luciul panelului; în stânga erau ferestre cu draperii; între ele, o oglindă mare reflecta măreţia pustie a patului şi a încăperii. Nu eram foarte sigură dacă încuiaseră camera; şi când am îndrăznit să mă mişc, m-am ridicat şi m-am dus să verific. Dar vai! nici o temniţă nu era mai sigură ca acea încăpere. Când m-am întors, a trebuit să trec prin faţa oglinzii; privirea mea fascinată a cercetat involuntar adâncimile pe care le reflecta. În acel abis imaginar, totul părea mai rece şi mai întunecat decât în realitate; iar silueta măruntă şi ciudată care se uita de acolo la mine, cu o faţă şi nişte braţe albe ce împestriţau întunericul mohorât, şi cu ochii în care strălucea spaima, care se mişcau când totul împrejur era nemişcat, toate mi s-au părut a fi un spirit adevărat: m-am gândit ca la una dintre acele mărunte apariţii, pe jumătate zână, pe jumătate spiriduş, care în poveştile de seară ale lui Bessie ieşeau din vâlcelele singuratice şi mlăştinoase pline de ferigi şi apăreau în faţa ochilor călătorilor întârziaţi. M-am întors la scăunelul meu.

Eram bântuită de superstiţii în acel moment; dar nu mă cuprinseseră cu totul încă; sângele continua să-mi alerge fierbinte prin vene; spiritul de sclav răzvrătit încă mă stăpânea cu patima lui amară; trebuia să stăvilesc goana iute a amintirilor înainte de a tremura în faţa jalnicului prezent.

Toate actele violente de tiranie ale lui John Reed, toată indiferenţa mândră a surorilor lui, toată ura mamei lui şi părtinirea servitorilor şi-au făcut loc în mintea mea

înceţoşată ca un strat de noroi întunecat într-o fântână tulbure. De ce trebuia să sufăr mereu, să fiu mereu asuprită, mereu acuzată, condamnată pentru totdeauna? De ce nu puteam niciodată să mulţumesc pe nimeni? De ce era zadarnic să încerc să câştig bunăvoinţa cuiva? Eliza, deşi încăpăţânată şi egoistă, era respectată. Georgiana, care avea o fire urâtă, o răutate muşcătoare şi o purtare insolentă, era răsfăţată de toată lumea. Frumuseţea ei, obrajii ei trandafirii şi buclele aurii îi încântau pe toţi cei care o priveau, câştigându-i iertarea pentru orice greşeală pe care o făcea. Cât despre John, nimeni nu i se împotrivea, cu atât mai puţin nu-l pedepsea, deşi răsucea gâturile porumbeilor, omora puişorii de păun, stârnea câinii împotriva oilor, rupea fructele viţelor din seră şi mugurii celor mai frumoase plante. Uneori, îi spunea mamei lui „băbătie”, o ocăra pentru pielea ei întunecată, la fel ca a lui, îi nesocotea dorinţele, iar de multe ori îi rupea şi îi păta rochiile de mătase – şi totuşi era „odorul ei”. Eu nu îndrăzneam să fac vreo greşeală; mă străduiam să îndeplinesc orice îndatorire şi de dimineaţa până seara mi se spunea că sunt neascultătoare şi nesuferită, ursuză şi prefăcută.

Încă mă mai durea capul şi-mi mai curgea sânge după lovitura primită; nimeni nu-l certase pe John pentru că dăduse în mine cu atâta furie; dar pentru că mă răzvrătisem împotriva lui, ca să mă feresc de un alt atac lipsit de sens şi violent, fusesem condamnată de toată lumea. „Nedrept! Nedrept!” striga raţiunea mea, împinsă de impulsul agoniei către o putere precoce, totuşi trecătoare; iar hotărârea mea, la fel de pornită, găsea ciudate soluţii pentru a obţine eliberarea de asuprirea insuportabilă – puteam fugi sau, dacă aceasta nu era posibil, să refuz să mai mănânc şi să mai beau ceva până când aveam să mă sting.

Câtă groază şi descurajare erau în sufletul meu în acea tristă după-amiază! Şi ce tulburare era în mintea mea, şi ce revoltă aveam în inimă! Şi totuşi, în ce întunericime, în ce ignoranţă adâncă se dădea acea luptă lăuntrică! Nu reuşeam să răspund la întrebarea pe care mi-o puneam necontenit – *de ce* sufeream atât? Acum, privind de la depărtarea atâtor ani – nu voi spune câţi –, văd totul limpede.

Eram în totală disonanţă cu Gateshead Hall, nu semănam cu nimeni de acolo, nu aveam nimic care să se armonizeze cu doamna Reed, cu odraslele ei sau cu servitorii ei preferaţi. Dacă ei nu mă iubeau, e adevărat că şi eu îi iubeam la fel de puţin. Ei nu puteau să trateze cu afecţiune pe cineva care nu avea simpatie pentru nici unul dintre ei; cineva diferit, opus lor prin fire, înţelegere, înclinaţii; cineva nefolositor, incapabil de a le servi interesele sau de a le spori plăcerea, cineva dăunător, care purta în sine sămânţa răzvrătirii faţă de atitudinea lor, a dispreţului pentru judecata lor. Ştiu că dacă aş fi fost un copil vesel, strălucitor, nepăsător, pretenţios, frumos şi zburdalnic – dar în acelaşi timp umil şi respectuos –, doamna Reed ar fi suportat mai împăcată prezenţa mea; copiii ei ar fi avut pentru mine ceva mai multă protecţie; iar servitorii ar fi fost mai puţin înclinaţi să facă din mine ţapul ispăşitor din camera copiilor.

În camera roşie, lumina zilei începu să pălească; era trecut de ora patru şi după-amiaza înnorată se cufunda în licărirea tristă a amurgului. Auzeam ploaia cum bătea necontenit în fereastra de la scară şi vântul vuind în crângul din spatele conacului. Treptat, m-am simţit rece ca gheaţa, iar apoi curajul mi-a pierit. Starea mea obişnuită de umilinţă, nesiguranţă, descurajare disperată stinse tăciunii furiei ce începuse să slăbească. Oare nu mă gândisem să mă las să mor de foame? Asta cu siguranţă

era o crimă; şi eram oare pregătită să mor? Sau era cavoul de sub altarul bisericii din Gateshead un loc atrăgător? În acest cavou mi se spusese că zăcea domnul Reed; şi gândul acesta mă făcu să-mi amintesc de el, ceea ce îmi stârni o spaimă crescândă. Nu mi-l puteam aminti bine, dar ştiam că era unchiul meu bun – fratele mamei mele –, că mă luase în casa lui când rămăsesem orfană şi că în ultimele sale clipe de viaţă îi ceruse doamnei Reed să-i promită că mă va creşte şi educa la fel ca pe propriii ei copii. Doamna Reed considera probabil că îşi ţinuse promisiunea; şi îndrăznesc să spun că şi-o ţinuse, atât cât îi îngăduise firea ei; dar cum putea ea să placă de-adevăratelea pe cineva care nu aparţinea rasei sale şi cu care, după moartea soţului ei, nu mai avea nici o legătură? Trebuie să fi fost foarte supărător pentru ea să se găsească legată printr-o promisiune smulsă cu greu, de a ţine locul de părinte pentru un copil străin, pe care nu-l putea iubi; şi să vadă cum o străină nesuferită îi tulbură în permanenţă viaţa de familie.

Un gând îmi trecu brusc prin cap. Nu mă îndoiam – niciodată nu mă îndoisem – că dacă domnul Reed ar mai fi fost în viaţă, m-ar fi tratat cu bunătate; şi acum, pe când stăteam uitându-mă la patul alb şi la pereţii cufundaţi în umbră – întorcând din când în când o privire fascinată spre oglinda ce lucea stins –, am început să-mi amintesc ce auzisem despre morţii tulburaţi în mormintele lor de încălcarea ultimelor lor dorinţe, care revin pe pământ pentru a-i pedepsi pe cei care au jurat strâmb şi pentru a-i răzbuna pe cei asupriţi. Şi m-am gândit că spiritul domnului Reed, chinuit de nedreptăţile suferite de copilul surorii sale, ar putea să-şi părăsească sălaşul – fie că acesta este în cavoul din biserică sau în lumea necunoscută a celor duşi – şi să apară înaintea mea în această încăpere.

Mi-am şters lacrimile şi mi-am domolit suspinele, temându-mă că vreun semn al marii mele dureri ar putea trezi o voce supranaturală care să mă aline sau ar putea aduce din întuneric un chip înconjurat de o aureolă, care să se aplece asupra mea cu o stranie milă. Simţeam că acest gând, deşi reconfortant la o primă vedere, ar fi fost cumplit dacă s-ar fi înfăptuit cu adevărat: m-am străduit cu toată puterea să-l alung – m-am străduit să fiu tare. Scuturându-mi părul din ochi, mi-am ridicat capul şi am încercat să privesc cu îndrăzneală prin camera întunecată; în acel moment, o lumină a licărit pe perete. Oare era, m-am întrebat eu, o rază de lună strecurată printre storuri? Nu, lumina lunii ar fi stat nemişcată, iar aceasta pâlpâia; în timp ce o priveam, ea aluneca spre tavan şi tremura deasupra capului meu. Acum pot presupune uşor că dunga aceea de lumină venea probabil de la un felinar purtat de cineva care trecea pe pajişte; dar în acel moment, când mintea mea era pregătită pentru ceva oribil, când nervii mei erau atât de încordaţi, m-am gândit că raza ce se mişca cu repeziciune era un crainic anunţând o viziune din lumea de dincolo. Inima a început să-mi bată nebuneşte, am simţit o căldură neobişnuită în cap, iar în urechi am auzit zgomote ca un fâlfâit de aripi. Mi se părea că lângă mine se afla ceva, mă simţeam apăsată, sufocată – n-am mai putut îndura – şi fără să vreau am scos un ţipăt sălbatic, m-am repezit la uşă şi am început să scutur clanţa într-un efort disperat. S-au auzit paşi venind în fugă spre cameră, cheia s-a răsucit în broască, iar Bessie şi Abbot au intrat.

— Domnişoară Eyre, ţi-e rău? spuse Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor! M-a luat cu spaimă! exclamă Abbot.

— Luaţi-mă de aici! Lăsaţi-mă să mă duc în camera copiilor! am strigat eu.

— De ce? Te-ai lovit? Ai văzut ceva? întrebă din nou Bessie.

— Oh! Am văzut o lumină şi am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mână şi ea nu şi-a tras-o.

— A ţipat dinadins, declară Abbot cu o urmă de dispreţ. Şi ce ţipăt! Dacă ar fi durut-o ceva foarte tare, ar fi fost de înţeles, dar ea nu a vrut decât să ne aducă aici. Îi ştiu eu vicleniile.

— Ce se întâmplă aici? întrebă o voce autoritară.

Şi doamna Reed apăru pe coridor, cu boneta-i fluturând, cu capotul foşnind ameninţător.

— Abbot şi Bessie, cred că am dat ordine stricte ca Jane Eyre să fie lăsată în camera roşie până ce vin chiar eu după ea.

— Domnişoara Jane a ţipat aşa de tare, doamnă! spuse ca o scuză Bessie.

— Dă-i drumul, a fost răspunsul. Lasă mâna lui Bessie, copilă. N-ai cum să ieşi de aici cu asemenea vicleşuguri, fii sigură. Nu pot să sufăr prefăcătoria, mai ales la copii. E de datoria mea să-ţi spun că şiretlicurile nu-ţi vor aduce nimic bun: o să stai aici o oră în plus, şi numai cu o condiţie: că te vei supune întru totul şi vei fi liniştită; iar atunci o să te eliberez.

— Oh, mătuşă, ai milă! Iartă-mă! Nu mai pot să îndur – pedepseşte-mă altfel! O să mor dacă...

— Taci din gură! Îndârjirea asta a ta îmi face silă.

Şi, fără îndoială, aşa şi simţea. În ochii ei eram o actriţă precoce; mă considera în mod sincer un amestec de patimă înverşunată, spirit meschin şi făţărnicie periculoasă.

Bessie şi Abbot ieşiră, iar doamna Reed, nemaisuportând neliniştea mea disperată şi suspinele necontrolate, mă împinse brusc şi mă încuie în cameră, fără să-mi mai

spună altceva. Am auzit-o îndepărtându-se şi la scurt timp după plecarea ei cred că mi-am pierdut cunoştinţa, pentru că nu ştiu ce s-a mai întâmplat.

Capitolul III

Următorul lucru de care-mi amintesc este că m-am trezit cu sentimentul că avusesem un coşmar îngrozitor, iar în faţa ochilor îmi juca o flacără roşie, străbătută de dungi negre groase. Auzeam voci surde, ca şi cum ar fi fost înăbuşite de un şuvoi de ape sau de foşnetul vântului. Simţurile îmi erau tulburate de nelinişte, nesiguranţă şi de un sentiment covârşitor de spaimă. Curând am înţeles că cineva se afla lângă mine, ridicându-mă în capul oaselor şi aşezându-mă mai bine, şi aceasta cu mai multă blândeţe decât fusesem vreodată ridicată sau sprijinită. Mi-am lăsat capul pe o pernă sau pe un braţ şi m-am simţit liniştită.

Cinci minute mai târziu, ceaţa buimăcelii mi se risipise – ştiam foarte bine că eram în propriul meu pat şi că acea strălucire roşie era focul din camera copiilor. Era noapte şi o lumânare ardea pe masă. Bessie stătea la picioarele patului, cu un lighean în mână, iar lângă perna mea, aşezat pe un scaun, se afla un domn care se apleca deasupra mea.

Am simţit o uşurare cu neputinţă de redat, un sentiment liniştitor de siguranţă şi de ocrotire când am văzut că în cameră se afla un străin, o persoană care nu locuia la Gateshead şi nu făcea parte din familia doamnei Reed. Întorcându-mi privirea de la Bessie (deşi prezenţa ei era mult mai puţin supărătoare pentru mine decât ar fi fost, de pildă, cea a lui Abbot), am cercetat chipul acelui domn. Îl cunoşteam, era domnul Lloyd, spiţerul, care era uneori chemat de doamna Reed atunci când servitorii se îmbolnăveau; pentru ea şi copii chema un doctor.

— Ei bine, ştii cine sunt eu? întrebă el.

I-am rostit numele, întinzându-i în acelaşi timp o mână; el o luă zâmbind şi spuse:

— Curând o să te simţi foarte bine.

Apoi mă întinse pe pat şi îi spuse lui Bessie să aibă mare grijă să nu fiu tulburată în timpul nopţii. După ce a mai dat câteva indicaţii şi a lăsat să se înţeleagă că va veni din nou a doua zi, a plecat – spre mâhnirea mea, căci mă simţisem atât de ocrotită cât timp stătuse în acel scaun, lângă perna mea; iar când a închis uşa în urma lui, încăperea s-a întunecat şi inima mi s-a strâns din nou, apăsată de o tristeţe fără margini.

— Simţi că ţi-e somn, domnişoară? întrebă Bessie, pe un ton destul de blând.

De abia îndrăzneam să-i răspund, căci mă temeam ca următoarele ei cuvinte să nu fie aspre.

— O să încerc.

— Vrei să bei sau să mănânci ceva?

— Nu, mulţumesc, Bessie.

— Atunci, cred că o să mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopţii; dar poţi să mă strigi dacă vrei ceva mai târziu.

Ce bunăvoinţă minunată! Mi-a dat curajul să pun o întrebare.

— Bessie, ce se întâmplă cu mine? Sunt bolnavă?

— Cred că ţi s-a făcut rău în camera roşie de la atâta plâns; curând o să te simţi mai bine, fără îndoială.

Bessie intră în odaia cameristei, care se afla alături. Am auzit-o spunând:

— Sarah, vino să dormi cu mine în camera copiilor, nici în ruptul capului n-aş vrea să dorm singură cu bietul copil în noaptea asta – ar putea să moară! Ce ciudat că a avut aşa o criză – mă întreb dacă o fi văzut ceva. Stăpâna a fost cam prea aspră cu ea.

Sarah se întoarse cu Bessie şi se culcară amândouă; le-am mai auzit şuşotind vreo jumătate de ceas înainte să adoarmă. Am prins doar frânturi din conversaţia lor, din care mi-am dat însă foarte bine seama care era principalul subiect discutat: „Ceva a trecut pe lângă ea, îmbrăcat în alb din cap până-n picioare şi-apoi a dispărut...” „Un câine mare şi negru în spatele lui!...” „Trei lovituri puternice în uşa camerei...” „O lumină în cimitir, chiar deasupra mormântului lui.”

În cele din urmă au adormit amândouă; focul şi lumânarea s-au stins. Pentru mine, acea lungă noapte a trecut într-o stare de pândă şi nesomn îngrozitoare: ochii, urechile şi mintea îmi erau încordate de spaimă – o spaimă pe care numai copiii o pot simţi.

Această întâmplare din camera roşie nu a fost urmată de o boală gravă sau de durată; ea nu a însemnat decât un şoc pentru nervii mei, un şoc ale cărui urmări le mai simt şi astăzi. Da, doamnă Reed, dumitale îţi datorez unele suferinţe ale minţii mele speriate, îngrozite. Dar se cuvine să te iert, căci nu ştiai ce faci[5]: în timp ce-mi sfâşiai corzile inimii, credeai că nu faci decât să-mi distrugi apucăturile rele.

A doua zi, către prânz, m-am sculat şi m-am îmbrăcat şi, înfăşurată într-un şal, m-am aşezat lângă focul din camera copiilor; mă simţeam slăbită şi răvăşită; dar cea mai mare suferinţă era starea mea jalnică de descurajare, care făcea ca lacrimile să-mi curgă în tăcere pe obraji. De-abia îmi ştergeam o lacrimă sărată, că alta îi urma. Şi totuşi, îmi spuneam eu, ar fi trebuit să fiu fericită, căci nici un membru al familiei Reed nu se afla acolo; toţi erau plecaţi cu mama lor, cu trăsura. Abbot cosea în altă încăpere, iar Bessie, învârtindu-se de colo-colo prin cameră ca să pună jucăriile la locul lor şi să aranjeze sertarele, îmi adresa din

[5] Cuvintele lui Iisus pe cruce, *Luca*, 23:34.

când în când câte un cuvânt de o blândeţe neobişnuită. Această stare de lucruri ar fi trebuit să fie pentru mine un rai de pace, de vreme ce eram obişnuită cu o viaţă de dojeni necontenite şi de trudă nerecunoscută; dar nervii mei chinuiţi erau acum într-un asemenea hal, încât nu exista pace care să-i liniştească şi nici plăcere care să-i bucure.

Bessie coborâse la bucătărie şi când s-a întors, a adus o tartă, pe o farfurie de porţelan pictată în culori strălucitoare; pasărea paradisului înfăţişată pe ea, cuibărită într-o ghirlandă de zorele şi boboci de trandafiri, îmi trezea de obicei o admiraţie entuziastă; cerusem de multe ori voie să iau acea farfurie în mâini pentru a o privi mai bine, dar până acum nu fusesem considerată demnă de un asemenea privilegiu. Acest obiect preţios era acum aşezat pe genunchii mei şi am fost invitată călduros să mănânc cerculeţul de cocă delicată aflat pe ea. Favoare inutilă, ce venea, la fel ca majoritatea favorurilor mult timp amânate şi adeseori dorite, prea târziu! Nu puteam mânca prăjitura; iar penele păsării şi culorile florilor păreau ciudat de şterse. Am împins deoparte farfuria şi tarta. Bessie m-a întrebat dacă voiam o carte; cuvântul *carte* a acţionat ca un impuls de moment şi am rugat-o să-mi aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver*. Citisem această carte de multe ori, cu încântare; o consideram o istorisire de fapte adevărate şi descopeream în ea un subiect de interes mai profund decât ceea ce găsisem în basme. Căci în ceea ce-i priveşte pe spiriduşi, după ce îi căutasem în zadar printre frunzele şi clopoţeii de degetăriţă, pe sub ciuperci şi pe sub iedera care acoperea vechi cotloane de ziduri, am ajuns la concluzia că trebuie să accept tristul adevăr că plecaseră cu toţii din Anglia către un ţinut mai puţin civilizat, unde pădurile erau mai dese şi mai sălbatice, iar populaţia mai puţină. Şi pentru că Lilliput şi Brobdignag

erau în credinţa mea nişte ţinuturi aflate undeva pe suprafaţa pământului, nu mă îndoiam că într-o zi, într-o lungă călătorie, aş putea vedea cu propriii mei ochi micile câmpuri, case şi copaci, oamenii mărunţi, minusculele vaci, oi şi păsări dintr-unul din aceste ţinuturi; iar în celălalt, lanurile de porumb ca nişte păduri de înalte, câinii uriaşi, pisicile monstruoase, bărbaţii şi femeile înalţi cât un turn. Şi totuşi, când am avut din nou în mâini această carte nepreţuită, când am întors paginile şi am căutat în minunatele ilustraţii farmecul pe care îl găsisem întotdeauna, totul părea ciudat şi trist: uriaşii erau spiriduşi cumpliţi la înfăţişare, piticii drăcuşori răutăcioşi şi înspăimântători, iar Gulliver un pribeag singuratic, în nişte ţinuturi jalnice şi primejdioase.

Am închis cartea, pe care nu mai îndrăzneam să o citesc, şi am aşezat-o pe masă, lângă prăjitura neatinsă.

Bessie terminase acum de aranjat şi de şters praful din cameră şi, după ce s-a spălat pe mâini, a deschis un sertăraş plin cu minunate bucăţi de mătase şi satin şi s-a apucat să facă o bonetă nouă pentru păpuşa Georgianei. În timp ce cosea, ea cânta, iar cântecul ei era:

„Pe vremea când hoinăream ca ţiganii,
Cu-atâta timp în urmă…”

Cu-atâta timp în urmă…”[6]

Auzisem de multe ori acest cântec şi întotdeauna îmi făcuse plăcere să-l ascult, căci Bessie avea o voce dulce – cel puţin, aşa socoteam eu. Dar acum, deşi vocea ei tot dulce era, am simţit în melodia lui o tristeţe de nespus. Uneori, atentă la lucrul ei, cânta refrenul abia auzit, pierdut – „Cu atâta timp în urmă” se auzea ca o tristă

---

[6] Cântec scris în 1837 de Edwin Ransford (1805-1876). Există deci aici un mic anacronism.

cadenţă a unui marş funerar. Apoi trecu la o altă baladă, de data aceasta una cu adevărat plină de jale:

Tălpile mă dor, picioarele-mi sunt istovite,
Drumu-i lung, munţii pierduţi în a negurii geană;
Curând se va lăsa amurgul, umbre mohorâte,
Acolo unde păşeşte biata copilă-orfană.

Ei m-au trimis departe, oameni cu suflet aspru,
În locul unde-s mlaştini şi stâncă cenuşie.
Doar îngerii-i veghează şi-al nopţii palid astru
Bietei copile-orfane amara pribegie.

Dar briza nopţii-adie uşor în depărtare,
Ceru-i senin şi paşnic, cu stele diafane.
Domnul, cu adânca-i milă, aduce alinare
Şi dăruie speranţă bietei copile-orfane.

De s-o-ntâmpla să cad, pe podul rupt trecând,
Sau să mă pierd în smârcuri, de duhuri înşelată,
Tatăl ceresc mă va păzi, binecuvântând
Biata copilă-orfană la sânu-I adunată.

Căci mă-nsoţeşte un gând care-mi va da putere:
Deşi lipsită de-adăpost şi-aşa sărmană,
Cerul îmi e căminul şi dulce mângâiere,
Căci Domnul ocroteşte biata copilă-orfană.

— Haide, domnişoară Jane, nu mai plânge, spuse Bessie când termină cântecul.

Ar fi putut la fel de bine să-i spună focului: „Nu mai arde!”, dar cum putea ea bănui suferinţa bolnăvicioasă care mă cuprinsese?

În cursul dimineţii, domnul Lloyd veni din nou.

— Cum, deja ne-am sculat? spuse el intrând în cameră. Ei bine, Bessie, cum se simte pacienta?

Bessie răspunse că mă simţeam foarte bine.

— Atunci ar trebui să pară mai veselă. Vino încoace, domnişoară Jane – numele tău e Jane, nu-i aşa?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei bine, ai plâns, domnişoară Jane Eyre: poţi să-mi spui pentru ce? Te doare ceva?

— Nu, domnule.

— Oh! Aş zice că plânge pentru că nu s-a putut duce cu stăpâna în trăsură, interveni Bessie.

— Cu siguranţă că nu! E o fetiţă mult prea mare pentru asemenea prostii.

Aşa credeam şi eu; şi simţindu-mă jignită de această falsă acuzaţie, am replicat imediat:

— Niciodată în viaţă n-am plâns pentru aşa ceva: nu pot să sufăr să merg cu trăsura. Plâng pentru că mă simt îngrozitor.

— Oh, ce ruşine, domnişoară! spuse Bessie.

Bunul spiţer păru puţin nedumerit. Stăteam în picioare în faţa lui şi el mă privea atent.

Ochii lui erau mici şi cenuşii; nu foarte inteligenţi, dar acum mi se păreau pătrunzători. Avea o faţă cu trăsături aspre, dar blajină. După ce m-a privit un timp, m-a întrebat:

— De la ce ţi s-a făcut rău ieri?

— A căzut, spuse Bessie, băgându-se din nou în vorbă.

— A căzut! Iar vorbim despre un bebeluş! Nu poate să meargă la vârsta ei? Trebuie să aibă vreo opt sau nouă ani.

— Am fost trântită pe jos, a fost explicaţia mea directă, născută dintr-un alt simţământ de mândrie jignită, dar nu de asta mi-a fost rău, am adăugat eu.

Domnul Lloyd luă o priză de tabac. Pe când îşi băga la loc în buzunar tabachera, se auzi un clopot anunţând

prânzul servitorilor; spiţerul ştia ce era acel sunet şi îi spuse lui Bessie:

— Asta-i pentru dumneata, poţi să cobori. Până te întorci, o s-o dojenesc pe domnişoara Jane.

Bessie ar fi preferat să rămână, dar era obligată să se ducă, deoarece punctualitatea la masă era strict respectată la Gateshead Hall.

— Nu ţi-a fost rău din cauza căzăturii? Atunci, de ce? continuă domnul Lloyd după ce Bessie a plecat.

— Am fost închisă până târziu în noapte într-o cameră unde e o stafie.

L-am văzut pe domnul Lloyd zâmbind şi încruntându-se în acelaşi timp.

— O stafie! Păi atunci, chiar eşti un bebeluş! Ţi-e frică de stafii?

— De stafia domnului Reed, da: el a murit în camera aceea şi acolo a fost ţinut pe catafalc. Nici Bessie şi nici altcineva nu intră acolo noaptea dacă nu e neapărată nevoie; şi a fost o cruzime să fiu închisă acolo singură, fără nici o lumânare – o cruzime atât de mare, încât cred că n-o s-o uit niciodată.

— Prostii! Şi asta te face să te simţi atât de îngrozitor? Acum, ziua, ţi-e frică?

— Nu, dar curând va veni noaptea; şi, în plus, sunt nefericită – foarte nefericită, din alte cauze.

— Ce alte cauze? Poţi să-mi spui câteva?

Cât de mult îmi doream să-i răspund pe larg la această întrebare! Cât de greu era să construiesc un răspuns! Copiii pot simţi, dar nu-şi pot analiza simţămintele; şi dacă analiza se face parţial în gând, ei nu ştiu cum să pună în cuvinte rezultatul acestui proces. Temându-mă totuşi să nu-mi pierd această primă şi unică posibilitate de a-mi uşura durerea împărtăşindu-mi-o, m-am străduit, după un

moment de tulburare, să-mi construiesc un răspuns scurt, dar sincer.

— În primul rând, nu am tată şi nici mamă, fraţi sau surori.

— Ai o mătuşă cumsecade şi veri.

Am tăcut din nou, apoi am rostit cu stângăcie:

— Dar John Reed m-a trântit pe jos şi mătuşa mea m-a încuiat în camera roşie.

Domnul Lloyd şi-a scos din nou tabachera.

— Nu socoteşti că Gateshead Hall e o casă foarte frumoasă? mă întrebă el. Nu eşti foarte recunoscătoare că locuieşti într-un loc atât de minunat?

— Nu e casa mea, domnule; şi Abbot spune că am mai puţine drepturi să fiu aici decât o servitoare.

— Pfui! Nu cred că eşti atât de prostuţă, încât să vrei să pleci dintr-o casă atât de splendidă!

— Dacă aş avea unde să mă duc, m-aş bucura să plec; dar nu pot să plec de la Gateshead până nu mă fac mare.

— S-ar putea să poţi – cine ştie? Mai ai alte rude în afară de doamna Reed?

— Nu cred, domnule.

— Nimeni din partea tatălui tău?

— Nu ştiu. Am întrebat-o odată pe mătuşa Reed şi ea mi-a spus că se poate să am nişte rude sărace, de condiţie proastă, numite Eyre, dar nu ştie nimic despre ele.

— Dacă ar fi aşa, ai vrea să te duci la ei?

Am căzut pe gânduri. Sărăcia li se pare cumplită oamenilor mari; copiilor li se pare şi mai groaznică: ei nu ştiu prea multe despre sărăcia respectabilă a celor care muncesc; când aud acest cuvânt, ei se gândesc doar la zdrenţe, la lipsa mâncării şi a căldurii, la o purtare grosolană şi la vicii degradante. Pentru mine, sărăcia era sinonimă cu degradarea.

— Nu. Nu mi-ar plăcea să locuiesc cu nişte oameni săraci, a fost răspunsul meu.

— Nici măcar dacă ar fi buni cu tine?

Am dat din cap că nu; nu vedeam cum nişte oameni săraci puteau fi buni. Şi apoi, să învăţ să vorbesc ca ei, să le urmez purtările, să fiu lipsită de educaţie, să cresc la fel ca femeile sărace pe care le vedeam uneori alăptându-şi copiii sau spălându-şi rufele la uşile colibelor din satul Gateshead – nu, nu eram suficient de curajoasă să-mi cumpăr libertatea cu preţul locului meu în societate.

— Dar sunt atât de sărace rudele tale? Sunt muncitori?

— Nu ştiu. Mătuşa Reed spune că dacă mai am vreo rudă, trebuie să fie cerşetori. Nu mi-ar plăcea să merg să cerşesc.

— Ai vrea să mergi la şcoală?

Am stat din nou să mă gândesc, căci nu prea ştiam ce era o şcoală. Bessie vorbea uneori despre ea ca despre un loc unde tinerele domnişoare stăteau în ciorapi şi purtau scânduri de îndreptat spatele şi unde li se cerea să fie foarte manierate şi ordonate. John Reed ura şcoala şi se purta urât cu învăţătorul său; dar gusturile lui John Reed nu erau o regulă pentru mine şi dacă poveştile lui Bessie despre disciplina de la şcoală (aflate de la domnişoarele dintr-o familie unde lucrase înainte de a veni la Gateshead) erau oarecum înfricoşătoare, amănuntele pe care le dădea privind anumite talente ale acelor domnişoare erau, în opinia mea, destul de atrăgătoare. Ea lăuda minunatele peisaje şi flori pictate de ele, cântecele pe care le puteau cânta şi piesele pe care le executau la pian, punguţele pe care învăţaseră să le împletească, cărţile franţuzeşti pe care le puteau traduce – până când, ascultând-o, în sufletul meu se năştea dorinţa de a face şi eu acele lucruri. În plus, şcoala ar fi fost o schimbare

hotărâtoare – ce implica o călătorie lungă, separarea totală de Gateshead, începutul unei vieţi noi.

— Da, mi-ar plăcea să merg la şcoală, a fost concluzia meditaţiilor mele.

— Ei, cine ştie ce se poate întâmpla? spuse domnul Lloyd, ridicându-se. Copilul ar trebui să schimbe aerul şi peisajul, adăugă el ca pentru sine, stă prost cu nervii.

Acum se întoarse şi Bessie; în acelaşi moment se auziră roţile trăsurii pe pietrişul din faţa casei.

— A venit stăpâna dumitale, Bessie? întrebă domnul Lloyd. Aş vrea să vorbesc cu ea înainte să plec.

Bessie îl invită în salonaşul unde se lua micul dejun şi o porni înainte, pentru a-l conduce. În întrevederea care a avut loc între el şi doamna Reed, presupun că spiţerul, date fiind cele ce au urmat, a îndrăznit să-i sugereze să fiu trimisă la şcoală; iar sugestia a fost fără îndoială destul de repede acceptată. Căci, aşa cum a spus Abbot într-o seară, discutând subiectul respectiv cu Bessie pe când coseau amândouă în camera copiilor după ce eu mă culcasem şi crezându-mă adormită, „stăpâna era destul de bucuroasă să scape de un copil atât de nesuferit, certăreţ, care întotdeauna părea că îi pândeşte pe toţi şi coace tot felul de uneltiri în ascuns”. Cred că Abbot mă vedea ca pe un fel de mic Guy Fawkes[7].

Tot atunci am aflat pentru prima oară, din ceea ce-i spunea Abbot lui Bessie, că tatăl meu fusese un preot sărac, că mama se căsătorise cu el împotriva dorinţei familiei ei, care considera această căsătorie sub nivelul ei social, şi că bunicul meu Reed fusese atât de supărat de neascultarea ei, încât o lăsase fără nici un ban; că atunci când părinţii mei aveau un an de căsnicie, tata se

---

[7] Unul dintre conspiratorii aşa-numitului „Complot al prafului de puşcă”, îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei şi a membrilor celor două camere ale Parlamentului (1606).

îmbolnăvise de tifos în urma vizitelor la enoriaşii săi săraci dintr-un oraş industrial, unde era parohia lui şi unde bântuia acea boală; că mama s-a molipsit de la el şi amândoi au murit la o lună unul după altul.

Auzind această poveste, Bessie a oftat şi a spus:

— Biata domnişoară Jane, şi ea e de compătimit, Abbot.

— Da, a răspuns Abbot, dacă ar fi un copil drăguţ şi cuminte, ai putea să o compătimeşti pentru că este atât de părăsită; dar n-are cum să-ţi pese de aşa un brotac.

— Nu prea mult, cu siguranţă, aprobă Bessie; oricum, o frumuseţe ca domnişoara Georgiana te-ar mişca mai mult în aceeaşi situaţie.

— Da, aşa-mi place de domnişoara Georgiana! strigă Abbot. Micuţă scumpă! – cu buclele ei lungi şi ochii albaştri, cu feţişoara ei trandafirie, parcă ar fi o pictură! Bessie, tare mi-e poftă de nişte iepure la cină!

— Şi mie – cu ceapă prăjită. Hai să mergem jos.

Şi au plecat.

Capitolul IV

Din întrevederea mea cu domnul Lloyd şi din discuţia dintre Bessie şi Abbot, pe care am reprodus-o mai sus, am adunat suficientă speranţă pentru a dori să mă fac bine; părea că se apropie o schimbare – o doream şi o aşteptam în tăcere. Dar zilele şi săptămânile treceau şi schimbarea întârzia. Îmi revenisem, dar nici o aluzie nu se mai făcea la subiectul la care mă gândeam mereu. Doamna Reed mă urmărea uneori cu o privire severă, dar rareori mi se adresa; de când cu boala mea, trasase o linie clară de separaţie, mai mult ca niciodată, între mine şi propriii ei copii, trimiţându-mă să dorm într-o odăiţă micuţă, condamnându-mă să mănânc singură şi să-mi petrec tot timpul în camera copiilor, în timp ce verii mei stăteau în

salon. Cu toate acestea, nu mi-a dat nici un indiciu despre intenţia de a mă trimite la şcoală; dar eu simţeam instinctiv că nu mă va mai suporta multă vreme sub acelaşi acoperiş cu ea, căci acum mai mult ca oricând, privirea ei aţintită asupra mea exprima o aversiune adâncă şi de netrecut.

Eliza şi Georgiana, supunându-se desigur ordinelor primite, mi se adresau cât mai puţin cu putinţă. John scotea limba la mine ori de câte ori mă vedea şi o dată a încercat să mă bată; dar cum m-am repezit imediat la el, împinsă de acelaşi sentiment de furie adâncă şi revoltă disperată care îmi treziseră mânia şi înainte, s-a gândit că ar fi mai bine să renunţe şi a fugit de mine blestemându-mă şi strigând că i-am spart nasul. Într-adevăr, îl lovisem peste acea proeminenţă a feţei lui cu toată puterea pe care o putusem aduna în pumn şi când am văzut că lovitura sau poate privirea mea l-au speriat, m-am simţit ispitită să profit de avantajul meu, însă el se afla deja lângă mama lui. L-am auzit bălmăjind cu o voce smiorcăită povestea despre cum „nesuferita de Jane Eyre” se repezise la el ca o pisică sălbatică, dar fu oprit cu destulă asprime:

— Nu-mi pomeni de ea, John: ţi-am spus să nu te mai apropii de fiinţa asta, nu merită s-o bagi în seamă. Nu vreau ca tu sau surorile tale să staţi pe lângă ea.

La aceste cuvinte, aplecându-mă peste balustradă, am strigat brusc şi fără să mă gândesc la ce spun:

— *Ei* nu merită să stea cu mine.

Doamna Reed era o femeie destul de voinică, dar auzind această afirmaţie ciudată şi îndrăzneaţă, alergă iute pe scări, mă trase într-o clipă în camera copiilor şi, trântindu-mă pe marginea patului meu, îmi interzise pe un ton apăsat să mă mai ridic de acolo sau să mai scot vreun cuvânt în acea zi.

— Ce ţi-ar zice unchiul Reed dacă ar mai trăi? am întrebat eu, aproape fără voie.

Am spus aproape fără voie, căci se părea că limba mea rostea cuvinte cu care voinţa mea nu era de acord; exista în mine o forţă care vorbea şi asupra căreia nu mai aveam nici un control.

— Ce? spuse doamna Reed cu răsuflarea tăiată; în ochii ei cenuşii, de obicei reci şi liniştiţi, i se citi teama; îşi luă mâna de pe braţul meu şi mă privi ca şi cum nu ştia dacă sunt doar un copil sau un demon; dar odată pornită, nu mă mai puteam opri.

— Unchiul Reed este în Ceruri şi poate să vadă tot ce faci şi tot ce gândeşti, şi la fel mama şi tata; ei ştiu cum mă ţii încuiată toată ziua şi cum îţi doreşti să mă vezi moartă.

Doamna Reed îşi reveni curând; mă scutură bine, îmi trase două palme şi plecă fără nici un cuvânt. Bessie umplu tăcerea cu o predică de o oră, în care dovedi fără nici o urmă de îndoială că eram cel mai rău şi mai nestăpânit copil care a existat vreodată. În parte o credeam, căci sufletul meu era plin doar de simţăminte rele.

Noiembrie, decembrie şi jumătate din ianuarie se scurseră. Crăciunul şi Anul Nou fuseseră sărbătorite la Gateshead cu obişnuita veselie festivă; s-au schimbat cadouri, s-au dat mese şi serate. Desigur, eu am fost exclusă de la toate distracţiile; partea mea de veselie era să asist în fiecare zi la gătirea Elizei şi a Georgianei şi la coborârea lor în salon, îmbrăcate în rochii de muselină fină, prinse în talie cu eşarfe stacojii, cu părul aranjat în bucle complicate; iar mai târziu ascultam sunetele muzicii cântate la pian sau la harpă, zgomotul paşilor majordomului sau ai valetului trecând încolo şi-ncoace, clinchetul paharelor sau porţelanurilor când erau servite

gustări şi băuturi, crâmpeie de conversaţie, în timp ce uşile de la salon se deschideau şi se închideau la loc. Când mă plictiseam să mai ascult, mă retrăgeam din capul scărilor, unde stătusem până atunci, în camera copiilor, tăcută şi pustie; acolo, deşi oarecum tristă, nu mă simţeam nefericită. Ca să fiu sinceră, nu doream câtuşi de puţin să fiu în acea adunare, căci foarte rar eram observată de oameni; iar dacă Bessie ar fi fost bună şi prietenoasă, aş fi considerat o adevărată plăcere să-mi petrec serile liniştită cu ea, în loc să mă aflu sub privirea înspăimântătoare a doamnei Reed, într-o încăpere plină de domni şi doamne. Dar Bessie, imediat ce-şi îmbrăca domnişoarele, obişnuia să se ducă în zona veselă a bucătăriei şi a camerei menajerei, luându-şi în general lumânarea cu ea. Eu rămâneam cu păpuşa mea pe genunchi, până ce focul abia mai pâlpâia, aruncând din când în când câte o privire în jurul meu, ca să fiu sigură că în afară de mine nu se mai afla vreo stafie în camera cufundată în umbră; iar când tăciunii căpătau o nuanţă roşiatică întunecată, mă dezbrăcam repede, trăgând de noduri şi şireturi cum puteam mai bine, şi căutam adăpost împotriva frigului şi a întunericului în pătuţul meu. În acest pat îmi luam întotdeauna cu mine păpuşa. Oamenii trebuie să iubească ceva şi, lipsită de obiecte mai vrednice de afecţiunea mea, am reuşit să găsesc o plăcere în a iubi şi a preţui acea păpuşă urâtă, jigărită ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum, când îmi amintesc de asta, mă nedumereşte sinceritatea absurdă cu care iubeam jucărioara aceea; închipuindu-mi, într-un fel, că e vie şi capabilă de simţăminte, nu puteam dormi dacă nu o strângeam în braţe; şi când stătea în braţele mele, în siguranţă şi la căldură, eram oarecum fericită, gândindu-mă că măcar ea e fericită.

Orele păreau lungi în vreme ce aşteptam plecarea musafirilor şi pândeam zgomotul paşilor lui Bessie pe scări; uneori, în acest interval, ea venea să-şi caute degetarul sau foarfecele sau poate chiar să-mi aducă ceva de mâncare – o brioşă sau o plăcintă cu brânză. Atunci stătea pe pat cât mâncam eu şi de două ori m-a sărutat şi mi-a spus: „Noapte bună, domnişoară Jane”. Când era atât de blândă, Bessie mi se părea cea mai bună, cea mai drăguţă şi cea mai cumsecade fiinţă din lume; şi îmi doream atât de mult ca întotdeauna să fie atât de amabilă şi de prietenoasă şi să nu mă împingă sau să mă certe sau să mă pună la treabă fără măsură, aşa cum prea des era înclinată s-o facă. Cred că Bessie Lee trebuie să fi fost o fată de treabă; căci era pricepută în tot ce făcea şi ştia să povestească foarte frumos – cel puţin aşa mi se părea, căci poveştile pe care le spunea în camera copiilor mă impresionau grozav. Şi era şi frumuşică, dacă îmi amintesc eu bine. O revăd în gând ca pe o femeie tânără şi suplă, cu părul negru, ochii întunecaţi, trăsături frumoase şi o faţă albă şi curată; dar avea o fire capricioasă şi repezită, iar dreptatea şi principiile nu o interesau deloc. Dar, chiar şi aşa, o preferam oricui altcuiva de la Gateshead Hall.

Era în ziua de 15 ianuarie, pe la nouă dimineaţa. Bessie coborâse la bucătărie să-şi ia micul dejun; verii mei nu fuseseră încă chemaţi de mama lor; Eliza îşi punea boneta şi o haină călduroasă, ca să se ducă să-şi hrănească găinile, o ocupaţie care-i plăcea, după cum îi plăcea şi să vândă ouăle menajerei şi să adune banii astfel obţinuţi. Avea un adevărat talent de negustor şi o înclinaţie de a face economii, dovedită nu doar prin vânzarea ouălor şi a puilor, dar şi prin tocmeala cu grădinarul pentru răsaduri de flori, seminţe sau lăstari, acesta având ordin de la doamna Reed să cumpere de la domnişoară toate produsele din grădiniţa ei, pe care ea dorea să le vândă;

iar Eliza şi-ar fi vândut şi părul din cap, dacă aşa ar fi putut obţine un profit frumuşel. Cât despre bani, la început şi i-a ascuns în cotloane ciudate, înfăşuraţi într-o cârpă sau într-o bucată de hârtie veche; dar cum unele dintre aceste comori fuseseră descoperite de cameristă, Eliza, temându-se că într-o zi şi-ar putea pierde mica avere, a acceptat să i-o încredinţeze mamei sale, cu o dobândă de cămătar – cincizeci sau şaizeci la sută, dobândă din care pretindea fiecare bănuţ, ţinându-şi socotelile cu o grijă înverşunată într-un carneţel.

Georgiana stătea pe un taburet înalt, aranjându-şi părul în oglindă şi prinzându-şi în bucle flori artificiale şi pene decolorate, din care găsise o mulţime într-un cufăr din pod.

Eu îmi făceam patul, căci primisem ordine stricte de la Bessie, să fie aranjat înainte de a se întoarce ea (căci Bessie mă folosea acum ca un fel de ajutoare a ei în camera copiilor, punându-mă să fac ordine în încăpere, să şterg praful de pe scaune şi altele). După ce am întins cuvertura şi mi-am împăturit cămaşa de noapte, m-am dus la canapeaua de la fereastră ca să aşez în ordine nişte cărţi cu poze şi mobilă de păpuşi răspândite acolo, dar un ordin scurt al Georgianei să-i las jucăriile în pace (căci micuţele scaune şi oglinzi, farfuriile şi ceştile ca pentru zâne erau proprietatea ei) m-a oprit. Iar apoi, neavând ce face, am început să suflu peste florile de gheaţă cu care era împodobită fereastra, curăţind astfel un mic ochi de geam prin care să mă pot uita afară, unde totul era nemişcat şi împietrit de un ger năprasnic.

De la fereastră se puteau vedea căsuţa portarului şi aleea care ducea până în faţa casei. Şi chiar când topisem suficient din frunzişul alb-argintiu care ascundea geamul, pentru a putea privi afară, am văzut porţile deschizându-se larg şi o trăsură pătrunzând pe alee. Am privit-o cu

indiferenţă, în timp ce se apropia de casă: la Gateshead veneau adeseori trăsuri, dar nici una nu aducea vreodată oaspeţi care să mă intereseze. S-a oprit în faţa casei, clopoţelul de la intrare a răsunat puternic şi nou-venitul a fost invitat înăuntru. Cum toate acestea nu însemnau nimic pentru mine, privirea mea distantă a găsit în curând o atracţie mai interesantă: un mic prigor înfometat venise să se aşeze şi să ciripească pe rămurelele unui cireş desfrunzit lipit de zidul de lângă fereastră. Ceea ce mai rămăsese din micul meu dejun format din lapte şi pâine se afla pe masă, iar după ce am fărâmiţat o bucăţică de chiflă, tocmai trăgeam de cercevea ca să pun pe pervaz firimiturile, când Bessie, urcând în fugă scările, a intrat în cameră.

— Domnişoară Jane, scoate-ţi şorţuleţul – ce faci acolo? Te-ai spălat pe mâini şi pe faţă în dimineaţa asta?

Am mai tras o dată de geam înainte să-i răspund, pentru că voiam ca păsărica să-şi primească porţia; cerceveaua a cedat, eu am presărat firimiturile, câteva pe pervaz, câteva pe rămurica cireşului; apoi, închizând fereastra, am răspuns:

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de şters praful.

— Copil neastâmpărat şi neîngrijit! Şi ce faci acum? Eşti roşie la faţă de parcă ai fi făcut vreo poznă. De ce-ai deschis fereastra?

Am fost scutită de osteneala de a mai răspunde, căci Bessie părea prea grăbită pentru a-mi mai asculta explicaţiile; m-a tras la lavoar, m-a frecat fără milă, dar din fericire rapid, pe faţă şi pe mâini, cu săpun, apă şi cu un prosop aspru; mi-a aranjat părul trecând iute o perie prin el, mi-a scos şorţuleţul şi apoi, trăgându-mă în grabă afară din cameră, mi-a spus să cobor imediat, pentru că eram aşteptată în salonaş.

Aş fi vrut s-o întreb cine mă aştepta şi dacă doamna Reed era acolo; dar Bessie plecase deja şi închisese uşa de la cameră în urma mea. Am coborât încet. Timp de trei luni, nu fusesem niciodată chemată de doamna Reed; obligată să stau atât de mult în camera copiilor, salonaşul, sufrageria şi salonul deveniseră pentru mine nişte locuri înfricoşătoare, unde mă temeam să pătrund.

Acum stăteam în holul pustiu; în faţa mea se afla uşa salonaşului unde se lua micul dejun şi m-am oprit înaintea ei, speriată şi tremurând. Ce fiinţă laşă şi jalnică făcuse din mine în acele zile frica, născută din pedeapsa nedreaptă! Mă temeam să intru în salonaş; am rămas acolo zece minute, într-o ezitare agitată. Sunetul nervos al clopoţelului din salonaş mă făcu să mă hotărăsc: *trebuia* să intru.

„Cine mă aştepta oare?” m-am întrebat pe când răsuceam cu amândouă mâinile clanţa înţepenită, care pentru câteva secunde rezistă eforturilor mele. „Pe cine o să văd lângă doamna Reed în încăpere – un bărbat sau o femeie?” Clanţa se răsuci, uşa se deschise şi, după ce am intrat şi am făcut o reverenţă adâncă, am ridicat privirea – o, ce coloană întunecată! – cel puţin aşa mi-a părut la prima vedere silueta dreaptă, subţire, înveşmântată în negru, care stătea în picioare, ţeapănă, pe covoraşul din faţa căminului: faţa încruntată a acelei fiinţe era o mască sculptată, aşezată în chip de capitel deasupra coloanei.

Doamna Reed stătea în locul ei obişnuit de lângă foc; îmi făcu semn să mă apropii. Am ascultat-o şi ea m-a prezentat străinului împietrit cu următoarele cuvinte:

— Aceasta este fetiţa despre care v-am vorbit.

El, pentru că era un bărbat, şi-a întors încet capul către locul unde mă aflam şi după ce m-a cercetat cu ochii săi cenuşii pătrunzători, de sub sprâncenele stufoase, a spus pe un ton solemn, cu o voce gravă:

— E mărunţică; ce vârstă are?

— Zece ani.

— Aşa de mult? răspunse el cu îndoială în glas.

Continuă să mă cerceteze timp de câteva minute, apoi mi se adresă:

— Care ţi-e numele, fetiţo?

— Jane Eyre, domnule.

Pronunţând aceste cuvinte, mi-am ridicat privirea; mi se părea un domn înalt, dar pe atunci eu eram foarte mică; trăsăturile lui erau masive şi, la fel ca întreaga lui siluetă, aspre şi riguroase.

— Ei bine, Jane Eyre, eşti un copil cuminte?

Îmi era imposibil să dau un răspuns afirmativ; mica mea lume în care trăiam avea o părere contrară, aşa că am tăcut. Doamna Reed răspunse pentru mine, clătinând sugestiv din cap, apoi adăugă:

— Poate că ar fi mai bine să nu stăruim asupra acestui subiect, domnule Brocklehurst[8].

— Îmi pare rău să aud asta! Trebuie să discut cu ea, replică el şi, înclinându-şi silueta perfect dreaptă, se instală în fotoliul aflat în faţa doamnei Reed. Vino aici! îmi spuse.

Am păşit pe covoraş; el mă aşeză drept în faţa lui. Ce faţă avea acum, când chipurile noastre se aflau la acelaşi nivel ! Ce nas mare şi ce gură şi ce dinţi laţi şi ieşiţi în afară !

— Nimic nu e mai trist decât să vezi un copil neascultător, începu el, în special o fetiţă neascultătoare. Ştii unde se duc cei răi după moarte?

— Se duc în iad, fu răspunsul meu imediat şi pios.

— Şi ce e iadul? Poţi să-mi spui?

---

[8] Modelul acestui personaj pare să fi fost reverendul William Carus Wilson (1791-1859), fondatorul şcolii Cowan Bridge, pe care se bazează şcoala Lowood din *Jane Eyre*.

— O gaură mare plină cu foc.
— Şi ţi-ar plăcea să cazi în gaura aia şi să arzi acolo pentru veşnicie?
— Nu, domnule.
— Şi ce trebuie să faci ca să nu ajungi acolo?
M-am gândit o clipă, apoi am răspuns – fără ca răspunsul meu să fie cel aşteptat:
— Trebuie să rămân sănătoasă şi să nu mor.
— Cum poţi să rămâi sănătoasă? În fiecare zi mor copii mai mici decât tine. Doar acum câteva zile am îngropat un copilaş de cinci ani – un copilaş cuminte, al cărui suflet este acum în rai. Mă tem că nu s-ar putea spune acelaşi lucru şi despre tine, dacă s-ar întâmpla să fii chemată în lumea cealaltă.
Neputându-i spulbera îndoiala, mi-am lăsat doar privirea în jos, către cele două picioare mari aşezate pe covoraş, şi am oftat, dorindu-mi să mă aflu departe de acel loc.
— Sper că acest oftat vine din inimă şi că te căieşti că ai adus atâta supărare generoasei tale binefăcătoare.
„Binefăcătoare! Binefăcătoare!” mi-am spus eu. „Toţi o numesc pe doamna Reed binefăcătoarea mea; dacă-i aşa, atunci o binefăcătoare e ceva cu totul neplăcut.”
— Îţi spui rugăciunile seara şi dimineaţa? continuă interogatoriul.
— Da, domnule.
— Citeşti *Biblia*?
— Uneori.
— O faci cu plăcere?
— Îmi place *Apocalipsa* şi cartea lui *Daniel*, şi *Geneza*, şi *Samuel*, şi puţin din *Exod*, şi unele părţi din *Regi* şi *Cronici,* şi *Iov,* şi *Iona*.
— Şi *Psalmii*? Sper că-ţi plac.
— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce ruşine! Eu am un băieţel mai mic decât tine, care ştie pe dinafară şase *Psalmi*, şi când îl întrebi ce preferă, o turtă dulce sau să înveţe un verset din *Pslami*, el spune: „Oh, versetul! Îngerii cântă Psalmi! Aş vrea şi eu să fiu un îngeraş aici, pe pământ!” Şi apoi primeşte două bucăţi de turtă dulce ca recompensă pentru credinţa lui.

— *Psalmii* nu sunt interesanţi, am remarcat eu.

— Asta dovedeşte că ai o inimă rea; şi trebuie să te rogi ca Domnul să ţi-o schimbe, să-ţi dea una nouă şi curată – să-ţi ia inima de piatră şi să-ţi dea una de carne.

Tocmai mă pregăteam să formulez o întrebare legată de felul în care putea fi realizată această operaţie, când doamna Reed interveni, spunându-mi să mă aşez. Apoi continuă ea însăşi conversaţia:

— Domnule Brocklehurst, cred că v-am dat de înţeles în scrisoarea pe care v-am scris-o acum trei săptămâni că această fetiţă nu are caracterul şi firea pe care mi le-aş dori. Dacă o veţi primi la şcoala Lowood, m-aş bucura să li se ceară supraveghetorului şi profesoarelor să o urmărească atent şi, în primul rând, să aibă grijă la cel mai mare defect al ei, acela de a minţi. Spun aceasta cu tine de faţă, Jane, ca să nu încerci să-l amăgeşti pe domnul Brocklehurst.

Mă temeam de doamna Reed şi nu o plăceam deloc; căci îi stătea în fire să mă rănească fără milă; niciodată nu mă simţeam bine în prezenţa ei; oricât m-aş fi supus, oricât m-aş fi străduit să o mulţumesc, eforturile mele erau respinse şi răsplătite cu afirmaţii precum cea de mai înainte. Acum, rostită în faţa unui străin, acuzaţia îmi sfâşie inima. Înţelegeam vag că ea eliminase deja speranţa din noua etapă a existenţei în care hotărâse că voi intra; simţeam, deşi nu-mi puteam exprima sentimentul, că ea semăna ură şi asprime pe drumul care mă aştepta; m-am văzut transformată sub privirea domnului Brocklehurst într-un

copil viclean şi rău şi ce puteam face eu pentru a repara nedreptatea?

„Chiar nimic”, mi-am spus, chinuindu-mă să-mi înăbuş în grabă câteva lacrimi, dovada neputincioasă a suferinţei mele.

— Minciuna este cu adevărat un defect grav la un copil, spuse domnul Brocklehurst, este la fel ca făţărnicia şi toţi mincinoşii îşi vor afla locul în lacul cu foc şi pucioasă; oricum, va fi supravegheată, doamnă Reed; voi vorbi cu domnişoara Temple şi cu profesoarele.

— Aş dori să fie educată într-un fel potrivit cu perspectivele pe care le are, continuă binefăcătoarea mea. Să fie utilă, să rămână umilă. Cât despre vacanţe, cu permisiunea dumneavoastră, le va petrece întotdeauna la Lowood.

— Hotărârile dumneavoastră sunt foarte inteligente, răspunse domnul Brocklehurst. Umilinţa este o virtute creştină şi una deosebit de potrivită elevelor de la Lowood; prin urmare, eu cer să se acorde o grijă deosebită insuflării ei. Am studiat cea mai bună modalitate de a înăbuşi în ele sentimentul lumesc al mândriei şi nu mai departe de zilele trecute am avut o plăcută dovadă a reuşitei mele. Cea de-a doua fiică a mea, Augusta, a vizitat împreună cu mama ei şcoala şi la întoarcere a spus: „Oh, tăticule, cât de liniştite şi de modeste par toate fetele de la Lowood! Cu părul pieptănat după urechi şi şorţuleţele lor lungi, cu acele buzunăraşe prinse pe rochiile lor – sunt aproape ca şi copiii de oameni săraci!” Şi a adăugat ea: „Se uitau la rochia mea şi a mamei de parcă nu mai văzuseră niciodată un veşmânt de mătase.”

— Aceasta este poziţia pe care o aprob, replică doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia şi tot n-aş fi putut găsi o şcoală mai potrivită pentru un copil ca Jane Eyre.

Modestia, dragul meu domn Brocklehurst – modestia o susţin în toate.

— Modestia, doamnă, este prima dintre îndatoririle creştine; şi a fost întotdeauna respectată în fiecare aspect legat de şcoala Lowood: mâncare şi haine simple, o locuinţă fără pretenţii, obiceiuri aspre şi îndeletniciri active. Acestea sunt regulile pentru şcoală şi pentru cei ce locuiesc acolo.

— Aşa e, domnule. Pot avea atunci încredere că această copilă va fi primită ca elevă la Lowood şi va fi educată acolo potrivit condiţiei şi perspectivelor sale?

— Da, doamnă, puteţi; va fi aşezată în acea răsadniţă de plante alese – şi sper că îşi va arăta recunoştinţa pentru nepreţuitul privilegiu de a fi aleasă[9].

— O s-o trimit atunci cât mai repede, domnule Brocklehurst. Căci, vă asigur, sunt nerăbdătoare să mă eliberez de o responsabilitate care devine prea obositoare.

— Fără îndoială, fără îndoială, doamnă! Şi acum vă urez o dimineaţă plăcută. Mă voi întoarce la conacul Brocklehurst abia peste o săptămână sau două; bunul meu prieten, arhidiaconul, nu mă lasă să-l părăsesc prea curând. O să-i scriu domnişoarei Temple să aştepte o nouă elevă şi astfel nu vor fi greutăţi cu primirea ei. La revedere!

— La revedere, domnule Brocklehurst. Transmiteţi complimentele mele doamnei şi domnişoarei Brocklehurst, Augustei şi lui Theodore şi domnişorului Broughton Brocklehurst.

— Aşa voi face, doamnă. Fetiţă, ia această carte intitulată *Călăuza copilului*; citeşte-o la vremea rugăciunii, mai cu seamă acea parte cu o relatare a năprasnicei morţi

[9] Limbajul este specific calvinismului, care socotea că doar cei „aleşi” vor fi mântuiţi.

neaşteptate a Marthei G. – un copil neascultător, dedat minciunii şi înşelătoriei.

Cu aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi puse în mână o broşură subţire, cusută într-o copertă. Apoi sună clopoţelul pentru a i se aduce trăsura şi plecă.

Am rămas singură cu doamna Reed. Câteva minute se scurseră în tăcere. Ea cosea, eu o priveam. La acea vreme, doamna Reed putea să aibă cam 36 sau 37 de ani. Era o femeie voinică, avea umerii drepţi, mâinile şi picioarele puternice. Nu era înaltă şi, deşi era solidă, nu părea obeză. Avea o faţă destul de lătăreaţă, cu maxilarul inferior mai mare şi puternic; fruntea era îngustă, bărbia proeminentă, gura şi nasul destul de obişnuite; sub sprâncenele deschise la culoare scânteiau ochii lipsiţi de milă; pielea era smeadă şi mată, părul cânepiu; avea o constituţie sănătoasă – nu se îmbolnăvea niciodată. Conducea casa cu precizie şi înţelepciune, ţinând sub un control sever gospodăria şi fermele. Doar copiii ei îi sfidau uneori autoritatea şi râdeau de ea cu dispreţ. Se îmbrăca bine, iar înfăţişarea şi ţinuta ei îi puneau în valoare hainele frumoase.

Stând pe un scăunel scund, la câţiva metri de fotoliul ei, îi studiam trupul, îi cercetam trăsăturile. În mână ţineam broşura ce conţinea moartea năprasnică a Mincinoasei, poveste asupra căreia mi se atrăsese atenţia ca în cazul unui avertisment potrivit. Ceea ce tocmai se petrecuse, ceea ce doamna Reed îi spusese despre mine domnului Brocklehurst, întregul caracter al discuţiei lor era proaspăt, neprelucrat, dureros în mintea mea. Simţisem fiecare cuvânt la fel de ascuţit pe cât de clar îl auzisem, şi în mine creştea acum un sentiment de indignare.

Doamna Reed îşi ridică privirea de la lucrul ei; ochii i se opriră asupra mea şi în acelaşi moment, degetele ei îşi întrerupseră mişcările iuţi.

— Pleacă de aici – du-te în camera copiilor! fu ordinul ei.

Privirea mea sau poate altceva trebuie să i se fi părut jignitor, căci vorbea cu o iritare extremă, deşi reţinută. M-am ridicat şi m-am îndreptat către uşă; apoi m-am întors; am traversat camera până la fereastră, după care m-am apropiat de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc: fusesem călcată în picioare fără milă şi trebuia să ripostez – dar cum? Ce putere aveam eu să răspund cu represalii duşmanului meu? Mi-am adunat forţele şi le-am pus în aceste cuvinte directe şi sincere:

— Eu nu sunt mincinoasă; dacă aş fi, ţi-aş spune că te iubesc; dar îţi spun acum că nu te iubesc; am cea mai mare ură pentru dumneata, după John Reed; iar această carte despre fata mincinoasă poţi să i-o dai fiicei dumitale, Georgiana, pentru că ea e cea care spune minciuni, şi nu eu.

Mâinile doamnei Reed continuau să stea nemişcate pe lucrul ei; privirea ei de gheaţă era aţintită cu răceală asupra mea.

— Mai ai ceva de spus? întrebă ea, mai degrabă cu tonul cu care te-ai adresa unui duşman adult, decât cu cel care e de obicei folosit faţă de un copil.

Privirea ei şi vocea aceea au stârnit în mine toată ura pe care o simţeam. Tremurând din cap până în picioare, cuprinsă de o agitaţie de nestăpânit, am continuat:

— Mă bucur că nu-mi eşti rudă; nu o să-ţi mai spun niciodată mătuşă, câte zile oi avea. N-o să vin niciodată să te văd când o să fiu mare; şi dacă cineva o să mă întrebe dacă te plac şi cum te-ai purtat cu mine, o să spun că doar gândindu-mă la dumneata mi se face rău şi că m-ai tratat cu o cruzime îngrozitoare.

— Cum îndrăzneşti să afirmi aşa ceva, Jane Eyre?

— Cum îndrăznesc, doamnă Reed? Cum îndrăznesc? Pentru că ăsta e *adevărul*. Crezi că nu am simţăminte şi că

nu am nevoie de puţină dragoste sau bunătate; dar eu nu pot trăi aşa – şi dumneata nu ai pic de milă. O să-mi amintesc mereu cum m-ai împins – cu brutalitate şi cu sălbăticie m-ai împins în camera roşie şi m-ai încuiat acolo –, o să-mi amintesc până în ultima zi a vieţii mele; deşi sufeream nespus, deşi strigam, gâtuită de durere, „Ai milă, mătuşă Reed!” Şi ce pedeapsă cumplită m-ai făcut să îndur pentru că băiatul dumitale rău m-a lovit – m-a trântit pe jos fără să-i fi făcut nimic. Asta o să spun oricui mă întreabă, întreaga poveste, aşa cum s-a întâmplat. Lumea crede că eşti o femeie bună, dar eşti rea, cu inima de piatră. Dumneata eşti *mincinoasă*!

Când am terminat tot ce aveam de spus, sufletul a început să-mi crească, să exulte, purtând în el cel mai ciudat sentiment de libertate, de triumf pe care-l simţisem vreodată. Era ca şi cum o legătură invizibilă se frânsese şi eu îmi croisem drum într-o libertate nesperată. Şi sentimentul meu era întemeiat, căci doamna Reed părea speriată, iar lucrul îi alunecase de pe genunchi; îşi ridică mâinile, legănându-se dintr-o parte în alta, şi faţa i se strâmbase, ca şi cum stătea să plângă.

— Jane, faci o greşeală; ce se întâmplă cu tine? De ce tremuri atât de tare? Vrei să bei nişte apă?

— Nu, doamnă Reed.

— Vrei altceva, Jane? Crede-mă, tot ce doresc este să-ţi fiu prietenă.

— Dumneata, nu. I-ai spus domnului Brocklehurst că am o fire urâtă, că sunt mincinoasă; şi o să le spun tuturor de la Lowood cum eşti şi ce ai făcut.

— Jane, tu nu înţelegi lucrurile astea: copiii trebuie să fie corectaţi pentru greşelile lor.

— Minciuna nu e greşeala mea! am strigat eu cu o voce ascuţită, sălbatică.

— Dar eşti pătimaşă, Jane, trebuie să recunoşti asta; şi acum întoarce-te în camera copiilor, draga mea, şi stai puţin în pat.

— Nu sunt draga dumitale; nu pot să stau în pat: trimite-mă iute la şcoală, doamnă Reed, pentru că urăsc această casă.

— Da, o s-o trimit iute la şcoală, murmură doamna Reed, *sotto-voce*; şi, adunându-şi lucrul, părăsi brusc încăperea.

Fusesem lăsată singură – învingătoare pe câmpul de luptă. Fusese cea mai grea bătălie pe care o purtasem şi prima victorie pe care o câştigasem. Am rămas un timp în picioare pe covoraş, acolo unde stătuse domnul Brocklehurst, savurându-mi singurătatea de învingător. La început am zâmbit în sinea mea şi m-am simţit îmbărbătată de succes; dar această bucurie aprinsă se stinse în mine la fel de repede pe cât se domoli zvâcnirea pulsului accelerat. Un copil nu se poate certa cu cei mari, aşa cum făcusem eu; nu poate să-şi reverse nestăpânit sentimentele de furie – aşa cum făcusem cu ale mele – fără a simţi apoi strângerea de inimă a remuşcării şi fiorul rece al părerii de rău. O coamă de iarbă-neagră aprinsă, vie, devoratoare – aşa a fost mintea mea câtă vreme am acuzat-o şi ameninţat-o pe doamna Reed; aceeaşi coamă, neagră şi arsă după ce flăcările s-au stins, se potrivea cu ceea ce simţeam după o jumătate de ceas de tăcere şi gânduri care m-au făcut să înţeleg nebunia purtării mele şi tristeţea situaţiei în care mă aflam eu, care uram şi eram urâtă cu aceeaşi tărie.

Pentru prima oară simţisem gustul răzbunării, la fel cum te bucuri de un vin parfumat, când îl înghiţi, cald şi aromat; dar gustul care mi-a rămas după aceea, de metal şi de rugină, mi-a dat senzaţia că fusesem otrăvită. M-aş fi dus acum de bunăvoie să-i cer iertare doamnei Reed; dar ştiam – în parte din experienţă, în parte din instinct – că

aşa aş fi făcut-o să mă respingă cu un dispreţ îndoit, stârnind din nou toate pornirile aprige ale firii mele.

Era mai de dorit să-mi exersez o calitate mai bună decât cea a vorbitului cu patimă; să-mi hrănesc mai degrabă un sentiment mai puţin răutăcios decât acela al indignării mele întunecate. Am luat o carte cu poveşti arabe[10]; m-am aşezat şi m-am străduit să citesc. Dar ceea ce citeam n-avea nici un înţeles; gândurile mele pluteau între mine şi rândurile care de obicei mă fascinau. Am deschis uşa înaltă de sticlă din salon; tufişurile erau nemişcate; gerul mohorât domnea pretutindeni, cât vedeai cu ochii, neştirbit de soare sau de vreo adiere de vânt. Mi-am acoperit capul cu braţele şi cu poala fustei şi am ieşit să mă plimb într-o parte a parcului, care era destul de izolată; dar n-am găsit nici o plăcere în copacii tăcuţi, conurile căzute, relicvele îngheţate ale toamnei, frunzele ruginii, măturate de vânturi din trecut în grămezi acum îngheţate. M-am rezemat de o poartă şi m-am uitat spre câmpul pustiu unde nu păştea nici o turmă, unde iarba scurtă era ciupită de ger şi pălită. Era o zi atât de cenuşie; un cer întunecat, îngreunat de zăpadă, acoperea totul; din el cădeau, când şi când, fulgi ce se aşezau pe cărarea tare şi pe pajiştea brumată, fără să se topească. Am rămas acolo, un copil amărât, şoptindu-mi întruna: „Ce să fac? Ce să fac?”

Brusc, am auzit o voce limpede strigând:

— Domnişoară Jane! Unde eşti? Vino la masă!

Era Bessie, ştiam prea bine; dar am rămas nemişcată; paşii ei uşori se auziră pe cărare.

— Copil rău ce eşti! spuse ea. De ce nu vii când te strig?

---

[10] Când Jane revine la Gateshead, ea vede cele *O mie şi una de nopţi*, „chiar deasupra” lui Bewick. Copiii Brontë ar fi putut citi şi *Tales of the Genii* de James Ridley (publicată în 1764).

Prezenţa lui Bessie mă bucură mai mult decât gândurile care mă frământaseră până atunci, deşi, ca de obicei, ea era oarecum supărată. Adevărul este că după cearta mea cu doamna Reed – şi victoria obţinută –, nu eram dispusă să-mi pese prea mult de furia trecătoare a lui Bessie, ci eram înclinată să mă încălzesc la căldura inimii ei tinere şi vesele. Aşa că am cuprins-o cu braţele şi am zis:

— Haide, Bessie! Nu mă mai certa!

Gestul meu era mai sincer şi mai lipsit de teamă decât obişnuiam să-mi îngădui şi îi făcu plăcere.

— Eşti un copil ciudat, domnişoară Jane, spuse ea coborându-şi privirea spre mine. O făptură mică, singuratică şi hoinară; şi cred că pleci la şcoală, nu?

Am dat din cap.

— Şi n-o să-ţi pară rău s-o părăseşti pe biata Bessie?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine? Tot timpul mă ceartă.

— Pentru că eşti aşa o făptură ciudată, temătoare şi sfioasă. Ar trebui să fii mai îndrăzneaţă.

— Ce? Ca să primesc şi mai multe lovituri?

— Prostii! Dar îşi cam bat joc de tine, asta-i drept. Mama mi-a zis, când a venit săptămâna trecută să mă vadă, că nu i-ar plăcea ca unul din copiii ei să fie în locul tău. Acum vino înăuntru, am o veste bună pentru tine.

— Nu cred că ai, Bessie.

— Copilule! Ce vrei să spui? Cu ce ochi trişti te uiţi la mine! Ei, păi stăpâna, domnişoarele şi domnişorul ies pentru ceai în după-amiaza asta, iar tu o să-ţi bei ceaiul cu mine. O să o rog pe bucătăreasă să-ţi facă un cozonăcel şi pe urmă o să mă ajuţi să mă uit prin sertarele tale; căci curând trebuie să-ţi pregătesc bagajul. Stăpâna vrea să pleci de la Gateshead în câteva zile şi trebuie să-ţi alegi jucăriile pe care vrei să le iei cu tine.

— Bessie, trebuie să-mi promiţi că n-o să mă mai cerţi până plec.

— Ei bine, aşa o să fac, dar ai grijă să fii o fetiţă cuminte şi nu te teme de mine. Nu te mai speria când mi se întâmplă să vorbesc mai răstit, căci asta mă stârneşte şi mai tare.

— Nu cred că o să-mi mai fie vreodată frică de tine, Bessie, pentru că m-am obişnuit cu tine. Şi curând o să fie alţi oameni de care o să mă tem.

— Dacă o să te temi de ei, n-o să te placă.

— Aşa ca tine, Bessie?

— Eu te plac, domnişoară; cred că ţin la tine mai mult decât la toţi ceilalţi.

— Nu prea o arăţi.

— Isteaţo! Ai un fel cu totul nou de a vorbi. Cum de eşti aşa de îndrăzneaţă şi de vitează?

— Păi, curând o să fiu departe de tine şi apoi... Mă pregăteam să spun ceva despre ceea ce se petrecuse între mine şi doamna Reed, dar gândindu-mă puţin, am socotit că e mai bine să păstrez tăcerea asupra acelui subiect.

— Şi te bucuri să mă părăseşti?

— Deloc, Bessie; de fapt, acum mai degrabă îmi pare rău.

— Acum! Şi mai degrabă! Cu câtă răceală o spune tânăra mea domnişoară! Îndrăznesc să cred că dacă ţi-aş cere acum un sărut, nu mi l-ai da: ai spune că *mai degrabă* nu.

— O să te sărut cu dragă inimă: lasă-ţi capul în jos.

Bessie se aplecă, ne îmbrăţişarăm şi eu o urmai în casă cu sufletul alinat. După-amiaza trecu în pace şi armonie, iar seara, Bessie îmi spuse câteva dintre cele mai frumoase poveşti ale ei şi îmi cântă unele dintre cele mai dulci cântece. Chiar şi pentru mine, viaţa avea câteva licăriri de lumină.

Capitolul V

De-abia bătuse de ora cinci, în dimineaţa zilei de 19 ianuarie, când Bessie intră cu o lumânare mare în cămăruţa mea, pentru a mă găsi deja sculată şi aproape îmbrăcată. Mă trezisem de o jumătate de oră, mă spălasem pe faţă şi mă îmbrăcasem la lumina lunii care tocmai apunea şi ale cărei raze se strecurau prin fereastra îngustă de lângă patul meu. Urma să părăsesc Gateshead în acea zi, cu o diligenţă care trecea pe la poarta conacului la şase dimineaţa. Bessie era singura persoană trează din casă; aprinsese focul în camera copiilor, unde acum îmi pregătea ceva de mâncare. Prea puţini copii pot mânca atunci când sunt nerăbdători la gândul unei călătorii; nici eu nu puteam. Bessie, după ce mă rugase în zadar să iau câteva linguri din laptele fiert pe care mi-l pregătise sau măcar puţină pâine, înfăşură câţiva biscuiţi într-o hârtie şi mi-i băgă în săculeţ; apoi mă ajută să-mi pun pelerina şi boneta şi, după ce se înfăşură în-tr-un şal, ieşirăm amândouă din cameră. Pe când treceam pe lângă dormitorul doamnei Reed, Bessie îmi spuse:

— Nu intri să-i spui rămas-bun stăpânei?

— Nu, Bessie; a venit ea la patul meu aseară, când tu coborâseşi să mănânci, şi mi-a zis că nu trebuie s-o deranjez în dimineaţa asta, şi nici pe verii mei; apoi mi-a zis să nu uit că ea mi-a fost întotdeauna cea mai bună prietenă şi prin urmare să vorbesc frumos despre ea şi să-i fiu recunoscătoare.

— Şi ce-ai zis, domnişoară?

— Nimic, mi-am tras cearşaful peste cap şi m-am întors cu faţa la perete.

— N-ai făcut bine, domnişoară Jane.

— Am făcut foarte bine, Bessie. Stăpâna ta nu mi-a fost prietenă; mi-a fost duşman.

— Oh, domnişoară Jane! Nu spune asta!

— Adio, Gateshead! strigai eu pe când străbăteam holul şi ieşeam pe uşa din faţă.

Luna dispăruse şi era întuneric beznă. Bessie ducea un felinar a cărui lumină cădea pe treptele ude şi pe aleea de pietriş îmbibată de apă, căci zăpada tocmai se topise. Dimineaţa de iarnă era aspră şi rece ; îmi auzeam dinţii clănţănind pe măsură ce păşeam grăbită pe alee. În căsuţa portarului se vedea lumină; când am ajuns acolo, soţia acestuia tocmai aprindea focul; cufărul meu, care fusese dus acolo cu o seară înainte, stătea legat cu o sfoară lângă uşă. Mai erau doar câteva minute până la ora şase şi, la scurt timp după ce orologiul bătuse ora exactă, un zgomot îndepărtat de roţi anunţă sosirea diligenţei; m-am dus lângă uşă şi i-am urmărit felinarele apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură? întrebă soţia portarului.

— Da.

— Merge departe?

— Cincizeci de mile.

— Ce drum lung! Mă mir că doamnei Reed nu-i e frică s-o lase singură atât de departe.

Diligenţa opri; stătea în faţa porţii, cu cei patru cai ai săi şi cu imperiala plină de călători; vizitiul şi însoţitorul lui strigară să ne grăbim; cufărul meu fu urcat; eu fui luată de la gâtul lui Bessie, de care stăteam atârnată, sărutând-o.

— Ai mare grijă de ea, îi strigă ea vizitiului, în vreme ce el mă ridica în diligenţă.

— Da, da! răspunse acesta.

Uşa fu trântită, o voce exclamă: „E-n regulă” şi o pornirăm la drum. Aşa m-am despărţit eu de Bessie şi de Gateshead – purtată spre locuri necunoscute şi, cum socoteam atunci, îndepărtate şi misterioase.

Nu-mi amintesc prea multe din călătorie; ştiu doar că ziua mi s-a părut nesfârşită şi aveam impresia că

străbăteam sute de mile de drum. Am trecut prin câteva oraşe şi într-unul, un oraş foarte mare, diligenţa s-a oprit, caii au fost deshămaţi şi pasagerii au coborât să ia cina. Am fost dusă la un han, unde vizitiul a vrut să mănânc ceva; dar cum n-aveam chef să mănânc, m-a lăsat într-o încăpere imensă cu câte un şemineu la ambele capete, un candelabru atârnând din tavan şi o mică galerie roşie, suspendată pe un perete şi plină cu instrumente muzicale. Un timp m-am plimbat prin cameră, cu un sentiment foarte ciudat şi temându-mă să nu intre cineva să mă răpească. Eram convinsă că există răpitori de copii, căci faptele lor apăreau adesea în poveştile pe care Bessie le spunea lângă foc. În cele din urmă, vizitiul se întoarse; din nou am fost băgată în diligenţă, protectorul meu s-a urcat la locul lui, a suflat în trâmbiţă şi am pornit-o huruind pe „strada de piatră” din L[11].

După-amiaza veni, umedă şi destul de ceţoasă; pe când se lăsa amurgul, am început să simt că într-adevăr ne îndepărtam mult de Gateshead: nu mai treceam prin oraşe; peisajul se schimba; în zare se ridicau mari dealuri cenuşii; pe când lumina amurgului se stingea, am coborât o vale, întunecată de păduri, şi după ce bezna din jur a făcut totul invizibil, am auzit un vânt şuierând puternic printre copaci.

Legănată de sunetul lui, am aţipit în cele din urmă; nu dormisem prea mult, când oprirea bruscă a diligenţei mă trezi; uşa era deschisă şi o femeie ce părea servitoare stătea lângă ea; i-am văzut faţa şi rochia în lumina felinarului.

— E aici o fetiţă numită Jane Eyre? întrebă ea.

---

[11] „Strada de piatră” – cf. Byron, *Childe Harold’s Pilgrimage*, III, xxii, 2. L.: poate că Charlotte Brontë se gândeşte la Leeds. Cowan Bridge era pe ruta de diligenţă Leeds-Kendal.

Am răspuns „Da” şi atunci am fost ridicată şi scoasă afară; cufărul mi-a fost coborât şi diligenţa a plecat imediat mai departe.

Eram înţepenită după atâta stat pe banchetă şi ameţită de zgomotul şi legănarea diligenţei; mi-am venit în fire şi am privit în jur. Ploaia, vântul şi întunericul umpleau aerul; cu toate acestea, am desluşit neclar în faţa mea un zid şi în el o uşă deschisă. Prin această uşă am trecut cu noua mea călăuză, care a închis-o şi a încuiat-o în urma sa. Acum puteam zări o casă sau un şir de case – căci clădirea se întindea până departe – cu multe ferestre, şi la unele dintre ele ardea lumina. Am mers pe o cărare lată cu pietriş, plină de apă, şi am ajuns la o uşă; apoi servitoarea m-a condus printr-un hol lung într-o cameră unde ardea focul şi m-a lăsat singură acolo.

Am rămas în picioare, încălzindu-mi la foc degetele amorţite de frig, apoi m-am uitat în jur; nu era nici o lumânare în încăpere, dar lumina ce pâlpâia în cămin dezvăluia când şi când pereţii cu tapet, covorul, draperiile şi mobila strălucitoare de mahon; era un salon, nu atât de spaţios şi de frumos ca sufrageria de la Gateshead, dar destul de confortabil. Tocmai mă chinuiam să desluşesc tema unei picturi de pe perete, când uşa se deschise şi cineva cu o lumânare în mână intră, urmat îndeaproape de o altă persoană.

Prima persoană era o doamnă înaltă cu părul negru şi ochi întunecaţi, cu o frunte lată şi albă; era în parte înfăşurată într-un şal, avea un aer grav şi o ţinută dreaptă.

— Copila e prea mică pentru a fi trimisă singură, spuse ea, aşezând lumânarea pe masă. Mă privi cu atenţie câteva minute, apoi adăugă: Ar fi mai bine să se culce repede, pare istovită. Eşti obosită? mă întrebă, punându-mi o mână pe umăr.

— Puţin, doamnă.

— Şi ţi-e foame, fără îndoială; să mănânce ceva înainte să se culce, domnişoară Miller. E prima dată când te desparţi de părinţi ca să pleci la şcoală, fetiţo?

I-am explicat că nu aveam părinţi.

Mă întrebă de când erau morţi; apoi câţi ani aveam, cum mă numeam, dacă ştiam să citesc, să scriu, să cos puţin; apoi îmi atinse blând obrazul cu un deget şi, spunând că spera să fiu un copil cuminte, mă trimise de-acolo cu domnişoara Miller.

Doamna de care mă despărţisem putea avea cam douăzeci şi nouă de ani; cea care mergea acum cu mine părea cu câţiva ani mai tânără; prima mă impresionase cu vocea, înfăţişarea şi ţinuta ei; domnişoara Miller era mai ştearsă; rumenă în obraji, dar cu un chip mai necăjit; grăbită la mers şi în mişcări, părea, într-adevăr, întocmai ca cineva care trebuia să se ocupe mereu de o multitudine de sarcini – şi mai târziu am aflat că era şi pedagogă. Condusă de ea, am trecut dintr-o încăpere în alta, dintr-un hol în altul, străbătând o clădire mare, cu formă neregulată; până când, ieşind din tăcerea totală şi oarecum lugubră ce stăpânea acea parte a casei pe care o traversaserăm, am ajuns într-o zumzăială de voci şi curând am intrat într-o cameră lată şi lungă, cu câte două mese mari din scânduri de brad la fiecare capăt al încăperii; pe fiecare ardeau câte două lumânări şi în jurul lor stăteau aşezate pe bănci o mulţime de fete de toate vârstele, de la nouă la douăzeci de ani. Văzute la lumina palidă a lumânărilor, mi s-au părut a fi fără număr, dar de fapt nu erau mai multe de optzeci; erau îmbrăcate toate la fel – rochii din stofă de lână maro, cu o croială ciudată, şi şorţuri lungi de olandă. Era ora de studiu; îşi învăţau pe de rost tema pentru a doua zi, iar murmurul pe care-l auzisem era amestecul de lecţii repetate în şoaptă.

Domnişoara Miller mi-a făcut semn să mă aşez pe o bancă lângă uşă, apoi, îndreptându-se către capătul încăperii, strigă:

— Monitoare, strângeţi cărţile şi lăsaţi-le la o parte!

Patru fete înalte se ridicară de la diferite mese şi, trecând primprejur, adunară cărţile. Domnişoara Miller ordonă din nou:

— Monitoare, aduceţi cina!

Fetele înalte ieşiră din încăpere şi se întoarseră imediat, fiecare ducând câte o tavă pe care se găsea ceva – nu ştiu ce – împărţit în porţii, iar în mijlocul tăvii un urcior cu apă şi o cană. Porţiile au fost distribuite; cine voia putea bea nişte apă, folosind aceeaşi cană. Când mi-a venit şi mie rândul, am băut, căci mi-era sete, dar nu m-am atins de mâncare; din cauza agitaţiei şi a oboselii, nu eram în stare să mănânc; dar acum am văzut, totuşi, că era o turtă subţire din făină de ovăz, tăiată în bucăţele.

Când masa a luat sfârşit, domnişoara Miller a citit rugăciunea şi fetele au ieşit încolonate două câte două – şi au luat-o în sus pe scări. Copleşită acum de oboseală, nu am văzut prea bine cum era dormitorul; mi-am dat seama doar că, asemenea sălii de studiu, era foarte lung. În acea noapte urma să dorm în acelaşi pat cu domnişoara Miller; m-a ajutat să mă dezbrac; când m-am întins, am aruncat o privire la lungul şir de paturi, fiecare ocupat rapid de câte două fete; după zece minute, singura lumânare din încăpere a fost stinsă; în tăcere şi într-un întuneric deplin, am adormit.

Noaptea a trecut repede; eram prea obosită chiar şi să visez; m-am trezit o singură dată şi am auzit vântul şuierând în rafale sălbatice şi ploaia căzând în torente şi am simţit că domnişoara Miller îşi ocupase locul lângă mine. Când am deschis din nou ochii, un clopot bătea cu putere; fetele se treziseră şi se îmbrăcau; încă nu se

iviseră zorile şi în cameră ardeau câteva candele. M-am ridicat din pat fără tragere de inimă, căci era cumplit de frig, şi tremurând, de-abia am putut să mă îmbrac. Apoi m-am spălat, când s-a eliberat un lighean: ceea ce nu s-a întâmplat prea curând, căci nu era decât unul la şase fete, pe lavoarele din mijlocul încăperii. Clopotul a bătut din nou; toate fetele s-au aşezat în rând, două câte două, şi în această ordine au coborât scările şi au intrat în sala de studiu rece şi slab luminată; aici domnişoara Miller a citit rugăciunile; apoi a strigat:

— Aranjaţi-vă pe clase!

Timp de câteva minute, sala s-a umplut de larmă, pe când domnişoara Miller striga întruna: „Tăcere!” şi „Ordine!” Când zarva a încetat, le-am văzut pe toate adunate în semicercuri, în faţa a patru scaune, aşezate la cele patru mese; toate aveau în mâini cărţi şi un volum mare, ca o *Biblie*, se afla pe fiecare masă, în dreptul scaunului gol. Urmă o pauză de câteva clipe, în care se auzi murmurul încet şi neclar al mulţimii. Domnişoara Miller merse de la o clasă la alta, potolind acest sunet nedefinit.

Un clopoţel sună în depărtare; imediat, în cameră intrară trei doamne; fiecare se duse la o masă şi se aşeză; domnişoara Miller ocupă al patrulea scaun, care era cel mai aproape de uşă şi în jurul căruia erau adunate cele mai mici dintre fete; în această clasă inferioară am fost repartizată şi aşezată pe ultimul loc.

Acum începu ziua de şcoală: rugăciunea scurtă a zilei fu repetată, apoi se recitară unele texte din Scriptură, iar după acestea o lungă lectură a unor capitole din *Biblie*, care dură o oră. Când toate acestea luară sfârşit, afară era deja ziuă. Neobositul clopot sună acum a patra oară; fetele fură scoase din sală şi conduse în altă încăpere, pentru masa de dimineaţă: ce bucuroasă eram la gândul că o să

primesc ceva de mâncare! Mi-era deja aproape rău de foame, căci nu mâncasem mai nimic în ajun.

Sala de mese era o încăpere uriaşă şi întunecată, cu tavanul jos; pe două mese lungi fumegau castroane cu ceva fierbinte, din care, spre disperarea mea, se ridica un miros prea puţin îmbietor. Am sesizat o manifestare generală de nemulţumire când mirosul a ajuns la nasul celor care trebuia să o înghită: din partea din faţă a coloanei – fetele înalte din prima clasă – se auziră cuvinte şoptite:

— Ce scârbos! Iar au ars grişul de ovăz.

— Tăcere! răsună o voce; nu era a domnişoarei Miller, ci a uneia dintre profesoarele din clasele superioare, o femeie măruntă şi tuciurie, îmbrăcată elegant, dar cu un aspect oarecum posomorât, care se instală în capătul uneia dintre mese, în timp ce la cealaltă prezida o doamnă mai voinică. Am căutat-o în zadar pe cea pe care o văzusem cu o seară în urmă; nu era nicăieri. Domnişoara Miller ocupa locul de la capătul mesei unde eram eu, iar o doamnă în vârstă, cu un aspect ciudat, de străină – profesoara de franceză, cum aveam să aflu mai târziu –, se aşeză în locul corespunzător de la cealaltă masă. Fu intonată o rugăciune lungă şi se cântă un imn religios. Apoi, o slujnică aduse ceai pentru profesoare şi masa începu.

Aproape leşinată de foame, am devorat câteva linguri din porţia mea, fără să mă gândesc la gustul ei; dar după ce ascuţişul foamei mi se toci, am realizat că mâncarea din faţa mea era dezgustătoare; grişul de ovăz ars este aproape la fel de greţos ca şi cartofii stricaţi; chiar şi foamei i se face curând scârbă de el. Lingurile se mişcau încet; am văzut cum fiecare fată îşi gusta mâncarea şi încerca să o înghită; dar cele mai multe renunţau iute la micul dejun.

Se termină şi nimeni nu mâncase. După rugăciunea de mulţumire pentru ceea ce nu primiserăm şi cântarea unui al doilea imn, am ieşit din sala de mese şi ne-am îndreptat către sala de studiu. Am fost printre ultimele care au părăsit încăperea şi, trecând pe lângă mese, am văzut-o pe una dintre profesoare luând un castron de griş şi gustând din el; le privi pe celelalte; feţele lor exprimau nemulţumirea şi una dintre ele, cea solidă, şopti:

— E groaznic! Ce ruşine!

Trecu un sfert de oră până ce lecţiile începură din nou, vreme în care şcoala fu stăpânită de o minunată zarvă; căci în acel răstimp se părea că era permis să se vorbească tare şi mai liber, iar fetele îşi foloseau acest privilegiu. Întreaga discuţie se concentră asupra micului dejun, pe care toate îl ocărâră aspru. Bietele de ele! Era singura lor consolare. Domnişoara Miller era acum singura profesoară din încăpere; un grup de fete mai mari stăteau lângă ea şi îi vorbeau serioase şi supărate. Le-am auzit pe câteva pronunţând numele domnului Brocklehurst, la care domnişoara Miller îşi scutura capul dezaprobator; dar nu se strădui prea mult să calmeze nemulţumirea generală, căci, fără îndoială, o împărtăşea şi ea.

Un ceas aflat în clasă bătu ora nouă; domnişoara Miller plecă de lângă cercul de fete şi, stând în mijlocul clasei, strigă:

— Linişte! La locurile voastre!

Disciplina învinse: în cinci minute, gloata zgomotoasă se risipi în ordine şi o tăcere relativă calmă zarva. Profesoarele de la clasele mai mari îşi reluară imediat locurile; şi totuşi, toată lumea părea să aştepte. Înşirate pe bănci de-a lungul încăperii, cele optzeci de fete stăteau nemişcate şi drepte; ce adunare ciudată păreau, toate cu părul pieptănat pe spate, fără să se vadă nici o buclă; în rochii cafenii, croite până la gât, în jurul căruia aveau un

guleraş îngust, cu buzunăraşe de olandă (croite în forma unei pungi scoţiene) cusute în partea din faţă a rochiilor şi menite a servi drept săculeţ pentru lucrul de mână; toate purtau ciorapi de lână şi pantofi butucănoşi prinşi cu catarame de alamă. Mai bine de douăzeci dintre cele îmbrăcate în acest costum erau fete în toată firea sau mai degrabă femei tinere: nu li se potrivea şi le dădea un aspect ciudat, chiar şi celor mai drăguţe.

Continuam să le privesc şi din când în când le cercetam pe profesoare – nici una nu-mi plăcea în mod deosebit: căci cea voinică era puţin cam grosolană, cea negricioasă cruntă, cea străină aspră şi grotescă, iar domnişoara Miller – biata de ea! – părea aprinsă la faţă, chinuită de viaţă şi istovită – când, în vreme ce privirea mea trecea de la o faţă la alta, toate fetele se ridicară în acelaşi timp, ca şi cum ar fi fost împinse de un singur arc.

Ce se întâmplase? Nu auzisem nici un ordin: eram nedumerită. Înainte să-mi dau seama ce se petrecea, fetele erau din nou aşezate; dar cum toţi ochii erau acum îndreptaţi către un singur punct, şi ai mei urmară direcţia generală şi-l întâlniră pe personajul care mă primise cu o seară în urmă. Stătea la capătul încăperii lungi, lângă foc, căci în cele două extremităţi ale camerei se afla câte un cămin: privea cele două şiruri de fete în tăcere, cu un aer grav. Domnişoara Miller se apropie de ea, păru să o întrebe ceva şi, după ce îşi primi răspunsul, se întoarse la locul ei şi spuse cu voce tare:

— Monitoarea primei clase, adu globurile!

În timp ce ordinul era executat, doamna străbătu încet încăperea. Bănuiesc că am un organ al venerării[12]

---

[12] Una dintre numeroasele referinţe la frenologie care apar în cărţile lui Brontë. Frenologia, creată de Franz Joseph Gall (1758-1828) în Austria şi popularizată de George Combe în Anglia, susţinea împărţirea creierului în diferite organe, fiecare sentiment, înclinaţie sau

considerabil, căci încă îmi mai amintesc sentimentul de respect plin de admiraţie cu care privirea mea îi urmărea paşii. Văzută acum în lumina zilei, era înaltă, blondă şi bine făcută; ochii căprui, cu o sclipire binevoitoare, străjuiţi de gene lungi, scoteau în evidenţă albeaţa frunţii înalte; la tâmple, părul ei castaniu închis era adunat în bucle rotunde, potrivit modei acelor vremi, când nu erau de bun gust nici şuviţele întinse, nici buclele lungi; rochia ei, tot potrivit modei, era din stofă purpurie, împodobită cu un fel de garnitură spaniolă din catifea neagră; un ceas de aur (ceasurile nu erau atât de obişnuite cum sunt astăzi) strălucea la cordonul ei. Şi, pentru a completa portretul, să adauge cititorul nişte trăsături delicate, un ten limpede, deşi palid, un aer şi o ţinută maiestuoase şi va avea – cel puţin în măsura în care cuvintele o pot reda – o imagine corectă a înfăţişării domnişoarei Temple – Maria Temple, cum am văzut mai târziu numele scris într-o carte de rugăciuni care mi-a fost încredinţată să o duc la biserică.

Directoarea şcolii Lowood (căci asta era doamna) se aşeză în faţa a două globuri pământeşti puse pe una dintre mese, chemă prima clasă în jurul ei şi începu să le predea o lecţie de geografie; clasele mai mici fură chemate de profesoare: recapitulările la istorie, gramatică etc. durară o

---

capacitate intelectuală ocupând un loc diferit. Aceste idei au pus bazele studiului creierului şi au reapărut în secolul XX în lucrările despre localizarea funcţiilor creierului. Frenologia susţinea de asemenea că mărimea fiecărui organ (sau aptitudine) putea fi „citită” în forma craniului. Un semn distinctiv era o frunte lată, care indica o dezvoltare considerabilă a facultăţilor intelectuale. Brontë însăşi s-a dus împreună cu editorul ei în 1851 la „o citire frenologică”. Rezultatul „citirii” caracterului ei a fost surprinzător de corect. Veneraţia reprezenta unul dintre „sentimentele superioare” şi se afla în vârful capului. Ea producea emoţia unui „respect profund şi reverenţios” şi constituia sursa religiei (George Combe, *A System of Phrenology*, ed. a III-a, 1830).

oră; urmară scrierea şi aritmetica, iar domnişoara Temple le dădu lecţii de muzică unora dintre fetele mai mărişoare. Durata fiecărei lecţii era măsurată cu ceasul, care în cele din urmă bătu ora douăsprezece. Directoarea se ridică.

— Am ceva să le comunic elevelor, spuse ea.

Zarva provocată de obicei de terminarea lecţiilor începuse, dar se stinse la auzul vocii ei.

Ea continuă:

— În dimineaţa aceasta aţi primit un mic dejun pe care nu l-aţi putut mânca – probabil că vă este foame. Am ordonat să vi se servească o gustare cu pâine şi brânză.

Profesoarele se uitară la ea surprinse.

— Asta se va face pe răspunderea mea, adăugă ea, ca o explicaţie pentru ele, şi părăsi încăperea imediat.

Pâinea şi brânza fură imediat aduse şi împărţite, spre marea încântare şi înviorare a tuturor fetelor. Apoi se dădu ordinul „În grădină!” Fiecare îşi puse o bonetă de pai, cu panglici de stambă colorată, şi o pelerină de stofă cenuşie. M-am îmbrăcat şi eu la fel şi, urmând şuvoiul, am ieşit afară.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri atât de înalte, încât să oprească orice privire curioasă; o verandă acoperită se întindea pe o latură şi poteci late mărgineau un spaţiu central, împărţit în nenumărate răzoare mici; acestea erau repartizate ca grădiniţe elevelor şi fiecare dintre ele avea în grijă unul. Când erau pline de flori, arătau fără îndoială frumos; dar acum, la sfârşitul lui ianuarie, totul era uscat şi distrus de ger. M-am înspăimântat privind în jurul meu: era o zi urâtă pentru o plimbare pe afară; nu ploioasă, dar întunecată de o ceaţă gălbuie ca o burniţă; sub paşii noştri, pământul mustea încă de apă după ploaia torenţială din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo-colo jucând diferite jocuri, dar cele palide şi slabe se buluciră în verandă,

căutând adăpost şi căldură; şi printre ele, cum negura groasă le pătrundea în trupurile firave şi tremurânde, auzeam adeseori o tuse seacă.

Până acum nu vorbisem cu nimeni încă şi nimeni nu părea să mă bage în seamă; stăteam singură, dar eram obişnuită cu acel sentiment al izolării, aşa că nu mă apăsa prea tare. M-am rezemat de un stâlp al verandei, mi-am strâns mai bine pelerina în jurul trupului şi, încercând să uit de frigul care mă pişca pe dinafară şi de foamea nedomolită care mă rodea pe dinăuntru, am început să privesc şi să mă gândesc. Gândurile mele erau prea vagi şi fragmentate pentru a merita să fie reproduse: încă nu ştiam unde mă aflu. Gateshead şi viaţa mea de până atunci păreau să plutească departe, la o distanţă de necuprins; prezentul era neclar şi ciudat, iar despre viitor nu-mi puteam forma nici o idee. Am privit în jur, la grădina ce semăna cu aceea a unei mănăstiri, apoi la casă: o clădire mare, din care jumătate părea veche şi cenuşie, iar cealaltă jumătate destul de nouă. Partea cea nouă, unde se aflau clasa şi dormitorul, era luminată de ferestre cu multe ochiuri şi zăbrele, care îi dădeau un aspect de biserică; deasupra uşii, pe o placă de piatră, se vedea o inscripţie:

„Aşezământul Lowood – această aripă a clădirii a fost refăcută în anul..., de către Naomi Brocklehurst, de la Conacul Brocklehurst, din acest comitat.” „Tot aşa să lumineze şi lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre bune şi să-L slăvească pe Tatăl nostru, care este în ceruri.” – *Matei*, 5:16.

Am citit aceste cuvinte iar şi iar; simţeam că exista un înţeles ascuns în ele, dar nu puteam să-l pătrund pe deplin. Stăteam şi reflectam asupra cuvântului „aşezământ” şi încercam să fac o legătură între primele cuvinte şi versetul din *Biblie*, când o tuse în apropierea

mea mă făcu să-mi întorc capul. Am văzut o fată[13] stând pe o bancă de piatră, lângă mine; era aplecată peste o carte şi părea cufundată în lectură; din locul în care mă aflam, puteam vedea titlul – era *Rasselas*[14], un nume care mi s-a părut ciudat şi de aceea atrăgător.

În vreme ce întorcea o pagină, ea ridică întâmplător privirea, iar eu îi spusei direct:

— E interesantă cartea ta?

Deja mă hotărâsem să i-o cer împrumut într-o zi.

— Îmi place, răspunse ea, după câteva clipe de tăcere, timp în care mă cercetă cu privirea.

— Despre ce este vorba în ea? continuai eu.

Nu ştiu de unde am găsit îndrăzneala să încep o discuţie cu cineva străin; era ceva ce nu se potrivea firii şi obiceiurilor mele, dar cred că ocupaţia ei mi-a trezit într-un fel simpatia. Şi mie îmi plăcea să citesc, deşi cărţi uşoare şi pentru copii, căci cele serioase sau cu înţeles adânc nu mă atrăgeau şi nici nu le puteam pricepe.

— Poţi să te uiţi la ea, răspunse fata, întinzându-mi cartea.

M-am uitat; frunzărind-o rapid, m-am convins că subiectul era mai puţin atrăgător decât titlul: *Rasselas* părea plictisitoare pentru gustul meu superficial; n-am văzut nimic despre zâne sau duhuri; nimic vesel nu părea să fie cuprins în paginile tipărite mărunt. I-am dat-o înapoi; a luat-o în linişte şi, fără să spună nimic, se pregătea să-şi reia lectura; din nou am cutezat să o deranjez.

---

[13] Personajul Helen Burns este inspirat de sora lui Charlotte Brontë, Maria, care a murit de tuberculoză la 11 ani.

[14] *Rasselas* de Samuel Johnson (1759). Personajele lui Johnson sunt preocupate de modul în care poate fi găsită fericire, şi ce este „viaţa bună”, probleme importante în discuţiile lui Helen cu Jane.

— Poţi să-mi spui ce înseamnă cuvintele scrise pe piatra aceea de deasupra uşii? Ce este „Aşezământul Lowood”?

— Casa aceasta unde te afli acum.

— Şi de ce îi spun aşezământ? E diferit în vreun fel de celelalte şcoli?

— E în parte o şcoală de caritate; tu şi cu mine şi toate celelalte fete suntem crescute din mila publică. Bănuiesc că eşti orfană; nu-i aşa că tatăl sau mama ta au murit?

— Amândoi, şi nici nu-mi amintesc de ei.

— Ei bine, toate fetele de aici şi-au pierdut fie unul, fie amândoi părinţii, şi acesta este un aşezământ pentru educarea copiilor orfani.

— Nu plătim nimic? Ne ţin pe degeaba?

— Plătim sau prietenii noştri plătesc – cincisprezece lire pe an pentru fiecare.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei?

— Pentru că cincisprezece lire nu sunt suficiente pentru casă, masă şi lecţii, aşa că restul este oferit prin subscripţii.

— Cine subscrie?

— Diferite doamne şi domni binevoitori din ţinutul acesta şi din Londra.

— Cine a fost Naomi Brocklehurst?

— Doamna care a ridicat aripa cea nouă a acestei case, aşa cum spune inscripţia, şi al cărei fiu supraveghează şi conduce totul aici.

— De ce?

— Pentru că este trezorier şi administrator al şcolii.

— Atunci casa asta nu-i aparţine acelei doamne înalte care poartă ceas şi care a spus că o să primim pâine cu brânză?

— Domnişoara Temple? Oh, nu! Mi-ar fi plăcut să fie aşa: ea răspunde în faţa domnului Brocklehurst pentru tot ceea

ce face. Domnul Brocklehurst ne cumpără mâncarea şi hainele.

— El locuieşte aici?

— Nu – la două mile depărtare, într-un conac mare.

— E un om bun?

— E preot şi se spune că face mult bine.

— Spuneai că doamna cea înaltă se numeşte domnişoara Temple?

— Da.

— Şi celelalte profesoare cum se numesc?

— Cea cu obrajii roşii se numeşte domnişoara Smith; ea se ocupă de lucru şi croieşte – căci noi ne facem îmbrăcămintea, rochiile, pelerinele şi restul; cea mărunţică şi cu părul negru este domnişoara Scatcherd: ea predă istoria şi gramatica şi verifică lecţiile clasei a doua; iar cea care poartă şal şi are o batistă legată într-o parte cu o panglică galbenă este *Madame* Pierott: vine de la Lille, din Franţa, şi predă franceza.

— Îţi plac profesoarele?

— Destul de mult.

— Îţi place cea mică şi negricioasă şi *Madame* – ? Nu pot să-i pronunţ numele ca tine.

— Domnişoara Scatcherd este iute la mânie – trebuie să ai grijă să n-o superi; *Madame* Pierrot nu e o persoană rea.

— Dar domnişoara Temple este cea mai bună, nu-i aşa?

— Domnişoara Temple este foarte bună şi foarte deşteaptă: e deasupra celorlalte pentru că ştie mult mai multe decât ele.

— Eşti de mult aici?

— De doi ani.

— Eşti orfană?

— Mama mea a murit.

— Eşti fericită aici?

— Pui cam multe întrebări. Ţi-am dat deja destule răspunsuri; acum vreau să citesc.

Dar în acel moment se auzi chemarea pentru prânz şi toate fetele intrară din nou în casă. Mirosul care umplea acum sala de mese nu era cu mult mai atrăgător decât cel care ne bucurase nările de dimineaţă: prânzul era servit în două vase mari de cositor, din care se ridicau aburi ce miroseau a grăsime râncedă. Am descoperit că mâncarea era alcătuită din fâşii ciudate de carne râncedă şi cartofi vechi, amestecate şi gătite împreună. Din această combinaţie, fiecare elevă a primit o porţie destul de mare. Am mâncat ce am putut şi m-am întrebat dacă asta vom căpăta în fiecare zi.

Imediat după masă ne-am dus în sala de studiu; lecţiile au reînceput şi am continuat până la ora cinci.

Singurul eveniment mai deosebit din acea după-amiază a fost că am văzut-o pe fata cu care discutasem pe verandă scoasă în mod ruşinos de la ora de istorie de domnişoara Scatcherd şi trimisă să stea în picioare în mijlocul clasei. Pedeapsa mi s-a părut deosebit de umilitoare, în special pentru o fată de vârsta ei – părea să aibă treisprezece ani sau chiar mai mult. Mă aşteptam să-şi arate mâhnirea şi ruşinea; dar, spre surprinderea mea, nici nu a plâns, şi nici nu a roşit; calmă şi serioasă, a rămas în picioare, cu toţi ochii aţintiţi asupra ei.

„Cum poate să îndure atât de liniştită, atât de neclintită?” m-am întrebat eu. „Să fi fost eu în locul ei, cred că aş fi vrut să se deschidă pământul sub picioarele mele şi să mă înghită. Arată ca şi cum gândurile ei nici n-ar fi la pedeapsă sau la situaţia în care se găseşte, ci la ceva ce nu se află în jurul sau în faţa ei. Am auzit de oameni care visează cu ochii deschişi – oare asta face ea acum, visează cu ochii deschişi? Ochii îi sunt aţintiţi spre podea, dar sunt sigură că nu o vede – privirea ei pare

întoarsă înlăuntrul ei, coborâtă adânc în inima sa: cred că se uită la ceea ce-şi poate aminti, nu la ceea ce se petrece cu adevărat acum. Mă întreb ce fel de fată este – bună sau rea?”

Curând după ora cinci am mai primit ceva de mâncare, o cănuţă de cafea şi jumătate de felie de pâine neagră. Mi-am mâncat cu lăcomie pâinea şi mi-am băut cu mare plăcere cafeaua; dar m-aş fi bucurat dacă aş mai fi primit încă o dată pe atât – nu mă săturasem. Urmă o recreaţie de jumătate de oră, apoi iar studiul; pe urmă, paharul cu apă şi bucata de prăjitură din făină de ovăz, rugăciunile – şi la culcare. Aceasta a fost prima mea zi la Lowood.

Capitolul VI

Ziua următoare a început ca de obicei, cu trezitul şi îmbrăcatul la licărul lumânării, dar în dimineaţa aceea am fost obligate să ne lipsim de ceremonia spălării, căci apa din urcioare era îngheţată. În seara precedentă avusese loc o schimbare a vremii, iar un vânt aspru dinspre nord, şuierând ascuţit toată noaptea printre crăpăturile ferestrelor din dormitorul nostru, ne făcuse să tremurăm în paturi şi transformase conţinutul urcioarelor în gheaţă.

Înainte ca lunga oră şi jumătate de rugăciuni şi lectură din *Biblie* să se încheie, deja simţeam că mă prăpădesc de frig. În cele din urmă sosi vremea micului dejun: în dimineaţa aceasta, grişul de ovăz nu era ars, calitatea era comestibilă, iar cantitatea minusculă. Cât de mică mi se părea porţia – mi-aş fi dorit să fie dublă! În cursul zilei am fost trecută în clasa a patra şi am primit sarcini şi ocupaţii obişnuite. Până acum fusesem doar o simplă spectatoare la tot ce se întâmpla la Lowood; acum urma să devin actriţă. La început, nefiind obişnuită să învăţ pe de rost, lecţiile mi s-au părut foarte lungi şi dificile. Frecventele

schimbări de la o temă la alta mă zăpăceau şi ele. Şi m-am bucurat când pe la ora trei după-amiază, domnişoara Smith mi-a pus în mâini o bucată de muselină de vreo doi metri, împreună cu un ac, aţă şi altele şi m-a trimis într-un colţ retras al clasei, spunându-mi să o tivesc. La acea oră, aproape toate celelalte fete coseau şi ele. Dar o clasă încă mai stătea în jurul scaunului domnişoarei Scatcherd citind şi, pentru că era atâta linişte, subiectul lecţiei putea fi auzit, ca şi felul în care fiecare fată se achita de sarcină, şi la fel criticile sau laudele domnişoarei Scatcherd la adresa lor. Era istoria Angliei. Printre participante am zărit-o şi pe cunoştinţa mea de pe verandă. La începutul lecţiei, locul ei fusese în fruntea clasei, dar din cauza unei greşeli de pronunţie sau poate a neatenţiei la semnele de punctuaţie, a fost brusc trecută în coada clasei. Chiar în acea poziţie obscură, domnişoara Scatcherd continua să o bage în seamă tot timpul şi i se adresa mereu folosind cuvinte ca „Burns" – căci acesta părea să fie numele ei (fetele de aici erau strigate pe numele de familie, precum băieţii) – „Burns, stai sprijinită pe marginea pantofului, răsuceşte-ţi imediat piciorul." „Burns, îţi împingi bărbia în faţă în-tr-un mod neplăcut, trage-ţi-o în piept." „Burns, ţi-am spus să-ţi ţii capul sus, nu vreau să stai în faţa mea cu o astfel de atitudine etc. etc." După ce un capitol a fost citit de două ori, cărţile s-au închis şi fetele au fost ascultate. Lecţia cuprindea o parte din domnia lui Carol I şi au fost nenumărate întrebări despre unităţi de capacitate şi monede, ca şi despre banii de vapoare[15], la care majoritatea fetelor nu au fost în stare să răspundă. Şi totuşi, fiecare problemă era rezolvată imediat când

---

[15] O veche taxă aplicată oraşelor şi districtelor maritime în vreme de război, în scopul construirii vapoarelor din serviciul regelui. A fost introdusă de Carol I şi extinsă şi în interiorul ţării, deşi a întâmpinat opoziţie; a fost abolită în final în 1640.

întrebările ajungeau la Burns. Memoria ei părea să fi stocat întreaga lecţie şi ea era pregătită să răspundă la fiecare întrebare. Continuam să aştept ca domnişoara Scatcherd să o laude pentru atenţia ei, dar în schimb, ea strigă brusc:

— Ah, fată murdară şi nesuferită, nu ţi-ai curăţat unghiile în dimineaţa asta.

Burns nu a răspuns nimic. M-am mirat că tace.

„De ce”, m-am întrebat eu, „nu-i spune că n-a putut să-şi cureţe unghiile şi nici să-şi spele faţa pentru că apa era îngheţată?” Atenţia mea fu atrasă de domnişoara Smith, care voia să ţin un scul de aţă. Pe când îl depăna, mi se adresa din când în când, întrebându-mă dacă am mai fost vreodată la şcoală, dacă ştiam să brodez, să cos, să împletesc etc. Până când îmi dădu voie să plec, n-am mai putut să urmăresc mişcările domnişoarei Scatcherd. Când m-am întors la locul meu, doamna aceea tocmai dăduse un ordin pe care nu l-am înţeles. Dar Burns a ieşit imediat din clasă şi, intrând în odăiţa unde erau ţinute cărţile, s-a întors într-o clipă ţinând în mână un mănunchi de nuiele legate la un capăt. I-a întins acest instrument ameninţător domnişoarei Scatcherd cu o reverenţă respectuoasă, iar apoi, liniştită şi fără să i se fi spus nimic, şi-a desfăcut şorţul, iar profesoara a lovit-o imediat şi cu putere peste gât, de douăsprezece ori, cu mănunchiul de nuiele. Nici o lacrimă nu se ivi în ochii lui Burns. Şi în timp ce eu mă oprisem din cusut, pentru că degetele îmi tremurau la vederea acestui spectacol, sub un sentiment de furie nestăpânită şi neputincioasă, nici o tresărire pe faţa ei gânditoare nu-i schimbă expresia obişnuită.

— Încăpăţânato, exclamă domnişoara Scatcherd, nimic nu-ţi poate îndrepta obiceiurile neglijente! Du de aici nuielele!

Burns ascultă. O urmării cu atenţie, când ieşi din cămăruţă. Îşi punea la loc în buzunar batista şi pe obrazul ei strălucea urma unei lacrimi.

Ora de joacă din cursul serii mi se păru cea mai plăcută parte a zilei la Lowood. Bucăţica de pâine şi înghiţitura de cafea băută la ora cinci ne învioraseră, chiar dacă nu ne potoliseră foamea. Lunga tensiune a zilei se liniştise. Clasa părea mai caldă decât dimineaţă, căci se îngăduise ca focurile să ardă ceva mai puternic, pentru a suplini lipsa lumânărilor care încă nu fuseseră aduse. Licărirea roşiatică, rumoarea acceptată, zumzetul atâtor voci dădeau o senzaţie de libertate. În seara în care am văzut-o pe domnişoara Scatcherd bătând-o pe eleva ei Burns, rătăceam ca de obicei printre mese şi printre grupurile de fete care râdeau; eram singură, şi totuşi mă uitam afară. Ningea des; zăpada începea deja să se adune pe ochiurile geamurilor de jos. Apropiindu-mi urechea de fereastră, puteam distinge, departe de tumultul vesel dinăuntru, geamătul trist al vântului de afară.

Poate că, dacă aş fi lăsat în urmă o casă primitoare şi nişte părinţi buni, aceasta ar fi fost vremea când despărţirea m-ar fi durut cel mai mult. Vântul acela mi-ar fi strâns inima, haosul acesta întunecat mi-ar fi tulburat liniştea. Dar în situaţia în care mă găseam, amândouă îmi provocau o nerăbdare ciudată, nesăbuită şi neliniştită; îmi doream ca vântul să urle mai sălbatic, întunericul să se adâncească şi mai mult, iar zumzetul să devină larmă.

Sărind peste bănci şi strecurându-mă pe sub mese, m-am îndreptat către unul dintre cămine. Acolo, îngenuncheată lângă apărătoarea înaltă, am găsit-o pe Burns, absorbită, tăcută, departe de tot ce se întâmpla în jurul ei, în tovărăşia unei cărţi, din care citea la lumina palidă a tăciunilor.

— Tot *Rasselas*? am întrebat eu, venind din spatele ei.

— Da, spuse ea, şi tocmai am terminat-o.

Şi cinci minute mai târziu o închise. M-am bucurat.

„Acum, îmi spusei eu, poate o să reuşesc să o conving să vorbească.” M-am aşezat lângă ea pe podea.

— Cum te cheamă în afară de Burns?

— Helen.

— Vii de departe?

— Vin dintr-un loc mult mai spre nord, aproape de graniţa cu Scoţia.

— O să te întorci acolo?

— Aşa sper. Dar nimeni nu ştie ce-i aduce viitorul.

— Îţi doreşti să pleci de la Lowood, nu-i aşa?

— Nu, de ce mi-aş dori? Am fost trimisă la Lowood să primesc o educaţie şi n-ar avea nici un rost să plec de aici până nu-mi ating scopul.

— Dar profesoara aceea, domnişoara Scatcherd, este atât de crudă cu tine!

— Crudă? Deloc. Este severă. Nu-i plac greşelile mele.

— Şi dacă aş fi în locul tău, mie nu mi-ar plăcea deloc. M-aş împotrivi. Dacă m-ar lovi cu nuiaua aia, i-aş smulge-o din mână şi aş rupe-o în faţa ei.

— Probabil că nu ai face nimic. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din şcoală şi asta ar fi o mare supărare pentru rudele tale. Este mult mai bine să înduri cu răbdare o durere usturătoare pe care nimeni în afară de tine nu o simte, decât să faci în pripă şi negândit un lucru ale cărui urmări îi vor afecta pe toţi cei care au legătură cu tine – şi-apoi, *Biblia* ne spune să răspundem la rău cu bine.

— Dar e atât de umilitor să fii bătută cu nuiaua şi să fii trimisă să stai în picioare în mijlocul unei încăperi pline de oameni. Şi încă la vârsta ta… Eu sunt mult mai mică decât tine, şi tot nu aş putea să îndur aşa ceva.

— Şi totuşi ar fi datoria ta să înduri, căci n-ai avea încotro. E o dovadă de slăbiciune şi prostie să spui că nu poţi să înduri ceea ce soarta îţi cere să înduri.

O ascultam cu uimire. Nu puteam înţelege această doctrină a supunerii. Şi cu atât mai puţin puteam înţelege sau accepta toleranţa pe care o manifesta pentru cea care o pedepsise. Cu toate acestea, simţeam că Helen Burns privea lucrurile într-o lumină invizibilă pentru ochii mei. Bănuiam că ea ar putea avea dreptate, iar eu să mă înşel. Dar nu mă puteam gândi prea profund la asta. La fel ca şi Felix[16], am amânat-o pentru un moment mai potrivit.

— Spui că ai lipsuri, Helen, care sunt ele? Mie mi se pare că tu eşti foarte bună.

— Atunci învaţă de la mine, nu judeca după aparenţe. Sunt, aşa cum a spus domnişoara Scatcherd, neglijentă. Rareori îmi pun şi nici nu-mi păstrez lucrurile în ordine. Sunt dezordonată. Uit regulile. Citesc, atunci când ar trebui să-mi învăţ lecţiile. Nu am o rânduială. Iar uneori spun, la fel ca tine, că nu suport să fiu supusă unor reguli stricte. Toate astea sunt foarte enervante pentru domnişoara Scatcherd, care prin firea ei este ordonată, punctuală şi exigentă.

— Şi furioasă, şi crudă, am adăugat eu.

Dar Helen Burns nu a vrut să accepte ceea ce adăugasem eu şi a rămas tăcută.

— Şi domnişoara Temple este la fel de severă cu tine ca şi domnişoara Scatcherd?

La auzul numelui domnişoarei Temple, un zâmbet uşor îi lumină faţa serioasă.

---

[16] *Faptele Apostolilor*, 24:25: Felix, guvernator din Caesarea, nu a răspuns la învăţăturile lui Pavel. Dar pe când vorbea Pavel despre neprihănire, despre înfrânare şi despre judecata viitoare, Felix, îngrozit, a zis: „De astă dată du-te, când voi mai avea prilej, te voi chema...”

— Domnişora Temple este plină de bunătate. Suferă când e severă cu cineva, chiar şi cu cea mai rea fată din şcoală. Ea îmi vede greşelile şi îmi vorbeşte cu blândeţe despre ele. Şi dacă fac un lucru vrednic de laudă, îmi aduce laude din plin. O dovadă a firii mele atât de pline de defecte este că până şi dojenile ei, atât de blânde, de întemeiate, nu pot să mă vindece de greşelile mele. Şi nici măcar laudele ei, deşi le preţuiesc în cea mai mare măsură, nu mă pot împinge către o permanentă atenţie şi prevedere.

— Ce curios, zisei eu, e atât de uşor să fii atentă.

— Pentru tine, nu mă îndoiesc că este. Te-am privit la lecţii în dimineaţa asta şi am văzut că erai foarte atentă. Gândurile tale nu au părut să rătăcească vreo clipă, în timp ce domnişoara Miller explica lecţia şi îţi punea întrebări. Pe când ale mele hoinăreau departe. Când ar trebui să o ascult pe domnişoara Scatcherd şi să-mi întipăresc spusele ei cu sârguinţă, uneori nici nu-i mai aud sunetul vocii, alunec într-un soi de vis. Alteori mi se pare că sunt în Northumberland şi că zgomotele din jurul meu sunt clipocitul vesel al unui pârâiaş ce aleargă prin Deepden, lângă casa noastră – apoi, când îmi vine rândul să răspund, trebuie să fiu trezită. Şi pentru că nu am auzit nimic deoarece ascultasem pârâiaşul imaginar, nu am nici un răspuns pregătit.

— Şi totuşi, ce bine ai răspuns în după-amiaza asta.

— S-a întâmplat, pur şi simplu. Subiectul pe care-l studiam mă interesa. În după-amiaza asta, în loc să visez la Deepden, mă întrebam cum de un om care dorea să facă lucruri bune putea acţiona atât de nedrept şi de nesăbuit cum a făcut uneori Carol I şi mă gândeam ce păcat a fost că el, cu toată cinstea şi conştiinţa lui, nu a putut vedea mai departe de prerogativele Coroanei. Dacă ar fi putut prevedea viitorul, să vadă încotro se îndrepta

ceea ce ei numeau spiritul epocii! Şi totuşi, îmi place Carol I, îl respect şi mi-e milă de el, biet rege asasinat! Da, inamicii lui au fost cei mai răi. Au vărsat sânge pe care nu aveau nici un drept să-l verse. Cum de-au îndrăznit să-l omoare?

Helen vorbea acum cu sine, uitase că n-o puteam înţelege prea bine, că nu ştiam nimic – sau aproape nimic – despre subiectul pe care-l discuta. Am readus-o la nivelul meu.

— Şi când îţi predă domnişoara Temple, gândurile tale rătăcesc la fel?

— Nu, cu siguranţă că nu. Pentru că domnişoara Temple are de spus de cele mai multe ori lucruri care sunt mai noi decât propriile mele gânduri. Felul ei de a vorbi îmi place foarte mult, iar lucrurile pe care ni le predă sunt adeseori exact ceea ce doream să aflu.

— Ei, atunci cu domnişoara Temple eşti cuminte?

— Da, într-un fel pasiv. Nici un efort, îmi urmez impulsurile. Nu e nici un merit în felul ăsta de cuminţenie.

— Ba e un mare merit. Eşti cuminte cu cei care sunt buni cu tine. Ăsta-i lucrul pe care-l doresc şi eu din toată inima. Dacă oamenii ar fi întotdeauna buni şi supuşi cu cei care sunt cruzi şi nedrepţi, cei răi ar face întotdeauna cum ar vrea ei. Nu s-ar mai teme niciodată şi atunci nu s-ar mai schimba niciodată, ci ar deveni din ce în ce mai răi. Când suntem loviţi fără motiv, ar trebui să lovim şi noi, cât mai tare. Sunt sigură că ar trebui – atât de tare, încât persoana care ne-a lovit să înveţe să n-o mai facă niciodată.

— O să-ţi schimbi felul de a gândi, sper, când o să creşti mare. Deocamdată nu eşti decât o fetiţă neştiutoare.

— Dar aşa simt eu, Helen. Trebuie să-i urăsc pe cei care, orice aş face să le fiu pe plac, continuă să mă urască. Trebuie să le rezist celor care mă pedepsesc pe nedrept. E la fel de normal să-i iubesc pe cei care îmi arată afecţiune

sau să mă supun pedepsei atunci când consider că e meritată.

— Păgânii şi triburile sălbatice au acest fel de a gândi, dar creştinii şi naţiunile civilizate îl refuză.

— De ce? Nu înţeleg.

— Nu prin violenţă înfrângi cel mai bine ura – şi, cu siguranţă, nici cu o răzbunare nu vindeci rănile.

— Şi atunci?

— Citeşte *Noul Testament* şi o să vezi ce spune Hristos şi cum se poartă El – fă-ţi din cuvântul Lui o regulă şi din purtarea Lui un exemplu.

— Ce spune?

— Iubeşte-ţi duşmanii[17], binecuvântează-i pe cei ce te blestemă, fă-le bine celor care te urăsc şi se folosesc de tine cu dispreţ.

— Atunci ar trebui să o iubesc pe doamna Reed, ceea ce nu pot face; ar trebui să îl binecuvântez pe fiul ei John, ceea ce e imposibil.

La rândul ei, Helen îmi ceru să-i explic şi am început să-mi vărs suferinţa, în felul meu, povestind despre chinurile îndurate şi resentimentele mele. Amărâtă şi violentă în agitaţia mea, am spus tot ceea ce simţeam, fără rezerve şi fără a îndulci nimic. Helen m-a ascultat cu răbdare până la sfârşit. Mă aşteptam să facă o remarcă, dar nu a spus nimic.

— Ei bine, întrebai eu cu nerăbdare, nu-i aşa că doamna Reed este o femeie fără inimă şi rea?

— A fost crudă cu tine, fără îndoială. Pentru că, vezi tu, ei îi displace caracterul tău, la fel cum domnişoarei Scatcherd îi displace al meu. Dar cât de amănunţit îţi aminteşti ce ţi-a făcut şi ce ţi-a zis! Ce impresie deosebit

---

[17] *Matei*, 5:24 – parte din *Predica de pe Munte*: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă asupresc şi vă prigonesc...”

de adâncă pare să fi lăsat în inima ta nedreptatea ei! Nici o purtare rea nu şi-a întipărit amintirea în acest fel pe sentimentele mele. Oare n-ai fi mai fericită dacă ai încerca să uiţi de severitatea ei, împreună cu emoţiile pătimaşe pe care le-a trezit? Viaţa mi se pare prea scurtă pentru a fi petrecută în ură sau amintindu-ne mereu faptele nedrepte. Toţi suntem împovăraţi de greşeli în lumea asta. Dar curând va veni timpul, sunt convinsă, când le vom îndepărta prin îndepărtarea trupurilor noastre supuse putrezirii[18]. Când desfrânarea şi păcatul se vor scutura de pe noi împreună cu acest înveliş înjositor de carne şi numai scânteia spiritului va rămâne – impalpabilul principiu al vieţii şi al gândirii, pur ca atunci când l-a părăsit pe Creator pentru a inspira creatura. De unde a venit, se va întoarce. Poate pentru a intra din nou în legătură cu o fiinţă mai presus decât omul – poate pentru a trece prin treptele slavei[19], de la palidul suflet omenesc, prin strălucire, până la serafim. Dar este oare sigur că niciodată nu se va îngădui să degenerăm de la om la demon? Nu, nu pot să cred aşa ceva. Eu am un alt crez, pe care nu l-am învăţat de la nimeni şi de care pomenesc foarte rar, dar de care mă bucur şi de care mă agăţ, căci el împărtăşeşte tuturor speranţă. El face din Eternitate o odihnă – o casă puternică, nu o teroare, şi nici un abis. Şi în afară de asta, cu acest crez, eu pot distinge atât de clar între criminal şi crima lui, pot cu atâta sinceritate să-l iert pe primul, în timp ce am oroare de cea de-a doua! Cu

---

[18] *1 Corinteni*, 15:52 - 53: „Trâmbiţa va suna, morţii vor învia nesupuşi putrezirii şi noi vom fi schimbaţi. Căci trebuie ca trupul acesta, supus putrezirii, să se îmbrace în neputrezire, şi trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire...”

[19] *2 Corinteni*, 3:18: „Noi toţi privim cu faţa descoperită, ca într-o oglindă, slava Domnului, şi suntem schimbaţi în acelaşi chip al Lui, din slavă în slavă, prin Duhul Domnului...”

acest crez, răzbunarea nu îmi tulbură niciodată inima, degradarea nu mă dezgustă niciodată prea adânc, nedreptatea nu mă striveşte niciodată prea tare; trăiesc în pace, privind către sfârşit.

Capul lui Helen, întotdeauna puţin aplecat, coborî şi mai mult când încheie aceste cuvinte. Mi-am dat seama că nu cu mine voia ea să vorbească, ci mai degrabă cu propriile sale gânduri. Dar nu i se îngădui prea mult timp pentru meditaţie. O monitoare, o fată solidă şi vulgară, se apropie de noi, exclamând cu un puternic accent din Cumberland:

— Helen Burns, dacă nu te duci în clipa asta să-ţi faci ordine în sertar şi să-ţi împătureşti lucrul de mână, o să-i spun domnişoarei Scatcherd să vină să se uite la el.

Helen oftă în vreme ce gândurile ei zburară şi, ridicându-se, făcu ceea ce-i ceruse monitoarea, fără nici un comentariu şi fără întârziere.

Capitolul VII

Primul meu trimestru la Lowood mi s-a părut un veac; şi nici pe departe veacul de aur: el a însemnat o luptă obositoare cu greutatea de a mă obişnui cu reguli noi şi sarcini nedorite. Teama de a nu reuşi să le urmez mă chinuia mai rău decât suferinţele fizice din noua mea viaţă, deşi nici acestea nu erau mărunte.

În ianuarie, februarie şi o parte din martie, zăpezile înalte şi, după topirea lor, drumurile aproape imposibil de străbătut ne-au împiedicat să ieşim dincolo de zidurile grădinii, cu excepţia mersului la biserică; dar în interiorul acestor limite, trebuia să petrecem o oră pe zi în aer liber. Veşmintele noastre nu erau suficient de groase pentru a ne apăra de frigul crâncen: nu aveam ghete, zăpada ne intra în pantofi şi se topea acolo; mâinile noastre fără mănuşi amorţeau şi se acopereau de degerături, la fel ca

şi picioarele; mi-aduc bine aminte cum mi se umflau picioarele în fiecare seară şi de tortura de a-mi băga picioarele umflate, julite şi amorţite în pantofi în fiecare dimineaţă. Apoi, mâncarea atât de puţină era un chin: deşi aveam pofta de mâncare a unor copii în creştere, nu primeam decât atât cât să rămânem în viaţă.

Această lipsă de hrană a fost urmată de terorizarea elevelor mai mici: ori de câte ori fetele mai mari găseau ocazia, le convingeau sau le ameninţau pe cele mai mici să le cedeze o parte din porţiile lor. De multe ori mi-am împărţit între două dintre ele preţioasa bucăţică de pâine neagră pe care o căpătam după-amiază; şi după ce cedam unei a treia fete jumătate din conţinutul ceştii mele de cafea, înghiţeam ce mai rămânea cu lacrimi ascunse, stârnite de nevoile foamei.

Duminicile erau zile mohorâte în vreme de iarnă. Trebuia să străbatem două mile până la biserica din Brocklebridge[20], unde slujea patronul nostru: plecam înfrigurate, ajungeam la biserică şi mai înfrigurate, iar în timpul slujbei deveneam aproape ţepene de frig. Eram prea departe ca să ne întoarcem la Lowood pentru prânz; şi între slujbe ni se dădea câte o porţie de carne rece şi pâine, în aceeaşi cantitate meschină respectată la toate mesele noastre obişnuite.

După încheierea slujbei de după-amiază, ne întorceam pe un drum pustiu şi în pantă, unde vântul aspru de iarnă ce sufla peste un şir de vârfuri înzăpezite către nord aproape ne jupuia pielea de pe faţă.

Mi-o aduc aminte pe domnişoara Temple mergând uşor şi repede de-a lungul şirului de fete, aplecată în faţă, înfăşurată în pelerina ei cadrilată care flutura în vântul rece şi încurajându-ne cu sfaturi şi prin exemplul ei, să nu

---

[20] Elevele de la Cowan Bridge mergeau la biserica din Tunstall, unde vicar era Carus Wilson.

ne pierdem cu firea şi să mergem înainte, după cum spunea ea, „ca nişte ostaşi viteji”. Celelalte profesoare – bietele de ele! – erau prea deprimate pentru a încerca să-i încurajeze pe ceilalţi.

Cât ne doream lumina şi căldura unui foc aprins când ne întorceam la Lowood! Dar, cel puţin celor mai mici, aceasta li se refuza: fiecare cămin din casă era imediat înconjurat de două şiruri de eleve mai mari, iar în spatele lor se ghemuiau fetiţele mai mici, înfăşurându-şi braţele amorţite de frig în şorţuri.

O oarecare alinare venea la vremea ceaiului, sub forma unei porţii duble de pâine – o felie întreagă, în loc doar de o jumătate –, cu delicioasa adăugire a unui strat subţire de unt: era desfătarea săptămânală pe care o aşteptam cu nerăbdare de la o duminică la alta. În general, reuşeam să-mi păstrez o jumătate din acest ospăţ îmbelşugat; dar de restul eram întotdeauna obligată să mă despart.

Seara de duminică o petreceam repetând pe dinafară catehismul şi capitolele cinci, şase şi şapte din *Matei*[21] şi ascultând o lungă predică citită de domnişoara Miller, care îşi trăda oboseala căscând neîntrerupt. Un interludiu frecvent al acestui spectacol era interpretarea rolului lui Eutih[22] de vreo jumătate de duzină de fetiţe; care, doborâte de somn, cădeau – nu din catul al treilea, ci din banca a patra, şi erau ridicate pe jumătate moarte. Remediul era să fie duse în mijlocul clasei şi silite să stea acolo în picioare până când predica se încheia. Uneori, picioarele li se înmuiau şi ele se prăbuşeau, pentru a fi

---

[21] *Predica de pe Munte*.

[22] *Faptele apostolilor*, 20:9: „Şi un tânăr, numit Eutih, care şedea pe fereastră, a adormit de-a binelea în timpul lungii vorbiri a lui Pavel; biruit de somn, a căzut jos din catul al treilea, şi a fost ridicat mort.” (Pavel îl învie apoi.).

apoi proptite cu scaunele înalte fără spătar ale monitoarelor.

Nu am amintit încă de vizitele domnului Brocklehurst; într-adevăr, acel domn a fost plecat de acasă cea mai mare parte din prima lună de după sosirea mea la Lowood, probabil prelungindu-şi şederea la prietenul său arhidiaconul, iar absenţa lui a fost o uşurare pentru mine. Nu mai e nevoie să spun că aveam motivele mele pentru a mă teme de venirea lui; dar în cele din urmă veni.

Într-o după-amiază (eram deja de trei săptămâni la Lowood), pe când stăteam cu o tăbliţă în mână, storcându-mi creierii ca să găsesc totalul unei lungi adunări, ochii mei, privind distrat spre fereastră, zăriră trecând o siluetă; am recunoscut aproape instinctiv acea siluetă uscăţivă şi când, două minute mai târziu, întreaga şcoală, inclusiv profesoarele, s-a ridicat *en masse*[23], n-a mai fost nevoie să-mi înalţ privirea ca să aflu cine era persoana întâmpinată astfel. Paşi mari străbătură clasa, iar în clipa următoare, lângă domnişoara Temple, care se ridică la fel ca toţi ceilalţi, stătea coloana neagră care mă privise atât de încruntat şi ameninţător de pe covoraşul din faţa căminului de la Gateshead. Acum mă uitam pieziş la această piesă arhitectonică. Da, nu mă înşelasem: era domnul Brocklehurst, într-o redingotă încheiată până la gât şi părând mai lung, mai slab şi mai înţepenit ca niciodată.

Aveam propriile mele motive de a mă teme de această apariţie: îmi aminteam prea bine aluziile perfide la firea mea neruşinată, pe care le făcuse doamna Reed, şi promisiunea domnului Brocklehurst de a le informa pe domnişoara Temple şi pe profesoare de felul meu de a fi. În tot acest timp, fusesem îngrozită că îşi va împlini promisiunea – îl aşteptasem în fiecare zi pe „Omul care

[23] Toţi odată (în franceză original).

vine”[24], ale cărui informaţii privind viaţa mea trecută şi felul de a vorbi aveau să mă eticheteze pentru totdeauna ca pe un copil rău; şi iată-l acum aici. Stătea lângă domnişoara Temple şi îi vorbea încet la ureche. Nu aveam nici o îndoială că îi dezvăluia ticăloşia mea; şi îi urmăream privirea cu o nelinişte dureroasă, aşteptându-mă în orice clipă ca ochii ei întunecaţi să se întoarcă asupra mea plini de repulsie şi dispreţ. Ascultam şi eu; şi pentru că întâmplător eram aşezată în capătul camerei, am reuşit să aud mare parte din ceea ce spunea el: cuvintele lui îmi îndepărtară imediat teama.

— Bănuiesc, domnişoară Temple, că aţa pe care am cumpărat-o de la Lowood va fi bună; mi s-a părut că ar avea calitatea necesară pentru cămăşile de stambă şi am ales şi acele potrivite. Poţi să-i spui domnişoarei Smith că am uitat să-mi notez acele de ţesut, dar va primi câteva pachete de ace săptămâna viitoare; şi în nici un caz nu trebuie să-i dea mai mult de unul fiecărei eleve; dacă au mai multe, au tendinţa de a fi neglijente şi le pierd. Şi – oh, domnişoară! – aş vrea să se aibă mai multă grijă de ciorapii de lână! Când am fost aici ultima oară, m-am dus în grădina de zarzavaturi şi am cercetat rufele întinse la uscat; erau destul de mulţi ciorapi negri într-o stare foarte proastă – după mărimea găurilor din ei, sunt convins că nu au fost bine cârpiţi la timp.

Făcu o pauză.

---

[24] [24] Într-o scrisoare către George Smith, din 31 octombrie 1850, Brontë foloseşte aceleaşi cuvinte într-un sens negativ similar, pentru a descrie instalarea cardinalului Wiseman ca primul arhiepiscop de Westminster. Ea îşi îngăduie o fantezie puternic antiromano-catolică despre pretenţiile la putere ale Bisericii Catolice şi încercările acesteia de a deţine controlul asupra minţilor prin anihilarea încrederii în sine, raţiunii şi bunul-simţ.

— Instrucţiunile dumneavoastră vor fi urmate întocmai, domnule, spuse domnişoara Temple.

— Şi, domnişoară, continuă el, spălătoreasa mi-a spus că unele dintre fete au primit două cămăşi curate într-o singură săptămână; este prea mult potrivit regulilor şcolii, nu au dreptul decât la una.

— Cred că pot să vă explic ce s-a întâmplat, domnule. Agnes şi Catherine Johnstone au fost invitate joia trecută să ia ceaiul cu nişte prietene în Lowtoon şi le-am îngăduit să-şi pună cămăşi curate cu acest prilej.

Domnul Brocklehurst aprobă din cap.

— Ei bine, de data asta treacă de la mine! Dar ai, te rog, grijă să nu se întâmple aşa ceva prea des. Şi mai e ceva ce m-a surprins: am aflat, făcând socotelile cu intendenta, că fetelor le-a fost servită de două ori în ultimele două săptămâni o gustare constând în pâine şi brânză. Cum de s-a întâmplat aşa ceva? M-am uitat peste regulile şcolii şi nu am găsit nicăieri menţionată o asemenea gustare. Cine a introdus această inovaţie? Şi cu ce drept?

— Eu sunt responsabilă pentru aceasta, domnule, răspunse domnişoara Temple. Micul dejun a fost atât de prost pregătit, încât elevele nu l-au putut mânca; şi nu am îndrăznit să le las nemâncate până la ora cinei.

— O clipă, domnişoară! Ştii prea bine, felul în care intenţionez să le educ pe aceste fete este să le împiedic să capete obişnuinţa luxului şi a confortului şi să le fac să fie rezistente, răbdătoare şi modeste. Dacă se întâmplă să fie uneori dezamăgite, aşa cum a fost apetitul lor, printr-o mâncare stricată sau chiar prea subţire, ori, dimpotrivă, prea vârtoasă, incidentul nu trebuie îndreptat prin înlocuirea bunului pierdut cu ceva mai delicat, răsfăţând astfel trupul şi distrugând scopul acestei instituţii; el trebuie folosit pentru creşterea spirituală a elevelor, încurajându-le să dea dovadă de tărie de caracter în

condiţii de privaţiune trecătoare. O scurtă predică în aceste ocazii ar fi foarte potrivită; un dascăl chibzuit ar putea profita pentru a se referi la suferinţele primilor creştini, la chinurile martirilor, la învăţăturile Domnului nostru binecuvântat, care i-a îndemnat pe discipolii Lui să-şi ia crucea şi să-L urmeze; la porunca Lui ca omul să nu trăiască doar cu pâine[25], ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu; la consolarea Lui divină: „Dacă înduraţi foamea şi setea[26] pentru mine, fericiţi sunteţi". Oh, doamnă, când ai pus în gura acestor copii pâine şi brânză în loc de griş de ovăz ars, poate că într-adevăr le-ai hrănit trupurile netrebnice, dar nu te-ai gândit cât de înfometate le-ai lăsat sufletele nemuritoare!

Domnul Brocklehurst făcu din nou o pauză, copleşit probabil de propriile sale sentimente. Domnişoara Temple îşi lăsase ochii în jos când el începuse să-i vorbească; dar acum privea fix înainte şi faţa ei, de obicei palidă ca marmura, părea să fi căpătat în plus răceala şi încremenirea pietrei; gura ei, mai ales, era strânsă, ca şi cum ar fi fost nevoie de dalta unui sculptor pentru a o descleşta, iar fruntea ei căpătă treptat o severitate împietrită.

Între timp, domnul Brocklehurst, stând în picioare în faţa căminului, cu mâinile la spate, îşi rotea privirea cu un aer maiestuos asupra întregii şcoli. Deodată clipi, ca şi cum ochii lui s-ar fi lovit de ceva care i-a iritat pupila; întorcându-se, spuse pe un ton şi mai agitat decât până atunci:

---

[25] *Matei*, 4:4. Răspunsul lui Iisus către diavol în timpul ispitirii din pustiu: „Omul nu trăieşte numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu."

[26] Cf. *Matei* 5:6, *Luca* 6:21, *1 Petru*, 3:14. Un amestec de texte biblice, folosite într-un mod total literal şi reductiv.

— Domnişoară Temple, domnişoară Temple, cine – cine este fata aceea cu bucle? Păr roşu, doamnă, şi buclat – tot părul numai bucle?

Şi-şi întinse bastonul, arătând spre obiectul care îl îngrozise, iar mâna îi tremura.

— Este Julia Severn, răspunse foarte calmă domnişoara Temple.

— Julia Severn, doamnă! Şi de ce are – ea sau oricare alta – păr buclat? De ce – sfidând orice precept moral şi orice regulă a acestei instituţii – urmează atât de făţiş viaţa lumească – aici, într-o instituţie evanghelică, de caritate –, încât îşi poartă părul în bucle?

— Părul Juliei este buclat natural, replică domnişoara Temple şi mai calmă.

— Natural! Da, dar noi nu trebuie să ne supunem naturii: vreau ca aceste fete să fie copiii Creaţiei divine; şi de ce bogăţia asta? Am repetat de nenumărate ori că vreau ca părul să fie aranjat strâns, modest, simplu. Domnişoară Temple, părul acelei fete trebuie tuns; o să trimit un frizer mâine: şi mai văd şi altele care au mult păr – fata aceea înaltă, spune-i să se întoarcă. Spune-i primei clase să se ridice şi să-şi îndrepte feţele către perete.

Domnişoara Temple îşi trecu batista peste buze, ca şi cum ar fi vrut să şteargă zâmbetul involuntar care le ridicase colţurile; dar dădu ordinul şi când fetele din clasă înţeleseră în cele din urmă ce li se cerea să facă, se supuseră. Rezemându-mă pe spate în banca mea, le-am putut vedea privirile şi strâmbăturile cu care comentau această acţiune: era păcat că domnul Brocklehurst nu le putea vedea şi el; ar fi înţeles probabil că – indiferent ce ar fi făcut cu exteriorul – interiorul era mult prea departe de influenţa sa decât îşi putea imagina.

El cercetă cu atenţie reversul acestor medalii vii preţ de vreo cinci minute, apoi pronunţă sentinţa. Cuvintele lui răsunară ca un dangăt funebru:

— Toate cozile trebuie tăiate.

Domnişoara Temple păru să protesteze.

— Doamnă, continuă el, eu trebuie să servesc un Stăpân a cărui împărăţie nu aparţine acestei lumi; misiunea mea este să înăbuş în aceste fete dorinţele cărnii; să le învăţ să se îmbrace cu modestie şi cumpătare, nu cu păr împletit în cozi şi cu haine scumpe; şi fiecare dintre tinerele din faţa noastră are părul răsucit în cosiţe pe care însăşi vanitatea le-ar fi putut împleti; ele – o repet – trebuie tăiate; gândeşte-te la timpul irosit, la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt: alţi trei vizitatori – trei doamne – intrară în încăpere. Ar fi trebuit să vină puţin mai devreme, pentru a asculta predica despre îmbrăcăminte; căci toate erau splendid înveşmântate în catifea, mătăsuri şi blănuri. Cele mai tinere din acest trio (nişte fete frumoase de şaisprezece şi şaptesprezece ani) aveau pălării cenuşii de castor, pe atunci la modă, împodobite cu pene de struţ, iar de sub borul acelor preţioase acoperăminte de cap se revărsau o mulţime de bucle uşoare, încreţite cu grijă; doamna mai în vârstă era înfăşurată într-un şal scump de catifea, brodat cu hermină, iar pe frunte purta nişte bucle false, după moda franţuzească.

Aceste doamne fură întâmpinate de domnişoara Temple cu mult respect – căci erau doamna şi domnişoarele Brocklehurst – şi conduse la locurile de onoare, aflate în capătul încăperii. Se pare că veniseră cu trăsura împreună cu venerabila lor rudă şi cercetaseră şi răscoliseră camerele de la etaj, în timp ce el rezolvase problemele cu intendenta, îi pusese întrebări spălătoresei şi o dojenise pe directoare. Acum ele începură să-i adreseze diferite

observaţii şi reproşuri domnişoarei Smith, care avea în grijă lenjeria şi inspectarea dormitoarelor; dar eu nu aveam timp să ascult ce spuneau, căci alte probleme îmi solicitau atenţia.

Până acum, deşi nu ascultasem ce vorbeau domnul Brocklehurst şi domnişoara Temple, nu neglijasem, în vremea aceasta, precauţiile de a-mi asigura propria siguranţă; care – credeam eu – putea fi obţinută dacă reuşeam să trec neobservată. În acest scop, stătusem lipită de spătarul băncii şi, dând impresia că sunt ocupată cu o adunare, îmi ţinusem tăbliţa în aşa fel încât să-mi ascundă faţa; aş fi putut scăpa fără să fiu remarcată, dacă tăbliţa mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat cumva din mână şi, căzând cu un zgomot supărător, n-ar fi îndreptat toate privirile spre mine; ştiam că acum totul se terminase şi, în timp ce mă aplecam să ridic cele două bucăţi sparte ale tăbliţei, mi-am făcut curaj, aşteptându-mă la ce era mai rău; şi răul veni.

— O fată neglijentă! spuse domnul Brocklehurst, iar apoi adăugă: E eleva cea nouă, după câte văd. Şi, înainte să pot răsufla, continuă: Nu trebuie să uit că am ceva de spus în legătură cu ea! Apoi, mai tare – cât de tare mi se păru! –: Copila care a spart tăbliţa să vină în faţă!

Singură, nu m-aş fi mişcat; eram paralizată. Dar cele două fete solide care stăteau de-a parte şi de alta a mea mă ridicară în picioare şi mă împinseră către temutul judecător, apoi, domnişoara Temple mă însoţi cu blândeţe până lângă el şi o auzii şoptindu-mi:

— Nu te teme, Jane, am văzut că a fost un accident; nu vei fi pedepsită.

Şoapta plină de bunătate îmi pătrunse în inimă ca un pumnal. „Peste un minut o să mă dispreţuiască şi o să mă considere o ipocrită”, îmi spusei, şi un impuls de furie

împotriva lui Reed, Brocklehurst şi ceilalţi îmi zvâcni fierbinte prin vene la acest gând. Eu nu eram Helen Burns.

— Aduceţi scaunul acela, spuse domnul Brocklehurst, arătând spre un taburet foarte înalt de pe care tocmai se ridicase o monitoare; scaunul fu adus. Aşezaţi copilul pe el!

Şi am fost urcată acolo, nu ştiu de către cine; nu eram în stare să observ detaliile; am fost doar conştientă că mă ridicaseră la nivelul nasului domnului Brocklehurst, că el se afla la un metru de mine şi că sub mine se întindea o pelerină de mătase portocalie şi purpurie şi tremura un nor de pene argintii.

Domnul Brocklehurst îşi drese glasul:

— Doamnelor, zise el întorcându-se către familia sa, domnişoară Temple, domnişoarelor profesoare şi copii, o vedeţi pe fata aceasta?

Sigur că o vedeau, căci le simţeam ochii îndreptaţi ca nişte raze de foc dogoritor asupra feţei mele încinse.

— Vedeţi că e încă foarte tânără; vedeţi că are încă înfăţişarea obişnuită a unui copil. Dumnezeu i-a dăruit aceleaşi trăsături pe care ni le-a dăruit tuturor; nici o diformitate nu o scoate în evidenţă ca fiind deosebită. Cine ar putea crede că Cel Rău şi-a găsit deja în ea o slujitoare şi un instrument? Dar acesta – mă doare să o spun – este adevărul.

Urmă o pauză, timp în care am început să-mi liniştesc tremurul nervos şi să simt că trecusem Rubiconul; şi că judecata, pe care nu o mai puteam evita, trebuia îndurată cu dârzenie.

— Dragele mele copile, continuă clericul de marmură neagră, aceasta este o împrejurare tristă, nefericită; căci e de datoria mea să vă previn că această fetiţă, care ar putea fi unul dintre mieii Domnului, este o mică fiinţă condamnată: nu face parte din adevărata turmă, ci în mod

clar este o străină care nu are ce căuta acolo. Trebuie să vă feriţi de ea, trebuie să vă păziţi de exemplul ei: dacă e nevoie, fugiţi de tovărăşia ei, alungaţi-o din jocurile şi din discuţiile voastre. Domnişoare profesoare, trebuie să o păziţi: urmăriţi-i orice mişcare, cântăriţi-i bine cuvintele, cercetaţi-i acţiunile, pedepsiţi-i trupul pentru a-i salva sufletul – dacă într-adevăr este posibilă o asemenea salvare, căci (limba mea şovăie să rostească aceste cuvinte) această copilă, născută pe un pământ creştin, e mai rea decât mulţi mici păgâni ce îşi înalţă rugăciunile către Brahma şi îngenunchează în faţa lui Jaganatha[27]; această fetiţă este o mincinoasă!

Urmă o pauză de zece minute, timp în care eu – acum perfect conştientă de tot – le-am văzut pe cele trei reprezentante feminine ale familiei Brocklehurst scoţându-şi batistele şi ducân-du-şi-le la ochi, în vreme ce doamna în vârstă se legăna într-o parte şi-n alta, iar cele două mai tinere şopteau: „Ce scandalos!"

Domnul Brocklehurst continuă:

— Lucrul acesta l-am aflat de la binefăcătoarea ei, de la cucernica şi milostiva doamnă care a adoptat-o ca orfană, a crescut-o ca pe propria sa fiică, şi ale cărei bunătate şi generozitate nefericita copilă le-a răsplătit cu o ingratitudine atât de mare, atât de îngrozitoare, încât în cele din urmă minunata ei protectoare a fost obligată să o despartă de propriii ei copii, temându-se că pilda sa corupătoare le va întina puritatea; a trimis-o aici pentru a fi vindecată, la fel cum evreii de demult îşi trimiteau

[27] Domnul Broklehurst se gândeşte la activitatea misionarilor în India şi la religia hindusă. Jaganatha este unul dintre numele lui Vişnu; termenul se referă şi la o ceremonie specială în cadrul căreia zeitatea este purtată într-un car şi adepţii ei se aruncă în faţa carului, adeseori fiind striviţi.

bolnavii la scăldătoarea cu apă tulburată Betesda[28]. Şi, domnişoarelor profesoare, domnişoară directoare, vă implor să nu lăsaţi apele să rămână nemişcate în jurul ei.

Cu această sublimă concluzie, domnul Brocklehurst îşi încheie primul nasture al redingotei, murmură ceva către familia sa, iar cele trei doamne se ridicară, se aplecă în faţa domnişoarei Temple şi apoi, toate aceste personaje măreţe ieşiră maiestuoase din încăpere. La uşă, judecătorul meu se întoarse şi spuse:

— Lăsaţi-o să mai stea o jumătate de oră pe scaun şi nimeni să nu-i adreseze vreun cuvânt tot restul zilei.

Şi astfel am rămas acolo, cocoţată sus; eu, care spusesem că nu puteam suporta ruşinea de a sta în picioare în mijlocul încăperii, eram expusă acum tuturor privirilor, pe un soclu al infamiei. Nu există cuvinte care să poată descrie ceea ce simţeam; dar chiar în clipa în care toate mi se ridicară în piept, înăbuşindu-mi respiraţia şi punându-mi un nod în gât, o fată se apropie şi trecu pe lângă mine: trecând, îşi ridică privirea. Ce lumină ciudată strălucea în ea! Ce senzaţie extraordinară născu în mine acea rază de lumină! Ce sprijin am găsit în acel nou simţământ! Era ca şi cum un martir, trecând pe lângă un sclav sau o victimă, îi dăduse din puterea lui. Mi-am stăpânit isteria care creştea în mine, am ridicat capul şi m-am ţinut bine pe picioare, sus pe scaun. Helen Burns o întrebă ceva despre lucrul ei pe domnişoara Smith, fu dojenită pentru banalitatea întrebării, se întoarse la locul ei şi, trecând din nou pe lângă mine, zâmbi. Ce zâmbet! Mi-l aduc bine aminte şi ştiu că era născut dintr-o minte înţeleaptă şi dintr-un curaj adevărat; îi lumina trăsăturile bine conturate, faţa îngustă, ochii cenuşii înfundaţi în orbite, ca o răsfrângere a imaginii unui înger. Cu toate

[28] *Ioan*, 5:2-9. Un înger al Domnului se pogora din când în când şi tulbura apele, vindecându-i pe cei bolnavi.

acestea, în acel moment, Helen Burns purta pe braţ „însemnul dezordinii”; cu mai puţin de o oră în urmă, o auzisem pe domnişoara Scatcherd pedepsind-o să mănânce doar pâine şi apă a doua zi pentru că pătase cu cerneală foaia pe care copia un exerciţiu. Aceasta este natura imperfectă a omului; asemenea fete pot fi găsite pe suprafaţa celei mai luminoase planete; şi ochi precum cei ai domnişoarei Scatcherd pot vedea doar aceste defecte mărunte, căci sunt orbi la strălucirea deplină a astrului.

Capitolul VIII

Înainte ca jumătatea de oră de pedeapsă să se încheie, ceasul bătu cina; programul luă sfârşit şi toate fetele se duseră în sala de mese, pentru ceai. Acum am îndrăznit să cobor; amurgul se adâncise; m-am retras într-un colţ şi m-am aşezat pe podea. Vraja sub care fusesem până atunci şi care îmi dăduse putere începu să se risipească; m-am trezit la realitate şi curând, durerea care mă cuprinse fu atât de copleşitoare, încât am rămas doborâtă, cu capul în jos. Plângeam acum: Helen Burns nu mai era acolo, nimic nu-mi oferea sprijin; părăsită, m-am lăsat pradă deznădejdii şi lacrimile mele se prelingeau pe scândurile podelei. Dorisem atât de mult să fiu bună, să realizez aşa de multe la Lowood; să-mi fac multe prietene, să-mi câştig respectul şi dragostea lor. Deja făcusem un progres vizibil: în dimineaţa aceea ajunsesem în fruntea clasei mele. Domnişora Miller mă lăudase cu multă căldură, domnişoara Temple zâmbise aprobator; îmi promisese să mă înveţe să desenez şi să mă lase să învăţ franceza, dacă timp de două luni continuam să-mi îmbunătăţesc rezultatele; şi apoi mă înţelegeam bine cu colegele mele, eram tratată ca o egală de cele de vârsta mea şi nimeni

nu-mi făcea rău; iar acum zăceam din nou strivită şi călcată în picioare: o să mai pot vreodată să mă ridic?

„Niciodată”, mi-am spus eu şi mi-am dorit cu ardoare să mor. Pe când rosteam această dorinţă cu glasul întretăiat şi printre suspine, cineva s-a apropiat; am tresărit – Helen Burns era din nou lângă mine. La lumina flăcărilor ce se stingeau, am văzut-o străbătând camera lungă şi goală; îmi aducea cafeaua şi pâinea.

— Hai, mănâncă ceva, îmi spuse ea.

Dar eu le-am împins deoparte, simţind că în acea clipă până şi un strop de cafea sau o firimitură de pâine m-ar fi făcut să mă înec. Helen mă privi, probabil surprinsă: nu-mi puteam stăpâni tulburarea, deşi, mă străduiam din răsputeri; continuam să plâng în hohote. Ea se aşeză pe podea lângă mine, îşi cuprinse genunchii cu braţele şi-şi lăsă capul pe ei, şi rămăsese aşa, tăcută ca un indian. Eu am fost prima care a vorbit.

— Helen, de ce stai lângă o fată pe care toată lumea o consideră mincinoasă?

— Toată lumea, Jane? Păi, nu sunt decât optzeci de oameni care au auzit că eşti aşa şi în lume există sute de milioane.

— Dar ce treabă am eu cu milioanele? Cei optzeci pe care îi ştiu mă dispreţuiesc.

— Jane, te înşeli: probabil că nici una dintre fete nu te dispreţuieşte şi nici nu le displaci – multe, sunt sigură, te compătimesc.

— Cum mă pot compătimi după tot ce-a spus domnul Brocklehurst?

— Domnul Brocklehurst nu e un zeu, nici măcar nu e un bărbat pe care să-l admire; nimeni nu-l place aici şi nici n-a făcut vreodată ceva pentru a fi plăcut. Dacă te-ar fi tratat ca pe o favorită, ţi-ai fi găsit o mulţime de duşmani – pe faţă sau ascunşi –, dar aşa, cele mai multe ţi-ar arăta

simpatie dacă ar îndrăzni. Profesoarele şi elevele te vor privi probabil cu răceală vreo două-trei zile, dar în inimile lor sunt ascunse sentimente de prietenie; şi dacă vei continua să te porţi bine, aceste sentimente vor apărea curând, cu atât mai limpede cu cât au fost înăbuşite un timp. Şi în plus, Jane... spuse ea şi se opri.

— Ce, Helen? întrebai eu, punându-mi mâna în palma ei.

Ea îmi frecă degetele pentru a le încălzi şi continuă:

— Dacă toată lumea te-ar urî şi te-ar crede rea, în timp ce propria ta conştiinţă te-ar aproba şi te-ar absorbi de vină, tot n-ai fi fără prieteni.

— Nu. Ştiu că ar trebui să am o părere bună despre mine, dar asta nu e suficient; dacă alţii nu mă iubesc, aş prefera să mor, decât să trăiesc – nu suport să fiu singură şi urâtă de toţi, Helen. Ştii, pentru a câştiga puţină afecţiune adevărată din partea ta sau a domnişoarei Temple sau a oricărei persoane pe care o iubesc cu adevărat, aş accepta cu dragă inimă să mi se rupă un braţ sau să mă prindă în coarne un taur sau să stau în spatele unui cal nărăvaş şi să-l las să mă izbească în piept cu copita...

— Taci, Jane! Te gândeşti prea mult la dragostea fiinţelor umane, eşti prea impulsivă, prea pătimaşă; mâna supremă care ţi-a plămădit trupul şi a suflat viaţă în el ţi-a dăruit şi alte forţe decât neînsemnata ta persoană sau decât alte creaturi la fel de neînsemnate ca şi tine. Dincolo de lumea asta şi dincolo de rasa umană există o lume invizibilă şi o împărăţie a spiritelor; lumea aceasta este împrejurul nostru, căci ea există pretutindeni; şi acele spirite ne privesc, căci ele au misiunea de a ne păzi; şi de am muri în chinuri şi umilinţă şi dispreţul ne-ar doborî din toate părţile, iar ura ne-ar strivi, îngerii ne văd suferinţa, ne recunosc nevinovăţia (atunci când nu suntem vinovaţi, aşa cum ştiu că tu nu eşti vinovată de acuzaţia pe care domnul

Brocklehurst a repetat-o neconvingător şi cu trufie din cele auzite de la doamna Reed; căci eu citesc sinceritate în ochii tăi înflăcăraţi şi pe fruntea ta luminoasă) şi Dumnezeu aşteaptă doar despărţirea sufletului de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. Şi-atunci, de ce să ne lăsăm pradă disperării, când viaţa se termină atât de curând şi moartea este o intrare atât de sigură în fericire – în slavă?

Eu tăceam. Helen mă liniştise, dar în pacea pe care mi-o transmisese exista un amestec de negrăită tristeţe. În timp ce vorbea, simţisem o urmă de durere, dar nu-mi puteam da seama de unde venea; şi când, după ce a terminat de vorbit, păru să respire mai repede şi tuşi scurt, am uitat pe moment de propria-mi tristeţe şi am început să-mi fac griji pentru ea.

Lăsându-mi capul pe umărul lui Helen, i-am cuprins mijlocul cu braţele; ea m-a tras mai aproape şi am rămas aşa în tăcere, dar nu pentru mult timp, căci curând altcineva intră în încăpere. Câţiva nori grei, măturaţi de pe cer de vântul care se ridicase, dezveliseră luna; iar lumina ei, pătrunzând printr-o fereastră din apropiere, cădea strălucitoare pe noi şi pe silueta ce se apropia; am recunoscut-o imediat pe domnişoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vreau să vii în camera mea; şi pentru că Helen Burns e aici cu tine, poate să vină şi ea.

Am ieşit. Urmând-o pe directoare, am străbătut un labirint de coridoare, apoi am urcat o scară şi am ajuns la camera ei. Acolo ardea un foc vesel şi încăperea arăta bine. Domnişoara Temple îi spuse lui Helen Burns să se aşeze într-un fotoliu scund aflat într-o parte a căminului, iar ea se aşeză într-altul şi mă chemă lângă ea.

— S-a terminat? mă întrebă ea, privindu-mi chipul. Ai plâns destul cât să-ţi alungi durerea?

— Mă tem că asta nu se va întâmpla niciodată.

— De ce?

— Pentru că am fost acuzată pe nedrept; şi dumneavoastră, doamnă, şi toată lumea o să creadă acum despre mine că sunt rea.

— O să credem despre tine ceea ce vei dovedi că eşti, copila mea. Continuă să te porţi ca o fată cuminte şi voi fi mulţumită de tine.

— O să fiţi, domnişoară Temple?

— O să fiu, spuse ea, şi mă cuprinse cu braţul. Şi acum, spune-mi cine este doamna pe care domnul Brocklehurst a numit-o binefăcătoarea ta.

— Doamna Reed, soţia unchiului meu. Unchiul a murit şi m-a lăsat în grija ei.

— Atunci, ea nu te-a adoptat de bunăvoie?

— Nu, doamnă; s-a supărat că a fost nevoită s-o facă; dar unchiul meu, aşa cum le-am auzit pe servitoare vorbind adeseori, i-a cerut, înainte să moară, să-i promită că va avea întotdeauna grijă de mine.

— Ei bine, Jane, tu ştii – sau cel puţin o să-ţi spun eu acum – că atunci când un criminal este acuzat, întotdeauna i se îngăduie să se apere. Tu ai fost acuzată de minciună; apără-te în faţa mea cât de bine poţi. Spune tot ceea ce memoria ta consideră adevărat – dar nu adăuga nimic şi nu exagera cu nimic.

M-am hotărât, în adâncul sufletului meu, să fiu foarte calmă şi foarte sinceră; şi, după ce am chibzuit câteva minute pentru a ordona în mod coerent ceea ce aveam de gând să spun, i-am istorisit întreaga poveste a tristei mele copilării. Istovită de emoţie, cuvintele mele au fost mai blânde decât de obicei când vorbeam despre acest subiect trist; şi, amintindu-mi de sfaturile lui Helen, de a nu mă lăsa pradă resentimentelor, am pus în povestea mea mult mai puţină mânie şi amărăciune decât de obicei. Astfel

simplificată, părea mai adevărată; pe măsură ce povesteam, simţeam că domnişoara Temple mă crede întru totul.

În cursul istorisirii menţionasem că domnul Lloyd venise să mă vadă după criză, căci nu uitasem acel episod înfricoşător – pentru mine – din camera roşie, pe care l-am povestit în amănunt; pe când rememoram acele lucruri, cu greu mi-am stăpânit agitaţia; căci nimic nu-mi putea îndulci amintirea acelei suferinţe cumplite care-mi strânsese inima atunci când doamna Reed îmi nesocotise rugămintea disperată de a fi iertată şi mă închisese pentru a doua oară în încăperea întunecată, bântuită de stafii.

Îmi terminasem povestea; domnişoara Temple mă privi câteva clipe în tăcere, apoi spuse:

— Îl cunosc pe domnul Lloyd; o să-i scriu şi dacă răspunsul lui coincide cu ce mi-ai spus, vei fi dezvinovăţită în mod public de orice acuzaţie; pentru mine, Jane, de-acum eşti nevinovată.

Mă sărută şi, lăsându-mă să rămân lângă ea (unde eram mulţumită să stau, căci simţeam o plăcere copilărească să-i privesc faţa, hainele, cele câteva podoabe, fruntea senină, buclele strălucitoare adunate la spate şi ochii negri luminoşi), i se adresă lui Helen Burns:

— Cum te simţi în seara asta, Helen? Ai tuşit mult azi?

— Cred că nu chiar atât de mult, doamnă.

— Şi durerea din piept?

— Mi-a mai trecut.

Domnişoara Temple se ridică, îi luă mâna şi-i cercetă pulsul; apoi se întoarse la locul ei. Aşezându-se, am auzit-o oftând uşor. Rămase gânditoare câteva minute, apoi, dezmeticindu-se, spuse veselă:

— Dar voi sunteţi invitatele mele în seara asta şi trebuie să vă tratez cum se cade.

Sună din clopoţel.

— Barbara, îi spuse ea servitoarei care apăru, nu mi-am băut încă ceaiul; adu tava şi pune ceşti şi pentru aceste domnişoare.

Şi tava de ceai fu curând adusă. Cât de frumoase mi se păreau ceştile şi ceainicul strălucitor, aşezate pe măsuţa rotundă de lângă foc! Ce parfumat era aburul ce se ridica deasupra ceaiului şi mirosul pâinii prăjite! – din care am observat, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), că nu era decât o cantitate foarte mică; domnişoara Temple observă şi ea.

— Barbara, spuse ea, nu poţi să aduci puţin mai multă pâine cu unt? Nu ajunge pentru trei persoane.

Barbara ieşi şi se întoarse repede.

— Doamna Harden spune că a trimis porţia obişnuită.

Doamna Harden, trebuie menţionat, era intendenta – o femeie după inima domnului Brocklehurst, făcută din părţi egale de balene de corset şi fier.

— Foarte bine atunci, replică domnişora Temple, trebuie să ne descurcăm cu ce avem, Barbara. Şi pe când fata se retrăgea, adăugă zâmbind: Din fericire, de data aceasta pot să compensez lipsurile.

După ce ne-a invitat pe mine şi pe Helen să ne apropiem de masă şi a aşezat în faţa fiecăreia dintre noi câte o ceaşcă de ceai cu o bucată de pâine prăjită, delicioasă, dar subţire, s-a ridicat, a descuiat un sertar şi, luând din el un pachet înfăşurat în hârtie, a dezvăluit în faţa ochilor noştri o prăjitură destul de mare cu anason.

— Aveam de gând să vă dau câte o bucată să o luaţi cu voi, spuse ea, dar cum e atât de puţină pâine prăjită, trebuie să o mâncaţi acum.

Şi începu să taie felii generoase.

Ne-am ospătat în seara aceea cu nectar şi ambrozie; iar încântarea noastră nu a fost mai mică atunci când am văzut zâmbetul plin de mulţumire cu care ne privea gazda

noastră, în timp ce ne potoleam foamea cu mâncarea aleasă pe care ne-o oferise din belşug. Când am terminat ceaiul şi tava a fost luată, ne-a chemat din nou lângă foc, ne-am aşezat de o parte şi de alta a ei şi a început să discute cu Helen – un adevărat privilegiu pentru mine să mi se îngăduie să ascult.

Domnişoara Temple avea întotdeauna un aer calm şi o demnitate în ţinută, un rafinament al felului de a vorbi, care împiedicau alunecarea spre înflăcărare, agitaţie, nerăbdare; ceva ce sporea plăcerea celor care o priveau şi o ascultau până la un sentiment copleşitor de admiraţie şi respect; iar acesta era acum şi sentimentul meu; dar în ceea ce o priveşte pe Helen Burns, eram uluită.

Masa înviorătoare, focul vesel, prezenţa şi bunătatea iubitei ei profesoare sau poate, mai mult decât toate acestea, ceva din propria ei minte aleasă îi stârnise energiile. Ele se treziră, se aprinseră: mai întâi scânteiară în culoarea înviorată a obrajilor ei, pe care până acum îi văzusem doar palizi, fără viaţă; apoi sclipiră în lumina limpede a ochilor ei, care brusc dobândiră o frumuseţe mult mai deosebită decât cea a domnişoarei Temple – o frumuseţe răsfrântă nu în culori delicate şi gene lungi, ci una a minţii, a gesturilor, a strălucirii. Apoi sufletul i se aşeză pe buze şi cuvintele se revărsară – din ce izvor, nu ştiu: oare o fată de paisprezece ani are o inimă suficient de mare, suficient de puternică pentru a cuprinde ţâşnirea învolburată a elocinţei pure, depline, înflăcărate? Aşa mi s-au părut cuvintele rostite de Helen în acea seară de neuitat pentru mine; spiritul ei părea grăbit să trăiască într-un timp îngrozitor de scurt tot atât cât mulţi trăiesc în cursul unei lungi existenţe.

Discutară despre lucruri de care eu nu auzisem niciodată: despre popoare şi vremuri de mult apuse, despre ţări îndepărtate; despre secrete ale naturii

descoperite sau doar bănuite; vorbiră despre cărţi – ce multe citiseră! Ce nenumărate cunoştinţe aveau! Şi păreau atât de familiarizate cu numele franţuzeşti şi scriitorii francezi: dar uimirea mea fu nemăsurată atunci când domnişoara Temple o întrebă pe Helen dacă îşi mai găsea uneori un moment pentru a-şi aduce aminte de latina pe care tatăl ei o învăţase şi, luând o carte de pe un raft, o îndemnă să citească şi să traducă o pagină din Vergiliu; şi Helen se supuse, iar organul veneraţiei creştea cu fiecare rând citit. Nu terminase bine şi clopotul anunţă ora de culcare: nu aveam voie să întârziem. Domnişoara Temple ne îmbrăţişă, spunându-ne, în timp ce ne strângea la piept:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, copilele mele!

Pe Helen o ţinu ceva mai mult în braţe decât pe mine şi îi dădu drumul cu mai multă părere de rău; pe Helen, privirea ei o urmări până la uşă; pentru ea fu al doilea oftat trist, pentru ea lacrima pe care şi-o şterse de pe obraz.

Când am ajuns în dormitor, am auzit vocea domnişoarei Scatcherd: inspecta sertarele şi tocmai îl trăsese pe cel al lui Helen Burns; când am intrat, Helen fu întâmpinată cu o dojană tăioasă şi i se spuse că a doua zi va avea o jumătate de duzină din lucrurile neglijent împăturite prinse cu un ac de umăr.

— Lucrurile mele erau într-adevăr într-o dezordine ruşinoasă, murmură încet Helen către mine. Aveam de gând să le aranjez, dar am uitat.

În dimineaţa următoare, domnişoara Scatcherd scrise cu litere mari pe o bucată de carton cuvântul „Dezordonată” şi o prinse ca pe o filacteră în jurul frunţii late, senine, inteligente şi blânde a lui Helen. Ea o purtă până seara, răbdătoare, fără resentimente, considerând-o o pedeapsă meritată. În clipa în care domnişoara Scatcherd ieşi din

clasă după orele de după-amiază, m-am repezit la Helen, i-am smuls bucata de carton de pe frunte şi am aruncat-o în foc: furia de care Helen nu fusese capabilă arsese în sufletul meu toată ziua şi lacrimi mari şi fierbinţi îmi scăldaseră întruna obrajii; căci la vederea resemnării ei triste, simţeam în inimă o durere de nesuportat.

Cam la o săptămână după incidentele menţionate mai sus, domnişoara Temple, care îi scrisese domnului Lloyd, primi răspunsul lui; se pare că ceea ce spunea el confirma povestea mea. Domnişoara Temple adună întreaga şcoală şi anunţă că se făcuseră cercetări referitoare la învinuirile aduse lui Jane Eyre şi că era fericită că putea să o declare complet absolvită de orice acuzaţie. Profesoarele mi-au strâns mâna şi m-au sărutat şi un murmur de satisfacţie străbătu rândul colegelor mele.

Uşurată astfel de o povară dureroasă, din acel moment m-am apucat din nou de treabă, hotărâtă să-mi croiesc drum prin toate greutăţile; am muncit cu îndârjire şi succesul a fost pe măsura eforturilor; memoria mea, fără a fi bună de la natură, s-a îmbogăţit prin practică; exerciţiile mi-au ascuţit mintea; în câteva săptămâni am fost trecută la o clasă superioară; în mai puţin de două luni mi s-a permis să studiez franceza şi desenul. Am învăţat primele două timpuri ale verbului *être* şi în aceeaşi zi am schiţat prima mea casă (ai cărei pereţi, trebuie să o spun, rivalizau în înclinare cu Turnul din Pisa). În acea noapte, când m-am suit în pat, am uitat să-mi pregătesc în imaginaţie ospăţul înşelător din cartofi copţi fierbinţi sau pâine albă şi laptele proaspăt, cu care obişnuiam să-mi amăgesc foamea: în schimb, m-am ospătat cu spectacolul unor desene perfecte pe care le vedeam în întuneric, toate opera propriilor mele mâini: case şi copaci desenaţi cu linii sigure, stânci şi ruine pitoreşti, turme de vite în stilul lui

Cuyp[29], tablouri încântătoare cu fluturi plutind pe deasupra unor trandafiri îmbobociţi, cu păsări ciugulind din cireşe coapte sau cuiburi de pitulici în care se ascundeau ouă ca nişte perle, înconjurate de o coroană de rămurele tinere de iederă. M-am gândit chiar la posibilitatea de a putea traduce cu uşurinţă, într-o bună zi, o anumită cărticică franţuzească de poveşti pe care *Madame* Pierrot mi-o arătase în acea zi; nu rezolvasem încă povestea în mod satisfăcător, când m-a cuprins uşor somnul.

Avea dreptate Solomon când a spus: „Mai bine un prânz de verdeţuri şi dragoste, decât un bou îngrăşat şi ură."[30]

N-aş mai fi schimbat acum Lowood-ul, cu toate lipsurile sale, pentru Gateshead şi bogăţiile lui de fiecare zi.

Capitolul IX

Dar lipsurile sau mai degrabă greutăţile de la Lowood se împuţinară. Primăvara se apropia, de fapt chiar sosise; gerurile iernii dispăruseră, zăpada se topea, iar vânturile tăioase se domoliseră. Picioarele mele chinuite, atât de jupuite şi umflate de frigul ascuţit din ianuarie, încât mergeam şchiopătând, începuseră să se vindece şi să revină la forma lor obişnuită, sub adierile blânde ale lunii lui april; nopţile şi dimineţile nu ne mai îngheţau sângele în vene cu temperaturile lor ca în Canada, puteam suporta uşor acum ora de joacă petrecută în grădină. Uneori, în câte o zi însorită, devenea chiar plăcută şi veselă, şi firişoare de iarbă începeau să se ivească pe straturile cafenii care, tot mai proaspete cu fiecare zi, ne dădeau impresia că Speranţa trecea peste ele în timpul nopţii, lăsând în fiecare dimineaţă urme tot mai strălucitoare ale

---

[29] Albert Cuyp (1620-1691), pictor peisagist olandez.

[30] *Proverbele*, 15:17.

paşilor ei. Printre frunze se iveau flori – ghiocei, brânduşe, urechiuşe purpurii şi pansele cu ochi aurii. Acum, după-amiezele de joi, când aveam o jumătate de zi liberă, ne plimbam sub gardul viu de pe marginea drumului.

O altă descoperire a mea a fost că dincolo de zidurile înalte, terminate cu ţepuşe ascuţite, se afla o altă desfătare, o bucurie pe care numai orizontul o mărginea – era priveliştea piscurilor maiestuoase ce înconjurau o vâlcea plină de verdeaţă şi umbră, cu un pârâu sclipitor în care se zăreau pietre întunecate şi volburi scânteietoare. Cât de diferit îmi apăruse acest peisaj când îl văzusem ascuns sub cerul plumburiu de iarnă, încremenit în ger, învăluit în zăpadă; când negurile la fel de reci precum moartea rătăceau după voia vântului de răsărit de-a lungul acelor piscuri purpurii şi se rostogoleau către luncă până ce se amestecau cu ceaţa îngheţată a pârâului. Pârâul însuşi era un torent tulbure şi neînfrânat: spintecând în două pădurea şi înălţând în aer un zgomot frenetic, adeseori întărit de o ploaie sălbatică sau de o lapoviţă învârtejită; cât despre pădurea de pe malurile lui, aceea nu era decât un şir de copaci dezgoliţi, ca nişte schelete.

Aprilie se făcu mai şi era un mai senin şi strălucitor, cu zile cu cer albastru, un soare blând şi adieri uşoare dinspre apus sau miazăzi. Iar acum vegetaţia se pârgui plină de vigoare; Lowood-ul îşi scutură cosiţele, căpătă o nuanţă verde şi dădu în floare: uriaşele schelete ale ulmilor, frasinilor şi stejarilor îşi recăpătaseră viaţa plină de maiestate; plantele sălbatice ale pădurii se iţiră nenumărate în toate cotloanele; tot felul de muşchi umplură adânciturile, iar bogăţia de primule forma un ciudat aşternut de lumină solară; le-am văzut strălucirea palidă de aur în locurile umbroase, asemeni unor dulci scântei presărate prin iarbă. De toate acestea mă bucuram adeseori şi pe deplin, liberă şi aproape

întotdeauna singură: căci pentru această libertate şi plăcere neobişnuită exista un motiv despre care voi vorbi îndată.

Când am descris acest loc cuibărit între dealuri şi păduri şi aşezat pe malul unui pârâu, l-am înfăţişat ca pe un loc în care era plăcut să-ţi duci viaţa. De bună seamă plăcut; dar cât de sănătos era, asta e o altă problemă.

Valea împădurită în care se afla Lowood-ul era leagănul negurilor şi al molimelor aduse de neguri; care, înviorate odată cu venirea primăverii, se strecurau în azilul pentru orfane, iar răsuflarea lor împrăştia în sala de studiu şi în dormitorul ticsit tifosul şi astfel, înainte de sosirea lunii mai, şcoala se transforma într-un spital.

Semiînfometarea şi frigul ignorat le predispusese pe cele mai multe dintre fete la molipsire: patruzeci şi cinci din cele optzeci de fete zăceau bolnave. Orele fură întrerupte, disciplina aspră slăbită. Puţinele fete care rămăseseră sănătoase se bucurau de o libertate aproape totală, căci medicul insistase asupra necesităţii exerciţiilor fizice şi a plimbărilor, pentru a nu se îmbolnăvi şi ele, şi chiar de nu ar fi fost aşa, nimeni nu avea timp să le supravegheze sau să le stăpânească. Întreaga atenţie a domnişoarei Temple era îndreptată către bolnave; zilele ei se scurgeau în camera pe care nu o părăsea decât ca să fure câteva ore de odihnă în timpul nopţii. Profesoarele erau ocupate cu făcutul bagajelor şi cu pregătirile de plecare pentru fetele norocoase care aveau prieteni sau rude care să poată şi să vrea să le ţină departe de focarul infecţiei. Multe dintre ele, deja doborâte de boală, se duceau acasă doar pentru a muri acolo; unele s-au prăpădit la şcoală şi au fost înmormântate repede şi pe tăcute, căci natura bolii nu permitea nici o întârziere.

Deşi boala pusese stăpânire pe Lowood şi moartea devenise un vizitator frecvent, deşi între pereţii săi

domneau tristeţea şi teama, deşi încăperile şi coridoarele erau pline de mirosuri de spital, medicamentele şi dezinfectantele luptându-se din răsputeri, dar în zadar, să acopere miasmele morţii, acea luminoasă lună mai strălucea neumbrită de nori peste dealurile semeţe şi minunatele păduri din jur. Şi în grădina şcolii scânteiau pretutindeni flori: nalbele roşii ţâşniseră spre cer, înalte precum copacii, crinii se deschiseseră, lalelele şi trandafirii erau în floare; marginile straturilor înguste erau înveselite de flori de limba-peştelui trandafirii şi de părăluţe purpurii; măceşii îşi răspândeau, dimineaţa şi seara, parfumul lor de măr şi mirodenii; şi toate aceste bogăţii înmiresmate nu erau de nici un folos pentru cele mai multe dintre elevele de la Lowood – poate doar pentru o mână de ierburi şi flori puse într-un coşciug.

Dar eu, ca şi cele care rămăseseră neatinse de boală, ne bucuram din plin de frumuseţile împrejurimilor şi ale vremii: ne lăsau să hoinărim în pădure, ca nişte ţigănci, de dimineaţă până seara; făceam ce ne plăcea, mergeam unde voiam, viaţa noastră era mai bună. Domnul Brocklehurst şi familia lui nu se mai apropiau acum de Lowood; problemele administrative nu mai erau cercetate acum cu un ochi nemilos; intendenta aspră plecase, alungată de teama infecţiei, iar succesoarea ei, care fusese infirmieră-şefă la dispensarul din Lowood, neobişnuită cu regulile şcolii, ne dădea ceva mai multă mâncare. În plus, erau mai puţine persoane de hrănit, căci cele bolnave nu prea puteau mânca, şi astfel castroanele noastre de dimineaţă erau mai pline: când nu era timp pentru pregătirea unui prânz obişnuit, ceea ce se întâmpla destul de des, ni se dădea o bucată mare de plăcintă rece sau o felie groasă de pâine cu brânză, pe care le luam cu noi în pădure, unde ne alegeam fiecare locul care ne plăcea mai mult şi unde ne ospătam copios.

Locul meu preferat era o piatră netedă şi lată, ce se înălţa albă şi uscată chiar în mijlocul pârâului şi la care se ajungea doar trecând prin apă – şi asta şi făceam, desculţă. Piatra era suficient de mare pentru ca pe ea să stăm eu şi o altă fată, la acea vreme o tovarăşă pe care mi-o alesesem, Mary Ann Wilson; era o fată ageră, cu spirit de observaţie, cu care îmi făcea plăcere să stau, în parte pentru că era spirituală şi originală şi în parte pentru că avea un fel de a fi care mă făcea să mă simt în largul meu. Era cu câţiva ani mai mare decât mine şi ştia mai multe despre viaţă, aşa că putea să-mi spună o mulţime de lucruri pe care voiam să le aflu. Cu ea, curiozitatea mea era satisfăcută, lipsurile mele erau privite cu indulgenţă şi în nimic din ceea ce spuneam nu aveam opreligşti.

Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult şi să analizez; ei îi plăcea să ofere informaţii, mie să pun întrebări; aşa că ne înţelegeam de minune, amuzându-ne şi chiar aflând câte ceva nou.

Dar unde era acum Helen Burns? De ce nu-mi petreceam cu ea aceste zile dulci de libertate? O uitasem sau eram eu atât de nemernică încât să mă fi plictisit de tovărăşia ei curată? Cu siguranţă, acea Mary Ann Wilson de care am pomenit acum era inferioară primei mele cunoştinţe de aici; putea doar să-mi istorisească poveşti amuzante şi să participe la bârfele savuroase şi caustice în care mă lansam uneori; pe când, dacă am descris-o bine pe Helen, ea avea calitatea de a oferi celor ce se bucurau de privilegiul unei discuţii cu ea plăcerea unor lucruri mult mai elevate.

Toate acestea sunt adevărate, cititorule; le ştiam şi le simţeam şi, deşi sunt o fiinţă omenească plină de lipsuri, cu multe defecte şi prea puţine calităţi, nu mă plictiseam niciodată de Helen Burns şi nu încetasem să nutresc

pentru ea un puternic sentiment de afecţiune, plin de tandreţe şi respect.

Cum putea fi altminteri, de vreme ce Helen, în orice moment şi în orice împrejurare, mi-a arătat o prietenie caldă şi devotată, neumbrită vreodată de proastă dispoziţie şi netulburată de supărare? Dar acum Helen era bolnavă: de câteva săptămâni n-o mai văzusem, căci fusese dusă într-o încăpere de la etaj. Nu era – mi s-a spus – în acea parte a casei unde zăceau bolnavele cu febră; căci suferea de tuberculoză, şi nu de tifos; iar eu, în ignoranţa mea, credeam că tuberculoza era o boală uşoară, pe care timpul şi îngrijirile cu siguranţă o vor alunga.

Această idee mi-a fost întărită de faptul că de câteva ori a coborât, în după-amiezele foarte însorite şi călduroase, şi a fost dusă de domnişoara Temple în grădină; dar de fiecare dată nu mi s-a dat voie să mă apropii şi să vorbesc cu ea; am văzut-o doar de la fereastra sălii de studiu şi nu foarte clar, căci era înfăşurată în multe haine şi stătea departe, în umbră.

Într-o seară de la începutul lui iunie rămăsesem până târziu în pădure cu Mary Ann; ca de obicei, ne despărţiserăm de celelalte fete şi hoinăriserăm până departe – atât de departe, încât ne-am rătăcit şi a trebuit să ne oprim să întrebăm care era drumul de întoarcere la o căsuţă singuratică, unde trăiau un bărbat şi o femeie care păzeau o turmă de porci pe jumătate sălbatici, ce se hrăneau cu ghinde şi castane din pădure. Când ne-am întors, luna deja răsărise; la poarta grădinii am văzut un ponei, care ştiam că era al doctorului. Mary Ann spuse că probabil cineva era foarte bolnav dacă domnul Bates fusese chemat la acea oră târzie. Ea intră în casă, însă eu am mai rămas afară câteva minute, pentru a sădi în grădina mea o mână de rădăcini pe care le scosesem din

pământ în pădure şi care mă temeam că se vor usca dacă le lăsam până dimineaţă. După ce am terminat, am mai stat puţin în grădină, căci florile miroseau atât de frumos sub roua ce căzuse! Era o seară atât de plăcută, atât de senină şi caldă! Spre apus, zarea încă roşiatică promitea o altă zi frumoasă; luna se ridica maiestuoasă spre răsăritul întunecat. Mă uitam la toate acestea şi mă bucuram de ele aşa cum putea să o facă un copil, când în minte mi se ivi deodată un gând pe care nu-l mai avusesem: „Ce trist e să zaci acum bolnav pe un pat de suferinţă şi să fii în pericol de a muri! Lumea asta este atât de plăcută – ar fi îngrozitor să fiu chemată din ea şi să trebuiască să plec cine ştie unde!”

Şi apoi, mintea mea se strădui pentru prima oară în mod serios să înţeleagă ceea ce i se spusese despre rai şi iad şi pentru prima oară se dădu înapoi de spaimă, deconcertată; pentru prima oară, privind în urmă, de-o parte şi de alta şi înaintea sa, văzu de jur împrejur un abis fără fund; simţi doar punctul în care stătea atunci – prezentul; restul era o umbră fără formă şi un hău adânc; şi mintea mea se cutremură la gândul că m-aş putea clătina şi prăbuşi în acel haos. Pe când meditam la această nouă idee, am auzit uşa din faţă deschizându-se; domnul Bates ieşi, însoţit de o infirmieră. După ce aceasta l-a privit urcând pe cal şi îndepărtându-se, se pregătea să închidă uşa, dar eu am alergat până la ea.

— Cum se simte Helen Burns?

— Foarte rău, fu răspunsul.

— Pentru ea a venit domnul Bates?

— Da.

— Şi ce spune despre ea?

— Spune că mult n-o să mai rămână aici.

Această frază, dacă aş fi auzit-o ieri, mi-ar fi spus doar că urma să fie dusă în Northumberland, la ea acasă. Nu

mi-ar fi trecut prin minte că se afla în pragul morţii; dar acum am ştiut imediat: am înţeles limpede că Helen Burns îşi număra ultimele zile în această lume şi că urma să plece pe tărâmul spiritelor, dacă exista un asemenea tărâm. Am simţit şocul groazei, apoi fiorul ascuţit al durerii şi apoi o dorinţă – nevoia de a o vedea; şi am întrebat în ce cameră se află.

— E în camera domnişoarei Temple, spuse infirmiera.

— Pot să mă duc să vorbesc cu ea?

— Oh, nu, copilă! Nu se cuvine s-o faci; şi acum e timpul să vii înăuntru; o să capeţi fierbinţeală dacă rămâi afară când cade roua.

Infirmiera închise uşa din faţă; iar eu am intrat pe uşa laterală, care dădea în sala de studiu. Ajunsesem la timp: era ora nouă şi domnişoara Miller chema elevele la culcare.

Vreo două ore mai târziu, spre unsprezece probabil – neputând adormi şi socotind, după liniştea deplină a dormitorului, că tovarăşele mele erau cufundate într-un somn adânc – m-am ridicat încet din pat, mi-am pus rochia peste cămaşa de noapte şi, desculţă, m-am strecurat afară din dormitor şi am pornit-o în căutarea camerei domnişoarei Temple. Era tocmai în celălalt capăt al clădirii, dar ştiam drumul, iar lumina lunii, care nu era copleşită de nori, pătrundea din loc în loc prin ferestrele coridoarelor, ajutându-mă s-o găsesc mai uşor. Un miros de camfor şi oţet ars mă anunţă că mă apropiam de încăperea unde zăceau bolnavele; am trecut repede prin faţa uşii, temându-mă ca nu cumva să mă audă infirmiera care stătea de veghe toată noaptea. Mi-era frică să nu fiu descoperită şi trimisă înapoi în pat; căci trebuia să o văd pe Helen – trebuia să o strâng în braţe înainte să moară –, trebuia să-i mai dau o ultimă sărutare, să mai vorbesc cu ea pentru ultima oară.

După ce am coborât o scară, am traversat o parte din casă pe la parter şi am reuşit să deschid şi să închid fără zgomot două uşi, apoi am ajuns la alt şir de trepte; le-am urcat şi în faţa mea se găsea camera domnişoarei Temple. Prin gaura cheii şi pe sub uşă, pe podea, se vedea lumina arzând înăuntru; o linişte adâncă domnea în jur. M-am apropiat şi am văzut că uşa era întredeschisă, probabil pentru ca aerul proaspăt să poată intra în lăcaşul înăbuşitor al bolii. Fără să şovăi şi plină de nerăbdare, cu sufletul şi simţurile tremurând într-o groaznică suferinţă, am împins uşa şi m-am uitat înăuntru. Privirea mea o căuta pe Helen şi se temea să nu întâlnească moartea.

Lângă patul domnişoarei Temple şi pe jumătate acoperit cu perdelele sale albe, stătea un pătuţ. Am văzut conturul unui trup sub cearşaf, dar faţa era ascunsă de perdele. Infirmiera cu care vorbisem în grădină stătea într-un fotoliu, adormită; pe masă, o lumânare cu mucul netăiat pâlpâia, împrăştiind o lumină slabă. Domnişoara Temple nu se vedea – aveam să aflu că fusese chemată la căpătâiul unei bolnave care delira. Am intrat în cameră şi m-am oprit lângă pătuţ; mâna mea era pe perdea, dar am preferat să vorbesc înainte de a o trage. Tot mai eram îngrozită să nu văd un trup neînsufleţit.

— Helen! am şoptit abia auzit. Eşti trează?

I-am văzut chipul – palid, ofilit, dar liniştit; părea atât de puţin schimbată, încât teama mi se risipi în aceeaşi clipă.

— Cu-adevărat tu eşti, Jane? întrebă ea, cu aceeaşi voce blândă dintotdeauna.

„Oh!” îmi spusei eu, „nu o să moară, ei se înşală, n-ar putea să vorbească şi să pară atât de liniştită dacă ar fi aşa.”

M-am aplecat peste pătuţ şi am sărutat-o; fruntea îi era rece şi obrazul tot rece şi slab, ca şi mâna ei; dar zâmbea la fel cum îmi zâmbise mereu.

— De ce ai venit aici, Jane? E trecut de unsprezece; am auzit pendula bătând acum câteva minute.

— Am venit să te văd, Helen; am auzit că eşti foarte bolnavă şi nu puteam să dorm până nu vorbeam cu tine.

— Ai venit să-mi spui rămas-bun, prin urmare; probabil că ai ajuns chiar la timp.

— Pleci undeva, Helen? Te duci acasă?

— Da, la casa mea pentru totdeauna – ultima mea casă.

— Nu, nu, Helen!

Apoi am tăcut, cuprinsă de durere. Pe când încercam să-mi stăpânesc lacrimile, pe Helen o apucă un acces de tuse, care însă n-o trezi pe infirmieră. Când reuşi să se potolească, Helen rămase câteva minute nemişcată, sfârşită, apoi şopti:

— Jane, picioruşele tale sunt goale, întinde-te pe pat şi acoperă-te cu pătura mea.

Aşa am făcut şi m-a cuprins cu braţul, iar eu m-am cuibărit lângă ea. După o lungă tăcere, începu din nou să vorbească, tot în şoaptă.

— Sunt foarte fericită, Jane, şi când vei auzi că am murit, trebuie să fii sigură de asta şi să nu fii mâhnită – nu ai pentru ce să fii mâhnită. Toţi trebuie să murim într-o bună zi şi boala care mă ia de aici nu este dureroasă, ci blândă şi domoală. Sunt liniştită, căci nu las în urmă pe nimeni care să mă plângă prea mult: nu-l am decât pe tatăl meu şi el s-a recăsătorit nu demult, n-o să-mi simtă lipsa. Murind tânără, o să scap de mari suferinţe. Nu am calităţile şi nici însuşirile cu care să-mi croiesc un drum bun în viaţă: aş fi făcut mereu greşeli.

— Dar unde te duci, Helen? Poţi să vezi? Ştii?

— Cred; am credinţă: mă duc la Dumnezeu.

— Unde este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu?

— E Ziditorul meu şi al tău, care n-o să distrugă niciodată ceea ce a creat. Mă bizui cu totul pe puterea Lui

şi mă încred cu totul în bunătatea Lui; număr ceasurile până la sosirea aceluia care mă va duce din nou la El, care mi-L va dezvălui.

— Atunci eşti sigură, Helen, că există un loc numit rai şi că sufletele noastre pot ajunge în el când murim?

— Sunt sigură că există o viaţă viitoare; cred că Dumnezeu este bun: pot să-I încredinţez acea parte nemuritoare din mine fără nici o îndoială. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu; eu Îl iubesc şi cred că şi El mă iubeşte.

— Şi o să te văd din nou, Helen, când o să mor?

— Tu vei veni pe acelaşi tărâm al fericirii, vei fi întâmpinată de acelaşi Părinte atotputernic al tuturor, Jane, sigur că aşa va fi.

Am întrebat din nou, dar de data asta doar în gând: „Unde este acel tărâm? Oare există?” Şi am strâns-o mai tare în braţe pe Helen; mi se părea mai dragă ca niciodată, simţeam că nu puteam să-i dau drumul; stăteam cu faţa lipită de gâtul ei. Curând îmi spuse, cu o voce atât de blândă:

— Ce bine mă simt! Ultima criză de tuse m-a obosit puţin; acum mi s-a făcut somn; dar nu pleca de lângă mine, Jane, îmi place să te simt aproape.

— O să stau cu tine, *dragă* Helen, nimeni n-o să mă ia de aici.

— Ţi-e cald, draga mea?

— Da.

— Noapte bună, Jane.

— Noapte bună, Helen.

M-a sărutat şi i-am dat şi eu o sărutare. Şi curând, somnul ne-a cuprins pe amândouă.

Când am deschis ochii, era zi; o mişcare ciudată m-a trezit; am ridicat privirea şi am văzut că eram în braţele cuiva – era infirmiera care mă ducea înapoi de-a lungul

coridorului, către dormitor. N-am fost certată pentru că plecasem din pat; lumea era preocupată şi n-am primit nici o explicaţie la multele mele întrebări. Dar după câteva zile am aflat că domnişoara Temple, întorcându-se în camera ei în zori, mă găsise în pătuţ, cu faţa lipită de umărul lui Helen Burns, cu braţele în jurul gâtului ei. Eram cufundată în somn, dar Helen era moartă.

Mormântul ei este în curtea cimitirului din Brocklebridge; timp de cincisprezece ani după moartea ei a fost acoperit doar de o movilă de iarbă; dar acum, acolo se află o lespede cenuşie de marmură; pe lespede stau scrise numele ei şi cuvântul *Resurgam*[31].

Capitolul X

Am povestit până acum în detaliu evenimentele existenţei mele neînsemnate; primilor zece ani din viaţă le-am acordat aproape tot atâtea capitole. Dar aceasta nu este o autobiografie obişnuită: mă voi mărgini să invoc amintirea doar atunci când ştiu că răspunsurile ei vor prezenta un anume interes; prin urmare, o să trec acum aproape sub tăcere o perioadă de opt ani, iar pentru a face legătura cu ceea ce va urma sunt de ajuns doar câteva rânduri.

După ce tifosul şi-a îndeplinit rolul distrugător la Lowood, s-a retras treptat; dar nu înainte ca furia lui şi numărul mare de victime pe care le-a lăsat în urmă să atragă atenţia opiniei publice asupra şcolii. S-a făcut o anchetă asupra originii flagelului şi încet-încet s-au descoperit diverse fapte care au trezit indignarea generală. Natura nesănătoasă a locului, cantitatea şi calitatea hranei copiilor, apa sălcie şi rău mirositoare folosită la gătit,

[31] „Mă voi înălţa din nou” (în latină, în original).

îmbrăcămintea şi condiţiile de viaţă jalnice ale elevelor – toate aceste lucruri fură descoperite, iar descoperirea lor a fost umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar benefică pentru aşezământ.

Câteva persoane bogate şi binevoitoare din comitat au subscris cu generozitate pentru construirea unei clădiri mai potrivite, într-un loc mai bun; s-au stabilit noi reguli, au apărut îmbunătăţiri ale hranei şi îmbrăcămintei; fondurile şcolii au fost încredinţate unui comitet. Domnul Brocklehurst, care, datorită averii şi relaţiilor de familie, nu putea fi îndepărtat, şi-a păstrat postul de administrator; dar era ajutat în îndeplinirea responsabilităţilor sale de nişte domni cu minţi mai deschise şi mai înţelegătoare: funcţia sa de inspector era împărţită cu cei care ştiau cum să îmbine raţiunea cu severitatea, confortul cu economia, compasiunea cu onestitatea. Astfel îmbunătăţită, şcoala a devenit în timp un aşezământ cu adevărat folositor şi nobil. Am rămas între zidurile lui, după înnoirea sa, timp de opt ani: şase ca elevă şi doi ca profesoară; şi în ambele calităţi pot da mărturie asupra valorii şi importanţei sale.

În aceşti opt ani, viaţa mea a fost monotonă, dar nu nefericită, pentru că a fost activă. Aveam la îndemână posibilităţile unei educaţii excelente; o înclinaţie pentru unele dintre materiile pe care eu le studiam şi dorinţa de a excela în toate, alături de bucuria de a le face plăcere profesoarelor, mai ales celor la care ţineam, mă purtaseră înainte: am profitat din plin de toate avantajele care îmi erau oferite. În timp, am ajuns să fiu cea mai bună elevă din prima clasă; apoi mi s-a încredinţat funcţia de profesoară, pe care am îndeplinit-o cu zel vreme de doi ani; dar la sfârşitul acestei perioade, m-am schimbat.

În timpul tuturor acestor schimbări, domnişoara Temple a continuat să fie directoarea şcolii; cea mai mare parte a cunoştinţelor mele se datorează învăţăturii ei; prietenia şi

tovărăşia ei reprezentaseră pentru mine o permanentă mângâiere; ea fusese mama, profesoara şi, în ultimul timp, prietena mea. La acea vreme s-a căsătorit şi s-a mutat cu soţul ei (un preot, un bărbat remarcabil, aproape demn de o asemenea tovarăşă de viaţă) într-un comitat îndepărtat şi, altfel spus, am pierdut-o.

Din ziua în care a plecat, n-am mai fost aceeaşi: odată cu ea a dispărut orice sentiment de stabilitate, orice legătură care făcuse într-o oarecare măsură din Lowood un cămin pentru mine. Îmi însuşisem ceva din firea ei şi multe dintre obiceiuri; în mintea mea îşi găsiseră locul gânduri mai armonioase, sentimente mai bine rânduite. Mă supusesem datoriei şi ordinii; eram liniştită; credeam că sunt mulţumită: în ochii celorlalţi, uneori chiar şi într-ai mei, păream o fiinţă disciplinată şi supusă.

Dar destinul, sub forma pastorului Nasmyth, se interpuse între mine şi domnişoara Temple: am văzut-o în costumul ei de călătorie, urcând într-un poştalion la scurt timp după ceremonia căsătoriei, am privit poştalionul suind dealul şi dispărând peste coama sa; şi apoi m-am retras în camera mea şi am petrecut singură cea mai mare parte a jumătăţii de zi libere acordate în cinstea acelei ocazii speciale.

Aproape tot timpul m-am plimbat prin cameră. Îmi închipuiam doar că regret pierderea şi că mă gândesc cum s-o vindec; dar când reflecţiile mele se încheiară şi, ridicând privirea, am descoperit că ziua se terminase şi se lăsase înserarea, am înţeles brusc că în tot acest timp suferisem un proces de transformare; că mintea mea îndepărtase tot ceea ce împrumutase de la domnişoara Temple – sau mai degrabă că aceasta luase cu ea atmosfera netulburată pe care o respirasem în preajma ei – şi că acum, rămasă în voia firii mele dintotdeauna, începeam să simt neliniştea vechilor emoţii.

Nu mi se părea că-mi fusese luat un sprijin, ci că-mi dispăruse un imbold: nu puterea de a fi liniştită îmi lipsea acum, ci raţiunea liniştii. Lumea mea fusese timp de câţiva ani la Lowood: experienţa mea era cea a regulilor şi rânduielilor sale; acum îmi aminteam din nou că lumea reală era mare şi că o mulţime de speranţe şi temeri, senzaţii şi emoţii diferite îi aşteptau pe cei ce aveau curajul de a merge înainte în această vastă întindere, pentru a căuta printre primejdiile sale adevărata cunoaştere a vieţii.

M-am dus la fereastră, am deschis-o şi m-am uitat afară. Am văzut cele două aripi ale clădirii; am văzut grădina, marginea pădurii şi orizontul vălurit de dealuri. Ochii mei alunecară peste toate acestea, pentru a se opri asupra îndepărtatelor piscuri albastre: pe acelea doream să le înving; tot ce se afla între hotarele lor de stâncă şi tufărişuri părea o temniţă, o îngrădire a exilului. Am urmărit cu privirea drumul alburiu ce şerpuia la poalele unui munte, pentru a se pierde într-un defileu, între alţi doi: cât îmi doream să îl urmez mai departe! Mi-am amintit de vremea când călătorisem chiar pe acel drum, într-o diligenţă; mi-am amintit cum coboram acelaşi deal în amurg: mi se părea că trecuse un secol din ziua care mă adusese la Lowood; şi de atunci nu mai plecasem niciodată de aici. Toate vacanţele mi le petrecusem la şcoală; doamna Reed nu mă chemase niciodată la Gateshead; nici ea şi nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu comunicasem prin scrisori sau mesaje cu lumea exterioară; reguli ale şcolii, obiceiuri şi concepţii ale şcolii, glasuri, chipuri, cuvinte, uniforme, preferinţe şi antipatii – asta ştiam eu despre existenţă. Şi acum simţeam că nu era de ajuns; într-o singură după-amiază m-am săturat de rutina celor opt ani. Doream libertate; tânjeam după libertate, mă rugam pentru

libertate; dar ea părea risipită în vântul ce adia uşor. Am renunţat atunci la libertate şi am înălţat o rugă mai umilă pentru schimbare, pentru un nou imbold – dar şi acea cerere părea spulberată într-un spaţiu nedefinit. „Atunci", am strigat aproape disperată, „dă-mi cel puţin o nouă robie!"

Dar în acel moment, clopotul mă chemă la cină.

Nu mi-am putut relua şirul întrerupt al gândurilor până la vremea culcării. Chiar şi atunci, o profesoară cu care împărţeam camera m-a împiedicat să revin la subiectul asupra căruia voiam să meditez din nou, printr-o efuziune de bârfă măruntă. Cât îmi doream ca somnul să o reducă la tăcere! Mi se părea că doar dacă m-aş fi întors la ideea care mi se ivise în minte în timp ce stăteam lângă fereastră, aş fi găsit, spre uşurarea mea, o soluţie minunată.

În cele din urmă, domnişoara Gryce începu să sforăie; era o galeză voinică şi până acum eforturile ei nazale obişnuite fuseseră pentru mine doar o neplăcere; în seara aceasta, am întâmpinat primele acorduri adânci cu satisfacţie; scăpasem de întrerupere; gândurile pe jumătate dispărute au reînviat imediat. „O nouă robie! Există ceva în asta", îmi spuneam eu (în gând, desigur, nu cu voce tare). „Ştiu că există, pentru că nu sună prea plăcut; nu e precum Libertate, Emoţie, Bucurie, cuvinte cu adevărat încântătoare; dar simple cuvinte pentru mine şi atât de goale şi de trecătoare, încât nu e decât o pierdere de vreme a le asculta. Dar Robie! Aceasta trebuie să fie ceva real. Oricine poate fi rob: eu am robit aici timp de opt ani; acum, tot ce vreau este să robesc în altă parte. Nu pot să-mi îndeplinesc nici măcar această dorinţă? Nu este posibil acest lucru? Da, da, scopul nu ar fi atât de greu de atins, dacă aş avea o minte suficient de activă pentru a descoperi mijlocul de a-l îndeplini."

M-am ridicat în pat, pentru a-mi trezi mintea. Era o noapte răcoroasă; mi-am acoperit umerii cu un şal şi apoi am început să mă *gândesc* din nou, din răsputeri.

„Ce vreau eu? Un loc nou, într-o casă nouă, printre chipuri noi, în condiţii noi: vreau asta pentru că n-are rost să-mi doresc ceva mai bun. Cum ajung oamenii într-un loc nou? Presupun că apelează la prieteni, dar eu nu am prieteni. Sunt mulţi alţii care nu au prieteni, care trebuie să caute singuri şi să se ajute singuri; şi ce pot să facă?”

Nu ştiam; nu aveam nici un răspuns. Şi atunci i-am cerut minţii mele să găsească răspunsul, şi repede. A început să lucreze şi a lucrat tot mai intens; îmi simţeam capul şi tâmplele pulsând; dar timp de o oră a lucrat într-un haos şi eforturile sale n-au avut nici un rezultat. Agitată din cauza chinului zadarnic, m-am ridicat şi m-am învârtit prin cameră; am tras draperia, am văzut câteva stele, m-am înfiorat de frig şi m-am întors încet spre pat.

Dar în lipsa mea, o zână bună trebuie să-mi fi lăsat pe pernă ideea salvatoare; căci de îndată ce m-am întins, răspunsul mi-a venit imediat şi în mod firesc în minte: „Cei care vor un post dau un anunţ; trebuie să dai un anunţ în ziarul *Crainicul*, din comitatul...” Răspunsul curgea acum repede şi clar: „Trebuie să pui anunţul şi banii pentru el alături de o scrisoare adresată directorului ziarului; trebuie să o duci, cu prima ocazie, la poştă în Lowood[32]; răspunsurile trebuie adresate lui J. E., la oficiul poştal de acolo; poţi să te duci şi să te interesezi, la o săptămână după ce ai trimis-o, dacă a venit vreun răspuns şi să acţionezi în funcţie de ce se scrie.”

Am studiat planul de două ori, apoi şi a treia oară; mintea mea îl asimilase; avea o formă practică, limpede; m-am simţit mulţumită şi am adormit.

---

[32] Inspirat de Kirkby Lonsdale, aflat la două mile de Cowan Bridge.

A doua zi în zori eram în picioare; mi-am conceput anunţul şi l-am pus într-un plic pe care am scris adresa, înainte să sune clopoţelul care trezea şcoala. Iată cum suna: „Tânără cu experienţă de pedagog (nu fusesem profesoară timp de doi ani?) doreşte să găsească un post într-o familie cu copii mai mici de paisprezece ani (mă gândeam că dacă eu abia aveam optsprezece, nu s-ar fi cuvenit să mă ocup de educaţia unor elevi mai apropiaţi de vârsta mea). Are calificarea necesară pentru a oferi o bună educaţie britanică, alături de franceză, desen şi muzică (pe vremuri, cititorule, această listă de cunoştinţe era considerată suficient de cuprinzătoare). Trimiteţi răspunsul pentru J. E., Oficiul Poştal din Lowton, comitatul...”

Scrisoarea rămase încuiată în sertarul meu toată ziua; după ceai, i-am cerut voie noii directoare să mă duc în Lowton, ca să fac câteva mici cumpărături pentru câteva colege şi pentru mine; mi s-a acordat imediat permisiunea şi am plecat. Era un drum de două mile şi seara era umedă, dar zilele încă lungi. Am intrat în câteva magazine, am pus scrisoarea la poştă şi m-am întors pe o ploaie torenţială, cu hainele mustind de apă, dar cu inima uşoară.

Săptămâna care a urmat mi s-a părut lungă; dar în cele din urmă s-a încheiat, ca toate lucrurile lumeşti, şi din nou, către sfârşitul unei zile de toamnă plăcute, am pornit-o spre Lowton. Era un drum pitoresc, ce urma cursul pârâului şi apoi cele mai line coturi ale văii; dar în acea zi mă gândeam mai degrabă la scrisorile care puteau sau nu să mă aştepte în orăşelul spre care mă îndreptam, decât la farmecul pajiştii şi al apei.

Scopul pretins al drumului meu era să-mi comand o pereche de pantofi; aşa că am rezolvat mai întâi această problemă şi după ce am terminat, m-am îndreptat din străduţa curată şi liniştită unde se afla atelierul cizmarului

către oficiul poştal; proprietara lui era o doamnă în vârstă, care purta ochelari cu ramă de baga şi mănuşi negre fără degete.

— Aveţi vreo scrisoare pentru J. E.? am întrebat eu.

Ea mă privi cu atenţie peste rama ochelarilor, apoi deschise un sertar şi scotoci printre lucrurile de acolo mult timp; atât de mult, încât speranţele mele începură să se clatine. În cele din urmă găsi o scrisoare şi, după ce o ţinu în faţa ochelarilor aproape cinci minute, mi-o întinse peste tejghea, însoţită de o altă privire cercetătoare şi plină de neîncredere. Scrisoarea era pentru J. E.

— Nu e decât una? am întrebat eu.

— Altele nu mai sunt, spuse ea.

Am băgat scrisoarea în buzunar şi am pornit-o înapoi spre casă; n-o mai puteam deschide atunci: regulamentul şcolii mă obliga să fiu acolo la opt şi era deja şapte şi jumătate.

La sosire mă aşteptau diverse sarcini: a trebuit să stau cu elevele în timpul orei de studiu; apoi a fost rândul meu să citesc rugăciunile şi să conduc fetele în dormitor; apoi am luat cina împreună cu celelalte profesoare. Chiar şi atunci când, în cele din urmă, ne-am dus la culcare, inevitabila domnişoară Gryce era tot acolo: în sfeşnic nu mai era decât un capăt de lumânare şi mă temeam că o să vorbească până ce se va stinge lumina; dar, din fericire, cina grea pe care o mâncase a avut un efect soporific, căci, înainte să termin cu dezbrăcatul, ea deja sforăia. Mai rămăsese un deget de lumânare: mi-am scos scrisoarea; pe sigiliu se vedea un F.; l-am rupt. Conţinutul era sumar: „Dacă J. E. care a dat un anunţ în ziarul *Crainicul* de joia trecută are calificarea menţionată şi dacă poate pune la dispoziţie referinţe satisfăcătoare în privinţa caracterului şi a competenţei sale, i se poate oferi un post pentru un singur elev, o fetiţă sub zece ani, iar salariul este de

treizeci de lire pe an. J. E. trebuie să trimită referinţele, numele, adresa şi toate amănuntele pe adresa:

Doamna Fairfax, Thornfield, lângă Millcote[33], comitatul...”

Am cercetat documentul îndelung: scrisul era de modă veche şi destul de nesigur, precum al unei doamne mai în vârstă. Acest lucru mă mulţumea, căci mă bântuise o teamă ascunsă, că acţionând singură şi de capul meu, riscam să dau de bucluc; şi, în primul rând, doream ca rezultatul acţiunilor mele să fie corect, respectabil, *en règle*Aşa cum se cuvine (în lb. franceză, în original).

. Acum simţeam că o doamnă în vârstă nu era un element negativ în această afacere. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam într-o rochie neagră, cu o bonetă de văduvă; distantă, poate, dar politicoasă – un model de respectabilitate britanică a unei persoane în vârstă. Thornfield – acesta era, fără îndoială, numele casei ei: un loc curat, ordonat, eram sigură; deşi n-am reuşit să-mi imaginez exact clădirea. Millcote, comitatul…. Am revăzut în gând harta Angliei: da, mi-era clar, vedeam atât comitatul, cât şi oraşul, care era cu şaptezeci de mile mai aproape de Londra decât ţinutul îndepărtat unde locuiam acum: asta mă atrăgea. Îmi doream să merg acolo unde era viaţă şi mişcare: Millcote era un oraş industrial mare, pe malurile râului A.; un oraş destul de aglomerat, fără îndoială; cu atât mai bine, ar fi în cele din urmă o schimbare totală. Nu că m-aş fi simţit ispitită de ideea unor coşuri înalte şi a norilor de fum, „dar”, îmi spuneam eu, „Thornfield se află probabil departe de oraş”.

În acel moment, inelul sfeşnicului căzu şi fitilul lumânării se stinse.

A doua zi trebuia să fac nişte demersuri: planurile mele nu mai puteau fi ţinute secrete, trebuia să le împărtşesc

---

[33] Probabil Leeds, care se află „pe malurile” râului Aire.

pentru a obţine succesul. După ce am solicitat şi am obţinut o audienţă la directoare în timpul pauzei de prânz, i-am spus că am perspectiva de a obţine un nou post, unde salariul era dublu faţă de ceea ce primeam în prezent (căci la Lowood, leafa mea era de cincisprezece lire pe an), şi am rugat-o să discute această problemă cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru al comitetului, pentru a vedea dacă ar accepta să-mi dea o scrisoare de referinţe. Plină de bunăvoinţă, ea acceptă să acţioneze ca intermediară în această problemă. A doua zi îi prezentă situaţia domnului Brocklehurst, care spuse că trebuia informată doamna Reed, căci ea era tutorele meu. I se trimise o notă în acest sens şi doamna răspunse imediat că „pot să fac ce vreau: ea renunţase de mult să se amestece în treburile mele”.

Răspunsul ei trecu pe la toţi membrii comitetului şi, în cele din urmă, după ceea ce mi s-a părut a fi o întârziere foarte obositoare, mi s-a dat permisiunea oficială de a-mi îmbunătăţi situaţia dacă puteam, însoţită de asigurarea că – deoarece mă purtasem întotdeauna bine, atât ca profesoară, cât şi ca elevă la Lowood – mi se va da o scrisoare de recomandare privind caracterul şi aptitudinile mele, semnată de cei ce aveau în grijă aşezământul.

Scrisoarea am primit-o cam într-o săptămână; i-am trimis o copie doamnei Fairfax şi doamna mi-a răspuns că era mulţumită şi dorea ca exact peste două săptămâni să îmi preiau postul de guvernantă în casa ei.

M-am ocupat de pregătirile de plecare şi cele două săptămâni au trecut repede. Nu aveam o garderobă prea bogată, deşi era potrivită nevoilor mele, iar ultima zi a fost suficientă pentru a-mi pune totul în cufăr – acelaşi cu care venisem în urmă cu opt ani de la Gateshead.

Cufărul era legat, adresa prinsă de el. În jumătate de oră, hamalul trebuia să vină după el pentru a-l duce la

Lowton, iar eu urma să plec a doua zi devreme, pentru a lua diligenţa. Îmi periasem rochia neagră de stofă pentru drum, îmi pregătisem boneta, mănuşile şi manşonul; verificasem toate sertarele pentru a fi sigură că nu uitasem nimic; iar acum, pentru că nu mai aveam nimic de făcut, m-am aşezat şi am încercat să mă odihnesc. Dar nu puteam: deşi toată ziua fusesem în picioare, nu reuşeam să mă liniştesc nici o clipă, eram prea agitată. În seara aceasta lua sfârşit o etapă a vieţii mele, una nouă începea mâine – mi-era imposibil să dorm între ele, trebuia să privesc, încordată, cum se petrecea schimbarea.

— Domnişoară, spuse o servitoare care mă întâlni în hol, unde rătăceam ca un spirit neliniştit, e cineva jos care vrea să vă vadă.

„Hamalul, fără îndoială”, mi-am spus eu şi am coborât în fugă scările, fără să mai întreb ceva. Treceam pe lângă salonul din spate sau camera profesoarelor, a cărei uşă era întredeschisă, pentru a mă duce spre bucătărie, când cineva ieşi alergând din încăpere.

— Ea e, sunt sigură! Aş fi recunoscut-o oriunde! strigă profesoara care mă opri din drum şi mă apucă de mână.

M-am întors: am văzut o femeie îmbrăcată ca o servitoare dichisită, voinică, dar încă tânără, frumuşică, cu părul şi ochii negri.

— Ei, cine să fie? întrebă ea cu o voce şi cu un zâmbet pe care începeam să le recunosc. Cred că nu m-ai uitat de tot, domnişoară Jane?

În clipa următoare o îmbrăţişam şi o sărutam fericită şi strigam: „Bessie! Bessie! Bessie!”

Iar ea râdea şi plângea; şi aşa am intrat în salonaş. Lângă foc stătea un băieţaş de vreo trei ani, îmbrăcat cu o bluză şi cu pantaloni cadrilaţi.

— Ăsta-i băieţelul meu, spuse Bessie imediat.

— Atunci te-ai măritat, Bessie?

— Da, de vreo cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul; şi mai am o fetiţă în afară de Bobby, pe care-am botezat-o Jane.

— Şi nu mai locuieşti la Gateshead?

— Stau în casa portarului, căci vechiul portar a plecat.

— Ei, şi ce fac ceilalţi? Spune-mi totul despre ei, Bessie. Dar stai jos mai întâi şi, Bobby, vino şi aşază-te pe genunchii mei.

Dar Bobby preferă să se ducă la mama lui.

— Nu eşti prea înaltă, domnişoară Jane, şi nici prea voinică, urmă doamna Leaven. Îndrăznesc să spun că nu te-au hrănit prea bine la şcoală; domnişoara Reed e cu un cap mai înaltă decât tine, iar domnişoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana e frumoasă, nu, Bessie?

— Foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei şi acolo toată lumea a admirat-o, iar un tânăr s-a îndrăgostit de ea; dar familia lui era împotriva căsătoriei; şi – ce crezi? – el şi domnişoara Georgiana au plănuit să fugă împreună; dar au fost descoperiţi şi opriţi. Domnişoara Reed a fost cea care i-a descoperit – cred că era invidioasă; iar acum ea şi sora ei sunt precum şoarecele şi pisica, se ceartă întruna.

— Şi John Reed?

— Oh, el nu face aşa de bine pe cât ar vrea mama lui. S-a dus la colegiu şi a fost – trântit, aşa cred că se zice; iar pe urmă unchii lui au vrut să se facă avocat şi să studieze dreptul; dar el e un tânăr aşa de împrăştiat, că n-o să scoată prea multe din el, aşa cred eu.

— Cum arată?

— E foarte înalt – unii spun că ar fi un tânăr arătos, dar are buzele prea groase.

— Şi doamna Reed?

— Stăpâna e voinică şi arată destul de bine la faţă, dar cred că e cam supărată, căci purtarea domnului John o nemulţumeşte – cheltuieşte o mulţime de bani.

— Ea te-a trimis aici, Bessie?

— Nicidecum; dar de mult voiam să te văd şi când am auzit că a sosit o scrisoare de la tine şi că pleci în altă parte a ţării, m-am gândit că ar fi bine să vin să te văd înainte să te duci prea departe.

— Mă tem că eşti cam dezamăgită de mine, Bessie.

Am spus asta râzând – observasem că în privirea lui Bessie, deşi se citea afecţiune, nu se vedea nici un pic de admiraţie.

— Nu, domnişoară Jane, nu e chiar aşa; eşti destul de manierată; arăţi ca o doamnă şi nu m-aş fi aşteptat la mai mult de la tine, căci n-ai fost o frumuseţe de mică.

Am zâmbit auzind răspunsul sincer al lui Bessie; simţeam că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă; la optsprezece ani, majoritatea oamenilor doresc să placă şi convingerea că nu au o înfăţişare care să sprijine această dorinţă nu poate aduce prea mare mulţumire.

— Îndrăznesc totuşi să spun că eşti bine educată, continuă Bessie, în chip de consolare. Ce ştii să faci? Ştii să cânţi la pian?

— Puţin.

În cameră se afla un pian; Bessie se duse la el şi îl deschise, apoi mă rugă să mă aşez în faţa lui şi să-i cânt o melodie. I-am cântat câteva valsuri şi a fost încântată.

— Domnişoarele Reed n-ar fi cântat aşa de bine! spuse ea satisfăcută. Întotdeauna am zis că o să le depăşeşti la învăţătură. Ştii şi să desenezi?

— Deasupra căminului e unul dintre tablourile mele.

Era un peisaj în acuarelă, pe care i-l dăruisem directoarei în semn de mulţumire pentru ajutorul pe care mi-l dăduse

vorbind cu cei din comitet; ea îl înrămase şi îi pusese un geam.

— Ei, e tare frumos, domnişoară Jane! E o pictură la fel de grozavă ca cele pe care le-ar face profesorul de desen al domnişoarei Reed, ca să nu mai vorbim chiar de domnişoare, care n-ar putea-o egala. Ai învăţat şi franceza?

— Da, Bessie, pot să citesc şi să şi scriu.

— Şi ştii să lucrezi pe muselină şi pânză?

— Ştiu.

— Oh, păi eşti chiar o doamnă, domnişoară Jane! Ştiam că aşa vei fi; o să te descurci, fie că rudele tale o să te bage sau nu în seamă. Voiam să te întreb ceva. Ai primit vreo veste de la rudele tatălui tău, familia Eyre?

— Niciodată.

— Ei, ştii că stăpâna întotdeauna zicea că sunt săraci şi vrednici de dispreţ; şi posibil să fie săraci, dar cred că sunt tot atât de nobili ca şi familia Reed. Căci într-o zi, acum vreo şapte ani, a venit la Gateshead un domn Eyre, care voia să te vadă. Stăpâna i-a zis că erai la şcoală, la cincizeci de mile depărtare. A fost tare dezamăgit, căci nu mai putea întârzia – pleca în călătorie într-o ţară străină şi vaporul lui trebuia să ridice pânzele din Londra în câteva zile. Părea un adevărat gentleman şi cred că era fratele tatălui tău.

— În ce ţară pleca, Bessie?

— O insulă, la mii de mile depărtare, unde fac vin – majordomul mi-a spus.

— Madeira? i-am sugerat eu.

— Da, asta era, chiar ăsta era numele.

— Şi a plecat?

— Da, n-a stat prea mult în casă: stăpâna a fost foarte dispreţuitoare cu el; pe urmă l-a numit „negustor viclean” – Robert al meu crede că era un negustor de vinuri.

— E posibil, am răspuns eu, sau poate funcţionar sau agent pentru un negustor de vinuri.

Am mai vorbit cu Bessie încă vreo oră despre vremurile de demult, apoi a trebuit să plece. Am mai văzut-o câteva minute în dimineaţa următoare în Lowton, când aşteptam diligenţa. Ne-am despărţit în cele din urmă la uşa hanului „Brocklehurst Arms” şi fiecare a plecat pe drumul ei: ea către Lowood Fell pentru a lua diligenţa care o ducea înapoi la Gateshead, iar eu m-am urcat în cea care urma să mă poarte către noi îndatoriri şi către o nouă viaţă, în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

Capitolul XI

Un capitol nou într-un roman e ca o nouă scenă într-o piesă de teatru: şi când trag cortina de data aceasta, trebuie să-ţi închipui, cititorule, o cameră în hanul „George” din Millcote, cu pereţii acoperiţi de un tapet cu desene mari, aşa cum au toate camerele de han; cu covorul, mobila, ornamentele de pe poliţa căminului şi tablourile care se întâlnesc de obicei într-un han – printre care un portret al lui George al III-lea şi altul al Prinţului de Wales, ca şi o reproducere a morţii lui Wolfe[34]. Toate astea le poţi vedea la lumina unei lămpi cu ulei ce atârnă din tavan şi a unui foc minunat, lângă care stau eu, purtând încă pelerina şi boneta; manşonul şi umbrela sunt pe masă, iar eu încerc să mă încălzesc şi să alung amorţeala şi frigul datorate celor şaisprezece ore de drum prin umezeala unei zile de octombrie; am plecat din Lowton la patru dimineaţa şi ceasul din turnul primăriei din Millcote tocmai bate ora opt.

---

[34] James Wolfe (1727-1759), general-maior britanic. A luptat în Canada în Războiul de Şapte Ani şi a murit în bătălia de la Quebec.

Deşi par instalată comod, cititorule, nu sunt prea liniştită; când diligenţa a oprit aici, mă gândisem că cineva o să mă aştepte; m-am uitat nerăbdătoare în jur pe când coboram scările de lemn pe care băiatul ce curăţa ghete la han o pusese pentru mine, pregătită să-mi aud numele strigat şi să văd o trăsură care să mă ducă la Thornfield. Nimic din toate acestea; şi când am întrebat un băiat de la han dacă cineva se interesase de o domnişoară Eyre, răspunsul a fost că nu. Aşa că n-am avut ce face decât să cer să fiu condusă într-o cameră – şi iată-mă aşteptând aici, cu mintea tulburată de tot soiul de îndoieli şi temeri.

E o senzaţie ciudată pentru o tânără fără experienţă să se simtă singură pe lume, purtată de viaţă departe de orice cunoştinţă, fără a avea siguranţa că o să ajungă în portul spre care se îndreaptă şi împiedicată de o mulţime de obstacole să se întoarcă în locul din care a plecat. Farmecul aventurii îndulceşte această senzaţie, strălucirea mândriei o încălzeşte, dar zvâcnirea de teamă o tulbură. Şi teama deveni sentimentul meu precumpănitor când o jumătate de oră trecu şi eu eram încă singură. Mă gândii să sun din clopoţel.

— Există prin împrejurimi un loc numit Thornfield? l-am întrebat pe băiatul care răspunsese chemării mele.

— Thornfield? Nu ştiu, doamnă, o să întreb în cârciumă.

Dispăru, dar reveni curând.

— Numele dumneavoastră este Eyre, domnişoară?

— Da.

— E cineva aici care vă aşteaptă.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manşonul şi umbrela şi am ieşit în grabă pe coridor. Lângă uşa deschisă a hanului stătea un bărbat şi la lumina felinarelor din stradă am văzut o trăsură cu un cal.

— Ăsta e bagajul dumneavoastră, bănuiesc, zise omul destul de brusc atunci când mă văzu, arătând spre cufărul meu, aflat pe coridor.

— Da.

Îl ridică în trăsură, care era un fel de docar, apoi urcai şi eu; înainte să-mi închidă uşa, îl întrebai cât aveam de mers până la Thornfield.

— Vreo şase mile.

— Cât facem până acolo?

— Poate un ceas şi jumătate.

Închise uşa trăsurii, se urcă la locul lui şi pornirăm. Mergeam în voie şi am avut suficient timp să meditez: eram mulţumită să mă aflu în sfârşit atât de aproape de capătul călătoriei mele; şi, stând rezemată în trăsura confortabilă, deşi nu foarte elegantă, reflectam pe îndelete.

„Bănuiesc”, îmi spuneam eu, „judecând după înfăţişarea modestă a servitorului şi a trăsurii, că doamna Fairfax nu e o persoană prea bogată – cu atât mai bine, căci n-am trăit printre oameni bogaţi decât o singură dată şi am fost foarte nefericită cu ei. Mă întreb dacă locuieşte singură, doar cu fetiţa; dacă e aşa şi dacă este cât de cât prietenoasă, cu siguranţă că o să mă înţeleg bine cu ea. O să mă străduiesc – dar ce păcat că străduinţa nu ajută întotdeauna. Într-adevăr, la Lowton hotărâsem să fac asta, m-am ţinut de cuvânt şi am reuşit să mă fac plăcută; dar cu doamna Reed, mi-aduc aminte că străduinţa mea a fost respinsă întotdeauna cu dispreţ. Mă rog bunului Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu se dovedească o a doua doamnă Reed, dar dacă se va întâmpla să fie aşa, nu sunt obligată să rămân cu ea; în cel mai rău caz, pot să dau un nou anunţ. Oare cât de departe am ajuns?”

Am coborât fereastra şi m-am uitat afară. Millcote rămăsese în urma noastră şi, judecând după numărul

luminilor, părea un oraş destul de mare, mult mai mare decât Lowton. Acum, după câte puteam vedea, ne aflam pe un soi de islaz; dar peste tot erau răspândite case; simţeam că ne aflam într-un ţinut diferit de Lowood, plin de freamăt, dar mai puţin romantic.

Drumul era accidentat, noaptea ceţoasă; vizitiul lăsă calul să meargă la pas, iar acel ceas şi jumătate ajunsese, bănuiesc eu, la două ceasuri. În cele din urmă, se răsuci către mine şi spuse:

— Acu' nu mai aveţi prea mult până la Thornfield[35].

M-am uitat din nou afară: treceam pe lângă o biserică. I-am văzut turnul masiv şi scund profilat pe cer şi i-am auzit clopotul bătând sfertul. Am văzut şi un ciorchine îngust de lumini pe o coastă de deal, semn că acolo se afla un sat sau un cătun. După încă vreo zece minute, vizitiul coborî şi deschise o poartă dublă; intrarăm şi poarta se închise cu zgomot în spatele nostru. Am urcat încet o alee şi am ajuns la faţada lungă a unei case. La o fereastră arcuită, cu draperia trasă, se vedea sclipirea unei lumini; restul casei era cufundat în întuneric. Trăsura opri la intrarea principală; uşa fu deschisă de o servitoare; am coborât şi am intrat.

— Pe aici, vă rog, doamnă, spuse fata.

---

[35] Probabil o combinaţie imaginară a mai multor clădiri. Charlotte Brontë fusese impresionată de casa prietenei sale Ellen Nussey, „Rydings”, cu creneluri, un crâng cu ciori şi mărăcini, aflată lângă Birstall, la circa şase mile de Leeds. Se pare că în perioada cât a fost guvernantă la familia Sidgwick, a vizitat şi Norton Conyers, lângă Ripon, unde exista, la etajul al treilea, o „cameră a unei nebune”. Şi North Lees Hall, un conac cu creneluri, din secolul al XV-lea, aflat în apropiere de Hathersage, unde Brontë a vizitat-o pe Mary Eyre şi familia acesteia în 1845, când a locuit în sat, poate fi o sursă de inspiraţie.

Am urmat-o într-un hol pătrat, cu uşi înalte de jur împrejur, şi apoi într-o cameră unde lumina strălucitoare a lumânărilor şi a focului m-a orbit la început, după întunericul cu care ochii mei se deprinseseră timp de două ore. Când mi-am revenit, am putut vedea în faţa mea o imagine plăcută şi tihnită.

Era o cameră mică şi confortabilă, cu o măsuţă rotundă lângă un foc vesel şi un fotoliu demodat, cu spătar înalt, în care stătea o doamnă în vârstă, mărunţică, foarte îngrijită, cu o bonetă de văduvă, o rochie de mătase neagră şi un şorţ de muselină albă ca zăpada – exact aşa cum mi-o închipuisem pe doamna Fairfax, doar mai puţin impunătoare şi cu o înfăţişare mai blândă. Era ocupată cu împletitul; o pisică mare stătea cu un aer distant la picioarele ei; pe scurt, nimic nu lipsea din acest tablou ideal al confortului domestic. Nici nu putea exista un început mai liniştitor pentru o nouă guvernantă: nu era o măreţie copleşitoare, şi nici o strălucire stânjenitoare. Când am intrat, doamna s-a ridicat şi s-a îndreptat imediat, cu un zâmbet binevoitor, către mine.

— Bine ai venit, draga mea. Mă tem că ai avut o călătorie obositoare; John mână caii atât de încet. Trebuie să-ţi fie frig, vino lângă foc.

— Sunteţi doamna Fairfax, nu? am spus eu.

— Da, eu sunt. Dar stai jos.

M-a condus chiar către fotoliul ei, apoi s-a apucat să-mi desfacă şalul şi să-mi deznoade panglicile bonetei. Am rugat-o să nu se deranjeze atât.

— Oh, nu-i nici un deranj. Cred că ai mâinile amorţite de frig. Leah, fierbe puţin vin cu apă şi zahăr şi fă şi câteva sandviciuri – uite cheile de la cămară.

Şi scoase din buzunar un inel de chei cu un aspect gospodăresc, pe care i-l întinse servitoarei.

— Şi acum, vino mai aproape de foc, continuă ea. Ţi-ai adus bagajul, nu-i aşa, draga mea?

— Da, doamnă.

— O să pun să fie dus în camera dumitale, spuse ea, şi ieşi repede din încăpere.

„Mă tratează ca pe un musafir”, gândii eu. „Nu credeam că o să am parte de o asemenea primire. Mă aşteptasem doar la răceală şi rezervă; nu aşa am auzit că sunt tratate guvernantele; dar să nu mă bucur prea curând.”

Se întoarse; ea însăşi luă împletitura şi câteva cărţi de pe masă, pentru a face loc tăvii pe care o aducea acum Leah. Şi apoi, tot ea îmi întinse gustarea. Mă simţeam destul de stânjenită să mi se dea mai multă atenţie decât primisem vreodată, şi asta de către stăpâna mea şi o persoană mult mai în vârstă; dar cum ea însăşi nu părea să considere că făcea ceva neobişnuit, m-am gândit să accept liniştită amabilitatea ei.

— O să am plăcerea să o văd pe domnişoara Fairfax în seara asta? am întrebat eu, după ce am terminat de mâncat ceea ce-mi oferise.

— Ce-ai spus, draga mea? Sunt puţin cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-şi şi urechea de mine.

Am repetat întrebarea mai clar :

— Domnişoara Fairfax? Oh, te referi la domnişoara Varens! Varens este numele viitoarei dumitale eleve.

— Aşa? Atunci, nu este fiica dumneavoastră?

— Nu, eu nu am familie.

Aş fi continuat cu întrebările, încercând să aflu cum era înrudită domnişoara Varens cu ea ; dar mi-am amintit că nu era politicos să pui prea multe întrebări şi apoi, eram sigură că în timp o să aflu tot.

— Mă bucur atât de mult, continuă ea aşezându-se în faţa mea şi luând pisica în poală, mă bucur atât de mult că ai venit; acum o să fie atât de plăcut aici cu o tovarăşă.

Sigur, e plăcut oricând, căci Thornfield este un conac vechi şi frumos, cam neglijat poate în ultimii ani, dar încă o casă respectabilă. Dar ştii, în timpul iernii te plictiseşti singură, chiar în cea mai plăcută casă. Spun singură – Leah e o fată bună, poţi să fii sigură de asta, iar John şi soţia lui sunt oameni foarte cumsecade; dar vezi dumneata, ei sunt doar servitori şi nu poţi discuta cu ei pe picior de egalitate; trebuie ţinuţi la distanţa cuvenită, pentru a nu-ţi pierde autoritatea. Cred că iarna trecută – a fost o iarnă foarte aspră, dacă îţi mai aduci aminte, şi când nu ningea, ploua şi bătea vântul – doar măcelarul şi poştaşul s-au apropiat de casă, din noiembrie până în februarie; şi am devenit tare deprimată stând singură aici, noapte de noapte. Am pus-o uneori pe Leah să-mi citească, dar nu cred că bietei fete îi plăcea prea mult sarcina asta, se simţea chinuită. Primăvara şi vara mi-a fost mai bine – soarele şi zilele lungi schimbă totul; şi apoi, chiar la începutul toamnei a venit micuţa Adela Varens, împreună cu dădaca ei: un copil înveseleşte imediat o casă; iar acum, că eşti şi dumneata aici, o să mă simt tare veselă.

Am simţit afecţiune pentru respectabila doamnă, auzind-o cum vorbea; mi-am tras scaunul puţin mai aproape de ea şi mi-am exprimat speranţa sinceră că ea va găsi compania mea tot atât de plăcută pe cât o anticipase.

— Dar n-o să te ţin mult în seara asta, spuse ea. Stă să bată de miezul nopţii şi ai călătorit toată ziua, trebuie că te simţi obosită. Dacă ţi-ai încălzit bine picioarele, o să te conduc în camera dumitale. Ţi-am pregătit odaia de lângă mine. E mică, dar m-am gândit că o să-ţi placă mai mult decât camerele mari din faţă – sigur, au mobilă mai frumoasă, dar sunt atât de mohorâte şi pustii, nici eu n-am dormit vreodată în ele.

I-am mulţumit pentru alegerea plină de grijă şi, cum într-adevăr mă simţeam obosită după lunga călătorie, i-am

spus că sunt gata să mă retrag. A luat lumânarea şi am urmat-o. Mai întâi s-a dus să vadă dacă uşa de la intrare era încuiată; după ce a scos cheia din broască, m-a condus sus pe scări. Treptele şi balustradele erau din lemn de stejar; fereastra era înaltă şi cu zăbrele; atât aceasta, cât şi coridorul lung cu uşile care dădeau în dormitoare păreau să aparţină mai degrabă unei biserici, decât unei case. Un aer foarte rece, ca de cavou, stăruia pe scări şi pe coridor, sugerând imagini triste de spaţiu larg şi pustiu; şi m-am bucurat când în cele din urmă am fost invitată în camera mea, care era mică şi mobilată într-un stil modern obişnuit.

După ce doamna Fairfax mi-a urat cu blândeţe noapte bună şi am închis uşa în urma ei, după ce mi-am plimbat încet privirea în jurul meu, iar senzaţia aceea ciudată pe care mi-o creaseră holul mare, scara lată şi întunecată şi coridorul lung şi rece a dispărut într-o oarecare măsură, alungată de aspectul mai vesel al cămăruţei mele, mi-am amintit că după o zi de epuizare fizică şi nelinişte sufletească, mă aflam în sfârşit într-un adăpost sigur. Un sentiment de recunoştinţă mi-a umplut inima şi am îngenuncheat lângă pat şi am înălţat mulţumiri Celui căruia i se cuveneau, fără a uita, înainte să mă ridic, să implor ajutor pe drumul care mă aştepta şi puterea de a merita bunătatea ce părea să-mi fie oferită cu atâta sinceritate, înainte să mi-o câştig.

În acea noapte, patul meu nu a fost plin de spini, iar în camera mea nu existau temeri. Obosită, dar mulţumită, m-am cufundat curând într-un somn adânc, iar când m-am trezit, era plină zi.

Camera arăta atât de veselă sub strălucirea soarelui ce se strecura printre draperiile de creton albastru, luminând pereţii cu tapet şi covorul de pe podea, atât de diferite faţă de scândurile goale şi tencuiala murdară de la

Lowood, încât m-am simţit plină de bună dispoziţie. Aspectul exterior al lucrurilor are un mare efect asupra tinerilor: m-am gândit că pentru mine începea o nouă etapă, mai frumoasă, a vieţii – una care urma să aibă atât florile şi plăcerile ei, cât şi spinii şi truda. Toate simţurile mele, însufleţite de schimbarea locului, noile posibilităţi oferite speranţei păreau să vibreze. Nu pot spune cu exactitate ce aşteptau, dar oricum era ceva plăcut: poate că nu în acea zi sau în acea lună, ci într-un viitor nedefinit.

M-am ridicat şi m-am îmbrăcat cu grijă: obligată să port haine modeste – căci îmbrăcămintea mea era de o extremă simplitate –, eram totuşi, prin firea mea, dornică să arăt îngrijită. Nu-mi stătea în obicei să nu mă intereseze cum arăt sau să fiu nepăsătoare la impresia pe care o lăsam celorlalţi: dimpotrivă, întotdeauna am vrut să arăt pe cât de bine puteam şi să plac în măsura în care mi-o îngăduia lipsa mea de fru-museţe. Uneori regretam că nu eram mai drăguţă; îmi doream uneori să am obrajii trandafirii, nasul drept şi o gură mică şi roşie; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, maiestuoasă, cu un trup bine făcut. Mi se părea o adevărată nenorocire că eram atât de măruntă, atât de palidă, cu trăsături atât de neregulate şi de bine conturate. Şi de ce aveam toate aceste dorinţe şi regrete? Ar fi greu de spus: nu mi-o puteam explica în mod clar şi totuşi exista un motiv, şi unul logic, normal. Cu toate acestea, după ce mi-am periat bine părul şi mi-am pus rochia neagră – care, deşi părea un veşmânt de quaker, avea meritul de a mi se potrivi foarte bine –, m-am gândit că arăt suficient de respectabil pentru a apărea în faţa doamnei Fairfax şi că noua mea elevă cel puţin nu se va da înapoi cu repulsie în faţa mea. După ce am deschis fereastra şi am verificat ca toate lucrurile de pe măsuţa de toaletă să fie lăsate în ordine, m-am aventurat afară.

Am traversat coridorul lung şi acoperit cu un covor, apoi am coborât treptele de stejar lustruite şi alunecoase şi am ajuns în hol. Aici m-am oprit un minut; m-am uitat la câteva tablouri de pe pereţi (mi-aduc aminte că unul reprezenta un bărbat încruntat într-o armură, iar altul o doamnă cu părul pudrat şi cu un colier de perle), la o lampă de bronz atârnată de tavan şi la o pendulă mare a cărei cutie era din stejar, cu sculpturi ciudate, şi neagră ca abanosul de timp şi de atâtea lustruiri. Totul mi se părea foarte impunător şi copleşitor – iar eu eram atât de puţin obişnuită cu măreţia! Uşa cu geam care dădea afară era deschisă; am păşit peste prag. Era o dimineaţă frumoasă de toamnă şi soarele strălucea senin peste crângurile ce începuseră să capete nuanţe cafenii şi peste câmpiile încă verzi. Am înaintat pe pajişte, am ridicat ochii şi am privit casa. Avea trei caturi, era de dimensiuni considerabile, deşi nu vaste: conacul unui gentleman, nu reşedinţa unui nobil – crenelurile îi dădeau un aspect pitoresc. Faţada ei cenuşie se detaşa din crângul plin cu cuiburi de ciori din spatele casei, ai cărui locatari croncănitori erau acum în zbor, înălţându-se deasupra pajiştei şi a parcului din jur, pentru a plana într-o poiană mare dincolo de un gard prăbuşit, unde o mulţime de arbuşti ţepoşi foarte bătrâni, puternici, noduroşi şi la fel de groşi precum stejarii, arătau prea bine de unde venea numele casei[36]. Mai departe se vedeau dealurile, nu atât de semeţe precum cele ce înconjurau Lowood-ul, nu atât de pieptişe şi nici ca nişte bariere care să separe acest loc de lumea reală; ci nişte dealuri destul de liniştite şi singuratice, care păreau să cuprindă Thornfield-ul într-o izolare pe care nu mă aşteptasem s-o găsesc atât de aproape de agitatul Millcote. Pe coasta unuia dintre dealuri era cocoţat un mic cătun, ale cărui acoperişuri se pierdeau printre copaci;

[36] Thornfield se poate traduce „câmpul cu spini”.

biserica se afla chiar lângă Thornfield: vârful clopotniţei se înălţa în spatele unui deluşor aflat între casă şi porţi.

Mă bucuram de priveliştea liniştită şi de aerul proaspăt şi plăcut, în timp ce ascultam plină de încântare croncănitul ciorilor şi continuam să privesc faţada largă, cenuşie, a casei; în momentul în care prin gând îmi trecea că acesta era un loc prea mare pentru o doamnă mititică şi singură ca doamna Fairfax, în uşă apăru chiar ea.

— Cum? Ai şi ieşit afară? mă întrebă. Văd că eşti obişnuită să te scoli devreme.

M-am îndreptat către ea şi am fost primită cu o sărutare plină de afecţiune şi cu o strângere de mână.

— Îţi place Thornfield-ul? mă întrebă.

I-am spus că îmi place foarte mult.

— Da, spuse ea, e un loc drăguţ. Dar mă tem că o să se strice dacă domnul Rochester n-o să se hotărască să vină să locuiască aici sau cel puţin să-l viziteze mai des: conacele mari şi proprietăţile frumoase au nevoie de prezenţa stăpânului.

— Domnul Rochester! exclamai eu. Cine e?

— Proprietarul Thornfield-ului, răspunse ea liniştită; nu ştiai că îl cheamă Rochester?

Sigur că nu ştiam – nu auzisem de el până atunci; dar bătrâna doamnă părea să considere existenţa lui ca un fapt universal cunoscut, de care toată lumea trebuia să ştie.

— Credeam, continuai eu, că Thornfield-ul vă aparţine dumneavoastră.

— Mie? Da’ de unde, copilă, ce idee! Mie? Eu sunt doar intendenta – îngrijitoarea casei. Sigur, mă înrudesc de departe cu familia Rochester, din partea mamei – sau cel puţin soţul meu era rudă cu ea. A fost preot în parohia din Hay – sătucul ăla de dincolo de deal –, iar biserica de lângă porţi era a lui. Mama actualului domn Rochester era o

Fairfax şi verişoară de-a doua cu bărbatul meu; dar niciodată nu m-am bazat pe rudenia asta – de fapt, nici nu contează pentru mine. Eu mă consider o intendentă obişnuită: stăpânul meu este întotdeauna politicos cu mine şi asta-i tot ce aştept de la el.

— Şi fetiţa – eleva mea?

— E pupila domnului Rochester. El m-a însărcinat să găsesc o guvernantă pentru ea. Cred că are de gând să o crească în comitat. Uite-o că vine, cu dădaca ei, căreia îi spune „bonă”.

Misterul fusese deja lămurit: văduva mărunţică, prietenoasă şi cumsecade nu era o mare doamnă, ci o subordonată, ca şi mine. Asta nu mă făcea să o plac mai puţin, dimpotrivă, m-am simţit mai mulţumită ca niciodată. Egalitatea între ea şi mine era reală, nu doar simplul rezultat al amabilităţii ei; cu atât mai bine – poziţia mea aici căpătase un plus de libertate.

Pe când meditam la această descoperire, o fetiţă urmată de însoţitoarea ei se apropie în fugă. M-am uitat la eleva mea, care la început nu a părut să mă observe: era o fetiţă subţirică de vreo şapte sau opt ani, cu o faţă palidă cu trăsături delicate şi un păr bogat ce îi cădea în bucle până la mijloc.

— Bună dimineaţa, domnişoară Adela, spuse doamna Fairfax. Vino să vorbeşti cu doamna cu care vei face lecţii şi care va face din tine într-o bună zi o femeie deşteaptă.

Fetiţa se apropie.

— *C’est là ma gouvernante*? spuse ea, arătând către mine şi adresându-se doicii ei, care răspunse:

— *Mais oui, certainement*[37].

— Sunt străine? am întrebat, surprinsă să le aud vorbind franţuzeşte.

---

[37] Aceasta este guvernanta mea? – Da, sigur. (în franceză, în original).

— Doica este străină şi Adela s-a născut pe continent; şi cred că nu a plecat de acolo niciodată, până acum şase luni. Când a venit aici, nu ştia deloc engleză; acum se descurcă şi poate vorbi puţin, dar eu nu o înţeleg, căci amestecă totul cu cuvinte franţuzeşti; dar îndrăznesc să spun că dumneata o vei înţelege foarte bine.

Din fericire, avusesem norocul să învăţ franceza cu o franţuzoaică şi cum întotdeauna încercasem să conversez cu *Madame* Pierrot cât de des puteam, iar în plus, în ultimii şapte ani, învăţasem în fiecare zi pe de rost un mic text în franceză – străduindu-mă cu accentul şi imitând cât puteam de bine pronunţia profesoarei mele –, dobândisem o oarecare uşurinţă şi precizie a limbii şi nu puteam să nu mă descurc cu *Mademoiselle* Adèle. Când a auzit că sunt guvernanta ei, s-a apropiat şi a dat mâna cu mine şi, în timp ce o conduceam înăuntru pentru a lua micul dejun, i-am adresat câteva fraze în limba ei. La început mi-a răspuns scurt, dar după ce ne-am aşezat la masă şi după ce m-a examinat vreo zece minute cu ochii ei căprui şi mari, a început brusc să sporovăiască.

— Ah! a strigat ea în franţuzeşte, vorbeşti limba mea la fel de bine ca şi domnul Rochester. Pot să vorbesc cu dumneata aşa cum pot să vorbesc şi cu el, şi tot aşa şi Sophie. O să se bucure foarte mult, pentru că nimeni de aici n-o înţelege. *Madame* Fairfax este atât de englezoaică. Sophie este dădaca mea; a venit cu mine pe mare într-un vapor uriaş, cu un coş care scotea fum – ce de fum! – şi mie mi-a fost rău, şi i-a fost rău şi lui Sophie, şi domnului Rochester. Domnul Rochester a stat culcat pe o sofa într-o cameră drăguţă numită salon, iar Sophie şi cu mine am avut nişte paturi micuţe în altă parte. Eram cât pe-aici să cad dintr-al meu, era îngust ca o poliţă. Şi *Mademoiselle* – care e numele dumitale?

— Eyre – Jane Eyre.

— A-ïr? Bah! Nu pot să-l pronunţ. Ei bine, vaporul nostru s-a oprit dimineaţa, înainte să se lumineze bine, într-un oraş mare – un oraş uriaş, cu case foarte întunecate şi plin de fum – nu semăna deloc cu oraşul frumos şi curat din care vin. Şi domnul Rochester m-a cărat în braţe peste o scândură pe uscat, şi Sophie a venit după noi, şi ne-am urcat toţi într-o trăsură care ne-a dus la o casă mare şi frumoasă, mai mare decât asta şi mai elegantă, numită hotel. Am stat acolo aproape o săptămână; eu şi cu Sophie ne plimbam în fiecare zi într-un loc mare şi verde plin de copaci, numit parc. Şi mai erau mulţi copii în afară de mine, şi un iaz cu păsări frumoase în el, pe care le-am hrănit cu firimituri.

— Poţi s-o înţelegi când vorbeşte aşa de repede? întrebă doamna Fairfax.

O înţelegeam foarte bine, căci mă obişnuisem cu vorbirea rapidă a lui *Madame* Pierrot.

— Aş vrea, continuă buna doamnă, să o întrebi câte ceva despre părinţii ei – oare îşi mai aduce aminte de ei?

— Adèle, am întrebat eu, cu cine locuiai când stăteai în oraşul frumos şi curat de care mi-ai spus?

— Mai demult am stat cu mama; dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăţa să dansez şi să cânt şi să recit versuri. Mulţi domni şi multe doamne veneau să o viziteze pe mama, iar eu dansam în faţa lor sau stăteam pe genunchii lor şi le cântam – tare-mi plăcea asta. Vrei să mă auzi acum cum cânt?

Terminase de mâncat, aşa că i-am permis să-mi arate câteva din talentele ei. S-a dat jos de pe scaun şi a venit să se aşeze pe genunchii mei. Apoi şi-a împreunat cu o modestie afectată mânuţele, şi-a scuturat buclele şi, ridicându-şi ochii spre tavan, a început să cânte o arie dintr-o operă. Era despre durerea unei femei părăsite, care, după ce a deplâns perfidia iubitului ei, face apel la

propria mândrie; doreşte ca servitoarea ei să o împodobească în cele mai bogate veşminte, cu cele mai strălucitoare bijuterii şi se hotărăşte să-l întâlnească în acea seară pe trădător la bal şi să-i dovedească, prin veselia ei, cât de puţin a fost rănită de gestul lui.

Subiectul părea nepotrivit pentru un copil, dar bănuiesc că scopul spectacolului era de a auzi notele de dragoste şi gelozie cântate cu un glas subţirel de fetiţă; şi era un scop de prost gust – cel puţin aşa mi s-a părut mie.

Adèle cântă canţoneta destul de melodios şi cu naivitatea vârstei ei. Când termină, sări de pe genunchii mei şi spuse:

— Acum, *Mademoiselle*, o să vă spun o poezie.

Luând o poză teatrală, începu:

— *La Ligue des Rats*[38]*, fable de La Fontaine*.

Apoi declamă poezioara cu mare atenţie la punctuaţie şi intonaţie, cu o flexibilitate a vocii şi cu gesturi foarte potrivite, atât de neobişnuite pentru vârsta ei şi care dovedeau că fusese învăţată cu grijă.

— Mama ta te-a învăţat poezia? am întrebat eu.

— Da, şi obişnuia să o spună aşa: „*Qu' avez-vous donc? lui dit un de ces rats; parlez*!”[39] Mă punea să ridic mâna – aşa –, ca să-mi aduc aminte să ridic şi glasul la întrebare. Acum pot să dansez puţin pentru dumneata?

— Nu, ajunge. Dar după ce mama ta s-a dus la Maica Domnului, aşa cum zici tu, cu cine ai locuit?

— Cu *Madame* Frédéric şi soţul ei; ea a avut grijă de mine, deşi nu suntem deloc rude. Cred că e săracă, pentru că nu are o casă aşa de frumoasă ca mama. N-am stat mult acolo – domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să

---

[38] „Liga şoarecilor”, fabulă de La Fontaine (1621-1695), din *Dernières fables*, XXV, 22.

[39] „Ce ai? îi spuse unul dintre şoareci. Vorbeşte!” (în fr, în original).

merg să locuiesc cu el în Anglia şi am zis că da; pentru că îl ştiam pe domnul Rochester înainte s-o ştiu pe *Madame* Frédéric şi el a fost întotdeauna bun cu mine şi mi-a dat rochii drăguţe şi jucării. Dar vezi că nu s-a ţinut de cuvânt, fiindcă m-a adus în Anglia şi acum el a plecat singur înapoi şi nu l-am mai văzut de atunci.

După micul dejun, Adèle şi cu mine ne-am retras în bibliotecă, încăperea pe care domnul Rochester a repartizat-o pentru a fi folosită drept sală de studii. Cea mai mare parte a cărţilor era încuiată în dulapurile cu uşi mari de sticlă, dar exista un dulap lăsat deschis, ce conţinea tot ce era necesar pentru un studiu elementar şi mai multe volume de literatură uşoară, poezie, biografii, călătorii, ca şi câteva romane de dragoste. Bănuiesc că asta considerase el suficient pentru lecturile particulare ale guvernantei. Şi într-adevăr, deocamdată mă mulţumeau pe deplin, căci, în comparaţie cu oferta sărăcăcioasă de care m-am putut bucura când şi când la Lowood, acestea păreau să-mi asigure o cantitate satisfăcătoare de informaţii şi amuzament. Tot în acea încăpere se aflau o pianină, destul de nouă şi foarte bine acordată, un şevalet şi două globuri pământeşti.

Eleva mea s-a dovedit a fi destul de cuminte, deşi fără tragere de inimă spre sârguinţă, căci nu fusese obişnuită cu nici un fel de ocupaţie permanentă. Mi-am dat seama că nu ar fi fost înţelept să o îngrădesc prea mult încă de la început; aşa că după ce i-am vorbit mult şi am făcut-o să înveţe câte ceva, la amiază i-am dat voie să se întoarcă la doica ei. Apoi mi-am propus ca până la vremea prânzului să desenez câteva schiţe pentru ea.

Pe când urcam scările pentru a-mi căuta blocul de desen şi creioanele colorate, doamna Fairfax îmi strigă:

— Orele de dimineaţă s-au terminat, nu?

Se afla într-o cameră a cărei uşă cu canaturi era larg deschisă; auzind-o că-mi vorbea, am intrat acolo. Era o încăpere mare, impresionantă, cu scaune şi draperii purpurii, un covor turcesc, lambriuri din lemn de nuc, o fereastră mare cu vitralii şi un tavan înalt, cu stucaturi minunate. Doamna Fairfax ştergea de praf nişte vase dintr-un superb spat[40] purpuriu, aşezate pe un bufet.

— Ce cameră frumoasă! am exclamat eu uitându-mă în jur, căci nu mai văzusem niciodată una nici măcar pe jumătate atât de impresionantă.

— Da. Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra, să pătrundă puţin soare şi aer proaspăt, căci totul capătă un iz de umezeală în încăperile care sunt rar folosite. Salonul de alături pare un beci.

Arăta spre o boltă largă, aflată în partea opusă a draperiei de culoare purpurie de Tir, acum prinsă cu o ambrasă. Am urcat două trepte şi m-am uitat înăuntru; am avut impresia că văd un loc de basm – atât de strălucitoare era priveliştea ce se desfăşura în faţa ochilor mei necunoscători. Dar nu era decât o cameră de zi foarte drăguţă, în care se afla şi un budoar. În amândouă erau covoare albe, presărate cu ghirlande strălucitoare de flori, în amândouă tavanele aveau stucaturi albe ca zăpada, înfăţişând ciorchini de struguri şi frunze de viţă albe, sub care sclipeau, într-un contrast bogat, sofale şi otomane roşu-închis. Pe poliţa din marmură albă fină a şemineului se aflau ornamente din sticlă de Boemia scânteietoare, roşii ca rubinul, iar între ferestre, oglinzi mari reflectau amestecul de zăpadă şi foc al încăperii.

— Ce ordine păstrezi în încăperile astea, doamnă Fairfax! am spus eu. Nu se vede fir de praf, deşi nu există învelitoare pentru mobilă; dacă n-ar fi aerul atât de rece, ai zice că sunt locuite mereu.

---

[40] Probabil aşa-numitul Bluejohn, fluorspatul violet de Derbyshire.

— Păi, domnişoară Eyre, deşi vizitele domnului Rochester sunt rare, ele sunt întotdeauna pe neaşteptate. Şi pentru că am văzut că nu-i place să găsească mobilele acoperite şi să vadă cum lumea se ajută ca să aranjeze cât mai repede, m-am gândit că cel mai bine e să păstrez camerele pregătite.

— Domnul Rochester[41] este un om exigent şi cusurgiu?

— Nu prea mult, dar are gusturile şi obiceiurile unui gentleman şi se aşteaptă ca totul să fie după ele.

— Îl placi? E în general o persoană plăcută de ceilalţi?

— Oh, da, familia lui a fost întotdeauna respectată aici. Aproape toate pământurile din împrejurimi, până departe, au aparţinut dintotdeauna familiei Rochester.

— Bine, dar lăsând deoparte pământul, îl placi? Lumea îl place pentru cum este el?

— *Eu* n-am nici un motiv pentru care să nu-l plac şi cred că este considerat un moşier corect şi generos de către

---

[41] Este posibil ca numele domnului Rochester să fie inspirat de poetul libertin John Wilmot, conte de Rochester (1647-1680). Într-o scrisoare adresată lui W.S. Williams pe 14 august 1848, Brontë face o distincţie clară între caracterul lui Rochester şi cel al domnului Huntingdon din *Necunoscuta de la Wildfell Hall* a lui Anne şi cel al lui Heathcliff din *La răscruce de vânturi* a lui Emily: „Domnul Rochester are o minte profundă şi o inimă sensibilă; el nu este nici egoist, dar nici comod; este prost crescut şi face greşeli; atunci când greşeşte, o face din nesocotinţă şi lipsă de experienţă: un timp, el trăieşte aşa cum trăiesc prea mulţi bărbaţi, dar fiind fundamental mai bun decât majoritatea bărbaţilor; lui nu-i place acea viaţă înjositoare şi nu este niciodată fericit cu ea. Domnul Rochester învaţă lecţiile aspre ale experienţei şi are atâta minte încât să devină mai înţelept după ele. Anii îl fac mai bun; efervescenţa tinereţii s-a stins, dar ceea ce este cu adevărat bun în el rămâne. El e ca un vin bun – timpul nu-l poate acri, ci doar îi dă mai multă dulceaţă. Acesta a fost cel puţin personajul pe care am vrut să-l prezint" (*The Brontë's: Their Lives, Friendships and Correspondence*, ed. T.J. Wise şi J.A. Symington, 1932, II, pp. 244-245).

toţi arendaşii lui; dar n-a stat niciodată prea mult printre ei.

— Dar nu are nici o ciudăţenie? De fapt, ce fel de fire este?

— Oh, are o fire desăvârşită, aş putea spune. Poate că într-un fel e mai ciudat; a călătorit mult şi cred că a văzut o mare parte din lume. Aş zice că e deştept – dar niciodată n-am discutat prea mult cu el.

— În ce fel e ciudat?

— Nu ştiu – nu e uşor de explicat –, nimic special, dar o simţi când vorbeşte cu tine: niciodată nu poţi fi sigur dacă glumeşte sau e serios, dacă e mulţumit sau dimpotrivă; pe scurt, nu-l poţi înţelege pe deplin – sau cel puţin eu nu pot; dar n-are nici o importanţă, e un stăpân foarte bun.

Asta-i tot ce am putut afla de la doamna Fairfax despre stăpânul ei şi-al meu. Există oameni care par să nu ştie cum să descrie ceva sau să observe şi să vorbească despre trăsăturile esenţiale, atât pentru lucruri, cât şi pentru persoane; buna doamnă făcea parte în mod evident dintre ei; întrebările mele au nedumerit-o, dar nici nu au scos prea mult de la ea. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester – şi atât. Ea nu voia să afle şi nici nu căuta mai mult şi era limpede că dorinţa mea de a-l cunoaşte mai bine o uimea.

Când am ieşit din sufragerie, mi-a propus să-mi arate restul casei. Aşa că am urmat-o, la parter şi la etaj, admirând toate locurile pe unde treceam, căci totul era frumos şi aranjat cu gust. Camerele mari din faţă mi s-au părut deosebit de impresionante, iar unele de la al treilea cat, deşi joase şi întunecate, aveau un aspect străvechi interesant. Pe măsură ce moda se schimba, mobilele din camerele de jos trebuia să fie aduse din timp aici; iar lumina difuză ce pătrundea prin ferestrele înguste dezvăluia paturi vechi de o sută de ani; scrinuri din lemn

de nuc sau de stejar ce păreau, cu ciudatele lor sculpturi de frunze de palmier şi capete de heruvimi, nişte ornamente de pe chivotul evreu[42]; şiruri de scaune vechi, cu spătare înalte şi înguste; taburete şi mai vechi, pe a căror pernă se mai vedeau încă urmele unor broderii pe jumătate tocite, lucrate de degete care de două generaţii erau doar ţărână. Toate aceste relicve dădeau celui de-al treilea cat al conacului Thornfield aspectul unei case a trecutului, un altar al amintirii. Îmi plăcea tăcerea, obscuritatea, aerul ciudat al acestor încăperi în timpul zilei; dar în nici un caz nu mi-aş fi dorit să rămân peste noapte într-unul dintre acele paturi late şi grele, unele închise cu uşi de stejar, iar altele umbrite de vechi draperii cu broderii groase, înfăţişând flori ciudate şi păsări şi mai ciudate şi cele mai ciudate fiinţe omeneşti – toate acestea ar fi arătat într-adevăr straniu în strălucirea palidă a lunii.

— În aceste camere dorm servitorii? am întrebat eu.

— Nu, ei ocupă un şir de camere mai mici în partea din spate; aici nu doarme nimeni; ai putea spune chiar că, dacă ar exista vreo fantomă la conacul Thornfield, aici şi-ar găsi sălaşul.

— Cred că ai dreptate; deci nu sunt fantome pe-aici?

— Nici una de care să fi auzit, răspunse zâmbind doamna Fairfax.

— Şi nici o tradiţie despre vreuna? Nici o legendă sau poveşti cu stafii?

— Nu cred. Şi totuşi, se spune că la vremea ei, familia Rochester a fost violentă, poate că de aceea odihnesc acum liniştiţi în mormintele lor.

— Da – „după al vieţii zbucium, ei dorm adânc”[43], murmurai eu. Unde mergem acum, doamnă Fairfax? întrebai apoi, căci ea se îndrepta către uşă.

---

[42] Perdeaua tabernacululului care conţinea „chivotul legământului” era bogat ornamentată (*Exodul*, 36:35; vezi şi descrierile din *Exodul*, 37).

— Pe acoperiş: nu vrei să vezi priveliştea de acolo?

Am urmat-o pe o scară foarte îngustă către mansardă şi de acolo pe o scară mobilă şi, printr-un chepeng, către acoperişul casei. Acum mă aflam la acelaşi nivel cu crângul cu ciori şi mă puteam uita în cuiburile lor. Sprijinindu-mă de creneluri şi lăsându-mi privirea să ajungă până departe, am cercetat parcul din jur, pe care-l vedeam aşezat ca o hartă: pajiştea catifelată şi plină de viaţă ce înconjura strâns temelia cenuşie a casei; câmpia, la fel de mare ca un parc, presărată cu copaci bătrâni; pădurea, întunecată şi uscată, străbătută de o cărare năpădită de tufişuri şi iarbă, cu mai mult muşchi verde, decât frunze în copaci; biserica de lângă poartă, drumul, dealurile liniştite ce se odihneau în lumina caldă a zilei de toamnă; orizontul mărginit de un cer limpede, azuriu, marmorat cu un alb sidefiu. În această privelişte, nimic nu era spectaculos, dar totul era plăcut. Când m-am întors cu spatele şi am trecut din nou prin trapă, aproape că nu vedeam să păşesc pe scară, căci mansarda arăta neagră precum o criptă, faţă de arcul de cer albastru la care mă uitasem şi faţă de imaginea luminată de soare a pădurii, pajiştii şi dealului verde în mijlocul cărora se afla casa şi pe care le privisem încântată.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să închidă trapa. Eu, bâjbâind, am găsit ieşirea din mansardă şi am început să cobor scara îngustă. Am zăbovit în coridorul lung în care mă scosese scara şi care separa camerele din faţă de cele din spate de la al treilea cat: strâmt, scund şi întunecat, doar cu o singură fereastră în capătul lui şi arătând, cu cele două şiruri de uşi mici şi negre închise, ca o galerie din castelul lui Barbă Albastră[44].

---

[43] *Macbeth*, III, ii, 23. Macbeth compară starea lui de chin cu pacea de care se bucură în moarte victima sa, Duncan.

Pe când păşeam încet mai departe, la urechi îmi ajunse singurul sunet pe care nu mă aşteptam să-l aud într-un loc atât de tăcut – un hohot de râs. Era un râs ciudat – limpede, dar straniu şi lipsit de veselie. M-am oprit; sunetul a încetat, doar pentru o clipă, apoi a început din nou, mai tare – căci la început, deşi distinct, fusese foarte slab. Crescu în hohote răsunătoare ce păreau să trezească un ecou în fiecare cameră goală, deşi veneau doar dintr-una şi aş fi putut indica, fără să mă înşel, uşa din spatele căreia porniseră.

— Doamnă Fairfax! am strigat, căci acum o auzeam coborând scările. Ai auzit râsul acela puternic? Al cui o fi?

— Probabil e una dintre servitoare, răspunse ea, poate Grace Poole.

— L-ai auzit? am întrebat din nou.

— Da, foarte clar. O aud adeseori; ea coase într-una dintre camerele astea. Uneori Leah e cu ea şi de multe ori când sunt împreună sunt foarte zgomotoase.

Râsul se repetă pe un ton slab, scăzut şi se încheie cu un murmur ciudat.

— Grace! strigă doamna Fairfax.

Adevărul e că nu mă aşteptam ca vreo Grace să răspundă, căci râsul era atât de tragic, de supranatural, cum nu mai auzisem vreodată. Dar era miezul zilei şi nici o altă manifestare fantomatică nu însoţise ciudatul chicotit, aşa încât să simt o frică superstiţioasă – nici locul şi nici momentul nu erau favorabile fricii. Iar ceea ce urmă îmi dovedi că fusese o prostie chiar şi să mă mir.

Uşa de lângă mine se deschise şi apăru o servitoare – o femeie voinică între treizeci şi patruzeci de ani, cu părul

---

[44] Basm în care Barbă Albastră îi îngăduie proaspetei sale soţii să deschidă toate uşile din castel, cu excepţia uneia. Ea nu îl ascultă şi pătrunde în camera interzisă, unde găseşte trupurile moarte ale tuturor fostelor lui soţii.

roşu şi cu o faţă urâtă şi aspră; nu-mi puteam imagina o apariţie mai puţin romantică sau mai puţin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, spuse doamna Fairfax. Nu uita ordinele!

Grace făcu o plecăciune în tăcere şi intră în cameră.

— E o femeie pe care am angajat-o să coasă şi să o ajute pe Leah la treburile din casă, continuă văduva, destul de nesuferită, dar îşi face bine treaba. Apropo, cum te-ai înţeles cu noua dumitale elevă în dimineaţa asta?

Conversaţia, îndreptată astfel spre Adèle, continuă până când am ajuns la parterul luminos şi vesel. Adèle apăru alergând în întâmpinarea noastră în hol şi exclamă:

— *Mesdames, vous êtes servies*! Şi adăugă: *J'ai bien faim, moi*![45]

Prânzul era pregătit şi ne aştepta în camera doamnei Fairfax.

Capitolul XII

Promisiunea unei cariere uŞoare pe care prima întâlnire tihnită cu Thornfield părea să o ofere nu a fost contrazisă după ce am cunoscut mai bine locurile şi pe cei ce stăteau acolo. Doamna Fairfax s-a dovedit a fi ceea ce părea, o femeie blajină şi cumsecade, cu o bună educaţie şi cu o inteligenţă medie. Eleva mea era un copil vioi, care fusese răsfăţat şi căruia i se suportaseră toanele, aşa că era capricioasă; dar cum fusese încredinţată pe de-a-ntregul în grija mea şi nici un amestec nesocotit din partea nimănui nu ridica obstacole în faţa planurilor mele de a-i îmbunătăţi caracterul, curând ea a uitat de micile ei capricii şi a devenit supusă şi ascultătoare. Nu avea

[45] Doamnelor, poftiţi la masă! Mie mi-e tare foame! (în franceză, în original).

talente ieşite din comun şi nici trăsături de caracter puternice sau sentimente şi gusturi care să o ridice deasupra nivelului obişnuit al unui copil; dar nici nu existau în firea ei lipsuri sau defecte care să o coboare sub acest nivel. Făcu un progres rezonabil, începu să aibă pentru mine o afecţiune vie, poate nu foarte profundă, iar naturaleţea, sporovăiala ei veselă şi eforturile de a-mi face plăcere treziră în mine o dragoste suficient de mare pentru ca să ne simţim bine împreună.

Acestea, *par parenthèse*[46], ar putea fi considerate nişte cuvinte reci de către persoanele care au o credinţă profundă în natura angelică a copiilor şi în datoria celor însărcinaţi cu educaţia lor de a avea pentru ei un devotament idolatru. Dar eu nu scriu aici pentru a flata vanitatea unor părinţi, pentru a mă face ecoul ipocriziei sau pentru a susţine lucruri false; eu nu fac decât să spun adevărul. Simţeam o grijă sinceră pentru fericirea şi progresul lui Adèle şi o afecţiune calmă pentru firea ei, la fel cum îi eram recunoscătoare doamnei Fairfax pentru bunătatea pe care mi-o arăta; îmi făcea tot atâta plăcere să mă aflu în compania ei, pe cât de multă consideraţie avea ea pentru mine şi pe măsura minţii şi a caracterului ei.

Poate că cineva mă va condamna când voi adăuga că uneori mă plimbam singură în parcul din jurul casei, mergeam până la poartă şi mă uitam prin ea la drum sau – în timp ce Adèle se juca împreună cu doica ei, iar doamna Fairfax făcea peltea în cămară – urcam cele trei rânduri de trepte, ridicam trapa de la pod şi, după ce urcam de acoperiş, priveam în depărtare dincolo de dealurile şi câmpiile singuratice, către zarea nedesluşită. În acele momente tânjeam după o putere a privirii care să depăşească limitele, care să poată ajunge în lumea

---

[46] În paranteză fie spus (în franceză, în original).

agitată, în oraşele şi ţinuturile pline de viaţă despre care auzisem, dar pe care nu le văzusem niciodată; atunci îmi doream mai multă experienţă de viaţă decât aveam, mai multe legături cu oamenii, o cunoaştere a unei varietăţi mai mari de caractere decât aveam la îndemână aici. Preţuiam trăsăturile bune ale doamnei Fairfax şi pe cele ale lui Adèle, dar credeam în existenţa unor alte feluri de bunătate, mai intense şi mai vii, şi doream să cunosc lucrurile în care credeam.

Cine mă poate condamna? Mulţi, fără nici o îndoială, şi se va spune că sunt veşnic nemulţumită. Dar nu mă puteam stăpâni, căci neastâmpărul era în firea mea, uneori până la suferinţă. În acele momente, singura mea eliberare era să umblu încoace şi-ncolo pe coridorul de la al treilea cat, acolo unde simţeam o siguranţă în tăcerea şi singurătatea locului, şi să-mi las ochii minţii să poposească asupra oricărei viziuni vesele ce li se ivea înainte – şi de bună seamă erau multe şi strălucitoare; să-mi las inima să se umple de mişcarea plină de bucurie care, deşi o împovăra cu griji, îi dădea totuşi viaţă; şi – lucrul cel mai minunat – să-mi deschid urechea interioară către o poveste fără sfârşit – o poveste creată de imaginaţia mea şi pe care ea o istorisea neîntrerupt, însufleţită de toate incidentele, trăirile, focul şi simţămintele pe care mi le doream şi de care nu aveam parte în existenţa reală.

Este inutil să spui că fiinţele omeneşti ar trebui să se mulţumească doar cu linişte; ele au nevoie de acţiune şi dacă nu o pot găsi, o creează. Milioane de oameni sunt condamnaţi la un destin şi mai liniştit decât al meu şi milioane se revoltă în tăcere împotriva sorţii lor. Nimeni nu ştie cât de multe răzvrătiri – în afara celor politice – agită masele de fiinţe vii care populează pământul. Se presupune că femeile sunt în general calme, dar femeile simt aidoma bărbaţilor, ele au nevoie să-şi antreneze şi să-

şi dezvolte aptitudinile şi le trebuie un câmp de luptă pentru eforturile lor, la fel ca şi bărbaţilor; ele suferă când constrângerea e prea aspră, când lâncezeala e deplină, exact la fel cum suferă şi bărbaţii. Iar semenii lor mai privilegiaţi se dovedesc mărginiţi atunci când afirmă că ele ar trebui să se mulţumească să facă budinci şi să împletească ciorapi, să cânte la pian şi să brodeze săculeţe de mână. E un lucru nesocotit să le condamni sau să râzi de ele, dacă încearcă să facă sau să înveţe mai multe decât a hotărât tradiţia că este necesar pentru sexul lor.

Cum stăteam eu singură, de multe ori auzeam râsul lui Grace Poole: acelaşi hohot, acelaşi ha! ha! neclar şi încet care mă înfiorase prima oară. Auzeam de asemenea murmurele ei ciudate, mai stranii decât râsul ei. Erau zile când era tăcută, dar şi zile în care nu-mi puteam da seama ce erau sunetele pe care le scotea. Uneori o vedeam: ieşea din camera ei cu un lighean, cu o farfurie sau cu o tavă în mâini, cobora în bucătărie şi revenea de obicei (oh, cititorule romantic, să-mi fie iertat că spun purul adevăr!) cu o cană de bere neagră. Înfăţişarea ei descuraja întotdeauna curiozitatea stârnită de ciudăţeniile ei vocale: cu trăsături aspre şi cu un aer serios, nimic din ea nu-mi trezea interesul. Am încercat de câteva ori să leg o discuţie, dar părea o persoană ursuză şi un răspuns monosilabic îmi zădărnicea de obicei orice efort în acest sens.

Ceilalţi servitori, John şi soţia sa, Leah, fata în casă, şi Sophie, dădaca franţuzoaică, erau persoane de treabă, dar deloc deosebite. Cu Sophie obişnuiam să vorbesc franţuzeşte şi uneori o întrebam despre ţara ei natală, dar ea nu ştia să descrie sau să povestească şi de obicei dădea răspunsuri atât de plictisitoare şi de neclare, de

parcă erau menite în mod special să te descurajeze mai degrabă, decât să te îndemne să-i mai pui şi alte întrebări.

Octombrie, noiembrie şi decembrie s-au scurs în acest fel. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax mă rugă să o învoiesc pe Adèle pentru că era răcită; şi deoarece Adèle susţinu cererea cu o ardoare ce-mi aminti cât de preţioase fuseseră pentru mine rarele zile de vacanţă din copilărie, am acceptat, socotind că procedam bine dând dovadă de înţelegere în această problemă. Era o zi frumoasă şi calmă, deşi foarte friguroasă; mă săturasem să stau liniştită în bibliotecă toată dimineaţa. Doamna Fairfax tocmai terminase o scrisoare care trebuia dusă la poştă; aşa că mi-am pus boneta şi pelerina şi m-am oferit să o duc eu la Hay – drumul de două mile avea să fie o plimbare plăcută pentru o după-amiază de iarnă. După ce am aşezat-o pe Adèle comod în scăunelul ei de lângă focul din salonaşul doamnei Fairfax şi i-am dat cea mai bună păpuşă a ei de ceară (pe care o ţineam de obicei înfăşurată în hârtie subţire de mătase într-un sertar), cu care să se joace, şi o carte, dacă se plictisea de păpuşă, şi după ce i-am răspuns cu un sărut la al ei *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère Mdlle Jeannette*[47], am plecat.

Pământul era îngheţat, aerul nemişcat, drumul pustiu. Am mers repede până ce m-am încălzit, apoi am încetinit paşii, pentru a mă bucura de plăcerile ce se năşteau în mine în acele momente şi locuri şi pentru a le analiza. Pe când treceam pe sub clopotniţă, am auzit bătând de trei ori; farmecul acelui moment al zilei consta în amurgul ce stătea să se lase şi în soarele ce aluneca uşor în jos pe cer şi strălucea palid. Mă aflam la o milă de Thornfield, pe un drum plin de trandafiri sălbatici, vara, alune şi mure, toamna, şi chiar şi acum se mai vedeau ici-colo boabe de

---

[47] Întoarce-te repede, buna mea prietenă, draga mea Mademoiselle Jeannette (în franceză, în original).

culoarea coralului – fructe de păducel şi de măceş; dar farmecul iernatic al acestuia stătea în pustietatea sa totală şi în liniştea ramurilor dezgolite de frunze. Dacă o adiere de vânt se stârnea, aici nu se auzea nici un sunet; căci nu exista nici un ilice, nici o plantă veşnic verde să foşnească în vânt, iar păduceii şi tufişurile uscate de aluni erau la fel de nemişcate ca şi pietrele albe şi tocite din mijlocul cărării. De-o parte şi de alta, până departe, se întindeau doar câmpuri, unde acum nu mai păştea nici o vită; iar păsărelele cafenii care ţopăiau din când în mărăcini păreau frunze roşcate stinghere, ce uitaseră să cadă pe pământ.

Drumul urca peste deal, până la Hay; ajungând cam pe la jumătatea lui, m-am aşezat pe un pârleaz ce dădea într-un câmp. Mi-am strâns mai bine pelerina în jurul meu şi mi-am ascuns mâinile în manşon şi aşa nu mai simţeam frigul, deşi gerul era aprig, fapt dovedit de pojghiţa de gheaţă ce acoperea drumul, unde un pârâiaş, acum îngheţat, se revărsase în urmă cu câteva zile, după un dezgheţ rapid. Din locul unde stăteam aşezată puteam privi către Thornfield: clădirea cenuşie cu creneluri era primul lucru ce se vedea jos, în vale; pădurile sale şi crângul întunecat cu ciori se înălţau spre apus. Am zăbovit acolo până ce soarele a coborât printre copaci şi a pierit, clar şi purpuriu, în spatele lor. Apoi am pornit-o spre răsărit.

În vârful dealului, deasupra mea, se vedea răsărind luna: palidă încă, precum un nor, dar strălucind din când în când, ea se revărsa peste Hay care, pe jumătate ascuns printre copaci, împrăştia spre cer un fum albăstrui din cele câteva hornuri ale sale; mai aveam de mers o milă până acolo, dar în tăcerea deplină puteam auzi limpede murmurul său slab de viaţă. Urechea mea percepea de asemenea scurgerea apelor – în ce văi şi adâncuri, nu

puteam distinge, dar existau multe dealuri dincolo de Hay şi fără îndoială multe pârâuri ce-şi croiau drum prin trecători. Calmul nopţii trăda la fel de bine ţiuitul şuvoaielor celor mai apropiate, ca şi murmurul blând al celor îndepărtate.

Un zgomot brusc puse capăt acestor clinchete şi şoapte line, atât de îndepărtate şi totuşi atât de limpezi: un tropot, un zgomot metalic de copite ce rase alunecarea uşoară a undelor, la fel cum într-un tablou, masa solidă a unui colţ de stâncă sau trunchiul aspru al unui stejar uriaş, zugrăvite în tente întunecate şi viguroase în prim-plan, şterg distanţa sesizabilă pe calea aerului a colinei azurii, a orizontului însorit şi a norilor ce se întrepătrund, contopindu-şi nuanţele una în alta.

Zgomotul venea de pe drum; se apropia un cal; cotiturile cărării îl ascundeau încă, dar trebuia să apară. Tocmai mă ridicasem de pe pârleaz, dar cum poteca era îngustă, m-am oprit pentru a-i face loc. Pe atunci eram tânără şi mintea mea era plină de tot soiul de închipuiri luminoase şi sumbre: printre alte prostii, acolo îşi aveau locul şi amintirile poveştilor din copilărie şi când se trezeau la viaţă, maturitatea tinereţii le picura şi o însufleţire pe care vârsta fragedă nu le-o putea da. În timp ce auzeam tot mai aproape tropotul animalului şi îl aşteptam să se ivească în amurg, mi-am amintit de unele basme ale lui Bessie, în care apărea un spirit din nordul Angliei numit Gytrash[48], care, sub formă de cal, măgar sau câine mare, bântuia drumurile pustii şi uneori le apărea călătorilor pe care noaptea îi prinsese pe drum, aşa cum se îndrepta acum spre mine calul acesta.

---

[48] Branwell Brontë scria că Gytrash apărea de obicei sub formă de animal: vezi Winfred Gérin, *Bran well Brontë* (1961), p. 136. Wright îl descrie pe „Gytrash” precum „o vacă rea” sau „un câine mare şi negru”.

Era foarte aproape, dar încă nu se vedea. Când deodată, pe lângă acel clop-clop, am auzit un foşnet pe sub tufişuri, şi iată că, pe lângă tulpinile de aluni s-a strecurat un câine uriaş, a cărui culoare alb cu negru îl distingea clar de trunchiurile copacilor. Era exact una dintre înfăţişările acelui Gytrash al lui Bessie, o făptură asemănătoare unui leu, cu părul lung şi capul uriaş. Dar trecu pe lângă mine destul de liniştit, fără să se oprească şi să-şi ridice ochii ciudaţi de câine, aşa cum aproape mă aşteptasem că va face. În urma lui apăru calul, un armăsar înalt, iar în şa, un călăreţ. Bărbatul, elementul uman, destrămă vraja pe dată. Nimeni nu călărea vreodată pe Gytrash; el era întotdeauna singur, iar spiriduşii, din câte ştiam eu, deşi puteau sălăşlui în trupul necuvântător al animalelor sălbatice, cu greu îşi puteau găsi adăpost în forma umană obişnuită. Acesta nu era Gytrash – ci doar un călător ce o luase pe scurtătură către Millcote. Trecu pe lângă mine, iar eu îmi continuai drumul; am făcut câţiva paşi, apoi m-am întors: atenţia îmi fusese atrasă de zgomotul unei alunecări şi de o exclamaţie: „Şi-acum, ce dracu' fac?", apoi de o cădere zgomotoasă. Bărbatul şi calul se prăbuşiseră – alunecaseră pe pojghiţa de gheaţă ce acoperea drumul. Câinele veni înapoi în fugă şi, când îşi văzu stăpânul la pământ, iar calul icnind, începu să latre, până ce dealurile cufundate în înserare îi răspunseră cu un ecou puternic, pe măsura mărimii lui. Apoi îi adulmecă pe cei doi întinşi la pământ şi alergă la mine. Asta era tot ce putea face – eram singura pe care s-o cheme în ajutor. L-am urmat şi m-am apropiat de călător, care acum încerca să se ridice. Eforturile lui erau atât de viguroase, încât m-am gândit că nu s-a lovit prea tare. Cu toate astea, l-am întrebat:

— Sunteţi rănit, domnule?

Cred că înjura, deşi nu sunt sigură; oricum murmura ceva ce l-a împiedicat să-mi răspundă imediat.

— Pot să vă ajut cu ceva? am întrebat din nou.

— Trebuie doar să stai deoparte, răspunse el în timp ce se ridica, mai întâi în genunchi, apoi în picioare.

Aşa am şi făcut; şi începu o operaţiune dificilă, cu icnete, lovituri cu piciorul şi tropăituri, însoţite de lătrături şi urlete care m-au îndepărtat la câţiva metri; dar nu voiam să plec până ce nu vedeam cum se termină totul. Şi în final s-a încheiat cu bine: calul era din nou în picioare şi câinele fu liniştit cu un: „Jos, Pilot!” Acum călătorul se aplecă şi-şi pipăi piciorul, ca şi cum ar fi încercat să vadă dacă era întreg; părea că îl supăra totuşi ceva, căci se opri la pârleazul de pe care tocmai mă ridicasem şi se aşeză.

Cred că eram dispusă să fiu de folos sau cel puţin binevoitoare, aşa că m-am apropiat de el din nou:

— Dacă sunteţi rănit, domnule, şi aveţi nevoie de ajutor, pot să aduc pe cineva, fie de la conacul Thornfield, fie din Hay.

— Mulţumesc, o să mă descurc. N-am nici un os rupt, doar mi-am scrântit glezna, zise el şi se ridică din nou; încercă să facă un pas, dar rezultatul nu fu decât un strigăt de durere.

Nu se întunecase de tot; şi luna apăruse limpede şi strălucitoare; îl puteam vedea bine. Era înfăşurat într-o pelerină de călătorie, cu guler de blană şi prinsă cu închizători de oţel. Detaliile siluetei nu erau clare, dar am văzut conturul unui trup de statură medie, cu un piept lat. Avea o faţă întunecată, cu trăsături aspre şi cu o frunte încruntată; ochii şi sprâncenele îmbinate arătau pline de mânie şi îndărătnicie. Nu mai era tânăr, dar nici în vârstă nu era – poate că avea vreo treizeci şi cinci de ani. Nu-mi era frică de el, ci eram doar timidă. Dacă ar fi fost un bărbat tânăr şi frumos, ca un erou de poveste, n-aş fi

îndrăznit să stau aşa, punându-i întrebări împotriva voinţei lui şi oferindu-i servicii pe care nu le cerea. De fapt, nu prea văzusem eu tineri frumoşi; nu vorbisem niciodată cu vreunul. Aveam un respect şi o stimă teoretică pentru frumuseţe, eleganţă, purtări curtenitoare, fascinaţie; dar dacă aş fi întâlnit aceste calităţi întrupate într-o formă masculină, aş fi ştiut instinctiv că acel bărbat nu avea şi nici nu putea avea vreo simpatie pentru mine şi m-aş fi ferit de el ca de foc, fulger sau orice altceva strălucitor, dar neplăcut.

Dacă acest străin mi-ar fi zâmbit şi s-ar fi purtat prietenos cu mine când i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat oferta de ajutor vesel şi plin de mulţumire, mi-aş fi văzut de drum şi n-aş fi simţit nici un îndemn de a mai pune întrebări; dar încruntarea, asprimea călătorului m-au făcut să mă simt imediat în largul meu. Am rămas pe loc atunci când mi-a făcut semn să plec şi l-am anunţat:

— Nici nu mă gândesc să vă las, domnule, la o oră atât de târzie pe drumul ăsta pustiu, până nu văd că vă puteţi urca pe cal.

Se uită la mine în timp ce vorbeam; până atunci, aproape că nu mă privise.

— Cred că dumneata ar trebui să fii acasă acum, spuse el, dacă locuieşti prin preajmă. De unde vii?

— Din vale – şi nu mi-e deloc frică să umblu târziu pe drum când e lună; pot să dau o fugă pentru dumneavoastră până la Hay, dacă vreţi – de altfel, mă duceam acolo să pun o scrisoare la poştă.

— Locuieşti în vale – vrei să spui în casa aceea cu creneluri? întrebă el, arătând spre conacul Thornfield, peste care luna arunca o lucire brumată, conturându-l clar, într-o lumină palidă, pe fundalul pădurii care, în contrast cu cerul, părea acum o masă nedefinită de umbre.

— Da, domnule.

— A cui e casa?
— A domnului Rochester.
— Îl cunoşti pe domnul Rochester?
— Nu, nu l-am văzut niciodată.
— Deci nu locuieşte acolo?
— Nu.
— Poţi să-mi spui unde e?
— Nu.
— Nu eşti servitoare la conac, desigur. Eşti...

Se opri şi privirea îi alunecă peste hainele mele, care, ca de obicei, erau foarte simple: o pelerină neagră de merinos, o bonetă neagră de castor – nici una dintre ele suficient de fine pentru o cameristă. Părea încurcat, neputându-se hotărî ce eram; l-am ajutat.

— Sunt guvernanta.

— Ah, guvernanta! repetă el. Dracu' să mă ia, am uitat! Guvernanta!

Şi din nou îmi cercetă veşmintele. Peste două minute se ridică de pe pârleaz; faţa i se crispă de durere când încercă să meargă.

— Nu te pot trimite să aduci ajutoare, zise el, dar ai putea chiar dumneata să mă ajuţi puţin, dacă vrei.

— Sigur, domnule.

— Nu ai o umbrelă de care să mă folosesc ca de un baston?

— Nu.

— Încearcă să apuci calul de căpăstru şi adu-l aici. Ţi-e frică?

Mi-ar fi fost frică să ating calul, dacă aş fi fost singură, dar când mi s-a spus să fac asta, m-am supus. Mi-am lăsat manşonul pe pârleaz şi m-am apropiat de calul înalt; am încercat să prind căpăstrul, dar calul era nervos şi nu mă lăsa să-mi apropii mâna de capul lui; m-am chinuit, dar în zadar; în tot acest timp, mi-era o frică de moarte să nu mă

calce în picioare. Călătorul aşteptă şi privi o vreme, iar în cele din urmă începu să râdă.

— Văd bine, zise el, că muntele n-o să poată fi adus niciodată la Mahomed, aşa că tot ce poţi face e să-l ajuţi pe Mahomed să se ducă la munte. Vino, te rog, aici.

M-am dus.

— Iartă-mă, continuă el, nevoia mă obligă să mă folosesc de dumneata.

Îşi puse o mână grea pe umărul meu şi, sprijinindu-se destul de apăsat pe mine, şchiopătă până la cal. După ce prinse frâul, stăpâni calul şi sări în şa, strâmbându-se în momentul în care făcu acest efort, căci îşi forţase glezna scrântită.

— Şi-acum, spuse el muşcându-şi adânc buzele, dă-mi cravaşa; e acolo, jos, sub tufişuri.

Am căutat-o şi am găsit-o.

— Mulţumesc. Acum grăbeşte-te cu scrisoarea la Hay şi întoarce-te cât de repede poţi.

La atingerea călcâiului împintenat, calul tresări şi se dădu înapoi, apoi ţâşni înainte ; câinele se repezi pe urmele lui şi toţi trei dispărură

„Precum iarba neagră în pustietăţi deşarte,
Pe care vântul aprig o duce departe.”

Pe care vântul aprig o duce departe.„[49]

Mi-am luat manşonul şi am pornit la drum. Incidentul avusese loc şi trecuse; într-un fel era un incident fără importanţă, lipsit de romantism şi de interes, şi totuşi reprezenta o schimbare într-un moment al unei vieţi monotone. Fusese nevoie de ajutorul meu şi, de vreme ce mi-a fost cerut, l-am oferit. Eram mulţumită că făcusem ceva ; deşi o faptă măruntă, fusese ceva activ, căci eram sătulă de o existenţă total pasivă. Chipul cel nou era şi el

[49] *Sacred Songs*, de Thomas Moore („Fallen is thy Throne”, II, 19-20).

ca un nou tablou, introdus în galeria de portrete a memoriei; şi era diferit de toate cele expuse acolo – mai întâi, pentru că era vorba de un bărbat, apoi, pentru că era întunecat, cu trăsături puternice şi aspre. Îl mai aveam încă în faţa ochilor pe când intram în Hay şi strecuram scrisoarea în cutia poştală; şi la fel când coboram dealul în grabă spre casă. Când am ajuns la pârleaz, m-am oprit o clipă, m-am uitat în jur şi am ascultat, gândindu-mă că aş putea auzi din nou copitele unui cal răsunând pe drum şi că ar fi posibil să se ivească a doua oară un călăreţ înfăşurat într-o pelerină şi un câine Terra Nova ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam în faţa mea decât tufişurile uscate şi o salcie cu vârful retezat, ce se înălţa tăcută şi dreaptă înspre razele lunii; nu auzeam decât o adiere slabă de vânt rătăcind capricioasă printre copacii ce înconjurau Thornfield-ul, la o milă depărtare; şi când am privit în direcţia murmurului, ochii mei poposind peste pajiştea din faţa conacului au zărit o lumină pâlpâind la o fereastră, ceea ce mi-a amintit că era deja târziu, şi am grăbit pasul.

Nu-mi plăcea să mă întorc la Thornfield. Să-i trec pragul însemna să mă întorc la inerţie: să traversez holul tăcut, să urc scara întunecată, să-mi regăsesc odaia singuratică, iar apoi să o întâlnesc pe liniştita doamnă Fairfax şi să-mi petrec lunga seară de iarnă cu ea şi doar cu ea, însemna să-mi reprim total agitaţia stârnită de plimbarea mea – să-mi încătuşez iarăşi impulsurile cu lanţurile nevăzute ale unei existenţe monotone şi prea liniştite; o existenţă ale cărei privilegii constând în siguranţă şi într-o viaţă uşoară începeam să nu mai fiu în stare să le apreciez. Cât de bine mi-ar fi făcut atunci să fiu aruncată în vâltorile unei vieţi nesigure pline de strădanii, iar o experienţă dură şi amară să mă înveţe să-mi doresc liniştea de care acum eram nemulţumită! Da, la fel de bine pe cât i-ar fi făcut o

plimbare lungă unui om sătul să stea nemişcat într-un „jilţ mult prea comod”[50]. Şi dorinţa mea de mişcare ar fi fost la fel de normală în situaţia mea, pe cât ar fi fost de normală în situaţia lui.

Am zăbovit la poartă; am zăbovit pe pajişte; m-am plimbat încolo şi-ncoace în faţa intrării: oblonul de la uşa cu geamuri era tras. Nu puteam vedea înăuntru, iar ochii şi gândurile mele păreau să se îndepărteze de casa întunecată – abisul cenuşiu umplut cu celule nemângâiate de razele de lumină, cum mi se părea mie – şi să fie atrase de cerul desfăşurat în faţa mea, o mare albastră lipsită de petele de nori, pe care luna urca într-o alunecare solemnă; sfera ei părea să privească în sus, în vreme ce părăsea vârfurile dealurilor din spatele cărora se înălţase, lăsându-le în urmă, tot mai departe, ridicându-se către zenitul negru ca smoala în adâncimea sa impenetrabilă şi la o distanţă nemăsurată; şi către acele stele ce pâlpâiau urmându-şi drumul şi la vederea cărora inima îmi tremura şi sângele mi se încălzea în vene. Lucrurile mărunte ne readuc pe pământ: am auzit pendula bătând în hol. A fost de ajuns – mi-am luat privirea de la lună şi de la stele, am deschis o uşă laterală şi am intrat în casă.

Holul nu era cufundat în întuneric şi nici nu era luminat doar de lampa de bronz agăţată sus de tavan: o strălucire caldă îl învăluia, întinzându-se şi peste primele trepte ale scării de stejar. Lumina roşiatică venea din sufrageria cea mare, a cărei uşă era larg deschisă, lăsând să se vadă un foc ce ardea vesel, aruncând scântei pe marmura căminului şi pe vătraiele de alamă şi luminând cu o strălucire caldă draperiile purpurii şi mobila lustruită. Se vedeau, de asemenea, câteva persoane lângă foc; de-abia le zărisem şi percepusem un amestec vesel de voci,

[50] Pope, *The Dunciad*, IV, 343.

printre care mi s-a părut că o disting pe cea a lui Adèle, când uşa se închise.

M-am îndreptat grăbită spre camera doamnei Fairfax; şi acolo ardea focul, dar nu se vedea nici o lumânare şi nici doamna Fairfax nu era acolo. În schimb, aşezat pe covoraşul din faţa focului, singur şi uitându-se cu o privire adâncă la flacără, am văzut un câine mare cu părul lung, alb cu negru, la fel ca acel Gytrash de pe drum. Semăna atât de izbitor cu el, încât m-am apropiat şi am spus: „Pilot”, iar câinele s-a ridicat şi a venit lângă mine, adulmecându-mă. L-am mângâiat şi el a dat din coada lui mare; dar părea o făptură prea ciudată ca să rămân singură cu el şi nu ştiam de unde venise. Am sunat din clopoţel, căci voiam o lumânare şi doream să şi aflu câte ceva despre acest musafir. Leah intră.

— Ce-i cu câinele ăsta?

— A venit cu stăpânul.

— Cu cine?

— Cu stăpânul – domnul Rochester –, tocmai a sosit.

— Aşa! Şi doamna Fairfax e cu el?

— Da, şi domnişoara Adèle; sunt în sufragerie şi John s-a dus după doctor, căci stăpânul a avut un accident: calul a căzut şi el şi-a scrântit glezna.

— Calul a căzut spre drumul spre Hay?

— Da, pe când cobora dealul; a alunecat pe gheaţă.

— Ah! Adu-mi o lumânare, Leah, te rog.

Leah mi-a adus-o; a intrat urmată de doamna Fairfax, care mi-a spus şi ea noutăţile, adăugând că domnul Carter, doctorul, venise şi era acum cu domnul Rochester; apoi ieşi în grabă ca să dea ordin să se servească ceaiul, iar eu am urcat în camera mea să mă dezbrac.

Capitolul XIII

Se pare că domnul Rochester, la indicaţia doctorului, s-a culcat devreme în acea seară şi nici nu s-a ridicat din pat prea curând în dimineaţa următoare. Iar când a coborât din camera lui, a fost ca să se ocupe de afaceri: agentul său şi câţiva arendaşi veniseră şi-l aşteptau să discute cu el.

Adèle şi cu mine a trebuit să eliberăm biblioteca: urma să fie folosită ca o cameră de primire a vizitatorilor. Într-o încăpere de la etaj a fost făcut focul şi acolo am dus cărţile, aranjând-o ca pe o sală de studiu. În cursul dimineţii mi-am dat seama că Thornfield-ul se schimbase, nu mai era tăcut ca o biserică şi din oră în oră aproape, cineva ciocănea la uşă sau suna; adeseori răsunau paşi ce traversau holul şi voci necunoscute vorbeau în tonalităţi diferite la parter. Un murmur din lumea de afară străbătea în întreaga casă, care avea acum un stăpân, iar mie îmi plăcea mai mult aşa.

În acea zi am lucrat greu cu Adèle; nu se putea concentra; fugea tot timpul la uşă şi se uita peste balustradă, încercând să-l zărească pe domnul Rochester; apoi inventa tot felul de pretexte ca să coboare, după cum bănuiam eu, la bibliotecă, dar unde ştiam că nu este dorită. Apoi, când am început să mă supăr şi am obligat-o să stea liniştită, continuă să vorbească întruna despre al ei „*ami*, *Monsieur* Edouard Fairfax *de* Rochester”, cum îl înnobilase ea (era prima oară când îi auzeam prenumele), şi să-şi imagineze ce cadouri îi adusese; căci se pare că în seara precedentă el îi dăduse de înţeles că atunci când bagajele lui vor sosi de la Millcote, printre ele se va afla şi o cutie micuţă, al cărei conţinut o va interesa foarte mult.

— *Et cela doit signifier,* spuse ea*, qu’il y aura là dedans un cadeau pour moi, et peut-être pour vous aussi, Mademoiselle. Monsieur a parlé de vous: il m’a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n’était pas une petite*

personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit que oui: car c'est vrai, n'est-ce pas, Mademoiselle?[51]

Eu şi eleva mea am luat prânzul în salonul doamnei Fairfax; după-amiază a fost furtună şi a nins şi noi am petrecut-o în sala de studiu. Când a început să se întunece, i-am dat voie lui Adèle să-şi lase cărţile şi lucrul şi să fugă jos, căci, judecând după liniştea de acolo şi după faptul că nu se mai auzea clopoţelul de la intrare, mi-am închipuit că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, m-am îndreptat către fereastră, dar acolo nu era nimic de văzut; amurgul şi ninsoarea formau o perdea groasă, ce ascundea tufişurile de pe pajişte. Am lăsat în jos draperia şi m-am întors lângă foc.

Tocmai îmi imaginam în tăciunii luminoşi un peisaj ce semăna cu o pictură pe care îmi aminteam că o văzusem, cu castelul Heidelberg, pe Rin[52], când doamna Fairfax intră brusc, spulberând mozaicul aprins pe care îl închipuisem şi destrămând şi nişte gânduri grele, neplăcute, care începeau să prindă contur în singurătatea mea.

— Domnul Rochester s-ar bucura dacă dumneata şi eleva dumitale aţi lua ceaiul cu el în salon în seara asta, spuse ea. A fost foarte ocupat toată ziua şi n-a putut să vă invite până acum.

— La ce oră ia ceaiul? am întrebat eu.

— Oh – la şase. Când e aici, îl ia întotdeauna mai devreme. Ar fi bine să-ţi schimbi acum rochia; o să merg cu dumneata să te ajut. Ţine lumânarea asta.

— E nevoie să-mi schimb rochia?

---

[51] Şi asta trebuie să însemne că acolo va fi un cadou pentru mine şi poate şi pentru dumneavoastră, *Mademoiselle*. *Monsieur* a vorbit de dumneavoastră: m-a întrebat numele guvernantei mele şi dacă ea nu este o persoană micuţă, slabă şi palidă. Şi am spus că da, căci e adevărat, nu-i aşa, *Mademoiselle*? (în franceză, în original).

[52] Heidelberg este pe Nekar.

— Da, ar fi mai bine; când domnul Rochester e aici, eu întotdeauna îmi pun o rochie de seară.

Această ceremonie suplimentară mi se părea oarecum prea oficială; m-am îndreptat totuşi către camera mea şi, cu ajutorul doamnei Fairfax, mi-am schimbat rochia neagră de stofă cu una tot neagră, de mătase, cea mai bună şi singura în plus pe care o aveam, cu excepţia uneia cenuşiu-deschis pe care, potrivit ideii de la Lowood privind toaletele elegante, o consideram prea frumoasă pentru a fi purtată în afara unor ocazii cu totul deosebite.

— Ţi-ar trebui o broşă, spuse doamna Fairfax.

Aveam o perlă micuţă pe care mi-o dăruise domnişoara Temple ca amintire când ne-am despărţit; mi-am prins-o şi apoi am coborât. Nu eram obişnuită cu străinii şi era o adevărată încercare să mă înfăţişez înaintea domnului Rochester după o invitaţie aşa de formală. Am lăsat-o pe doamna Fairfax să intre înaintea mea în sufragerie şi m-am ţinut în umbra ei cât timp am traversat încăperea; apoi, trecând pe sub arcadă, a cărei draperie era acum lăsată, am pătruns în elegantul alcov din spatele ei.

Pe masă se aflau două lumânări de ceară şi alte două erau pe poliţa căminului, scăldat în lumina şi în căldura unui foc plăcut. Pilot stătea întins, cu Adèle îngenuncheată lângă el. Pe jumătate culcat pe o canapea se vedea domnul Rochester, cu piciorul sprijinit pe o pernă. Se uita la Adèle şi la câine; focul strălucea puternic pe chipul lui. Mi-am recunoscut călătorul, cu sprâncenele sale groase şi negre, fruntea lată, întărită de linia orizontală a părului negru. Am regăsit nasul ferm ce dovedea mai degrabă caracter, decât frumuseţe; nările largi denotând, m-am gândit eu, o fire colerică; gura, bărbia şi maxilarul aspre – da, toate trei erau aspre, şi fără dubiu. Trupul său, care acum nu mai era înfăşurat în pelerină, era la fel de colţuros ca şi fizionomia sa. Aş putea spune că era un trup

frumos de atlet – cu pieptul lat şi şolduri înguste, dar fără a fi înalt, şi nici graţios.

Domnul Rochester trebuie să fi remarcat intrarea doamnei Fairfax şi a mea; dar se pare că nu avea chef să ne bage în seamă, căci nu-şi ridică privirea când ne-am apropiat.

— Aceasta este domnişoara Eyre, domnule, spuse doamna Fairfax, în felul ei liniştit.

El înclină uşor capul, continuând să se uite la câine şi la copil.

— Domnişoara Eyre să ia loc, spuse el.

Şi în înclinarea înţepenită şi forţată a capului, în tonul nerăbdător, dar formal, era ceva ce părea a spune: „Şi ce-mi pasă mie dacă domnişoara Eyre e aici sau nu? În momentul acesta nu sunt dispus să vorbesc cu ea.”

M-am aşezat, simţindu-mă în largul meu. O primire plină de o politeţe desăvârşită m-ar fi stânjenit: nu i-aş fi putut răspunde sau mulţumi cu graţie şi eleganţă; dar o atitudine capricioasă, plină de asprime, nu mă obliga cu nimic; dimpotrivă, o ţinută decentă ca răspuns la o toană de moment îmi oferea un avantaj. În plus, excentricitatea purtării era incitantă; eram interesată să văd ce va mai urma.

A continuat să stea ca o statuie – fără să vorbească sau să se mişte. Doamna Fairfax păru să considere necesar ca cineva din acea încăpere să fie politicos şi începu să vorbească. Cu blândeţe, ca de obicei – şi, ca de obicei, spunând banalităţi –, îl compătimi pentru nenumăratele probleme pe care le avusese toată ziua, pentru durerea pricinuită de glezna scrântită, apoi îl lăudă pentru răbdarea şi perseverenţa cu care o suporta.

— Doamnă, aş vrea nişte ceai, fu singurul răspuns pe care îl căpătă.

Doamna Fairfax se grăbi să sune pentru ceai; şi când tava sosi, începu să aranjeze ceştile, linguriţele şi celelalte cu o grabă plină de solicitudine. Eu şi Adèle ne apropiarăm de masă, dar stăpânul rămase pe canapea.

— Nu vrei să-i dai dumneata ceaşca domnului Rochester? îmi spuse doamna Fairfax. S-ar putea ca Adèle să o verse.

Am făcut ce mi s-a cerut. Pe când el îmi lua ceaşca din mână, Adèle, considerând momentul potrivit pentru o cerere în favoarea mea, strigă:

— *N'est-ce pas, Monsieur, qu'il y a un cadeau pour Mademoiselle Eyre, dans votre petit coffre*?[53]

— Cine vorbeşte de *cadeaux*? spuse el posac. Aşteptai un dar, domnişoară Eyre? Îţi plac darurile?

Şi îmi cercetă faţa cu ochi întunecaţi, supăraţi şi pătrunzători.

— Nu prea ştiu, domnule. Nu am prea multă experienţă în privinţa lor; în general sunt considerate nişte lucruri plăcute.

— În general? Dar ce crezi *dumneata*?

— Mă simt obligată, domnule, să nu mă grăbesc înainte să vă dau un răspuns pe care să-l consideraţi acceptabil. Un dar are multe aspecte, nu? Şi trebuie luate toate în considerare înainte de a-mi exprima o părere în privinţa naturii sale.

— Domnişoară Eyre, dumneata nu eşti atât de directă precum Adèle; ea cere zgomotos un *cadeau* din clipa în care mă vede; dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că mă bizui mai puţin pe meritele mele decât Adèle; ea poate pretinde că sunteţi cunoştinţe vechi sau poate invoca acest drept datorită obiceiului; căci mi-a spus că întotdeauna i-aţi dăruit jucării. Dar dacă eu ar trebui să-

---

[53] Nu-i aşa, domnule, că există un dar pentru domnişoara Eyre în micul dumneavoastră cufăr? (în franceză, în original)

mi motivez această pretenţie, n-aş şti cum s-o fac, deoarece sunt o străină şi n-am făcut nimic care să mă îndreptăţească să primesc ceva.

— Oh, nu exagera cu modestia! Am examinat-o pe Adèle şi am văzut că te-ai străduit mult cu ea; nu e sclipitoare, nu are talente deosebite, dar într-un timp scurt a făcut un progres considerabil.

— Domnule, tocmai mi-aţi dat acel *cadeau*; vă sunt recunoscătoare, căci aceasta este răsplata pe care şi-o doresc cel mai mult profesorii – laudă pentru progresul elevilor lor.

— Hm! spuse domnul Rochester şi-şi bău ceaiul în tăcere.

După ce tava de ceai fu luată şi doamna Fairfax se aşeză într-un colţ cu lucrul ei, iar Adèle mă luase de mână şi mă ducea prin cameră, arătându-mi frumoasele cărţi şi bibelouri de pe măsuţe şi bufete, stăpânul spuse:

— Veniţi lângă foc.

Ne-am supus, fiind de datoria noastră să o facem. Adèle a vrut să se urce pe genunchii mei, dar i s-a poruncit să se joace cu Pilot.

— Locuieşti în casa mea de trei luni?

— Da, domnule.

— Şi vii de la...?

— De la Şcoala Lowood din comitatul...

— Ah! un aşezământ de caritate. Cât timp ai stat acolo?

— Opt ani.

— Opt ani! Trebuie să te fi încăpăţânat cu-adevărat să rezişti. Credeam că doar jumătate din timpul acesta ar fi distrus orice caracter! Nu-i de mirare că pari venită de pe altă lume. Mă întrebam de unde ai faţa asta. Când mi-ai ieşit aseară în cale pe drumul spre Hay, m-am gândit fără să vreau la basme şi mi-a trecut prin minte să te întreb

dacă mi-ai vrăjit cumva calul. Şi încă nu sunt sigur că n-ai făcut-o. Cine îţi sunt părinţii?

— Nu am părinţi.

— Şi nici nu ai avut vreodată, bănuiesc. Îţi aduci aminte de ei?

— Nu.

— Bănuiam eu că nu. Şi deci îţi aşteptai oamenii atunci când stăteai pe pârleaz?

— Pe cine, domnule?

— Pe omuleţii în verde; era o seară cu lună tocmai bună pentru ei. Am călcat în vreunul din cercurile tale, de ai întins gheaţa aia afurisită pe drum?

Am clătinat din cap.

— Omuleţii în verde au părăsit cu toţii Anglia acum o sută de ani, am spus eu, pe un ton la fel de serios ca şi al lui. Şi nici măcar pe drumul spre Hay sau pe câmpurile din jurul lui nu mai poţi găsi vreo urmă din ei. Cred că nici o lună – nici de vară, nici de seceriş, nici de iarnă – nu le va mai lumina vreodată zaiafeturile.

Doamna Fairfax îşi lăsase lucrul în poală şi, cu sprâncenele ridicate, părea să se întrebe ce fel de discuţie era asta.

— Ei bine, reluă domnul Rochester, dacă nu ai părinţi, trebuie să ai măcar nişte rude, unchi şi mătuşi...

— Nu, nici unul pe care să-l fi văzut vreodată.

— Şi casa dumitale?

— Nu am.

— Unde locuiesc fraţii şi surorile dumitale?

— Nu am nici fraţi, şi nici surori.

— Cine te-a trimis aici?

— Am dat un anunţ în ziar şi doamna Fairfax mi-a răspuns la anunţ.

— Da, spuse buna doamnă, care acum înţelegea despre ce vorbim, şi în fiecare zi îi mulţumesc Providenţei pentru

alegerea pe care m-a îndemnat să o fac. Domnişoara Eyre mi-a fost o tovarăşă nepreţuită, iar pentru Adèle s-a dovedit o profesoară blândă şi atentă.

— Nu te obosi să o lauzi, replică domnul Rochester. Elogiile nu mă vor influenţa. O să judec singur. A început prin a-mi trânti calul la pământ.

— Ce-aţi spus, domnule? exclamă doamna Fairfax.

— Ei trebuie să-i mulţumesc pentru piciorul ăsta scrântit.

Văduva îl privi nedumerită.

— Domnişoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraş?

— Nu, domnule.

— Ai avut de-a face cu multă lume?

— Doar cu elevii şi profesorii de la Lowood, iar acum cu cei ce locuiesc la Thornfield.

— Ai citit mult?

— Doar cărţile care mi-au fost la îndemână; şi ele nu au fost nici prea multe, şi nici foarte savante.

— Ai dus o viaţă de călugăriţă; fără îndoială, eşti bine pregătită din punct de vedere religios. Brocklehurst, care din câte ştiu conduce Lowood-ul, este pastor, nu?

— Da, domnule.

— Şi probabil că voi, fetele, îl veneraţi, aşa cum o mănăstire plină de călugăriţe îşi venerează stareţa.

— Oh, nu.

— Eşti foarte rece! Nu! Cum, o novice să nu-şi venereze preotul? Asta sună a blasfemie!

— Nu-mi plăcea domnul Brocklehurst şi nu eram singura care nutrea acest sentiment. E un om aspru, îngâmfat şi în acelaşi timp intrigant; ne tăia părul şi, din economie, ne cumpăra ace şi aţă proaste, cu care abia puteam coase.

— Asta e o economie foarte greşită, remarcă doamna Fairfax, care acum înţelegea iarăşi sensul discuţiei noastre.

— Şi care era chipul şi fruntea vinei sale?[54] întrebă domnul Rochester.

— Ne ţinea nemâncate, atunci când era singurul care se ocupa de hrana noastră, înainte să fie numit un comitet; şi ne plictisea cu lungi prelegeri o dată pe săptămână şi cu lecturi în fiecare seară din cărţi scrise chiar de el, despre morţi fulgerătoare şi judecăţi divine, care ne speriau atât de tare, că ne era frică să mergem la culcare.

— Câţi ani aveai când te-ai dus la Lowood?

— Zece ani.

— Şi ai stat acolo opt ani; deci ai acum optsprezece ani?

L-am aprobat.

— După cum vezi, aritmetica e de mare folos, căci fără ajutorul ei, cu greu aş fi reuşit să-ţi ghicesc vârsta. E un lucru dificil de stabilit, când trăsăturile şi expresia sunt într-un atât de mare dezacord, ca în cazul dumitale. Şi acum, ce ai învăţat la Lowood? Ştii să cânţi la pian?

— Puţin.

— Desigur, acesta e răspunsul clasic. Du-te în bibliotecă – vreau să spun, dacă vrei. (Scuză-mi tonul poruncitor, sunt obişnuit să spun „Fă cutare lucru!” şi se face[55]; nu pot să-mi schimb obiceiurile doar pentru un nou locatar al casei) – Du-te, deci, în bibliotecă; ia o lumânare cu dumneata; lasă uşa deschisă; aşază-te la pian şi cântă o melodie.

Am plecat, supunându-mă ordinelor lui.

— Suficient, a strigat el după câteva minute. Cânţi *puţin*, după câte văd, ca orice şcolăriţă din Anglia; poate ceva mai bine decât unele, dar nu foarte bine.

---

[54] Răspunsul lui Othello către furiosul tată al Desdemonei.

[55] Cuvintele sutaşului care avea credinţa că Iisus putea exercita aceeaşi autoritate asupra bolii ca cea pe care el o avea asupra ostaşilor săi (*Matei*, 8:9).

Am închis pianul şi am revenit în salon. Domnul Rochester a continuat.

— Adèle mi-a arătat azi-dimineaţă câteva schiţe despre care spunea că le-ai făcut dumneata. Nu ştiu dacă le-ai făcut în întregime singură, probabil că vreun profesor te-a ajutat?

— Nu, deloc! am strigat eu.

— Ah! Asta ţi-a îmboldit mândria! Ei bine, adu-mi mapa dumitale, dacă poţi garanta că tot conţinutul ei este original; dar nu-ţi da cuvântul dacă nu eşti sigură – recunosc cârpelile.

Mi-am adus mapa cu desene din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse el, şi am tras măsuţa pe rotile lângă canapeaua lui.

Adèle şi doamna Fairfax au venit mai aproape, să vadă şi ele desenele.

— Nu vă înghesuiţi, spuse domnul Rochester, luaţi desenele din mâna mea după ce termin cu ele, dar nu vă băgaţi în mine.

Cercetă pe-ndelete fiecare schiţă şi desen. Puse deoparte trei dintre ele; pe celelalte le îndepărtă.

— Pune-le pe cealaltă masă, doamnă Fairfax, spuse el, şi uită-te la ele cu Adèle. Dumneata – şi se uită la mine – aşază-te la loc şi răspunde-mi la câteva întrebări. Văd că aceste desene au fost făcute de aceeaşi mână; a fost a dumitale?

— Da.

— Şi când ai avut timp să le faci? Căci au cerut mult timp şi ceva gândire.

— Le-am făcut în ultimele două vacanţe petrecute la Lowood, când nu aveam altă ocupaţie.

— De unde ai luat modelele?

— Din capul meu.

— Capul ăsta, pe care-l văd pe umerii dumitale?

— Da, domnule.
— Mai are şi alte lucruri de genul ăsta în el?
— Cred că e posibil să aibă – sper chiar că şi mai bune.
Domnul Rochester întinse desenele în faţa lui şi le privi pe rând.

Cât timp el este din nou preocupat, eu o să-ţi vorbesc, cititorule, despre ele. Şi trebuie să încep prin a-ţi spune că nu erau deloc minunate. Subiectele mi se iviseră într-adevăr vii în minte. Aşa cum le vedeam cu ochiul spiritului, înainte de a încerca să le dau o formă concretă, erau remarcabile. Dar mâna mea nu s-a dovedit pe măsura imaginaţiei şi în fiecare caz a realizat doar o palidă reproducere a ceea ce creasem în minte.

Aceste desene erau nişte acuarele. Primul reprezenta nişte nori joşi şi plumburii[56] rostogolindu-se peste o mare învolburată; orizontul era cufundat în întuneric şi la fel era şi prim-planul, adică cele mai apropiate talazuri, căci nicăieri nu se vedea pământul. O licărire de lumină făcea vizibil un catarg pe jumătate scufundat, pe care stătea un cormoran, mare şi întunecat, cu aripile stropite de spumă; în cioc ţinea o brăţară de aur împodobită cu pietre preţioase, pe care aşezasem cele mai strălucitoare nuanţe pe care mi le-a putut oferi paleta mea şi le marcasem cu cea mai scânteietoare precizie de care era în stare penelul meu. Dedesubtul catargului şi al păsării, un trup înecat se întrevedea în apa verzuie; singurul membru vizibil era un braţ alb, de unde fusese smulsă sau luată de apă brăţara.

Al doilea desen avea în prim-plan doar vârful înceţoşat al unui deal, pe care iarba şi câteva frunze stăteau aplecate, ca bătute de vânt. Dincolo de vârf şi deasupra lui se întindea nemărginirea cerului albastru-închis, ca în amurg. Ridicându-se pe cer se vedea conturul unui bust de

---

[56] Caracteristici ale operei pictorului peisagist John Martin (1789-1854), ale cărui lucrări au impresionat-o profund pe Charlotte Brontë.

femeie, înfăţişat în nuanţele calde şi blânde ale amurgului. Fruntea întunecată îi era încununată cu stele; trăsăturile i se vedeau ca printr-un văl de aburi; ochii îi străluceau întunecat şi sălbatic; părul i se revărsa în umbre, ca un nor lipsit de lumină, destrămat de furtună sau de fulgere. Pe gât îi cădea o sclipire palidă, ca o rază de lună, aceeaşi lucire slabă atingând şirul de nori subţiri din care se înălţa şi această imagine a luceafărului-de-seară.

Cel de-al treilea tablou înfăţişa vârful unui aisberg ce străpungea un cer polar de iarnă: un snop de lumini ale Nordului îşi înălţa suliţele palide, strâns unite, de-a lungul liniei orizontului. Împingându-le pe acestea cât mai departe, un cap se ridica în prim-plan – un cap imens, aplecat spre aisberg şi rezemat de acesta. Două mâini subţiri, unite sub frunte şi sprijinind-o, aruncau un văl întunecat peste trăsăturile din partea de jos a feţei; nu se vedeau decât o frunte aproape lipsită de viaţă, albă ca oasele, şi un ochi cufundat în orbită, cu o privire fixă, goală, dar purtând în el sticlirea disperării. Deasupra tâmplelor, printre faldurile de turban ale unei stofe negre, lucea, neclar în contur şi având consistenţa unui nor, un cerc de flăcări albe, împodobit cu scântei lugubre. Această semilună palidă era „asemeni unei coroane regeşti"; ceea ce o împodobea era „forma ce nu avea nici o formă"[57].

— Erai fericită când ai pictat aceste imagini? întrebă într-un târziu domnul Rochester.

— Eram preocupată şi… da, domnule, eram fericită. Pe scurt, pictându-le, am simţit una dintre cele mai mari plăceri pe care le-am cunoscut vreodată.

— Asta nu înseamnă prea mult. Din câte mi-ai spus, plăcerile dumitale au fost puţine. Dar îndrăznesc să spun că te aflai într-adevăr pe un fel de tărâm de vis al unui

---

[57] Descrierea Morţii din *Paradisul pierdut*, ii, 666-673, de Milton.

artist în timp ce combinai şi aranjai aceste nuanţe ciudate. Ai lucrat mult la ele în fiecare zi?

— Nu aveam altceva de făcut, pentru că era vacanţă, şi am stat pe ele de dimineaţă până la amiază[58] şi de la amiază până seara. Zilele lungi din miezul verii m-au ajutat în înclinaţia mea spre străduinţă.

— Şi te-ai simţit mulţumită de rezultatul muncii dumitale însufleţite?

— Nicidecum. Eram chinuită de contrastul dintre idee şi materializarea acesteia; în fiecare caz îmi închipuisem ceva ce nu am fost în stare să transpun în imagine.

— Nu tocmai – ai prins umbra gândului tău, dar probabil nu mai mult de atât. Nu ai avut destulă pricepere şi ştiinţă artistică pentru a-i da o formă desăvârşită; şi totuşi, pentru o elevă, desenele sunt deosebite. Cât despre gânduri, acestea sunt încărcate de magie. Ochii aceştia ai Luceafărului-de-seară trebuie să-i fi văzut în vis. Cum i-ai putut face atât de luminoşi şi totuşi lipsiţi total de strălucire? Căci planeta de deasupra le opreşte razele. Şi ce înţeles stă cuprins în adâncimea lor plină de gravitate? Şi cine te-a învăţat să pictezi vântul? E un vânt puternic în cerul acela, ca şi pe vârful acela de deal. Unde ai văzut Latmos-ul[59]? Căci acesta este Latmos. Haide, ia desenele de aici!

De abia legasem mapa cu desene când, uitându-se la ceasul său, domnul Rochester îmi spuse brusc:

— Este ora nouă. Ce ai de gând, domnişoară Eyre, să o laşi pe Adèle trează atât de târziu? Du-o la culcare.

---

[58] Din relatarea căderii lui Vulcan, după o descriere a superbei arhitecturi create în iad... Milton, *Paradisul pierdut*.

[59] Munte din Turcia unde, conform unei legende, trăia păstorul Endymion. Luna – Selene – s-a îndrăgostit de el; acesta a fost cufundat într-un somn adânc şi Luna cobora în fiecare noapte să-l îmbrăţişeze.

Adèle se duse să-l sărute înainte de a ieşi din cameră; el acceptă îmbrăţişarea, dar nu păru să-i facă mai multă plăcere decât dacă în locul ei ar fi fost Pilot sau poate nici atât.

— Acum vă urez tuturor noapte bună, spuse el, făcând cu mâna un semn către uşă, ca dovadă că se săturase de compania noastră şi dorea să ne dea afară.

Doamna Fairfax îşi împături lucrul de mână; eu mi-am luat mapa cu desene; am făcut o reverenţă, am primit o înclinare uşoară şi ţeapănă a capului şi ne-am retras.

— Spuneai că domnul Rochester nu e ciudat, doamnă Fairfax, am remarcat eu când ne-am întors în camera ei, după ce am culcat-o pe Adèle.

— Chiar ţi se pare ciudat?

— Cred că da, e foarte schimbător şi repezit.

— Adevărat; fără îndoială că poate să apară astfel în ochii unui străin, dar eu sunt atât de obişnuită cu felul lui de-a fi, încât nici nu mă mai gândesc la asta. Şi apoi, dacă are o fire mai ciudată, trebuie să fim îngăduitori.

— De ce?

— Pe de o parte, pentru că asta e firea lui – şi nu ne putem schimba firea; şi pe de altă parte, pentru că e chinuit, fără îndoială, de gânduri dureroase, care îi fac dispoziţia schimbătoare.

— Ce fel de gânduri?

— În primul rând, necazuri de familie.

— Dar el nu are familie.

— Acum nu, dar a avut – sau cel puţin rude. Şi-a pierdut fratele mai mare acum câţiva ani.

— Fratele *mai mare*?

— Da. Actualul domn Rochester nu e de prea mult timp stăpânul acestei proprietăţi, doar de vreo nouă ani.

— Nouă ani e un timp destul de lung. Ţinea atât de mult la fratele său, încât să mai sufere încă şi-acum pentru pierderea lui?

— Păi, nu – probabil că nu. Cred că au existat unele neînţelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu semăna cu domnul Edward; şi poate că l-a stârnit chiar pe tatăl său împotriva lui. Bătrânului domn îi plăceau banii şi dorea să păstreze întreagă proprietatea familiei. Nu era de acord să o micşoreze prin împărţire, dar în acelaşi timp voia ca şi domnul Edward să aibă o situaţie bună, pentru a păstra renumele familiei; şi la scurt timp după ce a devenit major, au fost luate unele măsuri care nu au fost corecte şi au adus o mulţime de necazuri. Bătrânul domn Rochester şi domnul Rowland s-au unit pentru a-l aduce pe domnul Edward în ceea ce el a considerat a fi o situaţie neplăcută, pentru a-i obţine bogăţia; care a fost cu adevărat această situaţie, n-am ştiut niciodată prea bine, dar spiritul lui n-a putut îndura suferinţele provocate de ea. Domnul Edward nu e un om iertător – a rupt legăturile cu familia sa şi de mulţi ani duce o viaţă rătăcitoare. Nu cred că a stat vreodată la Thornfield mai mult de două săptămâni odată de când moartea fratelui său, care nu a lăsat nici un testament, l-a făcut stăpân al proprietăţii; şi într-adevăr, nu e de mirare că ocoleşte această casă.

— De ce a ocolit-o?

— Poate pentru că i se pare tristă.

Răspunsul era vag – mi-ar fi plăcut să aflu ceva mai clar, dar doamna Fairfax nu putea – sau nu voia – să-mi dea mai multe informaţii asupra originii şi naturii încercărilor prin care trecuse domnul Rochester. Spunea că şi ei îi erau necunoscute, iar ceea ce ştia erau în general presupuneri. Era într-adevăr limpede că dorea să închei discuţia, ceea ce am şi făcut.

Capitolul XIV

În următoarele câteva zile nu l-am prea văzut pe domnul Rochester. Dimineţile era ocupat cu afacerile, iar după-amiaza veneau în vizită domni din Millcote sau împrejurimi şi uneori luau masa cu el. Când piciorul i se vindecă suficient pentru a putea urca din nou pe cal, începu să iasă mult, probabil pentru a întoarce vizitele, căci de obicei se înapoia noaptea târziu.

În acest interval, chiar şi pe Adèle o chema foarte rar, iar legăturile mele cu el se mărgineau la o întâlnire ocazională în hol, pe scări sau pe coridor, când trecea pe lângă mine cu un aer semeţ şi distant, recunoscându-mi prezenţa doar cu o înclinare a capului sau cu o privire rece, iar uneori cu o plecăciune şi un zâmbet de o amabilitate politicoasă. Schimbările sale de dispoziţie nu mă deranjau, căci îmi dădeam seama că eu nu aveam nici o legătură cu felul în care alternau – fluxul şi refluxul depindeau de cauze cu totul străine de mine.

Într-o zi avusese invitaţi la masă şi ceruse să i se aducă mapa mea cu desene, fără îndoială pentru a le arăta conţinutul ei tovarăşilor săi; domnii au plecat devreme, pentru a participa la o întrunire publică în Millcote, după cum m-a informat doamna Fairfax. Dar pentru că vremea era umedă şi rece, domnul Rochester nu i-a însoţit. Curând după plecarea lor, el a sunat şi mi s-a transmis să cobor împreună cu Adèle. I-am periat părul lui Adèle şi i-am aranjat hainele, iar după ce am verificat ca eu însămi să am înfăţişarea mea obişnuită de quaker, la care nu exista nimic de retuşat – fiind prea simplă, inclusiv părul împletit, pentru a permite un aspect dezordonat –, am coborât.

Adèle se întreba dacă venise în sfârşit *le petit coffre*[60], căci, din cauza unor neînţelegeri, sosirea lui fusese amânată până acum. Fu satisfăcută, căci în clipa când am intrat în sufragerie, am văzut pe masă o cutie mică de carton. Ea păru să ştie din instinct că era vorba despre mult aşteptatul *coffre*.

— *Ma boîte*! *Ma boîte*![61] strigă ea, alergând spre cutie.

— Da, iată *ta boîte*, în sfârşit! Ia-o într-un colţ, tu, veritabilă fiică a Parisului, şi distrează-te desfăcând-o, se auzi vocea gravă şi destul de sarcastică a domnului Rochester, venind din adâncul unui fotoliu imens aflat lângă foc. Şi ai grijă, continuă el, să nu mă deranjezi cu detalii privind disecţia cutiei şi nici cu ce se află înăuntru: fă totul în tăcere – *tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu*[62]?

Adèle nu părea să aibă nevoie de acest avertisment; se retrăsese deja pe o canapea cu comoara ei şi era ocupată să desfacă şnurul care strângea capacul. După ce l-a îndepărtat şi a ridicat câteva straturi de hârtie de mătase, exclamă doar:

— *Oh, Ciel*! *Que c'est beau*![63], iar apoi rămase absorbită în contemplaţie.

— Domnişoara Eyre este aici? întrebă acum stăpânul, ridicându-se pe jumătate din locul său, pentru a se uita în spate către uşă, lângă care stăteam liniştită. Ah! Bun, vino încoace; aşază-te aici. Trase un scaun lângă fotoliul lui. Nu-mi place sporovăiala copiilor, continuă el, căci, fiind holtei bătrân, nu am amintiri plăcute legate de vorbirea lor

---

[60] Micuţul cufăr (în franceză, în original).

[61] Cutia mea! Cutia mea! (în franceză, în original).

[62] Stai liniştit, copilule, înţelegi? (în franceză, în original).

[63] Oh, cerule! Ce frumos e! (în franceză, în original).

împleticită. N-aş putea suporta să petrec o seară întreagă *tête à tête*[64] cu un plod. Nu-ţi trage scaunul mai departe, domnişoară Eyre, aşază-te exact unde l-am pus eu – adică, te rog. Naiba să le ia de politeţuri! Uit mereu de ele. Şi nu mă dau în vânt nici după bătrânelele naive. Apropo, trebuie s-o chem şi pe a mea – nu se face să o neglijez: e o Fairfax – sau cel puţin s-a măritat cu unul şi se spune că sângele apă nu se face.

Sună şi trimise o invitaţie doamnei Fairfax, care sosi curând, cu coşuleţul de lucru în mână.

— Bună seara, doamnă. Te-am chemat în scopuri caritabile: i-am interzis lui Adèle să-mi vorbească despre cadourile sale şi arde de nerăbdare să-i spună cuiva – ai dumneata bunătatea să-i serveşti de ascultătoare şi interlocutoare; va fi unul dintre cele mai generoase acte de caritate pe care le-ai făcut vreodată.

Într-adevăr, cum o văzu Adèle pe doamna Fairfax, o şi chemă pe sofa şi îi umplu repede poala cu conţinutul de porţelan, fildeş şi ceară din minunata ei *boîte*, în tot acest timp auzindu-se explicaţii şi exclamaţii de încântare într-o engleză stricată.

— Acum, că mi-am îndeplinit rolul de gazdă bună, continuă domnul Rochester, şi mi-am lăsat musafirii să se distreze împreună, ar trebui să fiu liber să mă ocup de propriile mele plăceri. Domnişoară Eyre, trage-ţi scaunul puţin mai în faţă; eşti încă prea departe şi nu te pot vedea fără să-mi schimb poziţia în fotoliul acesta comod, ceea ce n-am de gând să fac.

Am făcut aşa cum mi s-a cerut, deşi aş fi preferat să rămân mai retrasă, dar domnul Rochester avea un fel atât de direct de a da ordine, încât părea ceva normal să i te supui imediat.

---

[64] Între patru ochi (în franceză, în original).

Aşa cum v-am spus deja, ne aflam în sufragerie. Candelabrul, care fusese aprins pentru cină, umplea camera cu o lumină de sărbătoare; focul mare strălucea roşu şi luminos; draperiile purpurii atârnau bogate şi ample în faţa ferestrei înalte şi a arcadei şi mai înalte. Totul era tăcut, cu excepţia sporovăielii în surdină a lui Adèle (nu îndrăznea să vorbească prea tare) şi, umplând fiecare pauză, a răpăielii ploii de iarnă în geamuri.

Aşa cum stătea în fotoliul acoperit cu damasc, domnul Rochester arăta diferit de cum îl văzusem până atunci – nu atât de aspru, mult mai puţin mohorât. Pe buze îi plutea un surâs, iar ochii îi scânteiau – nu ştiu dacă de la vin, dar cred că era foarte probabil. Pe scurt, era în dispoziţia lui de după o masă bună – mai relaxat şi mai binedispus şi de asemenea mai binevoitor decât de dimineaţă, când fusese rece şi sever. Şi totuşi, părea teribil de încruntat, aşa cum stătea cu capul său masiv rezemat de perna spătarului şi reflectând lumina focului în trăsăturile sale cioplite în granit şi în ochii săi mari şi întunecaţi – căci avea ochi mari şi întunecaţi şi foarte frumoşi, în adâncul cărora apărea uneori o lumină diferită care, dacă nu era blândeţe, amintea, cel puţin, de acest simţământ.

Se uita la foc de vreo două minute, iar eu mă uitam la el de tot atâta timp, când, întorcându-se brusc, îmi prinse privirea aţintită asupra chipului său.

— Mă studiezi, domnişoară Eyre, spuse el. Mă consideri frumos?

Dacă aş fi stat să mă gândesc, i-aş fi răspuns la întrebare într-un mod convenţional, vag şi politicos. Dar răspunsul îmi scăpă înainte să fiu conştientă de ce spuneam.

— Nu, domnule.

— Ah! Zău aşa, e ceva bizar cu dumneata, spuse el. Ai aerul unei micuţe *nonnette*[65] – ciudată, tăcută, gravă şi simplă, aşa cum stai cu mâinile adunate în poală şi cu ochii aţintiţi spre covor (cu excepţia momentelor, apropo, când nu sunt îndreptaţi pătrunzător spre faţa mea, ca acum, de pildă); iar când cineva îţi pune o întrebare sau face o remarcă la care eşti obligată să răspunzi, scoţi o replică directă, care, dacă nu e tăioasă, e cel puţin aspră. Ce vrei să spui cu asta?

— Domnule, am fost prea directă; îmi cer iertare. S-ar fi cuvenit să spun că nu e uşor de dat pe nepregătite un răspuns la o întrebare despre înfăţişarea cuiva; că gusturile diferă, că frumuseţea are prea puţină importanţă sau ceva de genul acesta.

— Nu s-ar fi cuvenit deloc să spui asta. Auzi, frumuseţea are prea puţină importanţă! Şi aşa, sub pretenţia că îndulceşti puţin jignirea, că mă îmblânzeşti şi mă linişteşti, îmi înfigi un cuţit viclean! Continuă: ce lipsuri îmi găseşti, rogu-te? Bănuiesc că am toate membrele şi toate trăsăturile pe care le are orice alt bărbat.

— Domnule Rochester, îngăduiţi-mi să-mi retrag cele spuse; nu am avut de gând să dau o replică spirituală – a fost doar o gafă.

— Chiar aşa, asta cred şi eu – şi vei răspunde pentru ea. Haide, critică-mă: fruntea mea nu îţi este pe plac?

Îşi ridică părul negru ce-i cădea pe frunte şi dezvălui o suprafaţă destul de mare de organe intelectuale, dar cu o mare deficienţă acolo unde ar fi trebuit să apară semnul blând al bunăvoinţei[66].

---

[65] Călugăriţă tânără (în franceză, în original).

[66] Conform lui Combe, acest organ se afla deasupra facultăţilor de percepţie şi reflecţie ale frunţii şi în faţa organului veneraţiei *(Elements, op. cit.,* pp. 58—61). „Lipsa Bunăvoinţei nu produce

— Ei bine, domnişoară, sunt prost?

— Departe de aşa ceva, domnule. Dar poate mă veţi considera necuviincioasă când vă voi întreba, în schimb, dacă sunteţi milostiv.

— Iarăşi! O altă împunsătură de cuţit, pe când se prefăcea că mă mângâie pe creştet – şi asta pentru că am afirmat că nu-mi place compania copiilor şi a doamnelor în vârstă (trebuie să spun asta în şoaptă!). Nu, domnişoară, nu sunt în general un om milostiv; dar am o conştiinciozitate[67] considerabilă – şi arătă spre proeminenţele despre care se spunea că indică această facultate şi care, din fericire pentru el, erau suficient de evidente, dând o clară lărgime părţii superioare a capului său. Şi, în plus, am avut odinioară un fel de sensibilitate rudimentară. Când eram de vârsta dumitale, eram un tânăr destul de simţitor. Dar de atunci soarta m-a tratat cu asprime, chiar m-a frământat cu degetele ei tari şi acum îmi place să cred că sunt aspru şi dur precum o minge de cauciuc; e-adevărat că duritatea asta e ici şi colo ştirbită şi mai există un punct sensibil în centru. Da – crezi că mai e vreo speranţă pentru mine?

— Speranţă pentru ce, domnule?

— De a mă transforma din nou, în cele din urmă, din cauciuc în carne?

---

cruzime sau orice alt sentiment în mod indiscutabil rău, dar duce la indiferenţă faţă de bunăstarea altora.” (*System, op. cit.,* p. 265).

[67] Se considera că prezenţa a două „protuberanţe” către partea din spate a vârfului capului, de-o parte şi de alta a organismului „Fermităţii”, marcau „Conştiinciozitatea” (Combe, *Elements, op. cit.,* p. 85). Această facultate producea „sentimentul dreptăţii sau cel al datoriei şi obligaţiei morale, deosebit de egoism, speranţa răsplăţii, teama de pedeapsă sau orice alt motiv (Combe, *System, op. cit.,* 291).

„E clar că a băut prea mult vin”, mi-am spus eu, neştiind ce răspuns să-i dau la întrebarea lui ciudată – cum puteam eu şti dacă era capabil să se transforme din nou?

— Pari foarte încurcată, domnişoară Eyre, şi deşi nu eşti mai drăguţă decât sunt eu frumos, aerul acesta încurcat îţi şade bine. În plus, este convenabil, căci îţi ţine ochii aceia cercetători departe de chipul meu şi ocupaţi cu florile ţesute pe covor. Continuă, deci, să fii încurcată. Domnişoară, în seara asta sunt dispus să fiu sociabil şi comunicativ.

Făcând acest anunţ, se ridică din fotoliul său şi rămase în picioare, sprijinindu-şi braţul de poliţa de marmură a căminului. În această poziţie, trupul i se vedea clar, la fel ca şi faţa şi neobişnuita lăţime a pieptului, aproape disproporţionată faţă de lungimea membrelor. Sunt sigură că cea mai mare parte a oamenilor l-ar fi socotit un bărbat urât; şi totuşi, exista atâta mândrie inconştientă în ţinuta lui[68], atâta naturaleţe în purtarea sa, o indiferenţă atât de mare faţă de înfăţişarea sa, o încredere atât de trufaşă în puterea altor calităţi, lăuntrice sau întâmplătoare, de a compensa lipsa simplului farmec personal, încât, privindu-l, în mod inevitabil deveneai la fel de indiferent şi, chiar şi fără să-ţi dai seama, te bizuiai pe acea încredere.

— Sunt dispus să fiu sociabil şi comunicativ în seara asta, repetă el, şi de aceea am trimis după dumneata. Focul şi candelabrul nu-mi erau o companie suficientă şi nici Pilot nu putea fi, căci nici unul dintre ei nu putea vorbi. Adèle e ceva mai mult, dar e încă departe de ceea ce vreau; la fel şi doamna Fairfax. Dumneata, sunt convins, dacă vrei, poţi să fii pe măsura dorinţelor mele: mi-ai stârnit interesul din prima seară în care te-am invitat aici.

---

[68] Cf. Goldsmith, *The Traveller*, pp. 327—328: descrierea britanicilor: „Cu mândrie în ţinută, cu sfidarea în ochi purtând, văd stăpânii speciei umane trecând.”

De atunci aproape că te-am uitat, căci alte gânduri te-au alungat din mintea mea. Dar în seara asta sunt hotărât să mă simt în largul meu – să îndepărtez tot ce e supărător şi să mă ocup doar de lucruri plăcute. Şi mi-ar plăcea acum să te fac să vorbeşti – să aflu mai multe despre dumneata – deci vorbeşte!

În loc să vorbesc, am zâmbit – şi nu era un zâmbet nici prea mulţumit, nici prea supus.

— Vorbeşte, îmi ceru el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Las la alegerea dumitale atât subiectul, cât şi modul de tratare.

Ca urmare, am rămas liniştită şi n-am spus nimic. „Dacă se aşteaptă să vorbesc doar de dragul de a vorbi şi de a face pe grozava, o să vadă că nu şi-a ales bine omul”, mi-am spus eu.

— Eşti mută, domnişoară Eyre?

Am tăcut în continuare. Îşi aplecă puţin capul spre mine şi cu o singură privire grăbită, păru să pătrundă în ochii mei.

— Încăpăţânată? spuse el. Şi supărată. Ah, e normal. Mi-am formulat cererea într-un mod absurd, aproape obraznic. Domnişoară Eyre, îţi cer iertare. Adevărul este – ţi-o spun o dată pentru totdeauna – că nu vreau să te tratez ca pe o persoană inferioară: adică (se corectă el), am pretenţia doar la superioritatea care trebuie să rezulte din diferenţa de douăzeci de ani dintre noi şi un secol de experienţă. E justificată, *et j’y tiens*[69], cum ar spune Adèle, şi în virtutea acestei superiorităţi, şi doar a ei, doresc să ai bunătatea să-mi vorbeşti acum puţin şi să-mi abaţi gândurile care şi-au propus un singur scop: să mă distrugă precum un cui ruginit.

---

[69] Şi ţin la asta (în franceză în original).

Binevoise să-mi dea o explicaţie, aproape o scuză. Nu eram insensibilă la bunăvoinţa lui şi nici nu voiam să par că sunt.

— Sunt dispusă să vă amuz, domnule, dacă pot; dar nu pot deschide un subiect de conversaţie pentru că nu ştiu ce vă interesează. Puneţi-mi întrebări şi eu o să mă străduiesc să vă răspund.

— Atunci, în primul rând, eşti de acord cu mine că am dreptul să fiu puţin tiranic, nepoliticos, poate uneori pretenţios, din motivele pe care le-am menţionat: pentru că sunt suficient de bătrân să-ţi fiu tată şi pentru că am trecut prin diverse experienţe cu mulţi oameni aparţinând unor naţii diferite şi am rătăcit pe mai bine de jumătate de glob, în timp ce dumneata ai trăit liniştită cu acelaşi grup de oameni într-o singură casă?

— Faceţi cum vreţi, domnule.

— Acesta nu e un răspuns; sau mai degrabă este unul foarte supărător, pentru că e foarte evaziv – răspunde clar.

— Nu cred, domnule, că aveţi dreptul de a-mi ordona doar pentru că sunteţi mai în vârstă decât mine sau pentru că aţi văzut mai mult din lume decât mine – pretenţia dumneavoastră la superioritate este justificată în funcţie de felul în care v-aţi folosit timpul şi experienţa.

— Hm! Un răspuns prompt. Dar n-o să-l accept, căci nu s-ar potrivi cazului meu – deoarece am folosit cu nepăsare, ca să nu zic prost, cele două avantaje. Lăsând deci deoparte superioritatea, trebuie totuşi să accepţi să-mi primeşti din când în când ordinele fără să te simţi supărată sau jignită de tonul de comandă – da?

Am zâmbit şi mi-am spus: „Domnul Rochester *chiar* e ciudat – pare să uite că-mi plăteşte treizeci de lire pe an tocmai pentru a-i primi ordinele.”

— Zâmbetul e foarte bun, spuse el, prinzându-mi imediat expresia fugară, dar mai şi vorbeşte.

— Mă gândeam, domnule, că foarte puţini stăpâni s-ar osteni să afle dacă cei care sunt plătiţi de ei se simt supăraţi sau jigniţi de ordinele lor.

— Cei care sunt plătiţi! Cum, eu te plătesc, nu? Oh, da, uitasem de salariu! Ei bine, atunci, din acest motiv mercantil, vei accepta să mă laşi să te necăjesc puţin?

— Nu, domnule, din acest motiv, nu; dar pentru că aţi uitat de asta şi pentru că vă pasă dacă un subordonat se simte bine în această situaţie de subordonare, da, accept bucuroasă.

— Şi o să consimţi să renunţ la multe cuvinte şi expresii convenţionale, fără să te gândeşti că lipsa lor se datorează insolenţei?

— Sunt convinsă, domnule, că n-o să confund niciodată lipsa de formalitate cu insolenţa; prima îmi place, pe cealaltă nimeni născut liber nu o poate accepta, nici măcar pentru un salariu.

— Prostii! Cea mai mare parte a celor născuţi liberi ar accepta orice pentru un salariu; aşa că vorbeşte doar pentru dumneata şi nu te aventura în generalizări care îţi sunt total necunoscute. Oricum, îţi strâng mâna în gând pentru răspunsul dumitale, în pofida inexactităţii sale; şi asta atât pentru felul în care a fost spus, cât şi pentru conţinutul său: a fost sincer şi direct – e un mod de a vorbi care nu se întâlneşte prea des. Nu, dimpotrivă, obişnuita răsplată pentru sinceritate o reprezintă afectarea sau răceala sau înţelegerea greşită, într-un mod prostesc şi vulgar, a vorbelor cuiva. Nici măcar trei din trei mii de guvernante venite de pe băncile şcolii nu mi-ar fi răspuns cum ai făcut-o dumneata. Dar nu vreau să te flatez: dacă ai fost plămădită altfel decât majoritatea, nu e meritul dumitale – natura a făcut-o. Şi pe urmă, în fond, poate că mă pripesc cu concluziile – din câte ştiu până acum, ai putea să nu fii mai bună decât celelalte; ai putea avea

nişte defecte insuportabile, care să atârne mai greu în balanţă faţă de cele câteva calităţi.

„Şi la fel ai putea fi şi dumneata”, mi-am spus eu. Privirea mea i-o întâlni pe a lui chiar în momentul când acest gând îmi trecea prin cap: el păru să mi-l citească în ochi şi răspunse ca şi cum cuvintele fuseseră rostite, nu numai gândite.

— Da, da, ai dreptate, spuse el. Am şi eu o mulţime de defecte. O ştiu şi nu vreau să găsesc scuze pentru ele, te asigur. Dumnezeu ştie că nu trebuie să fiu prea sever cu ceilalţi; am o existenţă trecută, o serie de fapte, principii de viaţă la care să mă gândesc, care ar putea prea bine să îndrepte chiar spre mine dispreţul şi criticile pe care le îndrept eu asupra celor din jurul meu. Am început – sau mai degrabă (căci la fel ca şi alţi nesocotiţi, îmi place să cred că jumătate din vină aparţine ghinionului şi împrejurărilor potrivnice) am fost împins pe un drum greşit la vârsta de douăzeci şi unu de ani şi de atunci nu am mai revenit pe drumul cel bun, dar aş fi putut fi foarte diferit; aş fi putut fi la fel de bun ca şi dumneata – mai înţelept –, aproape la fel de neprihănit. Îţi invidiez liniştea lăuntrică, această conştiinţă curată, memoria neîntinată. Fată dragă, o memorie fără pete sau murdărie trebuie să fie o comoară desăvârşită – un izvor inepuizabil de pură revigorare, nu-i aşa?

— Cum era memoria dumneavoastră când aveaţi optsprezece ani, domnule?

— Atunci era aşa cum trebuie să fie – limpede, curată; nici un şuvoi de apă murdară nu o transformase într-o baltă rău mirositoare. Eram egalul dumitale la optsprezece ani – egalul dumitale într-adevăr. Natura a vrut ca eu să fiu, în general, un om bun, domnişoară Eyre, unul dintre cei mai buni, şi vezi că nu sunt. Ai vrea să spui că nu vezi asta: cel puţin îmi place să cred că asta citesc în ochii

dumitale (apropo, ai grijă ce exprimi cu ei, căci mă pricep să le interpretez limbajul). Şi-atunci, crede-mă pe cuvânt – nu sunt un ticălos, să nu crezi asta! –, nu trebuie să-mi atribui o asemenea eminenţă proastă[70]; dar din cauza împrejurărilor – cred eu, într-adevăr – mai degrabă, decât a înclinaţiilor mele naturale, sunt un păcătos obişnuit şi banal, deprins cu toate desfrânările cu care cei bogaţi şi de nimic încearcă să-şi umple viaţa. Te miri că îţi mărturisesc toate astea? Află că în cursul vieţii dumitale viitoare te vei vedea adeseori aleasă drept confidenta fără voie a secretelor celor din jurul dumitale: oamenii vor descoperi în mod instinctiv că marea dumitale calitate nu e să vorbeşti despre dumneata, ci să asculţi când ceilalţi vorbesc despre ei; ei vor simţi că nu-i asculţi cu un dispreţ răuvoitor pentru mărturisirile lor, ci cu un soi de simpatie înnăscută; cu atât mai liniştitoare şi mai încurajatoare, cu cât se manifestă cu atâta discreţie.

— Cum de ştiţi – cum puteţi ghici toate acestea, domnule?

— Ştiu bine; de aceea continui să-ţi vorbesc aproape la fel de liber ca şi cum mi-aş scrie gândurile într-un jurnal. Ai putea să-mi răspunzi că ar fi trebuit să depăşesc împrejurările – da, ar fi trebuit; dar vezi că nu am făcut-o. Când soarta m-a nedreptăţit, nu am avut înţelepciunea să-mi păstrez capul pe umeri; m-a cuprins disperarea, apoi am decăzut. Acum, când orice nerod depravat îmi stârneşte sila prin desfrâul lui jalnic, nu pot să cred că sunt mai bun decât el: sunt obligat să recunosc că şi el, şi eu suntem la fel. Regret că nu am rămas neclintit – Dumnezeu ştie cât regret! Teme-te de remuşcări când eşti tentată să te abaţi de la drumul drept, domnişoară Eyre; remuşcările sunt otrava vieţii.

— Iar căinţa se spune că le vindecă, domnule.

---

[70] Milton, *Paradisul pierdut,* ii, 6 (despre Satan).

— Nu le vindecă. Doar îndreptarea morală le-ar putea vindeca; şi eu m-aş putea îndrepta – mai am puterea de a o face –, dar ce rost are să mă gândesc la asta, aşa oprit de piedici, împovărat şi blestemat cum sunt? Şi-apoi, deoarece fericirea îmi este în mod irevocabil refuzată, am dreptul de a-mi lua plăcerea din viaţă – şi o *voi lua,* fie ce-o fi.

— Atunci veţi decădea şi mai mult, domnule.

— Posibil. Şi totuşi, de ce să decad dacă pot să-mi găsesc o plăcere nouă şi dulce? Şi aş putea-o găsi la fel de nouă şi de dulce precum mierea sălbatică pe care o adună albina din arbuştii mărunţi.

— Vă va înţepa, căci va avea un gust amar, domnule.

— De unde ştii? N-ai încercat-o niciodată. Cât de serioasă – cât de gravă pari; şi ştii la fel de puţine despre asta ca şi capul acesta din camee (şi luă una de pe poliţa căminului)! Nu ai nici un drept să-mi faci morală, tu, o neofită, care nu ai păşit peste pragul vieţii şi nu-i cunoşti deloc tainele.

— Nu fac decât să vă aduc aminte de propriile dumneavoastră cuvinte, domnule: aţi spus că greşeala aduce remuşcare şi aţi considerat remuşcarea ca fiind otrava vieţii.

— Şi cine vorbeşte acum de greşeli? Nu cred că gândul care mi-a trecut prin minte era o greşeală. Cred că a fost o inspiraţie mai degrabă, decât o tentaţie: a fost atât de strălucit, atât de liniştitor, vesel, plăcut – ştiu bine asta. Şi iată-l din nou! Nu e un demon, te asigur; sau dacă e, s-a înveşmântat în hainele unui înger al luminii. Cred că trebuie să primesc un oaspete atât de plăcut atunci când cere permisiunea să-mi intre în inimă.

— Nu vă încredeţi în el, domnule, nu e un înger adevărat.

— Încă o dată te întreb, de unde ştii? Cu ce instinct pretinzi că poţi face deosebirea între un serafim prăbuşit al abisului şi un mesager al tronului etern – între o călăuză şi un ispititor?

— Am judecat după chipul dumneavoastră, domnule, care era tulburat când aţi spus că gândul acela v-a revenit. Sunt sigură că vă va aduce mai multă suferinţă dacă îl veţi urma.

— Deloc – el aduce cel mai plăcut mesaj din lume; în rest, nu eşti păzitoarea conştiinţei mele, aşa că nu te nelinişti. Hei, intră, frumosule hoinar!

Spuse aceste cuvinte ca şi cum se adresa unei viziuni pe care doar el o putea zări; apoi, încrucişându-şi pe piept braţele pe care le întinsese pe jumătate, păru să cuprindă între ele fiinţa nevăzută.

— Acum, continuă el adresându-mi-se din nou, am primit pelerinul – o zeitate deghizată, cum cred cu adevărat. Deja mi-a făcut bine: inima mea era un fel de criptă, acum va fi un altar.

— Ca să fiu sinceră, domnule, nu vă pricep deloc: nu pot continua această discuţie, pentru că a depăşit înţelegerea mea. Un singur lucru ştiu: aţi spus că nu sunteţi atât de bun pe cât v-ar plăcea să fiţi şi că regretaţi propria dumneavoastră imperfecţiune – e un lucru pe care-l pot înţelege; aţi sugerat că nişte amintiri întinate reprezintă un veşnic blestem. Eu cred că dacă v-aţi strădui, aţi putea descoperi în timp că e posibil să deveniţi aşa cum dumneavoastră v-aţi putea accepta; şi dacă din această clipă aţi începe în mod hotărât să vă îndreptaţi gândurile şi faptele, în câţiva ani veţi aduna un şir de amintiri noi şi curate, la care să vă întoarceţi cu plăcere.

— O judecată corectă şi o rostire dreaptă, domnişoară Eyre; şi în acest moment pavez iadul[71] cu energie.

[71] Cf. zicala „Drumul spre iad e pavat cu intenţii bune.”

— Domnule?

— Îmi stabilesc acum intenţiile bune, pe care le consider trainice precum cremenea. Desigur, tovarăşii şi scopurile îmi vor fi altele decât au fost până acum.

— Şi mai bune?

— Şi mai bune – întocmai cum minereul pur este mai bun decât zgura murdară. Pari să te îndoieşti de ceea ce spun, eu nu am nici o îndoială în ceea ce mă priveşte: ştiu care îmi este ţinta, care îmi sunt raţiunile; şi în acest moment dau o lege – la fel de imuabilă precum cea a mezilor şi perşilor[72] – că atât una, cât şi cealaltă sunt drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă au nevoie de o nouă lege.

— Sunt, domnişoară Eyre, deşi au nevoie întru totul de o nouă lege: o combinaţie de împrejurări fără precedent cere legi fără precedent.

— Asta sună ca o maximă periculoasă, domnule, pentru că oricine poate vedea imediat că este supusă abuzului.

— Înţeleaptă moralizatoare! Aşa este; dar jur pe zeii căminului meu că nu voi abuza de ea.

— Sunteţi om, deci supus greşelilor.

— Sunt – aşa eşti şi dumneata. Şi-atunci?

— Oamenii supuşi greşelilor nu trebuie să-şi aroge o putere care poate fi încredinţată în siguranţă doar fiinţelor divine şi desăvârşite.

— Ce putere?

---

[72] Cf. *Estera,* 1: 19: „Să se scrie în legile perşilor şi mezilor, cu arătarea că nu trebuie să se calce, o poruncă împărătească, după care Vahti să nu se mai arate înaintea împăratului Ahaşveroş. Iar împăratul să dea vrednicia de împărătească alteia, mai bună decât ea.” Aluzia e clară, deoarece se referă la refuzul lui Vahti de a fi o soţie supusă şila hotărârea lui Ahaşveroş de a-şi lua o nouă regină. Vezi şi nota 153 de la p. ... despre Ahaşveroş.

— Aceea de a spune despre orice fel de acţiune ciudată, nefirească: „Aşa să fie bine”.
— Aşa să fie bine – acestea sunt cuvintele – dumneata le-ai rostit.
— Atunci, aşa *să fie* bine, am spus eu şi m-am ridicat.
Socoteam că era inutil să continui o discuţie pe care nu o pricepeam. În plus, simţeam că firea interlocutorului meu îmi depăşea înţelegerea – cel puţin, înţelegerea din acel moment – şi aveam acea nesiguranţă, acel sentiment vag de primejdie care însoţeşte convingerea propriei ignoranţe.
— Unde te duci?
— Să o culc pe Adèle; a trecut de mult ora când trebuia să fie în pat.
— Te temi de mine pentru că vorbesc asemenea unui Sfinx.
— Cuvintele dumneavoastră sunt într-adevăr enigmatice, domnule. Dar, deşi sunt nedumerită, cu siguranţă nu mă tem.
— Ba te temi – vanitatea dumitale e îngrozită să nu facă o gafă.
— În sensul acesta într-adevăr mă tem – nu vreau să spun prostii.
— Dacă ai face-o, s-ar întâmpla într-un mod atât de serios şi de liniştit, încât aş putea să le iau drept judecăţi raţionale. Dumneata nu râzi niciodată, domnişoară Eyre? Nu te obosi să răspunzi – văd prea bine, râzi foarte rar; dar poţi să râzi cu multă veselie – crede-mă, nu eşti austeră de la natură, nu mai mult decât sunt eu vicios din fire. Constrângerile de la Lowood încă te mai domină – îţi controlează expresia, îţi înăbuşă vocea, îţi limitează gesturile; şi te temi, în prezenţa unui bărbat – fie el frate, tată sau stăpân, sau orice altceva – să zâmbeşti prea vesel, să vorbeşti prea liber sau să te mişti prea repede;

dar cu timpul cred că vei învăţa să te porţi firesc cu mine, după cum mie mi se pare imposibil să mă port convenţional cu dumneata. Şi atunci, înfăţişarea şi mişcările dumitale vor avea mai multă vioiciune decât îndrăznesc să arate acum. Zăresc, din când în când, privirea unei păsări curioase strecurate printre zăbrelele dese ale unei colivii – acolo se află o captivă plină de viaţă, agitată, hotărâtă; dacă ar fi liberă, s-ar înălţa până la nori. Tot mai vrei să pleci?

— A bătut de nouă, domnule.

— Nu-i nimic, mai stai puţin, Adèle nu e gata încă să meargă la culcare. Poziţia mea, domnişoară Eyre, cu spatele la foc şi cu faţa spre cameră, e favorabilă observării. În timp ce vorbeam cu dumneata, am privit-o din când în când pe Adèle. (Am motivele mele pentru a o considera un obiect ciudat de studiu, motive pe care aş putea – nu, pe care ţi le voi împărtăşi într-o zi.) A scos din cutie, acum vreo zece minute, o rochiţă de mătase roz; faţa i s-a luminat extaziată în timp ce o desfăcea, căci are cochetăria în sânge şi în creier şi în măduva oaselor. *„Il faut que je l'essaie!”* a strigat, *„et à l'instant même!”*[73] şi a ieşit în fugă din cameră. Acum e cu Sophie şi se îmbracă; în câteva minute va reveni şi ştiu ce voi vedea – o Céline Varens în miniatură, aşa cum apărea pe scenă la început; dar nu contează. Oricum, cele mai delicate sentimente ale mele vor suferi un şoc: asta presimt. Rămâi, ca să vezi dacă aşa va fi.

Curând, paşii mărunţi ai lui Adèle se auziră pe hol. Intră, transformată exact aşa cum prezisese tutorele ei. O rochiţă din satin trandafiriu, foarte scurtă, cu o fustă amplă, înlocuia rochia cafenie pe care o purtase înainte; o coroniţă de boboci de trandafiri îi cuprindea fruntea; în picioare avea ciorapi de mătase şi săndăluţe de satin alb.

---

[73] Trebuie să o încerc, şi chiar în clipa asta! (în franceză, în original).

— *Est-ce que ma robe va bien?* strigă ea, ţopăind către noi. *Et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!*[74]

Şi, prinzându-şi poalele rochiţei, străbătu camera în paşi de dans. Când ajunse în faţa domnului Rochester, făcu o piruetă în vârful picioarelor, apoi se lăsă pe un genunchi la picioarele lui, exclamând:

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté*; apoi, ridicându-se, adăugă: *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, Monsieur?*[75]

— În-toc-mai! fu răspunsul. Şi *comme cela*[76] mi-a scos ca prin farmec banii mei englezeşti din buzunarele pantalonilor mei britanici. Eram neştiutor şi curat, ca verdele ierbii primăvara, domnişoară Eyre – da, ca verdele ierbii; culorile primăverii care-ţi înviorează acum chipul mă împrospătau şi pe mine odinioară. Primăvara mea a trecut însă; dar mi-a lăsat floricica asta franţuzească, de care uneori simt că aş vrea să scap. Acum, când nu mă mai interesează rădăcina din care a răsărit, când am descoperit că era un soi pe care doar praful de aur îl putea îngrăşa, nu prea îmi place floricica, mai ales când pare atât de artificială, ca în acest moment. O păstrez şi o cresc mai degrabă pe principiul romano-catolic de ispăşire a multor păcate – mari sau mici – printr-o singură faptă bună. Într-o bună zi o să-ţi explic toate astea. Noapte bună!

---

[74] Îmi vine bine rochia? Şi pantofii? Şi ciorapii? Staţi, cred că o să dansez! (în franceză, în original).

[75] Domnule, vă mulţumesc de o mie de ori pentru generozitatea dumneavoastră... aşa făcea şi mama, nu-i aşa, domnule? (în franceză, în original).

[76] În felul acesta (în franceză, în original).

Capitolul XV

Într-adevăr, cu o altă ocazie, domnul Rochester mi-a explicat totul.

Era într-o după-amiază când ne-a întâlnit întâmplător pe mine şi pe Adèle în parc. Şi în timp ce ea se juca cu Pilot şi cu volantul ei, Edward îmi ceru să mă plimb cu el pe o alee străjuită de fagi, de unde o puteam vedea bine pe fetiţă.

Apoi îmi spuse că Adèle era fiica unei dansatoare de operă franceză, Céline Varens, pentru care avusese la un moment dat ceea ce a numit *une grande passion*[77]*.* Pasiune pe care Céline pretindea că o împărtăşeşte cu o ardoare şi mai mare. El a fost convins că e idolul ei; aşa urât cum era, credea – după cum mi-a spus – că ea prefera *sa taille d'athlète*[78] eleganţei lui Apollo din Belvedere[79].

— Şi, domnişoară Eyre, atât de flatat am fost de această preferinţă a silfidei galice pentru gnomul ei britanic, încât am instalat-o într-un *hôtel*[80]*,* i-am oferit servitori, trăsură, caşmiruri, diamante, *dentelles* etc., pe scurt, am început procesul de a mă ruina în stilul obişnuit, la fel ca orice alt nerod îndrăgostit. Se pare că nu am avut originalitatea de a croi un nou drum către ruşine şi ruină, ci am urmat vechea cărare, cu grija prostească de a nu mă abate câtuşi de puţin de la drumul bătătorit. Şi am avut – după cum meritam să am – soarta tuturor nerozilor îndrăgostiţi. Trecând într-o seară pe la ea, când Céline nu mă aştepta,

---

[77] O mare pasiune (în franceză în original).

[78] Constituţia lui atletică (în franceză în original).

[79] Faimoasă statuie a lui Apollo aflat la Vatican.

[80] Casă în oraş (în franceză în original).

am aflat că ieşise; dar era o noapte caldă şi obosisem să mă plimb prin Paris, aşa că m-am aşezat în budoarul ei, fericit să respir aerul sfinţit de prezenţa sa. Exagerez, desigur – n-am crezut niciodată că Céline răspândea o mireasmă sfântă; era mai degrabă o pastilă parfumată pe care o lăsase acolo, un miros de mosc şi ambră. Începusem să mă simt sufocat de aromele florilor de seră şi al esenţelor parfumate, când m-am gândit să deschid fereastra şi să ies în balcon. Luna strălucea, lămpile cu gaz din stradă erau aprinse şi totul era liniştit şi tăcut. Pe balcon se aflau câteva scaune; m-am aşezat şi mi-am scos un trabuc – o să-mi aprind unul şi-acum, dacă-mi permiţi.

Aici urmă o pauză, timp în care scoase şi-şi aprinse un trabuc; după ce suflă o dâră de fum cu aromă de Havana în aerul îngheţat şi mohorât, continuă:

— Pe atunci îmi plăceau şi bomboanele, domnişoară Eyre, şi crocam[81] (scuză barbarismul) – crocam bomboane de ciocolată şi fumam, privind trăsurile ce treceau pe străzile la modă către opera din apropiere, când într-o trăsură închisă elegantă, trasă de o pereche de cai englezeşti superbi, am recunoscut acea *voiture*[82] pe care i-o dădusem lui Céline. Se întorcea acasă. Desigur, inima începu să-mi bată mai tare de nerăbdare, pe când mă rezemam de balustrada de fier. Trăsura se opri, aşa cum mă aşteptasem, în faţa casei; focul inimii mele (acesta este cuvântul pentru o *inamorata*[83] din opere) coborî; deşi înfăşurată într-o pelerină – inutilă, de altfel, într-o seară de iunie atât de călduroasă –, am recunoscut-o imediat după piciorul micuţ ce i se ivea de sub rochie pe când păşea pe treapta trăsurii. Aplecându-mă peste balcon, mă

---

[81] De la franceză *croquer,* a ronţăi.

[82] Trăsură (în franceză în original).

[83] Îndrăgostită (în ital. în original).

pregăteam să murmur *Mon ange*[84] – desigur, pe un ton care putea fi auzit doar de urechea inimii –, când din trăsură sări după ea o altă siluetă, şi aceasta înfăşurată într-o pelerină; dar tocul care răsună pe caldarâm era împintenat, iar capul ce trecu pe sub marea *porte cochère*[85] boltită era acoperit cu o pălărie... Nu ai fost niciodată geloasă, nu-i aşa, domnişoară Eyre? Sigur că nu: nu trebuie să te mai întreb, pentru că nu ai iubit niciodată. Nu ai simţit până acum nici unul dintre aceste sentimente: sufletul dumitale doarme, încă nu a primit şocul care îl va trezi. Crezi că întreaga existenţă îţi va curge ca o apă la fel de liniştită precum s-a scurs tinereţea dumitale. Plutind cu ochii închişi şi urechile astupate, nici nu vezi stâncile ce se iţesc nu departe în albia apei şi nici nu auzi talazurile care fierb în jurul lor. Dar eu îţi spun – şi ascultă mai bine –, vei ajunge într-o zi într-o strâmtoare stâncoasă, unde tot cursul vieţii va fi rupt în vârtejuri şi tumult, spumă şi clocot; fie vei fi zdrobită în fărâme şi aruncată pe vârfurile stâncilor, fie vei fi ridicată şi purtată pe un val călăuzilor către ape mai liniştite – aşa cum sunt eu acum... Îmi place ziua asta: îmi place cerul de oţel, îmi place duritatea şi nemişcarea lumii în gerul ăsta. Îmi place Thornfield-ul – vechimea lui, izolarea lui, copacii bătrâni în care şi-au făcut cuib ciorile şi mărăcinii la fel de bătrâni; faţada lui cenuşie şi şirurile de ferestre întunecate ce reflectă cerul de metal. Şi totuşi, atât de mult timp am urât chiar şi să mă gândesc la el; l-am ocolit ca pe un lăcaş al ciumei! Cât mai urăsc încă...

Scrâşni din dinţi şi tăcu; se opri din mers şi lovi cu cizma pământul îngheţat. Un gând neplăcut părea că pusese

[84] Îngerul meu (în franceză în original).

[85] Intrarea trăsurilor (în franceză, în original).

stăpânire pe el şi îl cuprinsese atât de strâns, încât nu mai putea înainta.

Când se oprise astfel, urcam pe aleea din faţa casei, care se ridica înaintea noastră. Înălţându-şi ochii către creneluri, le aruncă o privire cum nu mai văzusem până atunci şi nici nu aveam să mai văd vreodată. Durere, ruşine, furie, nerăbdare, scârbă, ură păreau în acel moment să se lupte tremurat în pupila largă, dilatată sub sprânceana de abanos. Lupta era sălbatică, dar un alt sentiment se ridică triumfător: dur şi cinic, încăpăţânat şi hotărât – el domoli conflictul de patimi şi îi împietri chipul. Domnul Rochester continuă.

— În timpul în care am rămas tăcut, domnişoară Eyre, făceam o înţelegere cu soarta mea. Stătea acolo, lângă fagul acela – o vrăjitoare asemenea celor care i-au apărut lui Macbeth pe câmpul de la Forres[86]. „Îţi place Thornfield-ul?” îmi spuse ea, ridicând un deget, şi apoi scrise în aer un memento, aşternut cu hieroglife sinistre pe toată faţada casei, între şirul de ferestre de la parter şi cele de la ultimul cat. „Iubeşte-l dacă poţi! Iubeşte-l dacă îndrăzneşti!” „O să-l iubesc”, am spus eu. „Îndrăznesc să-l iubesc”; şi (adăugă el gânditor) o să mă ţin de cuvânt. O să înlătur opreliştile către fericire, către bunătate; doresc să fiu un om mai bun decât am fost – decât sunt –, la fel cum leviatanul lui Iov[87] a rupt suliţa, săgeata şi pavăza; opreliştile pe care alţii le socotesc fier şi alamă, eu le voi vedea doar ca pe nişte paie şi lemn putred.

În acest moment, Adèle alergă spre el cu volantul ei.

---

[86] *Macbeth,* I, iii.

[87] *Iov,* 41:26-27: „Degeaba este lovit cu sabia; căci suliţa, săgeata şi pavăza nu folosesc la nimic. Pentru el, fierul este ca paiul, arama, ca lemnul putred.”

— Pleacă de-aici! strigă el cu asprime. Stai mai încolo, copilule, sau du-te înăuntru la Sophie!

Continuă apoi să se plimbe în tăcere şi eu îndrăznii să-l readuc în punctul de unde fusese brusc abătut.

— Aţi plecat de la balcon, domnule, am întrebat eu, când *mademoiselle* Varens a intrat?

Mă aşteptam să mă repeadă pentru această întrebare inoportună, dar dimpotrivă, trezindu-se din încruntarea lui gânditoare, îşi întoarse privirea spre mine şi fruntea păru să i se însenineze.

— Oh, uitasem de Céline! Ei bine, să continui. Când am văzut-o pe cea care mă vrăjise venind însoţită astfel de un cavaler, mi s-a părut că aud un sâsâit şi şarpele verde al geloziei, ridicându-şi încolăcirile vălurite de pe balconul luminat de lună, s-a strecurat sub haina mea şi şi-a croit drum, devorându-mă până în miezul inimii mele. Ce ciudat! exclamă el, întrerupând iarăşi în acest punct firul poveştii. E ciudat că te-am ales pe dumneata drept confidentă a acestor întâmplări, domnişoară. Şi e cu-atât mai ciudat că mă asculţi liniştită, ca şi cum ar fi cel mai normal lucru din lume ca un bărbat ca mine să-i spună poveşti despre amantele sale de la operă unei fete cuminţi şi lipsite de experienţă ca dumneata! Dar cea din urmă ciudăţenie o explică pe prima, aşa cum ţi-am mai spus şi înainte: dumneata, cu seriozitatea, atenţia şi prudenţa dumitale, ai fost făcută pentru a ţi se încredinţa secrete. În plus, ştiu ce fel de minte am ales pentru comunicarea cu a mea; ştiu că nu e una care ar putea să se molipsească: e o minte deosebită, e unică. Din fericire, nu vreau să-i fac rău; dar dacă aş vrea, ea nu ar lua răul de la mine. Cu cât vorbim mai mult, cu atât mai bine; căci, dacă eu nu te pot distruge, dumneata mă poţi însufleţi.

După această digresiune, continuă:

— Am rămas în balcon. „Fără îndoială, o să vină în budoarul ei”, mi-am spus eu, „trebuie să pregătesc o ambuscadă.” Aşa că am băgat mâna prin fereastra deschisă şi am tras draperia peste ea, lăsând doar o deschizătură prin care puteam privi în cameră; apoi am închis geamul, dar cu o crăpătură prin care se puteau auzi „jurămintele şoptite ale îndrăgostiţilor”[88]. Apoi m-am furişat înapoi la scaunul meu şi în momentul în care m-am aşezat, cuplul s-a ivit în budoar. Ochiul meu s-a repezit la deschizătura draperiei. Camerista lui Céline intră, aprinse o lampă, o lăsă pe masă şi se retrase. Puteam să-i văd astfel pe amândoi foarte clar: îşi scoaseră pelerinele, şi iat-o pe *la Varens* strălucind în satin şi bijuterii – darurile mele, bineînţeles – şi iată-l şi pe însoţitorul ei în uniformă de ofiţer; îl cunoşteam, era un tânăr viconte, fără minte şi depravat, pe care îl întâlnisem uneori în societate; şi pe care nu mă gândisem niciodată să-l urăsc, pentru că îl dispreţuiam atât de profund.

Recunoscându-l, dintele şarpelui – gelozia – se rupse imediat; pentru că în acelaşi moment, dragostea mea pentru Céline se stinse. Nu merita să mă lupt pentru o femeie care mă putea trăda cu un asemenea rival: tot ce merita ea nu era decât dispreţ, oricum mai puţin decât meritam eu, care fusesem păcălit de ea… Începură să vorbească; discuţia lor mă făcu să mă simt complet uşurat; frivolă, mercantilă, lipsită de sentiment şi de sens, era făcută mai degrabă să-l plictisească, decât să-l înfurie pe cel ce-i asculta. Pe masă se afla o carte de vizită de-a mea; la vederea ei, numele meu fu adus în discuţie. Nici unul dintre ei nu avea nici energia, şi nici inteligenţa de a

[88] Cf. Byron, *Parisina,* I, 3—4 „E ceasul când jurămintele îndrăgostiţilor / Par dulci în fiecare cuvânt şoptit…” Poemul vorbeşte despre o dragoste vinovată, dar de o altă natură – a Parisinei pentru fiul ei vitreg bastard Hugo.

mă desfiinţa într-un mod logic, dar m-au insultat atât de grosolan pe cât puteau, în felul lor meschin; în special Céline, care, plină de însufleţire, mi-a criticat defectele – pe care le-a numit diformităţi. Până atunci obişnuise să-şi exprime o admiraţie plină de fervoare faţă de ceea ce numea *„ma beauté mâle”*[89], deosebindu-se aici total de dumneata, care mi-ai spus direct, la a doua noastră discuţie, că nu mă consideri frumos. În acel moment, contrastul m-a izbit şi...

Adèle se apropie din nou în fugă.

— *Monsieur,* tocmai a venit John să spună că a sosit agentul dumneavoastră şi vrea să vă vadă.

— Ah, în cazul acesta trebuie să scurtez povestea! Deschizând fereastra, am intrat peste ei; am eliberat-o pe Céline de protecţia mea; i-am spus că trebuie să părăsească acea casă; i-am oferit o sumă de bani pentru nevoile imediate; am ignorat ţipetele, istericalele, rugăminţile, protestele, accesele de furie; am stabilit o întâlnire cu vicontele în Bois de Boulogne. A doua zi de dimineaţă am avut plăcerea să-l întâlnesc; i-am lăsat un glonţ într-unul din bietele lui braţe vlăguite, slabe precum o aripă de pui bolnav de ţâfnă, şi apoi mi-am spus că am terminat cu toată şleahta. Dar, din păcate, *la Varens,* cu şase luni în urmă, mi-o dăruise pe această *fillette*[90] Adèle, despre care a afirmat că e fiica mea – şi e posibil să fie, deşi nu văd pe chipul ei nici o dovadă a acestei triste paternităţi; mai mult seamănă Pilot cu mine, decât ea. La câţiva ani după ce am rupt relaţia cu Céline, şi-a părăsit copilul şi a fugit în Italia cu un muzician sau cântăreţ. Nu am recunoscut nici un drept natural asupra lui Adèle, pentru a o lua în grija mea; şi nici acum nu recunosc nici

---

[89] „Frumuseţea mea bărbătească” (în franceză, în original).

[90] Fetiţă (în franceză, în original).

unul, căci nu eu sunt tatăl ei; dar aflând că o ducea foarte rău, l-am scos pe bietul copil din noroiul şi mizeria Parisului şi l-am adus aici, ca să crească neîntinată în solul sănătos al unei grădini de ţară englezeşti. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata să o educi, dar acum, când ştii că este odrasla nelegitimă a unei dansatoare de la operă, îţi vei privi poate altfel slujba şi protejata: o să vii într-o bună zi la mine să-mi spui că ai găsit alt post – că mă rogi să caut o altă guvernantă şi aşa mai departe – nu?

— Nu. Adèle nu este răspunzătoare nici pentru greşelile mamei ei, nici pentru ale dumneavoastră: ţin mult la ea şi acum, când ştiu că este într-un fel orfană – părăsită de mama ei şi renegată de dumneavoastră, domnule –, o să-mi fie şi mai dragă decât până acum. Cum aş putea oare să prefer copilul răsfăţat al unei familii bogate, care şi-ar urî guvernanta pisăloagă, în locul unei biete orfane, care îşi consideră guvernanta o prietenă?

— Oh, deci aşa vezi dumneata problema! Ei bine, acum trebuie să intru în casă şi dumneata de asemenea: se întunecă.

Dar eu am mai rămas câteva minute cu Adèle şi Pilot – ne-am întrecut la fugă şi am jucat o partidă de volant. După ce am intrat în casă şi i-am scos boneta şi haina, am luat-o pe genunchii mei şi am lăsat-o o oră să sporovăiască aşa cum îi plăcea, fără să o cert pentru unele libertăţi şi necuviinţe de care era în stare când i se dădea prea multă atenţie şi care trădau în ea o superficialitate a caracterului moştenită probabil de la mama ei şi care nu era deloc proprie unei minţi britanice. Dar Adèle avea şi unele calităţi şi eu eram dispusă să apreciez în cea mai mare măsură tot ce era bun în ea. Am căutat în trăsăturile şi aerul ei o asemănare cu domnul Rochester, dar nu am găsit nici una: nici un detaliu al feţei, nici o expresie fugară nu dovedea o legătură de sânge între cei doi. Era păcat,

căci dacă s-ar fi putut dovedi că îi seamănă, poate că el s-ar fi ocupat mai mult de ea.

Abia după ce m-am retras în camera mea în acea seară, am rememorat toate amănuntele din povestea pe care mi-o istorisise domnul Rochester. După cum spusese chiar el, probabil că nu era nimic deosebit în esenţa povestirii: pasiunea unui englez bogat pentru o dansatoare franceză şi trădarea ei erau fapte destul de obişnuite în societate; dar era ceva în mod clar ciudat în intensitatea emoţiei care îl cuprinsese brusc pe când îşi exprima mulţumirea actuală şi plăcerea renăscută pentru vechea casă şi împrejurimile ei. Am meditat uimită la acest incident; dar renunţând treptat să mă mai gândesc la el, căci pentru moment nu-i puteam găsi o explicaţie, m-am concentrat pe purtarea stăpânului faţă de mine. Încrederea pe care a considerat potrivit s-o aibă în mine părea un tribut adus discreţiei mele: aşa am considerat-o şi am apreciat-o. Atitudinea lui faţă de mine era, de câteva săptămâni, mai uniformă decât la început. Nu mai păream să-i stau în drum; nu mai avea acel aer de trufie rece când ne întâlneam pe neaşteptate, întâlnirea părea bine venită; întotdeauna avea pentru mine câteva cuvinte şi uneori un zâmbet. Când eram invitată în mod formal la el, eram primită cu o cordialitate ce mă făcea să simt că aveam într-adevăr capacitatea de a-l amuza şi că aceste conversaţii de seară erau dorite atât de plăcerea lui, cât şi pentru folosul meu.

Eu vorbeam într-adevăr puţin; dar îl ascultam cu plăcere. Prin fire, era comunicativ; îi plăcea să înfăţişeze unei minţi neobişnuite cu lumea imaginile şi căile ei (nu mă refer la imaginile ei corupte şi la căile imorale, ci la cele care prezentau interes prin scara la care se desfăşurau sau ciudata noutate care le caracteriza), iar eu mă bucuram să absorb noile idei pe care el le oferea, imaginându-mi scene

pe care le descria şi urmându-l în gând prin ţinuturile necunoscute pe care mi le dezvăluia, fără a mai fi surprinsă sau tulburată vreodată cu vreo aluzie supărătoare.

Purtarea lui firească mă eliberă de reţineri; sinceritatea prietenoasă – pe cât de corectă, pe atât de cordială – cu care mă trata mă atrase spre el. Uneori simţeam că îmi este mai degrabă o rudă, decât un stăpân; uneori încă mai era autoritar, dar nu mă deranja, căci îmi dădeam seama că asta era firea lui. Eram atât de fericită, atât de mulţumită de acest nou interes adăugat vieţii mele, încât am încetat să mai sufăr pentru lipsa unor rude; destinul meu, îngust înainte, precum secera lunii, părea în creştere; golurile existenţei se umplură; trupul meu deveni mai sănătos, câştigând în greutate şi în forţă. Şi mi se părea acum domnul Rochester urât? Nu, cititorule, căci gratitudinea şi multe asociaţii de idei, toate plăcute şi aducătoare de veselie, făceau din chipul lui lucrul pe care-mi plăcea cel mai mult să-l văd; prezenţa lui într-o cameră răspândea mai multă lumină decât cel mai strălucitor foc. Cu toate acestea, nu uitasem de defectele lui – de fapt, nici nu puteam, căci şi le arăta adeseori. Era mândru, sardonic şi aspru cu cei ce-şi dovedeau inferioritatea, de orice fel; în adâncul sufletului ştiam că marea lui bunătate faţă de mine devenea faţă de mulţi alţii o severitate nedreaptă. Era şi capricios, fără motiv; nu odată, când fusesem chemată să-i citesc, l-am găsit stând singur în bibliotecă, ţinându-şi capul pe braţele încrucişate, şi când a ridicat privirea, o încruntare posomorâtă, aproape duşmănoasă, îi întuneca faţa. Dar eu credeam că toanele lui, asprimea şi vechile greşeli (am spus *vechile,* pentru că acum părea să le fi îndreptat) izvorau din nedreptăţile crude ale sorţii. Credeam că prin firea lui era un bărbat cu înclinaţii mai bune, principii mai înalte şi plăceri mai curate

decât cele pe care le-au creat împrejurările, le-a statornicit educaţia sau le-a încurajat destinul. Consideram că în el existau lucruri minunate, deşi acum ele păreau oarecum murdare şi încâlcite. Trebuie să recunosc că suferam pentru suferinţa lui, oricare ar fi fost aceasta, şi ce n-aş fi dat să i-o alin.

Deşi îmi stinsesem lumânarea şi stăteam întinsă în pat, nu puteam dormi, gândindu-mă la privirea lui când se oprise pe alee şi spusese cum apăruse în faţa lui destinul, sfidându-l să fie fericit la Thornfield.

„De ce n-ar fi?” mă întrebai eu. „Ce îl ţine departe de casă? O să plece iarăşi curând? Doamna Fairfax spunea că rareori stă mai mult de două săptămâni odată; şi acum iată, au trecut opt de când e aici. Dacă într-adevăr pleacă, totul va fi altfel, atât de trist. Şi dacă va lipsi toată primăvara, vara şi toamna – cât de lipsite de bucurie vor părea zilele senine şi frumoase!”

Nu ştiu prea bine dacă adormisem sau nu după aceste gânduri; oricum, am tresărit, pe deplin trează, auzind un murmur vag, ciudat şi lugubru, care venea, credeam eu, chiar de deasupra mea. Am regretat că nu lăsasem lumânarea aprinsă, căci noaptea era cumplit de întunecată şi începea să-mi fie teamă. M-am ridicat în capul oaselor şi am ascultat. Sunetul încetase.

Am încercat să adorm din nou, dar inima îmi bătea cu putere; liniştea mea interioară dispăruse. Pendula se auzi departe, în hol, bătând ora două. În acelaşi moment mi se păru că uşa camerei mele fu atinsă de ceva, ca şi cum nişte degete ar fi trecut peste panourile ei, bâjbâind drumul prin coridorul cufundat în beznă. Am strigat: „Cine e acolo?”, dar nu am primit nici un răspuns. Eram îngheţată de frică.

Brusc, m-am gândit că ar putea fi Pilot, care adeseori când se întâmpla ca uşa de la bucătărie să rămână

deschisă, îşi găsea drumul până la camera domnului Rochester – chiar eu l-am văzut de multe ori dimineaţa culcat în faţa pragului. Ideea m-a liniştit întru câtva; m-am întins la loc în pat. Tăcerea calmează nervii şi cum o linişte deplină domnea din nou în întreaga casă, am început să simt că mi se face iarăşi somn. Dar nu mi-era dat să dorm în acea noapte. De-abia începuse să mă învăluie un vis, când deodată îşi luă zborul înspăimântat, speriat de un sunet ce îţi îngheţa sângele în vene.

Era un râs demonic – grav, înăbuşit şi adânc – ce părea să se audă chiar din spatele uşii mele. Capul patului era lângă uşă şi la început am crezut că cel care a râs ca un spiriduş se afla lângă pat – sau mai degrabă ghemuit lângă perna mea. M-am ridicat, m-am uitat în jur şi n-am văzut nimic; pe când priveam prin cameră, sunetul nefiresc se repetă; şi ştiam acum că venea din coridor. Primul meu impuls a fost să mă ridic şi să trag zăvorul; următorul – să strig din nou: „Cine e acolo?”

Am auzit o bolboroseală şi un geamăt, apoi nişte paşi ce se îndepărtau pe coridor către scara ce ducea la al treilea cat; de curând se făcuse o uşă ce închidea acele trepte – am auzit-o deschizându-se şi apoi închizându-se, şi tăcerea reveni.

„Oare a fost Grace Poole? O fi posedată de demoni?” m-am gândit eu. Nu mai puteam sta singură, trebuia să mă duc la doamna Fairfax. Mi-am pus grăbită rochia şi şalul; am deschis zăvorul şi am crăpat uşa cu o mână tremurândă. Afară ardea o lumânare, lăsată pe covorul din coridor. Am fost surprinsă, dar şi mai surprinsă să simt aerul îmbâcsit, ca şi cum ar fi fost plin de fum; şi uitându-mă în dreapta şi-n stânga, să văd de unde veneau rotocoalele albăstrui, am simţit un miros puternic de ars.

Am auzit un scârţâit – uşa de la camera domnului Rochester era deschisă şi de acolo ieşeau nori de fum. Nu

m-am mai gândit la doamna Fairfax, am uitat de Grace Poole şi de acel râs; într-o clipă am fost în cameră. Văpăi de foc dansau în jurul patului – draperiile ardeau. În mijlocul flăcărilor şi al fumului, domnul Rochester zăcea nemişcat, cufundat în somn.

— Treziţi-vă! Treziţi-vă! am strigat eu.

L-am scuturat, dar el doar a mormăit ceva şi s-a răsucit – fumul îl ameţise. Nu mai aveam nici o clipă de pierdut – cearşafurile începuseră şi ele să se aprindă. M-am repezit la lavoar – din fericire, ligheanul era adânc şi cana mare, şi amândouă erau pline cu apă. Le-am ridicat, am inundat patul şi pe cel care-l ocupa, apoi m-am întors în fugă în camera mea, am luat cana de apă şi am vărsat-o şi pe ea peste pat şi cu ajutorul lui Dumnezeu am reuşit să sting flăcările care îl cuprinseseră.

Sfârâitul focului ce se stingea, zgomotul cănii sparte pe care am aruncat-o în cameră după ce am golit-o şi mai ales apa turnată cu dărnicie peste el l-au trezit în cele din urmă pe domnul Rochester. Deşi era întuneric acum, ştiam că era treaz, căci l-am auzit blestemând în clipa în care a descoperit că zăcea într-o baltă de apă.

— E inundaţie? strigă el.

— Nu, domnule, am răspuns eu, dar a fost un incendiu; sculaţi-vă, sunteţi în siguranţă acum; o să vă aduc o lumânare.

— În numele tuturor spiriduşilor pământului, tu eşti, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, vrăjitoare? Cine mai e cu tine în cameră? Ai avut de gând să mă îneci?

— O să vă aduc o lumânare, domnule, şi – pentru numele lui Dumnezeu – ridicaţi-vă din pat. Cineva a urzit ceva rău împotriva dumneavoastră: trebuie să aflaţi repede cine şi ce.

— Uite – acum m-am ridicat, dar, cu riscul vieţii tale, adu o lumânare; aşteaptă două minute până îmi pun nişte

haine uscate, dacă mai există aşa ceva – da, uite halatul. Fugi!

Am fugit într-adevăr şi am adus lumânarea care mai ardea pe coridor. Mi-a luat-o din mână, a ridicat-o şi a privit patul, înnegrit şi ars, cearşafurile mustind de apă, covorul ud.

— Ce s-a întâmplat şi cine a făcut asta? întrebă el.

I-am povestit pe scurt ce se petrecuse: râsul ciudat pe care îl auzisem în coridor, paşii ce au urcat la ultimul etaj, fumul, mirosul de ars ce mă adusese în camera lui, ce găsisem acolo şi cum aruncasem pe el toată apa pe care o găsisem.

Mă asculta cu un aer grav; faţa lui, pe măsură ce povesteam, exprima mai mult îngrijorare, decât uimire; când am terminat, rămase tăcut.

— Să o chem pe doamna Fairfax? am întrebat eu.

— Pe doamna Fairfax? Nu – de ce dracu' s-o chemi? Ce poate ea să facă? Las-o în pace să doarmă.

— Atunci s-o aduc pe Leah şi să-i trezesc pe John şi pe soţia lui.

— Nici gând; stai liniştită. Ai un şal pe dumneata; dacă nu ţine suficient de cald, poţi să iei pelerina mea de acolo, înfăşoară-te în ea şi aşază-te în fotoliu – aşa, o să ţi-l trag aproape. Acum ridică-ţi picioarele pe taburet, să nu stai cu ele în apă. O să te las singură câteva minute. O să iau lumânarea. Rămâi unde eşti până mă întorc şi să fii tăcută precum un şoricel. Trebuie să mă duc până la al treilea cat. Nu uita, nu te mişti şi nu chemi pe nimeni.

Plecă – vedeam lumina îndepărtându-se. Străbătu coridorul fără zgomot, deschise uşa de la scară cât putu de uşor, o închise în urma lui şi ultima dâră de lumină dispăru. Rămăsesem într-o beznă deplină. Am ascultat, încercând să disting un zgomot, dar nu am auzit nimic. Trecu mult timp. Mă simţeam obosită; mi-era frig, deşi

aveam pelerina pe mine; şi apoi, nu vedeam ce rost avea să mai stau, dacă nu trebuia să-i trezesc pe ceilalţi din casă. Mă pregăteam să risc să-l nemulţumesc pe domnul Rochester neascultându-i ordinele, când lumina luci iar slab pe coridor şi l-am auzit păşind în picioarele goale. „Sper că el e”, mi-am spus eu, „şi nu ceva mai rău.”

Intră în cameră, palid şi foarte întunecat.

— Am aflat totul, spuse el, punând lumânarea pe lavoar, e aşa cum am crezut.

— Cum, domnule?

Nu răspunse, ci rămase cu braţele încrucişate, uitându-se în jos. După câteva minute mă întrebă pe un ton ciudat:

— Am uitat ce mi-ai spus că ai văzut când ai deschis uşa de la camera dumitale.

— Nimic, domnule, doar lumânarea pe jos.

— Dar ai auzit un râs ciudat? Cred că ai mai auzit râsul acela şi înainte sau ceva asemănător?

— Da, domnule. E aici o femeie care coase, numită Grace Poole – ea râde aşa. E o persoană ciudată.

— Chiar aşa. Grace Poole – ai ghicit. Este, aşa cum spui, ciudată – foarte ciudată. Ei bine, o să mă mai gândesc la asta. Până una-alta, mă bucur că eşti singura persoană, în afară de mine, care cunoaşte amănuntele incidentului din noaptea asta. Nu eşti o neghioabă flecară; nu vorbi despre toate astea. O să explic eu ce s-a întâmplat aici (şi arătă spre pat); iar acum întoarce-te în camera dumitale. În noaptea asta – sau ce-a mai rămas din ea, o să mă descurc foarte bine cu canapeaua din bibliotecă. E aproape patru – peste două ore se scoală servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, am spus eu, pregătindu-mă să plec.

Păru surprins, deşi tocmai îmi spusese să plec.

— Cum! exclamă el. Deja mă părăseşti – şi în felul acesta?

— Aţi spus că pot pleca, domnule.

— Dar nu fără a-mi lua rămas-bun; nu fără un cuvânt de mulţumire şi bunăvoinţă; pe scurt, nu în felul acesta scurt, sec. Doar mi-ai salvat viaţa! M-ai smuls din ghearele unei morţi oribile şi chinuitoare! Şi acum pleci ca şi cum am fi doi străini! Cel puţin, hai să ne strângem mâna!

Îmi întinse mâna; i-am dat-o pe a mea; o cuprinse mai întâi cu o mână, apoi cu amândouă.

— Mi-ai salvat viaţa: mă bucur să am o datorie atât de mare faţă de dumneata. Nu pot să-ţi spun mai mult. E o obligaţie pe care n-aş fi suportat să o am faţă de nici o altă fiinţă; dar cu dumneata, e diferit. Binefacerea dumitale, Jane, nu o simt ca pe o povară.

Tăcu şi se uită la mine: cuvinte aproape vizibile îi tremurau pe buze – dar glasul lui nu le rosti.

— Noapte bună din nou, domnule. Nu există nici datorie, nici binefacere, povară sau obligaţie în acest caz.

— Ştiam, continuă el, că o să-mi faci un bine într-un anume fel, într-un anume moment – am văzut-o în ochii dumitale când ne-am întâlnit prima dată: expresia şi zâmbetul din ei nu au (se opri din nou) – nu au (aici urmă repede) trezit întâmplător încântarea în sufletul meu. Oamenii vorbesc despre simpatii fireşti; am auzit de spirite bune – există un grăunte de adevăr şi în cea mai ciudată poveste. Ocrotitoarea mea dragă, noapte bună!

Ce forţă ciudată era în vocea lui, ce foc ciudat îi lucea în privire!

— Mă bucur că s-a întâmplat să fiu trează, am spus, şi m-am îndreptat către uşă.

— Cum! *Chiar* pleci?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig? Aşa-i, stai într-o baltă! Du-te atunci, Jane, du-te!

Dar încă mă mai ţinea de mână şi nu mi-o puteam trage. M-am gândit cum să ies din încurcătură.

— Cred că o aud pe doamna Fairfax, domnule, spusei eu.

— Atunci, pleacă.

Îmi lăsă mâna şi eu plecai.

M-am urcat din nou în patul meu, dar nu m-am gândit la somn. Până când s-a luminat de ziuă, m-am lăsat purtată de o mare fremătătoare şi agitată, în care talazurile de nelinişte se rostogoleau sub valurile de bucurie. Uneori credeam că dincolo de apele sale sălbatice văd un ţărm, la fel de dulce precum dealurile din Beula[91], şi din când în când un vânt puternic, trezit de speranţă, îmi purta triumfător spiritul către acel tărâm; dar nu puteam ajunge la el, nici măcar în închipuire – o altă briză sufla dinspre ţărm şi mă împingea mereu înapoi. Raţiunea se împotrivea extazului, judecata prevenea pasiunea. Prea agitată ca să pot dormi, m-am ridicat din pat de îndată ce mijiră zorii.

Sfârşitul volumului I

VOLUMUL AL II-LEA

Capitolul I

[91] Cf. *Isaia,* 62:4 „Beula" înseamnă „măritată". În *The Pilgrim's Progress,* ţara este „la hotarele Raiului. În acest ţinut a fost reînnoit şi contractul dintre Mire şi Mireasă."

În ziua care urmă acelei nopţi albe, doream şi în acelaşi timp mă temeam să-l văd pe domnul Rochester; voiam să-i aud din nou vocea şi totuşi mi-era frică să-i întâlnesc privirea. În prima parte a dimineţii am aşteptat să apară dintr-o clipă într-alta: nu obişnuia să vină tot timpul în sala de studiu; dar uneori se oprea acolo pentru câteva minute şi eram convinsă că în acea dimineaţă o să vină cu siguranţă.

Dar dimineaţa trecu ca de obicei; nimic nu întrerupse cursul liniştit al lecţiilor lui Adèle; doar după micul dejun s-a stârnit o oarecare agitaţie în preajma camerei domnului Rochester. Am auzit vocea doamnei Fairfax, a lui Leah şi a bucătăresei – adică soţia lui John – şi chiar glasul aspru al lui John, ca şi diverse exclamaţii – „Ce noroc că stăpânul nu a ars în pat!”, „E întotdeauna periculos să laşi lumânarea aprinsă noaptea!”, „Numai Dumnezeu i-a dat gândul cel bun cu cana de apă!”, „Mă mir că n-a vrut să trezească pe nimeni!”, „Să sperăm că n-a răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă!” etc. etc.

Toată sporovăiala asta fu urmată de zgomotul curăţării şi al aranjării; şi când am trecut pe lângă cameră pentru a coborî la masa de prânz, am văzut prin uşa deschisă că totul fusese pus în ordine şi doar draperiile de la pat lipseau. Leah stătea lângă fereastră frecând ochiurile de geam înnegrite de fum. Tocmai mă pregăteam să-i vorbesc, căci doream să ştiu cum explicase domnul Rochester incidentul, dar, intrând în cameră, am văzut că mai era cineva acolo – o femeie care stătea pe un scaun lângă pat şi cosea inelele la o nouă draperie. Femeia nu era alta decât Grace Poole.

Stătea acolo, serioasă şi tăcută, ca de obicei, cu rochia ei de stofă cafenie, şorţul în carouri, basmaua albă şi boneta. Era concentrată asupra lucrului, de care păreau absorbite toate gândurile ei; pe fruntea severă şi în

trăsăturile ei grosolane nu se vedea nici paloarea, şi nici disperarea la care te puteai aştepta pe chipul unei femei care încercase să ucidă; şi a cărei victimă o urmărise în noaptea trecută până la bârlogul ei şi (credeam eu) o învinuise făţiş de crima pe care avusese de gând să o comită. Eram uimită – nedumerită. Pe când mă uitam la ea, ridică privirea: nici o tresărire, nici o schimbare a culorii feţei nu trădă emoţie, conştiinţa vinovăţiei sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse „Bună dimineaţa, domnişoară" în felul ei obişnuit, indiferent şi scurt; şi, luând un alt inel şi nişte şiret, continuă să coasă.

„O s-o supun la un fel de încercare", mă gândii eu, „căci o asemenea nepăsare este de neînţeles."

— Bună dimineaţa, Grace, am spus eu. S-a întâmplat ceva aici? Cred că i-am auzit adineauri pe servitori vorbind.

— Stăpânul a stat şi a citit în pat azi-noapte; a adormit cu lumânarea aprinsă şi draperiile au luat foc, dar, spre norocul lui, s-a trezit înainte să se aprindă şi cearşafurile sau mobila şi a reuşit să stingă flăcările cu apa din cană.

— Ce ciudat! am spus eu încet; apoi, uitându-mă fix la ea: Nu a trezit pe nimeni domnul Rochester? Nu l-a auzit nimeni agitându-se?

Îşi ridică din nou ochii către mine şi de data aceasta privirea ei fu mai atentă. Păru să mă cerceteze cu prudenţă, apoi răspunse:

— Servitorii dorm departe de aici; după cum ştii, domnişoară, nu aveau cum să audă. Camera doamnei Fairfax şi a dumitale sunt cele mai apropiate de odaia stăpânului, dar doamna Fairfax spune că nu a auzit nimic: când oamenii îmbătrânesc, somnul le devine adeseori greu. Tăcu, apoi adăugă cu un soi de aparentă indiferenţă, dar pe un ton apăsat şi plin de înţeles. Dar dumneata eşti

tânără, domnişoară, şi aş spune că ai un somn uşor – poate că ai auzit vreun zgomot?

— Am auzit, zisei eu coborându-mi vocea, astfel încât Leah, care încă mai curăţa geamurile, să nu mă audă, şi la început am crezut că era Pilot. Dar Pilot nu poate râde şi sunt sigură că am auzit un râs, şi unul foarte ciudat.

Ea luă o altă bucată de aţă, o trecu cu grijă prin urechea acului cu o mână sigură, apoi remarcă, perfect liniştită:

— E imposibil ca stăpânul să fi râs, cred eu, domnişoară, când se afla într-un asemenea pericol; trebuie că ai visat.

— Nu am visat, am spus eu destul de înfocat, căci indiferenţa ei neruşinată mă provoca.

Se uită din nou la mine, cu aceeaşi privire scrutătoare şi conştientă.

— I-ai spus stăpânului că ai auzit un râs? întrebă ea.

— Nu am avut ocazia să vorbesc cu el în dimineaţa asta.

— Nu te-ai gândit să deschizi uşa şi să te uiţi în coridor? continuă ea.

Părea să mă supună unui interogatoriu, încercând să obţină de la mine informaţii fără să-mi dau seama. Mă gândii brusc că dacă afla că ştiam sau bănuiam că e vinovată, mi-ar fi jucat şi mie vreo festă rea de-a ei şi mi-am spus că e mai bine să fiu în gardă.

— Dimpotrivă, am răspuns, mi-am pus zăvorul la uşă.

— Deci nu obişnuieşti să tragi zăvorul în fiecare seară înainte să te culci?

„Criminala! Vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-şi poată croi planurile în funcţie de ele!” Indignarea învinse din nou prudenţa şi răspunsei tăios:

— Până acum am uitat adeseori să trag zăvorul, căci nu am crezut că e nevoie. Nu credeam că la conacul Thornfield trebuia să mă tem de vreun pericol sau de vreo neplăcere. Dar pe viitor (şi am accentuat cuvintele) o să

am mare grijă să-mi iau toate măsurile de siguranţă înainte de a mă urca în pat.

— Ar fi înţelept să o faci, fu răspunsul ei. Împrejurimile sunt liniştite şi nu am auzit vreodată ca acest conac să fie călcat de hoţi; deşi, cum se ştie prea bine, în dulapul pentru argintărie se află vase în valoare de sute de lire. Şi, vezi dumneata, sunt foarte puţin servitori pentru o casă atât de mare, pentru că stăpânul nu a stat niciodată prea mult aici, iar când vine, fiind necăsătorit, nu are nevoie de prea mulţi oameni. Dar întotdeauna am crezut că e mai bine să fii prevăzător; o uşă se închide uşor şi e foarte bine să existe un zăvor tras între tine şi orice rău care te poate pândi. Multă lume, domnişoară, se încrede cu totul în Providenţă, dar eu spun că Providenţa nu-ţi cere niciodată să te lipseşti de mijloacele de a avea singur grijă de tine şi adeseori le binecuvântează când sunt folosite cu judecată.

Şi astfel îşi încheie discursul – destul de lung pentru ea şi rostit cu modestia afectată a unei femei quaker.

Eram încă uluită de ceea ce mi se părea a fi o uimitoare stăpânire de sine şi o ipocrizie de nepătruns, când intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, i se adresă ea lui Grace, prânzul servitorilor va fi gata în curând, cobori la masă?

— Nu. Pune-mi doar cana de bere şi o bucată de budincă pe o tavă şi o să o iau eu sus.

— Vrei şi nişte carne?

— Doar o bucăţică, şi puţină brânză, atât.

— Şi sago[92]?

— Acum, nu; o să cobor înainte de ora ceaiului şi o să mi-o fac eu singură.

Apoi bucătăreasa s-a întors către mine, spunându-mi că doamna Fairfax mă aştepta, aşa că am plecat.

---

92 Budincă făcută din sago, produs alimentar sub formă de praf sau granule, de culoare albă sau roşiatică, extras din fecula sagotierilor.

În timpul prânzului, de-abia am auzit câte ceva din relatarea doamnei Fairfax despre perdeaua care luase foc, căci mintea mea era ocupată cu desluşirea ciudatei firi a lui Grace Poole şi mai preocupată încă de problema poziţiei ei la Thornfield; mă întrebam de ce nu fusese dată pe mâna poliţiei în acea dimineaţă sau cel puţin dată afară din serviciul stăpânului ei. El îşi exprimase aproape direct convingerea în privinţa vinovăţiei ei: ce motiv misterios îl împiedica să o acuze? De ce îmi ceruse să ţin incidentul secret? Era ciudat: un gentleman mândru, curajos şi răzbunător părea într-un fel a fi în puterea unuia dintre cei mai umili servitori ai săi; atât de mult în puterea ei, încât chiar şi atunci când ridica mâna ameninţându-i viaţa, el nu îndrăznea să o acuze pe faţă, cu atât mai puţin să o pedepsească.

Dacă Grace ar fi fost tânără şi frumoasă, aş fi fost tentată să cred că nişte sentimente mai delicate decât prudenţa sau teama îl influenţaseră pe domnul Rochester în favoarea ei; dar cum ea era respingătoare şi în vârstă, ideea mi se părea de neacceptat. „Dar”, reflectai eu, „cândva a fost tânără; cam tot atunci când era tânăr şi stăpânul. Doamna Fairfax mi-a spus odată că e aici de mulţi ani. Nu cred că ar fi putut fi vreodată frumoasă; dar din câte ştiu, ar putea avea o personalitate şi o forţă de caracter care să compenseze lipsa farmecului. Domnului Rochester îi plac persoanele hotărâte şi ieşite din comun: Grace este cel puţin neobişnuită. Poate că vreun capriciu din tinereţe (o toană posibilă pentru o fire atât de imprevizibilă şi încăpăţânată ca a lui) l-a adus în puterea ei şi acum ea are o influenţă secretă asupra acţiunilor lui, ca rezultat al greşelii lui de demult pe care nu o poate îndepărta şi nu îndrăzneşte să o nesocotească?” Dar când am ajuns cu presupunerile mele în acest punct, silueta colţuroasă şi searbădă a doamnei Poole şi faţa ei

neatrăgătoare, uscată, chiar grosolană îmi apărură atât de clar în faţa ochilor minţii, încât îmi spusei: „Nu, imposibil! Presupunerea mea nu poate fi corectă. Şi totuşi”, sugeră acea voce tainică ce ne vorbeşte în adâncul inimii, „nici *tu* nu eşti frumoasă, dar poate că domnul Rochester te place; cel puţin aşa ai simţit adeseori; şi noaptea trecută – adu-ţi aminte cuvintele lui, privirea lui, vocea lui!”

Îmi aminteam bine de toate: cuvintele, privirea şi tonul au apărut pe moment foarte vii. Eram acum în sala de studiu; Adèle desena; m-am aplecat către ea şi i-am îndrumat mâna cu creionul. Ridică privirea cu un soi de tresărire.

— *Qu’avez-vous, Mademoiselle?* spuse ea. *Vos doigts tremblent comme la feuille, et vos joues sont rouges: mais, rouges comme des cerises!*[93]

— Mi-e cald, Adèle, fiindcă m-am aplecat!

Adèle continuă să deseneze, eu continuai să mă gândesc.

M-am grăbit să alung din minte gândurile urâte în legătură cu Grace Poole, căci mă dezgustau. M-am comparat cu ea şi am văzut că eram diferite. Bessie Leaven spusese că eram o doamnă; şi avea dreptate – eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decât atunci când mă văzuse Bessie: aveam mai multă culoare în obraji şi mă împlinisem, aveam mai multă viaţă, mai multă vioiciune – pentru că aveam speranţe mai luminoase şi bucurii mai intense.

„Se lasă înserarea”, mi-am spus eu uitându-mă spre fereastră. „Nu am auzit vocea şi nici paşii domnului Rochester astăzi, dar cu siguranţă că o să-l văd în seara asta; de dimineaţă mă temeam să-l întâlnesc, dar acum

---

[93] Ce aveţi, domnişoară? Degetele vă tremură precum o frunză, iar obrajii vă sunt roşii, roşii ca nişte cireşe! (în franceză în original)

mi-o doresc, deoarece aşteptarea a fost atâta timp zădărnicită, încât a devenit nerăbdare.”

Când se întunecă şi Adèle mă părăsi pentru a se duce să se joace cu Sophie, dorinţa mea deveni intensă. Ascultam clopoţelul care să sune jos; ascultam dacă Leah venea cu vreun mesaj; îmi imaginam uneori că aud chiar paşii domnului Rochester şi mă răsuceam către uşă, aşteptând să se deschidă şi în prag să se ivească el. Dar uşa rămânea închisă; doar întunericul pătrundea pe fereastră. Cu toate astea, nu era încă târziu: de multe ori trimitea după mine la şapte sau opt şi acum nu era decât ora şase. Cu siguranţă, nu voi fi pe deplin dezamăgită în seara aceasta, căci aveam atâtea lucruri să-i spun!... Voiam să-i vorbesc din nou despre Grace Poole şi să aud ce îmi va răspunde, voiam să-l întreb direct dacă într-adevăr credea că ea era vinovată de ticăloşia din noaptea trecută şi dacă da, de ce ţinea în secret fapta ei nemernică. Nu avea nici o importanţă dacă-l va irita curiozitatea mea; cunoşteam plăcerea de a-l supăra şi calma pe rând; era o plăcere care mă încânta şi un instinct sigur mă împiedica întotdeauna să merg prea departe; dincolo de limita provocării, nu mă aventurasem niciodată; pe această limită îmi plăcea să-mi încerc priceperea. Păstrând tot timpul o formă de respect şi buna-cuviinţă datorate poziţiei mele, puteam să-l contrazic fără teamă sau constrângere stânjenitoare; ceea ce ne convenea amândurora.

În cele din urmă, scările scârţâiră sub greutatea unor paşi; apăru Leah, dar numai pentru a mă anunţa că ceaiul era pregătit în camera doamnei Fairfax. Am plecat într-acolo, bucuroasă să cobor la parter, căci asta mă aducea, cel puţin în mintea mea, mai aproape de prezenţa domnului Rochester.

— Aşteptai probabil ceaiul, spuse buna doamnă când am intrat în camera ei, căci ai mâncat aşa de puţin la prânz.

Mă tem, continuă ea, că nu te simţi prea bine azi: eşti roşie la faţă şi pari agitată.

— Oh, mă simt foarte bine! Niciodată nu m-am simţit mai bine.

— Atunci trebuie s-o dovedeşti printr-o poftă de mâncare serioasă. Vrei să umpli ceainicul cât termin eu rândul ăsta de pe andrea?

După ce-l termină, se ridică să tragă oblonul pe care îl ţinuse până atunci deschis, ca să profite, bănuiesc, de cât mai multă lumină de afară, deşi amurgul trecea acum rapid în întuneric deplin.

— E o noapte frumoasă, spuse ea, uitându-se pe fereastră, deşi nu sunt stele: domnul Rochester are o vreme bună pentru călătorie.

— Călătorie! A plecat domnul Rochester undeva? Nu ştiam că nu mai e aici.

— Oh, a pornit-o imediat după micul dejun! S-a dus la Leas, proprietatea domnului Eshton, la zece mile dincolo de Millcote. Cred că acolo s-a adunat un grup mare – lordul Ingram, Sir George Lynn, colonelul Dent şi alţii.

— Îl aşteptaţi să se întoarcă în seara asta?

— Nu – şi nici mâine. Cred că e foarte posibil să rămână acolo o săptămână sau chiar mai multe; când toate aceste persoane fine şi distinse se adună, sunt înconjurate de atâta eleganţă şi veselie, dispun de atâtea lucruri care le fac plăcere şi le distrează, încât nu se grăbesc să se despartă. Domnii în special sunt la mare căutare în astfel de ocazii; şi domnul Rochester este atât de talentat şi atât de vesel în societate, încât cred că este favoritul tuturor: doamnele ţin foarte mult la el, deşi n-ai crede că înfăţişarea sa l-ar putea favoriza în ochii lor; dar presupun că toate cunoştinţele şi talentele sale, poate averea şi numele lui bun compensează orice lipsă în înfăţişare.

— Sunt şi doamne la Leas?

— E doamna Eshton, cu cele trei fete ale ei – nişte tinere cu adevărat elegante; şi apoi mai sunt domnişoarele Blanche şi Mary Ingram; bănuiesc că sunt nişte femei foarte frumoase – am văzut-o pe Blanche acum vreo şase sau şapte ani, când avea optsprezece ani. A venit aici la un bal şi la o petrecere de Crăciun pe care le-a dat domnul Rochester. Trebuia să vezi sufrageria atunci – ce bogat era împodobită, ce strălucitor luminată! Aş spune că erau cincizeci de doamne şi domni prezenţi – toţi din familii de vază din comitat; iar domnişoara Ingram a fost considerată regina balului.

— Zici că ai văzut-o, doamnă Fairfax; cum arăta?

— Da, am văzut-o. Uşile sufrageriei erau larg deschise; şi, cum era Crăciunul, servitorilor li s-a permis să se adune în hol, ca să audă doamnele cântând. Domnul Rochester m-a invitat înăuntru şi am stat liniştită într-un colţ şi le-am privit. N-am văzut niciodată un tablou mai minunat: doamnele erau foarte elegant îmbrăcate; majoritatea lor – cel puţin majoritatea celor tinere – erau frumoase, dar domnişoara Ingram era cu siguranţă regina.

— Şi cum arăta?

— Înaltă, cu un piept frumos, umeri rotunzi, un gât lung şi graţios; tenul măsliniu şi limpede; trăsături fine; ochi ca ai domnului Rochester – mari şi negri şi la fel de strălucitori ca şi bijuteriile ei. Şi apoi, avea un păr atât de frumos – negru ca pana corbului şi aşa de potrivit pieptănat: o coroană de cosiţe groase la spate, iar în faţă cele mai lungi şi mai lucioase bucle pe care le-am văzut vreodată. Era îmbrăcată toată în alb şi cu o eşarfă de culoarea chihlimbarului petrecută peste umeri şi piept, legată pe o parte şi lăsată să cadă, cu capetele ei lungi şi franjurate, până sub genunchi. În păr avea o floare, tot de culoarea chihlimbarului, care intensifica strălucirea întunecată a buclelor ei.

— Bineînţeles, a fost foarte admirată, nu?

— Sigur, şi nu numai pentru frumuseţe, ci şi pentru talentele ei. Ea a fost una dintre doamnele care au cântat, iar un domn a acompaniat-o la pian. Ea şi domnul Rochester au cântat în duet.

— Domnul Rochester! Nu ştiam că poate să cânte.

— Oh, are o voce frumoasă de bas şi îi place mult muzica.

— Şi domnişoara Ingram, ce fel de voce avea?

— O voce plină şi puternică; a cântat minunat, a fost o adevărată încântare să o ascult – şi pe urmă a cântat la pian. Eu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester da şi l-am auzit spunând că execuţia sa e desăvârşită.

— Şi această frumoasă şi talentată domnişoară nu s-a măritat încă?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, şi nici sora ei nu au o avere prea mare. Bătrânul lord Ingram a lăsat prin testament ca proprietăţile sale să nu fie împărţite şi fiul cel mare a moştenit aproape totul.

— Dar mă mir că nici un gentleman bogat nu s-a îndrăgostit de ea – domnul Rochester, de pildă. El e bogat, nu?

— Oh, da! Însă, vezi dumneata, e o diferenţă mare de vârstă între ei: domnul Rochester se apropie de patruzeci de ani, iar ea are doar douăzeci şi cinci.

— Şi ce-i cu asta? se văd mereu asemenea perechi, deosebite ca vârstă.

— E adevărat. Însă nu-mi pot închipui că domnul Rochester s-ar gândi la aşa ceva. – Dar n-ai mâncat aproape nimic – de-abia te-ai atins de mâncare de când ai început ceaiul.

— Nu, mi-e prea sete ca să mănânc. Vrei să mai îmi dai o ceaşcă de ceai?

Mă pregăteam să revin la posibilitatea unei căsătorii între domnul Rochester şi frumoasa Blanche, dar Adèle intră în cameră şi discuţia se îndreptă spre alt subiect.

Când am rămas din nou singură, mi-am repetat în gând toate informaţiile primite; mi-am cercetat inima, mi-am analizat ideile şi sentimentele şi am încercat să o readuc cu severitate pe cea care rătăcise prin tărâmul nemărginit şi fără cărări al imaginaţiei pe calea sigură a bunului-simţ.

Supusă propriei mele judecăţi[94], amintirea aduse dovezi pentru speranţele, dorinţele şi sentimentele pe care le nutrisem încă de noaptea trecută – pentru gândurile în care mă cufundasem de aproape două săptămâni; după ce Raţiunea precumpănitoare îmi spuse, în felul ei calm, o poveste simplă şi adevărată[95], arătându-mi cum refuzasem realitatea şi devorasem cu furie simple iluzii, am rostit sentinţa.

Că o proastă mai mare decât Jane Eyre nu existase vreodată pe acest pământ; că o neroadă mai închipuită decât ea nu se hrănise vreodată cu atâtea dulci minciuni şi nu înghiţise atâta otravă ca şi cum ar fi fost nectar.

„Tu”, mi-am spus eu, „iubită de domnul Rochester? *Tu,* dăruită cu puterea de a-l încânta? *Tu,* importantă pentru el în vreun fel? Haide, prostia ta mă îngreţoşează. Şi ai simţit plăcere în faţa unor dovezi întâmplătoare de atenţie – semnale echivoce, trimise de un domn din înalta societate şi de un om de lume înspre o slujitoare şi o copilă neştiutoare. Cum de-ai îndrăznit? Biată naivă prostuţă!

---

[94] În tot romanul există puternice ecouri ale unei cărţi din biblioteca lui Bronte, *The Doctrine of the Passions,* scrisă de Isaac Watts, un teolog din secolul al XVIII-lea. Definindu-şi „Regulile pentru moerarea dragostei excesive la fiinţele omeneşti”.

[95] Cf. *Othello,* I, III, 90-91: Othello promite să ofere „o poveste simplă şi adevărată.../ A întregii mele iubiri” ca răspuns la acuzaţiile tatălui Desdemonei.

Nici măcar propriul tău interes nu te-a putut face mai înţeleaptă? Ai revăzut în minte în dimineaţa asta scena scurtă de azi-noapte? – Acoperă-ţi faţa şi ruşinează-te! A spus ceva frumos despre ochii tăi, nu-i aşa? Copil orb! Ridică-ţi pleoapele ce-ţi înceţoşează privirea şi uită-te la propria ta prostie îngrozitoare! Nu e bine pentru nici o femeie să fie flatată de superiorul ei, care nu poate avea de gând să o ia de soţie; şi e o nebunie pentru femei să lase să se nască în ele o dragoste tainică, căci, dacă nu este cunoscută şi împărtăşită, va devora viaţa care o hrăneşte; iar dacă este descoperită şi i se răspunde tot cu dragoste, trebuie să ducă – la fel ca focul din mlaştini – către o pustietate sălbatică şi smârcoasă, de unde nu se poate scăpa.

Ascultă-ţi, deci, sentinţa, Jane Eyre: mâine, aşază-te în faţa oglinzii şi desenează-ţi chipul cu cretă, întocmai aşa cum îl vezi; fără a îndulci vreun defect – nu lăsa deoparte nici o trăsătură aspră, nu îndepărta nici o linie neplăcută. Scrie sub el: «Portretul unei guvernante, fără familie, săracă şi ştearsă».

Apoi, ia o plăcuţă netedă de fildeş – ai una pregătită în cutia ta de desen; ia-ţi paleta şi amestecă cele mai frumoase, limpezi şi proaspete nuanţe; alege-ţi cele mai delicate pensule cu păr de cămilă[96] şi desenează cu grijă conturul celui mai gingaş chip pe care ţi-l poţi imagina. Pictează-l în cele mai blânde nuanţe şi cele mai dulci tente, urmând întocmai descrierea pe care doamna Fairfax i-a făcut-o lui Blanche Ingram – adu-ţi aminte de buclele negre ca pana corbului, de ochii orientali – cum? Te întorci la domnul Rochester ca model!

---

[96] Pensule mici şi fine folosite la pictura pe fildeş; dar Charlotte Brontë s-a gândit probabil la hârtia din fildeş, o hârtie groasă sau carton subţire, cu o suprafaţă lucioasă.

E un ordin! Fără smiorcăieli! Fără sentimente! Fără regrete! O să dovedeşti doar înţelepciune şi hotărâre. Adu-ţi aminte de trăsăturile maiestuoase, dar armonioase, de gâtul şi bustul greceşti; fă să se vadă braţul rotund şi orbitor de frumos şi mâna delicată; nu uita nici de inelul cu diamant şi nici de brăţara de aur; înfăţişează întocmai veşmântul, dantela vaporoasă şi satinul lucitor, eşarfa elegantă şi trandafirul auriu, numeşte-l «Blanche, o tânără desăvârşită din înalta societate».

Şi de-acum înainte, ori de câte ori s-ar întâmpla să-ţi închipui că domnul Rochester se gândeşte la tine, ia cele două portrete şi compară-le; spune-ţi: «Domnul Rochester ar putea probabil să câştige dragostea acestei nobile tinere, dacă hotărăşte să lupte pentru ea; e posibil să irosească un gând serios cu o fată oarecare, săracă şi neînsemnată?»

Aşa voi face”, hotărâi eu; şi după ce am luat această hotărâre, m-am liniştit şi am adormit.

M-am ţinut de cuvânt. Au fost de ajuns câteva ore să-mi schiţez portretul în cretă colorată; şi în mai puţin de două săptămâni am terminat o miniatură pe fildeş a unei Blanche Ingram imaginare. Era un chip delicat şi, comparat cu capul real schiţat în cretă, contrastul era tot atât de mare pe cât îl dorea autocontrolul. Munca mi-a făcut bine – mi-a ţinut mintea şi mâinile ocupate şi a dat forţă şi consistenţă noilor impresii pe care doream să mi le întipăresc pentru totdeauna în suflet.

Curând am putut să mă felicit pentru disciplina bine venită la care mi-am forţat sentimentele să se supună: mulţumită ei, am reuşit să accept întâmplările ce aveau să urmeze cu un calm decent, pe care, dacă faptele m-ar fi luat pe nepregătite, n-aş fi reuşit probabil nici măcar să-l afişez.

Capitolul II

După o săptămână încheiată, nu sosise încă nici o veste de la domnul Rochester; trecură zece zile şi el tot nu se întoarse. Doamna Fairfax spunea că nu s-ar mira dacă de la Leas s-ar duce direct la Londra şi de acolo pe continent, fără să mai apară la Thornfield timp de un an, căci de multe ori pleca repede şi pe neaşteptate. La aceste cuvinte am început să simt un fior ciudat şi o slăbiciune în inimă. Chiar mi-am permis să am pentru o clipă un sentiment dezgustător de dezamăgire; dar recăpătându-mi puterea de judecată şi amintindu-mi de principiile mele, mi-am chemat la ordine sentimentele; şi e minunat cum am trecut peste slăbiciunea de moment – cum am îndreptat greşeala de a presupune că acţiunile domnului Rochester reprezentau o problemă pentru care aveam dreptul să manifest un interes vital. Dar nu m-am umilit cu ideea inferiorităţii slugarnice; dimpotrivă, tot ce mi-am spus a fost: „Nu ai nici o legătură cu stăpânul de la Thornfield, în afară de faptul că primeşti salariul pe care ţi-l dă pentru că te ocupi de protejata lui şi eşti recunoscătoare pentru atitudinea plină de respect şi bunătate pe care, dacă îţi faci datoria, ai dreptul s-o aştepţi din partea lui. Să fii sigură că este singura legătură pe care o acceptă în mod serios între tine şi el; aşa că nu-l transforma în obiectul sentimentelor tale frumoase, al încântării şi agoniei tale şi aşa mai departe. El nu face parte din lumea ta; rămâi în rândul alor tăi şi respectă-te suficient pentru a nu-ţi irosi dragostea inimii, sufletul şi puterea acolo unde un asemenea dar nu este dorit şi va fi dispreţuit.”

Mi-am continuat liniştită ocupaţiile zilnice; dar din când în când, prin mintea mea treceau frânturi vagi de motive

pentru care ar trebui să părăsesc Thornfield-ul; şi-mi compuneam fără să vreau anunţuri pentru ziare şi mă gândeam la posturi noi. Nu consideram necesar să pun oprelişte acestor gânduri, căci într-o bună zi puteau să rodească.

Domnul Rochester lipsea de mai bine de două săptămâni, când poştaşul îi aduse doamnei Fairfax o scrisoare.

— E de la stăpân, spuse ea uitându-se de unde fusese trimisă. Cred că acum o să ştim dacă să-i aşteptăm sau nu întoarcerea.

Şi în timp ce ea rupse sigiliul şi citi atent scrisoarea, eu continuai să-mi beau cafeaua (eram la micul dejun); era fierbinte şi acestui fapt i-am atribuit roşeaţa puternică ce-mi urcă brusc în obraji. Dar n-am vrut să mă gândesc de ce îmi tremura mâna şi de ce am vărsat fără voie jumătate din conţinutul ceştii în farfurie.

— Ei bine, uneori cred că suntem prea liniştite aici; dar acum avem ocazia de a fi destul de ocupate; cel puţin o vreme, spuse doamna Fairfax, continuând să ţină scrisoarea în faţa ochelarilor.

Înainte să-mi permit să-i cer o lămurire, i-am legat lui Adèle panglicile şorţuleţului, care se desfăcuseră; după ce i-am mai dat un cozonăcel cu stafide şi i-am umplut cana cu lapte, am spus pe un ton indiferent:

— Bănuiesc că domnul Rochester nu se întoarce prea curând, nu?

— Ba da – peste trei zile, aşa spune, asta înseamnă joia următoare; şi nu vine singur. Nu ştiu câte persoane elegante de la Leas îl însoţesc; îmi cere să pregătesc cele mai bune dormitoare, iar biblioteca şi saloanele să fie aranjate; în plus, eu trebuie să angajez ajutoare la bucătărie de la hanul George, din Millcote, şi de unde mai

pot. Iar doamnele îşi vor aduce cameristele şi domnii, valeţii – aşa că o să avem casa plină.

Apoi doamna Fairfax îşi termină în grabă micul dejun şi plecă repede să se apuce de treabă.

După cum prevăzuse, cele trei zile fură foarte ocupate. Consideram toate camerele de la Thornfield curate şi frumos aranjate, dar se pare că mă înşelasem. Veniseră trei femei să ajute la curăţenie. Toată casa a fost frecată şi periată; s-au lustruit oglinzile şi candelabrele, s-au spălat tablourile, s-a curăţat tapetul şi s-au bătut covoarele, s-au aprins focurile în dormitoare, iar cearşafurile şi pilotele au fost puse la aerisit. Nu mai văzusem niciodată aşa ceva şi nici n-am mai văzut vreodată de-atunci. Adèle alerga agitată în mijlocul tuturor acestor activităţi: pregătirile pentru primirea invitaţilor şi perspectiva sosirii lor păreau să o extazieze; a pus-o pe Sophie să cerceteze toate rochiţele sau *toilettes,* cum le spunea ea, să i le înfrumuseţeze pe cele care erau *passées*[97] şi să i le aerisească şi aranjeze pe cele noi. Cât despre ea, nu făcea decât să zburde prin camerele din faţă, să ţopăie în paturi şi să se întindă pe saltelele şi pernele mai mari şi mai mici, aşezate una peste alta în faţa focurilor mari, care vuiau în cămine. Fu scutită de lecţii; doamna Fairfax mă rugase stăruitor să stau pe lângă ea şi toată ziua eram în cămară, ajutându-le (sau stânjenindu-le) pe ea şi pe bucătăreasă, învăţând să fac cremă de ouă, plăcinte cu brânză şi aluaturi franţuzeşti, să pregătesc vânatul pentru friptură şi să ornez platourile cu deserturi.

Invitaţii erau aşteptaţi să sosească joi după-amiază, înainte de cina de la ora şase. În acele zile nu am avut timp să-mi întreţin himerele şi cred că am fost la fel de activă şi de veselă ca toată lumea, sigur, nu atât cât Adèle. Şi totuşi, când şi când, veselia îmi dispărea şi, fără

[97] Demodate (în franceză, în original).

să vreau, mă cufundam din nou în îndoieli şi presimţiri sumbre şi presupuneri întunecate. Aceasta se întâmpla când vedeam uşa de la scara ce ducea la al treilea cat (care în ultimul timp fusese mereu încuiată) deschizându-se încet şi lăsând să treacă silueta lui Grace Poole, cu boneta curată, şorţul alb şi basmaua, când o priveam alunecând de-a lungul coridorului, cu zgomotul paşilor liniştiţi înăbuşiţi de papucii de pâslă: când o vedeam uitându-se în dormitoarele pline de agitaţie şi zăpăceală – spunând ceva, poate, femeii care făcea curăţenie, despre cum trebuia curăţat grătarul căminului sau poliţa de marmură sau despre cum să scoată petele de pe mătasea ce acoperea pereţii – şi apoi trecând mai departe. Cobora astfel la bucătărie o dată pe zi, îşi mânca prânzul, fuma o pipă lângă vatră şi se întorcea la al treilea cat, ducându-şi cana de bere cu ea, ca să bea singură, în odaia ei întunecată. O singură oră din cele douăzeci şi patru ale zilei o petrecea cu servitorii; restul timpului rămânea într-o cameră joasă, cu lambriuri de stejar, acolo stătea şi cosea – şi probabil râdea singură, trist –, la fel de lipsită de tovarăşi ca un prizonier în temniţa sa.

Cel mai ciudat mi se părea că nimeni din casă, cu excepţia mea, nu-i băga în seamă obiceiurile şi nici nu se minuna de ele; nimeni nu discuta despre poziţia sau slujba ei, nimeni nu o compătimea pentru singurătatea şi izolarea ei. E adevărat că o dată am prins o frântură de discuţie între Leah şi una dintre chivuţe, având-o ca subiect pe Grace. Leah tocmai spusese ceva ce eu nu auzisem şi femeia remarcă:

— Cred că are un salariu bun, nu?

— Da, spuse Leah, aş vrea să am şi eu unul la fel de bun; nu că m-aş plânge, nu există zgârcenie la Thornfield, dar nu e nici a cincea parte din ce primeşte doamna Poole. Şi pune deoparte – la fiecare trei luni merge la banca din

Millcote. Nu m-aş mira să fi adunat destul cât să o ducă foarte bine dacă se hotărăşte să plece, dar bănuiesc că s-a obişnuit aici; şi apoi, n-are nici patruzeci de ani şi e suficient de puternică şi capabilă să facă orice. E prea curând să renunţe la treaba asta.

— E o servitoare bună, nu? zise femeia.

— Ah! Ştie ce are de făcut mai bine ca oricine, răspunse Leah cu subînţeles, şi nu oricine ar putea face tot ce face ea – cu toţi banii pe care îi primeşte.

— Aşa e! fu răspunsul. Mă întreb dacă stăpânul...

Femeia ar fi continuat, dar în acel moment Leah se întoarse şi mă văzu şi imediat îi dădu un cot tovarăşei sale.

— Nu ştie? o auzii pe femeie şoptind.

Leah clătină din cap şi discuţia se încheie desigur aici. Tot ce înţelesesem era că la Thornfield exista o taină şi că eu nu trebuia să o ştiu.

Ziua de joi sosi – toată treaba se terminase în seara precedentă; covoarele fuseseră aşezate, draperiile de pat atârnate, cuverturi de un alb strălucitor întinse pe paturi, măsuţele de toaletă aranjate, mobila lustruită, vasele umplute cu flori. Atât camerele, cât şi saloanele arătau proaspete şi strălucitoare. Şi holul fusese frecat; iar marea pendulă sculptată, ca şi treptele şi balustrada scării, erau aşa de lustruite, încât luceau precum sticla. În sufragerie pe bufet scânteia argintăria, iar în salon şi budoar, flori exotice se revărsau din vaze peste tot.

După-amiază, doamna Fairfax îşi puse cea mai bună rochie de satin negru, mănuşile şi ceasul de aur; căci rolul ei era să primească musafirii – să conducă doamnele în camerele lor şi toate celelalte. Şi Adèle voia să fie îmbrăcată frumos, deşi mă gândeam că nu prea avea şansa să fie prezentată invitaţilor, cel puţin în acea zi. Totuşi, ca să-i fac pe plac, i-am dat voie lui Sophie să-i

pună una dintre rochiţele ei scurte de muselină. Cât despre mine, nu era nevoie să schimb ceva în înfăţişarea mea; eram convinsă că nu mi se va cere să-mi părăsesc sanctuarul – sala de studiu; căci acum devenise un sanctuar pentru mine – „un adăpost atât de plăcut în vremuri de nevoie”[98].

Fusese o zi de primăvară blândă şi senină, una dintre acele zile de la sfârşitul lui martie sau începutul lui aprilie care strălucesc deasupra pământului ca nişte vestitori ai verii. Era pe sfârşite acum, dar şi seara era caldă, aşa că lucram în sala de studiu cu fereastra deschisă.

— Se face târziu, spuse doamna Fairfax, intrând agitată. Mă bucur că am cerut să se servească cina la un ceas după ora menţionată de domnul Rochester în scrisoare, căci e trecut de şase acum. L-am trimis pe John până la poartă, să se uite dacă se zăreşte ceva pe drum – de acolo se vede până departe spre Millcote. Se duse spre fereastră. Uite-l! spuse ea. Ei, John (aplecându-se peste pervaz), ai vreo veste?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. O să fie aici cam în zece minute.

Adèle se repezi la fereastră. O urmai, având grijă să stau într-o parte, astfel încât, ascunsă de draperie, să pot vedea fără să fiu văzută.

Cele zece minute pe care le socotise John părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auziră roţile; patru călăreţi apărură în galop pe alee, urmaţi de două trăsuri deschise. Valuri care fluturau şi pene ce tremurau în vânt umpleau trăsurile; doi dintre cavaleri erau tinerei şi chipeşi; al treilea era domnul Rochester, pe calul său negru Mesrour[99], cu Pilot ţopăind în faţa lui; alături de el călărea o doamnă şi ei doi se aflau în fruntea grupului. Costumul ei de călărie purpuriu atingea aproape pământul, iar vălul ei

---

[98] Cf. *Psalmi,* 46:1.

plutea purtat de vânt; amestecate printre cutele transparente ale vălului şi lucind prin ele, se vedeau bucle negre bogate şi strălucitoare.

— Domnişoara Ingram! exclamă doamna Fairfax şi se grăbi spre postul ei de jos.

Cavalcada urmă curba aleii şi dispăru după colţul casei; nu-i mai văzui. Adèle ceru acum să se ducă jos, dar am luat-o pe genunchi şi i-am dat de înţeles că în nici un caz nu trebuie să se gândească să apară în faţa doamnelor – nici acum, şi nici altădată – dacă nu era chemată în mod special, că domnul Rochester s-ar supăra etc. etc. Auzind aceasta, „vărsă câteva lacrimi fireşti”[100], dar cum îmi luasem un aer grav, consimţi în cele din urmă să şi le şteargă.

Acum se auzea în hol o agitaţie veselă: tonurile grave ale domnilor se amestecau armonios cu accentele de râs argintii ale doamnelor; şi deasupra tuturor, deşi nu foarte tare, răsuna vocea sonoră a stăpânului de la Thornfield, urându-le oaspeţilor săi distinşi şi eleganţi bun venit sub acoperişul casei sale. Apoi, paşi uşori urcară scările şi străbătură coridorul; se auziră râsete uşoare şi vesele, uşi care se deschid şi se închid, şi apoi o lungă tăcere.

— *Elles changent de toilettes,* spuse Adèle, care ascultase cu atenţie fiecare mişcare, iar acum ofta. *Chez maman, quand il y avait du monde, je les suivais partout, au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames, et c'était si amusant: comme cela on apprend*[101].

— Nu ţi-e foame, Adèle?

---

[99] În *O mie şi una de nopţi,* Mesrour este călăul de la curtea lui Harun al-Raşid.

[100] Cf. Millon, *Paradisul pierdut,* XII, 645, descriind părăsirea Edenului de către Adam şi Eva.

— *Mais oui, Mademoiselle: voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé*[102].

— Ei, atunci, cât timp doamnele sunt în camerele lor, o să încerc să mă duc jos să-ţi aduc ceva de mâncare.

Şi ieşind cu grijă din refugiul meu, m-am îndreptat spre scara de serviciu, care ducea direct la bucătărie. Acolo totul era înfierbântat şi în mişcare; supa şi peştele erau aproape gata, iar bucătăreasa stătea aplecată peste creuzetul ei, într-o atitudine şi o stare de spirit ce ameninţau să explodeze dintr-o clipă în alta. În holul servitorilor, doi vizitii şi trei valeţi stăteau în picioare sau aşezaţi în jurul focului; cameristele cred că erau sus, cu stăpânele lor; noii servitori care fuseseră aduşi de la Millcote se agitau pretutindeni. Păşind prin acest haos, am ajuns în cele din urmă la cămară, de unde am luat nişte carne rece de pui, o chiflă, câteva tarte, câteva farfurii, un cuţit şi o furculiţă – şi cu această pradă m-am retras în grabă. Ajunsesem pe coridor şi tocmai închideam uşa din spate, când un murmur sonor mă avertiză că doamnele se pregăteau să iasă din camerele lor. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lângă uşile lor şi fără să risc să fiu surprinsă cu mâncarea în braţe; aşa că am rămas nemişcată în acest capăt al coridorului care, neavând ferestre, era întotdeauna cufundat în umbră – o umbră adâncă acum, căci soarele apusese şi se lăsase întunericul.

Curând, camerele fură părăsite de frumoasele lor locatare; una după alta ieşiră vesele şi graţioase,

---

[101] „Îşi schimbă toaletele... Acasă la mama, când aveam invitaţi, îi urmam peste tot, din salon până în camerele lor; adeseori le urmăream pe cameriste aranjând coafurile şi toalete doamnelor, şi asta era interesant: aşa se învaţă." (în franceză, în original).

[102] „Ba, da, domnişoară; sunt cinci sau şase ore de când n-am mai mâncat." (în franceză în original).

înveşmântate în rochii ce sclipeau lucioase în amurg. Rămaseră pentru o clipă grupate la celălalt capăt al coridorului, discutând cu o vioiciune dulce şi calmă: apoi coborâră scările, la fel de puţin zgomotoase precum o negură strălucitoare ce alunecă spre poalele unui deal. Apariţia lor mă impresionă prin eleganţa sa aristocratică, aşa cum nu mai văzusem până atunci.

Am găsit-o pe Adèle trăgând cu ochiul prin uşa sălii de studiu, pe care o ţinea întredeschisă.

— Ce doamne frumoase! strigă ea în engleză. Oh, tare aş vrea să mă duc la ele! Credeţi că domnul Rochester o să ne cheme curând după cină?

— Nu, chiar nu cred; domnul Rochester are alte lucruri la care să se gândească acum. Uită în seara asta de doamne, o să le vezi mâine; acum mănâncă.

Îi era într-adevăr foame, aşa că puiul şi tartele îi abătură atenţia pentru un timp. Era un lucru bun că reuşisem să iau acea mâncare, căci altfel, atât Adèle, cât şi eu şi Sophie, pe care am invitat-o la masa noastră, am fi putut rămâne nemâncate, căci toată lumea era prea ocupată pentru a se gândi şi la noi. Desertul fu servit abia după ora nouă şi la zece, valeţii încă mai alergau încoace şi-ncolo cu tăvi şi ceşti de cafea. I-am dat voie lui Adèle să se ducă la culcare mai târziu decât de obicei, căci îmi declară că nu putea să doarmă cu uşile care se tot deschideau şi închideau şi lumea care se agita. Şi-apoi, adăugă ea, ar putea veni un mesaj de la domnul Rochester tocmai când era dezbrăcată, *„et alors quel dommage!”*[103]

I-am spus poveşti atâta timp cât a avut răbdare să le asculte; şi apoi, ca o schimbare, am scos-o pe coridor. Lampa de aici era acum aprinsă şi o amuza să se uite peste balustradă la servitorii care alergau în toate părţile. Târziu în noapte, din salon, unde fusese dus pianul, se auzi

---

[103] Şi atunci, ce păcat ar fi! (în franceză, în original).

sunetul muzicii; Adèle şi cu mine ne aşezarăm pe ultima treaptă de sus a scării să ascultăm. Curând, o voce se uni cu tonurile pline ale instrumentului: era o femeie care cânta, iar glasul ei era atât de dulce! Bucata solo fu urmată de un duet şi apoi de mai multe voci: un murmur vesel de conversaţie umplea intervalele. Am ascultat îndelung: brusc mi-am dat seama că urechea mea era concentrată să analizeze sunetele amestecate, încercând să distingă în învălmăşeala de glasuri pe cel al domnului Rochester; şi când îl desluşi, ceea ce se întâmplă curând, se strădui să pună sunetele pe care distanţa le făcea neclare în cuvinte.

Ceasul bătu ora unsprezece. M-am uitat la Adèle, care stătea cu capul rezemat de umărul meu; pleoapele îi cădeau grele, aşa că am a luat-o în braţe şi am dus-o la culcare. Era aproape unu când musafirii se retraseră în camerele lor.

A doua zi a fost la fel de frumoasă ca şi cea precedentă; invitaţii au dedicat-o unei excursii într-un loc din împrejurimi. Au plecat devreme, înainte de amiază, unii călare, restul în trăsuri; le-am privit atât plecarea, cât şi întoarcerea. Domnişoara Ingram, la fel ca şi înainte, era singura doamnă călare; şi tot ca şi înainte, domnul Rochester galopa alături de ea: cei doi călăreau puţin mai departe de ceilalţi. I-am atras atenţia asupra acestui fapt doamnei Fairfax, care stătea lângă mine la fereastră.

— Ai spus că probabil nu se gândesc să se căsătorească, remarcai eu, dar vezi că domnul Rochester o preferă în mod clar celorlalte doamne.

— Da, cred că aşa e; fără îndoială, o admiră.

— Şi ea pe el, adăugai eu. Uită-te cum îşi înclină capul spre el, ca şi cum ar discuta în taină! Tare aş vrea să-i zăresc chipul, încă nu l-am văzut.

— O să o vezi în seara aceasta, răspunse doamna Fairfax. I-am spus în treacăt domnului Rochester cât îşi doreşte Adèle să fie prezentată doamnelor şi el mi-a zis: „Oh, las-o să vină în sufragerie după cină şi cere-i domnişoarei Eyre să o însoţească.”

— Da – a spus asta doar din politeţe, sunt convinsă că nu trebuie să mă duc, am răspuns eu.

— Eu i-am spus că nu eşti obişnuită cu societatea şi că nu cred că ţi-ar plăcea să apari în faţa unui grup atât de vesel – doar necunoscuţi; şi el mi-a răspuns, în felul lui repezit: „Prostii! Dacă refuză, spune-i că asta e dorinţa mea şi dacă tot se încăpăţânează, spune-i că o să vin eu după ea.”

— N-o să-i pricinuiesc neplăcerea asta, am replicat eu. O să mă duc, dacă altfel nu se poate; dar tare nu-mi place. O să fii şi dumneata acolo, doamnă Fairfax?

— Nu, l-am rugat să-mi îngăduie să nu vin şi a acceptat. O să-ţi spun eu ce să faci ca să eviţi stânjeneala de a-ţi face o intrare solemnă, cel mai neplăcut lucru în acest caz. Trebuie să te duci în salon când e gol, înainte ca doamnele să plece de la masă; alege-ţi un loc într-un colţişor liniştit care-ţi place. Nu trebuie să stai mult după ce intră domnii, dacă nu vrei; aşteaptă să te vadă domnul Rochester că eşti acolo şi apoi strecoară-te afară – nimeni n-o să te observe.

— Crezi că o să stea mult aici?

— Două sau trei săptămâni poate, oricum, nu mai mult. După vacanţa de Paşti, Sir George Lynn, care a fost ales recent membru al Parlamentului pentru Millcote, va trebui să se ducă la Londra pentru a-şi prelua funcţia; cred că domnul Rochester îl va însoţi – chiar mă mir că a stat deja atât de mult la Thornfield.

Am văzut, destul de agitată, că se apropie ora când trebuia să mă îndrept cu eleva mea către salon. Adèle

fusese într-o stare de extaz toată ziua după ce auzise că în acea seară urma să fie prezentată doamnelor; şi nu se potoli decât atunci când Sophie începu să o îmbrace. Apoi, importanţa operaţiunii o calmă pe deplin; şi când buclele ei fură aranjate în mănunchiuri strălucitoare, după ce-şi puse rochiţa de satin roz şi-şi legă în talie eşarfa lată cu nod bufant, apoi îşi trase mănuşile de dantelă, Adèle îşi luă un aer grav, ca al unui judecător. Nu era nevoie să-i mai atrag atenţia să nu-şi şifoneze rochiţa: după ce fu îmbrăcată, se aşeză afectată pe scăunelul ei, având grijă să-şi ridice poalele de satin ca să nu se mototolească, şi mă asigură că nu se va mişca de acolo până nu eram şi eu gata. Şi am fost, foarte repede: mi-am pus cea mai bună rochie pe care o aveam (cea gri-argintie, cumpărată pentru nunta domnişoarei Temple şi pe care n-o mai purtasem de atunci), mi-am întins bine părul şi mi-am prins singura podoabă, broşa cu perlă. Apoi am coborât amândouă.

Din fericire, mai exista o intrare în salon în afară de cea prin sufragerie, unde toată lumea era aşezată la masă. Salonul era gol; un foc vesel ardea tăcut în căminul de marmură şi lumânările de ceară străluceau într-o linişte caldă, printre superbele flori cu care erau împodobite mesele. Draperia purpurie din arcadă era trasă; deşi doar ea ne despărţea de grupul din sufrageria alăturată, acesta vorbea atât de încet, încât nu se putea distinge nimic din conversaţia lor, cu excepţia unui murmur liniştitor.

Adèle, care părea să fie încă sub impresia solemnităţii momentului, se aşeză fără un cuvânt pe taburetul pe care i-l arătasem. Eu m-am retras în nişa de la fereastră şi, după ce am luat o carte de pe o măsuţă din apropiere, m-am aşezat pe banchetă şi am început să citesc. Adèle îşi aduse scăunelul lângă mine şi curând îmi atinse genunchiul.

— Ce e, Adèle?

— *Est-ce que je ne puis pas prendre une seule de ces fleurs magnifiques, Mademoiselle? Seulement pour compléter ma toilette*[104].

— Te gândeşti prea mult la această *toilette* a ta, Adèle; o să-ţi dau totuşi o floare.

Şi am luat un trandafir dintr-o vază şi i l-am prins în eşarfa din talie. Ea scoase un oftat de imensă satisfacţie, ca şi cum cupa ei de fericire era acum plină. Mi-am întors faţa ca să-mi ascund zâmbetul pe care nu mi l-am putut stăpâni: era ceva comic, dar şi dureros în devoţiunea sinceră şi înnăscută pe care micuţa pariziană o manifesta pentru îmbrăcăminte.

Acum se auzi zgomotul înăbuşit al celor care se ridicau de la masă; draperia fu trasă sub arcadă şi se văzu sufrageria, cu candelabrul său luminat revărsându-şi strălucirea pe un superb serviciu din argint şi cristal ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apăru în arcadă, intră şi draperia căzu la loc în spatele lor.

Nu erau decât opt; dar când au pătruns în încăpere, am avut impresia că sunt mult mai multe. Unele dintre ele erau înalte; multe erau îmbrăcate în alb; şi toate aveau rochii foarte largi, ce păreau să le mărească silueta, aşa cum ceaţa amplifică dimensiunile lunii. M-am ridicat şi am făcut o reverenţă: câteva şi-au înclinat capul drept răspuns, celelalte doar m-au privit lung.

Se răspândiră prin cameră şi mişcările lor uşoare şi vii îmi amintiră de un stol de păsări cu pene albe. Unele dintre ele se tolăniră pe sofale şi otomane; câteva se aplecară deasupra meselor şi cercetară florile şi cărţile; restul se adunară în jurul focului; toate vorbeau pe un ton coborât, dar clar, care părea ceva obişnuit pentru ele. Le-

---

[104] Nu pot să iau una dintre florile astea superbe, domnişoară? Doar pentru a-mi completa toaleta? (în franceză în original).

am aflat mai târziu numele şi le-aş putea menţiona chiar şi acum.

Mai întâi, erau doamna Eshton şi două dintre fiicele ei. Ea fusese în mod clar o femeie frumoasă şi se ţinea încă bine. Dintre fiicele ei, cea mai mare, Amy, era destul de măruntă; naivă şi copilăroasă la faţă şi în purtare şi nostimă ca înfăţişare – rochia ei albă de muselină, încinsă cu o eşarfă albastră, îi venea foarte bine. Cea de-a doua, Louise, era mai înaltă, cu o siluetă mai elegantă, cu o faţă înaltă, frumoasă, ceea ce francezii numesc *minois chiffonné*[105]*;* ambele surori aveau pielea albă ca laptele.

Lady Lynn era o femeie voinică în jur de patruzeci de ani; dreaptă, cu un aer trufaş, îmbrăcată somptuos într-o rochie de satin cu ape: părul ei întunecat strălucea sub umbra unei pene azurii, încins cu o diademă de pietre preţioase.

Soţia colonelului Dent era mai puţin elegantă, dar mi s-a părut mai distinsă. Era subţirică şi avea o faţă palidă şi blândă şi părul blond. Rochia ei de satin negru, şalul din dantelă străină şi podoabele ei de perle mi-au plăcut mai mult decât strălucirea de curcubeu a lui Lady Lynn.

Dar cele mai distinse – poate şi fiindcă aveau statura cea mai impunătoare – erau văduva lady Ingram şi fiicele ei, Blanche şi Mary. Toate trei erau nişte femeie foarte înalte. Văduva avea probabil între patruzeci şi cincizeci de ani; silueta ei era încă frumoasă; părul (cel puţin la lumina lumânărilor) era încă negru, iar dinţii păreau perfecţi. Cei mai mulţi ar fi considerat-o o femeie superbă pentru vârsta ei; şi aşa şi era, fără îndoială, din punct de vedere fizic; dar avea un aer de trufie aproape de nesuportat în ţinută şi pe chip. Avea trăsături romane şi o bărbie dublă ce dispărea într-un gât gros ca o coloană; aceste trăsături mi se părură

[105] Delicată şi atrăgătoare, deşi cu trăsături neregulate (în franceză, în original).

nu numai umflate şi întunecate, dar chiar şi brăzdate de mândrie, iar bărbia era susţinută de acelaşi principiu, într-o poziţie de o verticalitate nefirească. La fel, avea o privire aprigă şi dură, care îmi amintea de cea a doamnei Reed; vorbea tare şi răspicat; vocea ei era adâncă, afectată şi cu inflexiuni autoritare – într-un cuvânt, insuportabilă. O rochie de catifea purpurie şi un şal dintr-o ţesătură indiană cu fir de aur, răsucit într-un turban, îi confereau (credea ea) o demnitate cu adevărat imperială.

Blanche şi Mary aveau aceeaşi statură – drepte şi înalte precum plopul. Mary era prea slabă pentru înălţimea ei; dar Blanche avea trupul unei amazoane. Desigur, am privit-o cu un interes deosebit. În primul rând voiam să văd dacă înfăţişarea ei corespundea descrierii doamnei Fairfax; în al doilea rând, dacă semăna cât de cât cu miniatura pe care i-o pictasem; iar în al treilea rând – iată, am spus-o! –, dacă era aşa cum îmi imaginam că ar putea fi pe placul domnului Rochester.

În ceea ce priveşte înfăţişarea, corespundea în detaliu atât cu portretul meu, cât şi cu descrierea făcută de doamna Fairfax. Bustul frumos, umerii rotunzi, gâtul graţios, ochii întunecaţi şi buclele negre erau acolo; dar faţa? Faţa ei arăta la fel ca a mamei sale, dar mai tânără şi fără riduri: aceeaşi frunte groasă, aceleaşi trăsături semeţe, aceeaşi mândrie. Dar nu era mândria întunecată a mamei – ea râdea întruna, iar râsul ei era sarcastic, la fel ca şi expresia obişnuită a buzelor arcuite dispreţuitor.

Se spune că inteligenţa este conştientă de sine: nu ştiu dacă domnişoara Ingram era inteligentă, dar era conştientă de sine – chiar *foarte* conştientă de sine. Începu să discute cu blânda doamnă Dent – despre botanică. Doamna Dent nu studiase acea ştiinţă, deşi, după cum spunea, îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice”. Domnişoara Ingram o studiase şi îi folosea vocabularul cu

un aer plin de importanţă. Îmi dădui imediat seama că îşi cam bătea joc de doamna Dent, adică se amuza de ignoranţa ei; batjocura ei era poate iscusită, dar cu siguranţă nu dovedea bunătate. Cântă la pian – execuţia ei fu strălucită; cântă din gură – vocea ei era frumoasă; vorbi franţuzeşte cu mama ei – şi vorbea bine, curgător şi cu un accent perfect.

Mary avea o expresie mai blândă şi mai deschisă decât Blanche, trăsături mai dulci şi un ten ceva mai alb (domnişoara Ingram era smeadă precum o spaniolă) – dar Mary era lipsită de viaţă – faţa îi era inexpresivă, iar ochii nu aveau strălucire; nu avea nimic de spus şi, odată aşezată, rămase nemişcată ca o statuie într-o nişă. Cele două surori erau îmbrăcate într-un alb imaculat.

Credeam eu oare acum că domnişoara Ingram era o alegere posibilă a domnului Rochester? Nu ştiam – nu-i cunoşteam gusturile în materie de frumuseţe feminină. Dacă îi plăcea genul maiestuos, ea era chiar acest gen, desăvârşită, plină de viaţă. Majoritatea domnilor ar admira-o, mi-am spus eu, şi deja avusesem o dovadă că şi *el* o admira; pentru a îndepărta şi ultima umbră de îndoială, mai rămânea doar să-i văd împreună.

Nu trebuie să crezi, cititorule, că în tot acest timp Adèle rămăsese nemişcată pe scăunelul ei, la picioarele mele. Nicidecum! Când doamnele intrară, ea se ridică, le ieşi în întâmpinare, făcu o reverenţă graţioasă şi spuse cu gravitate:

— *Bonjour, mesdames*[106].

Şi domnişoara Ingram se uită la ea cu un aer ironic şi exclamă:

— Oh, ce păpuşică!

Lady Lynn remarcase:

---

[106] Bună ziua, doamnelor! (în franceză, în original).

— Cred că e pupila domnului Rochester – micuţa franţuzoaică de care vorbea.

Doamna Dent o luase cu blândeţe de mână şi o sărutase. Amy şi Louisa Eshton strigară într-o singură voce:

— Ce scumpete de copil!

Şi apoi o chemaseră să se aşeze pe sofa, unde stătea acum comod între ele, sporovăind când în franceză, când într-o engleză stricată, absorbind nu numai atenţia tinerelor domnişoare, ci şi pe cea a doamnei Eshton şi a lui lady Lynn şi fiind răsfăţată după pofta inimii.

În cele din urmă este adusă cafeaua şi domnii sunt invitaţi şi ei în salon. Eu rămân în umbră – dacă poate exista umbră în această încăpere luminată strălucitor; draperia de la fereastră mă ascunde pe jumătate. Din nou draperia din arcadă se trage şi intră domnii. Apariţia lor în grup, la fel ca şi a doamnelor, este foarte impresionantă: sunt toţi îmbrăcaţi în negru; majoritatea sunt înalţi, unii tineri. Henry şi Frederick Lane sunt într-adevăr nişte tineri foarte arătoşi, iar colonelul Dent este un bărbat ce impune prin aerul său de militar. Domnul Eshton, magistratul comitatului, este un adevărat domn, cu părul aproape complet alb, cu sprâncenele şi favoriţii încă negri, care îi dau oarecum o înfăţişare de „*père noble de théâtre*”[107]. Lordul Ingram, la fel ca şi surorile sale, este foarte înalt şi, tot ca şi ele, chipeş; dar are privirea apatică şi indiferentă a lui Mary. Se remarcă mai degrabă prin membrele sale lungi, decât printr-un sânge iute şi prin vigoarea creierului.

Şi unde este domnul Rochester?

El intră ultimul; nu mă uit la arcadă şi totuşi îl văd intrând. Încerc să-mi concentrez atenţia asupra navetelor, asupra punguţei pe care o împletesc – aş vrea să mă gândesc doar la lucrul din mâinile mele, să văd doar

[107] Tată nobil, dintr-o piesă de teatru (în franceză, în original).

mărgelele argintii şi firele de mătase din poala mea; în schimb, în faţa ochilor mei e silueta lui şi fără să vreau mi-aduc aminte de clipa în care am văzut-o ultima oară – chiar după ce îi făcusem ceea ce el considera un mare serviciu, iar el, ţinându-mi mâna într-a lui şi uitându-se la mine, mă privea cu ochi ce dezvăluiau o inimă plină, dornică să se reverse, în a cărei emoţie jucam şi eu un rol. Cât de aproape fusesem de el în acel moment! Ce se întâmplase de atunci pentru a ne schimba poziţia unuia faţă de celălalt? Şi totuşi, acum, cât de departe, cât de înstrăinaţi eram! Atât de înstrăinaţi, încât nici nu mă aşteptam să se apropie de mine să-mi vorbească. Nici nu m-am mirat când, fără să-mi arunce o privire, s-a aşezat în celălalt capăt al încăperii şi a început să discute cu câteva dintre doamne.

Când am văzut că atenţia lui era îndreptată asupra lor şi că mă puteam uita fără să fiu observată, ochii mei au fost atraşi involuntar de faţa lui: nu-mi puteam controla pleoapele care se ridicau, pentru ca irisul să se fixeze asupra lui. Priveam şi privitul îmi crea o plăcere deosebită – o plăcere adâncă, dar dureroasă: aur curat, cu tăişul de oţel al agoniei, plăcerea pe care o simte un om însetat care ştie că fântâna până la care s-a târât este otrăvită şi totuşi se apleacă şi bea apa divină.

Este foarte adevărat că „frumuseţea este în ochii celui ce priveşte”. Faţa măslinie, palidă a stăpânului meu, fruntea sa pătrată şi lată, sprâncenele negre şi dese, ochii adânci, trăsăturile puternice, gura hotărâtă şi încăpăţânată – toate trădând energie, hotărâre, voinţă – nu erau frumoase, conform canoanelor; dar pentru mine erau mai mult decât frumoase – mă atrăgeau, puseseră stăpânire pe mine, îmi furau sentimentele asupra cărora nu mai aveam nici o putere şi le încătuşau în puterea lui. Nu voisem să-l iubesc şi tu ştii, cititorule, cât am luptat să

smulg din sufletul meu mugurii iubirii care înfloriseră acolo; iar acum, văzându-l iarăşi, ei au renăscut brusc, verzi şi puternici! Mă făcea să-l iubesc fără să se uite la mine. L-am comparat cu invitaţii săi. Ce însemna graţia curtenitoare a celor doi domni Lynn, eleganţa molatică a lordului Ingram, chiar şi distincţia de militar a colonelului Dent, în comparaţie cu aspectul lui de vigoare înnăscută şi forţă reală? Nu-mi plăcea înfăţişarea şi nici expresia celorlalţi; dar îmi puteam imagina că majoritatea celor ce-i priveau îi considerau atrăgători, chipeşi, impunători – în timp ce pe domnul Rochester îl vedeau ca pe un bărbat cu trăsături aspre şi un aer trist. I-am văzut zâmbind, râzând – dar asta n-a însemnat nimic pentru mine, căci sclipirea lumânărilor avea tot atâta suflet cât zâmbetul lor, iar clinchetul clopoţelului tot atâta înţeles cât râsul lor. L-am văzut pe domnul Rochester zâmbind; trăsăturile lui aspre se îndulciră, ochii îi deveniră blânzi şi strălucitori, privirea lor dulce şi cercetătoare. În acel moment vorbea cu Louisa şi Amy Eshton. Am fost mirată să le văd primind cu calm acea privire care mie mi se părea atât de pătrunzătoare, căci mă aşteptam să-şi lase ochii în jos, să se înroşească; şi totuşi m-am bucurat când am descoperit că ele nu erau în nici un fel tulburate. „El nu e pentru ele ceea ce este pentru mine”, mi-am spus eu. „El nu face parte dintre ei. Cred că seamănă cu mine – sunt sigură că e aşa – mă simt aidoma lui – îi înţeleg limbajul chipului şi al mişcărilor; deşi rangul şi averea ne despart atât de limpede, există ceva în creierul şi inima mea, în sângele şi nervii mei care mă face egala lui. Am spus eu oare, în urmă cu câteva zile, că singura mea legătură cu el era faptul că-mi primeam salariul din mâna lui? Mi-am interzis eu să mă gândesc la el altfel decât ca la un stăpân care mă plăteşte? E o blasfemie împotriva naturii! Fiecare sentiment bun, adevărat şi puternic pe care îl am se îndreaptă din impuls

către el. Ştiu că trebuie să-mi ascund sentimentele şi să-mi înăbuş speranţa; trebuie să nu uit că nu poate să-i pese prea mult de mine. Căci atunci când spun că sunt egala lui nu înseamnă că am forţa lui de a se impune şi farmecul lui de a atrage; înţeleg doar că am anumite gusturi şi simţăminte asemănătoare cu ale lui. Trebuie deci să-mi repet întruna că suntem pe veci despărţiţi – şi totuşi, atâta timp cât respir şi gândesc, trebuie să-l iubesc.”

Se serveşte cafeaua. De când au intrat domnii, doamnele au devenit vioaie precum nişte ciocârlii: conversaţia e tot mai însufleţită şi mai veselă. Colonelul Dent şi domnul Eshton discută despre politică, iar soţiile lor ascultă. Cele două văduve trufaşe, Lady Lynn şi Lady Ingram, stau la taclale. Sir George – pe care, apropo, am uitat să îl descriu: un nobil de ţară foarte voinic şi cu un aspect înfloritor – stă în picioare în faţa lor, cu o ceaşcă de cafea în mână, şi intervine când şi când în discuţie. Domnul Frederick Lynn s-a aşezat lângă Mary Ingram şi îi arată gravurile dintr-un superb volum[108]: ea se uită, zâmbeşte uneori, dar nu pare a spune prea multe. Înaltul şi flegmaticul Lord Ingram stă rezemat cu braţele încrucişate de spătarul fotoliului micuţei şi veselei Amy Eshton; ea are privirea ridicată spre el şi sporovăieşte ca o pitulice – îl place mai mult decât pe domnul Rochester. Henry Lynn a pus stăpânire pe o canapea la picioarele Louisei, pe care o împarte cu Adèle: încearcă să vorbească în franceză cu ea şi Louisa râde de gafele lui. Cu cine va face perecheBlanche Ingram? Ea stă în picioare singură lângă o masă, aplecată graţios peste un album[109]. Pare că

---

[108] Echivalentul din secolul al XIX-lea al cărţii de pe măsuţa de cafea.

[109] În care domnii şi doamnele din înalta societate adunau contribuţii mai mult sau mai puţin literare sau artistice din partea cât mai multor prieteni şi „celebrităţi literare”.

aşteaptă să fie căutată, dar nu vrea să aştepte prea mult şi-şi alege singură un partener.

Domnul Rochester, după ce a plecat de lângă domnişoarele Eshton, stă lângă foc la fel de singur cum e ea lângă măsuţă; ea îl abordează, luând loc de cealaltă parte a căminului.

— Domnule Rochester, credeam că nu-ţi plac copiii.

— Nici nu-mi plac.

— Atunci, ce ţi-a venit să te ocupi de păpuşica asta (arătând spre Adèle)? De unde ai cules-o?

— N-am cules-o, mi-a fost lăsată în grijă.

— Ar fi trebuit să o trimiţi la pension.

— Nu-mi puteam permite, pensioanele sunt foarte scumpe.

— Dar cred că ai o guvernantă pentru ea; am văzut o persoană însoţind-o – a plecat? Oh, nu! E tot acolo, în spatele draperiei de la fereastră. O plăteşti, desigur – aş crede că e la fel de scump ca şi pensionul – chiar mai scump, pentru că trebuie să le şi întreţii pe amândouă.

M-am temut – sau mai degrabă să spun că am sperat? – că aluzia la mine îl va face pe domnul Rochester să-şi arunce privirea către locul în care mă aflam şi m-am strâns fără să vreau şi mai mult în umbră; dar el nu şi-a întors ochii nici o clipă.

— Nu m-am gândit la asta, spuse el pe un ton indiferent, privind drept înainte.

— Nu – voi, bărbaţii, nu vă gândiţi niciodată la economie, nu sunteţi practici. Ar trebui să o auzi pe mama vorbind despre guvernante: cred că Mary şi cu mine am avut cel puţin o duzină în copilărie – jumătate dintre ele groaznice, iar restul ridicole, şi toate un adevărat coşmar – nu-i aşa, mamă?

— Ai spus ceva, scumpa mea?

Tânăra repetă întrebarea, adăugând o explicaţie.

— Draga mea, nu-mi pomeni de guvernante: simplul cuvânt mă enervează. Am suferit un adevărat martiriu din cauza nepriceperii şi mofturilor lor. Îi mulţumesc Cerului că am scăpat în sfârşit de ele!

Doamna Dent se aplecă spre cucernica doamnă şi îi şopti ceva la ureche. Din răspunsul acesteia am presupus că îi amintise faptul că în încăpere se afla cineva din acea categorie anatemizată.

— *Tant pis!*[110] spuse Înălţimea sa. Sper să îi fie de învăţătură! Apoi, pe un ton mai coborât, dar suficient de tare ca să o aud: Am observat-o, sunt o bună cunoscătoare a fizionomiilor şi pe chipul ei pot vedea toate defectele clasei sale.

— Şi care sunt acestea, doamnă? întrebă tare domnul Rochester.

— O să vă spun între patru ochi, replică ea, clătinându-şi de trei ori turbanul, într-un mod foarte semnificativ.

— Dar până atunci o să-mi dispară curiozitatea; *acum* vreau să ştiu!

— Întreab-o pe Blanche, e mai aproape de dumneata decât mine.

— Oh, nu-l trimite la mine, mamă! Nu am de spus decât un singur lucru despre întreaga tagmă: sunt o pacoste. Nu că aş fi suferit prea mult de pe urma lor: am avut grijă să schimb rolurile. Ce farse le-am jucat eu şi Theodore domnişoarei Wilson şi doamnei Grey şi lui *Madame* Joubert! Mary era întotdeauna prea somnoroasă ca să participe cu entuziasm la comploturile noastre. Cel mai tare ne-am distrat cu *Madame* Joubert: domnişoara Wilson era o biată fiinţă bolnăvicioasă, plângăcioasă şi posacă: pe scurt, nu merita să ne dăm osteneala cu ea; iar doamna Grey era grosolană şi insensibilă, nimic nu o impresiona. Dar biata *Madame* Joubert! Parcă o văd în izbucnirile ei de

---

[110] Cu atât mai rău! (în franceză în original).

furie, după ce o aduseserăm la disperare – ne vărsam ceaiul, fărâmiţam pâinea cu unt, ne aruncam cărţile până în tavan şi făceam un tămbălău de nedescris cu rigla pe masă, cu grătarul şemineului şi cu vătraiele. Theodore, îţi mai aduci aminte de zilele alea vesele?

— Daaa, să fii sigură că-mi aduc aminte, răspunse tărăgănat lordul Ingram. Şi biata bătrânică striga: „Oh, copii *vilains*[111]*!”* – apoi îi ţineam o predică despre îndrăzneala ei de a încerca să înveţe nişte şmecheri aşa de isteţi ca noi, când ea era o biată ignorantă.

— Aşa am făcut; şi ştii bine, Tedo, că te-am ajutat să-l chinui pe preceptorul tău, domnul Vining cel cu faţa lăptoasă – pastorul cu ţâfnă, cum îi spuneam noi. El şi domnişoara Wilson au cutezat să se îndrăgostească unul de celălalt – cel puţin asta am crezut eu şi Tedo: am surprins diverse ocheade tandre şi suspine pe care le-am interpretat ca dovezi ale unei *„belle passion”*[112] şi credeţi-mă că publicul a beneficiat curând de descoperirea noastră, de care ne-am folosit pentru a scoate din casă pacostele. Scumpa mamă, cum a aflat de treaba asta, şi-a dat seama că era o pornire imorală. Nu-i aşa, mamă?

— Cu siguranţă, scumpa mea. Şi am avut perfectă dreptate, să fii sigură de asta – există o mie de motive pentru care o relaţie amoroasă între o guvernantă şi un preceptor nu trebuie să fie tolerată nici o clipă într-o casă respectabilă, în primul rând.

— Oh, Doamnă, mamă, scuteşte-ne de listă! *Au reste*[113]*,* le cunoaştem cu toţii: pericolul unei exemplu prost pentru inocenţa copiilor; distracţie şi, prin urmare, o neglijare a datoriei din partea celor implicaţi într-o relaţie; aliere şi

---

[111] Răi (în franceză, în original).

[112] O mare pasiune (în franceză, în original).

[113] De altfel (în franceză, în original).

încredere mutuală; din care rezultă încrederea – însoţită de insolenţă –, apoi revolta generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram Park?

— Ai dreptate, floarea mea de crin, ca întotdeauna.

— Atunci nu mai trebuie să spunem nimic – schimbă subiectul.

Amy Eshton, care nu auzise sau nu voia să respecte această hotărâre, interveni cu vocea ei dulce, ca de copil:

— Louisa şi cu mine obişnuiam să ne distrăm şi noi pe seama guvernantei noastre; dar era o fiinţă atât de bună, încât suporta orice şi nimic nu o scotea din sărite. Nu se supăra niciodată pe noi, nu-i aşa, Louisa?

— Nu, niciodată: puteam face tot ce voiam – îi răscoleam biroul şi cutia de lucru şi îi întorceam pe dos sertarele – şi era atât de blândă din fire, încât ne dădea tot ce-i ceream.

— Acum, spuse domnişoara Ingram strâmbând din gură sarcastic, bănuiesc că o să auzim un rezumat al calităţilor şi defectelor tuturor guvernantelor noastre: pentru a evita o asemenea pedeapsă, propun din nou să schimbăm subiectul. Domnule Rochester, îmi sprijiniţi propunerea?

— Domnişoară, vă sprijin în această chestiune, ca şi în oricare alta.

— Atunci e de datoria mea să găsesc subiectul – şi iată-l. *Signore* Eduardo, eşti în voce în seara aceasta?

— *Donna* Bianca, dacă porunciţi să fiu, voi fi.

— Atunci, *signore*, îmi îndrept către dumneata suverana mea poruncă de a-ţi pregăti plămânii şi alte organe vocale, căci va fi nevoie de ele în serviciul meu regal.

— Cine n-ar vrea să fie un Rizzio pentru o Marie atât de divină?

— Dă-l încolo pe Rizzio! strigă ea, scuturându-şi capul plin de bucle şi îndreptându-se către pian. Părerea mea e că scripcarul David trebuie să fi fost un individ searbăd;

mai mult îmi place întunecatul Bothwell[114]; în mintea mea, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are un grăunte de diavol în el: şi istoria poată să spună ce vrea ea despre James Hepburn, dar eu cred că era exact tipul acela de erou-bandit, sălbatic şi pătimaş, căruia aş fi acceptat bucuroasă să-i dăruiesc mâna mea.

— Domnilor, aţi auzit? Şi care dintre noi seamănă mai bine cu Bothwell? strigă domnul Rochester.

— Aş zice că prima alegere ai fi dumneata, răspunse colonelul Dent.

— Pe onoarea mea, trebuie să-ţi mulţumesc, fu replica domnului Rochester.

Domnişoara Ingram, care se aşezase cu o graţie trufaşă în faţa pianului, aranjându-şi rochia albă ca zăpada cu un gest regesc, începu un preludiu scânteietor, continuând în acelaşi timp să vorbească. Părea să fie grozav de bine dispusă în seara aceea; atât cuvintele, cât şi aerul ei păreau menite a trezi nu numai admiraţia, cât şi uimirea audienţei – în mod evident ţinea să-i impresioneze pe toţi cu eleganţa şi îndrăzneala ei.

— Oh, aşa m-am săturat de tinerii din ziua de azi! exclamă ea, cântând mai departe la pian. Biete fiinţe plăpânde, care nu fac un pas dincolo de poarta casei părinteşti şi nici nu ajung până la ea fără permisiunea şi supravegherea mamei! Creaturi atât de preocupate să se îngrijească de feţele lor frumoase şi mâinile lor albe şi picioarele lor mici, ca şi cum un bărbat ar avea vreo legătură cu frumuseţea! Ca şi cum farmecul nu ar fi un privilegiu special al femeii – atributul şi moştenirea ei legitimă! Recunosc, o *femeie* urâtă este o pată pe chipul

---

[114] Cel de-al doilea soţ al reginei scoţiene Maria, Darnley, a fost responsabil pentru asasinarea lui David Rizzio, un cântăreţ italian care devenise secretarul şi probabil amantul ei. James Hepburn, conte de Bothwell, l-a asasinat pe Darnley şi s-a căsătorit cu regina în 1567.

strălucitor al creaţiei; dar în ceea ce-i priveşte pe *domni,* ei trebuie doar să se îngrijească să aibă putere şi curaj; şi deviza lor să fie: Vânează, împuşcă şi luptă – restul nu face nici cât o ceapă degerată. Aceasta ar fi deviza mea, dacă aş fi bărbat... Când o să mă mărit, continuă ea după o pauză pe care nimeni nu o întrerupse, sunt hotărâtă ca soţul meu să nu-mi fie rival, ci cu umilinţă să plece capul în faţa mea. Nu o să îngădui nici un concurent la tron; o să pretind o veneraţie deplină, devotamentul lui nu va fi împărţit între mine şi chipul pe care şi-l vede în oglindă. Acum cântă, domnule Rochester, şi eu te voi acompania.

— Mă supun întru totul, fu răspunsul lui.

— Atunci iată un cântec de corsar. Află că mă dau în vânt după corsari[115] şi de aceea cântă-l *con spirito*[116].

— Porunca dată de buzele domnişoarei Ingram ar însufleţi şi o cană cu lapte.

— Ai grijă, atunci – dacă nu-mi place, o să te fac de ruşine, arătându-ţi cum *trebuie* cântat.

— Asta înseamnă să-mi oferi o răsplată pentru lipsa de iscusinţă – o să mă străduiesc să greşesc.

— *Gardez-vous en bien*[117]*!* Dacă greşeşti dinadins, o să imaginez o pedeapsă pe măsură.

— Domnişoara Ingram ar trebui să fie îndurătoare, căci îi stă în putere să dea o pedeapsă pe care nici un biet muritor n-ar putea-o îndura.

— Ah! Explică-te! porunci domnişoara.

— Să-mi fie cu iertare, domnişoară, nu e nevoie de nici o explicaţie – inteligenţa dumitale deosebită trebuie să-ţi

---

[115] *Corsarul* lui Byron (1814) era extrem de popular şi curând a devenit un subiect de conversaţie la modă în saloane.

[116] Cu pasiune (în ital., în original).

[117] Ai grijă! (în franceză, în original).

spună că o singură încruntare pe frumosul dumitale chip va fi ca o pedeapsă capitală.

— Cântă! spuse ea şi aşezându-şi mâinile pe pian, începu un acompaniament plin de viaţă.

„Acum e momentul să mă furişez de aici”, mi-am spus eu, dar sunetele care umplură aerul m-au oprit în loc. Doamna Fairfax spusese că domnul Rochester avea o voce frumoasă – într-adevăr, aşa era, o voce de bas puternică şi dulce, în care îşi punea toate sentimentele, toată forţa –, găsindu-şi drumul de la ureche la inimă, unde trezea senzaţii ciudate. Am aşteptat până ce ultima vibraţie plină şi profundă se stinse – până ce murmurul conversaţiei, oprit pentru o clipă, îşi reluă cursul. Atunci mi-am părăsit colţul retras şi am ieşit din încăpere prin uşa laterală, aflată din fericire în apropiere. De acolo, un coridor îngustat ducea în hol; traversându-l, am observat că mi se desfăcuse sandala şi m-am oprit să mi-o prind, îngenunchind pe covoraşul de lângă scară. Am auzit uşa de la sufragerie deschizându-se; un domn ieşi. Ridicându-mă în grabă, m-am trezit faţă în faţă cu el – era domnul Rochester.

— Ce mai faci? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule.

— De ce n-ai venit să-mi vorbeşti în salon?

M-am gândit că aceeaşi întrebare i-o puteam pune şi eu, dar nu am vrut să-mi iau această libertate şi am răspuns:

— N-am vrut să vă deranjez, domnule, căci păreaţi a fi ocupat.

— Ce ai făcut în lipsa mea?

— Nimic deosebit – m-am ocupat de Adèle, ca de obicei.

— Şi te-ai albit şi mai mult la faţă – eşti mai palidă decât atunci când te-am văzut prima oară. Ce s-a întâmplat?

— Absolut nimic, domnule.

— Ai răcit în noaptea în care era să mă îneci?

— Nici gând.
— Întoarce-te în salon; ai plecat prea devreme.
— Sunt obosită, domnule.
Mă studie timp de un minut.
— Şi puţin tristă, zise el. De ce? Spune-mi.
— N-am nimic – nimic, domnule. Nu sunt tristă.
— Dar eu îţi spun că eşti; atât de tristă, încât câteva cuvinte în plus ţi-ar aduce lacrimi în ochi – chiar aşa, uite-ţi ochii acum, strălucind şi înotând în lacrimi, iar o picătură ţi-a alunecat de pe gene şi a căzut pe o dală. Dacă aş avea timp şi nu m-aş teme de flecăreala neroadă a vreunui servitor ce ar putea trece pe aici, aş şti eu ce înseamnă asta. Ei bine, în seara asta te iert; dar înţelege că atâta timp cât invitaţii mei sunt aici, vreau să vii în salon în fiecare seară. Aceasta este dorinţa mea, nu o nesocoti. Acum pleacă şi trimite-o pe Sophie după Adèle. Noapte bună, dra...
Se opri, îşi muşcă buzele şi mă părăsi brusc.

Capitolul III

Zilele se scurseră vesele la Thornfield, dar şi pline – cât de deosebite de primele trei luni de linişte, monotonie şi singurătate pe care le petrecusem sub acoperişul său! Toate sentimentele de tristeţe păreau acum alungate din casă, toate gândurile mohorâte erau uitate – peste tot era viaţă agitată cât era ziua de lungă. Nu puteai traversa acum coridorul, atât de tăcut înainte, şi nici intra în camerele din faţă, atât de goale până atunci, fără să întâlneşti o cameristă elegantă sau un valet spilcuit.
Bucătăria, cămara de provizii, holul servitorilor, holul de la intrare – şi ele erau animate; iar saloanele rămâneau goale şi tăcute doar când cerul albastru şi zilele luminoase ale unei blânde primăveri îi chemau pe invitaţi afară. Chiar

şi când vremea se strică şi ploaia căzu neîncetat timp de câteva zile, nimeni nu păru deprimat: jocurile de societate deveniră doar mai vesele şi mai variate, ca urmare a întreruperii amuzamentului de afară.

Mă întrebam ce aveau să facă în prima seară în care fu propusă o schimbare a distracţiei: se vorbea despre „jocul şaradelor”, dar eu, neştiutoare cum eram, n-am înţeles acest cuvânt. Servitorii au fost chemaţi, măsuţele pe rotile au fost îndepărtate, lumânările aşezate altfel, scaunele dispuse în semicerc în faţa arcadei. În vreme ce domnul Rochester şi ceilalţi domni dădeau indicaţii privind toate aceste schimbări, doamnele urcau şi coborau repede scările, sunând după cameristele lor. Doamna Fairfax fu chemată să dea informaţii despre şalurile, rochiile şi orice fel de draperii care se aflau în casă; iar unele dulapuri de la al treilea cat fură scotocite, iar conţinutul lor – jupoane de brocart şi pe cercuri, *sacques*[118] de satin, veşminte din mătase neagră lucioasă şi subţire, volane de dantelă pentru pălării şi multe altele – fu adus de cameriste jos; se făcu o selecţie, iar lucrurile alese au fost duse în budoarul din salon.

Între timp, domnul Rochester le chemase pe doamne în jurul lui, pentru a le alege pe cele care să facă parte din grupul său.

— Domnişoara Ingrim este cu mine, bineînţeles, spuse el.

Apoi le numi pe cele două domnişoare Eshton şi pe doamna Dent. Se uită la mine – întâmplător eram lângă el, căci tocmai prinsesem încuietoarea brăţării doamnei Dent, care se desfăcuse.

— Vrei să joci? mă întrebă el.

---

[118] Rochii largi, în special cu cute duble pornind de pe umeri şi pierzându-se în fustă, care erau la modă la jumătatea secolului al XVIII-lea.

Clătinai din cap. Nu insistă, deşi mă temusem că o va face, şi-mi permise să mă întorc în linişte la locul meu obişnuit.

El şi ajutoarele sale se retraseră în spatele draperiei; celălalt grup, condus de colonelul Dent, se aşeză pe scaunele dispuse în semicerc. Unul dintre domni, domnul Eshton, mă observă şi păru să propună să fiu invitată alături de ei, dar Lady Ingram se opuse imediat ideii.

— Nu, am auzit-o spunând, pare prea proastă pentru orice joc de felul acesta.

Curând se auzi un clopoţel şi draperia fu ridicată. În arcadă se vedea silueta masivă a lui Sir George Lynn, pe care domnul Rochester îl alesese tot pentru grupul său, înfăşurată într-un cearşaf alb; în faţa lui, pe o masă, stătea deschisă o carte mare, iar lângă el era Amy Eshton, înfăşurată în pelerina domnului Rochester, cu o carte în mână. Cineva nevăzut sună vesel un clopoţel şi Adèle (care insistase să fie alături de tutorele ei) apăru ţopăind, împrăştiind în jurul ei flori dintr-un coşuleţ pe care-l ducea pe braţ. Apoi se ivi superba siluetă a domnişoarei Ingrim, îmbrăcată în alb, cu un văl lung pe cap şi o coroană de trandafiri încununându-i fruntea; alături de ea mergea domnul Rochester şi amândoi se apropiară de masă. Îngenunchează, iar doamna Dent şi Louisa Eshton, şi ele îmbrăcate în alb, îşi luară locul în spatele lor. Urmă o ceremonie, într-o pantomimă în care era uşor de recunoscut o căsătorie. La terminarea ei, colonelul Dent şi cei de lângă el se consultară în şoaptă câteva minute, apoi colonelul strigă:

— Mireasă!

Domnul Rochester se înclină şi draperia fu lăsată în jos.

Trecu ceva timp până când se ridică din nou. Scena pe care o dezvălui fusese mult mai atent pregătită. Salonul, după cum am spus mai înainte, era cu două trepte mai sus

decât sufrageria, şi pe treapta de sus, pătrunzând cam cu doi metri în încăpere, se afla un bazin mare de marmură, pe care l-am recunoscut ca provenind din seră – unde stătea de obicei înconjurat de plante exotice şi plin de caraşi aurii – şi de unde fusese probabil adus cu destulă dificultate, din cauza mărimii şi greutăţii lui.

Aşezat pe covor lângă acest bazin se vedea domnul Rochester, înfăşurat în şaluri, cu un turban pe cap. Ochii lui întunecaţi, pielea smeadă şi trăsăturile sale păgâne se potriveau de minune cu costumul – arăta întocmai ca un emir oriental, mânuitorul sau victima unei corzi de arc[119]. Curând apăru domnişoara Ingram. Şi ea era înveşmântată după moda orientală: o eşarfă purpurie îi înfăşura mijlocul; o batistă brodată îi era înnodată la tâmple; braţele ei frumoase erau goale, iar unul dintre ele ridicat cu graţie pentru a susţine un urcior aşezat pe cap. Atât trupul, cât şi trăsăturile ei, tenul şi întreaga ei ţinută sugerau o prinţesă israelită din vremuri patriarhale – şi acesta era fără îndoială personajul pe care dorea să-l reprezinte.

Se apropie de bazin şi se apleca deasupra lui, ca şi cum şi-ar fi umplut urciorul, apoi îl ridică din nou pe cap. Personajul de lângă bazin păru să i se adreseze, să-i ceară ceva: „Şi s-a grăbit de a aplecat vadra pe mână şi i-a dat să bea.”[120] El scoase apoi din sân o casetă, o deschise şi dezvălui vederii superbe brăţări şi cercei. Ea se prefăcu surprinsă şi plină de admiraţie; el îngenunche şi îi aşeză comoara la picioare. Privirea şi gesturile ei arătau neîncredere şi încântare. Străinul îi prinse brăţările la

---

[119] Folosită în Turcia şi în alte părţi pentru strangularea delincvenţilor.

[120] *Geneza,* 24:18. Când robul lui Avraam, Eliazar, o întâlneşte pe Rebeca la fântână, îşi dă seama că ea este soţia rânduită de Dumnezeu pentru fiul stăpânului său, Isaac, şi îi dăruieşte multe bijuterii.

mână şi cerceii în urechi. Erau Eliazar şi Rebeca; nu lipseau decât cămilele.

Cei care trebuiau să ghicească îşi apropiară din nou capetele; se pare că nu se înţelegeau asupra cuvântului sau silabei pe care o ilustra această scenă. Colonelul Dent, purtătorul lor de cuvânt, ceru „tabloul întregului”; la care draperia se lăsă din nou.

Când se ridică a treia oară, nu se vedea decât o parte din sufragerie, restul fiind ascuns de un paravan peste care atârna o pânză aspră şi închisă la culoare. Bazinul de marmură dispăruse; în locul lui se aflau o masă din scânduri şi un scaun de bucătărie: aceste obiecte se vedeau în lumina slabă a unui felinar, căci lumânările de ceară fuseseră stinse.

În acest decor sordid se vedea un bărbat aşezat, cu pumnii încleştaţi pe genunchi şi cu privirea în pământ. L-am recunoscut pe domnul Rochester, deşi faţa lui înnegrită, îmbrăcămintea răvăşită (haina îi atârna pe o mânecă, de parcă ar fi fost smulsă de pe el într-o încăierare), chipul încruntat pe care se citea disperarea, părul murdar şi zbârlit puteau prea bine să-l facă de nerecunoscut. Se mişcă şi se auzi zornăitul unui lanţ – avea cătuşe prinse la încheietura mâinii.

— Bridewell[121]! exclamă colonelul Dent şi şarada fu dezlegată.

După un interval destul de lung, suficient pentru ca actorii să-şi recapete înfăţişarea obişnuită, reveniră în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnişoara Ingram, care îl complimenta pentru interpretare.

— Ştii, spuse ea, că dintre cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în al treilea? Oh, dacă ai fi trăit doar cu puţin în urmă, ce gentleman-tâlhar galant ai fi fost!

---

[121] O închisoare (*bride* = mireasă, *well* = fântână).

— Mi-am curăţat toată funinginea de pe faţă? întrebă el, întorcându-se spre ea.

— Vai, da! Şi ce păcat! Nimic nu ţi se potrivea mai bine decât fardul acela de bandit.

— Prin urmare, ţi-ar plăcea un tâlhar la drumul mare?

— Un tâlhar englez ar fi mai bun decât un bandit italian; şi n-ar putea fi întrecut decât de un pirat levantin[122].

— Ei bine, orice aş fi, nu uita că eşti soţia mea: ne-am căsătorit acum o oră, în prezenţa tuturor acestor martori.

Ea chicoti şi obrajii i se îmbujorară.

— Şi acum, Dent, continuă domnul Rochester, este rândul vostru.

Şi pe când celălalt grup se retrăgea, el şi tovarăşii săi se aşezară pe scaunele eliberate. Domnişoara Ingram se aşeză în dreapta lui, iar ceilalţi de-o parte şi de alta a celor doi. Acum nu m-am mai uitat la actori; n-am mai aşteptat cu interes ridicarea draperiei; atenţia mea era îndreptată asupra spectatorilor; privirea mea – până atunci aţintită asupra arcadei – era acum în mod irezistibil atrasă de semicercul de scaune. Ce şaradă au jucat colonelul Dent şi grupul său, ce cuvânt au ales, cum s-au achitat de sarcina lor, nu-mi mai aduc aminte; dar revăd felul în care se sfătuiau spectatorii după fiecare scenă; îl văd pe domnul Rochester întorcându-se către domnişoara Ingram şi pe domnişoara Ingram către el, o văd înclinându-şi capul spre el, până ce buclele întunecate îi atingeau aproape umărul şi îi mângâiau obrazul; îi aud murmurând unul către celălalt; îmi amintesc privirile schimbate între ei; şi în memorie îmi revine acum chiar şi ceva din sentimentele pe care acest spectacol le-a trezit în mine.

---

[122] Precum Corsarul din poemul lui Byron. „Gentlemanul tâlhar” şi „banditul italian” erau de asemenea subiecte populare ale ficţiunii romantice, de exemplu Montoni din *The Mysteries of Udolpho* de Ann Radcliffe (1794) şi *Paul Clifford* al lui Bulwer Lytton (1830).

Ţi-am spus deja, cititorule, că învăţasem să-l iubesc pe domnul Rochester; nu puteam să nu-l mai iubesc acum, doar pentru că am văzut că încetase să-mi mai dea atenţie – căci puteam să petrec ore în şir în prezenţa lui fără ca el să-şi întoarcă măcar o dată privirea în direcţia mea –, pentru că vedeam cum tot interesul lui era îndreptat spre o tânără de rang înalt, care se ferea să mă atingă chiar şi cu poala rochiei sale, când trecea pe lângă mine; care, dacă din întâmplare ochii ei întunecaţi şi aroganţi se îndreptau asupra mea, îşi întorcea imediat privirea, ca de la un obiect prea neînsemnat ca să merite a fi observat. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că în curând avea să se însoare tocmai cu această tânără – căci în fiecare zi vedeam în ea o siguranţă trufaşă în privinţa intenţiilor lui faţă de ea –, pentru că eram martoră, ceas de ceas, la felul lui de a face curte, care, deşi nepăsător şi preferând mai degrabă să fie căutat, decât să caute, era totuşi, prin însăşi această nepăsare, atrăgător şi irezistibil chiar prin mândria sa.

În aceste împrejurări, nu exista nimic care să diminueze sau să alunge dragostea – deşi multe care să aducă disperarea. Şi multe – vei gândi, cititorule – care să stârnească gelozia – asta dacă o femeie în situaţia mea putea avea îndrăzneala de a fi geloasă pe o femeie aflată în situaţia domnişoarei Ingram. Dar nu eram geloasă, sau foarte rar – căci natura durerii pe care o simţeam nu putea fi explicată prin acest cuvânt. Domnişoara Ingram era mai prejos de gelozie, era mult prea inferioară pentru a trezi aceste sentiment. Pare un paradox, dar vorbesc cât se poate de serios. Era foarte elegantă, dar nu era firească – avea un trup frumos, împodobit strălucitor; dar mintea îi era săracă, inima goală de la natură: nimic nu înflorea în mod spontan în acel pământ, nici un fruct care să nu fie copt forţat nu încânta prin prospeţimea lui. Nu era bună;

nu era originală – nu făcea decât să repete fraze răsunătoare din cărţi; nu-şi exprima niciodată – şi nici nu avea – propriile păreri. Susţinea că are sentimente alese – dar ea nu cunoştea simţământul de înţelegere şi milă, tandreţea şi adevărul nu existau în ea. Şi trăda aceasta mult prea des, exprimându-şi antipatia răutăcioasă pe care o avea faţă de mica Adèle – împingând-o deoparte cu un cuvânt jignitor dacă se întâmpla să se apropie de ea, uneori dând-o afară din cameră şi întotdeauna tratând-o cu răceală şi asprime. Şi alţi ochi în afară de ai mei priveau aceste manifestări ale caracterului ei – le priveau cu atenţie, tăios, pătrunzător. Da, viitorul mire, domnul Rochester însuşi, o supraveghea neîncetat pe viitoarea lui soţie; şi din această înţelepciune – această prudenţă a lui – această conştiinţă clară, perfectă, a defectelor iubitei sale – această evidentă absenţă a pasiunii în sentimentele sale – se născu suferinţa mea chinuitoare.

Am înţeles că urma să se însoare cu ea, din raţiuni de rang, poate şi politice; pentru că îi conveneau titlul şi relaţiile ei; simţeam că el nu-i dăruise dragostea sa şi că talentele ei nu erau cele care i-ar fi putut aduce această bogăţie. Acesta era punctul în care curajul meu era atins şi incitat – în care agitaţia mea era susţinută şi hrănită: *ea nu-l putea fermeca.*

Dacă ea ar fi obţinut imediat victoria şi el ar fi cedat şi şi-ar fi depus plin de sinceritate inima la picioarele ei, mi-aş fi acoperit faţa, m-aş fi întors către perete şi (la figurat) aş fi murit pentru ei. Dacă domnişoara Ingram ar fi fost o femeie bună şi nobilă, înzestrată cu forţă, pasiune, blândeţe şi bun-simţ, aş fi purtat o singură luptă decisivă cu doi tigri – gelozia şi disperarea; şi apoi, cu inima smulsă din piept şi sfâşiată, aş fi admirat-o – i-aş fi recunoscut perfecţiunea şi aş fi rămas tăcută pentru tot restul vieţii mele; şi cu cât mai impecabilă ar fi fost superioritatea ei,

cu atât mai adâncă ar fi fost admiraţia mea şi cu atât mai deplină liniştea mea. Dar aşa cum stăteau de fapt lucrurile, să privesc eforturile domnişoarei Ingram de a-l seduce pe domnul Rochester, să fiu martora eşecului lor repetat – iar ea să nu fie conştientă de acest eşec, închipuindu-şi, în vanitatea ei, că fiecare săgeată lansată îşi nimerea ţinta şi fălindu-se plină de ea cu succesul obţinut, în timp ce trufia şi mulţumirea ei de sine îndepărtau tot mai mult ceea ce ea dorea să atragă – să văd *toate acestea* însemna să mă aflu în acelaşi timp într-o provocare permanentă şi o constrângere nemiloasă.

Căci atunci când nu izbutea, eu ştiam cum ar fi putut reuşi. Săgeţile care ricoşau neîntrerupt de pieptul domnului Rochester, căzându-i la picioare, ar fi putut – îmi dădeam prea bine seama –, dacă ar fi fost trimise de o mână mai sigură, să se înfigă, vibrând direct în inima lui mândră, aducând iubire în privirea lui aspră şi blândeţe pe chipul lui batjocoritor; sau, şi mai bine, fără arme, o cucerire în tăcere ar fi avut succes.

„De ce nu poate avea ea o influenţă mai mare asupra lui?” mă întrebam. „Cu siguranţă ea nu-l poate plăcea cu adevărat; şi nici nu poate avea pentru el o afecţiune sinceră! Căci dacă ar avea, nu ar mai trebui să-şi împrăştie zâmbetele cu atâta dărnicie; să-i arunce tot timpul priviri; să aibă un aer atât de studiat, atâtea gesturi pline de cochetărie. Eu cred că doar stând liniştită lângă el, vorbind puţin şi privind şi mai puţin, ar putea să se apropie mai mult de inima lui. Am văzut pe faţa lui o expresie total diferită de cea care îi înăspreşte acum trăsăturile când ea îl atacă atât de vioi; dar acea expresie venise de la sine şi nu provocată de talente de curtezană şi manevre calculate; şi nu trebuia decât să răspunzi la întrebările lui fără înfumurare, să te adresezi când e nevoie, fără să te strâmbi – şi atunci chipul lui devenea mai blând şi mai

binevoitor şi te încălzea precum o rază de soare dătătoare de viaţă. Cum o să reuşească ea să-i facă pe plac atunci când vor fi căsătoriţi? Nu cred că o să fie în stare; şi totuşi, sunt convinsă că lucrul acesta e posibil, iar soţia lui, cred cu tărie, ar putea fi cea mai fericită femeie de sub soare.”

Nu am spus încă nimic acuzator în legătură cu planul domnului Rochester de a se însura din interes şi pentru poziţie socială. Am fost surprinsă când am descoperit că aceasta era intenţia sa: îl considerasem un bărbat ce nu putea fi influenţat de raţiuni atât de obişnuite în alegerea unei soţii; dar, cu cât mă gândeam mai bine la poziţia socială şi educaţia celor doi, cu atât mai puţin mă socoteam justificată a-i judeca şi condamna pe el şi pe domnişoara Ingram, pentru că acţionau conform ideilor şi principiilor ce le fuseseră fără îndoială insuflate încă din copilărie. Toţi cei din clasa lor aveau aceleaşi principii; bănuiam, deci, că aveau motive, necunoscute pentru mine, de a le respecta. Eu socoteam că, dacă aş fi fost un domn ca el, mi-aş fi luat doar o soţie pe care să o pot iubi; dar avantajele evidente pentru fericirea soţului, oferite de acest plan, m-au convins că trebuie să existe argumente împotriva adoptării sale pe care eu nu le cunoşteam; căci altfel eram sigură că toată lumea ar acţiona aşa cum doream eu să acţioneze.

Dar şi din alte puncte de vedere deveneam foarte îngăduitoare cu stăpânul meu: uitam de toate defectele lui, pe care odinioară le privisem cu mare atenţie. Înainte, preocuparea mea fusese să-i studiez toate laturile caracterului, să văd părţile bune şi rele şi, căutându-le pe amândouă, să-mi formez asupra lor o judecată corectă. Acum nu mai vedeam nimic rău. Sarcasmul care îmi inspirase dezgustul, asprimea care mă speriase la început nu erau decât nişte condimente plăcute într-o mâncare aleasă. Prezenţa lor era picantă, dar prin absenţa lor,

mâncarea ar fi devenit fără gust. Cât despre acel ceva – era oare o expresie sinistră sau încărcată de mâhnire, una vicleană care unelteşte sau cufundată în deznădejde? – care apărea, când şi când, în privirea lui, perceput de un observator atent, şi apoi dispărea înainte ca cineva să poată pătrunde în adâncurile ciudate, în parte dezvăluite; acel ceva care mă făcuse înainte să mă tem şi să mă dau înapoi, ca şi cum aş fi rătăcit printre dealuri ce semănau cu nişte vulcani şi aş fi simţit brusc pământul tremurând sub mine şi l-aş fi văzut căscându-se, acel ceva pe care, uneori, încă îl mai vedeam – şi cu inima bătându-mi puternic, dar nu cu nervii paralizaţi. În loc să-mi doresc să mă îndepărtez, nu doream decât să îndrăznesc – să ghicesc; şi o consideram pe domnişoara Ingram fericită, pentru că putea într-o zi să privească în abis pe îndelete, să-i exploreze tainele şi să le analizeze esenţa.

Între timp, pe când eu mă gândeam doar la stăpânul meu şi la viitoarea lui mireasă – căci îi vedeam doar pe ei, auzeam doar cuvintele lor şi doar mişcările lor le consideram importante –, ceilalţi erau ocupaţi cu propriile lor interese şi plăceri diferite. Doamnele Lynn şi Ingram continuau să-şi ţină împreună discursurile solemne, în care îşi aplecau turbanele una către cealaltă şi îşi ridicau mâinile cu gesturi de surpriză, taină sau onoare, în funcţie de subiectul clevetirilor lor, ca o pereche de păpuşi uriaşe. Blajina doamnă Dent vorbea cu prietenoasa doamnă Eshton şi cele două îmi aruncau uneori un cuvânt amabil sau un zâmbet. Sir George Lynn, colonelul Dent şi domnul Eshton discutau politică sau despre probleme ale comitatului ori afaceri judiciare. Lordul Ingram flirta cu Amy Eshton; Louisa cânta la pian sau făcea duet cu unul din domnii Lynn; iar Mary Ingram asculta apatică discursul galant al celuilalt. Uneori, toţi – ca de comun acord – îşi întrerupeau discuţia pentru a-i observa şi asculta pe

principalii actori, căci în fond, domnul Rochester şi – pentru că era atât de legată de el – domnişoara Ingram erau viaţa şi sufletul sindrofiei. Dacă el lipsea din încăpere o oră, o plictiseală perceptibilă părea să se instaleze peste voioşia invitaţilor săi; iar reapariţia lui dădea în mod clar un nou impuls animaţiei discuţiilor.

Lipsa influenţei sale însufleţitoare păru să se simtă puternic într-o zi în care fusese chemat cu treburi la Millcote şi urma să se întoarcă abia pe seară. După-amiaza fu ploioasă: plimbarea pe care grupul hotărâse să o facă până la o şatră de ţigani care se instalase nu de mult pe un izlaz dincolo de Hay fu prin urmare amânată. Unii dintre domni se duseseră la grajduri; cei mai tineri, împreună cu tinerele doamne, jucau biliard. Văduvele Ingram şi Lynn se refugiaseră într-un joc liniştit de cărţi. Blanche Ingram, după ce respinsese, cu o tăcere dispreţuitoare, eforturile doamnei Dent şi ale doamnei Eshton de a o atrage în discuţia lor, fredonase la început câteva melodii sentimentale şi arii acompaniindu-se la pian; apoi îşi luă un roman din bibliotecă, se tolăni cu o nepăsare trufaşă pe o sofa şi se pregăti să-şi omoare plictiseala cu farmecul lecturii.

Încăperea şi casa erau tăcute; doar când şi când se auzea de la etaj veselia jucătorilor din sala de biliard.

Începea să se lase amurgul şi ceasul sunase deja ora pregătirii pentru cină, când mica Adèle, care stătea în genunchi lângă mine pe bancheta de sub fereastra din salon, strigă:

— *Voilà Monsieur Rochester, qui revient!*[123]

M-am întors şi domnişoara Ingram ţâşni de pe sofaua ei; la fel şi ceilalţi îşi întrerupseră activităţile, căci în aceeaşi clipă se auziră pe pietrişul ud scârţâitul unor roţi şi

[123] „Uite, se întoarce domnul Rochester!” (în franceză, în original).

tropăitul prin apă al copitelor de cai. O diligenţă se apropia.

— Ce i-a venit să se întoarcă aşa acasă? spuse domnişoara Ingram. Era pe Mesrour (calul cel negru), nu, când a plecat? Şi Pilot îl însoţea – ce-o fi făcut cu animalele?

Spunând acestea, se apropie cu silueta ei înaltă şi amplul veşmânt atât de mult de fereastră, încât am fost silită să mă aplec mult pe spate, aproape să-mi frâng spinarea; în nerăbdarea ei, nu m-a observat de la început, dar când în cele din urmă m-a văzut, s-a strâmbat şi s-a mutat la un alt ochi de geam. Diligenţa se opri, vizitiul trase de clopotul de la intrare şi un domn înveşmântat în haine de călătorie coborî; dar nu era domnul Rochester, ci un bărbat înalt şi elegant, un străin.

— Ce enervant! exclamă domnişoara Ingram. Maimuţă mică şi nesuferită (apostrofând-o pe Adèle), cine te-a pus să te cocoţi la fereastră ca să ne spui minciuni? şi-mi aruncă o privire furioasă, ca şi cum ar fi fost vina mea.

Se auzi o discuţie în hol şi curând, nou-venitul intră în salon. Se înclină către Lady Ingrim, ca şi cum ar fi considerat-o cea mai în vârstă doamnă din încăpere.

— Se pare că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el, când prietenul meu, domnul Rochester, lipseşte de acasă; dar vin după o călătorie foarte lungă şi cred că pot îndrăzni, datorită unei vechi prietenii, să aştept aici până la întoarcerea lui.

Purtarea lui era politicoasă; accentul lui mi s-a părut oarecum neobişnuit – nu era străin, şi totuşi nici englezesc; putea să fie cam de o vârstă cu domnul Rochester – între treizeci şi patruzeci de ani. Avea un ten gălbejit, dar altfel era un bărbat chipeş, mai ales la prima vedere. Dacă îl priveai însă mai atent, observai ceva neplăcut pe chipul lui sau mai degrabă ceva supărător –

trăsăturile sale erau regulate, dar prea moi; avea ochii mari, cu o formă frumoasă, dar privirea lor era goală, lipsită de viaţă – sau cel puţin aşa mi se părea mie.

Sunetul clopotului care vestea că sosise timpul să se îmbrace pentru cină îi împrăştie pe invitaţi. Abia după masă l-am văzut din nou pe străin şi el părea a se simţi în largul său. Dar chipul lui îmi plăcea şi mai puţin decât înainte – mi s-a părut a fi în acelaşi timp neliniştit şi fără viaţă. Ochii lui rătăceau, fără a se opri însă asupra nimănui, ceea ce-i dădea un aspect ciudat, cum nu îmi aminteam să mai fi văzut până atunci. Deşi era un bărbat chipeş şi curtenitor, îmi provoca o mare repulsie: nu exista forţă pe faţa ovală şi plină, cu pielea moale; nici fermitate în nasul acvilin şi în gura mică şi roşie; nici un gând nu se citea pe fruntea îngustă şi netedă şi nici autoritate în ochii căprui şi goi.

Pe când stăteam în colţul meu şi îl priveam în lumina care se revărsa asupra lui din candelabrele cu multe braţe aşezate pe poliţa de deasupra căminului – căci stătea într-un fotoliu tras aproape de foc, de care părea să se apropie tot mai mult, ca şi cum i-ar fi fost frig –, îl comparam cu domnul Rochester. Cred că diferenţa (o spun cu respect) nu putea fi mai mare ca între un gânsac cu pene lucioase şi un mândru şoim, între o oaie blândă şi paznicul ei, câinele cu privirea ageră şi blana zbârlită.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Ciudată trebuie să fi fost prietenia lor: o dovadă desăvârşită a vechii zicale că „extremele se atrag”.

Lângă el stăteau câţiva domni şi din când în când ajungeau până la mine frânturi din discuţia lor. La început n-am putut înţelege prea mult din ce auzeam, căci lângă mine erau Louisa Eshton şi Mary Ingram, a căror conversaţie se suprapunea peste propoziţiile fragmentate pe care le prindeam din zbor. Tinerele discutau despre

străin, numindu-l „un bărbat frumos”. Louisa spuse că era „o fiinţă încântătoare” şi că „îl adora”, iar Mary menţionă admirativ „guriţa drăgălaşă şi nasul frumos” ca fiind idealul ei de chip fermecător.

— Şi ce frunte blândă are, exclamă Louisa, atât de netedă – nu cu acele cute de încruntare pe care nu le pot suferi – şi o privire şi un zâmbet atât de liniştite!

Dar în acel moment, spre marea mea uşurare, domnul Henry Lynn le-a chemat în celălalt capăt al încăperii pentru a rezolva o problemă legată de excursia amânată la izlazul din Hay.

Acum puteam să-mi concentrez atenţia asupra grupului de lângă foc şi curând am aflat că nou-venitul se numea domnul Mason şi că tocmai sosise în Anglia dintr-o ţară caldă; acesta era, fără îndoială, motivul pentru care avea faţa atât de palidă şi stătea aşa de aproape de foc, purtând o haină groasă în casă. Imediat cuvintele Jamaica, Kingston şi Spanish Town îmi indicară că reşedinţa lui era în Antile şi curând am înţeles, cu mare surprindere, că acolo îl cunoscuse pe domnul Rochester. Vorbi despre aversiunea prietenului său pentru căldurile arzătoare, uragane şi anotimpul ploios din acea regiune. Ştiam că domnul Rochester călătorise mult – doamna Fairfax îmi spusese asta –, dar crezusem că hoinărelile lui se limitaseră la continentul european – până în acel moment, nimic nu îmi dăduse de înţeles că vizitase tărâmuri mai îndepărtate.

Pe când meditam la aceste lucruri, firul gândurilor mele fu întrerupt de un incident, oarecum neaşteptat. Domnul Mason, înfiorându-se când cineva deschise întâmplător uşa, ceru să se mai pună nişte cărbuni pe foc, a cărui flacără se stinsese, deşi tăciunii încă mai străluceau roşii şi fierbinţi. Valetul care aduse cărbunii se opri, înainte să iasă, lângă scaunul domnului Eshton şi îi spuse încet ceva,

din care am auzit doar cuvintele „o bătrână” şi „destul de supărătoare”.

— Spune-i că dacă nu pleacă imediat, o să fie băgată la închisoare, replică magistratul.

— Nu – stai! interveni colonelul Dent. N-o alunga, Eshton – am putea profita de ea –, mai bine să întrebăm doamnele. Şi continuă cu voce tare: Doamnelor, ziceaţi să mergem pe izlazul din Hay să vizităm şatra ţiganilor. Băiatul acesta, Sam, spune că în holul servitorilor se află una dintre bătrânele Mame Bunch[124] şi insistă să apară în faţa „celor sus-puşi” ca să le ghicească viitorul. Vrei să o vedeţi?

— Cu siguranţă, colonele, strigă Lady Ingram, nu vei încuraja o impostoare atât de josnică! Alung-o de aici, neapărat!

— Dar nu pot s-o conving să plece, doamnă, spuse valetul, şi nici unul dintre servitori. Doamna Fairfax este acum cu ea, rugând-o să se ducă de aici; dar s-a instalat pe un scaun într-un colţ lângă vatră şi spune că nimic n-o s-o mişte de acolo până când nu i se dă voie să vină aici.

— Ce vrea? întrebă doamna Eshton.

— „Să-i ghicească norocul lumii bune”, aşa zice, doamnă, şi jură că trebuie s-o facă şi o s-o facă.

— Cum arată? întrebară într-un glas domnişoarele Eshton.

— O bătrână grozav de urâtă, domnişoară, neagră ca tăciunele.

— Oh, e o adevărată vrăjitoare! strigă Frederick Lynn. Sigur, hai s-o primim.

---

[124] Conform lui Brewer, Mama Bunch era o „cunoscută crâşmăriţă londoneză de la sfârşitul perioadei elisabetane”. „În cea mai mare parte a timpului spunea poveşti” şi numeroase cărţi de învăţături i-au purtat numele.

— Da, da, spuse şi fratele său, ar fi mare păcat să irosim un asemenea prilej de distracţie.

— Dragii mei băieţi, cum vă puteţi gândi la aşa ceva? exclamă Lady Lynn.

— Nu pot îngădui un lucru aşa de nesăbuit, interveni văduva Ingram.

— Ba da, mamă, poţi – şi o vei îngădui, rosti vocea trufaşă a lui Blanche, care se răsuci pe scaunul din faţa pianului, unde stătuse tăcută până atunci, părând să studieze diferite partituri. Sunt curioasă să aud care îmi este norocul – deci, Sam, porunceşte-i vrăjitoarei să vină aici.

— Draga mea Blanche! Adu-ţi aminte...

— Da, îmi aduc aminte tot ce ai spus – şi trebuie să-mi îndeplinesc dorinţa – repede, Sam!

Valetul ezită.

— Pare aşa de grosolană, spuse el.

— Du-te! strigă domnişoara Ingram şi omul plecă.

Toţi fură imediat cuprinşi de nerăbdare: un joc continuu de tachinări şi glume era în plină desfăşurare când Sam se întoarse.

— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că nu e menirea ei să apară în faţa „turmei vulgare” (sunt cuvintele ei). Trebuie să o duc doar pe ea într-o cameră şi apoi cei care vor să o consulte trebuie să intre acolo unul câte unul.

— Vezi acum, prinţesa mea, începu Lady Ingram către Blanche, cum face fasoane? Fii înţeleaptă, îngeraşul meu, şi...

— Du-o în bibliotecă, desigur, o întrerupse „îngeraşul”. Nici eu nu vreau să o ascult în faţa turmei vulgare, vreau să fiu doar cu ea. S-a făcut focul în bibliotecă?

— Da, domnişoară – dar e atât de neagră!

— Gata cu pălăvrăgeala, nătângule, şi fă ce ţi-am spus!

Sam dispăru şi din nou camera se umplu de agitaţie, animaţie şi aşteptare.

— Acum e pregătită, spuse valetul reapărând. Vrea să ştie cine va fi primul ei vizitator.

— Cred că ar fi mai bine să mă duc eu să arunc o privire înaintea doamnelor, spuse colonelul Dent. Spune-i, Sam, că vine un domn.

Sam plecă şi se întoarse.

— Spune, domnule, că nu vrea să vadă nici un domn; spune că nu trebuie să se obosească nici unul să se ducă la ea şi nici – adăugă el, stăpânindu-şi cu greutate un chicotit – doamnele, dacă nu sunt tinere şi necăsătorite.

— Pe legea mea, are gust! exclamă Henry Lynn.

Domnişoara Ingram se ridică brusc.

— Eu mă duc prima, spuse ea, pe un ton potrivit celui ce conduce o acţiune disperată, pentru a deschide o breşă în avangarda oamenilor săi.

— Oh, scumpa mea! Oh, iubirea mea! Stai – gândeşte-te! fu strigătul mamei ei.

Dar Blanche Ingram trecu pe lângă ea într-o tăcere mândră, se opri în faţa uşii pe care colonelul Dent o deschisese şi o auzirăm intrând în bibliotecă.

Urmă o tăcere. Lady Ingram consideră că era *le cas*[125] să-şi frângă mâinile – ceea ce şi făcu. Domnişoara Mary declară că, dinspre partea ei, simţea că nu ar îndrăzni să se aventureze aşa. Amy şi Louisa Eshton chicoteau pe înfundate, dar păreau puţin speriate.

Minutele se scurseră foarte încet; un sfert de ceas trecu până ce uşa bibliotecii se deschise din nou. Domnişoara Ingram reapăru în arcadă.

Oare va râde? Oare o va lua în glumă? Toţi ochii se îndreptară spre ea cu o curiozitate nerăbdătoare şi ea le răspunse cu o privire rece şi aspră: nu părea nici tulburată,

---

[125] Potrivit (în franceză, în original).

şi nici veselă; se îndreptă ţeapănă către locul ei şi se aşeză în tăcere.

— Ei bine, Blanche? spuse lordul Ingram.

— Ce ţi-a spus, surioară? întrebă Mary.

— Ce crezi? Cum te simţi? Ştie cu adevărat să ghicească norocul? întrebară domnişoarele Eshton.

— Staţi, staţi, oameni buni, răspunse domnişoara Ingram, nu mă luaţi aşa repede. Cu adevărat organele voastre de mirare şi credulitate[126] sunt foarte uşor de stârnit: se pare că prin importanţa pe care toţi – inclusiv buna mea mamă – o acordaţi acestei probleme, sunteţi convinşi că avem o vrăjitoare veritabilă în casă, care e în cârdăşie cu bătrânul domn[127]. Am văzut o ţigancă vagaboandă; a practicat într-un mod banal arta chiromanţiei şi mi-a spus ceea ce spun de obicei oamenii ăştia. Mi-am satisfăcut cheful şi acum cred că domnul Eshton ar putea să o bage pe baborniţă la închisoare mâine-dimineaţă, aşa cum a ameninţat.

Domnişoara Ingram luă o carte, se rezemă de spătar şi refuză orice altă discuţie. Am privit-o vreme de aproape jumătate de oră: în tot acest timp nu a întors nici o pagină şi faţa ei devenea tot mai întunecată, mai nemulţumită, exprimând o dezamăgire tot mai amară. Era clar că nu auzise nimic în favoarea ei; şi mi se părea, văzându-i starea prelungită de tăcere şi mohorâre, că, în ciuda indiferenţei pe care o afişase, acorda o importanţă excesivă dezvăluirilor care îi fuseseră făcute.

---

[126] Combe menţionează organul mirării ca pe unul dintre „sentimentele superioare”; el nu menţionează „credulitatea” ca un organ specific, dar afirmă că excesul de veneraţie poate duce la o adorare credulă a unor obiecte nedemne de aceasta. Vezi *Elements, op. cit.* pp. 64 şi 70—72.

[127] Diavolul.

Între timp, Mary Ingram, Amy şi Louisa Eshton declarară că nu vor să se ducă singure şi totuşi doreau să se ducă. Începu o negociere prin intermediul ambasadorului Sam; şi după multe drumuri încoace şi-ncolo, până ce cred că pe Sam începuseră să-l doară picioarele de atâta umblat, s-a obţinut în cele din urmă – deşi cu greu – permisiunea severei sibile ca cele trei să o viziteze împreună.

Întrevederea lor nu fu deloc atât de liniştită ca şi cea a domnişoarei Ingram; auzirăm chicoteli isterice şi ţipete scurte venind din bibliotecă; şi, după vreo douăzeci de minute, deschiseră uşa brusc şi străbătură coridorul în fugă, ca şi cum erau pe jumătate cuprinse de groază.

— Sunt sigură că e ceva ciudat cu ea! strigară toate într-un glas. Ne-a spus atâtea lucruri! Ştie totul despre noi!

Şi se prăbuşiră cu răsuflarea tăiată în scaunele pe care domnii se grăbiră să le aducă pentru ele.

Cerându-li-se stăruitor detalii suplimentare, ele povestiră că bătrâna le vorbise despre lucruri pe care le spuseseră şi le făcuseră pe când erau mici; descrisese cărţi şi ornamente pe care le aveau în budoarul lor acasă, amintiri pe care le primiseră de la diverse cunoştinţe. Spuseră că ea chiar le ghicise gândurile şi şoptise la urechea fiecăreia numele persoanei care îi era dragă şi ceea ce îşi dorea cel mai mult.

Aici domnii interveniră, cerând pe un ton nerăbdător lămuriri asupra ultimelor două puncte; dar tot ce primiră fură roşeli, exclamaţii, palpitaţii şi chicoteli, ca răspuns la stăruinţele lor supărătoare. Între timp, mamele le ofereau flacoane cu oţet aromatic şi le făceau vânt cu evantaiele, exprimându-şi întruna îngrijorarea că avertismentul lor nu fusese ascultat; iar domnii mai în vârstă râdeau şi cei tineri îşi ofereau serviciile frumoaselor tulburate.

În mijlocul acestei agitaţii, pe când privirea şi auzul meu erau concentrate asupra scenei ce se desfăşura în faţa

mea, am auzit o tuse uşoară lângă mine; m-am întors şi l-am văzut pe Sam.

— Vă rog, domnişoară, ţiganca spune că în cameră mai e o tânără necăsătorită care nu a intrat încă la ea şi jură că nu pleacă până nu le vede pe toate. M-am gândit că dumneata trebuie să fii, căci alta nu mai e. Ce să-i spun?

— Oh, sigur că mă duc, am răspuns.

Şi m-am bucurat de ocazia neaşteptată de a-mi satisface marea curiozitate. M-am furişat afară din cameră, fără a fi văzută de nimeni – căci toţi erau adunaţi în jurul celor trei fete care încă mai tremurau – şi am închis încet uşa după mine.

— Dacă vrei, domnişoară, spuse Sam, o să te aştept în hol; şi dacă te sperie, strigă-mă doar şi intru.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie, nu mi-e deloc frică.

Şi într-adevăr, nu-mi era; dar eram foarte interesată şi nerăbdătoare.

Capitolul IV

Biblioteca părea destul de tăcută când am intrat şi ghicitoarea – dacă era într-adevăr o ghicitoare – stătea aşezată comod într-un fotoliu lângă foc. Purta o pelerină roşie şi o bonetă neagră sau mai degrabă o pălărie de ţigan cu boruri largi, legată sub bărbie cu o batistă în dungi. Pe masă se vedea o lumânare stinsă; femeia stătea aplecată spre foc şi părea să citească dintr-o carte mică şi neagră, ca o carte de rugăciuni, la lumina flăcării. Murmura pentru sine cuvintele, aşa cum fac bătrânii când citesc, şi nu se opri atunci când am intrat, de parcă ar fi vrut să termine un paragraf.

Am rămas în picioare pe covoraşul din faţa căminului şi mi-am încălzit mâinile care erau destul de reci, căci în salon stătusem departe de foc. Mă simţeam la fel de calmă

ca întotdeauna, căci în înfăţişarea ţigăncii nu era nimic din ce ar fi putut stârni neliniştea. Îşi închise cartea şi-şi ridică încet privirea; borul pălăriei îi ascundea în parte faţa, dar am putut să văd că era un chip ciudat. Părea cafenie şi neagră; nişte şuviţe de păr încâlcit se iţeau zbârlite de sub o fâşie de pânză albă care îi trecea pe sub bărbie şi îi acoperea pe jumătate obrajii sau mai degrabă maxilarele; ochii ei se îndreptară imediat spre mine, cu o privire îndrăzneaţă şi directă.

— Ei, şi vrei să ţi se ghicească norocul? spuse ea cu o voce la fel de hotărâtă ca şi privirea, la fel de aspră ca şi trăsăturile ei.

— Nu-mi pasă de el, mamă; fă cum vrei, dar trebuie să-ţi spun că nu cred în lucrurile astea.

— E-n firea ta îndrăzneaţă să spui aşa ceva – mă aşteptam la asta; am auzit-o în paşii tăi, când ai trecut pragul.

— Ai auzit? Ai o ureche ageră.

— Am; şi ochiul mi-e ager, şi mintea mi-e ageră.

— Ai nevoie de ele în meseria dumitale.

— Aşa e, mai ales când am muşterii ca tine. De ce nu tremuri?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu te albeşti la faţă?

— Nu sunt bolnavă.

— De ce nu te încrezi în meşteşugul meu?

— Nu sunt proastă.

Cotoroanţa slobozi un râs nechezat sub pălăria ei; apoi scoase o pipă neagră şi scurtă; şi-o aprinse şi începu să pufăie. După ce se îndeletnici un timp cu această activitate liniştitoare, îşi îndreptă trupul aplecat, îşi luă pipa din gură şi, aţintindu-şi privirea în foc, spuse cu hotărâre:

— Ţi-e frig, eşti bolnavă şi eşti proastă.

— Dovedeşte-o! replicai eu.

— O s-o fac, în câteva cuvinte. Ţi-e frig – pentru că eşti singură: nimeni nu aţâţă focul care mocneşte în tine. Eşti bolnavă – pentru că cel mai ales simţământ, cel mai înalt şi mai dulce care i-a fost dat omului, stă departe de tine. Eşti proastă – pentru că, oricât ai suferi, nu-i vei face semn să se apropie şi nici nu vei face un pas pentru a-i ieşi în întâmpinare acolo unde te aşteaptă.

Îşi duse din nou la gură pipa scurtă şi neagră şi îşi reluă cu hotărâre pufăitul.

— Toate astea ai putea să le spui aproape oricui ştii că trăieşte ca un slujbaş şi singur, într-o casă mare.

— Aş putea să o spun aproape oricui; dar ar fi adevărat pentru aproape oricine?

— Pentru oricine ar fi în situaţia mea.

— Da, chiar aşa, în situaţia *ta;* dar mai găseşte-mi pe cineva exact în situaţia ta.

— Aş putea uşor să-ţi găsesc mii.

— Cu greu ai putea să-mi găseşti unul singur. Dacă vrei să ştii, eşti într-o situaţie deosebită: foarte aproape de fericire; da, e la îndemâna ta. Elementele sunt toate pregătite, mai lipseşte doar mişcarea care să le combine. Întâmplarea le-a despărţit oarecum; lasă-le să se apropie odată şi fericirea se va naşte.

— Nu înţeleg enigmele. Niciodată nu am fost bună la ghicitori.

— Dacă vrei să-ţi vorbesc mai desluşit, arată-mi palma.

— Şi bănuiesc că trebuie să-i fac cruce cu un argint?

— Cu siguranţă.

I-am dat un şiling; îl băgă într-un ciorap vechi pe care-l scoase din buzunar şi, după ce îl legă şi îl băgă la loc, îmi spuse să-i întind mâna. Am întins-o. Îşi apropie faţa de palmă şi o privi cu atenţie, fără să o atingă.

— E prea netedă, spuse ea. Nu văd nimic într-o asemenea palmă; aproape nu are linii. Şi pe urmă, ce e într-o palmă? Destinul nu e scris acolo.

— Te cred, zisei eu.

— Nu, continuă ea, este scris pe chip – pe frunte, în jurul ochilor, în ochi, în liniile gurii. Îngenunchează şi ridică-ţi capul.

— Ah! Începi să cobori cu picioarele pe pământ, spusei eu supunându-mă. Curând o să încep să te cred.

Am îngenuncheat la o jumătate de metru de ea. Ea aţâţă focul şi o fâşie de lumină ţâşni din cărbunele răsucit în vatră. Dar strălucirea, aşa cum stătea ea, îi cufundă faţa într-o umbră şi mai adâncă şi căzu doar pe a mea.

— Mă întreb cu ce simţăminte ai venit la mine în seara asta, spuse ea, după ce mă cercetă un timp. Mă întreb ce gânduri îţi trec prin minte în toate acele ceasuri în care stai în încăperea de acolo cu oamenii ăia eleganţi ce trec prin faţa ta ca nişte umbre într-o lanternă magică: există atât de puţină înţelegere între tine şi ei, ca şi cum ar fi doar umbre ale unor forme umane, şi nu materia reală.

— Adesea mă simt obosită, uneori mi-e somn; dar rareori sunt tristă.

— Atunci ai o speranţă tainică ce te umple de viaţă şi te încântă cu şoapte pentru viitor?

— Nu. Cea mai mare speranţă pe care o am este să adun suficienţi bani din ceea ce câştig, ca să-mi deschid într-o bună zi o şcoală într-o căsuţă care să fie a mea.

— O hrană săracă pentru spirit: şi stând pe bancheta de la fereastră (vezi că îţi cunosc obiceiurile)…

— Le-ai aflat de la servitoare.

— Ah, ai o minte ageră! Ei! – poate că aşa e: ca să-ţi spun sincer, o cunosc pe una dintre ele – doamna Poole!

Am sărit în picioare când i-am auzit numele.

„O cunoşti, nu?” mi-am zis eu. „Atunci chiar e o vrăjitorie în toată treaba asta!”

— Nu te speria, continuă ciudata fiinţă. Doamna Poole e o servitoare de treabă: discretă şi liniştită, oricine se poate încrede în ea. Dar, cum ziceam: stând pe bancheta de la fereastră, nu te gândeşti decât la viitoarea ta şcoală? Nu ai nici un interes pentru vreunul dintre cei ce stau pe sofale şi scaune în faţa ta? Nu există nici un chip pe care-l cercetezi? Nici o siluetă ale cărei mişcări le urmăreşti cu – cel puţin – curiozitate?

— Îmi place să cercetez toate chipurile – şi toate siluetele.

— Dar nu remarci nici una în mod deosebit – sau poate două?

— Fac asta adeseori; când gesturile sau privirile unei perechi par să spună o poveste – mă amuză să le privesc.

— Ce poveste preferi să auzi?

— Oh, nu prea am de unde alege! În general au acelaşi subiect – flirtul – şi promit să se sfârşească în aceeaşi catastrofă – căsătoria.

— Şi îţi place acest subiect monoton?

— Nu mă interesează – pentru mine nu înseamnă nimic.

— Nimic? Când o tânără plină de viaţă şi sănătate, încântătoare în frumuseţea ei şi înzestrată cu talentele rangului şi averii sale, stă şi se uită zâmbind la un domn pe care tu...

— Eu ce?

— Îl cunoşti – şi poate ai o părere bună despre el.

— Nu-i cunosc pe domnii de aici. De-abia am schimbat o vorbă cu vreunul dintre ei; cât despre ceea ce cred eu despre ei, pe unii îi consider respectabili şi impozanţi şi între două vârste, iar pe alţii tineri, chipeşi, îndrăzneţi şi plini de viaţă; dar cu siguranţă, toţi sunt liberi să

primească zâmbetele pe care le doresc, fără ca eu să socotesc că asta are vreo importanţă pentru mine.

— Nu-i cunoşti pe domnii de aici? De-abia ai schimbat o vorbă cu vreunul dintre ei? Poţi să spui asta şi despre stăpânul casei?

— El nu e aici.

— O remarcă profundă! O ocolire abilă! A plecat azi-dimineaţă la Millcote şi o să se întoarcă în seara asta sau poate mâine; asta îl exclude de pe lista cunoştinţelor tale – îl face inexistent?

— Nu, dar nu văd ce legătură are domnul Rochester cu subiectul pe care l-ai deschis.

— Vorbeam de doamnele care zâmbesc în ochii domnilor, iar în ultimul timp atât de multe zâmbete s-au revărsat în ochii domnului Rochester, încât ei s-au umplut ca două cupe ce stau să dea pe afară – n-ai băgat de seamă asta?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de compania invitaţilor săi.

— Nu există nici o îndoială în privinţa acestui drept: dar n-ai observat până acum că dintre toate poveştile spuse aici despre căsătorie, domnul Rochester a avut parte de cele mai multe şi mai însufleţite?

— Ardoarea celui ce ascultă îndeamnă limba povestitorului.

Am spus aceste cuvinte mai mult pentru mine, decât pentru ţigancă, ale cărei cuvinte, voce şi atitudine ciudate mă învăluiseră într-un soi de vis. De pe buzele ei ieşeau mereu fraze neaşteptate, până ce mă simţii înfăşurată într-un văl amăgitor; şi mă întrebam ce spirit nevăzut se cuibărise lângă inima mea de atâtea săptămâni, privindu-i mişcările, atent la fiecare bătaie.

— Ardoarea celui ce ascultă! repetă ea. Da, domnul Rochester a stat ore în şir cu urechea aplecată spre buzele

încântătoare cărora le făcea atâta plăcere să vorbească; iar domnul Rochester era atât de dornic să audă şi părea atât de recunoscător pentru încântarea ce i se oferea! Ai observat asta?

— Recunoscător! Nu-mi aduc aminte să fi citit recunoştinţă pe faţa lui.

— Să fi citit! L-ai cercetat, deci. Şi ce ai citit, dacă nu recunoştinţă?

N-am spus nimic.

— Ai văzut dragoste – nu-i aşa? – Şi, privind în viitor, l-ai văzut căsătorit şi pe mireasa lui fericită?

— Hm! Nu chiar. Priceperea ta de vrăjitoare dă greş uneori.

— Ce dracu' ai văzut atunci?

— Nu contează; am venit aici să întreb, nu să răspund. Se ştie că domnul Rochester urmează să se însoare?

— Da – cu frumoasa domnişoară Ingram.

— Curând?

— Aparenţele ar îndreptăţi această concluzie; şi, fără îndoială (deşi, cu o îndrăzneală pentru care trebuie să fiu certată, pari să te îndoieşti de asta), vor fi o pereche cu desăvârşire fericită. Cu siguranţă el trebuie să iubească o tânără atât de frumoasă, de nobilă, de spirituală şi talentată; şi probabil că şi ea îl iubeşte – sau, dacă nu pe el, cel puţin punga lui. Ştiu că ea consideră proprietatea Rochester o afacere deosebit de bună; deşi (să mă ierte Dumnezeu!) i-am spus ceva în sensul acesta acum vreo oră şi asta a făcut-o să devină surprinzător de serioasă – colţurile gurii i s-au lăsat în jos cu jumătate de deget. L-aş sfătui pe pretendentul ei cu faţa smeadă să fie atent: dacă apare un altul, cu o avere mai mare, a încurcat-o!

— Dar, mamă, n-am venit aici să aflu soarta domnului Rochester. Am venit să o aud pe a mea – şi încă nu mi-ai spus nimic.

— Soarta ta e încă nesigură: când ţi-am cercetat chipul, am văzut că o trăsătură o contrazicea pe alta. Şansa ţi-a dat o măsură de fericire – asta o ştiu. Am ştiut-o înainte să vii aici în seara asta. Ţi-a pus cu grijă deoparte. Am văzut-o făcând-o asta. Depinde de tine să întinzi mâna şi să o iei; dar dacă o vei face sau nu, acesta este lucrul pe care-l cântăresc acum. Îngenunchează din nou pe covoraş.

— Nu mă ţine prea mult, mă dogoreşte focul.

Am îngenuncheat. Ea nu s-a aplecat spre mine, ci doar m-a privit lung, rezemată de spătarul scaunului, şi a început să murmure:

— Flacăra îţi pâlpâie în ochi; ochii strălucesc precum roua; par blânzi şi plini de simţire; zâmbesc la flecăreala mea; sunt sensibili, în globul lor limpede, impresiile se perindă una după alta; când încetează a mai zâmbi, sunt trişti; o oboseală necunoscută apasă asupra pleoapelor: e descurajarea ce vine din singurătate. Privirea se întoarce; nu mai îndură cercetarea; pare să tăgăduiască, printr-o căutătură batjocoritoare, adevărul a ceea ce am descoperit deja – să nu recunoască nici acuzaţia de sensibilitate, şi nici pe cea de amărăciune: mândria şi rezerva sa nu fac decât să-mi întărească părerea. Ochii sunt tocmai potriviţi... Cât despre gură, îi face plăcere uneori să râdă: este dispusă să dezvăluie tot ceea ce mintea imaginează; deşi aş îndrăzni să spun că va tăcea în privinţa experienţelor inimii. Nobilă şi flexibilă, nu a fost făcută să se strângă în tăcerea eternă a singurătăţii – e o gură care poate să vorbească mult şi să zâmbească des şi să arate afecţiune pentru interlocutorul ei. Şi această trăsătură este favorabilă... Nu văd nici un duşman al unui deznodământ fericit, cu excepţia frunţii. Şi această frunte pretinde să spună: „Pot trăi singură, dacă demnitatea şi împrejurările îmi cer s-o fac. Nu trebuie să-mi vând sufletul pentru a cumpăra fericire. Am o comoară interioară, cu

care m-am născut, care poate să mă ţină în viaţă când toate plăcerile din afară îmi sunt refuzate sau oferite la un preţ pe care nu-l pot plăti. Fruntea declară: ”Raţiunea stă fermă şi ţine frâiele[128] şi nu va lăsa sentimentele să ţâşnească şi să o împingă către abisurile sălbatice. Patimile pot să se întărâte[129] cu furie, ca nişte adevărate păgâne ce sunt; iar dorinţele pot închipui tot soiul de lucruri deşarte; dar judecata tot va avea ultimul cuvânt în orice dispută şi votul decisiv în orice hotărâre. Vântul puternic, cutremurele şi focul pot trece pe lângă mine; dar eu voi urma călăuzirea acelui susur blând şi subţire[130] care tălmăceşte poruncile conştiinţei.”

...Ai dreptate, frunte; dorinţa ta va fi respectată. Mi-am conturat planurile – pe care le consider bune – şi în ele am urmat cererile conştiinţei, sfaturile raţiunii. Ştiu cât de curând va păli tinereţea, iar floarea se va ofili dacă în cupa de fericire oferită s-ar găsi chiar şi o singură rămăşiţă de ruşine sau o urmă de căinţă; şi nu vreau sacrificiu, mâhnire, moarte – nu sunt pe gustul meu. Vreau să susţin, nu să distrug – să câştig recunoştinţa, nu să smulg lacrimi de sânge – nu, şi nici lacrimi amare: răsplata mea trebuie să fie zâmbetele, dezmierdările, plăcerile dulci – asta îmi doresc. Dar cred că aiurez într-un fel de splendid delir. Aş

---

[128] Cf. Watts: „Lasă înţelepciunea să le ţină în frâu [patimile] înainte să devină îndărtnice şi nesupuse, ca să le poţi conduce cu folos, ca pe un cal îmblânzit, pe diferitele cărări ale vieţii omeneşti, şi să te poarte către îndatorire şi fericire” (*op. cit.* secţiunea XXIV).

[129] Cf. *Psalmi,* 2:1 – „Pentru ce se întărâtă neamurile şi pentru ce cugetă popoarele lucruri deşarte?”

[130] Cf. *1 Regi,* 19:11—12. Dumnezeu îi trimite lui Ilie mai întâi un vânt puternic, apoi un cutremur: „Şi după cutremurul de pământ, a venit un foc: Domnul nu era în focul acela. Şi după foc, a venit un susur blând şi subţire” (vocea lui Dumnezeu).

vrea să prelungesc acest moment *ad infinitum;* dar nu îndrăznesc. Până acum m-am stăpânit pe deplin. Mi-am jucat rolul aşa cum mi-am jurat că o voi face; dar să continui m-ar pune la încercare dincolo de puterile mele. Ridică-te, domnişoară Eyre; pleacă acum; „comedia s-a isprăvit”[131].

Unde mă aflam? Eram trează sau dormeam? Visasem? Încă mai visam? Glasul bătrânei se schimbase: accentul, gesturile, toate îmi erau la fel de familiare ca şi propriul meu chip în oglindă – la fel ca şi cuvintele rostite de propria mea limbă. M-am ridicat, dar nu am plecat. Am privit-o, am aţâţat focul şi am privit-o din nou: dar ea îşi trase mai bine boneta şi legătura pe faţă şi din nou îmi făcu semn să plec. Flacăra lumină mâna întinsă spre mine: stârnită acum şi atentă să descopăr lucruri noi, am observat imediat acea mână. Nu era mâna zbârcită a unei bătrâne, ci era plină şi suplă, cu degete netede; un inel lat scânteia pe degetul mic; şi, aplecându-mă înainte, m-am uitat la el şi am văzut o piatră pe care o mai văzusem de o sută de ori până atunci. I-am privit din nou faţa, care acum nu se mai ferea – dimpotrivă, boneta era scoasă, legătura înlăturată, capul aplecat spre mine.

— Ei bine, Jane, mă recunoşti? întrebă vocea atât de familiară.

— Scoateţi-vă doar pelerina roşie, domnule, şi apoi…

— Dar mi s-a înnodat şnurul – ajută-mă.

— Rupeţi-l, domnule.

— Aşa, atunci – „În lături, veşminte de-mprumut!”[132]

Şi domnul Rochester îşi scoase hainele în care se deghizase.

---

[131] Cf. *I Henric IV,* II, IV, 467— probabil că şi Thackeray şi-a amintit de acest pasaj în ultimele cuvinte din *Bâlciul deşertăciunii.*

[132] *Regele Lear,* III, IV, 107.

— Oh, domnule, ce idee ciudată!
— Dar bine dusă până la capăt, nu? Ce crezi?
— Cu doamnele v-aţi descurcat probabil bine.
— Dar nu şi cu dumneata?
— Cu mine n-aţi jucat rolul unei ţigănci.
— Dar ce rol am jucat? Propriul meu rol?
— Nu, unul de neînţeles. Pe scurt, cred că aţi încercat să mă zăpăciţi. Mi-aţi spus lucruri fără noimă ca să mă faceţi să spun şi eu lucruri fără noimă. Nu e deloc cinstit, domnule.
— Mă ierţi, Jane?
— Nu pot să vă răspund până nu mă gândesc la tot ce s-a spus aici. Dacă ajung la concluzia că nu am spus prostii prea mari, o să încerc să vă iert; dar nu a fost corect.
— Oh, dar ai fost foarte chibzuită – foarte prudentă, cu foarte mult bun-simţ.
Am reflectat şi mi-am spus că, în general, aşa fusesem. M-am liniştit – într-adevăr, fusesem prudentă chiar de la începutul întrevederii. Bănuisem o înşelătorie. Ştiam că ţigăncile şi ghicitoarele nu vorbeau aşa cum vorbise această aşa-zisă bătrână; în plus, observasem că îşi prefăcea vocea, îi simţisem grija de a-şi ascunde trăsăturile. Gândul mi se îndreptase spre Grace Poole, acea enigmă, acel mister al tuturor misterelor, aşa cum o consideram eu. Dar nu mă gândisem nici o clipă la domnul Rochester.
— Ei bine, spuse el, la ce te gândeşti? Ce înseamnă zâmbetul acesta grav?
— Uimire pentru gândul pe care l-aţi avut şi mulţumire pentru cum m-am purtat, domnule. Bănuiesc că acum îmi îngăduiţi să plec.
— Nu. Mai stai puţin şi spune-mi ce face lumea din salon.
— Cred că discută despre ţigancă.

— Stai jos, stai jos! – vreau să aud ce-au spus despre mine.

— Ar fi mai bine să nu mai stau, domnule, trebuie să fie aproape unsprezece. Oh! Ştiaţi, domnule Rochester, că după ce aţi plecat azi-dimineaţă, a sosit un străin?

— Un străin! Nu, cine e? Nu aşteptam pe nimeni – a plecat?

— Nu. A zis că vă cunoaşte de mult timp şi că poate să-şi ia libertatea să rămână aici până ce vă întoarceţi.

— Poate pe dracu! A spus cum îl cheamă?

— Numele lui e Mason, domnule, şi vine din Antile, cred că din Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester stătea în picioare lângă mine; mă luase de mână, ca şi cum ar fi vrut să mă conducă spre un scaun. Când i-am răspuns la întrebare, m-a strâns convulsiv de încheietura mâinii, zâmbetul îi îngheţă pe buze şi mi s-a părut că i s-a tăiat răsuflarea.

— Mason! – Antile! spuse el, pe tonul pe care un automat ar fi putut rosti singurele cuvinte pe care le ştia. Mason! – Antile! repetă el de trei ori, devenind tot mai cenuşiu la faţă; părea că nici nu-şi dă seama de ceea ce face.

— Vă e rău, domnule? întrebai eu.

— Jane, am primit o lovitură – am primit o lovitură, Jane!

Se clătină.

— Sprijiniţi-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit o dată umărul; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, domnule, da. Şi de braţul meu.

Se aşeză şi mă trase lângă el. Cuprinzându-mi mâna în mâinile lui, începu să mi-o mângâie, privindu-mă, în acelaşi timp, cu ochi tulburaţi şi deznădăjduiţi.

— Mica mea prietenă! spuse el. Aş vrea să mă aflu acum pe o insulă liniştită, doar cu dumneata, să las departe de mine toate necazurile şi pericolele şi amintirile urâte.

— Pot să vă ajut, domnule? Mi-aş da şi viaţa să vă fiu de ajutor.

— Jane, dacă o să am nevoie de ajutor, la dumneata o să-l caut – îţi promit.

— Mulţumesc, domnule. Spuneţi-mi ce să fac – o să încerc, cel puţin.

— Adu-mi acum, Jane, un pahar cu vin din sufragerie; cred că toată lumea e acolo la masă; şi spune-mi dacă Mason e cu ei şi ce face.

M-am dus. I-am găsit pe toţi invitaţii luând cina în sufragerie, aşa cum spusese domnul Rochester. Nu erau aşezaţi la masă – mâncarea era pusă pe bufet; fiecare îşi luase ce dorise şi acum stăteau în grupuri, cu farfuriile şi paharele în mână. Toată lumea părea veselă – râsetele şi discuţiile erau pline de însufleţire. Domnul Mason stătea în picioare lângă foc, discutând cu colonelul Dent şi soţia sa, şi părea la fel de vesel ca toţi ceilalţi. Am umplut un pahar cu vin (am văzut-o pe domnişoara Ingram privindu-mă încruntată, considerând – aş zice – că îmi luam o libertate prea mare) şi m-am întors în bibliotecă.

Paloarea domnului Rochester dispăruse şi părea din nou ferm şi aspru. Îmi luă paharul din mână.

— În sănătatea ta, spirit ocrotitor! spuse el; bău vinul şi-mi dădu paharul înapoi. Ce fac ceilalţi, Jane?

— Râd şi vorbesc, domnule.

— Nu par gravi şi misterioşi, ca şi cum ar fi auzit ceva ciudat?

— Deloc, sunt plini de glume şi veselie.

— Şi Mason?

— Şi el râde.

— Dacă toţi oamenii ăştia ar veni la mine să mă scuipe, ce ai face, Jane?

— I-aş da afară din cameră, domnule, dacă aş putea.

El zâmbi uşor.

— Dar dacă m-aş duce eu la ei şi ei doar m-ar privi cu răceală şi ar murmura între ei cu dispreţ, iar apoi ar pleca, părăsindu-mă unul câte unul, ce-ai face? Ai pleca şi tu cu ei?

— Cred că nu, domnule. Mi-ar face mai multă plăcere să rămân cu dumneavoastră.

— Să mă alini?

— Da, domnule, să vă alin, pe cât de bine pot.

— Şi dacă te-ar condamna că-mi rămâi credincioasă?

— Probabil că eu nu aş şti nimic despre condamnarea lor; iar dacă aş şti, nu mi-ar păsa de ea.

— Atunci, ai putea înfrunta dispreţul tuturor de dragul meu?

— Aş putea să-l înfrunt de dragul oricărui prieten care merită devotamentul meu; aşa cum sunt sigură că şi dumneavoastră îl meritaţi.

— Acum întoarce-te în cameră; apropie-te încet de Mason şi şopteşte-i la ureche că domnul Rochester s-a întors şi vrea să-l vadă; adu-l aici şi apoi pleacă.

— Da, domnule.

I-am îndeplinit porunca. Toţi m-au privit lung pe când treceam printre ei. L-am căutat pe domnul Mason, i-am transmis mesajul şi am ieşit din încăpere urmată de el. L-am condus în bibliotecă şi apoi am urcat în camera mea.

Mult mai târziu, după ce mă întinsesem deja de ceva timp în pat, i-am auzit pe invitaţi intrând în camerele lor. Am desluşit vocea domnului Rochester şi l-am auzit spunând:

— Pe aici, Mason, asta e camera ta.

Părea bine dispus şi tonul vesel m-a liniştit. Curând am adormit.

Capitolul V

Uitasem să-mi trag perdeaua, aşa cum făceam de obicei, şi nici nu închisesem oblonul. Şi astfel, cum era o noapte frumoasă – când luna plină şi strălucitoare ajunse pe cer în dreptul geamului şi se uită spre mine prin ochiurile descoperite, superba ei privire mă trezi. Deşteptându-mă în toiul nopţii, am deschis ochii pe discul ei – alb-argintiu şi limpede precum cleştarul. Era frumos, dar prea solemn; m-am ridicat pe jumătate şi am întins mâna să trag perdeaua.

Dumnezeule! Ce ţipăt!

Noaptea – liniştea ei – tihna ei – fură sfâşiate de un sunet sălbatic, ascuţit, pătrunzător, care răsună dintr-un capăt în altul al casei.

Pulsul mi se opri; inima încetă să-mi mai bată; braţul întins rămase nemişcat, paralizat. Ţipătul se stinse şi nu mai reveni. Într-adevăr, făptura care scosese acel strigăt înfiorător nu-l mai putea repeta prea curând: nici măcar condorul cu cele mai lungi aripi din Anzi n-ar fi putut, de două ori la rând, să scoată un asemenea ţipăt din norul ce-i învăluia cuibul. Făptura care se manifesta astfel trebuia să se odihnească înainte să repete efortul.

Venea de la al treilea cat – căci se auzise de sus. Şi acum tot de sus – da, chiar deasupra camerei mele – am auzit o luptă: după zgomot, părea o luptă pe viaţă şi pe moarte; şi o voce pe jumătate înăbuşită strigă repede, de trei ori:

— Ajutor! Ajutor! Ajutor! Apoi: Nu vine nimeni?

Iar pe când loviturile de picioare şi zguduielile deveneau tot mai sălbatice, am distins, prin tavan:

— Rochester! Rochester! Pentru numele lui Dumnezeu, vino!

O uşă se deschise: cineva alergă sau se năpusti, prin coridor. Un alt pas apăsat se auzi deasupra şi ceva căzu jos; apoi se lăsă tăcerea.

Mă îmbrăcasem, deşi tremuram toată de groază; am ieşit din cameră. Toată lumea se trezise – în fiecare dormitor se auzeau exclamaţii, murmure încărcate de spaimă; uşă după uşă se deschidea; cineva scoase capul în coridor, apoi altul şi coridorul se umplu. Domnii şi doamnele îşi părăsiseră paturile şi toţi întrebau confuz: „Oh! Ce e?” – „Cine e rănit?” – „Ce s-a întâmplat?” – „Aduceţi o lumânare!” – „Arde undeva?” – „Au venit hoţii?” – „Unde să fugim?” Dacă nu ar fi fost lumina lunii, s-ar fi găsit într-un întuneric deplin. Alergau încolo şi-ncoace, se adunau în grupuri – unele doamne plângeau cu suspine, unii se împleticeau – era un haos de nedescris.

— Unde dracu-i Rochester? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în patul lui.

— Aici! Aici! îi răspunse un alt strigăt. Liniştiţi-vă cu toţii, vin.

Şi uşa de la capătul coridorului se deschise şi domnul Rochester apăru cu o lumânare în mână; tocmai coborâse de la etajul al treilea. Una dintre doamne se repezi la el şi îl prinse de braţ – era domnişoara Ingram.

— Ce lucru îngrozitor s-a petrecut? spuse ea. Vorbeşte! Spune-ne imediat adevărul!

— Dar nu mă dărâmaţi şi nici nu mă strângeţi de gât! răspunse domnul Rochester, căci domnişoarele Eshton se agăţau acum de el, iar cele două văduve, înfăşurate în capoate albe şi largi, se năpustiră asupra lui ca nişte vapoare cu toate pânzele desfăcute.

— Totul e-n ordine! – Totul e-n ordine! strigă el. Nu e decât o repetiţie la *Mult zgomot pentru nimic*[133]. Doamnelor, staţi mai departe sau o să mă înfurii teribil.

Şi arăta într-adevăr teribil – ochii lui negri scânteiau periculos. Făcu un efort să se calmeze şi spuse.

— O servitoare a avut un coşmar, asta-i tot. E o persoană nervoasă şi sensibilă: a luat visul drept apariţia unei fantome sau ceva asemănător şi de spaimă a început să ţipe. Şi acum trebuie să vă conduc înapoi în camerele dumneavoastră. Căci până nu se linişteşte toată lumea, nu poate fi îngrijită. Domnilor, fiţi buni şi daţi-le doamnelor un exemplu. Domnişoară Ingram, sunt convins că veţi reuşi să vă învingeţi spaimele inutile. Amy şi Louisa, întoarceţi-vă în cuiburile voastre ca două turturele ce sunteţi. Doamnele mele (către văduve), cu siguranţă veţi răci dacă mai staţi în coridorul acesta îngheţat.

Şi aşa, când măgulind, când ordonând, reuşi în cele din urmă să-i trimită pe toţi în dormitoarele lor. N-am aşteptat să mă trimită şi pe mine în cameră şi m-am retras neobservată – la fel de neobservată cum ieşisem din ea.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă, am început să mă îmbrac cu grijă. Sunetele care urmaseră ţipătului şi cuvintele rostite fuseseră probabil auzite doar de mine, căci ele veniseră din încăperea aflată deasupra camerei mele; dar ele mă convinseseră că nu visul unei servitoare provocase acea spaimă ce cuprinsese întreaga casă şi că explicaţia pe care o dăduse domnul Rochester fusese doar o invenţie, pentru a-i linişti pe invitaţi. M-am îmbrăcat, deci, ca să fiu pregătită pentru orice posibilitate. După ce am fost gata, am rămas mult timp aşezată lângă fereastră, privind afară la parcul tăcut şi câmpurile argintii, şi aşteptând – fără să ştiu ce aşteptam. Mi se părea că ceva

---

[133] Comedie de William Shakespeare (1598).

trebuie să se întâmple după acel ţipăt ciudat, după luptă şi strigăt.

Dar liniştea reveni, toate murmurele şi mişcările se stinseră treptat şi după vreun ceas, conacul Thornfield era la fel de tăcut ca şi un deşert. Se părea că somnul şi noaptea puseseră din nou stăpânire peste tot. Luna începu să coboare – se pregătea să apună. Nu-mi plăcea să stau în frig şi întuneric şi m-am gândit că ar fi mai bine să mă întind în pat, aşa îmbrăcată cum eram. Am plecat de la fereastră, păşind cât mai încet pe covor. Tocmai mă aplecasem să-mi scot pantofii, când o bătaie uşoară se auzi la uşă.

— E nevoie de mine? am întrebat eu.

— Eşti trează? zise vocea pe care mă aşteptam să o aud, cea a stăpânului meu

— Da, domnule.

— Şi îmbrăcată?

— Da.

— Ieşi din cameră, atunci, încet.

M-am supus. Domnul Rochester stătea în coridor, cu o lumânare în mână.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino pe aici, nu te grăbi şi nu face zgomot.

Pantofii mei erau uşori – puteam păşi la fel de tăcut precum o pisică. El străbătu coridorul, apoi o luă pe trepte în sus şi se opri în coridorul scund şi întunecat de la sinistrul cat al treilea. Eu îl urmasem şi acum stăteam lângă el.

— Ai un burete în camera dumitale? mă întrebă el în şoaptă.

— Da, domnule.

— Ai şi săruri – săruri volatile?

— Da.

— Du-te şi adu-le pe amândouă.

M-am întors în cameră, am căutat buretele pe lavoar, sărurile în sertar şi am revenit la al treilea cat. El mă aştepta; ţinea o cheie în mână; apropiindu-se de una dintre uşile mici şi negre, o băgă în broască; apoi se opri şi îmi spuse.

— Ţi se face rău când vezi sânge?

— Nu cred – încă n-am fost pusă la încercare.

Am simţit un fior pe când îi răspundeam – dar nu de frig, şi nici de slăbiciune.

— Dă-mi mâna, spuse el, nu trebuie să risc să te văd leşinată.

I-am dat mâna.

— Caldă şi sigură, fu remarca lui.

Răsuci cheia şi deschise uşa.

Am văzut o odaie pe care mi-am amintit că o mai văzusem şi înainte, în ziua în care doamna Fairfax îmi arătase casa: pereţii erau acoperiţi cu o ţesătură de goblen, care acum era ridicată într-o parte, dezvăluind o uşă atunci ascunsă. Uşa era deschisă şi din încăperea aflată acolo se revărsa lumina; am auzit un sunet – ca un mârâit al unui câine care se luptă. Domnul Rochester puse lumânarea jos, îmi spuse „Aşteaptă puţin!” şi intră în încăpere. Fu întâmpinat de un hohot de râs puternic – zgomotos la început şi terminându-se în chicotitul de spiriduş al lui Grace Poole – ha! ha! deci *ea* era acolo. Domnul Rochester aranjă ceva prin cameră, fără să vorbească, deşi am auzit o voce joasă adresându-i-se. Apoi ieşi şi închise uşa în urma sa.

— Aici, Jane! spuse el.

Şi m-am dus de partea cealaltă a unui pat mare, care, cu draperiile sale trase, ascundea o mare parte a camerei. Lângă capul patului se afla un fotoliu; în el era aşezat un bărbat îmbrăcat, dar fără haină. Bărbatul stătea nemişcat, cu capul lăsat pe spate şi cu ochii închişi. Domnul

Rochester apropie lumânarea de el; în faţa palidă, lipsită de viaţă, l-am recunoscut pe străin, pe domnul Mason; am mai văzut că avea cămaşa îmbibată de sânge, într-o parte a pieptului şi pe un braţ.

— Ţine lumânarea, spuse domnul Rochester, şi eu o luai. Aduse un lighean cu apă de la lavoar. Ţine asta, îmi zise el.

M-am supus. El luă buretele, îl muie în apă şi şterse faţa inertă; îmi ceru sticluţa cu săruri şi i-o duse la nări. Curând, domnul Mason deschise ochii şi gemu. Domnul Rochester desfăcu uşor cămaşa rănitului, ale cărui umăr şi braţ erau bandajate, şi şterse sângele ce se prelingea.

— Sunt în pericol mare? murmură domnul Mason.

— Ei, aş! E doar o zgârietură. Nu te lăsa copleşit, omule, suportă! O să mă duc să-ţi aduc un doctor; sper că până dimineaţă o să poţi fi luat de aici. Jane! continuă el.

— Da, domnule?

— Va trebui să te las aici în cameră cu acest domn vreun ceas sau poate două; o să ştergi sângele cu buretele, dacă mai curge; dacă se simte sfârşit, o să-i duci la gură paharul ăla de apă de pe etajeră şi sărurile la nas. Nu vorbeşti cu el sub nici un motiv – iar tu, Richard, o să fii în pericol de moarte dacă vorbeşti cu ea: deschide doar gura – agită-te – şi nu răspund pentru urmări.

Bietul om gemu din nou; părea că nu îndrăzneşte să se mişte; arăta aproape paralizat de frică – de moarte sau de altceva. Domnul Rochester îmi puse în mână buretele plin de sânge şi eu începui să-l folosesc aşa cum făcuse şi el. Mă privi o clipă, apoi spuse: „Nu uita! – Nici un cuvânt!” şi ieşi din cameră. Am avut un sentiment ciudat când am auzit cheia scrâşnind în broască şi zgomotul paşilor lui pierzându-se în noapte.

Iată-mă deci la al treilea cat al casei, încuiată într-una dintre celulele ei misterioase, cufundată în întuneric; cu o imagine palidă şi însângerată sub ochii şi mâinile mele şi

cu o ucigaşă de care mă despărţea o singură uşă – da, asta era îngrozitor; restul îl puteam îndura, dar mă înfioram la gândul că Grace Poole s-ar fi năpustit asupra mea.

Dar trebuie să-mi îndeplinesc însărcinarea. Trebuie să am grijă de acest chip cadaveric – aceste buze vineţii, tăcute, cărora li s-a interzis să se deschidă – aceşti ochi când închişi, când deschişi şi privind rătăciţi prin cameră, când aţintiţi asupra mea şi mereu împăienjeniţi de negura groazei. Trebuie să-mi cufund iar şi iar mâna în ligheanul cu sânge şi apă şi să şterg sângele ce se prelingea din rană. Trebuie să văd cum pâlpâiala lumânării se stinge încet, cum umbrele se adâncesc pe tapiseria veche şi înflorată din jurul meu şi devin întuneric profund sub draperiile patului lat şi străvechi şi tremură ciudat pe uşile unui scrin mare, aflat în cealaltă parte a încăperii – pe a cărui parte din faţă, împărţită în douăsprezece tăblii, se află incrustate capetele celor doisprezece apostoli, fiecare înscris în tăblia sa ca într-o ramă; iar deasupra lor se înălţau un crucifix de abanos şi un Crist muribund.

După cum întunericul aluneca prin cameră şi raza de lumină pâlpâia tremurătoare, îl vedeam când pe doctorul cu barbă, Luca, ce-şi înclina fruntea, când pe Sfântul Ioan cu părul lung fluturând, când faţa demonică a lui Iuda, care se desprindea din tăblie şi părea să prindă viaţă şi să ameninţe cu dezvăluirea celui mai mare trădător – Satan însuşi – în forma supusului său.

Şi în mijlocul tuturor acestor lucruri, trebuia să ascult şi să pândesc – să ascult mişcările fiarei sălbatice sau ale demonului din bârlogul lui de alături. Dar după vizita domnului Rochester, părea încremenită: toată noaptea nu am auzit decât trei sunete, la trei intervale mari de timp – scârţâitul unui pas, o repetare de o clipă a mârâitului ca de câine şi un geamăt adânc, omenesc.

Apoi mă tulburară propriile mele gânduri. Ce crimă era aceasta ce trăia întruchipată într-o fiinţă omenească în această mansardă singuratică şi nu putea fi nici alungată, nici stăpânită de proprietar? Ce mister – care se dezvăluia când în foc şi când în sânge, la cele mai adânci ore ale nopţii? Ce creatură era asta care, luând forma şi chipul unei femei, avea când vocea unui demon batjocoritor, când pe cea a unei păsări de pradă în căutare de stârvuri?

Şi bărbatul acesta asupra căruia mă aplecam – acest străin obişnuit, tăcut –, cum de intrase în această pânză de păianjen a ororii? Şi de ce se repezise Furia la el? Ce l-a făcut să-şi îndrepte paşii către această parte a casei la o oră nepotrivită, când ar fi trebuit să doarmă în patul lui? Îl auzisem pe domnul Rochester dându-i o cameră de jos – ce l-a adus aici? Şi de ce acum era atât de supus în faţa violenţei şi trădării ce se abătuseră asupra lui? De ce acceptase atât de liniştit ascunzătoarea pe care i-a impus-o domnul Rochester? *De ce* impusese domnul Rochester această tăinuire? Oaspetele său fusese atacat, iar înainte se urzise chiar asupra propriei lui vieţi; iar el învăluia în tăcere şi cufunda în uitare ambele fapte. Şi apoi, am văzut că domnul Mason era supus în faţa domnului Rochester, că voinţa aprigă a celui din urmă stăpânea total inerţia primului: cele câteva cuvinte rostite de cei doi m-au convins de asta. Era limpede că în întâlnirile lor dinainte, starea pasivă a unuia fusese de obicei influenţată de energia activă a celuilalt: de unde atunci disperarea domnului Rochester când a aflat de sosirea domnului Mason? De ce doar simpla pomenire a numelui acestui individ supus – pe care cu un singur cuvânt îl putea controla ca pe un copil – căzuse asupra lui, în urmă cu câteva ore, la fel cum cade fulgerul asupra unui stejar?

Oh, nu-i puteam uita privirea şi paloarea când îmi şoptise: „Jane, am primit o lovitură – am primit o lovitură,

Jane!” Nu puteam uita cum îi tremura braţul aşezat pe umărul meu: şi nu era un lucru mărunt ceea ce putea îngenunchea astfel spiritul hotărât şi înfiora trupul viguros al lui Fairfax Rochester. „Când vine? Când vine?” strigai îi sinea mea, pe când noaptea se prelungea, iar pacientul meu sângerând se sfârşea, gemea, îi era tot mai rău; şi nici zorile, şi nici doctorul nu mai veneau. Iar şi iar dusesem paharul cu apă la buzele albe ale lui Mason; iar şi iar îi oferisem sărurile înviorătoare, dar eforturile mele păreau zadarnice – fie suferinţa fizică sau mintală, fie pierderea de sânge ori toate trei combinate îl secătuiau rapid de putere. Gemea atât de tare şi părea atât de slăbit, îngrozit şi pierdut, încât mă temeam că o să moară şi n-o să-i pot nici măcar vorbi!

Lumânarea, arsă până la capăt, se stinse în cele din urmă; odată cu ultimele ei pâlpâiri, am zărit dungi de lumină cenuşie tivind draperia de la fereastră – deci se apropiau zorile. Curând l-am auzit pe Pilot lătrând departe, jos, în cuşca lui din curte, şi speranţa a renăscut. Şi nu fără motiv – cinci minute mai târziu, scrâşnetul cheii răsucite în broască m-a anunţat că veghea mea luase sfârşit. Nu putea să fi durat mai mult de două ceasuri – şi totuşi, multe săptămâni mi s-au părut mai scurte.

Domnul Rochester intră, însoţit de medicul pe care plecase să-l aducă.

— Şi-acum, Carter, îi spuse el, fii cu băgare de seamă: îţi dau o jumătate de oră ca să cureţi rana, să o bandajezi şi să-l duci pe pacient jos.

— Dar poate fi mişcat, domnule?

— Fără nici o îndoială: nu e nimic serios; e doar nervos, trebuie îmbărbătat. Hai, apucă-te de treabă.

Domnul Rochester trase draperia groasă şi ridică storurile de olandă, pentru a lăsa să pătrundă lumina de afară; şi am fost surprinsă şi bucuroasă să văd cât de mult

se luminase, ce dungi trandafirii începeau să înviorează cerul înspre răsărit. Apoi se apropie de Mason, de care doctorul se ocupa deja.

— Ei bine, prietene, cum te simţi? întrebă el.

— Mă tem că m-a terminat, veni răspunsul sleit.

— Ba deloc! – Curaj! În două săptămâni n-o să mai simţi nimic; ai pierdut puţin sânge, doar atât. Carter, asigură-l că nu-i nici o primejdie.

— Pot să fac asta cu toată sinceritatea, spuse Carter, care desfăcuse acum bandajele, doar că aş fi preferat să mă aduci aici mai curând – nu ar fi sângerat atât – dar ce-i asta? Carnea de pe umăr este şi sfâşiată, nu doar tăiată. Rana asta nu a fost făcută de un cuţit – aici au fost nişte dinţi!

— M-a muşcat, murmură Mason. S-a înfipt în mine ca o tigroaică atunci când Rochester i-a luat cuţitul din mână.

— Nu trebuia să te laşi copleşit – trebuia să te lupţi cu ea, spuse domnul Rochester.

— Dar în asemenea condiţii, ce poţi face? replică Mason. Oh, a fost îngrozitor! adăugă el, înfiorându-se. Şi nu mă aşteptam la asta: părea atât de liniştită la început.

— Te-am avertizat, fu răspunsul prietenului său. Ţi-am spus – fii precaut când te apropii de ea. Şi-apoi ar fi trebuit să aştepţi până dimineaţă şi să mă iei cu tine: a fost o nebunie să încerci să o vezi în noaptea asta, şi singur.

— Credeam că o să fac un lucru bun.

— Credeai! Credeai! Da, mă enervez când te aud vorbind aşa; dar oricum, ai suferit şi se pare că vei suferi destul pentru că nu mi-ai ascultat sfatul; aşa că n-o să mai spun nimic. Carter – grăbeşte-te! grăbeşte-te! O să răsară curând soarele şi trebuie să-l văd plecat de aici.

— Imediat, domnule, umărul e deja bandajat. Trebuie să mă ocup şi de rana din braţ – cred că şi acolo şi-a-nfipt dinţii.

— Mi-a supt tot sângele – zicea că o să-mi sece inima, spuse Mason.

L-am văzut pe domnul Rochester înfiorându-se: o expresie clară de dezgust, groază şi ură i-a strâmbat faţa aproape deformându-i-o; dar tot ce spuse fu:

— Haide, taci, Richard, şi nu te mai sinchisi de bolboroselile ei; nu le mai repeta.

— Aş vrea să le pot uita, fu răspunsul.

— O să le uiţi când o să pleci din ţară; când o să te întorci în Spanish Town, o să te poţi gândi la ea ca fiind moartă şi îngropată – sau mai degrabă nu trebuie să te gândeşti la ea deloc.

— E imposibil să uit noaptea asta.

— Ba nu-i imposibil: fii tare, omule. Acum două ceasuri credeai că eşti mort de-a binelea, iar acum eşti cât se poate de viu şi vorbeşti. Uite! Carter a terminat cu tine sau pe aproape; o să te aranjez într-o clipă. Jane (se întoarse către mine pentru prima oară după ce revenise în cameră), ia cheia asta: du-te jos în dormitorul meu şi intră în camera mea de toaletă; deschide sertarul de sus al garderobului şi scoate o cămaşă curată şi o cravată; adu-le aici – şi fii iute!

M-am dus, am căutat încăperea pe care o menţionase, am găsit lucrurile cerute şi m-am întors cu ele.

— Acum, spuse el, du-te de cealaltă parte a patului cât timp îl aranjez puţin; dar nu pleca din cameră, s-ar putea să mai fie nevoie de dumneata.

M-am retras unde mi-a spus.

— Era cineva treaz când ai coborât, Jane? întrebă curând domnul Rochester.

— Nu, domnule, totul era tăcut.

— O să te scoatem cu grijă de aici, Dick; şi va fi mai bine, atât pentru tine, cât şi pentru biata fiinţă de alături. M-am chinuit atâta să nu se afle nimic şi nu mi-ar plăcea

să iasă totul la iveală acum. Haide, Carter, ajută-l să-şi pună jiletca. Unde ţi-ai lăsat haina îmblănită? Nu poţi merge nici o milă fără ea, ştii bine, în afurisitul ăsta de frig. În camera ta? – Jane, fugi jos, în camera domnului Mason – cea de lângă a mea – şi adu haina pe care o s-o vezi acolo.

Din nou am fugit şi din nou m-am întors, aducând o manta imensă, căptuşită cu blană.

— Acum am o altă sarcină pentru dumneata, îmi spuse neobositul meu stăpân. Trebuie să te duci din nou în camera mea. Ce noroc că porţi pantofi de catifea, Jane! – un mesager încălţat în ghete nu s-ar fi descurcat niciodată în această împrejurare. Trebuie să deschizi sertarul din mijloc de la masa mea de toaletă şi să iei o sticluţă şi un păhărel pe care le vei găsi acolo – repede!

Am zburat într-acolo şi înapoi, aducând repede ce îmi ceruse.

— Bun! Acum, doctore, o să-mi iau libertatea de a-i administra eu însumi o doză – pe propria mea răspundere. Am primit acest leac la Roma, de la un şarlatan italian – un tip pe care dumneata l-ai fi luat la bătaie, Carter. Nu e ceva ce poate fi folosit oricând, dar în unele împrejurări este bun – ca acum, de pildă. Jane, puţină apă.

Îmi întinse păhărelul şi eu l-am umplut pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge – acum umezeşte gura sticluţei.

Am făcut cum mi-a spus; el a măsurat douăsprezece picături dintr-un lichid purpuriu şi i-a întins paharul lui Mason.

— Bea, Richard, o să-ţi dea pentru vreun ceas curajul care-ţi lipseşte.

— Dar n-o să-mi facă rău?

— Bea! Bea! Bea!

Domnul Mason se supuse, căci era în mod clar inutil să se împotrivească. Era îmbrăcat acum; arăta încă palid, dar

nu mai era plin de sânge şi murdar. Domnul Rochester îl lăsă să rămână aşezat timp de trei minute după ce înghiţise leacul, apoi îl apucă de braţ.

— Acum sunt sigur că te poţi ridica, spuse el, încearcă.

Rănitul se ridică.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsoară. Înveseleşte-te, Richard! Fă un pas – aşa!

— Mă simt într-adevăr mai bine, remarcă domnul Mason.

— Sunt convins că te simţi. Acum, Jane, ia-o înaintea noastră către scara de serviciu; deschide zăvorul la uşa laterală şi spune-i vizitiului pe care o să-l găseşti în curte – sau afară, căci i-am spus să nu vină cu roţile lui zgomotoase pe caldarâm – să fie pregătit, că venim. Şi, Jane, dacă cineva s-a trezit deja, vino la scară şi tuşeşte uşor.

Era acum cinci şi jumătate şi soarele se pregătea să răsară; dar bucătăria era încă tăcută şi întunecată. Uşa laterală era zăvorâtă; am deschis-o cât mai încet posibil. Curtea era învăluită în linişte, dar porţile erau larg deschise şi în faţa lor se afla o trăsură cu caii gata înhămaţi, iar vizitiul aşezat pe capră. M-am apropiat de el şi i-am spus că domnii veneau; el a dat din cap; apoi m-am uitat cu atenţie în jur şi am ascultat. Liniştea din zori domnea pretutindeni; draperiile erau încă trase la ferestrele din camerele servitorilor; păsărelele ciripeau în copacii încărcaţi de flori din livadă, ale căror ramuri se lăsau ca nişte ghirlande albe peste zidul ce închidea o latură a curţii; caii de trăsură se auzeau din când în când lovind cu copitele în grajduri; restul era învăluit în tăcere.

Acum apărură cei trei bărbaţi. Mason, sprijinit de domnul Rochester şi de doctor, părea să meargă destul de uşor; îl ajutară să se urce în trăsură; Carter îl urmă.

— Ai grijă de el, îi spuse domnul Rochester doctorului, şi ţine-l acasă la dumneata până se face bine. O să vin peste vreo două zile să văd cum se simte. Richard, cum îţi e?

— Aerul proaspăt mă înviorează, Fairfax.

— Lasă fereastra deschisă pe partea lui, Carter; nu bate vântul – la revedere, Dick.

— Fairfax!

— Ei, ce e?

— Îngrijeşte-o, poartă-te cu ea cât se poate de blând, fii...

Se opri şi izbucni în plâns.

— Fac tot ce pot; am făcut-o şi o s-o fac mereu, fu răspunsul.

Închise uşa trăsurii şi aceasta se îndepărtă.

— Dar mă rog lui Dumnezeu să se sfârşească odată toate astea! adăugă domnul Rochester, pe când închidea şi punea zăvorul la porţile grele.

După ce termină, se îndreptă cu paşi înceţi şi pierdut în gânduri către o portiţă din zidul ce mărginea livada. Presupunând că nu mai avea nevoie de mine, mă pregăteam să mă întorc în casă; dar l-am auzit strigând din nou: „Jane!” Deschisese poarta şi stătea în pragul ei, aşteptându-mă.

— Vino câteva clipe aici unde e aerul proaspăt, zise el. Casa aia e ca o temniţă – nu ţi se pare?

— Mi se pare un conac superb, domnule.

— Fascinaţia lipsei de experienţă îţi acoperă ochii, răspunse el, şi o vezi printr-un văl fermecat: nu poţi desluşi că aurul este mâl şi draperiile de mătase pânze de păianjen; că marmura este o gresie sordidă, iar lemnăria lustruită doar lemn crăpat şi scoarţă de copac solzoasă. Dar *aici* (şi arătă spre locul plin de verdeaţă în care intrasem), aici totul este adevărat, dulce şi pur.

Porni alene pe o alee mărginită de meri şi peri şi cireşi pe o parte, iar pe cealaltă de un strat plin de tot soiul de flori care umpleau grădinile de odinioară: garofiţe, primule, panseluţe amestecate cu pelin, trandafiri sălbatici şi tot felul de plante aromatice. Erau atât de proaspete acum, după atâtea zile de ploi repezi şi cer înnorat de aprilie, urmate de o frumoasă dimineaţă de primăvară: soarele tocmai urca pe cerul de la răsărit, presărat cu nori rotunzi, iar razele lui luminau copacii încărcaţi de rouă şi flori ai livezii şi cădeau pe aleile tăcute de sub ei.

— Jane, vrei o floare?

Culese un trandafir pe jumătate îmbobocit, primul apărut în tufă, şi mi-l întinse.

— Mulţumesc, domnule.

— Îţi place răsăritul ăsta de soare, Jane? Cerul ăsta cu norii lui înalţi şi luminoşi, care cu siguranţă se vor risipi când aerul va încălzi această atmosferă liniştită şi înmiresmată?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Care ţi-a luat culoarea din obraji – ţi-a fost frică atunci când te-am lăsat singură cu Mason.

— Mi-a fost frică să nu vină cineva din camera alăturată.

— Dar încuiasem uşa – aveam cheia în buzunar: aş fi fost un păstor fără minte dacă aş fi lăsat un miel – mielul meu preferat – atât de aproape de bârlogul lupului, fără apărare: erai în siguranţă.

— Grace Poole va continua să stea aici, domnule?

— Oh, da! Nu-ţi mai bate capul cu ea – scoate-ţi-o din minte.

— Dar mi se pare că viaţa dumneavoastră nu e în siguranţă cât timp ea e aici.

— Nu te teme – o să am grijă.

— Primejdia de care vă temeaţi azi-noapte a trecut acum, domnule?

— Nu pot garanta asta până ce Mason nu părăseşte Anglia; şi nici măcar atunci. Pentru mine, Jane, viaţa înseamnă să stau pe pojghiţa subţire de la suprafaţa unui vulcan care poate oricând să crape şi să scuipe foc.

— Dar domnul Mason pare un om uşor de condus; e limpede că aveţi o influenţă deosebit de mare asupra lui: n-o să vă sfideze niciodată şi nici n-o să vă facă rău dinadins.

— Oh, nu! Mason n-o să mă sfideze niciodată, şi nici n-o să-mi facă rău cu bună ştiinţă – dar ar putea la un moment dat, fără să vrea, printr-un cuvânt nesocotit, să mă lipsească dacă nu de viaţă, cel puţin de fericire pentru totdeauna.

— Spuneţi-i să fie atent, domnule – arătaţi-i de ce vă temeţi şi îndrumaţi-l cum să ocolească primejdia.

Râse sardonic, îmi luă repede mâna şi tot atât de repede îi dădu drumul.

— Dacă aş putea face asta, prostuţo, unde ar mai fi primejdia? Nimicită într-o clipă. De când îl ştiu pe Mason, n-a trebuit decât să-i spun: „Fă asta” şi lucrul s-a făcut. Dar în cazul ăsta nu pot să-i dau un ordin, nu pot să-i spun: „Ai grijă să nu-mi faci rău, Richard”; căci trebuie neapărat să nu ştie că-mi poate aduce răul. Te uiţi la mine nedumerită şi o să te mai nedumiresc încă. Eşti mica mea prietenă, nu?

— Îmi place să vă fiu de folos, domnule, şi să îndeplinesc ordinele care sunt corecte.

— Chiar aşa, văd că o faci. Văd o mulţumire sinceră în mersul şi înfăţişarea dumitale, în ochi şi expresie, ori de câte ori mă ajuţi şi-mi faci pe plac – lucrând pentru mine şi cu mine în ceea ce – aşa cum e caracteristic pentru tine – spui că e „corect”; căci dacă ţi-aş cere să faci ceva ce ai

considera greşit, nu ar mai exista pasul ăsta sprinten, zelul plin de îndemânare, privirea plină de viaţă şi chipul însufleţit. Prietena mea s-ar întoarce atunci spre mine, liniştită şi palidă, şi ar spune: „Nu, domnule, e imposibil: nu pot face asta pentru că nu e corect” şi ar deveni neînduplecată precum o stea ce nu se poate clinti. Ei bine, şi dumneata ai o putere asupra mea, şi poţi să-mi faci rău; dar nu îndrăznesc să-ţi spun care e punctul meu vulnerabil, ca nu cumva, deşi îmi eşti credincioasă şi prietenă, să mă străpungi pe loc.

— Dacă nu trebuie să vă temeţi de domnul Mason mai mult decât de mine, atunci sunteţi pe deplin în siguranţă, domnule.

— Să dea Domnul să fie aşa! Uite, Jane, un frunzar – aşază-te!

Frunzarul era o boltă în zid, acoperită cu iederă, în care se afla o bancă. Domnul Rochester se aşeză, lăsându-mi şi mie loc; dar eu am rămas în picioare în faţa lui.

— Stai jos, spuse el, banca e suficient de mare pentru amândoi. Nu te codeşti să te aşezi lângă mine, nu? Crezi că nu e corect, Jane?

I-am răspuns luând loc: simţeam că nu ar fi fost înţelept să-l refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele soarbe roua – în timp ce toate florile din această bătrână grădină se trezesc şi se deschid, iar păsările îşi hrănesc cu hrana adunată de pe câmpul cu spini, în timp ce albinele harnice îşi încep munca, o să-ţi prezint un caz ipotetic, pe care trebuie să te străduieşti să-l vezi ca fiind al tău. Dar mai întâi, uită-te la mine şi spune-mi că te simţi în largul tău şi că nu greşesc reţinându-te aici sau că tu greşeşti rămânând.

— Nu, domnule, mi-e bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ţi în ajutor imaginaţia; închipuie-ţi că n-ai mai fi o fată bine educată şi disciplinată, ci un băiat nestăpânit, răsfăţat încă din copilărie; închipuie-ţi că te afli într-o ţară străină îndepărtată; gândeşte-te că ai comis acolo o greşeală capitală, nu contează de ce natură sau din ce motive, dar ale cărei consecinţe te vor urmări întreaga viaţă şi îţi vor păta existenţa. Bagă de seamă, n-am spus o *crimă;* nu vorbesc de vărsare de sânge sau de orice altă faptă care l-ar putea aduce pe vinovat în faţa justiţiei; cuvântul pe care-l folosesc este *greşeală.* Urmările a ceea ce ai făcut devin în timp de nesuportat; iei măsuri pentru a obţine o alinare – măsuri neobişnuite, dar nici condamnate de lege, şi nici ruşinoase. Dar tot te simţi nefericit, căci speranţa te-a părăsit chiar în pragul vieţii: soarele tău, în miezul zilei se cufundă în întunericul eclipsei, din care simţi că nu va ieşi până la ceasul apusului. Tovărăşiile amare şi josnice au devenit singura hrană a amintirilor tale; rătăceşti din loc în loc, căutând liniştea în exil, fericirea în plăcere – mă refer la plăcerea senzuală, lipsită de sentimente –, care prosteşte intelectul şi distruge simţirea. Cu inima grea şi sufletul ofilit, te întorci acasă după ani de surghiun voit; cunoşti pe cineva – cum şi unde, nu contează; găseşti în această persoană străină multe dintre lucrurile bune şi luminoase pe care le cauţi de douăzeci de ani şi nu le-ai găsit până atunci; şi ele sunt proaspete, sănătoase, pure şi neîntinate. O astfel de tovărăşie te readuce la viaţă, te regenerează: simţi că zilele bune de odinioară se întorc – dorinţe mai înalte, sentimente mai curate; vrei să-ţi iei viaţa de la început şi să-ţi petreci restul zilelor într-un fel mai demn de o fiinţă nemuritoare. Pentru a atinge acest scop, ai dreptul să treci peste o piedică legată de obiceiuri – un simplu obstacol convenţional, pe care nici conştiinţa ta nu îl respectă şi nici judecata ta nu îl aprobă?

Tăcu, aşteptând un răspuns; şi ce trebuia să-i spun eu? Oh, dacă un spirit bun m-ar ajuta cu un răspuns chibzuit şi mulţumitor! Dorinţă vană! Vântul de vest murmura prin iedera din jurul meu, dar nici un blând Ariel nu-i folosea şoapta pentru a-mi vorbi; păsările cântau în vârful copacilor, dar cântecul lor, oricât ar fi fost de dulce, era nedesluşit.

Domnul Rochester îşi reluă iar întrebările.

— Este oare acel bărbat rătăcitor şi păcătos, dar care acum se căieşte şi îşi caută liniştea, îndreptăţit să înfrunte părerea întregii lumi, doar ca s-o lege de el pentru totdeauna pe această străină blândă, îndatoritoare şi cu inima caldă – obţinând astfel liniştea lăuntrică şi o reînnoire a vieţii?

— Domnule, am răspuns eu, odihna unui rătăcitor şi îndreptarea unui păcătos nu ar trebui niciodată să depindă de o altă fiinţă omenească. Bărbaţii şi femeile mor; filozofii bâjbâie în înţelepciune, iar creştinii în bunătate; dacă vreunul dintre cei pe care îi cunoaşteţi a suferit şi a greşit, să caute deasupra egalilor săi puterea de a se îndrepta şi alinarea pentru a se vindeca.

— Dar unealta – unealta! Dumnezeu, care înfăptuieşte lucrarea, hotărăşte unealta. Eu însumi – ţi-o spun fără parabole – am fost un om umblat, desfrânat şi zbuciumat; şi cred că am găsit unealta vindecării mele în...

Se opri; păsările continuau să ciripească, frunzele să foşnească uşor. Aproape că mă miram că nu-şi încetaseră cântecele şi şoaptele pentru a auzi destăinuirea întreruptă; dar ar fi trebuit să aştepte un timp îndelungat – atât de mult se prelungi tăcerea. În cele din urmă ridicai privirea spre cel ce pregeta să vorbească: el se uita atent la mine.

— Mica mea prietenă, spuse pe un ton schimbat – în timp ce chipul lui se schimba şi el, pierzându-şi blândeţea şi gravitatea şi devenind aspru şi sarcastic –, ai observat

înclinaţia mea plină de tandreţe pentru domnişoara Ingram: nu crezi că dacă m-aş însura cu ea m-ar readuce din plin la viaţă?

În aceeaşi clipă se ridică brusc, se duse până la celălalt capăt al aleii şi când se întoarse, fredona o melodie.

— Jane, Jane, spuse el oprindu-se în faţa mea, eşti foarte palidă după noaptea de veghe; nu mă blestemi că ţi-am tulburat odihna?

— Să vă blestem? Nu, domnule.

— Dă-mi mâna, pentru a-mi adeveri cele spuse. Ce degete reci! Erau mai calde azi-noapte când te-am atins la uşa misterioasei camere. Jane, când o să mai stai de veghe cu mine?

— Oricând pot fi de folos, domnule.

— De pildă, în noapte dinaintea nunţii mele! Sunt sigur că n-o să pot dormi. Îmi promiţi să stai cu mine să-mi ţii tovărăşie? Dumitale pot să-ţi vorbesc despre aleasa mea, căci acum ai văzut-o şi o cunoşti.

— Da, domnule.

— E cu totul deosebită, nu-i aşa, Jane?

— Da, domnule.

— O frumuseţe – o adevărată frumuseţe, Jane: înaltă, oacheşă şi bine făcută, cu un păr pe care trebuie să-l fi avut şi femeile din Cartagina. Cerule! Uite-i pe Dent şi Lynn la grajduri! Du-te în casă – ia-o prin tufişuri, pe portiţa aia.

Pe când o luam într-o parte, el o luă în cealaltă şi l-am auzit în curte, spunând vesel:

— Mason s-a sculat înaintea tuturor în dimineaţa asta; nici nu răsărise soarele când a plecat – m-am trezit la patru ca să îl conduc.

Capitolul VI

Presimţirile sunt niŞte lucruri ciudate – şi la fel sunt şi simpatiile, la fel şi semnele: şi toate trei, îmbinate, alcătuiesc o taină a cărei cheie omenirea nu a găsit-o încă. Niciodată în viaţă n-am râs de presimţiri, căci am avut unele ciudate. Cât despre simpatii, ele cred că există (de pildă, între rude îndepărtate mult timp, înstrăinate complet, care îşi afirmă astfel, în ciuda înstrăinării, unitatea sursei la care fiecare îşi găseşte originea) şi acţiunea lor depăşeşte înţelegerea umană. Iar prevestirile, din câte ştiu, pot fi doar semne ale simpatiei Naturii faţă de Om.

Când eram mică, doar de vreo şase ani, am auzit-o într-o seară pe Bessie Leaven spunându-i Marthei Abbott că visase un copilaş şi că atunci când visezi copii era un semn sigur de necaz, fie pentru cel ce visează, fie pentru rubedeniile lui. Aş fi uitat spusele ei dacă nu ar fi fost urmate imediat de o întâmplare ce mi le-a întipărit pentru totdeauna în minte. A doua zi, Bessie a fost trimisă acasă să-şi vadă surioara muribundă.

În ultimul timp îmi adusesem aminte destul de des de cuvintele Marthei şi de acea întâmplare, căci în săptămâna precedentă nu trecuse aproape nici o noapte în care să nu visez un copil mic, pe care uneori îl legănam în braţe pentru a-l face să tacă, alteori îl săltam pe genunchi, alteori îl priveam jucându-se cu margarete pe o pajişte sau bătând apa cu mâinile şi împroşcând-o. Într-o noapte, copilul plângea, iar în următoarea râdea; când se cuibărea lângă mine, când se îndepărta în fugă; dar indiferent cum apărea, indiferent cum arăta, l-am întâlnit şapte nopţi la rând, în clipa în care păşeam pe tărâmul somnului.

Nu-mi plăcea această repetare a unei idei – această ciudată reapariţie a unei singure imagini şi pe măsură ce se apropia ora culcării şi a apariţiei viziunii, mă neliniştam. Din tovărăşia acestui copil-fantomă fusesem

trezită în acea noapte cu lună plină când auzisem ţipătul; iar în după-amiaza zilei următoare am fost anunţată că cineva mă aştepta în camera doamnei Fairfax. Acolo am găsit un bărbat care arăta ca un valet: era îmbrăcat în doliu, iar pălăria pe care o ţinea în mână era înconjurată de o panglică neagră.

— Aş zice că nu mă mai ţineţi minte, domnişoară, zise el, ridicându-se la intrarea mea, dar numele meu este Leaven; eram vizitiu la doamna Reed când aţi stat la Gateshead acum vreo opt sau nouă ani şi încă mai stau acolo.

— Oh, Robert! Ce mai faci? Îmi aduc bine aminte de dumneata: mă plimbai câteodată pe poneiul murg al domnişoarei Georgiana. Şi ce face Bessie? Te-ai însurat cu Bessie, nu?

— Da, domnişoară; nevastă-mea e bine, mulţumesc de întrebare, mi-a mai născut un copilaş acum vreo două luni – acum avem trei şi sunt toţi foarte sănătoşi.

— Şi cei de la conac, Robert?

— Îmi pare rău că n-am veşti prea bune despre ei, domnişoară: o duc tare rău acum – sunt în mare necaz.

— Sper că nu a murit nimeni, am spus eu, uitându-mă la hainele lui negre.

Se uită şi el la banda de doliu de la pălărie şi răspunse:

— Ieri s-a împlinit o săptămână de când a murit domnul John, în apartamentul lui din Londra.

— Domnul John?

— Da.

— Şi cum a primit vestea mama lui?

— Păi, vedeţi dumneavoastră, domnişoară Eyre, nu e o nenorocire obişnuită: a dus o viaţă desfrânată; în ultimii trei ani a luat-o pe nişte căi ciudate, iar moartea lui a fost înspăimântătoare.

— Am auzit de la Bessie că n-o ducea prea bine.

— S-o ducă bine! Mai rău de-atât nici nu putea s-o ducă: şi-a prăpădit sănătatea şi averea printre cei mai nelegiuiţi bărbaţi şi cele mai ticăloase femei. A făcut datorii şi-a stat la închisoare; maică-sa l-a ajutat de două ori, dar cum s-a văzut liber, s-a întors la vechii tovarăşi şi la vechile năravuri. Mintea n-o avea prea ageră: pungaşii printre care a trăit l-au înşelat aşa cum n-am mai auzit s-o facă cineva. A venit la Gateshead acum vreo trei săptămâni şi a vrut ca stăpâna să-i dea totul lui. Stăpâna a refuzat: de mult averea îi fusese împuţinată de risipa lui; aşa că el a plecat din nou şi prima ştire care ne-a sosit apoi a fost că a murit. Cum a murit, Dumnezeu ştie! – se spune că şi-a luat viaţa.

Am tăcut: vestea era înfiorătoare. Robert Leaven continuă.

— Şi stăpâna se simţise cam rău de ceva timp. Se îngrăşase mult, dar nu avea putere; iar pierderea averii şi teama de sărăcie o dărâmau. Vestea despre moartea domnului John şi cum s-a petrecut a venit ca un trăsnet şi a fost pentru ea lovitura finală – a avut un atac de paralizie... trei zile n-a putut să vorbească; dar marţea trecută părea să fie ceva mai bine: tot voia să spună ceva şi-i făcea întruna semne neveste-mii şi bolborosea. Dar abia ieri dimineaţă a înţeles Bessie că rostea numele dumneavoastră şi în cele din urmă a desluşit cuvintele: „Aduceţi-o pe Jane – duceţi-vă după Jane Eyre, vreau să-i vorbesc.” Bessie nu e sigură dacă stăpâna e întreagă la minte sau ştie ce spune, dar le-a zis despre asta domnişoarei Reed şi domnişoarei Georgiana şi le-a sfătuit să trimită pe cineva după dumneavoastră. Domnişoarele au tot amânat-o, dar mama lor a devenit atât de agitată şi a repetat „Jane, Jane” de atâtea ori, încât în cele din urmă au consimţit. Am plecat de la Gateshead ieri şi dacă v-aţi

putea pregăti, domnişoară, aş vrea să mă întorc cu dumneavoastră mâine-dimineaţă în zori.

— Da, Robert, o să fiu gata până atunci: cred că s-ar cuveni să merg.

— Aşa cred şi eu, domnişoară. Bessie a zis că e sigură că n-o să refuzaţi; dar bănuiesc că trebuie să cereţi îngăduinţa să plecaţi înainte de a o porni?

— Da şi o s-o fac chiar acum.

Şi după ce l-am condus în holul servitorilor şi l-am lăsat în grija lui John şi a soţiei sale, am plecat să-l caut pe domnul Rochester.

Nu era în nici una dintre încăperile de la parter, nu era nici în curte, la grajduri sau în parc. Am întrebat-o pe doamna Fairfax dacă îl văzuse – da, îl văzuse şi credea că juca biliard cu domnişoara Ingram. M-am grăbit către sala de biliard: dinăuntru se auzeau zgomotul bilelor şi un murmur de voci – domnul Rochester, domnişoara Ingram, cele două domnişoare Eshton şi admiratorii lor erau cufundaţi în joc. Aveam nevoie de ceva curaj ca să-i deranjez, dar treaba mea nu putea fi amânată, aşa că m-am apropiat de stăpân, care stătea lângă domnişoara Ingram. Ea se întoarse şi se uită la mine dispreţuitor; ochii ei păreau să întrebe: „Şi ce mai vrea acum gângania asta?”; iar când am spus, încet, „Domnule Rochester”, ea făcu o mişcare de parcă ar fi vrut să-mi poruncească să plec de acolo. Mi-aduc bine aminte înfăţişarea ei – foarte graţioasă şi foarte frumoasă: purta o rochie de dimineaţă din crep azuriu, iar în păr avea răsucită o eşarfă de voal de culoarea cerului senin. Jocul o însufleţise şi trufia ei stârnită îi întărea expresia semeaţă a trăsăturilor.

— Persoana asta are treabă cu dumneata? îl întrebă ea pe domnul Rochester şi domnul Rochester se răsuci să vadă cine era „persoana”. Făcu o strâmbătură ciudată –

una dintre expresiile lui bizare şi ambigue –, aruncă tacul şi ieşi după mine din încăpere.

— Ei bine, Jane? spuse el, rezemându-se cu spatele de uşa sălii de studiu, pe care o închisese în urma lui.

— Vă rog, domnule, aş vrea să-mi daţi un concediu de o săptămână sau două.

— Ce să faci? Unde să te duci?

— Să văd o doamnă bolnavă care a trimis după mine.

— Ce doamnă bolnavă? Unde stă?

— La Gateshead, în comitatul...

— În comitatul... ? Asta-i la sute de mile de aici! Şi cine e doamna care cheamă oamenii de aşa departe?

— Numele ei e Reed, domnule – doamna Reed.

— Reed din Gateshead? Am auzit mai demult de un magistrat Reed din Gateshead.

— E văduva lui, domnule.

— Şi ce legătură ai tu cu ea? De unde o cunoşti?

— Domnul Reed a fost unchiul meu – fratele mamei.

— A fost pe dracu'! Nu mi-ai spus asta niciodată – întotdeauna ai zis că nu ai nici o rudă.

— Nici una care să mă recunoască, domnule. Domnul Reed a murit şi soţia lui m-a alungat.

— De ce?

— Pentru că eram săracă şi o pacoste şi mă ura.

— Dar Reed a avut copii? Trebuie să ai nişte veri – Sir George Lynn vorbea chiar ieri despre un Reed din Gateshead – despre care spunea că e unul dintre cei mai mari ticăloşi din Londra; iar Ingram a pomenit de o Georgiana Reed, tot din Gateshead, care a fost foarte admirată pentru frumuseţea ei în Londra.

— John Reed e şi el mort, domnule; s-a ruinat şi aproape că şi-a ruinat şi familia; se pare că s-a sinucis. Vestea i-a produs un asemenea şoc mamei lui, încât a făcut un atac de apoplexie.

— Şi cum poţi să o ajuţi tu? Prostii, Jane! Nici nu mi-ar trece prin cap să călătoresc o sută de mile ca să văd o bătrână care poate că va muri înainte să ajung eu acolo; în plus, ai zis că te-a alungat.

— Da, domnule, dar asta s-a întâmplat demult şi când situaţia ei materială era cu totul alta: n-aş avea sufletul împăcat dacă acum n-aş ţine seamă de dorinţa ei.

— Cât o să stai?

— Cât de puţin posibil, domnule.

— Promite-mi să stai doar o săptămână.

— Ar fi mai bine să nu promit nimic – aş putea fi silită să nu-mi ţin promisiunea.

— În orice caz, *te vei* întoarce, nu? N-o să fii convinsă sub orice pretext să rămâi să locuieşti cu ea?

— Oh, nu! Sigur că o să mă întorc dacă totul e bine.

— Şi cine merge cu tine? Doar n-o să călătoreşti o sută de mile singură.

— Nu, domnule, l-a trimis pe vizitiul ei.

— O persoană de încredere?

— Da, domnule, lucrează de zece ani pentru familie.

Domnul Rochester rămase pe gânduri.

— Când vrei să pleci?

— Mâine-dimineaţă devreme, domnule.

— Ei bine, trebuie să ai nişte bani la tine; nu poţi călători fără bani şi aş zice că nu ai prea mulţi. Nu ţi-am plătit nici un salariu până acum. Care e averea ta, Jane? întrebă el zâmbind.

Mi-am scos punga – tare uşoară mai era!

— Cinci şilingi, domnule.

Îmi luă punga din mână, îi răsturnă conţinutul în palmă şi chicoti privindu-l, ca şi cum puţinătatea lui îl mulţumea. Apoi îşi scoase portofelul.

— Uite, spuse el, oferindu-mi o bancnotă.

Era de cincizeci de lire şi el îmi datora doar cincisprezece. I-am spus că nu am să-i dau rest.

— Nu vreau nici un rest, ştii bine. Ia-ţi salariul.

Am refuzat să accept mai mult decât mi se cuvenea. La început se încruntă; apoi, ca şi cum şi-ar fi amintit ceva, spuse:

— Asta aşa-i! Mai bine să nu-ţi dau totul acum: poate că ai rămâne departe trei luni dacă ai avea cincizeci de lire. Ia zece: nu-ţi ajung?

— Ba da, domnule, dar acum îmi mai datoraţi cinci lire.

— Atunci, vino înapoi să le iei: sunt bancherul tău pentru patruzeci de lire.

— Domnule Rochester, dacă tot suntem aici, aş mai avea o problemă de discutat cu dumneavoastră.

— O problemă? Sunt curios să o aud.

— Mi-aţi spus, domnule, că în curând o să vă căsătoriţi.

— Da, şi ce-i cu asta?

— În acest caz, domnule, Adèle ar trebui să plece la pension; sunt convinsă că înţelegeţi de ce e necesar.

— Să o îndepărtez din drumul soţiei mele, care altfel ar putea călca peste ea cu destul de multă autoritate. E o sugestie înţeleaptă, fără îndoială: aşa cum spui, Adèle trebuie să plece la pension; iar dumneata, desigur, trebuie să te duci direct la dracu'?

— Sper că nu, domnule, dar trebuie să caut undeva un alt adăpost.

— Desigur! exclamă el cu o voce fornăită şi cu o grimasă în acelaşi timp ciudată şi comică.

Mă privi lung, timp de câteva minute.

— Şi bănuiesc că îi vei cere bătrânei doamne Reed sau domnişoarelor, fiicele ei, să-ţi găsească un post?

— Nu, domnule. Nu sunt în asemenea relaţii cu rudele mele, încât să le pot cere o favoare – dar o să dau un anunţ.

— O să te cocoţi pe piramidele din Egipt! mârâi el. Pe riscul dumitale o s-o faci! Îmi pare rău că nu ţi-am dar doar o liră, în loc de zece. Dă-mi înapoi nouă lire, Jane, am nevoie de ele.

— Şi eu am nevoie, domnule, am răspuns ascunzându-mi punga la spate. Nu m-aş putea lipsi de bani în nici un caz.

— Zgârcită mică! spuse el. Îmi refuzi un mic ajutor în bani? Dă-mi cinci lire, Jane.

— Nici măcar cinci şilingi, domnule, şi nici cinci penny.

— Lasă-mă doar să mă uit la bani.

— Nu, domnule, nu mă pot încrede în dumneavoastră.

— Jane!

— Da, domnule?

— Promite-mi ceva.

— O să vă promit, domnule, numai ceea ce consider că pot să îndeplinesc.

— Să nu dai nici un anunţ; şi să-mi încredinţezi mie căutarea unui post. O să-ţi găsesc unul la timp.

— O s-o fac cu dragă inimă, domnule, dacă şi dumneavoastră îmi veţi promite că eu şi Adèle vom pleca din această casă înainte ca soţia dumneavoastră să intre în ea.

— Foarte bine, foarte bine! Îţi dau cuvântul meu. Aşadar, pleci mâine?

— Da, domnule, devreme.

— O să cobori în salon după cină?

— Nu, domnule, trebuie să mă pregătesc pentru drum.

— Atunci, tu şi cu mine trebuie să ne luăm rămas-bun pentru un timp?

— Cred că da, domnule.

— Şi ce fac oamenii de obicei în această ceremonie a despărţirii, Jane? Învaţă-mă, eu nu mă prea pricep.

— Îşi spun „adio” sau orice alte cuvinte pe care le preferă.

— Atunci, spune-o.

— Rămas-bun, domnule Rochester, pentru moment.

— Şi eu ce trebuie să spun?

— La fel, dacă vreţi, domnule.

— Rămas-bun, domnişoară Eyre, pentru moment, asta-i tot?

— Da.

— Pare atât de meschin şi de sec şi de neprietenos. Mi-ar plăcea altceva, o mică adăugire la ritual. Dacă am da mâna, de pildă? Dar nu – nici asta nu m-ar mulţumi. Deci n-o să spui decât „rămas-bun”, Jane?

— Este suficient, domnule; în două cuvinte spuse din inimă poate exista tot atâta bunăvoinţă cât în multe altele.

— Posibil – dar este aşa de gol şi de rece – „rămas-bun!”

„Cât are de gând să mai stea cu spatele rezemat de uşa aia?” mă întrebai eu. „Vreau să încep să-mi fac bagajele.” Se auzi clopoţelul care vestea ora cinei şi el plecă brusc, fără nici un alt cuvânt. Nu l-am mai văzut în acea seară, iar dimineaţă am plecat înainte ca el să se trezească.

Am ajuns la căsuţa paznicului de la Gateshead pe la cinci după-amiaza în prima zi a lunii mai. Am intrat acolo înainte de a mă îndrepta spre conac. Era foarte curată şi îngrijită: la ferestre atârnau perdeluţe albe; duşumeaua era bine frecată; grătarul căminului şi vătraiele străluceau de atâta lustruit, iar focul ardea luminos. Bessie stătea aşezată lângă cămin, alăptându-şi copilaşul, iar micul Robert şi surioara lui se jucau liniştiţi într-un colţ.

— Domnul să te aibă în paza Lui! Ştiam că o să vii! exclamă doamna Leaven când am intrat.

— Da, Bessie, am spus eu după ce am sărutat-o, şi tare-aş vrea să nu fi ajuns prea târziu. Ce face doamna Reed? Sper că e încă în viaţă.

— Da, e în viaţă, şi mai cu judecată şi mai liniştită decât până acum. Doctorul spune că ar mai putea zăcea încă vreo două săptămâni, dar nu crede că o să se mai vindece.

— A mai pomenit de mine în ultimul timp?

— Chiar azi-dimineaţă vorbea de dumneata şi zicea că doreşte să vii. Dar acum doarme – sau dormea acum zece minute, când am fost până acolo. Zace de obicei într-un fel de amorţeală toată după-amiaza şi se trezeşte pe la şase sau şapte. Vrei să te odihneşti aici vreun ceas, domnişoară, şi pe urmă o să vin cu dumneata la casa mare?

Robert intră, iar Bessie aşeză în leagăn pruncul adormit şi ieşi în întâmpinarea lui. Apoi insistă să-mi scot boneta şi să beau nişte ceai, căci – îmi spuse ea – arătam palidă şi obosită. M-am bucurat să-i accept ospitalitatea şi am lăsat-o să-mi scoată hainele de călătorie, la fel cum mă dezbrăca pe când eram copil.

Amintiri ale zilelor de demult mă năpădiră în timp ce o priveam agitându-se de colo până colo – scoţând tava de ceai cu cel mai bun serviciu de porţelan, tăind pâinea şi ungând-o cu unt, prăjind prăjitura pentru ceai, iar din când în când dându-le lui Robert şi lui Jane o pălmuţă sau împingându-i uşor, întocmai cum făcea şi cu mine odinioară. Bessie îşi păstrase firea iute, la fel ca şi vrednicia şi înfăţişarea plăcută.

Când ceaiul fu gata, mă pregăteam să mă apropii de masă, dar ea îmi ceru să stau liniştită, pe acelaşi ton răspicat de altădată. Trebuia să fiu servită lângă foc, spuse ea, şi aşeză în faţa mea o măsuţă rotundă, pe care se aflau ceaşca mea şi o farfurie cu pâine cu unt şi prăjitură, exact la fel cum obişnuia să-mi dea vreo bunătate pe care o luase pentru mine pe furiş, după ce mă aşezase pe un scaun în camera copiilor; iar eu am zâmbit şi m-am supus, la fel ca în zilele de demult.

A vrut să ştie dacă eram fericită la Thornfield şi ce fel de femeie era stăpâna mea; şi când i-am spus că nu aveam decât un stăpân, m-a întrebat dacă era un domn de treabă şi dacă îl plăceam. I-am spus că era un bărbat mai degrabă urât, dar era un adevărat domn, care mă trata cu bunătate, şi eu eram mulţumită. Apoi i-am descris oaspeţii veseli care stăteau acum în casă, iar Bessie ascultă toate detaliile cu interes, căci toate aceste lucruri îi plăceau mult.

Trecu o oră cu aceste discuţii. Bessie îmi dădu boneta şi restul hainelor şi, însoţită de ea, m-am îndreptat spre casă. Tot însoţită de ea coborâsem, în urmă cu aproape nouă ani, aleea pe care urcam o acum. Într-o dimineaţă de ianuarie întunecată, ceţoasă şi rece, părăsisem un acoperiş neprietenos, cu disperare şi amărăciune în suflet – cu sentimentul că sunt alungată şi chiar condamnată –, pentru a căuta un refugiu îngheţat la Lowood, acel loc atât de îndepărtat şi necunoscut. Acelaşi acoperiş neprietenos se înălţa acum în faţa mea: viitorul meu era încă neclar şi sufletul încă mă mai durea. Continuam să mă simt rătăcitoare pe faţa pământului, dar aveam mai multă încredere în mine şi în forţele mele şi mai puţină teamă chinuitoare de asuprire. Rana adâncă crestată de nedreptate era acum aproape vindecată, iar flacăra resentimentului stinsă.

— Trebuie să te duci mai întâi în salonaş, spuse Bessie, intrând înaintea mea în hol, domnişoarele sunt probabil acolo.

În clipa următoare eram în acea încăpere. Totul arăta întocmai ca în dimineaţa în care fusesem prezentată domnului Brocklehurst; covoraşul pe care stătuse el se afla şi acum în faţa căminului.

Uitându-mă la rafturile cu cărţi, mi s-a părut că disting cele două volume din *Păsările din Anglia* ale lui Bewick, în

vechiul lor loc pe al treilea raft, şi chiar deasupra lor *Călătoriile lui Gulliver* şi *Poveştile arabe.* Obiectele neînsufleţite rămăseseră neschimbate, dar fiinţele vii cu greu mai puteau fi recunoscute.

În faţa mea se aflau două tinere – una foarte înaltă, aproape la fel de înaltă ca şi domnişoara Ingram, şi foarte slabă, cu o faţă măslinie şi un aer sever. Era ceva ascetic în înfăţişarea ei, la care contribuia simplitatea rochiei drepte de stofă neagră, un guler apretat, părul pieptănat spre spate, ce-i lăsa tâmplele dezvelite, şi podoaba de călugăriţă – un şir de mărgele de abanos cu un crucifix. Eram sigură că era Eliza, deşi vedeam prea puţină asemănare între cea care fusese înainte şi acest chip prelung şi lipsit de viaţă.

Cealaltă era cu siguranţă Georgiana – dar nu Georgiana pe care mi-o aminteam – fetiţa de unsprezece ani subţirică şi cu o înfăţişare de prinţesă. Aceasta era o domnişoară înfloritoare, durdulie, cu pielea albă ca ceara, cu trăsături frumoase şi regulate, ochi albaştri galeşi şi păr blond în inele. Şi rochia ei era neagră, dar croiala ei era atât de diferită de cea a surorii sale – vaporoasă şi de efect –, încât părea tot atât de elegantă pe cât părea cealaltă de puritană.

În fiecare dintre surori se regăsea o trăsătură a mamei lor – şi numai una: fiica mai mare, slabă şi palidă, avea ochii de topaz fumurii ai doamnei Reed; cealaltă, bine făcută şi plină de viaţă, avea linia maxilarului şi bărbia mamei – poate ceva mai dulci, dar imprimând totuşi o duritate de nedescris chipului, de altfel rotund şi voluptuos.

Când am intrat, cele două domnişoare se ridicară să mă întâmpine şi ambele mi se adresară cu „domnişoară Eyre”. Eliza mă salută cu o voce tăioasă şi repezită, fără să zâmbească, apoi se aşeză la loc, îşi aţinti privirea în foc şi

păru să uite de mine. Georgiana adăugă la „Ce mai faci?” câteva banalităţi despre călătoria mea, vreme şi altele, rostite pe un ton destul de tărăgănat şi însoţite de priviri furişe, care mă măsurau din cap până-n picioare, când trecând peste cutele hainei mele cafenii de merinos, când întârziind asupra bonetei mele ţărăneşti cu garnitura ei simplă. Tinerele au un fel deosebit de a-ţi da de ştire că te consideră o persoană ridicolă şi demodată, fără a ţi-o spune în faţă. Un oarecare dispreţ în privire, o răceală în purtare, o nepăsare a tonului – toate le exprimă pe deplin sentimentele, fără a putea fi acuzate de vreo grosolănie deschisă în vorbă şi faptă.

Dar dispreţul – ascuns sau pe faţă – nu mai avea asupra mea puterea pe care o avusese odinioară; aşezată între cele două verişoare ale mele, am fost uimită să descopăr cât de calmă mă simţeam în faţa nepăsării totale a uneia şi a atenţiilor pe jumătate batjocoritoare ale celeilalte. Eliza nu mă jignea şi nici Georgiana nu mă putea scoate din fire. Adevărul este că aveam alte lucruri la care să mă gândesc: în ultimele câteva luni, în mine se născuseră sentimente mult mai puternice decât ar fi putut ele stârni – dureri şi plăceri mult mai intense şi mai minunate decât ar fi fost ele în stare să-mi pricinuiască sau să-mi dăruiască –, încât ifosele lor nu mă afectau în nici un fel.

— Cum se simte doamna Reed? întrebai eu curând, uitându-mă calmă la Georgiana, care consideră nimerit să se îmbăţoşeze la întrebarea pusă direct, ca şi cum ar fi fost o îndrăzneală neaşteptată.

— Doamna Reed? Ah, vorbeşti de mama! Se simte foarte rău; mă îndoiesc că o s-o poţi vedea în seara asta.

— Ţi-aş fi foarte recunoscătoare, am spus eu, dacă ai vrea să te duci până sus şi să-i spui că am venit.

Georgiana aproape tresări şi-şi deschise ochii albaştri, mari şi furioşi.

— Ştiu că doreşte mult să mă vadă, adăugai eu, şi n-aş vrea să întârzii să-i îndeplinesc dorinţa mai mult decât e absolut necesar.

— Mamei nu-i place să fie deranjată seara, remarcă Eliza.

La scurt timp m-am ridicat, mi-am scos calmă boneta şi mănuşile, fără să fiu invitată s-o fac, şi am spus că mă duc să o caut pe Bessie – care era, credeam eu, în bucătărie – şi o să o rog să vadă dacă doamna Reed putea sau nu să mă primească în acea seară. Am plecat şi după ce am găsit-o pe Bessie şi am trimis-o să-mi îndeplinească cererea, am trecut la rezolvarea altor probleme. Până acum obişnuisem întotdeauna să mă dau înapoi în faţa aroganţei: cu un an în urmă, dacă aş fi fost primită aşa cum fusesem astăzi, m-aş fi hotărât să părăsesc Gateshead în dimineaţa următoare; acum am înţeles imediat că ar fi fost o alegere greşită. Călătorisem o sută de mile ca să-mi văd mătuşa şi trebuia să rămân cu ea până se simţea mai bine – sau murea, cât despre trufia sau prostia fiicelor ei, trebuia să o dau deoparte, să mă îndepărtez de ea. Aşa că am vorbit cu menajera – i-am cerut să-mi pregătească o cameră, i-am spus că o să rămân acolo una sau două săptămâni, am cerut să mi se ducă în cameră cufărul şi, când mă îndreptam şi eu într-acolo, m-am întâlnit cu Bessie.

— Stăpâna s-a trezit, spuse ea. I-am spus că eşti aici – vino să vedem dacă te recunoaşte.

N-a fost nevoie să-mi arate drumul spre camera atât de bine cunoscută, în care fusesem aşa de des chemată odinioară pentru a fi certată sau pedepsită. Am luat-o înaintea lui Bessie şi am deschis uşa încet: pe masă se afla o lampă cu abajur, căci începuse să se lase întunericul. Am revăzut patul cel mare cu patru stâlpi şi draperii galbene; masa de toaletă, fotoliul şi taburetul pentru picioare – cel

lângă care fusesem de o sută de ori pedepsită să îngenunchez pentru a cere iertare pentru greşelile pe care nu le făcusem eu. Mi-am îndreptat privirea spre un colţ, aproape aşteptându-mă să văd conturul subţire al nuielei atât de temute cândva, care obişnuia să pândească de acolo, gata să sară precum un spiriduş şi să se abată asupra palmei mele tremurânde sau a gâtului strâns între umeri. M-am apropiat de pat, am tras draperia şi m-am aplecat peste grămada înaltă de perne.

Îmi aminteam bine chipul doamnei Reed şi am căutat cu nerăbdare imaginea familiară. E o adevărată fericire că timpul alină dorinţa de răzbunare şi îndulceşte îndemnul la furie şi ură. O părăsisem pe această femeie cu sufletul plin de amărăciune şi ură şi mă întorceam acum la ea doar cu un fel de milă pentru marea ei suferinţă şi cu o dorinţă puternică de a uita şi de a ierta toate nedreptăţile – de a ne împăca şi a ne strânge mâinile cu prietenie.

Faţa cunoscută era acolo: severă, neîndurătoare ca întotdeauna – acea privire pe care nimic nu o putea îmblânzi – şi sprâncenele ridicate, arogante, despotice. Cât de des se încruntaseră spre mine, ameninţătoare şi pline de ură! Şi cum reînvia acum amintirea groazei şi durerii din copilărie, la vederea liniilor lor aspre! Şi totuşi m-am aplecat şi am sărutat-o; ea mă privi.

— E Jane Eyre? spuse ea.

— Da, mătuşă Reed. Cum te simţi, mătuşă dragă?

Jurasem odată că n-o să-i mai spun niciodată „mătuşă”; acum nu mi se părea un păcat să uit şi să-mi calc legământul. Degetele mele se aşezaseră pe mâna ei, întinsă pe cearşaf; dacă mi le-ar fi strâns cu bunătate, aş fi simţit în acel moment o adevărată plăcere. Dar firile insensibile nu pot fi uşor îmblânzite şi nici antipatiile fireşti nu dispar prea repede: doamna Reed îşi trase mâna şi, întorcându-şi oarecum faţa de la mine, spuse că noaptea

era caldă. Apoi mă privi din nou, cu atâta răceală, încât am simţit imediat că părerea ei despre mine – sentimentele ei pentru mine – rămăseseră neschimbate şi imposibil de schimbat. Am ştiut din privirea ei împietrită – opacă în faţa tandreţei, de neîmblânzit în faţa lacrimilor – că era hotărâtă să mă considere până în ultima clipă o fiinţă rea; căci dacă m-ar fi considerat bună, nu ar fi simţit o plăcere generoasă, ci ar fi avut doar un sentiment de umilinţă.

M-a cuprins durerea şi apoi am simţit furia; iar apoi hotărârea de a o supune – de a fi stăpâna ei în ciuda firii şi a voinţei sale. Ochii începuseră să mi se umple de lacrimi, dar, la fel ca în copilărie, le-am poruncit să se întoarcă la izvorul lor. Am adus un scaun lângă pat; m-am aşezat şi m-am aplecat peste pernă.

— Ai trimis după mine, am spus eu, şi am venit; şi am de gând să rămân până când văd că te înzdrăveneşti.

— Oh, sigur! Te-ai întâlnit cu fetele mele?

— Da.

— Ei bine, poţi să le spui că dorinţa mea este să rămâi până când o să pot discuta cu tine unele lucruri pe care le am în minte; în seara asta este prea târziu şi mi-e greu să mi le amintesc. Dar era ceva ce voiam să-ţi spun – să mă gândesc...

Privirea rătăcită şi glasul schimbat îmi spuneau că o ruină luase locul trupului ei viguros de odinioară. Răsucindu-se agitată, încercă să strângă mai bine în jurul ei plapuma; însă cotul meu, care se sprijinea pe un colţ al ei, o împiedică; imediat se enervă.

— Ridică-te! spuse ea. Nu-mi ţine plapuma, mă superi – tu eşti Jane Eyre? Nimeni nu-şi poate închipui câte necazuri am avut cu copilul ăsta. O asemenea povară mi-a fost lăsată în grijă – şi atâta supărare mi-a adus, zi de zi şi ceas de ceas, cu firea ei de neînţeles şi cu izbucnirile ei de furie şi cu felul ciudat în care urmărea mereu mişcările

tuturor! Odată mi-a vorbit ca o fiinţă nebună sau ca un demon – nici un copil nu mi-a vorbit sau nu m-a privit ca ea atunci; m-am bucurat să o trimit de-aici. Ce s-o fi ales de ea la Lowood? Tifosul a izbucnit acolo şi multe fete au murit. Cu toate astea, ea n-a murit; dar eu am spus că a murit – tare aş vrea să fie moartă!

— E o dorinţă ciudată, doamnă Reed – de ce o urăşti aşa?

— Niciodată n-am putut s-o sufăr pe mama ei, căci era singura soră a bărbatului meu şi preferata lui; el s-a opus hotărârii familiei de a o dezmoşteni atunci când a încheiat acea căsătorie proastă; iar când a aflat de moartea ei, a plâns ca un prost. A vrut să aducă aici copilul – deşi l-am rugat să-l încredinţeze unei doici şi să plătească pentru îngrijirea lui. L-am urât pe acest copil din prima clipă în care l-am văzut – o creatură bolnăvicioasă, care scrâşnea şi lâncezea! Urla în leagănul ei toată noaptea – nu ţipând puternic precum orice copil, ci smiorcăindu-se şi gemând. Lui Reed îi era milă de ea şi îi dădea să mănânce şi avea grijă de ea de parcă ar fi fost a lui – chiar mai mult decât a avut grijă de ai lui când erau mici. Încerca să-i apropie pe copiii mei de mica miloagă. Scumpii mei nu puteau s-o sufere şi el se înfuria când ei îşi arătau sila. Când trăgea să moară, cerea să-i fie mereu adusă lângă patul lui; şi doar cu o oră înainte să se prăpădească, m-a pus să jur că o să am grijă de ea. Mai degrabă m-aş fi îngrijit de un plod amărât dintr-un orfelinat; dar el era slab, atât de slab. John nu seamănă deloc cu tatăl său şi mă bucur de asta: John este ca mine şi ca fraţii mei – e un adevărat Gibson. Oh, numai de-ar înceta să mă mai chinuie cu scrisorile în care-mi cere întruna bani! Nu mai am bani să-i dau, suntem tot mai săraci. Trebuie să dau afară jumătate din servitori şi să închid o parte din casă; sau să o închiriez. N-aş putea niciodată accepta aşa ceva – dar altfel cum să rezistăm?

Două treimi din venitul meu se duc pe dobânda pentru ipoteci. John joacă îngrozitor de mult şi întotdeauna pierde – bietul băiat! E înconjurat de şarlatani. John a decăzut şi se simte înjosit – arată îngrozitor! – mi-e ruşine pentru el când îl văd.

Doamna Reed devenea tot mai agitată.

— Cred că ar trebui să plec acum, i-am spus lui Bessie, care stătea de cealaltă parte a patului.

— Poate că ar trebui, domnişoară; dar de multe ori vorbeşte aşa noaptea – dimineaţa e mai liniştită.

M-am ridicat.

— Stai! exclamă doamna Reed. Mai aveam ceva să-ţi spun. Mă ameninţă – mă ameninţă mereu cu propria lui moarte sau cu a mea; şi uneori visez că îl văd zăcând cu o rană adâncă în gât sau cu faţa umflată şi neagră. Am ajuns într-o situaţie neobişnuită – am mari necazuri. Ce-i de făcut? Cum să fac rost de bani?

Bessie se strădui acum să o convingă să ia o doctorie care s-o liniştească şi reuşi în cele din urmă. Curând după aceea, doamna Reed se mai calmă şi se cufundă într-un soi de toropeală. Atunci am plecat din cameră.

Trecură mai bine de zece zile până când am putut vorbi din nou cu ea. Ea îşi continuă momentele de delir şi letargie, iar doctorul interzise orice ar fi putut să o tulbure. Între timp, m-am înţeles cât de bine am putut cu Georgiana şi Eliza. La început au fost foarte reci. Eliza îşi petrecea toată dimineaţa cosând, citind sau scriind, fără să-mi adreseze mie sau surorii ei nici un cuvânt. Georgiana vorbea fără încetare ore în şir cu canarul ei şi nu mă băga în seamă. Dar eu eram hotărâtă să-mi ocup timpul şi să mă amuz: îmi adusesem trusa de desen, care mi-a servit celor două scopuri.

Înarmată cu o cutie de creioane colorate şi câteva foi de hârtie, mă aşezam departe de ele, lângă fereastră, şi mă

ocupam cu desenarea unor scene închipuite, reprezentând viziuni ce prindeau pe moment contur în caleidoscopul mereu schimbător al imaginaţiei: un petic de mare între două stânci; luna care se ridica pe cer şi un vapor proiectat pe discul ei; trestii şi stânjenei-galbeni, din mijlocul cărora se înălţa capul unei naiade, încununat cu flori de lotus; un spiriduş aşezat într-un cuib de brumăriţă-de-pădure, sub o ghirlandă de flori de păducel.

Într-o dimineaţă am început să desenez un chip – ce fel de chip urma să fie, nu ştiam şi nici nu-mi păsa. Am luat un creion negru moale şi m-am apucat de lucru. Curând trasasem pe hârtie fruntea lată şi pronunţată, care se continua în partea de jos cu conturul pătrat al unui chip; era un contur ce-mi plăcea şi degetele mele se grăbiră să-l umple cu trăsături. Sub acea frunte trebuiau desenate nişte sprâncene drepte, puternic marcate; apoi urma, în mod firesc, un nas bine conturat, cu o creastă dreaptă şi nări largi; apoi o gură mobilă, în nici un caz subţire; apoi o bărbie fermă cu o despicătură hotărâtă în mijlocul ei. Desigur, se cereau nişte favoriţi negri şi un păr negru ca smoala acoperind cu două smocuri tâmplele şi vălurit deasupra frunţii. Iar acum ochii – îi lăsasem ultimii, căci pentru ei era nevoie de cea mai mare atenţie. I-am desenat mari, cu o formă clară: genele le-am trasat lungi şi întunecate; irişii strălucitori şi mari. „Bun! Dar nu chiar cum trebuie”, mi-am zis eu, studiind rezultatul, şi am făcut umbrele şi mai întunecate, astfel încât părţile luminoase să sclipească mai puternic – câteva tuşe potrivite şi succesul fu obţinut. Iată, sub privirile mele se afla chipul unui prieten; şi ce mai conta că acele tinere îmi întorceau spatele? Priveam desenul; zâmbeam asemănării grăitoare; eram preocupată şi mulţumită.

— E portretul cuiva pe care-l cunoşti? întrebă Eliza, care se apropiase pe nesimţite.

I-am răspuns că era doar portretul unei persoane imaginare şi l-am ascuns repede sub celelalte foi. Desigur, minţeam: de fapt, era o imagine fidelă a domnului Rochester. Dar ce conta asta pentru ea – sau pentru oricine altcineva în afară de mine? Georgiana se apropie şi ea să se uite. Celelalte desene îi plăcură foarte mult, dar portretul îl califică drept „un bărbat urât”. Amândouă părură surprinse de îndemânarea mea. M-am oferit să le desenez portretele şi fiecare mi-a pozat pentru o schiţă în creion. Apoi Georgiana îşi aduse albumul[134]. I-am promis să contribui şi eu cu o acuarelă; asta a binedispus-o imediat. Mi-a propus o plimbare prin parc. Nu trecuseră nici două ore de când ne aflam afară şi eram adâncite într-o discuţie confidenţială: îmi făcuse favoarea de a-mi descrie minunata iarnă pe care o petrecuse în Londra cu două sezoane în urmă – admiraţia pe care o stârnise, atenţia de care se bucurase; şi chiar a pomenit vag de cucerirea unui nobil cu multe titluri. În cursul după-amiezii şi al serii, indiciile vagi deveniră mai precise: îmi redă unele conversaţii dulcege şi-mi descrise câteva scene sentimentale; pe scurt, în acea zi fu improvizat pentru mine un adevărat roman al vieţii mondene. Discuţiile fură reluate în fiecare zi: întotdeauna aveau acelaşi subiect – ea, iubirile şi suferinţele ei. Era ciudat că niciodată nu pomenea de boala mamei sale sau de nevasta fratelui ei sau de situaţia tristă a familiei. Mintea ei părea total absorbită de amintirile distracţiilor trecute şi de dorinţa unor plăceri viitoare. Trecea pentru cinci minute în fiecare zi prin camera mamei ei şi atât.

Eliza încă vorbea puţin: era clar că nu avea timp de discuţii. Nu mai văzusem niciodată o persoană mai ocupată decât părea ea să fie; şi totuşi era greu de spus ce făcea sau mai degrabă de văzut un rezultat al hărniciei

[134] Vezi nota 116 de la p...

ei. Avea un ceas deşteptător care o trezea devreme. Nu ştiu ce făcea înainte de micul dejun, dar după aceea îşi împărţea timpul în perioade regulate şi fiecare oră era dedicată unei anumite ocupaţii. De trei ori pe zi studia o cărticică pe care am descoperit-o a fi, la o cercetare atentă, o *Carte de rugăciuni.* Am întrebat-o o dată ce o atrăgea atât de mult la acel volum şi ea mi-a spus: „Alineatele”[135]. Trei ore le dedica brodării, cu fir de aur, a marginii unei pânze purpurii pătrate, aproape la fel de mare cât un covor. Ca răspuns la întrebarea mea privind utilitatea acestui articol, mă informă că era o acoperitoare de altar pentru o biserică ridicată de curând lângă Gateshead. Două ore erau rezervate pentru jurnalul ei; două, pentru lucrul în grădina de zarzavaturi; iar o oră, socotelilor. Nu părea să aibă nevoie de companie şi nici de conversaţie. Cred că în felul ei era fericită: această rutină îi era de ajuns şi nimic nu o deranja mai mult decât apariţia unui incident care să o oblige să schimbe această regularitate de ceasornic.

Într-o seară, când era mai dispusă decât de obicei să fie comunicativă, mi-a spus că purtarea lui John şi ameninţarea familiei cu ruina fuseseră pentru ea o sursă de amărăciune profundă; dar acum, spuse ea, se liniştise şi luase o hotărâre. Avusese grijă ca propria ei avere să fie în siguranţă; şi când mama ei va muri – căci, remarcă ea calmă, era total improbabil să-şi revină sau să mai zacă mult timp –, îşi va duce la îndeplinire un plan: îşi va căuta un loc în care să se retragă, unde obiceiurile ei precise şi regulate să fie în permanenţă ferite de tulburări şi unde să aşeze o barieră sigură între ea şi o lume frivolă. Am întrebat-o dacă Georgiana o va însoţi. Bineînţeles că nu. Georgiana şi cu ea nu aveau nimic în comun şi nu

---

[135] Indicaţiile, adeseori tipărite cu roşu, privind desfăşurarea serviciului religios din *Cartea de rugăciuni.*

avuseseră niciodată. În nici un caz nu se va împovăra cu tovărăşia ei. Georgiana îşi va urma propriul drum; iar ea, Eliza, pe al ei.

Georgiana, când nu îşi descărca sufletul în faţa mea, îşi petrecea cea mai mare parte a timpului tolănită pe canapea, nemulţumită de plictiseala din casă şi repetând mereu cât de mult îşi dorea ca mătuşa Gibson să-i trimită o invitaţie să vină la Londra. Ar fi mult mai bine, spunea ea, dacă ar fi putut pleca de acolo câteva luni, până când totul se va termina. Nu am întrebat ce însemna pentru ea „totul se va termina”, dar bănuiesc că se referea la moartea inevitabilă a mamei sale şi la ceremoniile funerare triste care urmau. În general, Eliza nu băga în seamă indolenţa şi nemulţumirile surorii ei, de parcă acel obiect întins pe canapea şi plângăcios nici nu s-ar fi aflat în faţa ei. Dar într-o zi, pe când îşi dădea deoparte carnetul de socoteli şi-şi împăturea broderia, i se adresă brusc astfel:

— Georgiana, cu siguranţă nu există o fiinţă mai îngâmfată şi mai proastă decât tine, care să fi făcut vreodată umbră pământului. Nu meritai să te naşti, căci tu nu te foloseşti de viaţă. În loc să trăieşti pentru tine însăţi, în tine şi cu tine, aşa cum ar trebui să facă o fiinţă raţională, tu cauţi doar să-ţi bizui slăbiciunea pe forţa unei alte persoane; şi dacă nu poţi găsi pe nimeni dispus să se împovăreze cu o făptură atât de grasă, lipsită de fermitate, umflată şi inutilă, te plângi că eşti prost tratată, neglijată şi nefericită. Căci pentru tine, existenţa trebuie să fie o continuă schimbare şi distracţie, altminteri lumea e o temniţă: trebuie să fii admirată, trebuie să fii curtată, trebuie să fii flatată – altfel vei lâncezi, te vei stinge. Nu ai atâta minte încât să găseşti o metodă care să te facă independentă de toate eforturile şi toate dorinţele, cu excepţia celor alor tale? Ia o zi; împarte-o în secţiuni;

fiecărei secţiuni distribuie-i o sarcină – nu lăsa nefolosite nici un sfert de ceas, zece minute sau cinci minute, umple-ţi fiecare clipă; fă orice lucru când îi vine rândul, metodic, cu o regularitate statornică. Ziua se va încheia aproape înainte să-ţi dai seama că a început; şi nu rămâi datoare nimănui pentru că te-a ajutat să acoperi o clipă goală, nu va mai trebui să cauţi compania, conversaţia, simpatia, îngăduinţa cuiva; pe scurt, ai trăi aşa cum ar trebui să o facă o fiinţă independentă. Ascultă-mi sfatul – primul şi ultimul pe care ţi-l dau; şi-apoi, n-o să mai ai nevoie nici de mine, nici de altcineva, indiferent ce s-ar întâmpla. Ignoră-l – continuă ca până acum, dorind, plângându-te şi lenevind – şi vei suferi consecinţele prostiei tale, oricât de nefericite şi insuportabile ar fi ele. Ţi-o spun pe şleau şi ascultă-mă bine, căci deşi n-am de gând să mai repet ceea ce o să-ţi spun acum, o să fac întocmai cum am hotărât. După moartea mamei, nu mai am nici o responsabilitate faţă de tine, din ziua în care sicriul ei va fi dus în cavoul din biserica din Gateshead, tu şi cu mine ne vom despărţi ca şi cum nici nu ne-am fi cunoscut vreodată. Nu trebuie să crezi că dacă întâmplarea a făcut să ne naştem din aceiaşi părinţi, o să-ţi îngădui să te agăţi de mine chiar şi cu cea mai măruntă pretenţie: tot ce pot să-ţi spun e că dacă întreaga specie umană ar dispărea şi n-am mai rămâne decât noi două singure pe pământ, te-aş părăsi în această lume şi aş pleca în cea nouă.

Şi Eliza tăcu.

— Puteai să nu te oboseşti cu tirada asta, răspunse Georgiana. Toată lumea ştie că eşti fiinţa cea mai egoistă şi mai lipsită de inimă din câte există; şi *eu* îţi cunosc prea bine ura plină de venin faţă de mine – am avut o dovadă a ei în figura urâtă pe care mi-ai făcut-o cu lordul Edwin Vere, căci nu suportai să mă ridic deasupra ta, să am un titlu, să fiu primită în cercuri unde tu nu îndrăzneşti să-ţi

arăţi faţa, aşa că ai făcut-o pe spioana şi turnătoarea şi mi-ai distrus pentru totdeauna viitorul.

Georgiana îşi scoase batista şi timp de o oră îşi tot suflă nasul; Eliza rămase rece, impasibilă şi-şi văzu cu sârguinţă de treburile ei.

E adevărat, unii nu dau doi bani pe generozitate; dar aici era vorba de două firi care, în lipsa ei, deveniseră una insuportabil de acră, cealaltă searbădă, într-un mod vrednic de dispreţ. Sentimentele bune fără raţiune sunt cu adevărat ceva insipid, dar judecata necumpănită de sentiment este mult prea amară şi seacă.

Era o după-amiază umedă, cu vânt. Georgiana adormise pe sofa în timp ce răsfoia un roman; Eliza se dusese la noua biserică, la slujba pentru ziua unui sfânt – căci în problemele de religie era de o pedanterie rigidă: vremea nu o împiedica să-şi îndeplinească în mod riguros tot ce ea considera a fi îndatoririle sale pioase; indiferent că timpul era frumos sau urât, Eliza se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică şi la fel de des şi în timpul săptămânii, când erau rugăciuni.

M-am gândit să urc să văd cum se simţea muribunda, care zăcea acolo aproape fără să fie băgată în seamă: servitorii îi acordau doar rareori atenţie, iar infirmiera angajată, nefiind controlată, se strecura afară din cameră ori de câte ori putea. Bessie era loială, dar trebuia să aibă grijă şi de familia ei şi nu putea veni decât din când în când la conac. Am găsit-o pe bolnavă singură, aşa cum mă aşteptasem – infirmiera nu era acolo şi bătrâna zăcea nemişcată, într-o aparentă letargie, cu faţa lividă cufundată în perne, pe când focul se stingea în cămin. L-am aţâţat, am aranjat cearşafurile, am stat un timp privind-o pe cea care acum nu mă putea privi, apoi m-am îndreptat către fereastră.

Ploaia bătea cu putere în geam, vântul sufla sălbatic. „Cea care zace acolo”, mi-am spus eu, „va fi curând dincolo de lupta dintre elementele acestei lumi. Oare încotro se va îndrepta, atunci când în cele din urmă va fi eliberat, spiritul acesta care se zbate să-şi părăsească lăcaşul material?”

Meditând la marea taină, m-am gândit la Helen Burns; mi-am amintit de cuvintele ei în clipa morţii – de credinţa ei – de teoria ei despre egalitatea sufletelor fără trup. Încă mai ascultam în gând vocea pe care nu o uitasem – revăzând înfăţişarea ei palidă şi nepământească, chipul ofilit şi privirea sublimă pe când zăcea netulburată pe patul ei de moarte şi-şi şoptea dorinţa de a se întoarce la sânul Tatălui ei ceresc, când o voce slabă murmură din patul aflat în spatele meu:

— Cine e acolo?

Ştiam că doamna Reed nu mai vorbise de multe zile – îşi revenea oare? M-am apropiat de ea.

— Sunt eu, mătuşă Reed.

— Care eu? fu răspunsul ei. Cine eşti? mă întrebă, uitându-se la mine cu mirare şi cu un soi de teamă, dar nu cu panică. Nu te cunosc – unde este Bessie?

— E la ea, în căsuţa portarului, mătuşă.

— Mătuşă? repetă ea. Cine îmi spune „mătuşă”? Nu eşti una din familia Gibson; şi totuşi te ştiu – chipul acesta şi ochii şi fruntea îmi sunt cunoscute, semeni cu – da, semeni cu Jane Eyre!

N-am spus nimic; mi-era teamă să nu-i produc un şoc spunându-i cine sunt.

— Şi totuşi, spuse ea, mă tem că mă înşel; gândurile mă trădează. Doream s-o văd pe Jane Eyre şi-mi închipui o asemănare acolo unde nu există; şi-apoi, în opt ani, trebuie că s-a schimbat mult.

Acum am asigurat-o cu blândeţe că eu eram persoana pe care bănuise că o vede şi pe care dorea să o vadă. Şi dându-mi seama că m-a înţeles şi că îşi venise în fire, i-am explicat că Bessie îl trimisese pe bărbatul ei să mă aducă de la Thornfield.

— Sunt foarte bolnavă, ştiu bine, spuse ea curând. Am încercat acum câteva minute să mă răsucesc şi am văzut că nu pot să-mi mişc mâinile şi picioarele. Şi de aceea ar trebui să-mi iau o piatră de pe suflet înainte să mor, căci lucrurile la care nu ne gândim prea mult când suntem sănătoşi ne împovărează în clipe asemenea celei în care sunt eu acum. Infirmiera e aici? Sau nu eşti decât tu în cameră?

Am asigurat-o că suntem singure.

— Ei bine, am fost nedreaptă cu tine de două ori şi acum regret. O dată a fost când mi-am călcat promisiunea pe care i-am făcut-o bărbatului meu de a te creşte la fel ca pe copiii mei; a doua oară – se opri. În fond, poate că nu e important, murmură ea ca pentru sine, şi apoi, poate că o să mă înzdrăvenesc şi e dureros să mă umilesc astfel în faţa ei.

Făcu un efort să-şi schimbe poziţia, dar nu reuşi; expresia ei se schimbă; părea să simtă ceva înlăuntrul ei – poate un simţământ ce vestea ultima durere.

— Da, trebuie să termin cu asta. Veşnicia este în faţa mea, e mai bine să-i spun. Du-te la trusa mea de toaletă, deschide-o şi scoate scrisoarea pe care o s-o vezi acolo.

Am făcut întocmai cum mi-a spus.

— Citeşte scrisoarea, spuse ea.

Era scurtă şi suna astfel:

„Doamnă,

Aveţi, vă rog, bunătatea să-mi trimiteţi adresa nepoatei mele Jane Eyre şi să-mi spuneţi ce face: am de gând să-i scriu în scurt timp şi să-i cer să vină la mine în Madeira.

Providenţa mi-a binecuvântat eforturile de a-mi asigura bunăstarea; şi cum nu am nevastă şi nici copii, dorinţa mea e să o adopt cât sunt în viaţă şi apoi să-i las moştenire toate bunurile mele.

Al dumneavoastră, doamnă etc., etc.

JOHN EYRE, Madeira”

Era datată cu trei ani în urmă.

— De ce n-am aflat niciodată de asta? am întrebat eu.

— Pentru că te uram prea mult şi cu prea multă îndârjire pentru a te ajuta să o duci mai bine. Nu puteam să-ţi uit purtarea faţă de mine, Jane – furia cu care te-ai întors odată împotriva mea; vocea cu care ai declarat că mă urăşti mai mult decât pe oricine în lumea asta; privirea şi tonul, atât de puţin potrivite unui copil, cu care ai afirmat că doar gândul la mine îţi provoacă dezgust şi că te-am tratat cu o cruzime îngrozitoare. Nu puteam să uit ce am simţit când ai început să-ţi verşi astfel veninul din mintea ta: am simţit frică, de parcă un animal pe care îl lovisem sau împinsesem mă privise cu ochi omeneşti şi mă blestemase cu o voce de om. Adu-mi nişte apă! Hai, grăbeşte-te!

— Dragă doamnă Reed, am spus eu, dându-i apa pe care o ceruse, nu te mai gândi la asta, scoateţi-o din minte. Iartă-mă pentru cuvintele pline de mânie – eram doar un copil pe atunci; din acea zi au trecut opt, chiar nouă ani.

Nu luă în seamă ceea ce îi spusesem; dar după ce bău din apă şi îşi trase răsuflarea, continuă astfel:

— Crede-mă că nu puteam uita; şi m-am răzbunat, căci nu puteam suporta să fii adoptată de unchiul tău şi să o duci bine. I-am scris; i-am spus că îmi pare rău că va fi dezamăgit, dar Jane Eyre era moartă – murise de tifos la Lowood. Acum fă ce vrei: scrie-i şi tăgăduieşte-mi spusele – dă-mi în vileag înşelăciunea cât de curând doreşti. Cred că te-ai născut pentru a mă chinui, ultimele clipe îmi sunt

torturate de amintirea unei fapte pe care, dacă n-ai fi fost tu, n-aş fi fost niciodată ispitită să o comit.

— Dacă te-aş putea convinge, mătuşă, să nu te mai gândeşti la asta şi să mă priveşti cu bunătate şi îndurare...

— Ai o fire tare păcătoasă, zise ea, pe care nici până în ziua de astăzi nu reuşesc să o înţeleg: cum de timp de nouă ani ai putut fi răbdătoare şi tăcută, indiferent cum ne-am fi purtat cu tine, iar în al zecelea an ai izbucnit cu patimă şi violenţă, asta nu pot să pricep.

— Firea mea nu e chiar atât de rea pe cât crezi: sunt pătimaşă, dar nu şi răzbunătoare. De atâtea ori când eram doar o copilă, aş fi fost fericită să te iubesc dacă m-ai fi lăsat; şi acum îmi doresc din tot sufletul să mă împac cu dumneata: dă-mi o sărutare, mătuşă.

Mi-am apropiat obrazul de buzele ei; n-a vrut să-l atingă. Spuse că o sufoc aplecându-mă peste pat şi din nou ceru nişte apă. Pe când o culcam la loc – căci o ridicasem şi o sprijinisem pe braţul meu când băuse –, îmi aşezai mâna pe mâna ei rece ca gheaţa şi umedă: degetele fără putere se traseră înapoi, ferindu-se de atingerea mea – ochii sticloşi îmi ocoliră privirea.

— Atunci, iubeşte-mă sau urăşte-mă, cum vrei, am spus în cele din urmă, eu te iert pe deplin şi de bunăvoie; acum cere-I iertare lui Dumnezeu şi fie pace în sufletul tău.

Biata femeie suferindă! Era prea târziu ca să mai facă acum efortul de a-şi schimba felul obişnuit de a gândi: cât a fost în viaţă, mă urâse întotdeauna; iar acum, murind, probabil că încă mă ura.

Infirmiera intră în cameră, urmată de Bessie. Am mai rămas o jumătate de oră, sperând să văd un semn de prietenie – dar nu mi-a dat nici unul. Se cufundă din nou rapid în letargie; nici mintea nu şi-o mai putea aduna; la ora douăsprezece în acea noapte a murit. Nu am fost lângă ea să-i închid ochii şi nici una dintre fetele ei nu a

fost. A doua zi de dimineaţă ni s-a spus că totul se sfârşise şi că în acel moment era aranjată pentru înmormântare. Eliza şi cu mine ne-am dus să o vedem; Georgiana, care izbucnise într-un plâns zgomotos, spuse că nu îndrăznea să meargă. Şi iată trupul lui Sarah Reed, odinioară voinic şi activ, zăcând acum ţeapăn şi nemişcat – ochii ei de cremene erau acoperiţi de pleoapele reci; fruntea şi trăsăturile puternice purtau încă urma sufletului ei neînduplecat. Acel trup mi se părea un obiect ciudat şi nu-mi trezea nici un sentiment de blândeţe, tandreţe sau milă, de speranţă sau de uşurare – doar o strângere de inimă supărătoare pentru suferinţa *ei* – nu pentru pierderea *mea* – şi o tristă spaimă fără de lacrimi în faţă grozăviei morţii sub această formă.

Eliza şi-a privit mama calmă. După câteva minute de tăcere, remarcă:

— Cu constituţia ei, ar fi trebuit să trăiască până la adânci bătrâneţi; viaţa i-a fost scurtată de necazuri.

Şi un spasm îi strâmbă pentru o clipă gura; apoi se întoarse şi părăsi încăperea, iar eu am urmat-o. Nici una dintre noi nu vărsase nici o lacrimă.

Capitolul VII

Domnul Rochester îmi dăduse voie să lipsesc doar o săptămână; dar am rămas la Gateshead o lună întreagă. Am vrut să plec imediat după înmormântare, dar Georgiana m-a implorat să rămân până ce va pleca la Londra, unde fusese în sfârşit invitată de unchiul ei, domnul Gibson, care venise să se ocupe de funeraliile surorii sale şi să rezolve afacerile familiei. Georgiana spunea că îi era groază să fie singură cu Eliza, de la care nu avea nici simpatie pentru deprimarea ei, nici sprijin pentru lacrimile sale şi nici ajutor pentru pregătirile ei de

drum. Aşa că i-am suportat tânguirile prosteşti şi lamentările egoiste pe cât de bine am putut şi m-am străduit să-i aranjez rochiile şi să o ajut să le adune în cufere. E adevărat că în tot acest timp ea nu făcea nimic şi eu îmi spuneam: „Dacă tu şi cu mine, verişoară, am fi obligate de destin să locuim împreună, am începe totul de pe o poziţie diferită. N-aş accepta, supusă, să fiu eu cea îngăduitoare; ţi-aş da partea ta de treabă şi te-aş obliga să o duci la îndeplinire sau altfel va rămâne nefăcută. Aş mai insista şi să-ţi păstrezi pentru tine toate aceste lamentări nesfârşite, pe jumătate nesincere. Doar pentru că această legătură a noastră este foarte scurtă şi a apărut într-un moment deosebit de trist, accept să fiu atât de răbdătoare şi iertătoare."

În cele din urmă, Georgiana a plecat, dar acum a fost rândul Elizei să-mi ceară să mai rămân o săptămână. Planurile ei îi luau tot timpul şi toată atenţia, a spus; urma să plece către un loc necunoscut şi toată ziua stătea în camera ei, cu zăvorul tras, umplând cufere, golind sertare, arzând hârtii, fără să vorbească cu nimeni. Dorea să am eu grijă de casă, să-i primesc pe vizitatori şi să răspund la scrisorile de condoleanţe.

Într-o dimineaţă mi-a spus că sunt liberă să plec.

— Şi, adăugă ea, îţi sunt recunoscătoare pentru serviciile tale preţioase şi purtarea discretă. Există o oarecare diferenţă între a trăi cu o persoană ca tine şi una ca Georgiana: tu faci tot ceea ce ai de făcut şi nu împovărezi pe nimeni. Mâine, continuă ea, plec pe continent. O să mă stabilesc într-o casă a Domnului, lângă Lille – o mănăstire, i-ai spune tu; acolo voi fi liniştită şi nu mă va mai supăra nimeni. O să mă dedic pentru un timp cercetării dogmelor romano-catolice şi studierii atente a felului în care funcţionează acest sistem. Dacă voi descoperi că este – aşa cum bănuiesc eu – cel mai bine gândit pentru a

asigura îndeplinirea tuturor lucrurilor într-un mod decent şi ordonat, voi îmbrăţişa principiile Romei şi probabil mă voi călugări.

Nu mi-am arătat mirarea faţă de această hotărâre şi nici nu am încercat să o conving să renunţe la ea. „Menirea aceasta ţi se va potrivi de minune”, mi-am zis eu. „Sper să-ţi fie bine!”

Când ne-am despărţit, îmi spuse:

— La revedere, verişoară Jane Eyre, îţi doresc mult noroc – căci ai ceva minte.

I-am răspuns:

— Nici ţie nu-ţi lipseşte mintea, verişoară Eliza; dar ceea ce ai, bănuiesc că peste un an va fi zidit de viu între pereţii unei mănăstiri franceze. Oricum, nu e treaba mea şi dacă asta vrei – nu-mi pasă prea mult.

— Ai dreptate, spuse ea – şi cu aceste cuvinte am pornit-o fiecare pe drumul nostru diferit.

Pentru că n-o să mai am prilejul să pomenesc de ea sau de sora ei, trebuie să spun aici că Georgiana s-a căsătorit cu un bărbat bogat şi mult mai bătrân decât ea din înalta societate, iar Eliza chiar s-a călugărit, iar azi este stareţa mănăstirii unde şi-a petrecut perioada de noviciat şi căreia i-a dăruit întreaga sa avere.

Nu ştiu cum se simt oamenii care se întorc acasă după o absenţă, fie ea lungă sau scurtă, căci nu trăisem niciodată acest sentiment. Ştiusem cum era să mă întorc la Gateshead, când eram copil, după o plimbare lungă – să fiu certată pentru că păream înfrigurată sau tristă; iar mai târziu, cum era să mă întorc de la biserică la Lowood – să-mi doresc cu ardoare o masă îmbelşugată şi un foc zdravăn şi să nu pot avea nici una dintre ele. Aceste întoarceri nu erau nici prea plăcute, nici dorite – nu exista vreun magnet care să mă ademenească într-un anume loc, cu o putere de atracţie tot mai mare pe măsură ce mă

apropiam de el. Dar mai aveam de încercat întoarcerea la Thornfield.

Călătoria mi se păru plictisitoare – foarte plictisitoare: cincizeci de mile într-o zi, o noapte petrecută la un han şi încă cincizeci de mile în ziua următoare. În primele douăsprezece ore m-am gândit la doamna Reed în ultimele ei clipe de viaţă: i-am revăzut chipul desfigurat şi livid şi i-am auzit vocea schimbată într-un mod ciudat. Mi-am amintit de ziua în care fusese înmormântată, m-am gândit la sicriu, la dric, la cortegiul întunecat de arendaşi şi servitori – rude erau prea puţine –, la cavoul gol, la biserica tăcută, la slujba solemnă. Apoi gândurile mi s-au îndreptat către Eliza şi Georgiana: pe una am văzut-o în centrul atenţiei unei săli de bal, iar pe cealaltă între pereţii unei chilii de mănăstire şi am meditat şi am analizat trăsăturile atât de deosebite ale înfăţişării şi firii fiecăreia. Sosirea seara târziu în marele oraş... mi-a risipit aceste gânduri; noaptea le-a dat o altă direcţie: întinsă în patul meu de la han, am înlocuit amintirile cu gândurile despre viitor.

Mă întorceam la Thornfield; dar oare cât aveam să rămân acolo? Nu prea mult, de asta eram sigură. Primisem veşti de la doamna Fairfax, cât fusesem plecată: grupul de oaspeţi părăsise conacul, domnul Rochester plecase la Londra în urmă cu trei săptămâni, dar era aşteptat să se întoarcă peste două. Doamna Fairfax presupunea că se dusese să facă unele pregătiri pentru nuntă, căci el pomenise de cumpărarea unei trăsuri noi; mai scria că ideea căsătoriei lui cu domnişoara Ingram tot i se părea ciudată, dar, din ceea ce văzuse ea însăşi, nu se mai putea îndoi că evenimentul urma să aibă loc curând. „Ai fi ciudat de neîncrezătoare dacă te-ai mai îndoi de asta”, fu comentariul meu în gând. „*Eu* nu am nici o îndoială.”

Urma întrebarea: „Unde aveam să mă duc eu?” Toată noaptea am visat-o pe domnişoara Ingram, iar spre

dimineaţă, într-un vis ce părea atât de real, am văzut-o închizând în faţa mea porţile de la Thornfield şi arătându-mi un alt drum, iar domnul Rochester ne privea cu braţele încrucişate, părând să ne zâmbească batjocoritor.

Nu o anunţasem pe doamna Fairfax ziua exactă a întoarcerii mele, căci nu doream să mă aştepte la Millcote nici cotiga, şi nici trăsura. Mi-am propus să străbat singură drumul, încet. Şi tot încet, după ce mi-am lăsat cufărul în grija hangiului, m-am strecurat din hanul George pe la ora şase, într-o seară de iunie, şi am pornit-o pe vechiul drum către Thornfield, care trecea mai mult peste câmpuri şi era acum puţin umblat.

Nu era o seară de vară strălucitoare, deşi era frumoasă şi caldă: cosaşii erau la lucru de-a lungul drumului, iar cerul, deşi nu era total lipsit de nori, promitea o vreme frumoasă pentru a doua zi: albastrul său – acolo unde seninul se putea vedea – era blând şi neclintit, iar stratul de nori înalt şi subţire. Şi spre apus era cald: nici o lucire apoasă nu-l înfrigura – părea că acolo era aprins un foc, un altar ce ardea în spatele unui văl de ceţuri marmorate, iar printre deschizăturile lor strălucea un roşu auriu.

Mă simţeam bucuroasă văzând că drumul devenea tot mai scurt înaintea mea, atât de bucuroasă încât la un moment dat m-am oprit, ca să mă întreb ce însemna acea bucurie şi să-i aduc aminte raţiunii mele că nu mă duceam la mine acasă sau către un loc de odihnă stabil sau acolo unde prieteni dragi stăteau la fereastră şi-mi aşteptau venirea. „Doamna Fairfax îţi va zâmbi cu siguranţă în semn de bun venit”, mi-am spus eu, „şi micuţa Adèle va bate din palme şi se va repezi să te vadă; dar tu ştii prea bine că te gândeşti la altcineva şi că el nu se gândeşte la tine.”

Dar ce poate fi mai încăpăţânat decât tinereţea? Ce poate fi mai orb decât lipsa de experienţă? Acestea îmi

spuneau că îmi ajungea privilegiul de a-l vedea din nou pe domnul Rochester, fie că el se uita la mine sau nu; şi apoi adăugau: „Grăbeşte-te! Grăbeşte-te! Fii cu el cât mai poţi, câteva zile încă sau cel mult câteva săptămâni, şi apoi te vei despărţi de el pentru totdeauna!” Şi atunci mi-am înăbuşit o nouă agonie – un sentiment urât, pe care nu mă puteam convinge să-l las să se nască şi să crească în sufletul meu – şi am grăbit mai departe pasul.

Şi în pajiştile de la Thornfield se adună fânul – de fapt, cosaşii tocmai şi-au încheiat munca şi se întorc la casele lor cu greblele pe umăr, acum, la ceasul în care eu ajung. Mai am doar câteva câmpuri de străbătut şi apoi voi trece drumul şi voi ajunge la poartă. Ce pline de flori sunt tufele de trandafiri sălbatici! Dar nu am timp să culeg nici una, căci vreau să ajung acasă. Trec pe lângă un măceş înalt, ce-şi întinde frunzele şi florile peste cărare; văd pârleazul îngust cu trepte de piatră; şi văd – îl văd pe domnul Rochester aşezat acolo, cu o carte şi un creion în mână, scriind.

Da, nu e o nălucă, şi totuşi fiecare nerv din trupul meu e încordat; pentru o clipă nu mă pot stăpâni. Ce înseamnă asta? Nu credeam că o să tremur atât de tare când o să-l văd – sau să-mi pierd în prezenţa lui vocea sau putinţa de a mă mişca. O să fac drumul înapoi de îndată ce o să mă pot urni din loc, nu trebuie să mă fac de râs. Mai ştiu un drum ce duce spre casă. Dar puteam să ştiu şi douăzeci de drumuri şi tot degeaba – căci el m-a văzut.

— Hei! strigă el şi-şi pune deoparte cartea şi creionul. Iată-te! Apropie-te, te rog.

Bănuiesc că mă apropii – deşi în ce fel, nu ştiu, căci nu sunt conştientă de mişcările mele, fiind preocupată doar să par calmă şi, înainte de toate, să-mi controlez muşchii feţei – pe care îi simt răzvrătindu-se cu insolenţă împotriva vrerii mele şi luptându-se să exprime ceea ce eu

hotărâsem să ascund. Dar am un văl – mi-l trag pe faţă; încă mă mai pot strădui să mă port cu destul calm.

— Să fie aceasta Jane Eyre? Vii de la Millcote – şi pe jos? Da – una dintre şmecheriile tale: să nu ceri să te ia o trăsură şi să vii tropăind pe străzi şi drumuri ca o muncitoare de rând, ca să te strecori în preajma casei tale odată cu amurgul, ca şi când ai fi un vis sau o umbră. Ce dracu' ai făcut de o lună întreagă?

— Am fost la mătuşa mea, domnule, care a murit.

— Un răspuns cu adevărat demn de Jane! Păziţi-mă, îngeri buni! Vine de pe cealaltă lume – din sălaşul celor morţi – şi-mi spune asta când mă găseşte aici singur, în asfinţit! De-aş îndrăzni, te-aş atinge, să văd dacă eşti aievea sau doar o umbră, spiriduşule! – dar mai degrabă aş încerca să prind în pumn lumina albastră a unui foc din mlaştină. Hoinaro, hoinaro! adăugă el, după o clipă de tăcere. Departe de mine o lună întreagă – şi uitându-mă cu totul, pot să jur!

Ştiam că îmi va face plăcere să-mi revăd stăpânul, deşi plăcerea va fi stricată de teama că în curând va înceta să fie stăpânul meu şi de convingerea că eu nu însemn nimic pentru el; dar în domnul Rochester exista (cel puţin aşa credeam) atâta putere de a trezi în ceilalţi fericirea, încât a gusta chiar şi firimiturile pe care le arunca unor păsări rătăcite şi ciudate ca mine însemna a mă ospăta regeşte. Ultimele lui cuvinte au fost un adevărat balsam – păreau să spună că pentru el conta într-o oarecare măsură dacă îl uitam sau nu. Şi vorbeşte de Thornfield ca despre casa mea – cât doream să fie casa mea!

Nu se ridica de pe pârleaz, iar eu nu voiam să-i cer voie să plec mai departe. L-am întrebat dacă fusese la Londra.

— Da, bănuiesc că ai aflat asta printr-un al şaselea simţ.

— Doamna Fairfax mi-a spus într-o scrisoare.

— Şi te-a informat şi ce m-am dus să fac?

— Oh, da, domnule! Toată lumea ştia ce treabă aveaţi.

— Trebuie să vezi trăsura, Jane, şi să-mi spui dacă nu i se va potrivi ca o mănuşă doamnei Rochester şi dacă nu va arăta precum regina Boadicea, rezemată pe acele perne purpurii. Tare aş vrea, Jane, ca înfăţişarea mea să se potrivească mai bine cu ea. Spune-mi acum, zână ce eşti, nu poţi să-mi dai un talisman sau un filtru sau ceva de soiul asta, ca să mă fac un bărbat frumos?

— Asta ar depăşi puterea vrăjii, domnule.

Iar în gând am adăugat: „Un ochi iubitor e singurul talisman de care ai nevoie – pentru el eşti suficient de frumos; sau mai degrabă asprimea ta are o forţă ce depăşeşte frumuseţea."

Domnul Rochester îmi citise uneori gândurile nerostite cu o pătrundere de neînţeles pentru mine; dar în acest moment nu luă în seamă răspunsul meu grăbit, ci îmi zâmbi cu un zâmbet anume, pe care îl folosea doar în rare ocazii. Părea să îl considere prea bun pentru împrejurările obişnuite – era o radiere de fericire, pe care acum o revărsa asupra mea.

— Treci, Janet, spuse el, făcându-mi loc să sar peste pârleaz, du-te acasă şi opreşte-ţi picioarele hoinare şi obosite în pragul unui prieten.

Tot ce aveam acum de făcut era să mă supun în tăcere; nu era nevoie să mai spun ceva. Am trecut peste pârleaz fără nici un cuvânt şi voiam să mă îndepărtez liniştită. Dar un impuls m-a oprit în loc – o forţă m-a răsucit către el; şi am spus – sau ceva din adâncul meu a spus-o pentru mine şi împotriva voinţei mele:

— Mulţumesc, domnule Rochester, pentru marea dumneavoastră bunătate. Sunt ciudat de fericită să mă întorc la dumneavoastră; şi acolo unde sunteţi, este şi căminul meu – singurul meu cămin.

Am plecat atât de repede, încât cu greu m-ar fi putut ajunge dacă ar fi încercat. Micuţa Adèle a fost aproape nebună de fericire când m-a văzut. Doamna Fairfax m-a primit cu prietenia ei simplă dintotdeauna. Leah mi-a zâmbit şi chiar şi Sophie mi-a urat bucuroasă *„bon soir”.* Totul era atât de plăcut: nu e fericire mai mare decât să fii iubit de semenii tăi şi să simţi că prezenţa ta contribuie la mulţumirea lor.

În acea seară, am hotărât să nu mai privesc spre viitor. Mi-am astupat urechile pentru a nu mai auzi vocea care continua să mă înştiinţeze de apropiata despărţire şi de suferinţa ce avea să vină. Când am terminat ceaiul şi doamna Fairfax şi-a luat lucrul de mână, iar eu m-am aşezat pe un taburet în apropierea ei, cu Adèle îngenuncheată pe covor şi cuibărită lângă mine, când un simţământ de afecţiune reciprocă părea să ne învăluie într-o aură de pace, m-am rugat în gând să nu ne îndepărtăm una de alta prea mult sau prea curând. Dar în momentul în care, pe când noi stăteam aşa, a intrat domnul Rochester pe neaşteptate şi, uitându-se la noi, a părut să-i facă plăcere imaginea unui grup atât de apropiat – spunând că spera că bătrâna doamnă era mulţumită, acum că fiica ei adoptivă se întorsese, şi adăugând că Adèle era *„prête à croquer sa petite maman Anglaise”*[136] –, aproape că am îndrăznit să sper că şi după căsătoria sa ne va lăsa împreună undeva, sub protecţia lui, şi nu ne va îndepărta de strălucirea prezenţei sale.

Întoarcerea mea la Thornfield Hall fu urmată de două săptămâni de un calm nesigur. Nu se pomeni nimic de căsătoria stăpânului şi n-am văzut nici o pregătire pentru un asemenea eveniment. Aproape în fiecare zi o întrebam pe doamna Fairfax dacă auzise că se hotărâse ceva şi de

---

[136] Gata s-o mănânce pe mămica ei englezoaică (în franceză, în original)

fiecare dată răspunsul ei era negativ. Odată, mi-a spus ea, chiar îl întrebase pe domnul Rochester când urma să-şi aducă soţia acasă, dar el îi răspunsese doar cu o glumă şi cu una dintre privirile lui ciudate şi ea nu mai ştia ce să înţeleagă.

Un lucru mă mira în mod deosebit, şi anume faptul că nu existau drumuri şi vizite la Ingram Park. Sigur, era la douăzeci de mile depărtare, la hotarul cu un alt comitat – dar ce înseamnă o asemenea distanţă pentru un îndrăgostit mistuit de pasiune? Pentru un călăreţ atât de experimentat şi neobosit ca domnul Rochester, nu ar fi decât un drum de o dimineaţă. Şi astfel, au început să se nască în mine speranţe pe care nu aveam dreptul să le nutresc – poate că logodna s-a rupt; poate că zvonurile fuseseră neîntemeiate; poate că unul dintre ei sau poate amândoi se răzgândiseră. Priveam chipul stăpânului meu pentru a vedea dacă e trist sau încruntat; dar nu-mi aminteam să-l mai fi văzut atâta timp aşa de senin, fără a fi frământat de gânduri neplăcute. Dacă, în clipele pe care eu şi eleva mea le petreceam cu el, nu eram într-o dispoziţie bună şi mă cufundam într-o tristeţe inevitabilă, el devenea şi mai vesel. Niciodată nu mă mai chemase atât de des în preajma lui, niciodată nu fusese mai binevoitor cu mine când eram cu el – şi vai! niciodată nu-l iubisem atât de mult.

Capitolul VIII

Un splendid miez de vară se revărsă asupra Angliei. Un cer atât de curat, un soare atât de strălucitor zile în şir rareori bucura pământul nostru înconjurat de ape. Era ca şi cum un şir de zile mediteraneene veniseră din sud, asemenea unui stol de splendide păsări. Călătoreau şi poposiseră pentru a se odihni pe coastele stâncoase ale

Albionului. Fânul fusese strâns; câmpurile ce înconjurau Thornfield-ul erau verzi; drumurile albe şi arse de căldură; copacii erau de un verde întunecat: gardurile vii şi pădurea, încărcată de frunze şi intens colorată, contrastau puternic cu tentele luminoase ale pajiştilor cosite presărate printre ele.

În ajunul solstiţiului de vară, Adèle, obosită după ce culesese toată după-amiaza fragi de pădure pe drumul spre Hay, se culcase odată cu soarele. Am stat cu ea până ce a adormit, apoi m-am dus în grădină.

Acum era cel mai dulce ceas din cele douăzeci şi patru ale zilei – „Ziua focul dogoritor şi-a ostoit”[137] şi roua picura răcoroasă pe câmpia însetată şi culmea arsă de soare. Acolo unde soarele coborâse fără mare ceremonie – lipsit de alaiul norilor – se întindea un purpuriu solemn, arzând cu strălucirea unui giuvaier roşu şi a flăcării de cuptor într-un singur loc, pe un vârf de deal, şi întinzându-se înalt, într-o tentă pală, tot mai pală, şi cuprinzând jumătate de cer. Şi răsăritul avea farmecul lui, cu un albastru adânc şi frumos, şi propria lui nestemată o stea solitară ce urca încet; curând se va ivi şi luna, dar ea era încă sub linia orizontului.

M-am plimbat un timp prin faţa casei; dar o aromă fină şi bine cunoscută – de trabuc – ajunse până la mine de la o fereastră; am văzut geamul de la bibliotecă deschis de-o palmă; ştiam că puteam fi privită de acolo, aşa că m-am dus în livadă. Nu exista nici un colţişor mai ascuns privirilor şi mai aproape de Eden; era plină de copaci şi cu o puzderie de flori: un zid foarte înalt o despărţea pe o latură de curte; de cealaltă parte, un drum mărginit de fagi o ascundea privirilor de pe pajişte. În capătul ei era un gard prăbuşit, dincolo de care se întindeau câmpurile

---

[137] Cf. Thomas Campbell, *The Turkish Lady,* 5-6: „Ziua focul dogoritor şi-a ostoit, / Calmă şi blândă lumina lunii s-a ivit.”

pustii; o alee şerpuită, mărginită de dafini, ducea până la gard, terminându-se la un castan sălbatic uriaş, înconjurat de o bancă. Aici puteai hoinări fără să fii văzut. Când cădea o astfel de rouă dulce precum nectarul, când domnea o asemenea tăcere, când se lăsa aşa un asfinţit, simţeam că pot rămâne în acea umbră pentru totdeauna; dar păşind printre florile şi pomii plini de fructe din partea de sus a livezii, atrasă acolo de lumina pe care luna ce răsare acum o revarsă peste acest loc mai deschis, paşii îmi sunt opriţi – nu de sunete, nici de privelişte, ci încă o dată de o aromă ce ajunge până la mine.

Trandafirii sălbatici şi pelinul, iasomia, garoafele şi trandafirii şi-au adus de mult ofranda de parfum a serii: această aromă nouă nu vine nici dinspre arbuşti, şi nici dinspre flori; ea este – o ştiu prea bine – de la trabucul domnul Rochester. Mă uit împrejur şi ascult. Văd pomii încărcaţi cu fructe coapte. Aud trilurile unei privighetori într-o pădure aflată la o jumătate de milă depărtare; nu se vede nici o umbră mişcătoare, nu se aude nici un pas apropiindu-se; dar aroma devine tot mai puternică – trebuie să fug. Mă îndrept spre portiţa ce duce la alee şi îl văd pe domnul Rochester intrând. Mă retrag sub bolta de iederă; n-o să stea prea mult – curând se va întoarce de unde a venit şi dacă rămân nemişcată, n-o să mă vadă.

Dar nu – seara e la fel de plăcută pentru el ca şi pentru mine, iar această veche grădină la fel de atrăgătoare, iar el se plimbă mai departe, când ridicând crengile agrişei pentru a se uita la fructele mari cât prunele cu care sunt încărcate, când culegând o cireaşă coaptă, când aplecându-se spre o tufă plină de flori, fie pentru a le respira parfumul, fie pentru a admira picăturile de rouă de pe petale. Un fluture de noapte uriaş trece bâzâind pe lângă mine şi se aşază pe o plantă de la picioarele domnului Rochester: el îl vede şi se apleacă să-l cerceteze.

„Acum e cu spatele la mine”, mi-am zis eu, „şi e ocupat; poate că dacă păşesc încet, pot să mă furişez de-aici fără să mă vadă.”

Am luat-o de-aici pe marginea brazdei de iarbă, pentru ca scârţâitul pietrişului să nu mă trădeze: domnul Rochester stătea printre straturile de flori la câţiva metri de locul pe unde trebuia să trec; fluturele părea să-i capteze toată atenţia: „O să trec cu bine”, mi-am spus eu. Pe când păşeam peste umbra lui, alungită peste grădină de lună, care încă nu se înălţase pe cer, el spuse calm, fără să se întoarcă:

— Jane, vino să te uiţi la individul acesta!

Nu făcusem nici un zgomot: nu avea ochi la spate – oare umbla lui mă simţise? Am tresărit şi apoi m-am apropiat de el.

— Uită-te la aripile lui, zise el, îmi aduce aminte de o insectă din Antile; nu vezi prea des în Anglia un hoinar de noapte atât de mare şi de vesel – uite, a zburat!

Fluturele o porni mai departe. Şi eu mă retrăgeam sfioasă, dar domnul Rochester mă urmă şi când am ajuns la portiţă, spuse:

— Întoarce-te – într-o noapte atât de frumoasă, e păcat să stai în casă; şi cu siguranţă nimeni nu poate dori să se culce când amurgul şi răsăritul de lună se întâlnesc într-un fel atât de minunat.

Unul dintre lipsurile mele este că, deşi limba mea este de cele mai multe ori destul de promptă cu un răspuns, uneori, din păcate, nu reuşeşte să formuleze o scuză; şi întotdeauna scăparea apare într-un moment de criză, când e nevoie mai ales de un cuvânt convenţional sau de un pretext plauzibil pentru a mă scăpa de o încurcătură penibilă. Nu voiam să mă plimb, la această oră, singură cu domnul Rochester în livada cufundată în umbră; dar nu puteam găsi un motiv pe care să-l invoc pentru a pleca. L-

am urmat cu paşi şovăitori şi cu gândurile concentrate asupra unui mijloc de a scăpa; dar el părea atât de calm şi de serios, încât m-am simţit ruşinată de stânjeneala mea; primejdia – dacă într-adevăr exista sau urma să se ivească o primejdie – părea să fie doar în mintea mea; căci mintea lui nu era conştientă de ea, şi nici neliniştită.

— Jane, începu el din nou, pe când intram pe aleea cu dafini şi ne îndreptam alene spre gardul prăbuşit şi castanul sălbatic, Thornfield-ul e un loc plăcut vara, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Trebuie să te fi legat într-o oarecare măsură de casa asta – tu, care ştii să apreciezi frumuseţile naturii şi posezi un organ al ataşamentului[138] destul de dezvoltat, nu?

— Într-adevăr, mă simt legată de ea.

— Şi, deşi nu înţeleg de ce, observ că ai un anumit grad de afecţiune şi pentru copilul acela prostuţ, Adèle; şi chiar pentru simpla doamnă Fairfax.

— Da, domnule, în moduri diferite, simt afecţiune pentru amândouă.

— Şi ţi-ar părea rău să te desparţi de ele?

— Da.

— Păcat! spuse el şi oftă, apoi tăcu câteva clipe. Aşa se întâmplă întotdeauna în viaţa asta, reluă el curând, de-abia te-ai stabilit într-un loc plăcut şi o voce îţi strigă să te ridici şi să pleci mai departe, căci ceasul odihnei s-a scurs.

— Trebuie să plec mai departe, domnule? întrebai eu. Trebuie să părăsesc Thornfield-ul?

— Cred că trebuie, Jane. Îmi pare rău, Janet, dar cred că într-adevăr trebuie.

Aceasta era o lovitură, dar nu am lăsat-o să mă doboare.

---

[138] Una dintre „înclinaţii”, localizată de Combe către partea din spate a capului, lângă capacitatea de concentrare şi dragostea pentru copii. Vezi *Elements, op. cit.* pp. 32-33.

— Ei bine, domnule, când ordinul de a o porni la drum va veni, voi fi pregătită.

— A venit acum – trebuie să-l dau în seara asta.

— Deci vă veţi căsători, domnule?

— Ex-act! Pre-cis! Cu obişnuita ta perspicacitate, ai nimerit în plin.

— Curând, domnule?

— Foarte curând, dra... – adică, domnişoară Eyre; şi o să-ţi amintesc, Jane, că prima dată când eu sau Zvonurile ţi-au dat în mod clar de înţeles că intenţia mea era de a-mi băga capul de holtei bătrân în sfântul laţ, de a ajunge în condiţia sacră a căsătoriei – pe scurt, de a o lua la pieptul meu pe domnişoara Ingram (îmi umple bine braţele – dar nu asta-i problema, căci niciodată nu te poţi sătura de-un lucru atât de minunat precum frumoasa mea Blanche); ei bine, aşa cum ziceam, fii atentă la ce-ţi spun, Jane! Nu întorci capul ca să te uiţi după alţi fluturi de noapte, nu? Aia nu era decât o buburuză, copile, care „zboară-acasă negreşit"[139]. Aş vrea să-ţi amintesc că ai fost prima care mi-ai spus, cu acea discreţie pe care ţi-o respect – cu acea prevedere, prudenţă şi modestie potrivite poziţiei dumitale responsabile şi dependente –, că în cazul în care mă căsătoresc cu domnişoara Ingram, ar fi mai bine ca atât dumneata, cât şi mica Adèle să o ştergeţi de-aici. Trec peste uşoara defăimare a caracterului iubitei mele pe care această sugestie o exprimă; într-adevăr, când o să fii departe, Janet, o să încerc să o uit şi o să apreciez doar înţelepciunea pe care o conţine; care este atât de mare, încât am făcut din ea o lege pentru acţiunile mele. Adèle trebuie să plece la pension; iar dumneata, domnişoară Eyre, trebuie să-ţi găseşti un nou post.

---

[139] Referire la un cântecel pentru copii: „Buburuză, buburuză, zboar-acasă negreşit, / Casa-ţi arde, pălălaie, toţi copiii ţi-au fugit."

— Da, domnule, o să dau imediat un anunţ; iar între timp, nădăjduiesc să...

Mă pregăteam să spun „nădăjduiesc să stau până ce îmi găsesc un alt adăpost către care să mă îndrept”; dar m-am oprit, simţind că nu puteam risca o propoziţie prea lungă, căci nu eram în stare să-mi controleze vocea.

— Cam într-o lună sper să fiu mire, continuă domnul Rochester, şi până atunci o să caut eu însumi o slujbă şi un adăpost pentru dumneata.

— Mulţumesc, domnule, îmi pare rău că vă dau...

— Oh, nu-i nevoie să te scuzi! Consider că atunci când un angajat îşi face treaba la fel de bine cum ţi-ai făcut-o dumneata, poate pretinde de la stăpânul său orice ajutor mărunt pe care acesta i-l poate oferi. De fapt, chiar am aflat deja, de la viitoarea mea soacră, de o slujbă care cred că ţi s-ar potrivi: e vorba de educaţia celor cinci fiice ale doamnei Dionysius O’Gall de la Bitternutt Lodge, Connaught, din Irlanda: se spune că oamenii de acolo sunt foarte inimoşi.

— E atât de departe, domnule.

— Nu contează – o fată raţională ca tine n-o să aibă nimic de obiectat în faţa unei asemenea călătorii sau a distanţei.

— Călătoriei n-o să mă opun, dar distanţa... Şi apoi, marea o să mă despartă...

— De ce, Jane?

— De Anglia şi de Thornfield şi...

— Ei?

— De *dumneavoastră,* domnule.

Am spus asta aproape fără să vreau; şi la fel de necontrolate de voinţa mea îmi dădură lacrimile. Dar plânsul meu era tăcut, căci m-am ferit să plâng în hohote. La gândul doamnei O’Gall de la Bitternutt Lodge, mi-am simţit inima îngheţată; şi m-am înfrigurat şi mai tare la

gândul mării înspumate, menite, se pare, să se întindă între mine şi stăpânul alături de care păşeam acum; şi cel mai tare m-a îngheţat amintirea oceanului şi mai vast – avere, castă, tradiţie, toate interveneau între mine şi ceea ce iubeam în mod firesc şi inevitabil.

— E atât de departe, am spus din nou.

— Este, cu siguranţă; şi când vei fi la Bitternutt Lodge, Connaught, în Irlanda, n-o să te mai văd niciodată, Jane: asta e sigur. Nu mă duc niciodată în Irlanda, pentru că nu-mi place prea mult ţara... Noi doi am fost prieteni buni, Jane, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Şi când prietenii se află în pragul despărţirii, vor să-şi petreacă împreună puţinul timp rămas. Vino – o să vorbim în linişte despre călătorie şi despre despărţirea noastră, timp de vreo jumătate de ceas, în timp ce stelele îşi încep viaţa lor strălucitoare, în cerul de deasupra. Uite castanul şi iată şi banca de la bătrâna lui rădăcină. Vino, o să stăm aici în pace în noaptea asta, deşi niciodată nu ne va mai fi dat să stăm aici împreună.

Ne aşezarăm.

— E atât de departe până în Irlanda, Janet, şi-mi pare rău să-mi trimit mica prietenă într-o călătorie atât de obositoare; dar dacă n-am o soluţie mai bună, ce pot face? Ce crezi, Jane, suntem în vreun fel apropiaţi?

De data asta nu puteam risca nici un răspuns, căci inima mea era plină.

— Pentru că, spuse el, am uneori un sentiment ciudat legat de dumneata – în special când eşti lângă mine, ca acum; e ca şi cum aş avea o coardă undeva în stânga, sub coate, strâns şi implacabil înnodată de o coardă asemănătoare situată în acelaşi loc în trupul dumitale micuţ. Şi dacă marea furtunoasă şi înspumată, ca şi vreo două sute de mile de pământ se aşază între noi, mă tem

că acea coardă de legătură se va rupe; şi apoi am o bănuială neliniştitoare că o să încep să sângerez înlăuntrul meu. Cât despre dumneata – o să mă uiţi.

— Asta n-o s-o fac *niciodată,* domnule: ştiţi – şi nu am mai putut continua.

— Jane, auzi privighetoarea cântând în pădure? Ascultă!

Ascultând, plângeam cu hohote, nestăpânit, căci nu-mi mai puteam înfrâna suferinţa, din cap până-n picioare, de durere. Când în cele din urmă am vorbit, am făcut-o doar pentru a-mi exprima cu aprindere regretul că mă născusem şi că venisem la Thornfield.

— Pentru că îţi pare rău să-l părăseşti?

Intensitatea emoţiei, stârnită de durerea şi dragostea mea, punea stăpânire pe mine şi lupta să mă domine pe deplin, să-şi afirme dreptul de a învinge, de a trăi, de a se înălţa şi de a avea în cele din urmă putere atotcuprinzătoare; da – şi de a vorbi.

— Mă doare sufletul să părăsesc Thornfield, căci iubesc Thornfield – îl iubesc pentru că aici am trăit o viaţă plină şi minunată – cel puţin un timp. Nu am fost călcată în picioare. Nu m-am împietrit. Nu am fost îngropată alături de minţi inferioare şi nu am fost exclusă de la asocierea cu ceea ce este strălucitor, plin de forţă şi înalt. Am vorbit faţă în faţă cu ceea ce stimez profund, cu ceea ce mă încântă – o minte originală, pătrunzătoare şi larg deschisă. V-am cunoscut pe dumneavoastră, domnule Rochester; şi mă umple de groază şi suferinţă gândul că trebuie să fiu despărţită pentru totdeauna de dumneavoastră. Înţeleg că plecarea mea e inevitabilă – şi e ca şi cum aş privi inevitabilitatea morţii.

— Unde vezi tu inevitabilitatea? întrebă el brusc.

— Unde? Dumneavoastră, domnule, mi-aţi arătat-o.

— Sub ce formă?

— Sub forma domnişoarei Ingram – o femeie nobilă şi frumoasă –, viitoarea dumneavoastră soţie.

— Soţia mea! Ce soţie? Nu am soţie!

— Dar veţi avea.

— Da! Voi avea! Voi avea!

Şi-şi încleştă dinţii.

— Atunci trebuie să plec – aţi spus-o chiar dumneavoastră.

— Nu – trebuie să rămâi! O jur – şi jurământul va fi respectat.

— Vă spun că trebuie să plec! replicai eu, stârnită până aproape de patimă. Credeţi să pot să rămân ca să devin un nimic pentru dumneavoastră? Credeţi că sunt un automat – o maşinărie fără suflet? Şi pot îndura să-mi văd bucăţica de pâine smulsă de la gură şi picătura de apă vie vărsată din cupă? Credeţi că dacă sunt săracă, neînsemnată, urâtă şi măruntă, nu am un suflet şi o inimă?[140] – Vă înşelaţi! – Am tot atâta suflet cât şi dumneavoastră – şi-o inimă la fel de plină! Şi dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit puţină frumuseţe şi multă bogăţie, aş fi făcut să vă fie la fel de greu să mă părăsiţi cum îmi este şi mie. Nu vă vorbesc acum prin mijlocirea obiceiurilor, convenţiilor, nici măcar a cărnii supuse morţii – spiritul meu este cel ce se adresează spiritului dumneavoastră, la fel ca şi cum amândouă ar fi trecut dincolo de mormânt şi acum am sta la picioarele lui Dumnezeu, egali – aşa cum şi suntem!

— Aşa cum şi suntem! repetă domnul Rochester. Aşa! adăugă el, cuprinzându-mă în braţe, strângându-mă la pieptul lui, apăsându-şi buzele pe buzele mele. Aşa, Jane!

---

[140] Watts afirmă că uneori este de dorit să-ţi arăţi resentimentele şi „să-ţi laşi duşmanul să ştie că nu eşti un bloc de piatră fără minte şi nici o piatră fără simţire.” (*op. cit.* secţiunea XXIII).

— Da, aşa, domnule, am răspuns eu, şi totuşi nu aşa, căci sunteţi un bărbat căsătorit – sau ca şi căsătorit, şi cu o femeie ce vă este inferioară. Cu o femeie cu care nu vă înţelegeţi – pe care nu cred că o iubiţi cu adevărat, căci v-am văzut şi v-am auzit bătându-vă joc de ea. Eu aş simţi dispreţ pentru o asemenea uniune; prin urmare, sunt mai bună decât dumneavoastră – lăsaţi-mă să plec!

— Unde, Jane? În Irlanda?

— Da – în Irlanda. Am spus tot ce gândesc şi acum pot să plec oriunde.

— Jane, stai liniştită. Nu te mai zbate aşa, ca o pasăre sălbatică înnebunită de spaimă, care îşi smulge singură penele de deznădejde!

— Nu sunt o pasăre şi nici o plasă nu mă ţine captivă: sunt o fiinţă umană liberă, cu o voinţă la fel de liberă – pe care acum o folosesc pentru a vă părăsi.

Încă un efort şi m-am desprins din îmbrăţişarea lui; am rămas dreaptă, privindu-l.

— Şi voinţa ta îţi va hotărî destinul, spuse el. Îţi ofer mâna mea, inima şi o parte din toată averea mea.

— Jucaţi o farsă la care nu pot decât să râd.

— Îţi cer să treci prin viaţă alături de mine – să-mi fii al doilea eu şi cea mai bună tovarăşă pe acest pământ.

— Pentru această soartă aţi făcut deja o alegere şi trebuie să o respectaţi.

— Jane, taci câteva clipe, eşti prea agitată. O să tac şi eu.

O adiere de vânt alunecă peste cărarea tivită cu dafini şi înfioră ramurile castanului, apoi rătăci mai departe, tot mai departe, către un loc nedefinit – şi se stinse. Atunci, cântecul privighetorii rămase singurul glas în acea clipă – am ascultat-o şi am plâns din nou. Domnul Rochester stătea tăcut, uitându-se la mine cu blândeţe şi seriozitate.

Trecu ceva timp până vorbi din nou; în cele din urmă spuse:

— Vino lângă mine, Jane, şi hai să discutăm şi să ne înţelegem.

— N-o să mai vin niciodată lângă dumneavoastră; m-am smuls acum de-acolo şi nu mă mai pot întoarce.

— Dar, Jane, te chem ca pe o soţie – doar cu tine vreau să mă căsătoresc.

Tăceam; credeam că-şi bate joc de mine.

— Vino, Jane – vino încoace.

— Mireasa dumneavoastră stă între noi.

Se ridică şi dintr-un pas ajunse lângă mine.

— Mireasa mea e aici, spuse el, strângându-mă iar lângă el, căci egala mea este aici şi cea asemenea mie. Jane, vrei să te măriţi cu mine?

Tot nu i-am răspuns şi din nou m-am smuls din îmbrăţişarea lui, căci încă eram neîncrezătoare.

— Te îndoieşti de mine, Jane?

— Pe de-a-ntregul.

— Nu ai încredere în mine?

— Nici un pic.

— Mă crezi un mincinos? întrebă el cu înflăcărare. Sceptică mică, te vei convinge. O iubesc eu pe domnişoara Ingram? Nu – şi tu ştii asta. Mă iubeşte ea pe mine? Nu – după cum m-am străduit s-o dovedesc: am răspândit un zvon care să ajungă la ea, că averea mea nu e nici o treime din ceea ce se credea că este, şi apoi am vizitat-o, pentru a vedea rezultatul: acesta a fost o răceală atât din partea ei, cât şi a mamei. Nu m-aş însura – nu pot să mă însor – cu domnişoara Ingram. Pe tine – pe tine, fiinţă ciudată – aproape nepământeană! – pe tine te iubesc ca pe carne din carnea mea! Pe tine – aşa săracă şi neînsemnată, şi mică, şi modestă cum eşti – pe tine te rog să mă accepţi ca soţ.

— Cum! Pe mine! exclamai eu, începând, datorită ardorii – şi în special a lipsei sale de politeţe – să cred în sinceritatea lui. Pe mine, care nu am nici un prieten pe lumea asta în afară de dumneavoastră – dacă îmi sunteţi prieten –, care n-am nici un ban în afară de ce mi-aţi dat dumneavoastră?

— Pe tine, Jane! Trebuie să te am doar pentru mine – doar pentru mine. Vrei să fii a mea? Spune da, repede.

— Domnule Rochester, vreau să mă uit la faţa dumneavoastră: întoarceţi-vă către lună.

— De ce?

— Pentru că vreau să vă citesc pe faţă tot ce simţiţi. Întoarceţi-vă!

— Uite: nu va fi mai desluşită decât o pagină mâzgălită şi mototolită. Citeşte – dar grăbeşte-te, căci sufăr.

Chipul lui era foarte tulburat şi foarte aprins, cu trăsăturile crispate şi luciri ciudate în ochi.

— Oh, Jane, mă chinui! exclamă el. Mă torturezi cu această privire cercetătoare şi totuşi încrezătoare şi generoasă!

— Cum aş putea face asta? Dacă sunteţi sincer şi cererea dumneavoastră e sinceră, singurele mele sentimente trebuie să fie recunoştinţă şi devotament – şi ele nu pot tortura.

— Recunoştinţă! exclamă el şi adăugă cu înflăcărare: Jane, acceptă-mă imediat. Spune: Edward – rosteşte-mi numele – Edward, mă voi mărita cu tine.

— Vorbiţi serios? Mă iubiţi cu adevărat? Doriţi în mod sincer să vă fiu soţie?

— Da. Şi dacă pentru a te mulţumi e nevoie de un jurământ, jur că aşa e.

— Atunci, domnule, o să mă mărit cu dumneavoastră.

— Edward – micuţa mea soţie!

— Dragă Edward!

— Vino la mine – vino acum cu totul la mine, spuse el, şi adăugă pe cel mai grav ton al său, vorbindu-mi la ureche, pe când obrazul lui era lipit de al meu: Fă-mă fericit – şi eu te voi face fericită! Apoi adăugă: Doamne, iartă-mă! Şi voi, oameni, nu vă amestecaţi în treburile mele: o am şi o s-o păstrez.

— Nu are cine să se amestece, domnule. Nu am rude care s-o facă.

— Nu – ăsta-i cel mai bun lucru, spuse el.

Şi dacă nu l-aş fi iubit atât de mult, m-aş fi gândit că în glasul şi privirea lui se simţea un triumf sălbatic; dar stând lângă el, trezită din coşmarul despărţirii – chemată în paradisul unirii –, nu mă gândeam decât la fericirea ce mi se oferea din plin. Iar şi iar mă întreba: „Eşti fericită, Jane?” Şi iar şi iar răspundeam: „Da.” După care murmură:

— Voi ispăşi – aşa voi ispăşi. Nu am găsit-o fără prieteni, lipsită de căldură şi de sprijin? Oare n-o s-o ocrotesc, n-o s-o iubesc şi n-o s-o alin? Oare nu există dragoste în inima mea şi fermitate în hotărârile mele? Voi ispăşi la judecata lui Dumnezeu. Ştiu prea bine, Creatorul îngăduie ceea ce fac. Cât despre judecata lumii – nu mă interesează; părerea oamenilor o nesocotesc.

Dar ce s-a întâmplat cu noaptea? Luna nu apăruse încă şi totul era cufundat în umbră – de-abia puteam vedea chipul stăpânului meu, deşi eram lângă el. Şi ce-l supăra pe castan? Se răsucea şi gemea, pe când vântul vuia printre dafini şi trecea peste noi vâjâind.

— Trebuie să intrăm, spuse domnul Rochester, se schimbă vremea. Aş fi putut să stau până dimineaţă cu tine, Jane.

„Şi eu”, m-am gândit, „aş fi putut sta cu tine.” Şi aş fi spus-o poate cu voce tare, dar o scânteie albă şi strălucitoare a ţâşnit dintr-un nor la care mă uitam şi s-a auzit o pocnitură, apoi o bubuitură şi un tunet puternic

aproape şi singurul lucru la care m-am gândit a fost să-mi ascund ochii orbiţi de lumină în umărul domnului Rochester. Ploaia se dezlănţui. Mă trase repede după el pe alee, prin parc şi apoi în casă, dar eram deja destul de uzi înainte să trecem pragul. Tocmai îmi scotea în hol şalul şi-mi scutura apa din părul despletit, când doamna Fairfax ieşi din camera ei. La început n-am observat-o, şi nici domnul Rochester. Lampa era aprinsă. Curând ceasul avea să bată miezul nopţii.

— Grăbeşte-te să-ţi scoţi hainele ude, spuse el, şi înainte să pleci, noapte bună – noapte bună, iubita mea!

Mă sărută de mai multe ori. Când m-am desprins din braţele lui şi am ridicat privirea, am văzut-o pe văduvă, stând pe loc palidă, serioasă şi uimită. I-am zâmbit doar şi am urcat în fugă scările. „Lămuririle rămân pentru altă dată”, mi-am spus eu. Şi totuşi, când am intrat în camera mea, am simţit o strângere de inimă la gândul că ar fi putut înţelege greşit, chiar şi pentru scurt timp, ceea ce văzuse. Dar bucuria a şters curând orice alt sentiment; şi deşi vântul bătea puternic, tunetele bubuiau adânc şi aproape, fulgerele scânteiau sălbatic şi des, iar ploaia se revărsa în cascade, în această furtună care a ţinut două ore nu am simţit teamă, ci doar puţină tulburare. Domnul Rochester a venit de trei ori la uşa mea în acest timp, să mă întrebe dacă sunt bine şi liniştită – şi asta mi-a adus alinare şi mi-a dat putere pentru toate.

În dimineaţa următoare, înainte să mă ridic din pat, micuţa Adèle a venit în fugă să-mi spună că marele castan sălbatic din fundul livezii fusese lovit de trăsnet în timpul nopţii şi – despicat în două – jumătate din trunchiul lui se prăbuşise la pământ.

Capitolul IX

Ridicându-mă să mă îmbrac, m-am gândit la cele întâmplate şi m-am întrebat dacă nu fusese totul un vis. Nu puteam fi sigură de realitate până ce nu-l vedeam din nou pe domnul Rochester şi nu-l auzeam rostind din nou cuvintele de dragoste şi făgăduinţă.

În timp ce-mi aranjam părul, mi-am privit faţa în oglindă şi am văzut că nu mai era ştearsă: exista speranţă în trăsături şi viaţă în culoarea ei, iar ochii mei păreau să se fi uitat în fântâna bucuriei şi să fi împrumutat licăriri din clipocitul ei strălucitor. De multe ori mă ferisem să-l privesc pe stăpânul meu, căci mă temeam că nu putea fi mulţumit de înfăţişarea mea; dar acum eram sigură că-mi puteam înălţa chipul către al lui, fără ca expresia de pe el să-i alunge dragostea. Mi-am scos din sertar o rochie de vară simplă, dar curată şi uşoară, şi am pus-o pe mine: mi se părea că nimic nu-mi stătuse vreodată mai bine – căci niciodată nu purtasem ceva într-o asemenea stare de fericire deplină.

Când am coborât în fugă în hol, nu m-am mirat să văd că o dimineaţă strălucitoare de iunie urmase furtunii din noaptea trecută şi să simt, prin uşa de sticlă deschisă, suflarea unei adieri de vânt proaspete şi parfumate. Natura trebuia să se bucure şi ea când eu eram atât de fericită. O cerşetoare şi băieţelul ei – făpturi palide şi zdrenţuite – urcau pe alee şi eu am alergat la ei şi le-am dat toţi banii pe care îi aveam în pungă – cam trei sau patru şilingi: buni sau răi, şi ei trebuia să ia parte la sărbătoarea mea. Ciorile croncăneau, păsările vesele cântau; dar nimic nu era mai voios sau mai melodios decât propria mea inimă bucuroasă.

Doamna Fairfax m-a surprins scoţând capul pe geam cu o figură tristă şi spunându-mi pe un ton grav:

— Domnişoară Eyre, vrei să vii la micul dejun?

În timpul mesei a rămas tăcută şi rezervată; dar nu puteam s-o lămuresc atunci. Trebuia să aştept ca stăpânul meu să-i explice totul; şi ea trebuia să aibă răbdare. Am mâncat ce am putut şi apoi m-am grăbit în sus pe scări. M-am întâlnit cu Adèle când ieşea din sala de studiu.

— Unde te duci? E timpul să începem lecţiile.

— Domnul Rochester m-a trimis în camera de joacă.

— El unde e?

— Acolo, spuse ea, arătând spre încăperea pe care tocmai o părăsise.

Am intrat şi iată-l stând acolo, în picioare.

— Vino şi spune-mi bună dimineaţa, zise el.

M-am apropiat bucuroasă şi de data aceasta nu am mai primit doar un cuvânt rece sau poate o strângere de mână, ci o îmbrăţişare şi un sărut. Părea ceva normal; era minunat să fiu atât de iubită şi mângâiată de el.

— Jane, în dimineaţa asta arăţi înfloritoare, toată numai un zâmbet şi drăguţă, zise el, cu adevărat drăguţă. Acesta-i micul meu spiriduş palid? Acesta e Grăuntele meu de muştar[141]? Această fetiţă cu chipul însorit, cu gropiţe în obraz şi buze trandafirii, cu păr castaniu moale ca mălinul şi ochi căprui strălucitori?

(Eu am ochii verzi, cititorule, dar trebuie să-i ierţi greşeala, căci cred că pentru el aveau o culoare nouă.)

— E Jane Eyre, domnule.

— Curând Jane Rochester, adăugă el, în patru săptămâni, Janet, nici o zi în plus. Ai auzit?

Auzisem, dar nu puteam înţelege pe deplin, căci mă simţeam ameţită. Senzaţia ce m-a cuprins la aceste cuvinte era ceva mai degrabă puternic, decât plin de bucurie – ceva ce paraliza şi uluia: cred că era aproape frică.

---

[141] Una dintre zânele din *Visul unei nopţi de vară* de William Shakespeare.

— Erai roşie la faţă, şi acum eşti albă: de ce?

— Pentru că mi-aţi dat un nume nou – Jane Rochester; şi pare atât de ciudat.

— Da, doamna Rochester, spuse el, tânăra doamnă Rochester – mireasa lui Fairfax Rochester.

— E imposibil, domnule – nu pare cu putinţă. Fiinţele omeneşti nu se bucură niciodată de o fericire deplină în această lume. Eu nu m-am născut cu un destin diferit de restul speciei mele, să-mi imaginez că pot avea parte de o astfel de soartă este ca un basm – un vis cu ochii deschişi.

— Pe care îl pot şi îl voi împlini. Şi o să încep de astăzi. În dimineaţa asta i-am scris bancherului meu din Londra să-mi trimită nişte bijuterii pe care mi le păstrează el – moşteniri pentru stăpânele de la Thornfield. Sper ca în câteva zile să ţi le pot aşeza în poală; căci te vei bucura de toate drepturile şi de toate atenţiile pe care i le-aş acorda fiicei unui nobil, dacă ar urma să mă însor cu ea.

— Oh, domnule! Lăsaţi bijuteriile! Nu-mi place să vorbiţi de ele; bijuterii pentru Jane Eyre – sună nefiresc şi ciudat – aş prefera să nu le am.

— Eu însumi îţi voi pune colierul de diamante la gât şi diadema pe frunte – care ţi se va potrivi, căci natura, cel puţin, şi-a pus pecetea nobleţei pe această frunte, Jane; şi o să prind brăţările pe aceste încheieturi fine, şi o să încarc cu inele aceste degete de zână.

— Oh, nu, domnule! Gândiţi-vă la alte subiecte şi discutaţi de alte lucruri – şi pe un alt ton. Nu-mi vorbiţi ca şi cum aş fi o frumuseţe – sunt guvernanta dumneavoastră ştearsă şi modestă.

— În ochii mei eşti o frumuseţe – şi o frumuseţe chiar după pofta inimii mele – delicată şi eterică.

— Plăpândă şi neînsemnată, vreţi să spuneţi. Visaţi, domnule – sau vă bateţi joc de mine. Pentru numele lui Dumnezeu, lăsaţi ironiile!

— O să fac întreaga lume să-ţi recunoască frumuseţea, continuă el, în vreme ce eu începeam să mă simt stânjenită de tonul pe care-l adoptase, căci credeam că fie se amăgea singur, fie încerca să mă amăgească pe mine. O s-o împodobesc pe Jane a mea în satin şi dantelă şi o să-i prind trandafiri în păr; şi o să acopăr capul pe care-l iubesc cel mai mult în lumea asta cu un văl nepreţuit.

— Şi atunci n-o să mă mai recunoaşteţi, domnule, şi eu n-o să mai fiu Jane Eyre a dumneavoastră, ci o maimuţă în haine de arlechin – o gaiţă în pene de împrumut. Mai degrabă v-aş vedea pe dumneavoastră, domnule Rochester, într-un costum de scenă, decât pe mine îmbrăcată în rochia unei doamne de la curte. Şi eu nu vă spun că sunteţi frumos, domnule, deşi vă iubesc atât de mult – mult prea mult ca să vă flatez. Aşa că nu mă flataţi nici dumneavoastră pe mine.

Dar el continuă pe aceeaşi temă, fără să ia în seamă obiecţiile mele.

— Chiar astăzi o să te duc cu trăsura la Millcote ca să-ţi alegi nişte rochii. Ţi-am spus că ne vom căsători în patru săptămâni. Va fi o nuntă simplă, în biserica din vale; şi apoi o să te iau imediat la Londra. După o scurtă şedere acolo, o să-mi duc comoara către ţinuturi aflate mai aproape de soare – către viile franceze şi câmpurile italiene; şi ea va vedea tot ce e vestit din istoria veche şi din monumentele noi; va gusta şi din viaţa din oraşe şi va învăţa să-şi afle adevărata valoare în comparaţie cu ceilalţi.

— O să călătoresc? Şi, cu dumneavoastră, domnule?

— Vei sta în Paris, Roma şi Neapole; la Florenţa, Veneţia şi Viena: toate locurile pe unde am rătăcit vor fi străbătute din nou de tine; acolo unde a bătut copita mea, şi piciorul tău de silfidă va păşi. Acum zece ani, am cutreierat Europa

pe jumătate nebun[142], având drept tovarăşi dezgustul, ura şi furia; acum o să o vizitez din nou, vindecat şi purificat, având alături un înger ocrotitor.

Am râs auzind aceste cuvinte.

— Eu nu sunt un înger, am spus eu, şi n-o să fiu până ce n-oi muri: voi fi eu însămi. Domnule Rochester, nu trebuie să aşteptaţi de la mine şi nici să-mi cereţi nimic ceresc – căci nu veţi primi aşa ceva, după cum nici eu nu voi primi de la dumneavoastră – dar eu nu mă aştept la asta.

— Ce aştepţi tu de la mine?

— Pentru scurt timp veţi fi probabil cum sunteţi acum – un timp foarte scurt; iar apoi veţi deveni rece şi apoi veţi fi năzuros, iar în cele din urmă veţi fi sever şi eu mă voi chinui mult să vă fiu pe plac. Dar când vă veţi obişnui mult cu mine, poate că o să mă plăceţi din nou – am spus să mă *plăceţi,* nu să mă *iubiţi.* Bănuiesc că dragostea dumneavoastră se va stinge în şase luni sau poate mai puţin. Am văzut în cărţile scrise de bărbaţi că această perioadă este considerată a fi cea mai lungă în care durează ardoarea unui soţ[143]. Cu toate acestea, ca

---

142 Descendenţa byroniană a lui Rochester este aici evidentă. Byron i-a spus lui Moore că era „pe jumătate nebun când a scris Cântecul al treilea din *Childe Harold's Pilgrimage".*

143 Brontë a exprimat o părere similară într-o scrisoare către Ellen Nussey în 1840. Ea sugerează că pasiunea intensă din partea unei femei „nu este un sentiment de dorit. În primul rând, este rareori sau chiar niciodată răsplătit; iar în al doilea rând, dacă este, sentimentul va fi doar trecător: va dura cât luna de miere, şi apoi va fi poate înlocuit de dezgust. Cu siguranţă aşa se va întâmpla dinspre partea bărbatului; cât despre femeie – Dumnezeu s-o ajute, dacă va continua să iubească plină de patimă, şi să fie singura care iubeşte." *(The Brontës: Their Lives, Friendships and Correspondence,* ed. T.Y. Wise şi J. A. Symington, 1932).

prietenă şi tovarăşă, sper să nu devin niciodată respingătoare pentru dragul meu stăpân.

— Respingătoare! Şi să te plac din nou! Cred că o să te plac din nou şi o să te fac să recunoşti nu numai că te *plac,* ci că te şi *iubesc* – cu sinceritate, fervoare şi statornicie.

— Şi totuşi, nu sunteţi năzuros, domnule?

— Faţă de femeile care îmi plac doar prin chipul lor, sunt diavolul în persoană când descopăr că nu au nici suflet, şi nici inimă – când îmi dezvăluie o imagine a lipsei de gust, a josniciei şi poate a imbecilităţii, vulgarităţii şi irascibilităţii; dar pentru ochiul limpede şi limba elocventă, pentru sufletul înflăcărat şi pentru caracterul care se pleacă, dar nu se frânge – suplu şi trainic, totodată, maleabil şi ferm – sunt întotdeauna blând şi sincer.

— Aţi cunoscut vreodată o astfel de fire, domnule? Aţi iubit vreodată una?

— O iubesc acum.

— Dar înaintea mea – dacă într-adevăr mă ridic în vreun fel la acest nivel?

— N-am întâlnit niciodată o femeie asemenea ţie, Jane: îmi faci pe plac şi mă subjugi – pari a te supune şi îmi place senzaţia de docilitate pe care o laşi; şi în timp ce-mi răsucesc pe deget firul moale, ca de mătase, el îmi trimite prin braţ un fior către inimă. Sunt dominat – cucerit; şi dominaţia e mai dulce decât pot s-o spun în cuvinte; iar cucerirea căreia îi sunt supus are un farmec ce depăşeşte orice victorie pe care *eu* aş putea s-o câştig. De ce zâmbeşti, Jane? Ce însemnă această expresie nedesluşită, atât de ciudată, de pe faţa ta?

— Mă gândeam, domnule (o să-mi iertaţi gândul involuntar), mă gândeam la Hercule şi Samson[144] şi la cele ce i-au vrăjit.

— Te gândeai! Ah, spiriduş mic şi...

— Şşt, domnule! Nu vorbiţi cu prea multă înţelepciune acum, la fel cum nici acei domni nu au acţionat prea înţelept. Oricum, dacă ar fi fost însuraţi, fără îndoială ar fi compensat prin severitatea lor ca soţi slăbiciunea lor ca adoratori; şi mă tem că la fel veţi face şi dumneavoastră. Mă întreb cum îmi veţi răspunde peste un an, dacă v-aş cere o favoare care nu vă convine sau nu vă este pe plac.

— Cere-mi ceva acum, Janet – cel mai mărunt lucru; vreau să fiu rugat.

— Chiar că o s-o fac, domnule; deja mi-am pregătit cererea.

— Vorbeşte! Dar dacă te uiţi la mine şi-mi zâmbeşti aşa, o să-ţi promit încuviinţarea înainte de a şti pentru ce şi asta înseamnă să fiu păcălit.

— Ba deloc, domnule. Tot ce vă cer e să nu trimiteţi după bijuterii şi să nu mă împodobiţi cu trandafiri: aţi putea la fel de bine să tiviţi cu dantelă şi fir de aur acea batistă simplă pe care o aveţi în buzunar.

— Aş putea la fel de bine să „poleiesc curatul aur”[145]. Ştiu asta; cererea îţi este satisfăcută – pentru moment. O să contramandez ordinul pe care i l-am trimis bancherului

[144] Hercule este descris ca torcând lână şi purtând veşminte de femeie atunci când era robul Omfalei, regina Lidiei. Samson i-a dezvăluit Dalilei secretul puterii sale.

[145] *Regele Ioan,* IV, ii, 11, de William Shakespeare. Deşi Brontë cunoştea bine opera lui Shakespeare, o sursă mai probabilă este Byron, *Don Juan,* cântul III, strofa LXXVI: „Dar Shakespeare mai spune, ce gânduri prosteşti «să poleieşti curatul aur, sau crinul să-l zugrăveşti».”

meu. Dar încă n-ai cerut nimic – m-ai rugat să-mi iau înapoi un dar, hai, încearcă.

— Ei bine, domnule, atunci aveţi bunătatea să-mi satisfaceţi curiozitatea care e foarte aţâţată în privinţa unei chestiuni.

Păru tulburat.

— Care? Care? întrebă el grăbit. Curiozitatea e un petiţionar periculos: ce bine că n-am promis să-ţi satisfac toate cererile.

— Dar nu poate fi nici o primejdie să mi-o satisfaceţi pe aceasta.

— Rosteşte-o, Jane; dar mi-aş dori ca în loc de o simplă întrebare legată, poate, de o taină, să-mi ceri jumătate din moşiile mele.

— Ei, rege Ahaşveroş[146]! Ce să fac eu cu jumătate din moşiile dumneavoastră? Credeţi că sunt un cămătar evreu care caută o investiţie bună în pământ? Aş prefera mai degrabă să am toată încrederea dumneavoastră. N-o să-mi refuzaţi încrederea, acum că mi-aţi oferit un loc în inima dumneavoastră, nu?

— Îţi dau cu plăcere toată încrederea mea pentru tainele care merită a fi ştiute, Jane. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu dori o povară inutilă! Nu tânji după otravă – nu te transforma într-o adevărată Evă.

— De ce nu, domnule? Tocmai mi-aţi spus cât de mult vă place să fiţi cucerit şi cât de plăcut este să fiţi înduplecat împotriva voinţei dumneavoastră. Nu credeţi că ar trebui să profit de această mărturisire şi să încep să vă linguşesc şi să vă rog fierbinte – chiar să plâng şi să mă bosumflu,

---

[146] Continuă asocierea de la nota 79 (p 142) Îndepărtând-o pe Vahti, Ahaşveroş a făcut-o pe Estera regina sa şi i-a promis să-i îndeplinească cererea: „Care este cererea ta? Ea îţi va fi împlinită. Ce doreşti? Chiar dacă ai cere jumătate din împărăţie, o vei căpăta.” (*Estera,* 5: 6).

dacă e nevoie – doar de dragul de a-mi pune la încercare puterea?

— Te provoc la o astfel de încercare. Cere, cutează şi sunt pierdut.

— Pierdut, domnule? Renunţaţi prea curând. Ce sever păreţi acum! Sprâncenele vi s-au făcut groase precum degetul meu, iar fruntea vă seamănă cu ceea ce, într-o poezie foarte ciudată, am găsit numit „un pod al tunetelor cu stâlpii vineţii”[147]. Asta o să fie înfăţişarea dumneavoastră ca soţ, bănuiesc, domnule, nu?

— Dacă asta va fi înfăţişarea *ta* ca soţie, eu, ca un bun creştin ce sunt, voi renunţa curând la ideea de a convieţui cu un spirit sau cu o salamandră[148]. Dar ce voiai să întrebi, creatură? Dă-i drumul!

— Ah, iată, acum sunteţi mai puţin politicos, iar mie-mi place grosolănia mult mai mult decât linguşeala. Prefer să fiu o *creatură*, decât un înger. Ceea ce voiam să întreb e – de ce v-aţi chinuit atât de mult să mă faceţi să cred că vreţi să vă căsătoriţi cu domnişoara Ingram?

— Asta-i tot? Slavă Domnului că nu-i altceva mai rău! Şi-şi descreţi sprâncenele, mă privi zâmbind şi mă mângâie pe păr, ca şi cum ar fi fost mulţumit să vadă că un pericol fusese înlăturat. Cred că-ţi pot mărturisi, continuă el, chiar dacă vei fi puţin revoltată, Jane – şi am văzut ce spirit de foc poţi fi atunci când eşti revoltată. Străluceai în lumina rece a lunii azi-noapte, când te-ai răzvrătit împotriva sorţii

[147] *The Demoniac,* de Thomas Aird, capitolul 2, strofa X, în *Blackwood’s Magazine* din noiembrie 1830, p. 813.

[148] Salamandra mitică era o creatură asemănătoare unei şopârle, despre care se spunea că poate trăi în foc. În concepţia rozacrucienilor, era fiinţa elementară care locuia în foc. Cf. Pope, *The Rape of the Lock,* I, 57-60. În altă parte, Rochester o numeşte pe Jane o „silfidă” – spiritul rozacrucian al aerului.

şi-ţi revendicai dreptul de a fi egala mea. Apropo, Janet, tu eşti cea care ai cerut asta.

— Sigur că eu am făcut-o. Dar vă rog, reveniţi la subiect, domnule – domnişoara Ingram?

— Ei bine, m-am prefăcut că îi fac curte domnişoarei Ingram pentru că doream să mă iubeşti la fel de nebuneşte cum te iubeam şi eu; şi ştiam că gelozia va fi cel mai bun aliat pe care îl puteam folosi în acest scop.

— Excelent! Acum sunteţi tare mărunt – nici cu un vârf de ac mai mare decât capătul degetului meu mic. E o ruşine cumplită şi o josnicie dezonorantă să procedaţi aşa. Nu v-aţi gândit nici o clipă la sentimentele domnişoarei Ingram, domnule?

— Sentimentele ei sunt concentrate într-unul singur – trufia – şi asta cere să fie umilită. Ai fost geloasă, Jane?

— Nu contează, domnule Rochester. Asta nu vă priveşte în nici un fel; răspundeţi-mi din nou sincer. Credeţi că domnişoara Ingram nu va suferi de pe urma cochetăriei dumneavoastră nesincere? Nu se va simţi părăsită şi trădată?

— Imposibil! Ţi-am spus doar cum tocmai ea m-a părăsit pe mine: ideea sărăciei mele i-a domolit – sau mai degrabă i-a stins – într-o clipă tot focul pasiunii.

— Aveţi o minte ciudată, uneltitoare, domnule Rochester. Mă tem că unele dintre principiile dumneavoastră sunt cam bizare.

— Principiile mele nu au fost niciodată educate, Jane – s-ar putea să o fi luat puţin razna din lipsă de atenţie.

— Vă întreb din nou, serios: nu pot să mă bucur de marea fericire care mi-a fost acordată fără a mă teme că altcineva suferă aceeaşi durere amară pe care eu însămi am îndurat-o nu de mult.

— Poţi, fetiţă dragă: nu există altă fiinţă în lumea asta care să aibă pentru mine dragostea curată pe care o ai tu

– căci îmi aştern acest balsam adormitor pe suflet[149], Jane, credinţa în dragostea ta.

Mi-am apropiat buzele de mâna care se aşezase pe umărul meu. Îl iubeam foarte mult – mai mult decât îndrăzneam să mărturisesc –, mai mult decât stătea în puterea cuvintelor să exprime.

— Mai cere-mi ceva, spuse el curând. Mă încântă să fiu rugat şi eu să mă supun.

Din nou aveam cererea pregătită.

— Spuneţi-i intenţiile doamnei Fairfax, domnule – m-a văzut cu dumneavoastră în hol aseară şi a fost foarte surprinsă. Daţi-i o explicaţie înainte să mă întâlnesc cu ea. Mă doare să fiu judecată greşit de o femeie atât de cumsecade.

— Du-te în camera ta şi pune-ţi boneta, răspunse el. Vreau să mă însoţeşti la Millcote în dimineaţa asta. Şi în timp ce te pregăteşti pentru drum, o să o lămuresc eu pe bătrâna doamnă. A crezut, Janet, că ai dat lumea toată pentru dragoste[150] şi a considerat-o irosită.

— Cred că a socotit că am uitat care e locul meu; şi al dumneavoastră, domnule.

— Locul! Locul tău e în inima mea şi toţi cei care te vor jigni pe viitor vor avea de-a face cu mine. Acum du-te!

M-am îmbrăcat repede şi când l-am auzit pe domnul Rochester ieşind din salonul doamnei Fairfax, m-am îndreptat iute într-acolo. Bătrâna îşi citise porţia de dimineaţă din Scriptură – fragmentul pentru acea zi: *Biblia* stătea deschisă în faţa ei, cu ochelarii aşezaţi deasupra. Ocupaţia ei, întreruptă de anunţul domnului Rochester, părea acum uitată: privirea sa, fixată asupra peretelui gol

---

[149] *Hamlet* III, IV, 145. Contextul nu e favorabil, Hamlet încearcă s-o convingă pe regină să nu ia purtarea sa drept nebunie.

[150] Cf. piesa din Dryden *All for Love, or The World Well Lost.*

din faţă, exprima uimirea unei minţi calme, tulburate de veşti neobişnuite. Văzându-mă, se adună: făcu un soi de efort să zâmbească şi îngăimă câteva cuvinte de felicitare; dar zâmbetul se stinse şi propoziţia rămase neterminată. Îşi puse ochelarii, închise *Biblia* şi-şi împinse scaunul departe de masă.

— Sunt atât de uimită, începu ea, încât nici nu ştiu ce să-ţi spun, domnişoară Eyre. Cu siguranţă n-am visat, nu? Câteodată, când sunt singură, aţipesc şi-mi închipui lucruri care nu s-au întâmplat niciodată. De mai multe ori, când dormitam, mi s-a părut că dragul meu soţ, care e mort de cincisprezece ani, a venit aici şi s-a aşezat lângă mine şi chiar l-am auzit rostindu-mi numele, Alice, aşa cum făcea de obicei. Acum, poţi să-mi spui dacă este adevărat că domnul Rochester ţi-a cerut să te măriţi cu el? Nu râde de mine, dar chiar am fost convinsă că acum cinci minute a intrat aici şi a zis că peste o lună o să fii soţia lui.

— Acelaşi lucru mi l-a spus şi mie, am răspuns eu.

— Aşa deci! Îl crezi? Ai acceptat?

— Da.

Mă privi uimită.

— Nu m-aş fi gândit niciodată la aşa ceva. El e un bărbat mândru: toţi cei din familia Rochester au fost mândri; şi tatălui său, cel puţin, îi plăceau banii. Iar el a fost întotdeauna considerat chibzuit. Chiar vrea să se însoare cu dumneata?

— Aşa mi-a spus.

Mă cercetă îndelung: citeam, în ochii ei, că nu găsise nici un farmec suficient de puternic pentru a rezolva misterul.

— Îmi depăşeşte înţelegerea, continuă ea, dar fără îndoială este adevărat, de vreme ce spui asta. Ce-o să fie mai departe, nu pot să-ţi spun; chiar nu ştiu. În asemenea cazuri e adeseori de dorit să existe o egalitate a poziţiei şi

averii; şi sunt douăzeci de ani diferenţă între voi. Aproape că ar putea să-ţi fie tată.

— Nu, doamnă Fairfax! am exclamat eu iritată. N-ar putea deloc să-mi fie tată! Nimeni dintre cei care ne-ar vedea împreună n-ar crede asta nici pentru o clipă. Domnul Rochester pare la fel de tânăr, şi chiar este la fel de tânăr ca un bărbat de douăzeci şi cinci de ani.

— Chiar se însoară cu dumneata din dragoste? întrebă ea.

M-am simţit atât de jignită de răceala şi neîncrederea ei, încât ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— Îmi pare rău că te supăr, continuă văduva, dar eşti atât de tânără şi ai atât de puţină experienţă cu bărbaţii, încât am vrut să-ţi spun ce te poate aştepta. Există o veche zicală care spune că „nu tot ce străluceşte e aur” – şi în acest caz mă tem să nu se descopere că ceva e diferit de ceea ce dumneata sau eu am aştepta.

— De ce? Sunt un monstru? am spus eu. Oare e atât de imposibil ca domnul Rochester să nutrească o afecţiune sinceră pentru mine?

— Nu, eşti o fată drăguţă şi în ultimul timp te-ai schimbat mult în bine, iar domnul Rochester, aş putea să spun, ţine la dumneata. Am observat mereu că eşti într-un fel preferata lui. Au existat dăţi când, pentru dumneata, m-am simţit chiar uşor neliniştită de această preferinţă vizibilă şi m-am gândit să te pun în gardă; dar n-am vrut nici măcar să pomenesc de posibilitatea răului. Ştiam că un asemenea gând te-ar indigna, poate chiar jigni; şi erai atât de discretă, atât de modestă şi înţeleaptă, încât am sperat că pot avea încredere că te vei apăra singură. Nu pot să-ţi spun ce am simţit aseară când te-am căutat în toată casa şi nu te-am găsit nicăieri, şi nici pe stăpân; iar apoi, la miezul nopţii, te-am văzut venind cu el.

— Ei, nu mai contează asta acum, am întrerupt-o eu nerăbdătoare, ajunge că totul a fost bine.

— Sper că totul va fi bine până la sfârşit, spuse ea, dar crede-mă, trebuie să ai întotdeauna mare grijă. Încearcă să-l ţii pe domnul Rochester la distanţă; nu te încrede nici în dumneata, şi nici în el. Domnii aflaţi în poziţia lui nu obişnuiesc să se însoare cu guvernantele lor.

Începeam să fiu tot mai iritată, dar din fericire Adèle intră în fugă în cameră.

— Lasă-mă să merg şi eu – lasă-mă să merg şi eu la Millcote! strigă ea. Domnul Rochester nu vrea, deşi e atâta loc în trăsura cea nouă. Roagă-l să mă lase să merg, *Mademoiselle.*

— Ajunge, Adèle, am spus eu şi am ieşit repede cu ea, bucuroasă că pot să plec de lângă supraveghetoarea mea posomorâtă.

Trăsura era pregătită: tocmai o trăgeau în faţa casei, iar stăpânul meu se plimba încoace şi-ncolo pe caldarâm, cu Pilot urmându-l îndeaproape.

— Adèle poate să vină cu noi, nu-i aşa, domnule?

— I-am spus că nu. Nu vreau cu mine plozi – vreau să fiu doar cu tine.

— Lăsaţi-o să meargă, domnul Rochester, vă rog, e mai bine aşa.

— Nu, nu e – va fi o piedică.

Era foarte hotărât, atât în privire, cât şi în glas. Am simţit un fior rece amintindu-mi de avertismentele doamnei Fairfax şi de îndoielile ei – speranţele mele erau copleşite de un soi de nesiguranţă şi descurajare. Simţeam că îmi pierdusem puterea asupra lui. Mă pregăteam să-l ascult aproape automat, fără a mai spune nimic, dar în timp ce mă ajuta să urc în trăsură, îmi privi faţa.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă. Ţi-a dispărut lumina de pe chip. Chiar vrei să meargă şi fetiţa? Te-ar necăji dacă nu am lua-o?

— Aş vrea tare mult să meargă, domnule.

— Atunci, fugi să-ţi iei boneta şi întoarce-te într-o clipă, îi strigă el lui Adèle.

Ea alergă cât de repede putu.

— La urma urmelor, o singură dimineaţă tulburată nu va conta prea mult, zise el, când am de gând să te am – gândurile tale, conversaţia şi compania ta – pentru toată viaţa.

După ce fu ridicată în trăsură, Adèle începu să mă sărute, pentru a-şi exprima recunoştinţa pentru intervenţia mea, dar fu imediat surghiunită într-un colţ, de cealaltă parte a lui. Apoi ea se aplecă şi-mi aruncă priviri furişe, căci un vecin atât de sever o intimida – aşa iritat cum era, nu îndrăznea să-i şoptească nimic şi nici să-i pună vreo întrebare.

— Lăsaţi-o să vină lângă mine, l-am rugat eu; ar putea să vă deranjeze, domnule, şi aici e destul loc.

Mi-o dădu în braţe, ca şi cum ar fi fost un căţeluş de salon.

— Tot o s-o trimit la pension, zise el, dar acum zâmbea.

Adèle îl auzi şi întrebă dacă se va duce la pension *„sans Mademoiselle”*„Fără domnişoara”(în franceză, în original)..

— Da, răspunse el, cu siguranţă *„sans Mademoiselle”,* căci pe *Mademoiselle* o s-o duc pe Lună şi acolo o să caut o peşteră într-una dintre văile albe, printre craterele de vulcan, şi *Mademoiselle* va trăi acolo cu mine şi doar cu mine.

— N-o să aibă nimic de mâncare – o să moară de foame, remarcă Adèle.

— O să adun pentru ea mană cerească, dimineaţa şi seara – câmpiile şi coastele dealurilor de pe Lună sunt albe de mană, Adèle.

— O să-i fie frig; cum o să-şi facă focul?

— Focul se înalţă din munţii selenari – când o să-i fie frig, o s-o duc pe un vârf de munte şi o s-o aşez pe marginea unui crater.

— *Oh, qu'elle y sera mal – peu confortable!*[151] Şi hainele o să i se tocească – de unde o să ia altele noi?

Domnul Rochester se prefăcu încurcat.

— Hm! zise el. Tu ce-ai face, Adèle? Frământă-ţi puţin mintea şi găseşte o soluţie. Cum ar merge un nor alb sau roz drept rochie, ce zici? Iar dintr-un curcubeu s-ar face o eşarfă destul de frumoasă.

— Se simte mult mai bine cum e acum, conchise Adèle după ce se gândi un timp. Şi apoi, o să se plictisească să locuiască doar cu dumneavoastră pe Lună. Dacă aş fi *Mademoiselle,* n-aş accepta niciodată să vă însoţesc acolo.

— A acceptat – şi-a dat cuvântul.

— Dar nu puteţi s-o duceţi acolo – nu există un drum până la Lună – nu e decât aer şi nici dumneavoastră, şi nici ea nu puteţi zbura.

— Adèle, uită-te la câmpul acela.

Trecuserăm acum pe porţile de la Thornfield şi mergeam repede pe drumul drept ce ducea la Millcote, unde praful fusese risipit de furtuna din noaptea trecută şi unde tufişurile şi copacii înalţi de pe margine străluceau de un verde aprins, împrospătaţi de ploaie.

— În acel câmp, Adèle, mă plimbam într-o seară târziu, acum vreo două săptămâni – în seara zilei în care m-ai ajutat să strâng fânul în poienile din livadă; şi cum eram obosit de cât greblasem fânul, m-am aşezat pe un pârleaz să mă odihnesc; şi acolo am scos un carneţel şi un creion

---

[151] „N-o să se simtă bine acolo, nu e comod” (în franceză, în original).

şi am început să scriu despre un necaz pe care l-am avut cu mult timp în urmă şi despre dorinţa mea pentru zile mai fericite. Scriam foarte repede, deşi începea să se întunece şi nu mai vedeam bine pagina, când ceva apăru pe cărare şi se opri la doi metri de mine. M-am uitat. Era o făptură mititică, ce-avea pe cap un văl subţire ca pânza de păianjen. I-am făcut semn să se apropie de mine şi curând era lângă genunchii mei. N-am vorbit cu ea şi nici ea n-a vorbit cu mine – în cuvinte; dar i-am citit în priviri şi ea mi-a citit privirea; iar discuţia noastră mută a fost cam aşa. Era o zână şi venea din tărâmul spiriduşilor, aşa mi-au spus ochii ei; iar menirea ei era să mă facă pe mine fericit: trebuia să plec cu ea din lumea asta obişnuită şi să mă duc într-un loc singuratic – precum Luna, de pildă – şi făptura a arătat cu capul către cornul Lunii, ce se ridica deasupra dealului din Hay, şi mi-a vorbit despre peştera de alabastru şi valea de argint în care am putea trăi. I-am spus că mi-ar plăcea să merg, dar i-am adus aminte, aşa cum ai făcut-o şi tu cu mine – că nu am aripi pentru a zbura. „Oh”, mi-a răspuns zâna, „asta nu contează! Iată un talisman ce va înlătura toate greutăţile” şi mi-a întins un inel drăguţ de aur. „Pune-l”, mi-a zis ea, „pe al patrulea deget de la mâna mea stângă şi eu sunt a ta, şi tu eşti al meu, şi vom părăsi pământul şi ne vom face raiul nostru acolo.” Şi a făcut din nou un semn cu capul către Lună. Inelul, Adèle, este în buzunarul pantalonilor mei, sub forma unei monede de aur de o liră; dar am de gând să o schimb din nou într-un inel.

— Dar ce-are a face *Mademoiselle* cu toate astea? Nu-mi place zâna – aţi spus că pe *Mademoiselle* o să o duceţi pe Lună!

— *Mademoiselle* este o zână, spuse el, şoptind misterios.

La care eu i-am spus lui Adèle să nu ia în seamă glumele lui; cât despre ea, dovedi o doză de adevărat scepticism

galic: îl numi pe domnul Rochester *un vrai menteur*[152] şi-l asigură că oricum nu punea mare preţ pe ale lui *contes de fée*[153] şi că *„du reste, il n'y avait pas de fées, et quand même il y en avait”*[154], era convinsă că ele n-ar apărea niciodată în faţa lui şi nici nu i-ar da inele, nici nu s-ar oferi să trăiască împreună cu el pe Lună.

Ora petrecută în Millcote a fost obositoare pentru mine. Domnul Rochester m-a silit să merg la o prăvălie mare cu mătăsuri, unde mi-a ordonat să-mi aleg o jumătate de duzină de rochii. Uram treaba asta, l-am implorat să o lăsăm pe altă dată, dar nu – trebuia rezolvată acum. Cu rugăminţi şoptite pe un ton hotărât, am redus jumătatea de duzină la două: dar acestea a jurat că le va alege chiar el. Am urmărit cu nelinişte cum privirea îi rătăcea peste mărfurile viu colorate şi în cele din urmă s-a hotărât pentru o mătase bogată de culoarea celui mai strălucitor ametist şi un superb satin roz. Din nou i-am spus în şoaptă că putea la fel de bine să-mi ia de îndată o rochie aurie şi o bonetă argintie – cu siguranţă nu voi îndrăzni niciodată să port ce-mi alesese. Cu foarte mare greutate, căci era de neclintit în încăpăţânarea lui, l-am convins să facă o schimbare în favoarea unui satin negru sobru şi a unei mătăsi gri-perle. „Pentru moment merge”, spuse el, dar tot voia să mă vadă „strălucind ca un rond de flori”.

M-am bucurat să-l scot din prăvălia de mătăsuri şi apoi dintr-o giuvaiergerie: cu cât îmi cumpăra mai multe, cu atât îmi ardeau mai tare obrajii cu un sentiment de supărare şi umilinţă. Pe când urcam în trăsură şi eu mă aşezam iritată şi obosită, mi-am amintit că în vâltoarea

---

[152] Un adevărat mincinos (în franceză, în original).

[153] Basme cu zâne (în franceză, în original).

[154] „De altfel, nu existau zâne, şi chiar dacă ar exista” (în franceză, în original).

evenimentelor – triste şi fericite – uitasem cu totul de scrisoarea unchiului meu, John Eyre, către doamna Reed, de intenţia lui de a mă adopta şi de a mă face moştenitoarea lui. „Ar fi, într-adevăr, o uşurare”, mi-am spus eu, „dacă aş fi cât de cât independentă; nu pot suporta să fiu îmbrăcată precum o păpuşă de domnul Rochester sau să stau ca o nouă Danae[155] sub ploaia de aur căzând în fiecare zi peste mine. Cum ajung acasă, o să scriu în Madeira şi o să-i spun unchiului John că urmează să mă căsătoresc şi cu cine: dacă aş avea cât de cât speranţa ca într-o zi să-i aduc domnului Rochester un adaos la avere, aş îndura mai uşor să fiu întreţinută acum de el.” Şi într-un fel uşurată la acest gând, pe care l-am dus la îndeplinire chiar în aceeaşi zi, am îndrăznit din nou să-i întâlnesc privirea stăpânului şi iubitului meu, care o căuta pe a mea cu stăruinţă, deşi îmi feream chipul şi ochii. Îmi zâmbi şi mi-am spus că zâmbetul lui era asemenea celui pe care un sultan, într-un moment de dragoste şi fericire, l-ar putea dărui unei sclave pe care o împodobise cu aurul şi pietrele lui preţioase: i-am strâns cu putere mâna, care încerca întruna să o prindă pe a mea, şi apoi i-am dat-o deoparte, înroşită de apăsarea pătimaşă.

— Nu trebuie să mă priviţi aşa, am spus eu. Dacă o faceţi, o să port toată viaţa doar vechile mele rochii de la Lowood. O să mă mărit în rochia asta de bumbac liliachie – din mătasea cenuşie vă puteţi face un halat, iar din satinul negru nenumărate veste.

Chicoti şi-şi frecă mâinile.

— Oh, ce amuzant e s-o privesc şi s-o ascult! exclamă el. E originală? E nostimă? N-aş schimba fetiţa asta

---

[155] În mitologia greacă, Danae era închisă într-un turn, dar Zeus s-a îndrăgostit de ea şi o vizita sub forma unei ploi de aur.

englezoaică pentru tot seraiul marelui turc, cu ochi de gazelă, trupuri de hurie[156] şi tot restul!

Aluzia orientală mă irită din nou.

— N-am de gând să ţin locul unui serai pentru dumneavoastră, am zis eu, aşa că nu mă consideraţi unul: dacă doriţi aşa ceva, duceţi-vă, domnule, fără întârziere în bazarurile din Stambul şi risipiţi-vă pe cumpărarea de sclave o parte din acei bani pe care păreţi a nu şti să-i cheltuiţi în mod mulţumitor aici.

— Şi tu ce vei face, Janet, în timp ce eu mă târguiesc pentru tonele de carne şi grămada de ochi negri?

— O să mă pregătesc să plec ca misionară pentru a predica libertatea celor ce sunt înrobiţi – printre care şi locatarele haremului dumneavoastră. O să fiu primită acolo şi-o să stârnesc o revoltă, iar dumneavoastră, domnule, deşi paşă cu trei tuiuri[157], cât ai clipi din ochi o să vă vedeţi înlănţuit şi nici în ruptul capului n-o să îngădui să vi se taie legăturile până ce nu veţi semna o Cartă[158], cea mai liberală pe care a dat-o vreodată un despot.

— M-aş învoi bucuros să fiu la mila ta, Jane.

— N-aş avea deloc milă, domnule Rochester, dacă aţi cere-o cu o asemenea privire. Când vă uitaţi la mine în felul acesta, sunt sigură că, indiferent ce cartă aţi da sub constrângere, primul lucru pe care l-aţi face după ce aţi fi eliberat ar fi să-i încălcaţi condiţiile.

---

[156] Nimfă din paradisul mahomedan; prin extensie, o frumuseţe orientală voluptuoasă.

[157] Paşă sau guvernator de înalt rang, care poartă în luptă un stindard cu trei cozi de cal (tuiuri).

[158] Charlotte Brontë îşi aminteşte de cartism, mişcare revoluţionară din Anglia în anii 1837-1848, a cărui „Cartă a Poporului” a fost publicată în mai 1838. Asocierea este confirmată de litera iniţială mare din manuscris.

— De ce, Jane, ce ai cere? Mă tem că mă vei sili să mai trec printr-o ceremonie de căsătorie în afară de cea din faţa altarului. Înţeleg că vei cere anumite condiţii, care vor fi ele?

— Nu vreau decât linişte, domnule, nu să fiu strivită de obligaţii apăsătoare. Va mai amintiţi ce mi-aţi spus despre Céline Varens, de diamantele şi caşmirurile pe care i le-aţi oferit? Eu nu vreau să fiu o Céline Varens engleză a dumneavoastră. Voi rămâne guvernanta lui Adèle; astfel îmi voi câştiga masa şi casa şi în plus treizeci de lire pe an. O să-mi fac garderoba din acei bani şi dumneavoastră n-o să-mi daţi nimic altceva decât...

— Decât ce?

— Stima dumneavoastră; şi dacă v-o dau şi eu pe a mea, acea datorie va fi achitată.

— Ei bine, cu neobrăzarea ta rece şi mândria ta înnăscută, n-ai egal, zise el.

Ne apropiam acum de Thornfield. Pe când intram din nou pe poartă, mă întrebă:

— Vrei să iei masa cu mine azi?

— Nu, mulţumesc, domnule.

— Şi de ce „nu, mulţumesc”, dacă se poate întreba?

— N-am luat niciodată masa cu dumneavoastră, domnule, şi nu văd nici un motiv pentru care aş face-o acum – până...

— Până ce? Îţi place să laşi frazele neterminate.

— Până ce n-am încotro.

— Crezi că mănânc precum un căpcăun sau un vârcolac, încât să te temi să-mi fii tovarăşă la masă?

— Nu am făcut nici o presupunere privind acest subiect, domnule, dar vreau să continui ca de obicei încă o lună.

— O să renunţi imediat la sclavia de a fi guvernantă.

— Chiar aşa? Mă iertaţi, domnule, nu o voi face. O să continui cu ea ca de obicei. O să vă ocolesc toată ziua, aşa

cum m-am obişnuit să o fac. Puteţi să mă chemaţi seara, când aveţi chef să mă vedeţi, şi atunci o să vin; dar nu altă dată.

— Am nevoie de un fum de trabuc, Jane, sau de o priză de tutun, spre a mă consola pentru toate astea, *pour me donner une contenance*[159], cum ar spune Adèle; şi din păcate nu am la mine nici cutia cu trabuce, şi nici tabachera. Dar ascultă, micuţă tirană, zise el în şoaptă – acum e rândul tău, dar curând va veni al meu; şi odată ce am pus mâna pe tine, pentru a te ţine bine, o să te leg – ca să zic aşa – de un lanţ ca acesta (şi-şi atinse ceasul de buzunar). Da, micuţa mea dragă, o te ţin lângă pieptul meu, să nu-mi pierd odorul.

Spuse aceasta pe când mă ajuta să cobor din trăsură; şi pe când o ridica pe Adèle, am intrat în casă şi m-am retras repede la etaj.

În acea seară mă chemă la el. Îi pregătisem o îndeletnicire, căci eram hotărâtă să nu petrec tot timpul într-o conversaţie *tête-à-tête:* mi-am amintit de vocea lui frumoasă şi ştiam că îi place să cânte – la fel ca celor mai mulţi dintre bunii cântăreţi. Eu nu cântam bine şi nici nu eram, după judecata lui greu de mulţumit, o muzicantă talentată, dar eram încântată să ascult o muzică bine interpretată. Amurgul, acel ceas al romanţelor, abia începuse să-şi desfăşoare stindardul albastru şi înstelat, că m-am şi ridicat şi am deschis pianul şi l-am rugat din tot sufletul, în numele cerului, să-mi cânte ceva. Mi-a răspuns că sunt o vrăjitoare cu toane şi că prefera să-mi cânte altă dată, dar eu i-am spus că nu era dată mai potrivită decât atunci.

— Îţi place vocea mea? mă întrebă el.

— Foarte mult.

---

[159] Pentru a mă calma (în franceză în original).

Nu doream să-i măgulesc vanitatea susceptibilă, dar de data asta şi pentru a-mi îndeplini scopul, aveam să-l flatez şi să-l încurajez.

— Atunci, Jane, trebuie să mă acompaniezi.

— Foarte bine, domnule, o să încerc.

Am încercat, într-adevăr, dar curând m-a gonit de pe taburet, spunându-mi că sunt „o mică neîndemânatică”. După ce m-a împins fără jenă deoparte – exact asta şi doream –, îmi luă locul şi se acompanie singur, căci cânta la fel de bine la pian ca şi din gură. M-am cuibărit în firida ferestrei şi în vreme ce eu stăteam acolo privind afară la copacii nemişcaţi şi la pajiştea întunecată, el cântă pe o melodie dulce, în tonuri blânde:

Adevărata dragoste simţită
în miezul inimii aprins
mi-a potopit fiinţa pustiită
cu-al vieţii cald torent nestins.

Când o vedeam, speranţa-mi renăştea;
plecarea ei – amarnic chin;
cu fiecare pas ce-i zăbovea
mă sfâşia un greu suspin.

Visam o fericire necuprinsă –
precum iubesc, să fiu iubit;
şi-am stăruit – nădejdea-mi neînvinsă –
ca orb, sărman nefericit.

Dar între noi, genunea neumblată
se întindea-ameninţător,
ca volbura de valuri, înspumată,
în verdele ocean ameţitor,

şi neagră ca drumul de lotri tăiat

prin codri, pustii neumblate,
căci între noi mânia s-a-nălţat,
puterea şi a legii dreptate.

Am înfruntat primejdii şi bariere,
funeste prevestiri sfidând,
năvalnic am trecut pe lângă ele,
la temeri şi-amăgiri zâmbind.

Visam că zbor pe-un splendid curcubeu,
arcuit în bolta senină,
căci falnic se-oglindea în ochiul meu
copila ploii de lumină.
Aprinsă încă-n umbra-ntunecoasă,
bucuria îmi umple fiinţa,
şi nici că vreau să văd ce nemiloasă
în jurul meu se-adună suferinţa.

E clipa atât de dulce că nu-mi pasă
c-o să revină tot ce-am înfruntat,
cerând o răzbunare dureroasă
şi plata pentru-al meu păcat.

Dreptatea la porţi îmi pune lacăt;
mânia vrea să mă doboare;
severă, duşmănie fără capăt
îmi jură puterea chinuitoare.

Iubita mea îşi puse mâna uşurel
în mâna mea, încrezătoare,
jurând c-al cununiei sfânt inel
ne va-mpleti sorţii sub soare,

Şi c-un sărut promise lângă mine

să-i fie viaţa şi al ei sfârşit.
Şi-s fericit, mi-e-atât de bine,
căci o iubesc şi sunt iubit.

Se ridică şi veni spre mine: i-am văzut chipul aprins, ochii de erete străluceau şi în fiecare trăsătură a feţei i se citeau tandreţea şi patima. M-am pierdut cu firea pentru o clipă, apoi mi-am revenit. Nu doream scene sentimentale şi nici dovezi de iubire îndrăzneţe – iar acum eram ameninţată şi de una, şi de alta; trebuia să-mi pregătesc o armă de apărare – mi-am ascuţit limba. Când s-a apropiat de mine, l-am întrebat cu asprime: cu cine voia să se căsătorească?

— Asta e o întrebare ciudată din partea dragei mele Jane, răspunse el.

— Nicidecum! O consider firească şi necesară. Aţi vorbit de viitoarea soţie care vrea să-şi găsească sfârşitul lângă dumneavoastră. Ce-i cu ideea asta păgână? *Eu* n-am câtuşi de puţin de gând să mor odată cu dumneavoastră – puteţi să fiţi sigur de asta!

— Oh, dar tot ce-mi doresc, tot ce cer în rugăciunile mele este să trăieşti alături de mine! Moartea nu este pentru o făptură ca tine!

— Ba da, căci şi eu am dreptul să mor atunci când îmi vine rândul, la fel ca şi dumneavoastră; dar prefer să aştept clipa potrivită şi nu să fiu expediată înainte, printr-o *suttee*[160].

— Nu poţi să mă ierţi pentru gândul egoist şi să-ţi dovedeşti iertarea printr-un sărut de împăcare?

— Nu, aş prefera să fiu scutită de aşa ceva.

[160] Practică hindusă în care o văduvă se jertfeşte pe rugul funerar al soţului ei. Practica a fost interzisă prin lege de către britanici în 1829.

Atunci îmi spuse că sunt o „fiinţă tare aspră” şi adăugă că „orice altă femeie s-ar fi înduioşat până la lacrimi auzind asemenea strofe cântate spre lauda ei”.

I-am răspuns că eram aspră de felul meu, chiar de neînduplecat, că o să mă mai vadă aşa de nenumărate ori şi că, mai mult, eram hotărâtă să-i arăt diferite laturi colţuroase ale firii mele în cele patru săptămâni ce vor urma, ca să ştie pe deplin ce fel de târg făcuse, acum cât mai era vreme să se elibereze de el.

— Nu vrei să te linişteşti şi să vorbeşti chibzuit?

— O să mă liniştesc, dacă asta doriţi; cât despre cum vorbesc, îmi place să cred că vorbesc chibzuit.

Se agită, pufnind şi mormăind. „Foarte bine”, mi-am zis eu, „n-ai decât să te frământi şi să te înfurii cât vrei; dar sunt sigură că aşa trebuie să mă port cu tine. Te iubesc mai mult decât o pot spune în cuvinte, dar nu vreau să mă las cuprinsă de patimă, iar cu replicile mele înţepătoare o să te domolesc şi pe tine; şi mai mult, cu ajutorul lor o să păstrez între tine şi mine o distanţă ce ne va fi de mare folos amândurora.”

Încet-încet, l-am adus într-o stare de mare iritare; iar când se retrase exasperat în celălalt capăt al încăperii, m-am ridicat şi spunând „Noapte bună, domnule!” în felul meu obişnuit şi respectuos, m-am îndreptat spre uşă şi am ieşit.

Am aplicat acelaşi sistem pe toată durata celor patru săptămâni de probă şi succesul fu deplin. Desigur, el era destul de supărat şi arţăgos, dar vedeam că în general purtarea mea îi era totuşi pe plac – o supunere de mieluşică şi o sensibilitate de turturea i-ar fi încurajat despotismul, dar în acelaşi timp nu i-ar fi plăcut prea mult, i-ar fi mulţumit judecata şi i-ar fi satisfăcut bunul-simţ într-o măsură şi mai mică.

În prezenţa celorlalţi eram, ca şi mai înainte, respectuoasă şi liniştită; orice altă purtare ar fi fost nepotrivită. Doar în discuţiile noastre de seară îl respingeam şi-l supăram. Trimitea mereu după mine exact când bătea ceasul de şapte, dar acum, când apăream, buzele lui nu mai rosteau cuvinte dulci precum „dragostea mea” sau „iubita mea”: cele mai drăgăstoase cuvinte pentru mine erau „păpuşă sâcâitoare”, „spiriduş răutăcios”, „drăcuşor”, „nestatornică” etc. În locul dezmierdărilor primeam strâmbături, în locul unei strângeri de mână, o ciupitură de braţ; în loc să mă sărute pe obraz, mă trăgea de ureche. Pentru moment eram însă mulţumită, preferând aceste manifestări sălbatice unor gesturi mai drăgăstoase. Am văzut că doamna Farifax îmi aproba purtarea: neliniştea ei în ceea ce mă privea dispăru şi astfel eram sigură că acţionam aşa cum trebuia. Între timp, domnul Rochester spunea că îl chinuiam atât de tare, încât va ajunge numai piele şi oase, dar că în curând se va răzbuna cumplit pentru purtarea mea de-acum. Râdeam în sinea mea de ameninţările lui. „Acum te pot ţine destul de bine la respect”, mă gândeam eu, „şi nu mă îndoiesc că o să pot şi mai târziu: dacă o metodă îşi pierde puterea, o să născocesc alta.”

Şi totuşi, nu-mi era deloc uşor şi de multe ori aş fi vrut mai degrabă să-i fac pe plac, decât să-l necăjesc. Viitorul meu soţ ajunsese să însemne pentru mine toată lumea mea şi chiar mai mult de-atât, aproape Dumnezeul meu. El stătea între mine şi orice gând religios, aşa cum stă o eclipsă între om şi uriaşul soare. În acele zile nu-l mai puteam vedea pe Dumnezeu din cauza fiinţei create de El[161], din care-mi făcusem un idol.

---

[161] Watts spune că „trebuie să-L preferăm pe Dumnezeu faţă de fiinţe, sufletul faţă de trup, lucrurile eterne faţă de cele efemere” (*op.cit.*, secţiunea XVI).

Capitolul X

Luna stabilită de domnul Rochester pentru a-mi face curte era pe sfârşite; ceasurile îi erau numărate. Nu se mai putea amâna ziua care se apropia – ziua nunţii; toate pregătirile pentru ea erau gata. *Eu,* cel puţin, nu mai aveam nimic de făcut: cuferele mele erau aranjate, închise, legate şi înşirate de-a lungul peretelui în cămăruţa mea; mâine pe vremea asta vor fi departe, în drum spre Londra; şi tot acolo şi eu (D.V.)[162] – sau mai degrabă nu eu, ci o anume Jane Rochester, o persoană pe care n-o cunoşteam încă. Nu mai trebuia decât să prind adresa pe cufere – cele patru pătrăţele de carton zăceau pe scrin. Domnul Rochester scrisese el însuşi pe fiecare dintre ele: „Doamna Rochester, Hotelul ..., Londra”; dar nu mă puteam hotărî să le lipesc pe cufere şi nici să cer cuiva să o facă. Doamna Rochester! Nu exista şi nici nu se va naşte până mâine-dimineaţă, la puţin timp după ora opt, iar eu voiam să aştept să fiu sigură că a venit pe lume cu bine, înainte să-i încredinţez toate acele bunuri. Era de-ajuns că în dulapul din faţa măsuţei mele de toaletă, veşmintele despre care se spunea că sunt ale ei înlocuiseră deja rochia mea neagră de postav de la Lowood şi pălăria de pai – căci nu mie îmi aparţineau rochia de mireasă de culoarea perlei şi vălul vaporos, agăţate în cuierul pe care îl luaseră în stăpânire. Am închis dulapul, pentru a ascunde veşmântul ciudat, fantomatic, care, la acel ceas al serii – era ora nouă –, răspândea o strălucire spectrală în întunericul camerei mele.

---

[162] *Deo Volente,* cu voia Domnului (lat.).

„O să te părăsesc, vis alb”, am spus eu. „Sunt neliniştită. Aud vântul bătând; vreau să ies afară, să-l simt mângâindu-mi faţa.”

Nu doar graba pregătirilor mă neliniştea, nu doar aşteptarea marii schimbări, noua viaţă ce urma să înceapă a doua zi; amândouă aveau, fără îndoială, partea lor în starea de tulburare şi agitaţie ce mă îndemna să ies la această oră târzie pe pajiştea întunecată; exista însă şi o a treia cauză, mult mai puternică decât celelalte.

Un gând ciudat şi îngrijorător mă stăpânea. Se întâmplase ceva în noaptea dinainte, ceva ce nu puteam înţelege – şi pe care nu-l văzuse şi de care nu mai ştia nimeni în afara mea. În acea noapte, domnul Rochester lipsise de acasă şi încă nu se întorsese: fusese chemat cu treburi la un mic domeniu cu două-trei ferme, la vreo treizeci de mile depărtare, treburi pe care doar el putea să le rezolve, şi asta înainte de plecarea plănuită din ţară. Acum îl aşteptam, dornică să-mi eliberez mintea şi să caut la el desluşirea misterului ce mă nedumerea. Aşteaptă până ce se va întoarce, cititorule, şi când îi voi destăinui secretul, îl vei afla şi tu.

M-am îndreptat către livadă, mânată către adăpostul ei de vântul care bătuse toată ziua puternic dinspre sud, fără a aduce însă vreo picătură de ploaie. În loc să se domolească odată cu venirea nopţii, el părea să se înteţească şi să mugească tot mai tare: copacii se aplecau mereu într-o singură parte, fără să se răsucească, şi abia de-şi îndreptau la loc crăcile o dată la o oră, atât de nedomolită era forţa vântului ce le apleca spre miazănoapte capetele rămuroase; norii erau mânaţi iute dintr-un capăt într-altul al zării şi nici un petic de cer albastru nu se zărise în acea zi de iulie.

Am simţit un fel de plăcere sălbatică să alerg prin vânt, să-mi las tulburarea din minte să plutească în şuvoiul de

aer ce vuia în văzduh. Am coborât pe aleea cu dafini şi am ajuns în faţa castanului lovit de trăsnet: se ridica acolo, întunecat şi frânt – trunchiul lui, despicat pe mijloc, se căsca înfiorător. Cele două jumătăţi nu erau despărţite de tot, căci baza trainică şi puternică le ţinea unite. Dar viaţa lor comună era distrusă – seva nu mai urca în ele: ramurile atârnau moarte de-o parte şi de alta, iar furtunile iernii ce avea să vină cu siguranţă o vor doborî pe una sau poate pe amândouă; dar deocamdată se putea spune că mai formau un copac – o ruină, dar o ruină întreagă.

„Aţi făcut bine că v-aţi ţinut strâns una de alta”, am zis eu, ca şi cum aşchiile monstruoase erau nişte fiinţe vii ce mă puteau auzi. „Cred că, aşa distruse cum păreţi, şi arse, şi uscate, mai există o fărâmă de viaţă în voi, ce vine din unirea rădăcinilor voastre cinstite şi credincioase: n-o să mai aveţi niciodată frunze verzi, n-o să mai vedeţi niciodată păsările clădindu-şi cuiburile şi ciripind vesele printre ramurile voastre; vremea dragostei şi a plăcerii a trecut pentru voi; dar nu sunteţi disperate, căci fiecare dintre voi o are pe cealaltă, care să o sprijine în nenorocire.”

Cum le priveam, luna a apărut pentru o clipă pe peticul de cer dintre cele două cioturi; discul ei era roşu ca sângele şi acoperit pe jumătate de nori: păru să-mi arunce o privire uimită şi tristă, apoi se îngropă iar în îngrămădirea densă de nori. Vântul se opri pentru o clipă în jurul Thornfield-ului; dar departe, peste păduri şi ape, plutea un vaiet sălbatic şi melancolic: era atât de trist, încât am luat-o din nou la fugă.

Am rătăcit un timp prin livadă, adunând merele ce căzuseră în iarba din jurul copacilor. Mi-am făcut de lucru alegându-le pe cele coapte, pe care le-am dus în casă şi le-am pus în cămară. Apoi am intrat în bibliotecă să mă asigur că fusese aprins focul; căci, deşi era vară, ştiam că

într-o seară atât de mohorâtă domnului Rochester i-ar fi plăcut să găsească un foc vesel; da, focul fusese aprins şi ardea bine. I-am aşezat fotoliul lângă cămin şi am adus şi măsuţa lângă el. Am tras draperiile şi am pregătit lumânările pentru a fi aprinse. Tot mai agitată, după ce am terminat cu toate aceste aranjamente am simţit că nu pot sta liniştită şi nici măcar să rămân în casă: un ceasornic mic aflat în cameră bătu ora zece, în acelaşi timp cu bătrâna pendulă din hol. „Ce târziu s-a făcut”, mi-am spus eu. „O să mă duc până la poartă; din când în când se iveşte luna şi o să pot vedea bine drumul. Ar putea să sosească acum şi dacă îi ies înainte, voi scăpa de nişte minute bune de aşteptare.”

Vântul urla puternic în copacii înalţi ce străjuiau poarta, dar drumul, atât cât se putea vedea pe stânga şi pe dreapta, era liniştit şi pustiu – în afară de umbrele norilor care treceau din când în când peste drum, pe când luna se arăta, nu se vedea decât o linie lungă şi palidă, lipsită de orice punct mişcător.

O lacrimă copilărească îmi împăienjeni ochii – născută din dezamăgire şi nerăbdare. Ruşinată, mi-am şters-o repede. Am mai zăbovit acolo; luna se ascunse cu totul în spatele perdelei de nori groşi; noaptea deveni tot mai întunecată; se porni ploaia, anunţând furtuna. „Vreau să vină acum! Vreau să vină!” exclamai eu, cuprinsă de presimţiri bolnave. Îl aşteptasem să se întoarcă înainte de ceai; acum era noapte: ce putea să-l întârzie? I se întâmplase ceva? Ceea ce se petrecuse noaptea trecută îmi reveni în minte; am revăzut atunci întâmplarea ca pe o prevestire a unei nenorociri. Mă temeam că speranţele mele erau prea frumoase pentru a se împlini; iar în ultima vreme fusesem atât de fericită, încât m-am gândit că norocul meu ajunsese pe culme şi acum trebuia să coboare. „Nu mă pot întoarce în casă”, mi-am spus eu.

„Nu pot sta lângă foc atunci când el e afară, pe o vreme atât de nemiloasă. Mai bine cu picioarele obosite, decât cu inima strânsă – o să merg în întâmpinarea lui.”

Am pornit-o. Am mers repede, dar n-am ajuns prea departe, căci înainte să străbat un sfert de milă, am auzit un zgomot de copite; un călăreţ venea în galop şi un câine alerga pe lângă el. Gata cu presimţirile rele! Era el, călare pe Mesrour şi urmat de Pilot. Mă văzu, căci luna îşi croise un drum albastru pe cer şi-l străbătea strălucitoare. Îşi scoase pălăria şi o flutură deasupra capului. Am alergat să-l întâmpin.

— Aşa deci! exclamă el, aplecându-se şi întinzându-mi mâna. Nu poţi sta fără mine, e limpede! Pune piciorul pe vârful cizmei mele, dă-mi amândouă mâinile şi urcă!

L-am ascultat; bucuria mă făcea sprintenă; am urcat pe şa în faţa lui. Drept bun-venit am primit o sărutare pătimaşă şi câteva manifestări de triumf lăudăros, pe care le-am acceptat cât de bine am putut. Îşi domoli apoi înflăcărarea şi mă întrebă:

— S-a întâmplat ceva, Janet, că ai venit înaintea mea la o oră atât de târzie? Ai păţit ceva?

— Nu, dar credeam că nu vă mai întoarceţi şi nu vă puteam aştepta liniştită în casă, mai ales pe ploaia şi pe vântul acesta.

— E-adevărat, e ploaie şi vânt! Iar tu eşti udă ca o sirenă – înfăşoară-te în pelerina mea. Dar mi se pare că ai febră, Jane, obrajii şi mâinile îţi ard. Te întreb din nou, s-a întâmplat ceva?

— Acum, nimic, nu mai sunt nici speriată, şi nici nefericită.

— Atunci, ai fost?

— Puţin, dar o să vă povestesc totul mai târziu, domnule, şi sunt convinsă că o să râdeţi doar de suferinţele mele.

— O să râd din toată inima după ce trece şi ziua de mâine; până atunci nu îndrăznesc, căci nu sunt sigur de răsplată – asta eşti tu; căci cine a fost în această ultimă lună alunecoasă precum un ţipar şi la fel de ţepoasă ca un trandafir sălbatic? Nu puteam pune un deget nicăieri, că şi eram înţepat; iar acum parcă ţin în braţe o mieluşică rătăcită. Ai ieşit din ţarc pentru a-ţi căuta păstorul, nu-i aşa, Jane?

— Aveam nevoie de e1, dar nu vă lăudaţi prea mult cu asta. Am ajuns la Thornfield, acum lăsaţi-mă să cobor.

Mă coborî pe caldarâm. John veni să-i ia calul, iar el mă urmă în hol şi-mi spuse să mă grăbesc să-mi schimb hainele ude, iar apoi să mă întorc la el în bibliotecă. Şi pe când mă îndreptam spre scară, mă opri şi mă puse să-i promit că n-o să zăbovesc prea mult. Nici n-am zăbovit; după cinci minute am venit. Se aşezase la masă.

— Ia-ţi un scaun, Jane, şi ţine-mi tovărăşie. Cu voia Domnului, în afară de această cină, nu vei mai lua decât o singură masă la Thornfield pentru multă vreme de-acum înainte.

M-am aşezat lângă el, dar i-am spus că nu pot mânca.

— Pentru că te-aşteaptă călătoria de mâine, Jane? Gândul că o să mergi la Londra îţi taie pofta de mâncare?

— În seara asta nu ştiu prea bine ce mă aşteaptă, domnule, şi nici nu-mi dau seama ce gânduri am. Totul în viaţă mi se pare închipuit.

— În afară de mine. Sunt cât se poate de real – pune mâna pe mine.

— Dumneavoastră, domnule, mai mult decât toţi ceilalţi, îmi păreţi o nălucă, sunteţi doar un vis.

Întinse mâna, râzând.

— E acesta vis? zise el, apropiind-o de ochii mei.

Avea o mână rotundă, musculoasă şi vânjoasă, şi un braţ lung şi puternic.

— Da – deşi o ating, e doar un vis, am spus eu, dându-i-o la o parte. Domnule, aţi terminat cina?

— Da, Jane.

Am sunat şi am cerut să se strângă masa. Când am rămas din nou singuri, am aţâţat focul şi m-am aşezat pe un scăunel la picioarele stăpânului meu.

— E aproape de miezul nopţii, am zis eu.

— Da; dar aminteşte-ţi, Jane, ai promis să stai de veghe cu mine în noaptea dinaintea nunţii mele.

— Îmi amintesc şi o să-mi ţin promisiunea, cel puţin un ceas sau două, căci încă nu vreau să mă culc.

— Ţi-ai terminat toate pregătirile?

— Toate, domnule.

— Şi eu, replică el, mi-am aranjat toate treburile. O să părăsim Thornfield-ul mâine-dimineaţă, la o jumătate de ceas după ce ne întoarcem de la biserică.

— Foarte bine, domnule.

— Cu ce zâmbet extraordinar ai rostit aceste cuvinte, Jane – „foarte bine”! Ce roşii îţi sunt obrajii şi cât de ciudat îşi strălucesc ochii! Te simţi bine?

— Cred că da.

— Crezi? Dar ce-i cu tine? – Spune-mi ce simţi.

— N-aş putea, domnule; nu există cuvinte pentru a spune ce simt. Aş vrea ca ceasul acesta să nu se mai sfârşească – cine ştie ce i-a hărăzit soarta celui care vine?...

— Asta e chiar ipohondrie[163], Jane. Ai fost prea agitată sau prea obosită.

— Dumneavoastră, domnule, vă simţiţi liniştit şi fericit?

— Liniştit? – nu, dar fericit sunt până în adâncul sufletului.

Am ridicat privirea către el, pentru a-i citi pe faţă semnele bucuriei – era îmbujorată şi plină de înflăcărare.

— Spune-mi ce te frământă, Jane, zise el, uşurează-ţi mintea de orice povară ce o apasă, împărtăşindu-mi-o. De ce te temi? Crezi că n-o să fiu un soţ bun?

— Departe de mine acest gând.

— Te temi de lumea nouă în care o să intri? De noua viaţă pe care o începi?

— Nu.

— Nu ştiu ce să cred, Jane: privirea şi glasul tău au o îndrăzneală plină de tristeţe, care mă uluieşte şi mă doare. Vreau o explicaţie.

— Atunci, ascultaţi-mă, domnule. Noaptea trecută nu aţi fost acasă, nu?

— Aşa e şi acum câteva clipe ai pomenit de ceva ce s-a petrecut în lipsa mea – nimic important, probabil, dar care totuşi te-a tulburat. Ia s-aud. Doamna Fairfax ţi-a spus ceva, poate? Sau i-ai auzit pe servitori trăncănind aiurea – şi demnitatea ta sensibilă s-a simţit cumva jignită?

— Nu, domnule.

---

[163] Înţelesul acestui cuvânt s-a schimbat în cursul secolului al XIX-lea. Brontë îl foloseşte conform definiţiei din *Domestic Medicine*: „Ipohondria, deprimarea sau nevricalele reprezintă o anumită stare de spirit însoţită de confuzie în idei, când în cele mai mărunte lucruri sunt văzute cele mai mari nenorociri şi din orice senzaţie, oricât de uşoară, sunt imaginate cele mai grave consecinţe: iar în privinţa acestor temeri şi senzaţii există întotdeauna convingeri şi credinţe dintre cele mai îndărătnice."

Bătu miezul nopţii. Am aşteptat până ce clinchetul argintiu al ceasului se stinse, ca şi bătaia răguşită şi vibrantă a pendulei, şi apoi urmai:

— Ieri, toată ziua, am fost foarte ocupată şi foarte fericită în agitaţia mea; că nu mă tulbură, aşa cum păreţi a crede, nici o spaimă cu privire la lumea nouă şi toate celelalte. Cred, dimpotrivă, că speranţa de a trăi cu dumneavoastră e un lucru minunat, căci vă iubesc. Nu, domnule, nu mă mângâiaţi acum, lăsaţi-mă să vorbesc netulburată. Ieri mă încredeam în Providenţă şi credeam că totul lucra pentru binele dumneavoastră şi al meu. Era o zi frumoasă, v-aduceţi aminte, iar limpezimea aerului şi a cerului ţinea departe toate temerile legate de siguranţa călătoriei dumneavoastră. După ceai m-am plimbat puţin prin curte, gândindu-mă la dumneavoastră; şi în închipuirea mea vă vedeam atât de aproape de mine, încât nici nu vă mai simţeam adevărata lipsă. M-am gândit la viaţa care stătea înaintea mea – viaţa *dumneavoastră,* domnule – o existenţă mai largă şi mai tulburată decât a mea, aidoma adâncurilor mării spre care aleargă pârâul, faţă de apa puţin adâncă a acestuia, curgând uşor între malurile sale înguste. Mă întrebam de ce filozofii numesc această lume un pustiu jalnic, căci pentru mine ea înflorea ca trandafirul[164]. Când soarele a apus, s-a făcut deodată rece şi cerul s-a înnorat. Am intrat în casă. Sophie m-a chemat să văd rochia de mireasă, care tocmai fusese adusă; iar sub ea, la fundul cutiei, am găsit darul dumneavoastră – vălul pe care, cu o risipă princiară, l-aţi comandat la Londra, hotărât, cred eu, pentru că nu am vrut bijuteriile, să mă faceţi să accept ceva la fel de valoros. Am zâmbit desfăcându-l şi m-am gândit cum o să vă necăjesc pentru gusturile dumneavoastră aristocratice

[164] „Pustia şi ţara fără apă se vor bucura; pustietatea se va veseli, şi va înflori ca trandafirul” (*Isaia*, 35:1).

şi pentru eforturile de a ascunde soţia plebeie sub veşmintele unei doamne din lumea înaltă. M-am gândit cum să vă arăt peticul de dantelă nebrodată pe care-l pregătisem pentru a-mi acoperi modestul cap şi să vă întreb dacă nu era îndeajuns de bun pentru o femeie care nu-i putea aduce soţului ei nici avere, nici frumuseţe şi nici relaţii sociale. Vă şi vedeam privirea şi vă auzeam răspunsul înflăcărat şi tăgăduirea trufaşă a nevoii de a vă mări averea sau de a vă înălţa poziţia socială căsătorindu-vă cu o pungă de bani sau cu o coroană princiară.

— Ce bine mă cunoşti, micuţă vrăjitoare! mă întrerupse domnul Rochester. Dar ce ai mai găsit în văl în afara broderiei? Era acolo otravă sau un pumnal, de pari atât de tristă acum?

— Nu, nu, domnule, în afara ţesăturii fine şi bogate nu am găsit decât mândria lui Fairfax Rochester – dar asta nu m-a speriat, căci m-am obişnuit cu imaginea demonului. Dar, domnule, pe măsură ce se întuneca, se înteţea şi vântul. Aseară nu bătea ca acum – sălbatic şi puternic –, ci cu un geamăt trist, mult mai jalnic. Aş fi vrut să fiţi acasă. Am intrat în încăperea aceasta şi la vederea scaunului gol şi a căminului fără foc, m-am înfiorat. M-am dus la culcare şi un timp n-am putut să dorm – o nelinişte chinuitoare mă cuprinsese. Vântul bătea tot mai tare şi părea să înăbuşe un sunet tânguios. La început nu mi-am putut da seama dacă venea din casă sau de afară, dar se repeta, neclar şi totuşi plin de jale, de câte ori se domolea pentru o clipă vântul. În cele din urmă mi-am zis că trebuie să fie un câine care urlă undeva departe. M-am bucurat când a încetat. Am adormit, dar noaptea întunecată şi vântul sălbatic mi-au pătruns şi în vis. Dormeam şi în acelaşi timp doream să fiu cu dumneavoastră şi aveam un simţământ ciudat şi trist că între noi se ridica o piedică. În prima parte a visului meu, urmam cotiturile unui drum necunoscut.

Eram cufundată într-o bezn ă adâncă şi-o ploaie deasă cădea pe mine. Purtam în braţe un copilaş; o făptură prea mică şi prea plăpândă ca să poată umbla şi care tremura în braţele mele îngheţate, şi plângea jalnic. Credeam, domnule, că vă aflaţi pe drum cu mult înaintea mea şi-mi încordam fiecare fibră a trupului pentru a vă ajunge şi mă chinuiam să vă rostesc numele şi să vă rog să vă opriţi – dar îmi simţeam picioarele încătuşate şi buzele mele nu puteau rosti nici un cuvânt, în vreme ce dumneavoastră vă îndepărtaţi cu fiecare clipă tot mai mult.

— Şi aceste vise îţi mai împovărează sufletul şi acum, Jane, când sunt lângă tine? Ce făptură sensibilă eşti! Uită de nenorocirile închipuite şi gândeşte-te doar la fericirea adevărată! Spui că mă iubeşti, Janet – da, n-o să uit asta, şi nici tu n-o poţi tăgădui. *Aceste* cuvinte nu s-au stins pe buzele tale. Le-am auzit – erau clare şi gingaşe; un gând poate prea solemn, dar dulce ca o muzică – „speranţa de a trăi cu tine, Edward, e un lucru minunat, căci te iubesc” – Mă iubeşti, Jane? Mai spune-mi-o o dată.

— Da, domnule, vă iubesc din tot sufletul.

— Ei bine, spuse el după câteva minute de tăcere, este ciudat, dar aceste cuvinte mi-au pătruns în suflet cu un soi de durere. De ce oare? Poate pentru că le-ai spus cu o energie atât de sinceră, de evlavioasă; şi pentru că în privirea ta ridicată acum spre mine citesc o credinţă, o sinceritate şi un devotament atât de sublime, încât mă simt copleşit – e ca şi cum lângă mine s-ar afla un duh. Uită-te răutăcios la mine, Jane, aşa cum ştii tu prea bine să te uiţi; aruncă-mi unul dintre zâmbetele tale ciudate, sfioase şi provocatoare; spune-mi că mă urăşti – necăjeşte-mă, supără-mă, fă orice vrei, numai tulbură-mă – prefer să fiu mânios, decât trist.

— O să vă necăjesc şi o să vă supăr cât vreţi după ce-mi voi termina povestea; dar ascultaţi-mă până la capăt.

— Credeam că mi-ai spus tot, Jane. Credeam că aflasem izvorul tristeţii tale într-un vis!

Am clătinat din cap.

— Cum! exclamă el. Mai e ceva? Dar nu cred să fie ceva important. Îţi spun dinainte că sunt destul de neîncrezător. Dar continuă.

Neliniştea lui, nerăbdarea sa oarecum temătoare mă uimeau, dar am continuat:

— Am mai avut un vis, domnule: se făcea că Thornfield-ul nu era decât un morman de jalnice ruine, culcuşul liliecilor şi al bufniţelor. Din toată faţada falnică a casei nu mai rămăsese decât un zid, foarte înalt, dar fragil ca o scoică. Mă plimbam, într-o noapte cu lună, prin locul năpădit de bălării care altădată fusese o casă: mă împiedicam când de un cămin de marmură, când de un rest de cornişă. Înfăşurată într-un şal, încă mai purtam copilaşul necunoscut: nu-l puteam aşeza nicăieri, deşi îmi simţeam braţele istovite – greutatea lui mă împiedica la mers, dar trebuia să-l ţin. Am auzit în depărtare galopul unui cal pe drum; eram sigură că sunteţi dumneavoastră şi că plecaţi pentru mulţi ani, într-o ţară îndepărtată. M-am căţărat pe zidul şubred într-o grabă zbuciumată şi primejdioasă, dornică să vă mai zăresc o dată de pe coama lui. Pietrele se rostogoleau sub picioarele mele, tulpinile de iederă de care mă apucam se rupeau sub mine, copilul se agăţa îngrozit de gâtul meu şi aproape mă sugruma; în cele din urmă am ajuns sus. V-am văzut ca un punct întunecat pe o dâră albă şi cu fiecare clipă punctul se făcea tot mai mic. Vântul bătea atât de tare, încât cu greu mă puteam ţine pe picioare. M-am aşezat pe piatra îngustă şi-am pus copilul speriat în poală. V-am zărit la o cotitură a drumului şi m-am aplecat înainte, ca să vă mai arunc o ultimă privire. Zidul s-a prăbuşit, copilul s-a

rostogolit de pe genunchii mei, eu mi-am pierdut echilibrul, am căzut – şi m-am trezit.

— Deci, Jane, asta-i tot?

— Asta-i numai prefaţa, domnule; abia acum urmează povestea. Când m-am trezit, o rază de lumină m-a orbit şi mi-am spus – oh, s-a făcut ziuă! Dar mă înşelasem – nu era decât o lumânare aprinsă. Am presupus că intrase Sophie. Pe masa de toaletă era o lumânare, iar uşa dulapului unde, înainte de a mă culca, îmi agăţasem rochia de mireasă şi vălul era deschisă. Am auzit un zgomot şi am întrebat: „Sophie, ce faci acolo?” Nu mi-a răspuns nimeni, dar o siluetă a ieşit din dulap, a luat lumânarea, a ridicat-o şi a cercetat veşmintele agăţate în cuier. „Sophie! Sophie!” am strigat din nou şi tot nu mi-a răspuns nimeni. Mă ridicasem în capul oaselor şi acum m-am aplecat înainte. La început am fost mirată, apoi nedumerită, iar în cele din urmă am simţit cum îmi îngheaţă sângele în vene. Domnule Rochester, nu era nici Sophie, nici Leah, nici doamna Fairfax; şi nici – nu, am fost şi sunt şi acum sigură de asta – nici măcar femeia aceea ciudată, Grace Poole.

— Trebuie să fi fost totuşi una dintre ele, mă întrerupse stăpânul meu.

— Nu, domnule, vă asigur în mod solemn că nu. Nu mai văzusem niciodată la Thornfield silueta care stătea acum în faţa mea; înălţimea ei, conturul, toate erau noi pentru mine.

— Descrie-mi-o, Jane.

— Mi s-a părut că e o femeie înaltă şi voinică, cu păr negru şi des căzându-i pe spate. Nu ştiu cu ce era îmbrăcată: era un veşmânt alb şi drept, dar n-aş putea spune dacă era rochie, cearşaf sau giulgiu.

— I-ai văzut chipul?

— La început, nu, dar apoi mi-a luat vălul din cuier; l-a ridicat, s-a uitat la el mult timp şi apoi şi l-a pus pe cap şi

s-a întors către oglindă. În acel moment i-am văzut limpede chipul şi trăsăturile reflectate în sticla prelungă.

— Şi cum erau?

— Mi s-au părut înspăimântătoare şi groaznice – oh, domnule, în viaţa mea n-am văzut un asemenea chip! Era o faţă lividă – un chip sălbatic. Aş vrea să pot uita ochii însângeraţi ce se roteau în orbite şi trăsăturile ei îngrozitoare, umflate şi negre.

— Stafiile sunt de obicei albe, Jane.

— Aceasta, domnule, era purpurie; buzele îi erau negre şi umflate, fruntea zbârcită, sprâncenele negre ridicate mult deasupra ochilor împăienjeniţi de sânge. Vreţi să vă spun de ce îmi amintea?

— Spune-mi.

— De acea dezgustătoare stafie germană numită vampir[165].

— Ah! Şi ce-a făcut?

— Şi-a scos vălul de pe capul ei oribil, l-a rupt în două[166], l-a aruncat pe jos şi l-a călcat în picioare.

— Şi-apoi?

— A tras deoparte draperia şi s-a uitat afară: poate a văzut că se apropiau zorile, căci a luat lumânarea şi s-a retras către uşă. Când a ajuns lângă patul meu, creatura s-a oprit: ochii ei aprinşi s-au aţintit asupra mea – mi-a apropiat lumânarea de faţă şi a stins-o în faţa ochilor mei. Am simţit pe faţă dogoarea chipului ei sinistru şi mi-am

---

[165] Termenul a fost introdus în limba engleză în prima jumătate a secolului al XVIII-lea şi conceptul a fost popularizat în literatura romantică, incluzând *Mireasa din Corint* de Goethe (1797), *The Giaour* de Byron (1813) şi *The Vampyre* de Palidori (1819). Ultimele două exemple nu reprezintă însă femei-vampir.

[166] Vezi *Marcu,* 15:38, descriind impactul morţii lui Iisus: „Perdeaua dinlăuntrul Templului s-a rupt în două de sus până jos."

pierdut cunoştinţa – e a doua oară în viaţa mea, doar a doua oară, când am leşinat de spaimă.

— Cine era cu tine când ţi-ai revenit?

— Nimeni, domnule. Era ziua-n amiaza mare. M-am sculat, mi-am turnat apă rece pe cap şi pe faţă şi am luat o înghiţitură; mă simţea slăbită, dar mi-am dat seama că nu sunt bolnavă şi am hotărât că n-o să povestesc nimănui ce văzusem în acea noapte, în afară de dumneavoastră. Acum spuneţi-mi, domnule, cine era femeia aceea?

— Cu siguranţă o plăsmuire a minţii tale tulburate. Trebuie să am grijă de tine, comoara mea: o făptură cu nervii tăi nu trebuie necăjită.

— Să fiţi sigur, domnule, că nervii mei n-au nici o vină; ceea ce v-am povestit este adevărat, totul s-a petrecut întocmai.

— Şi visele dinainte au fost şi ele adevărate? Este Thornfield-ul un morman de ruine? Sunt eu despărţit de tine de vreun obstacol de neînvins? Te părăsesc eu fără o lacrimă, fără un sărut, fără nici un cuvânt?

— Încă nu.

— Sunt pe cale să o fac? Vezi doar, ziua care urmează să ne lege pentru totdeauna a şi început. Şi odată ce vom fi uniţi, îţi promit că n-o să mai ai asemenea spaime închipuite.

— Spaime închipuite, domnule! Aş vrea să cred că nu sunt decât asta; şi cu atât mai mult o doresc acum, când nici măcar dumneavoastră nu-mi puteţi explica taina acelei groaznice vizitatoare.

— Şi pentru că nu pot s-o fac, Jane, înseamnă că totul a fost doar o închipuire.

— Şi eu mi-am spus la fel când m-am trezit azi-dimineaţă, domnule. Dar când mi-am rotit privirea prin cameră pentru a prinde curaj şi pentru a mă linişti la vederea obiectelor familiare ce arătau atât de vesele în

lumina zilei, am văzut acolo, pe covor, dovada clară că nu mă înşelam şi că totul se petrecuse întocmai – vălul zăcea rupt în două, de sus până jos!

L-am simţit pe domnul Rochester tresărind şi înfiorându-se. Mă cuprinse repede în braţe.

— Slavă Domnului, exclamă el, că dacă un spirit rău s-a apropiat de tine în noaptea trecută, doar vălul a avut de suferit! Oh, când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla!

Respira sacadat şi mă strângea atât de tare lângă el, încât de-abia mai puteam răsufla. După câteva minute de tăcere, continuă vesel:

— Acum, Janet, o să-ţi explic totul. Închipuirea ta a fost pe jumătate vis şi pe jumătate realitate. O femeie a intrat, fără îndoială, în camera ta, iar acea femeie a fost – trebuie să fi fost – Grace Poole. Chiar tu spui că e o fiinţă ciudată; şi ştii destule despre ea pentru a o numi aşa – ce mi-a făcut mie? şi ce i-a făcut lui Mason? Aflată între somn şi trezie, ai văzut-o intrând şi făcând ceva; dar, fiind speriată şi aproape de delir, ţi s-a părut că are o înfăţişare de nălucă, diferită cu totul de cea adevărată: părul lung şi despletit, chipul negru şi umflat, statura prea mare, toate au fost plăsmuiri ale închipuirii tale, urmarea coşmarurilor pe care le-ai avut. Doar ruperea cu răutate a vălului este adevărată – şi acesta îi e felul. Văd că vrei să mă întrebi de ce ţin în casa mea o astfel de femeie; când se va împlini un an şi o zi de la căsătoria noastră, o să-ţi spun – dar nu acum. Eşti mulţumită, Jane? Accepţi această explicaţie a misterului?

Am reflectat şi într-adevăr mi se păru singura explicaţie posibilă; nu eram împăcată, dar m-am străduit să par, pentru a-i face pe plac; oricum, mă simţeam uşurată, aşa că i-am răspuns cu un zâmbet mulţumit. Şi, pentru că bătuse de mult ora unu, m-am pregătit să-l părăsesc.

— Sophie nu doarme cu Adèle în camera copiilor? mă întrebă el, pe când îmi aprindea lumânarea.

— Ba da, domnule.

— Iar în pătuţul lui Adèle este loc destul şi pentru tine. Trebuie să dormi cu ea în noaptea asta, Jane. Nu e de mirare că întâmplarea pe care mi-ai povestit-o te-a neliniştit şi n-aş vrea să dormi singură. Promite-mi că te duci lângă Adèle.

— Chiar mă bucur s-o fac, domnule.

— Şi încuie bine uşa pe dinăuntru. Trezeşte-o pe Sophie când te duci sus şi spune-i să te trezească devreme mâine, căci trebuie să fii îmbrăcată şi să mănânci înainte de ora opt. Şi acum, gata cu gândurile triste; alungă toate grijile, Janet. Nu auzi că vântul s-a domolit, rafalele puternice sunt acum doar adieri uşoare, iar ploaia nu mai bate în geamuri? Priveşte, spuse el, ridicând perdeaua, e o noapte atât de frumoasă!

Era, într-adevăr. Jumătate de cer era senin şi curat: norii, alungaţi de vântul care bătea acum dinspre apus, se îngrămădeau spre răsărit în lungi şiruri argintii, iar luna strălucea paşnic.

— Ei, zise domnul Rochester, uitându-se întrebător în ochii mei, cum se simte acum mica mea Janet?

— Noaptea e senină, domnule, şi aşa sunt şi eu.

— Şi-n noaptea asta n-o să mai visezi despărţiri şi supărări, ci doar dragoste fericită şi unire binecuvântată.

Această prezicere s-a împlinit doar pe jumătate – e-adevărat că n-am visat lucruri triste, dar nici vesele, căci n-am dormit deloc. Cu micuţa Adèle în braţe, am vegheat somnul ei de copil – atât de liniştit, de lipsit de patimi, de inocent – şi am aşteptat să se lumineze de ziuă. Eram pe deplin trează şi agitată. Şi cum răsări soarele, m-am ridicat şi eu din pat. Mi-aduc aminte că Adèle se agăţă de mine când am părăsit-o. Mi-aduc aminte că am sărutat-o pe

când îi desprindeam mânuţele ce mi se încolăciseră în jurul gâtului; şi am izbucnit în plâns, pătrunsă de o emoţie ciudată, şi am plecat repede de lângă ea, de teamă că suspinele mele ar putea să-i tulbure somnul adânc şi liniştit. Ea părea simbolul vieţii mele trecute; iar el, cel spre care mă pregăteam acum să mă îndrept, era întruparea temută, dar adorată a vieţii mele viitoare şi necunoscute.

Capitolul XI

Sophie veni la ora şapte să mă îmbrace; asta dură atât de mult, încât domnul Rochester, nerăbdător probabil din cauza întârzierii mele, trimise pe cineva să întrebe de ce nu vin. Sophie tocmai îmi prindea în păr vălul cu o broşă (până la urmă, simplul meu văl de dantelă); am fugit de îndată ce am reuşit să scap din mâinile ei.

— Opreşte-te! strigă ea în franţuzeşte. Uită-te în oglindă – nu te-ai văzut deloc.

Aşa că, ajunsă la uşă, m-am întors şi am văzut în oglindă o femeie împodobită şi purtând un văl, atât de diferită de imaginea mea obişnuită, încât mi se păru o străină.

— Jane! se auzi strigând un glas şi m-am grăbit să cobor. Jos, lângă scară, mă aştepta domnul Rochester.

— Zăbovitoareo, îmi spuse el, sufletul îmi arde de nerăbdare şi tu întârzii atâta!

Mă duse în sufragerie, mă cercetă cu atenţie din cap până-n picioare şi-mi spuse că sunt „frumoasă ca un crin şi nu doar mândria vieţii, ci şi lumina ochilor lui”. Apoi, adăugând că nu-mi dădea decât zece minute pentru a mânca ceva, sună. Veni un valet, angajat de curând.

— John ai pregătit trăsura?

— Da, domnule.

— S-au adus jos bagajele?

— Se aduc acum, domnule.

— Du-te la biserică şi vezi dacă domnul Wood (acesta era pastorul) şi ministrantul au venit. Te întorci şi-mi spui.

Aşa cum cititorul ştie deja, biserica era foarte aproape de porţile conacului; valetul se întoarse repede.

— Domnul Wood e în sacristie, domnule, şi îşi pune stiharul.

— Şi trăsura?

— Tocmai se înhamă caii.

— N-o să avem nevoie de ea ca să mergem la biserică; dar trebuie să fie gata când ne întoarcem, cu toate cutiile şi cuferele aranjate şi legate şi vizitiul la locul lui pe capră.

— Da, domnule.

— Jane, eşti gata?

M-am ridicat. N-aveam nici cavaleri, şi nici domnişoare de onoare, nici rude sau maestru de ceremonii care să ne însoţească – doar domnul Rochester şi cu mine. Doamna Fairfax era în hol când ne îndreptam spre ieşire. Aş fi vrut să-i vorbesc, dar mâna mea era prinsă într-o strânsoare de fier şi eram trasă cu atâta grabă, încât cu greu puteam ţine pasul cu cel ce mă trăgea. Şi uitându-mă la chipul domnului Rochester, simţeam că nu ar fi acceptat nici o clipă de întârziere, oricare ar fi fost motivul. M-am întrebat dacă mai arătase vreodată un mire aşa cum arăta el – atât de îndârjit, cu atâta hotărâre înverşunată – sau dacă mai avusese cineva vreodată o privire aşa de aprinsă şi strălucitoare sub sprâncenele încruntate.

Nu ştiu dacă ziua era urâtă sau frumoasă[167]. Coborând pe alee, nu mă uitam nici la cer, şi nici în pământ. Inima-mi întreagă îmi era în ochi şi toate erau îndreptate spre domnul Rochester. Voiam să văd acel lucru invizibil asupra

---

[167] „O zi aşa urâtă şi frumoasă eu n-am văzut”, cuvintele lui Macbeth înainte de a se întâlni cu vrăjitoarele *(Macbeth,* I, III, 38) şi o replică la cântecul lor „Ce-i slut frumos e, frumosu-i slut” (I, i, 11).

căruia îşi aţintise privirea aprigă şi cruntă, voiam să-i pătrund gândurile cărora să li se împotrivească plin de îndârjire.

La poarta bisericii se opri şi văzu că mi se tăiase răsuflarea.

— Sunt oare crud în dragostea mea? spuse el. Odihneşte-te o clipă; sprijină-te de mine, Jane.

Şi acum îmi mai aduc aminte de casa Domnului, veche şi cenuşie, ce se înălţa liniştită în faţa mea, de o cioară care se rotea în jurul turlei, de cerul roşiatic al dimineţii. Îmi amintesc şi de mormintele acoperite de iarbă şi n-am uitat nici de cei doi străini care se plimbau printre movilele joase şi citeau inscripţiile de pe câteva lespezi acoperite cu muşchi. I-am observat, pentru că de îndată ce ne zăriră, se duseră în spatele bisericii, şi m-am gândit că o să intre pe uşa laterală, ca să asiste la ceremonie. Domnul Rochester nu-i văzuse, căci el se uita doar la mine, la faţa din care sângele îmi pierise – îmi simţeam fruntea udă, iar obrajii şi buzele reci. Peste puţină vreme, când mi-am revenit, ne-am îndreptat încet împreună către uşa bisericii.

Am intrat în biserica tăcută şi umilă; preotul ne aştepta în stiharul lui alb în faţa altarului modest, cu ministrantul lângă el. totul era liniştit, doar într-un colţ îndepărtat se mişcau două umbre. Presupunerea mea se adeverise: străinii se strecuraseră înăuntru înaintea noastră şi acum stăteau lângă cavoul familiei Rochester. Erau cu spatele la noi şi priveau printre gratii mormântul vechi, a cărui marmură era pătată de vreme, unde un înger îngenuncheat păzea rămăşiţele lui Damer de Rochester, ucis în mlaştina Marston[168] în timpul războaielor civile, şi ale soţiei sale, Elizabeth.

---

[168] Lângă York, locul unde Cromwell a obţinut una dintre marile sale victorii în războiul civil. Damer de Rochester a luptat fără îndoială pentru cauza regaliştilor.

Ne-am luat locul lângă grilajul unde se primea de obicei cuminecătura. Am auzit un pas uşor în spatele meu şi am privit peste umăr: unul dintre străini – un gentleman, fără îndoială – înainta către altar. Slujba începu. Se anunţă intenţia cununiei, apoi pastorul făcu un pas înainte şi, aplecându-se uşor în faţa domnului Rochester, urmă:

— Vă cer amândurora să mărturisiţi (aşa cum veţi da socoteală în cumplita zi a Judecăţii de Apoi, când vor fi dezvăluite tainele tuturor inimilor) dacă vreunul dintre voi ştie de vreo piedică în calea unirii voastre drepte prin căsătorie; căci fiţi pe deplin încredinţaţi că cei care nu sunt uniţi precum o îngăduie Cuvântul Domnului, nu sunt uniţi de către Domnul şi nici cununia lor nu e legală.

Făcu o pauză, conform obiceiului. Oare de câte ori este această pauză întreruptă de un răspuns? Poate că nici măcar o dată într-o sută de ani. Şi pastorul, care nu-şi ridicase ochii din cartea lui şi nu-şi ţinuse decât o clipă răsuflarea, se pregătea să continue: mâna îi era deja întinsă spre domnul Rochester şi buzele lui se deschiseseră să întrebe: „Vrei să o iei pe această femeie de soţie?”, când o voce clară se auzi aproape:

— Căsătoria aceasta nu se poate încheia: declar că există o piedică.

Pastorul ridică ochii spre cel ce vorbise şi amuţi; la fel făcu şi ministrantul. Domnul Rochester tresări uşor, ca şi cum pământul s-ar fi cutremurat sub picioarele lui; dar îşi reveni imediat şi, fără să întoarcă privirea sau capul, spuse:

— Continuă!

O linişte profundă se lăsă după acel cuvânt, rostit cu o voce adâncă, dar joasă. Apoi domnul Wood spuse:

— Nu pot să continui fără să cercetez ceea ce s-a afirmat aici, pentru a afla dacă e adevărat sau e o minciună.

— Cununia trebuie întreruptă, continuă vocea din spatele nostru. Pot dovedi cele spuse: există o piedică de netrecut în calea aceestei căsătorii.

Domnul Rochester auzea, dar nu părea să dea atenţie celor spuse. Stătea cu un aer îndărătnic şi ţeapăn şi singura mişcare pe care o făcu fu să mă apuce de mână. Ce strânsoare puternică şi fierbinte avea, iar fruntea lui masivă, palidă şi hotărâtă părea o marmură colţuroasă! Iar ochii îi străluceau atât de tare – atenţi şi totuşi sălbatici!

Domnul Wood părea încurcat.

— Care este natura piedicii? întrebă el. Poate că nu e de netrecut – şi ar putea fi lămurită?

— Nu, fu răspunsul. Am spus că e de netrecut şi vorbesc în cunoştinţă de cauză.

Cel ce vorbise înaintă şi se sprijini de grilaj. Continuă, rostind clar fiecare cuvânt, calm, ferm, dar cu o voce joasă:

— Piedica este pur şi simplu existenţa unei căsătorii anterioare. Domnul Rochester are o soţie care se află acum în viaţă.

Nervii mei vibrară la aceste cuvinte, rostite încet, mai puternic decât la auzul unui tunet – violenţa lor subtilă se abătu asupra mea mai cumplit decât şfichiuirea gerului sau a unei limbi de foc; dar eram stăpână pe mine şi nu aveam cum să leşin. M-am uitat la domnul Rochester şi l-am silit să se uite şi el la mine. Chipul lui livid era împietrit şi doar ochii de cremene scăpărau. Nu tăgădui nimic; părea că sfidează totul. Fără să vorbească, fără să zâmbească, fără să pară că recunoaşte în mine o făptură omenească, mă strânse doar de mijloc cu braţul lui şi mă ţintui lângă el.

— Cine eşti? îl întrebă el pe necunoscut.

— Numele meu e Briggs – sunt avocat în Londra, în strada...

— Şi-mi pui în cârcă o nevastă?
— Aş vrea să vă amintesc de existenţa soţiei dumneavoastră, pe care, chiar dacă n-o recunoaşteţi, legea o recunoaşte.
— Fă-mi hatârul de a-mi vorbi de ea – care-i e numele, numele părinţilor ei şi unde locuieşte.
— Sigur.
Domnul Briggs scoase liniştit din buzunar o hârtie şi citi pe un ton oficial, pe nas, următoarele cuvinte:
— „Afirm şi pot dovedi că în ziua de 20 octombrie, anul... (cu cincisprezece ani în urmă), Edward Fairfax Rochester, de la Thornfield Hall, în comitatul..., şi de la Ferndean Manor, în comitatul..., Anglia, s-a căsătorit cu sora mea, Bertha Antoinetta Mason, fiica lui Jonas Mason, negustor, şi a soţiei lui Antoinetta Mason, creolă, la biserica... din Spanish Town, Jamaica. Actul de căsătorie poate fi găsit în registrul acelei biserici. O copie se află acum în posesia mea. Semnat, Richard Mason.”
— Actul – dacă este unul autentic – poate dovedi că am fost căsătorit, dar nu dovedeşte că femeia despre care se pomeneşte în el este încă în viaţă.
— Trăia acum trei luni, răspunse avocatul.
— De unde ştii?
— Am un martor pe care nici măcar dumneavoastră nu l-aţi putea contrazice.
— Adu-l încoace – sau du-te dracului!
— Mai întâi o să-l aduc – e aici. Domnule Mason, fii bun şi apropie-te.
La auzul acestui nume, domnul Rochester scrâşni din dinţi şi fu scuturat de un tremur puternic; lipită fiind de el, am simţit cum trupul îi era străbătut de un val spasmodic de furie sau disperare. Cel de-al doilea străin, care până acum rămăsese în umbră, înaintă. Un chip palid se ivi peste umărul avocatului – da, era chiar Mason. Domnul

Rochester se întoarse şi-l privi fix. Aşa cum am mai spus de câteva ori, ochii lui erau negri; acum aveau o lumină roşiatică – mai mult, sălbatică în strălucirea lor. Chipul căpăta culoare – obrazul măsliniu şi fruntea palidă se aprinseră, ca şi cum focul din inimă urca încet în ele. Se mişcă – îşi ridică braţul puternic – şi poate că şi l-ar fi abătut asupra lui Mason, l-ar fi trântit pe dalele de piatră şi cu o lovitură nemiloasă i-ar fi curmat suflarea din trup, dar Mason s-a tras în spate, gemând uşor: „Dumnezeule!” Dispreţul ce-l cuprinse atunci pe domnul Rochester îi stinse ura, ca uscată de o mălură.

— *Tu* ce ai de spus? fu tot ce întrebă.

De pe buzele albe ale lui Mason ieşi un răspuns de neînţeles.

— O să te ia dracu’ dacă nu răspunzi clar. Te întreb din nou, *tu* ce ai de spus?

— Domnule, domnule, îl întrerupse pastorul, nu uitaţi că vă aflaţi într-un locaş sfânt. Apoi, adresându-i-se lui Mason, întrebă cu blândeţe: Cunoaşteţi, domnule, dacă soţia acestui gentleman se află încă în viaţă?

— Curaj, îl îndemnă avocatul, vorbeşte tare!

— Da, şi locuieşte la Thornfield Hall, spuse Mason ceva mai clar. Am văzut-o acolo în aprilie trecut. Sunt fratele ei.

— La Thornfield Hall! exclamă pastorul. Imposibil. Locuiesc de multă vreme în aceste locuri, domnule, şi n-am auzit niciodată de o doamnă Rochester la Thornfield Hall.

Am văzut cum un zâmbet amar îi strâmbă gura domnului Rochester şi el murmură:

— Nu – din fericire! Am avut grijă ca nimeni să nu audă de ea – sau cel puţin nu sub numele acesta.

Rămase gânditor – vreo zece minute păru să chibzuiască; apoi se hotărî şi spuse:

— Destul! Tot adevărul o să iasă acum la iveală, aşa cum ţâşneşte glonţul din ţeavă. Wood, închide-ţi cartea şi scoate-ţi stiharul; John Green (acesta era ministrantul), părăseşte biserica – azi nu va mai fi nici o cununie.

Omul plecă.

Domnul Rochester continuă, cu îndrăzneală şi indiferenţă.

— Bigamia – ce cuvânt urât! Şi totuşi, aveam de gând să devin bigam: dar soarta m-a învins sau Providenţa m-a oprit – poate că cea din urmă. În această clipă nu sunt mai bun decât diavolul şi, aşa cum pastorul meu mi-ar spune, merit fără îndoială cea mai aspră judecată a lui Dumnezeu – chiar să ard în focul veşnic nestins şi să cad pradă viermilor fără de moarte[169]. Domnilor, planul meu e zădărnicit! Ceea ce spune acest avocat şi clientul lui e adevărat: am fost însurat şi femeia cu care m-am însurat trăieşte încă! Spui că n-ai auzit niciodată de o doamnă Rochester la Thornfield, Wood – dar sunt sigur că ai aplecat de multe ori urechea la bârfele despre misterioasa nebună ţinută acolo sub pază. Unii ţi-au şoptit că este sora mea vitregă nelegitimă, alţii – o amantă părăsită. Îţi spun acum că e soţia mea, cu care m-am însurat în urmă cu cincisprezece ani – numele ei e Bertha Mason şi este sora acestui personaj dârz care vă arată acum, tremurând tot şi cu obrajii livizi, ce inimi curajoase au bărbaţii. Curaj, Dick! – Nu te teme! Mai curând aş lovi o femeie, decât pe tine. Bertha Mason e nebună şi se trage dintr-o familie nebună – idioţi şi maniaci de trei generaţii! Mama ei, creola, era nebună şi alcoolică – lucru pe care l-am aflat doar după

---

[169] Cf. *Isaia*, 66:24 – Dumnezeu descrie triumful aleşilor săi şi suferinţele celor care nu L-au urmat: „Şi când vor ieşi, vor vedea trupurile moarte ale oamenilor care s-au răzvrătit împotriva Mea; căci viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge; şi vor fi o pricină de groază pentru orice făptură.”

căsătorie, căci nimeni nu dezvăluise înainte secretele familiei. Bertha, ca un copil ascultător, a urmat-o întru totul pe mama ei. Aveam o tovarăşă încântătoare – nevinovată, înţeleaptă şi modestă; vă puteţi deci închipui că eram un om fericit. Am trecut prin clipe minunate! Oh, dacă aţi şti cât de sublimă a fost experienţa mea! Dar nu vă datorez mai multe explicaţii. Briggs, Wood, Mason – vă invit să veniţi cu mine acasă şi s-o vedeţi pe pacienta doamnei Poole, pe *soţia mea!* O să vedeţi cu ce fel de creatură am fost amăgit să mă însor şi apoi judecaţi voi dacă am dreptul să rup această legătură şi să caut afecţiunea unei fiinţe omeneşti. Această fată, continuă el, privindu-mă, nu ştia mai mult decât tine, Wood, despre groaznicul secret; credea că totul e corect şi frumos şi nu s-a gândit niciodată că va fi prinsă în capcana unei căsătorii false cu un nenorocit înşelat şi legat deja de o soţie rea, nebună şi îndobitocită. Haideţi, urmaţi-mă!

Continuând să mă strângă cu putere de mână, părăsi biserica; cei trei bărbaţi veneau după noi. În faţa casei am găsit trăsura aşteptând.

— Du-o înapoi la locul ei, John, spuse domnul Rochester, cu răceală. Azi nu mai e nevoie de ea.

Când am intrat, doamna Fairfax, Adèle, Sophie şi Leah ieşiseră în întâmpinarea noastră pentru a ne felicita.

— Daţi-vă cu toţii la o parte! strigă stăpânul. Plecaţi de-aici cu felicitările voastre! Cine are nevoie de ele? Eu unul, nu! Vin cu cincisprezece ani prea târziu!

Trecu mai departe, continuând să mă ţină de mână, şi făcând semn bărbaţilor să-l urmeze. Am urcat scările, am străbătut coridorul şi am ajuns la al treilea cat. Domnul Rochester descuie o uşă mică şi neagră şi intrarăm în camera tapisată, cu patul cel mare şi scrinul pictat.

— Cunoşti acest loc, Mason, spuse călăuza noastră, aici te-a muşcat şi te-a înjunghiat.

Ridică într-o parte tapiseria, descoperind o a doua uşă, pe care o deschise. Era o cameră fără ferestre, în care ardea un foc, apărat de un grătar înalt şi rezistent. De tavan, prinsă de un lanţ, atârna o lampă. Grace Poole era aplecată asupra focului, părând să gătească ceva într-o cratiţă. În capătul îndepărtat şi întunecat al odăii se agita o umbră. La prima vedere, nu se putea spune dacă era un animal sau o fiinţă omenească: părea că merge în patru labe, cu mişcări rapide, şi mârâia ca o fiară sălbatică ciudată, dar era îmbrăcată şi o claie de păr negru încărunţit, ca o coamă zbârlită, îi ascundea capul şi faţa.

— Bună dimineaţa, doamnă Poole! spuse domnul Rochester. Ce mai faci? Şi ce face azi pacienta dumitale?

— Destul de bine, domnule, vă mulţumesc, răspunse Grace, ridicând cu grijă fiertura pe plită. E cam arţăgoasă, dar nu furioasă.

Un urlet turbat veni să dezmintă afirmaţia ei favorabilă. Hiena îmbrăcată se ridică în două picioare.

— Ah, domnule, v-a văzut! strigă Grace. Ar fi mai bine să plecaţi.

— Doar câteva clipe, Grace, trebuie să-mi îngădui câteva clipe.

— Atunci, aveţi grijă, domnule! Pentru numele lui Dumnezeu, aveţi grijă!

Nebuna mugi. Îşi dădu la o parte şuviţele încâlcite de pe faţă şi privi sălbatic spre vizitatorii săi. Am recunoscut prea bine chipul vineţiu şi trăsăturile buhăite. Doamna Poole se apropie.

— Pleacă de-aici, zise domnul Rochester, împingând-o deoparte. Sper că de data asta n-are cuţit şi o să mă feresc.

— Nu poţi şti niciodată ce are la ea, domnule. E atât de vicleană; nici un om nu-i poate cunoaşte şiretenia.

— Mai bine să ieşim de-aici, şopti Mason.

— Du-te dracului! fu sfatul cumnatului său.

— Luaţi seama! strigă Grace.

Cei trei bărbaţi se retraseră în acelaşi timp. Domnul Rochester mă împinse în spatele lui; nebuna sări la el, îl apucă de gât şi încercă să-l muşte de obraz. Începură să se lupte. Era o femeie voinică, aproape la fel de înaltă ca şi soţul ei, şi cu o forţă de bărbat – de mai multe ori fu cât pe ce să-l sugrume, deşi el era foarte puternic. Ar fi putut să o pună la pământ cu o lovitură năprasnică, dar nu voia să o lovească, ci doar să o ţină în frâu. În cele din urmă îi prinse braţele; Grace Poole îi dădu o frânghie şi el i le legă la spate. Cu o altă frânghie o legă de un scaun – şi totul se desfăşură în ţipete sălbatice şi zvârcoliri convulsive. Apoi domnul Rochester se întoarse spre ceilalţi şi îi privi cu un zâmbet amar şi disperat.

— Asta e *soţia mea,* spuse el. Asta e singura îmbrăţişare conjugală pe care o cunosc – astea sunt dezmierdările ce-mi alină ceasurile de tihnă! Şi *asta* e ce doream să am (şi-şi puse o mână pe umărul meu): această fată, care stă atât de serioasă şi de tăcută la gura iadului, privind liniştită la ţopăielile unui demon. O doream pentru că este atât de diferită de urâţenia aceea sălbatică. Wood şi Briggs, priviţi deosebirea! Comparaţi ochii aceştia luminoşi cu mingile acelea de foc ce se rotesc în orbite – chipul acesta cu acela; şi apoi judecaţi-mă voi, preot al Evangheliei şi om al legii, şi amintiţi-vă – cu ce judecată judecaţi, veţi fi judecaţi[170]! Şi acum plecaţi. Trebuie să-mi încui odorul.

Am ieşit cu toţii din încăpere. Domnul Rochester rămase o clipă în urma noastră, pentru a-i mai da câteva ordine lui Grace Poole. Pe când coboram scările, avocatul îmi spuse:

---

[170] *Matei,* 7:1-2 – „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu ce judecată judecaţi, veţi fi judecaţi; şi cu ce măsură măsuraţi, vi se va măsura.”

— Dumneata, domnişoară, n-ai nici o vină, şi unchiul dumitale se va bucura s-o afle – dacă mai este în viaţă – de la domnul Mason când se va întoarce în Madeira.

— Unchiul meu! Ce ştiţi despre el? Îl cunoaşteţi?

— Domnul Mason îl cunoaşte – domnul Eyre a fost câţiva ani reprezentantul firmei lui la Funchal[171]. Când unchiul dumitale a primit scrisoarea în care-i vorbeai de căsătoria plănuită cu domnul Rochester, s-a întâmplat să fie împreună cu domnul Mason, care se oprise în Madeira, în drumul său spre Jamaica, pentru a-şi restabili sănătatea. Domnul Eyre i-a pomenit de scrisoare, ştiind că domnul Mason cunoştea un gentleman cu numele de Rochester. Clientul meu, uimit şi întristat, cum îţi poţi închipui, i-a dezvăluit cum stau de fapt lucrurile. Unchiul dumitale – îmi pare rău că trebuie să ţi-o spun – e acum bolnav şi zace la pat; şi ţinând seama de natura bolii sale – tuberculoză – şi de stadiul în care a ajuns, nu cred că-şi va mai reveni vreodată. Şi astfel, pentru că nu putea veni el însuşi în Anglia ca să te scape din capcana în care ai căzut, l-a implorat pe domnul Mason să nu mai piardă nici o clipă şi să ia măsuri pentru a împiedica această falsă căsătorie şi l-a îndrumat spre mine pentru ajutor. M-am grăbit cât am putut şi Îi mulţumesc Domnului că n-am ajuns prea târziu – aşa cum şi dumneata trebuie să-I mulţumeşti. Dacă nu aş fi convins că unchiul dumitale se va stinge din viaţă înainte să ajungi dumneata în Madeira, te-aş sfătui să pleci într-acolo împreună cu domnul Mason; dar situaţia fiind de aşa natură, cred că ar fi mai bine să rămâi în Anglia până ce vei primi o veste de la – sau despre – domnul Eyre. Mai

[171] Capitala Madeirei. Ruta lui Mason înapoi în Antile prin Madeira „evocă ruta triunghiulară a negustorilor de sclavi şi sugerează că averea lui John Eyre provine din comerţul cu sclavi” (Susan L. Mayer, „Colonialism and the Figurative of *Jane Eyre”, Victorian Studies,* 33, 1990, 267).

avem de ce să rămânem aici? îl întrebă el pe domnul Mason.

— Nu, nu – să plecăm, răspunse acesta grăbit. Şi fără a mai aştepta să-şi ia rămas-bun de la domnul Rochester, ieşiră în hol. Pastorul rămase să mai schimbe câteva cuvinte – fie sfaturi, fie reproşuri – cu trufaşul său enoriaş şi după ce-şi îndeplini datoria, plecă şi el.

L-am auzit ieşind pe când stăteam în uşa întredeschisă a camerei mele, unde mă retrăsesem. După ce casa se goli, m-am închis în cameră, am tras zăvorul ca să nu poată intra nimeni şi am început nu să plâng şi nici să jelesc, fiindcă eram încă prea liniştită pentru asta, ci să-mi scot cu gesturi mecanice rochia de mireasă şi să-mi pun în locul ei rochia de stofă pe care o purtasem în ajun, crezând că e pentru ultima oară. Apoi m-am aşezat; mă simţeam slăbită şi obosită. Mi-am sprijinit braţele pe masă şi mi-am lăsat capul pe ele. Şi am început să mă gândesc; până atunci nu făcusem decât să aud, să văd, să mă mişc – dusă sau trasă încoace şi-ncolo –, să asist la şirul de întâmplări şi de mărturisiri; dar acum *gândeam.*

Dimineaţa fusese destul de calmă în afară de scurta scenă cu nebuna; schimbul de replici din biserică fusese liniştit, nu existaseră izbucniri violente, nici certuri zgomotoase, nici tăgăduiri, provocări sau sfidări, nici lacrimi sau suspine. Cuvintele rostite fuseseră puţine – o obiecţie calmă la căsătorie; câteva întrebări scurte şi aspre puse de domnul Rochester urmate de răspunsuri şi explicaţii şi de dovezi prezentate; stăpânul meu recunoscuse deschis adevărul şi apoi dovada vie a acestui adevăr fusese văzută; străinii plecaseră şi totul se terminase.

Acum stăteam în camera mea, ca de obicei – eram aceeaşi dintotdeauna, fără nici o schimbare vizibilă: nimic

nu mă lovise, rănise sau schilodise. Şi totuşi, unde era Jane Eyre cea de ieri? Unde era viaţa ei? Unde îi erau nădejdile?

Jane Eyre, care fusese o femeie înflăcărată şi încrezătoare în viitorul ei fericit – care fusese aproape mireasă – era din nou o fată singură şi tristă: viaţa ei era searbădă, nădejdile spulberate. Gerul cumplit al iernii sosise în miezul verii: o furtună de decembrie se iscase în iunie; merele coapte erau prinse într-o pojghiţă de gheaţă şi viforul nimicise trandafirii înfloriţi; pe pajişti şi pe lanuri se aşternuse un giulgiu îngheţat; drumurile care aseară erau tivite cu flori zăceau acum ascunse sub o zăpadă neumblată; iar pădurile, care în urmă cu douăsprezece ore se legănau înfrunzite şi înmiresmate precum crângurile de flori de la tropice, acum se întindeau pustii, sălbatice şi albe precum pădurile de pini din îngheţata Norvegie. Speranţele mele muriseră lovite de o soartă perfidă, asemenea celei care i-a lovit pe toţi întâi născuţii din ţara Egiptului[172]. M-am gândit la visurile mele atât de înfloritoare şi strălucitoare doar ieri, acum erau ca nişte leşuri ce nu mai puteau fi readuse la viaţă – ţepene, reci şi livide. M-am gândit la dragostea mea, la acel sentiment care era al stăpânului meu, căci el îl făcuse să apară: tremura în sufletul meu ca un copilaş bolnav într-un leagăn îngheţat, cuprins de boală şi chin, ce nu putea căuta liniştea în braţele domnului Rochester, nu putea găsi căldura la pieptul lui. Oh, niciodată nu se va mai putea întoarce către el, căci credinţa în el era nimicită, iar încrederea pierdută pentru totdeauna! Pentru mine, domnul Rochester nu mai era ce fusese, nu-l mai vedeam ca până acum. Nu-l socoteam desfrânat şi nici nu puteam spune că mă înşelase; dar nu mai reprezenta pentru mine adevărul curat şi de aceea trebuia să mă îndepărtez de el, de *asta* îmi dădeam bine seama. Când, cum şi unde, nu

---

[172] Vezi *Exodul,* 12:29.

ştiam încă; dar eram sigură că el însuşi o să mă îndepărteze de Thornfield. Socoteam că nu putea avea pentru mine o dragoste adevărată, ci doar o patimă de moment, care nu mai putea fi satisfăcută, deci nu mai avea nevoie de mine. Mă temeam chiar să-i mai ies acum în cale: simpla mea vedere trebuie să-i fie urâtă. Oh, cât de orbi îmi fuseseră ochii şi cât de încrezătoare purtarea!

Stăteam cu ochii închişi: volburi de întuneric păreau să se rotească în jurul meu şi gândurile îmi curgeau într-un şuvoi negru şi tulbure. Părăsită, slăbită şi neputincioasă, mi se părea că mă culcasem în albia secată a unui râu uriaş; auzeam torentele dezlănţuite departe în munţi şi simţeam şuvoiul venind, dar nu aveam voinţa de a mă ridica şi nici puterea de a fugi. Zăceam fără vlagă şi-mi doream să mor. O singură idee mai pulsa vie înlăuntrul meu: gândul la Dumnezeu; şi acest gând născu în mine o rugăciune tăcută, cuvinte ce rătăceau prin mintea mea întunecată, cerând a fi rostite, dar nu găseam destulă forţă pentru a le da glas:

„Nu Te depărta de mine, căci se-apropie necazul, şi nimeni nu-mi vine în ajutor.”[173]

Da, necazul era aproape şi, cum nu cerusem Cerului să-l îndepărteze de mine, căci nu-mi împreunasem mâinile, nici nu căzusem în genunchi şi nici nu-mi mişcasem buzele, el veni; cu o mişcare plină şi grea, torentul se năpusti asupra mea. Conştiinţa deplină a vieţii mele distruse, a dragostei pierdute, a speranţelor năruite şi a credinţei ucise – totul se revărsă asupra mea ca o masă întunecată. Ceasul acela amar nu poate fi descris: cu-adevărat „apele îmi ameninţau sufletul; m-am afundat în

---

[173] Psalmul lui David care începe cu: „Dumnezeule! Dumnezeule! Pentru ce m-ai părăsit?” *(Psalmul 22*:11).

noroi şi nu mă puteam ţine; am căzut în prăpastie şi dădeau apele peste mine.”[174]

Sfârşitul volumului II

VOLUMUL AL III-LEA

Capitolul I

La un moment dat în cursul după-amiezii, am ridicat capul şi, uitându-mă în jur şi văzând soarele la apus reflectându-se auriu pe perete, m-am întrebat: „Şi acum, ce am de făcut?”

Dar răspunsul care îmi răsună în minte – „Să plec imediat de la Thornfield” – veni atât de iute, atât de înfricoşător, încât mi-am acoperit urechile, simţind că nu puteam suporta asemenea cuvinte acum. „Faptul că nu sunt soţia lui Edward Rochester este cea mai măruntă dintre durerile mele”, mi-am spus eu; „faptul că m-am trezit din cel mai minunat vis pentru a descoperi că nu-i decât o închipuire e un lucru îngrozitor, dar pe care l-aş putea îndura şi birui; dar gândul că trebuie să-l părăsesc imediat cu hotărâre, pentru totdeauna, este de nesuportat. Nu pot să fac asta.”

[174] *Psalmul 69;* 1-2, tot un psalm al lui David, uşor adaptat.

Dar apoi, o voce dinlăuntrul meu afirmă că o puteam face şi prevesti că o voi face. M-am luptat cu propria mea hotărâre: voiam să fiu slabă, ca să pot evita îngrozitoarele momente de suferinţă care ştiam că mă aşteaptă, iar conştiinţa mea, devenită tiranică, îmi sugruma patima şi-i spunea, batjocoritoare, că până acum doar atinsese cu piciorul ei gingaş mocirla, jurând că o va arunca în adâncurile nepătrunse ale agoniei, cu acelaşi braţ de fier.

„Să fiu atunci smulsă de-aici!” strigai eu. „Să mă ajute cineva!”

„Nu, te vei smulge singură de tot, nimeni nu te va ajuta – tu însăţi vei scoate ochiul tău cel drept[175], tu însăţi îţi vei tăia mâna dreaptă: inima ta va fi victima, iar tu, preotul care o va străpunge.”

M-am ridicat brusc, îngrozită de singurătatea bântuită de un judecător atât de nemilos, de tăcerea umplută de un glas atât de îngrozitor. Stând în picioare, mi-am simţit capul învârtindu-se şi mi-am dat seama că mi-era rău de atâta agitaţie şi de foame: nu mâncasem şi nu luasem nici măcar micul dejun. Apoi, cu o strângere ciudată de inimă, m-am gândit că în tot acel timp cât rămăsesem închisă acolo, nimeni nu venise să mă întrebe cum mă simt sau să mă invite să cobor; nici măcar micuţa Adèle nu-mi bătuse la uşă, nici măcar doamna Fairfax nu mă căutase. „La vreme de restrişte, toţi prietenii te părăsesc”, murmurai eu, pe când trăgeam zăvorul şi păşeam afară. M-am împiedicat de ceva; încă eram ameţită, ochii îmi erau

---

[175] Cf. *Matei,* 5:27-32, fragment din *Predica de pe Munte*, învăţată de elevele de la Lowood. Îndemnul la curăţire prin automutilare apare şi în alte părţi din *Evanghelie*, dar în mod semnificativ, în acest pasaj el este asociat cu condamnarea adulterului. Joseph Prescott (*Letterature moderne*, Bologna, 9/6, decembrie 1959) consideră versetele respective un comentariu la adulterul plănuit de către Rochester şi la mutilarea lui concretă.

împăiejenaţi, iar picioarele moi. Mi-am pierdut echilibrul şi am căzut, dar nu pe jos, căci un braţ întins m-a prins; am ridicat privirea – cel ce mă susţinea era domnul Rochester, care stătea pe un scaun în faţa pragului camerei mele.

— În sfârşit ai ieşit, spuse el. Ei bine, te-am aşteptat îndelung şi am ascultat la uşă; dar n-am auzit nici o mişcare, nici un suspin; încă cinci minute de tăcere de mormânt şi aş fi forţat uşa asemenea unui hoţ. Aşa deci, mă eviţi? Te închizi aici şi suferi singură? Preferam să vii să-mi faci reproşuri violente. Eşti o fire pasională – mă aşteptam la o scenă. Eram pregătit pentru un şuvoi fierbinte de lacrimi, însă le voiam vărsate peste pieptul meu; dar acum o podea lipsită de viaţă le-a primit sau batista ta deja udă. Dar mă înşel: nu ai plâns deloc! Văd obrazul alb şi ochiul lipsit de strălucire, dar nici o urmă de lacrimi. Bănuiesc, atunci, că inima ta a plâns cu lacrimi de sânge? Ei, Jane, nici un cuvânt de reproş? Nimic biciuitor, nimic dureros? Nimic din ce-ar putea sfâşia un sentiment sau răni o pasiune? Stai liniştită acolo unde te-am aşezat şi te uiţi la mine cu o privire obosită, pasivă. Jane, n-am avut niciodată de gând să te rănesc astfel. Dacă săracul care n-avea nimic decât o mieluşea[176], ce îi era dragă precum fata lui, care mânca din aceeaşi bucată de pâine cu el şi bea din acelaşi pahar cu el şi dormea la sânul lui, ar fi omorât-o din greşeală la abator, nu s-ar fi căit pentru greşeala lui însângerată mai mult decât mă căiesc eu acum pentru greşeala mea. O să mă poţi ierta vreodată?

Cititorule, l-am iertat imediat, în acea clipă. În ochii lui se citea o căinţă atât de adâncă, o milă atât de adevărată se auzea în glasul lui, o forţă atât de bărbătească se simţea în atitudinea lui; şi, pe lângă toate astea, în privirea şi în

---

[176] *2 Samuel*, 12:3 – fragment din dojana lui Natan către regele David, care „a făcut ce este rău înaintea Domnului” pentru a o obţine pe Bat-Şeba drept soţie.

înfăţişarea lui era atâta dragoste neschimbată, încât i-am iertat totul – dar nu în cuvinte, nu deschis, ci doar în adâncul inimii mele.

— Ştii că sunt un nemernic, Jane? mă întrebă el cu o privire plină de regret, mirându-se – cred eu – de tăcerea mea prelungită şi de blândeţea mea – urmare mai degrabă a slăbiciunii, decât a voinţei mele.

— Da, domnule.

— Atunci, spune-mi-o fără înconjur şi cu asprime – nu mă cruţa.

— Nu pot: sunt obosită şi mi-e rău. Vreau nişte apă.

El scoase un soi de oftat tremurat şi, luându-mă în braţe, coborî cu mine scările. La început n-am ştiut în ce cameră mă dusese, căci totul în jurul meu era pierdut în ceaţă; curând am simţit căldura binefăcătoare a unui foc, deoarece, deşi era vară, îngheţasem cumplit în camera mea. El îmi apropie de buze nişte vin; am băut din el şi mi-am venit în simţire; apoi am mâncat ceva ce el mi-a dat şi curând mi-a fost mai bine. Mă aflam în bibliotecă şi stăteam în fotoliul lui, iar el era lângă mine. „Dacă aş putea părăsi în acest moment viaţa fără să sufăr prea mult, aş fi foarte liniştită”, mi-am spus eu; „atunci n-ar mai trebui să fac efortul de a-mi sfâşia corzile inimii rupându-le de cele ale domnului Rochester. Se pare că trebuie să-l părăsesc. Nu vreau să-l părăsesc – nu pot să-l părăsesc.”

— Cum te simţi acum, Jane?

— Mult mai bine, domnule; curând o să-mi revin.

— Mai bea din vin, Jane.

L-am ascultat; apoi el puse paharul pe masă, rămase în picioare în faţa mea şi mă privi atent. Brusc se întoarse cu spatele la mine, cu o exclamaţie nedesluşită; merse repede prin cameră, apoi veni înapoi; se aplecă spre mine, ca şi cum ar fi vrut să mă sărute, dar eu mi-am amintit că mângâierile lui îmi erau acum interzise.

Mi-am întors faţa şi i-am îndepărtat-o pe a lui.

— Cum! Ce e asta? exclamă el imediat. Oh, ştiu! Nu vrei să-l săruţi pe soţul Berthei Mason, nu? Socoteşti că braţele mele sunt deja pline şi îmbrăţişările mele hărăzite alteia?

— În orice caz, eu nu am nici un loc în braţele dumneavoastră şi nici un drept la îmbrăţişarea lor, domnule.

— De ce, Jane? O să te scutesc de oboseala de a vorbi prea mult şi o să răspund eu pentru tine: pentru că am deja o soţie, ai răspunde tu. Am ghicit?

— Da.

— Dacă tu crezi asta, înseamnă că ai o părere tare ciudată despre mine: probabil că mă consideri un nemernic uneltitor – un desfrânat josnic şi mârşav care s-a prefăcut că iubeşte dezinteresat pentru a te atrage într-o capcană înadins pregătită, ca să te lipsească de onoare şi să-ţi ia demnitatea. Ce poţi să-mi răspunzi la asta? Văd că nu spui nimic; în primul rând, eşti încă slăbită şi mai ai până să-ţi vii pe deplin în fire; în al doilea rând, nu te poţi încă obişnui să mă acuzi şi să mă insulţi; şi apoi, stăvilarele lacrimilor s-au deschis[177] şi ele vor ţâşni dacă vorbeşti prea mult; şi tu nu vrei să protestezi, să reproşezi, să faci o scenă: te gândeşti ce *să faci* – căci *să vorbeşti*, socoteşti tu, nu are nici un rost. Te cunosc – sunt pregătit.

— Domnule, nu vreau să fac nimic împotriva dumneavoastră, am spus eu; şi vocea mea nesigură m-a avertizat să închei repede ce aveam de zis.

— Nu în înţelesul pe care *tu* îl dai cuvântului, ci în *al meu*, plănuieşti să mă distrugi. E ca şi cum ai fi spus că sunt un bărbat însurat – ca bărbat însurat o să mă îndepărtezi, o să te fereşti din calea mea; chiar adineauri ai refuzat să mă săruţi. Intenţia ta este să te înstrăinezi complet de mine; să trăieşti sub acoperişul ăsta doar ca

[177] Cf. *Geneza*, 7:11.

guvernanta lui Adèle. Dacă o să-ţi adresez vreodată un cuvânt prietenesc, dacă un sentiment de prietenie te va face vreodată să te apropii iar de mine, tu îţi vei spune: „Bărbatul acesta aproape că m-a făcut amanta lui – trebuie să fiu de piatră şi de gheaţă faţă de el”, şi astfel vei deveni de piatră şi de gheaţă.

Mi-am dres şi mi-am calmat glasul pentru a-i răspunde:

— Totul în jurul meu s-a schimbat, domnule; şi eu trebuie să mă schimb – nu e nici o îndoială în această privinţă; şi, pentru a evita nehotărârea în sentimente şi luptele continue cu amintirile şi cu gândurile, nu există decât o singură cale – Adèle trebuie să aibă altă guvernantă, domnule.

— Oh, Adèle va pleca la pension – am hotărât deja asta; şi nici nu vreau să te chinui cu amintirile cumplite legate de Thornfield – acest loc blestemat – acest cort al lui Acan[178] – acest cavou neruşinat, ce-i conferă luminii cerului senin paloarea morţii vii – acest iad de piatră îngust, cu singurul său demon adevărat, mai rău decât o întreagă legiune de demoni, aşa cum ni-i închipuim. Jane, tu nu vei rămâne aici, după cum nici eu nu voi rămâne. Am greşit că te-am adus la Thornfield, ştiindu-i blestemul. Le-am spus – chiar înainte să te cunosc – să-ţi ascundă taina acestui loc; şi asta doar pentru că mă temeam că Adèle nu va avea niciodată o guvernantă care să vrea să rămână după ce afla împreună cu cine trebuia să stea în aceeaşi casă şi planurile mele nu-mi îngăduiau să o duc pe nebună în altă parte – deşi mai am o casă veche, conacul Ferndean, mai

---

[178] *Iosua*, 7. Fără să vrea, Rochester se acuză singur aici, căci el însuşi este Acan care a furat obiectele „poftite” şi le-a ascuns în cortul lui, provocând astfel mânia Domnului împotriva Israelului. Acan şi familia lui, împreună cu tot avutul lor, sunt pedepsiţi într-un mod ce anticipează arderea şi distrugerea Thornfield-ului: „Şi tot Israelul l-a ucis cu pietre. I-au ars în foc, i-au ucis cu pietre” (7:25).

retras şi mai ascuns decât acesta, unde o puteam ţine în siguranţă, dacă nu m-aş fi temut de acel loc nesănătos şi aflat în mijlocul pădurii, temeri ce mi-au făcut conştiinţa să refuze acest aranjament. Probabil că zidurile acelea umede m-ar fi eliberat curând de povara mea: dar fiecare nemernic are cusurul lui, iar al meu este că-mi lipseşte aplecarea spre asasinarea indirectă, chiar şi a acelora pe care-i urăsc cu tărie. Dar ascunderea existenţei nebunei a fost ca şi cum aş fi înfăşurat un copil într-o pelerină şi l-aş fi aşezat lângă un antiar[179]; apropierea acelui demon este otrăvitoare şi întotdeauna a fost. Dar o să închid Thornfield-ul; o să bat în cuie uşa şi o să pun scânduri la ferestrele de la parter; o să-i dau doamnei Poole două sute de lire pe an ca să rămână aici cu *soţia mea,* aşa cum îi spui tu acelei ciume oribile: Grace va face orice pentru bani şi o să-l aibă pe fiul ei, paznicul de la azilul Grimsby, să-i ţină tovărăşie şi s-o ajute în momentele de criză, când *soţia mea* este împinsă de negura din mintea ei să dea foc oamenilor în patul lor noaptea, să-i înjunghie, să-i muşte până la os şi aşa mai departe…

— Domnule, l-am întrerupt eu, sunteţi neîndurător faţă de acea femeie nefericită; vorbiţi de ea cu ură – cu o silă răzbunătoare. E o cruzime – ea nu se poate împotrivi nebuniei sale.

— Jane, micuţa mea dragă (o să-ţi pun aşa, pentru că asta eşti), nu ştii ce vorbeşti; din nou mă judeci greşit: eu nu o urăsc pentru că e nebună. Dacă tu ai fi nebună, crezi că te-aş urî?

---

[179] Un copac din Java, despre care se credea că este atât de otrăvitor, încât distrugea viaţa pe multe mile împrejurul său. Este o imagine obişnuită în literatura romantică – vezi, de pildă, în Byron, *Childe Harold’s Pilgrimage*, IV, CXXVI, unde antiarul este echivalat cu păcatul „ce nu poate fi stârpit”; sau Walter Scott, *Anne of Geierstein*, capitolul IV, în care Margareta de Anjou îşi spune „copacul otrăvit funest”.

— Da, asta cred, domnule.
— Atunci te înşeli şi nu mă cunoşti deloc şi nu ştii nimic despre felul de dragoste de care sunt eu capabil. Fiecare părticică minusculă din carnea ta îmi este la fel de dragă ca şi a mea; în suferinţă şi boală, tot dragă mi-ar fi. Mintea ta este comoara mea de preţ şi dacă ar fi distrusă, tot comoara mea ar fi; dacă ai delira, braţele mele te-ar alina, şi nu o cămaşă de forţă – strânsoarea ta, chiar şi în furie, ar avea un farmec pentru mine: dacă te-ai năpusti spre mine la fel de sălbatic cum a făcut acea femeie azi-dimineaţă, te-aş primi cu o îmbrăţişare, cel puţin la fel de afectuoasă pe cât ar fi de mângâietoare. Nu m-aş da înapoi cu scârbă din faţa ta, aşa cum fac cu ea; în momentele tale de linişte, eu aş fi cel care te-ar păzi şi te-ar îngriji; şi aş putea sta aplecat deasupra ta cu o tandreţe neobosită, chiar dacă nu mi-ai da în schimb un zâmbet; şi nu m-aş sătura niciodată să te privesc în ochi, chiar dacă în ei n-aş mai vedea nici un semn că m-ai mai recunoaşte. Dar de ce vorbesc despre aşa ceva? Spuneam că te voi lua de la Thornfield. Totul, ştii bine, este pregătit pentru plecare: mâine vei pleca. Tot ce-ţi cer este să mai înduri o noapte sub acoperişul ăsta, Jane; şi apoi, adio pentru totdeauna suferinţelor şi spaimelor tale! Am un loc încotro să mă îndrept, care va fi un refugiu sigur în faţa amintirilor vrednice de ură, a amestecurilor nedorite – chiar a ipocriziei şi a defăimării.
— Să o luaţi pe Adèle cu dumneavoastră, l-am întrerupt eu, vă va ţine tovărăşie.
— Ce vrei să spui, Jane? Ţi-am spus că o s-o trimit pe Adèle la pension: şi cum să-mi ţină un copil tovărăşie? Şi nu propriul meu copil, ci copilul din flori al unei dansatoare franţuzoaice? De ce mă baţi la cap cu ea? De fapt, de ce mi-o dai pe Adèle să-mi ţină companie?

— Vorbeaţi de un refugiu, domnule, şi refugiile şi singurătatea sunt plictisitoare, prea plictisitoare pentru dumneavoastră.

— Singurătate! Singurătate! repetă el iritat. Văd că trebuie să-ţi explic. Nu înţeleg expresia asta de sfinx ce ţi se aşterne pe faţă. Tu vei fi cea cu care îmi voi împărţi singurătatea. Înţelegi?

Am clătinat din cap; mi-a trebuit mult curaj, văzând că devenea tot mai agitat, să risc chiar şi acel semn mut de împotrivire. Se plimbase cu paşi repezi prin încăpere şi acum se opri, ca şi cum brusc ar fi prins rădăcini în acel loc. Mă privi lung şi cu asprime; mi-am întors privirea, am aţintit-o asupra focului şi am încercat să-mi păstrez un aer calm şi liniştit.

— Trebuia să fie o piedică în caracterul lui Jane, spuse el în cele din urmă, pe un ton mult mai calm decât m-aş fi aşteptat, după privirea lui. Mosorul de mătase s-a desfăşurat destul de uşor până acum, dar am ştiut întotdeauna că o să existe un nod şi-o încurcătură – şi iată! Asta da supărare şi exasperare şi veşnice necazuri! Dumnezeule! Îmi doresc să am doar o fărâmă din puterea lui Samson[180] şi să rup încâlceala asta ca pe o aţă de câlţi.

Îşi reluă mersul prin încăpere, dar curând se opri şi, de data aceasta, chiar în faţa mea.

— Jane! Vrei să înţelegi de vorbă bună? (Se aplecă şi-şi apropie buzele de urechea mea.) Căci dacă nu vrei, o să încerc cu forţa.

Vocea lui era răguşită, privirea lui era cea a unui om care se pregăteşte să rupă un lanţ de neîndurat şi să se arunce cu capul înainte, nesocotit, într-o libertate prea mare. Mi-am dat seama că în clipa următoare şi cu doar un

---

[180] Vezi *Judecătorii*, 16:9, unde Samson rupe funiile cu care e legat „cum se rupe o aţă de câlţi când se atinge de foc”. Aici Jane este cea care joacă rolul Dalilei pentru Samsonul lui Rochester.

singur impuls de nebunie în plus, n-o să mai pot face nimic pentru el. Prezentul – un moment trecător – era tot ceea ce aveam pentru a-l ţine sub control şi a-l înfrâna: o clipă de repulsie, retragere grăbită, frică mi-ar fi pecetluit soarta – şi soarta lui. Dar nu mă temeam – câtuşi de puţin. Simţeam o putere lăuntrică, un sentiment de dominaţie care mă întăreau. Criza era periculoasă, dar nu era lipsită de un oarecare farmec, aşa cum simte poate un indian când alunecă peste apele învolburate şi repezi în canoea sa. L-am apucat de mâna încleştată, i-am desfăcut degetele crispate şi i-am spus liniştitor:

— Staţi jos. O să vorbesc cu dumneavoastră cât vreţi şi o să ascult tot ce aveţi de spus, fie că e chibzuit sau nu.

Se aşeză, dar nu putu încă să-mi vorbească deschis. De ceva timp mă luptam cu lacrimile: mă străduisem din greu să mi le stăpânesc, căci ştiam că nu i-ar plăcea să mă vadă plângând. Dar acum am socotit că pot să le las să se reverse liber şi atâta timp cât vor voi. Dacă şuvoiul lor nestăpânit îl va deranja, cu atât mai bine. Aşa că m-am lăsat pradă lor şi am plâns din toată inima.

Curând l-am auzit rugându-mă pe un ton serios să mă liniştesc. I-am răspuns că nu pot, atâta timp cât el e atât de furios.

— Dar nu sunt supărat, Jane. Doar că te iubesc prea mult, iar tu ţi-ai împietrit feţişoara palidă şi privirea ta era atât de rece şi de hotărâtă, încât n-am putut suporta. Haide, acum linişteşte-te şi şterge-ţi ochii.

Vocea lui îmblânzită mi-a dat de ştire că se potolise, aşa că şi eu, la rândul meu, m-am calmat. Acum încercă să-şi pună capul pe umărul meu, dar nu l-am lăsat. Apoi vru să mă tragă spre el – m-am împotrivit.

— Jane! Jane! spuse el cu o tristeţe atât de amară, încât fiecare nerv din trup mi se înfioră. Aşadar, nu mă iubeşti? Nu a fost decât situaţia mea şi poziţia de soţie a mea pe

care le-ai preţuit? Acum, când socoteşti că nu mai pot să-ţi fiu soţ, te fereşti de atingerea mea ca şi cum aş fi o broască râioasă sau o maimuţă.

Aceste cuvinte mă răniră, dar ce puteam face şi spune? Ar fi trebuit probabil să nu fac şi să nu spun nimic, dar eram atât de chinuită de un sentiment de remuşcare pentru că îl rănisem astfel, încât nu mi-am mai putut stăpâni dorinţa de a-l consola.

— Vă iubesc cu adevărat, am spus eu, mai mult ca oricând, dar nu trebuie să-mi arăt sentimentele şi nici să mă las pradă lor, iar aceasta este ultima oară când le dăm glas.

— Ultima oară, Jane? Cum, tu crezi că poţi locui cu mine, că poţi să mă vezi în fiecare zi şi totuşi, dacă mă mai iubeşti încă, să fii mereu rece şi distantă?

— Nu, domnule, sunt sigură că asta n-aş putea; şi de aceea nu văd decât o singură cale – dar vă veţi înfuria dacă v-o spun.

— Oh, spune-o! Dacă eu o să mă dezlănţui cu furie, tu ai meşteşugul lacrimilor.

— Domnule Rochester, trebuie să vă părăsesc.

— Pentru cât timp, Jane? Pentru câteva minute, cât să-ţi întinzi părul, care e cam ciufulit, şi să-ţi speli faţa aprinsă?

— Trebuie să o părăsesc pe Adèle şi Thornfield-ul. Trebuie să mă despart de dumneavoastră pentru totdeauna. Trebuie să încep o viaţă nouă printre chipuri şi locuri străine.

— Desigur. Ţi-am spus că asta vei face. Trec peste nebunia asta de a te despărţi de mine. Vrei să spui că trebuie să devii o parte din mine. Cât despre o nouă viaţă, da, o vei avea: vei fi tot soţia mea – eu nu sunt căsătorit. Vei fi doamna Rochester – atât cu numele, cât şi în fapt. O să fiu alături de tine, atâta timp cât tu şi cu mine vom fi în viaţă. Vei pleca la o proprietate pe care o am în sudul

Franţei: o vilă cu ziduri albe, aflată pe malul Mediteranei. Acolo vei duce o viaţă fericită şi apărată şi foarte curată. Nu te teme că vreau să te atrag în păcat, să te fac amanta mea. De ce clatini din cap? Jane, trebuie să fii înţelegătoare, altfel o să mă înfurii din nou.

Vocea şi mâna îi tremurau, nările largi îi fremătau, ochii îi străluceau; şi totuşi am îndrăznit să spun:

— Domnule, soţia dumneavoastră e în viaţă; e un fapt pe care chiar dumneavoastră l-aţi recunoscut azi-dimineaţă. Dacă aş trăi cu dumneavoastră aşa cum doriţi, v-aş fi atunci amantă; să o numesc altfel ar fi un sofism – ar fi fals.

— Jane, nu sunt un bărbat blând – uiţi asta; nu sunt răbdător, nu sunt rece, şi nici calm. Din milă pentru tine şi pentru mine, pune-ţi degetul pe pulsul meu, simte-l cum zvâcneşte – şi ai grijă!

Îşi trase mâneca, dezvelindu-şi încheietura mâinii, pe care o întinse spre mine; sângele începea să i se scurgă din obraji şi buze, care deveneau livide; sufeream profund. Era o cruzime să-l tulbur atât de mult, cu o împotrivire pe care o ura atât de tare; dar nici nu putea fi vorba să cedez. Am făcut ceea ce fac instinctiv fiinţele umane când ajung într-o situaţie de mare cumpănă: caută ajutor la Cel ce e mai presus decât omul. Cuvintele „Doamne, ajută-mă!” îmi ţâşniră fără să vreau de pe buze.

— Sunt un prost! strigă brusc domnul Rochester. Îi spun întruna că nu sunt însurat şi nu-i explic de ce. Uit că ea nu ştie nimic despre firea acelei femei sau despre împrejurările care au dus la unirea mea infernală cu ea. Oh, sunt sigur că Jane va gândi ca mine când va şti tot ceea ce ştiu şi eu! Pune-ţi mâna în palma mea, Janet – ca să te simt, aşa cum te şi văd, ca dovadă că eşti lângă mine. Şi în câteva cuvinte o să-ţi înfăţişez situaţia exact aşa cum este. Poţi să mă asculţi?

— Da, domnule, ore în şir, dacă vreţi.

— Nu-ţi cer decât minute. Jane, ai auzit sau poate ştii că eu nu am fost fiul cel mai mare – că am avut un frate mai în vârstă decât mine?

— Mi-aduc aminte că mi-a spus odată doamna Fairfax.

— Şi ai auzit vreodată vorbindu-se despre tatăl meu, că era zgârcit şi lacom?

— Am înţeles ceva în acest sens.

— Ei bine, Jane, fiind astfel, era hotărât să păstreze întreagă proprietatea familiei; nu îndura gândul de a o împărţi pentru a-mi lăsa partea ce mi se cuvenea din ea; totul, hotărâse el, avea să îi aparţină fratelui meu Rowland. Dar nici nu putea accepta ca un fiu al lui să fie sărac. Trebuia să mă căpătuiesc printr-o căsătorie cu o fată bogată. Şi curând începu să-mi caute o tovarăşă de viaţă. Domnul Mason, un plantator şi negustor[181] din Antile, era o veche cunoştinţă de-a sa. Tata era convins că averea lui era reală şi mare. Făcu unele cercetări şi descoperi că domnul Mason avea un fiu şi o fiică şi află de la el că putea şi avea de gând să-i dea fetei o dotă de treizeci de mii de lire; era suficient.

Când am terminat colegiul, am fost trimis în Jamaica, pentru a mă căsători cu o soţie care deja îmi fusese pregătită. Tatăl meu nu a pomenit nimic de banii ei, dar mi-a spus că Spanish Town se mândrea cu frumuseţea domnişoarei Mason; şi asta nu era o minciună. Am descoperit că era o femeie superbă, în genul lui Blanche Ingram: înaltă, brunetă şi maiestuoasă. Familia ei voia să pună mâna pe mine pentru că eram de familie bună; şi ea voia acelaşi lucru. Mi-au arătat-o la petreceri, splendid

---

[181] Averea domnului Mason trebuie să fi fost creată din munca sclavilor. Acţiunea romanului pare să se desfăşoare în anii 1820-1830; abolirea sclaviei a fost legiferată abia în 1834 şi încheiată doar în 1838 în Caraibe.

îmbrăcată. Foarte rar am văzut-o singură şi n-am discutat prea mult cu ea. Mă flata şi mă copleşea cu farmecele şi talentele ei. Toţi bărbaţii din cercul ei păreau să o admire, iar pe mine să mă invidieze. Eram orbit, îmboldit; simţurile mele erau excitate; şi, fiind tânăr, neştiutor şi lipsit de experienţă, am crezut că o iubesc.

Nu există o nebunie mai prostească decât rivalităţile din societate, curiozitatea şi orbirea tinereţii, care să îl grăbească pe un bărbat către altar. Rudele ei mă încurajau; rivalii mă întărâtau; ea mă ademenea – căsătoria s-a încheiat aproape fără să-mi dau seama ce se întâmplă. Oh, n-am nici un respect pentru mine când mă gândesc la asta. O agonie a dispreţului lăuntric mă cuprinde. N-am iubit-o niciodată, n-am respectat-o, nici măcar n-am cunoscut-o. Nu eram sigur de existenţa nici unei virtuţi a caracterului ei: nu văzusem nici modestie, nici bunăvoinţă, nici inocenţă, nici rafinament în mintea şi purtarea ei – şi m-am însurat cu ea. Dobitoc prost, josnic şi orb ce-am fost! Păcătuind mai puţin, aş fi putut – dar să nu uit cu cine vorbesc...

Pe mama soţiei mele nu o văzusem niciodată: am presupus că murise. După ce luna de miere s-a încheiat, am aflat că mă înşelasem: era doar dementă, închisă într-o casă de nebuni. Mai există şi un frate mai mic, un idiot perfect; fratele mai mare, pe care l-ai văzut (şi pe care nu-l pot urî, deşi îi detest întreaga familie, pentru că în mintea lui slabă există nişte urme de afecţiune, dovedită prin interesul permanent pe care îl arată pentru nenorocita lui de soră şi prin ataşamentul de câine pe care l-a avut odată faţă de mine), va ajunge probabil la fel într-o bună zi. Tatăl meu, ca şi fratele meu Rowland ştiau toate astea; dar nu s-au gândit decât la cele treizeci de mii de lire şi au urzit împreună împotriva mea...

Acestea erau nişte descoperiri dezgustătoare, dar, în afară de trădarea tăinuirii, nu i le-aş fi reproşat soţiei mele. Chiar şi atunci când am descoperit că firea ei era cu totul străină firii mele; că gusturile ei îmi erau nesuferite; că plămada minţii ei era comună, vulgară, mărginită şi atât de incapabilă de a fi condusă mai sus, de a fi lărgită – când am descoperit că nu puteam petrece nici o singură seară, nici măcar un singur ceas al zilei liniştit cu ea; că între noi nu putea exista o conversaţie prietenească deoarece, orice subiect aş fi deschis, primeam imediat din partea ei un răspuns grosolan şi banal totodată, pervers şi imbecil – când mi-am dat seama că n-o să pot avea niciodată o casă liniştită şi aşezată, căci nici un servitor nu putea îndura veşnicele izbucniri ale firii ei violente şi neraţionale sau ordinele ei absurde, contradictorii şi obositoare – chiar şi atunci m-am stăpânit; am evitat reproşurile, am redus dojenile, am încercat să-mi consum în secret căinţa şi sila; mi-am înfrânt adâncul dezgust. Jane, n-o să te mai obosesc cu detalii oribile: câteva cuvinte crude vor exprima ceea ce am de spus. Am trăit cu femeia aceea de la al treilea cat timp de patru ani şi, în tot acest timp, m-a pus la grea încercare.

Firea ei s-a desăvârşit în rău arătându-şi tot mai limpede înclinaţiile, cu o iuţeală înspăimântătoare; viciile sale au ieşit la iveală cu repeziciune şi cu violenţă: erau atât de puternice, încât doar cruzimea le putea stăpâni, iar eu nu voiam să folosesc cruzimea. Ce intelect mărunt avea – şi ce uriaşe impulsuri[182]! Bertha Mason – copia fidelă a unei

---

[182] Folosit probabil în sensul frenologic de „impulsuri care conduc spre acţiune”. Lista lui Combe de „impulsuri” include „uşurinţa de a iubi, combativitatea, tendinţa de a distruge, firea ascunsă şi dorinţa de acaparare”, ca şi calităţi mai neutre precum „capacitatea de a se concentra”. Vezi „Numele organelor frenologice” în *Elements.* Vezi şi pag. ...., unde St. John spune că „înclinaţiile şi principiile trebuie într-

mame dezgustătoare – m-a târât prin toate chinurile oribile şi înjositoare prin care trebuie să treacă un bărbat legat de o soţie nestăpânită şi desfrânată.

Între timp, fratele meu a murit; iar la capătul celor patru ani s-a stins şi tatăl meu. Acum eram suficient de bogat – dar totuşi îngrozitor de sărac, căci cea mai grosolană, murdară şi depravată fiinţă pe care am văzut-o vreodată se afla lângă mine şi era numită de către lege şi societate o parte din mine şi nu puteam scăpa de ea prin nici un mijloc legal[183], căci doctorii descoperiseră acum că *soţia mea* era nebună – excesele îi dezvoltaseră înainte de vreme germenii demenţei. Jane, nu-ţi place povestea mea, pari bolnavă. Să amân restul pentru o altă zi?

— Nu, domnule, terminaţi-o acum. Vă compătimesc – vă compătimesc din tot sufletul.

— Mila unor oameni, Jane, este un soi de tribut periculos şi jignitor, pe care se cuvine să li-l arunci înapoi în faţă celor care ţi-l oferă; dar aceasta este mila inimilor meschine şi nemiloase; e o durere hibridă şi egoistă să asculţi povestea nefericirii cuiva, amestecată cu un dispreţ

---

un fel împăcate”.

[183] Legea divorţului a apărut abia în 1857 şi, până atunci, pentru a putea divorţa era nevoie de un act special al Parlamentului. Chiar şi fără nebunia Berhei, lui Rochester i-ar fi fost foarte greu să obţină divorţul. E posibil ca el să se gândească aici la o separare printr-un act sub semnătură privată, conţinând o clauză prin care cele două părţi erau de acord să nu se urmărească în justiţie, nici în tribunelele ecleziastice, nici în cele civile: „Această clauză nu era executorie în nici un tribunal, dar dacă era acceptată de ambele părţi, oferea echivalentul unui divorţ definitiv prin bună învoială, care permitea soţului sau soţiei să trăiască în concubinaj sau chiar bigamie” (Lawrence Stone, *Broken Lives: Separation and Divorce in England 1660-1857*, 1993). Nebunia Berthei făcea însă imposibilă această opţiune.

neghiob pentru cel care a îndurat-o. Dar nu asta e mila ta, Jane, nu ăsta e sentimentul care ţi se oglindeşte pe faţă în acest moment, care ţi se revarsă în ochi, cu care ţi se umple inima, care face ca mâna să-ţi tremure într-a mea. Mila ta, iubita mea, este mama suferindă a dragostei; suferinţa sa este chinul naşterii patimii divine. O primesc, Jane: las-o pe fiică liberă să vină – braţele mele o aşteaptă.

— Acum, domnule, continuaţi. Ce-aţi făcut când aţi aflat că e nebună?

— Jane, am fost în culmea disperării: între mine şi abis nu mai era decât o rămăşiţă de demnitate. În ochii lumii, eram fără îndoială dezonorat în mod nemilos, dar m-am hotărât să rămân curat în propriii mei ochi – şi am refuzat să mă molipsesc de crimele ei şi m-am smuls din orice legătură cu mintea ei bolnavă. Şi totuşi, societatea continua să îmi asocieze numele şi persoana cu ale ei; o vedeam şi o auzeam în fiecare zi; ceva din răsuflarea ei (pfui!) se amesteca în aerul pe care-l respiram; şi, în plus, îmi aminteam că odată fusesem soţul ei; amintirea asta îmi era – aşa cum îmi este şi acum – nespus de odioasă. Mai mult, ştiam că atâta timp cât trăia, nu puteam fi soţul unei alte femei; şi, deşi era cu cinci ani mai mare decât mine (familia ei şi tatăl meu m-au minţit chiar şi în privinţa vârstei ei), putea să trăiască tot atât cât şi mine, căci trupul îi era tot atât de sănătos pe cât îi era mintea de bolnavă. Şi astfel, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, îmi pierdusem orice speranţă. Într-o noapte fusesem trezit de ţipetele ei (din momentul în care doctorii au spus că e nebună, fusese bineînţeles încuiată într-o odaie) – era una dintre acele nopţi fierbinţi din Antile, care adeseori prevestesc un uragan. Nu puteam să dorm, aşa că m-am ridicat şi am deschis fereastra. Aerul părea încărcat cu aburi de pucioasă – nu simţeam nici o adiere răcoroasă. Ţânţarii intrau bâzâind şi se învârteau supăraţi prin odaie;

marea, pe care o puteam auzi de acolo, mugea surd, asemenea măruntaielor pământului, ce vestesc un cutremur; nori negri se adunau deasupra ei; luna apunea în valuri, mare şi roşie, ca o ghiulea fierbinte, aruncându-şi o ultimă privire însângerată peste o lume ce tremura de frământarea furtunii. Atmosfera şi priveliştea mă tulburară şi în urechi îmi mai răsunau blestemele pe care nebuna le urla, în care pomenea şi numele meu, rostit cu un glas încărcat de ură diavolească şi cu ce limbaj! Nici o femeie de stradă nu a folosit vreodată cuvinte mai ordinare decât ea: deşi ne despărţeau două încăperi, auzeam fiecare cuvânt, căci pereţii subţiri ai casei nu erau o piedică pentru ca urletele ei de lup să ajungă până la mine. „Viaţa asta”, mi-am spus eu în cele din urmă, „e un infern! Acesta este aerul şi acestea sunt zgomotele din adâncurile Gheenei! Am dreptul să mă eliberez de acest iad, dacă pot. Suferinţele acestei stări ucigătoare mă vor părăsi doar odată cu moartea. Nu mă tem de focul etern al fanaticului; nu există un viitor mai cumplit decât acest prezent – să scap de toate astea şi să mă duc acasă la Dumnezeu!” Spunând acestea, am îngenuncheat în faţa unui cufăr pe care l-am deschis – în el se aflau două pistoale încărcate. Voiam să-mi pun capăt zilelor. Dar gândul acesta mă stăpâni doar câteva clipe, căci nu eram nebun şi criza de disperare pură şi fără de margini care născuse în mine dorinţa şi planul de a mă distruge se stinse numaidecât. Un vânt proaspăt dinspre Europa începu să sufle peste ocean şi pătrunse prin fereastra deschisă; furtuna izbucni – şuvoaiele se scurseră din ea, tunetele bubuiră, fulgerele despicară cerul şi aerul deveni mai curat. Atunci, în mintea mea a prins formă o hotărâre. Pe când mă plimbam pe sub portocalii ce picurau de ploaie în grădina udă şi printre rodii şi ananaşii încărcaţi de apă şi, în timp ce zorii strălucitori ai Tropicelor mijeau în jurul meu, am chibzuit

astfel, Jane – ascultă-mă bine, căci înţelepciunea cea adevărată era cea care mă mângâia în acel ceas şi-mi arăta calea cea dreaptă pe care o aveam de urmat.

Dulcele vânt dinspre Europa încă mai şoptea printre frunzele înviorate şi Atlanticul mugea dezlănţuit într-o superbă libertate; auzindu-l, inima mea, uscată şi arsă de atâta timp, se însufleţi şi se umplu cu sângele vieţii; întreaga mea fiinţă tânjea după reînnoire, sufletul îmi era însetat de o sorbitură curată. Am văzut Speranţa reînviind şi am simit că Regenerarea e posibilă. Stând sub o arcadă înflorită în capătul grădinii, am privit peste întinsul nemărginit al mării, mai albastre decât cerul: lumea cea veche era dincolo; mi se deschideau perspective clare: iată-le: „Pleacă”, zise Speranţa, „întoarce-te în Europa, căci acolo nimeni nu ştie cât de pătat e numele ce-l porţi şi ce povară dezgustătoare duci după tine. Poţi să o iei pe nebună cu tine în Anglia, să o închizi la Thornfield, păzită cu grijă şi în secret. Apoi să călătoreşti în orice colţ al lumii vei vrea şi să-ţi faci orice legături vei dori.

Femeia aceea – care te-a chinuit în lunga ta suferinţă, care ţi-a pătat numele, ţi-a călcat în picioare onoarea şi ţi-a distrus tinereţea – nu e soţia ta şi nici tu nu eşti soţul ei. Vezi să fie îngrijită pe măsura stării în care se află şi ai făcut tot ceea ce Dumnezeu şi oamenii pot cere de la tine. Cufundă în uitare identitatea ei şi legătura ei cu tine; nu trebuie să le împărtăşeşti nimănui. Pune-o în siguranţă şi cu tot ce-i trebuie, ascunde-i degradarea şi părăseşte-o.” Şi aşa am făcut. Tatăl şi fratele meu nu vorbiseră despre căsătoria mea nimănui, căci încă din prima scrisoare în care le spuneam că m-am căsătorit – simţind deja o imensă silă şi, după ce aflasem câte ceva despre familia Mason, văzând că mă aşteaptă un viitor oribil –, i-am rugat să ţină totul secret. Şi foarte curând, purtarea scandaloasă a soţiei pe care chiar tatăl meu mi-o alesese ajunsese să-l

facă să se ruşineze când trebuia să o recunoască drept noră. Şi, departe de a dori să facă publică această căsătorie, nu voia decât să o ascundă. Şi astfel, am adus-o în Anglia; ce călătorie îngrozitoare am avut cu acel monstru! M-am bucurat când în cele din urmă am ajuns la Thornfield şi am văzut-o instalată în siguranţă în acea odaie de la al treilea cat, care de zece ani este vizuina unei fiare sălbatice – celula unui diavol. Mi-a fost destul de greu să găsesc o îngrijitoare pentru ea, căci trebuia să fie una pe a cărei loialitate să mă pot baza, deoarece delirurile nebunei mi-ar fi trădat fără îndoială secretul. Pe lângă asta, avea zile – uneori săptămâni – când era lucidă şi când mă batjocorea şi mă ocăra. În cele din urmă am găsit-o pe Grace Poole, de la azilul din Grimsby. Ea şi doctorul Carter (cel care i-a curăţat rănile lui Mason în noaptea când l-a înjunghiat) sunt singurii cărora le-am încredinţat secretul. S-ar putea ca şi doamna Fairfax să bănuiască ceva; dar nu a putut afla nimic sigur. Grace s-a dovedit în general un paznic bun; deşi, din pricina unui nărav al ei, de care se pare că nu se poate lecui şi care se datorează meseriei ei obositoare, atenţia ei a fost uneori adormită.

Nebuna este vicleană şi totodată rea; niciodată nu a scăpat prilejul de a profita de neatenţia paznicei ei: o dată ca să ascundă cuţitul cu care l-a înjunghiat pe fratele ei şi de două ori să pună mâna pe cheia odăii ei şi să iasă de acolo în timpul nopţii. Prima oară a încercat să mă ardă în patul meu; a doua oară ţi-a făcut acea vizită îngrozitoare. Îi mulţumesc Providenţei, care a vegheat asupra ta, că a făcut-o să-şi verse furia doar pe voalul tău, care poate i-a trezit nişte amintiri neclare legate de propria ei nuntă; dar nici nu suport să mă gândesc la ce se putea întâmpla. Când îmi aduc aminte de creatura ce s-a năpustit la gâtul meu azi-dimineaţă şi care şi-a aplecat chipul vânăt şi

stacojiu deasupra cuibului porumbiţei mele, îmi îngheaţă sângele.

— Şi ce-aţi făcut, domnule, am întrebat eu când el s-a oprit, după ce aţi închis-o aici? Unde v-aţi dus?

— Ce am făcut, Jane? M-am transformat într-o nălucă. Unde m-am dus? Am peregrinat fără ţintă, precum un foc rătăcitor. Am plecat pe continent şi-am colindat prin toate ţările. Dorinţa, ţinta mea era de a găsi o femeie bună şi inteligentă pe care să o pot iubi şi care să fie total opusă harpiei pe care am lăsat-o la Thornfield.

— Dar nu vă puteaţi însura, domnule.

— Hotărâsem să o fac şi eram convins că pot şi aşa se cuvine. Nu am avut de gând de la început să o înşel, aşa cum te-am înşelat pe tine. Voiam să-i spun toată povestea mea cu sinceritate şi să-i fac propunerea în mod deschis; şi mi se părea atât de logic să fiu considerat liber să iubesc şi să fiu iubit, încât nu m-am îndoit o clipă că voi găsi o femeie care să vrea şi să poată înţelege situaţia mea şi să mă accepte, în pofida blestemului care mă apăsa.

— Şi apoi, domnule?

— Când îmi pui câte o întrebare, Jane, mă faci întotdeauna să zâmbesc. Îţi deschizi ochii mari ca o pasăre curioasă şi din când în când faci un gest nerăbdător, ca şi cum răspunsurile mele nu vin suficient de repede pentru tine şi ai vrea să-mi citeşti în inimă. Dar înainte să continui, spune-mi ce vrei să spui cu acest „Şi apoi, domnule?”. E o întrebare pe care o pui şi care de multe ori, fără să ştiu cum, m-a făcut să vorbesc întruna.

— Vreau să spun – şi ce-a urmat? Ce aţi făcut? Ce s-a întâmplat apoi?

— Spune-mi exact, ce vrei să ştii acum?

— Dacă aţi găsit pe cineva care să vă placă. Dacă aţi cerut-o de soţie şi ce v-a răspuns.

— Pot să-ţi spun doar dacă am găsit-o pe cea care să-mi placă şi dacă i-am cerut să fie soţia mea; dar ceea ce mi-a răspuns rămâne încă să fie scris în cartea Destinului. Timp de zece ani în şir am rătăcit de colo-colo, stând când într-o capitală, când într-alta; uneori la Sankt Petersburg, de cele mai multe ori la Paris, când şi când la Roma, Neapole şi Florenţa. Aveam suficienţi bani şi un nume care să-mi deschidă toate uşile şi astfel puteam să-mi aleg singur societatea, căci nici un cerc nu era închis pentru mine. Am căutat idealul meu de femeie printre toate acele *lady* engleze, contese franceze, *signore* italiene şi *Gräfinnen* germane, dar nu am găsit-o. Uneori, într-o clipă efemeră, mi se părea că prind o privire şi un glas, că întrezăresc o siluetă ce mi-ar putea îndeplini visul; dar eram repede dezamăgit. Să nu crezi că îmi doream perfecţiunea – a minţii sau a trupului. Doream doar ceea ce îmi trebuia – antipodul creolei; dar doream în zadar. Printre toate aceste femei nu am găsit nici una pe care să fi vrut s-o cer de soţie – eu, care cunoşteam prea bine primejdiile, ororile şi suferinţele unei căsătorii nepotrivite. Dezamăgirea m-a făcut nesocotit; m-am risipit în distracţii – dar nu în desfrâu, pe care l-am urât şi îl urăsc. Aceasta era trăsătura Messalinei mele indiene[184]: sila mea adâncă faţă de ea şi de dezmăţul ei mă înfrânau chiar şi în plăcere. Orice distracţie ce semăna a orgie părea să mă apropie de ea şi de viciile ei şi o evitam... Şi totuşi, nu puteam trăi singur, aşa că am încercat tovărăşia amantelor. Prima pe care am ales-o a fost Céline Varens – încă una dintre acele greşeli care-l fac pe un bărbat să se dispreţuiască atunci când îşi aduce aminte de ele. Ştii deja cine era ea şi cum s-a încheiat relaţia noastră.

---

[184] Messalina a fost soţia împăratului roman Claudiu şi era vestită pentru destrăbălarea ei. „Indiană” se referă probabil la originea ei din Indiile Occidentale.

A avut două succesoare: o italiancă, Giacinta, şi o nemţoaică, Clara, amândouă considerate nişte femei deosebit de frumoase. Dar ce-a mai însemnat frumuseţea lor pentru mine după câteva săptămâni? Giacinta era libertină şi violentă – în trei luni, m-am săturat de ea. Clara era cinstită şi liniştită, dar greoaie, proastă şi rece – deloc pe gustul meu. M-am bucurat să-i dau o sumă de bani cu care să-şi asigure viitorul şi astfel să scap de ea în mod decent. Dar, Jane, văd pe faţa ta că în clipa asta nu ai o părere prea bună despre mine. Crezi că sunt un ticălos lipsit de sentimente şi principii, nu-i aşa?

— E adevărat, îmi plăceţi mai puţin decât înainte, domnule. Nu vi s-a părut greşit să trăiţi aşa, când cu o amantă, când cu alta? Vorbiţi de lucrurile astea ca şi când ar fi ceva firesc.

— Aşa mi se părea şi nu-mi plăcea. Era un soi de existenţă josnică, la care n-aş vrea să mă mai întorc vreodată. Să-ţi plăteşti o amantă este puţin mai rău decât să-ţi cumperi o sclavă – amândouă îţi sunt inferioare, de cele mai multe ori prin naştere şi întotdeauna prin situaţie. Iar să trăieşti în familiaritate cu cei inferiori ţie este degradant. Acum mi-e silă de amintirea momentelor petrecute cu Céline, Giacinta şi Clara.

Simţeam adevărul cuprins în aceste cuvinte şi înţelegeam că dacă vreodată aş fi uitat de mine şi de principiile ce mi-au fost insuflate şi – sub un pretext oarecare şi găsindu-mi o justificare – aş fi devenit succesoarea acestor biete fete, el m-ar fi privit într-o bună zi cu acelaşi sentiment de dispreţ cu care le pângărea acum amintirea. Nu am dat glas acestei convingeri – era suficient să o simt. Mi-am întipărit-o în inimă, pentru a mă ajuta în clipele de grea încercare.

— Ei, Jane, nu mai spui „Şi apoi, domnule?”, căci n-am terminat. Ai o figură gravă. Văd că tot mă condamni. Dar

să mă întorc la povestea mea. În ianuarie trecut, după ce-am scăpat de toate amantele mele, înăsprit şi plin de amărăciune – urmare a unei vieţi inutile, de rătăcire singuratică –, ros de dezamăgire şi privind cu dispreţ toţi bărbaţii şi mai cu seamă toate *femeile* (căci începusem să cred că o femeie inteligentă, credincioasă şi iubitoare va rămâne pentru mine doar un vis), m-am întors în Anglia, chemat de afaceri.

Într-o după-amiază geroasă de iarnă călăream în împrejurimile Thornfield-ului. Ce loc dezgustător! Nu mă aşteptam aici nici la linişte, nici la plăcere. Şi atunci, pe drumul către Hay, am văzut stând singură pe un pârleaz o făptură mititică. Am trecut pe lângă ea la fel de nepăsător ca pe lângă salcia retezată de pe cealaltă parte a drumului; fără a presimţi ce avea să însemne ea pentru mine, fără ca nimic dinlăuntrul meu să mă anunţe că judecătoarea şi stăpâna vieţii mele – geniul meu bun sau rău – mă aştepta acolo sub o înfăţişare atât de umilă. N-am ştiut asta nici măcar când, după ce Mesrour a căzut, ea s-a apropiat de mine şi mi-a oferit cu gravitate ajutorul. O făptură copilăroasă şi firavă. Mi se părea că un cânepar venise ţopăind la picioarele mele şi îmi propunea să mă poarte pe aripioarele lui micuţe. Am fost urâcios, dar făptura n-a vrut să plece; a rămas lângă mine cu o ciudată încăpăţânare şi m-a privit şi mi-a vorbit cu un fel de autoritate. Trebuia să fiu ajutat, şi tocmai de acea mână; şi ajutat am fost. În clipa în care m-am sprijinit pe umărul firav, ceva nou mi-a pătruns în trup – o sevă proaspătă, un simţământ nemaiîncercat. M-am bucurat să aflu că spiriduşul acesta se va întoarce la mine – că locuia în casa mea din vale –, căci altfel mi-ar fi părut nespus de rău să-l las să plece de lângă mine şi să dispară în spatele tufişurilor întunecate. Te-am auzit întorcându-te în acea

seară, Jane, deşi probabil că tu nu ştiai că mă gândeam la tine, că te aşteptam.

În ziua următoare te-am observat – fără să mă vezi – timp de vreo jumătate de ceas, pe când te jucai cu Adèle pe coridor. Mi-aduc aminte că ningea şi nu puteaţi merge afară. Eu eram în camera mea, cu uşa întredeschisă – puteam să vă aud şi să vă văd. Păreai să-ţi concentrezi atenţia asupra lui Adèle, dar cred că gândurile tale erau departe; aveai însă multă răbdare cu ea, micuţa mea Jane – ai vorbit cu ea, te-ai ocupat de ea. Apoi, când în cele din urmă a plecat, te-ai cufundat imediat într-o reverie adâncă şi-ai început să te plimbi încet prin coridor. Când şi când, trecând pe lângă o fereastră, aruncai o privire către perdeaua deasă de zăpadă, ascultai gemetele vântului, apoi păşeai uşor mai departe, pierdută în visare. Nu cred că gândurile tale erau întunecate şi nici amare, căci în ochi îţi apărea uneori o strălucire luminoasă, iar chipul tău prindea uşor viaţă; era mai degrabă reveria dulce a tinereţii, când spiritul se lasă purtat, pe aripi hotărâte, în zborul Speranţei către un înalt desăvârşit. Vocea doamnei Fairfax, care vorbea cu o servitoare în hol, te-a trezit; şi ce zâmbet ciudat ai avut, Janet! Era mult bun-simţ în zâmbetul tău; şi, plin de fineţe, părea să nu ia în serios propriile tale gânduri, ci să spună: „Vedeniile mele sunt frumoase, dar nu trebuie să uit că sunt cu totul imaginare. În mintea mea există un cer trandafiriu şi un paradis verde şi înflorit; dar ştiu prea bine că în faţa mea se deschide un drum anevoios, iar în jurul meu se adună furtuni negre.”

Apoi ai coborât şi i-ai cerut doamnei Fairfax să-ţi dea ceva de făcut – cred că era vorba de socotelile săptămânale ale casei sau cam aşa ceva. Iar eu m-am supărat pe tine pentru că ai plecat de acolo, de unde te puteam vedea. Am aşteptat cu nerăbdare seara, când te puteam chema la mine. Bănuiam că firea ta era

neobişnuită, nouă pentru mine şi doream să o cercetez mai adânc, să o desluşesc mai bine. Ai intrat în odaie cu o privire sfioasă şi în acelaşi timp independentă; erai îmbrăcată modest, aşa cum eşti şi acum. Te-am făcut să vorbeşti şi curând am descoperit că eşti plină de contraste ciudate. Hainele şi purtarea ta erau îngrădite de o disciplină riguroasă; înfăţişarea ta era adesea reţinută, cea a cuiva delicat prin natură, dar neobişnuit deloc cu societatea, care se teme să nu se facă de râs printr-o greşeală sau vreo prostie rostită; şi totuşi, când îţi vorbea cineva, îndreptai către el o privire pătrunzătoare, îndrăzneaţă şi strălucitoare şi în ochii tăi se vedea înţelegere şi forţă. Când te hărţuiam cu întrebările, găseai răspunsuri agere şi sincere. Curând, ai părut a te obişnui cu mine – cred, Jane, că simţeai că există o simpatie între tine şi stăpânul tău încruntat şi supărat, căci am văzut cu uimire cât de repede s-a domolit firea ta într-un mod plăcut.

Oricât de aspru şi ursuz aş fi fost, tu nu arătai nici uimire, nici teamă, plictiseală sau neplăcere. Mă priveai şi din când în când îmi zâmbeai cu o graţie simplă, dar plină de înţelepciune, pe care n-aş putea-o descrie. Mă uitam la tine şi eram în acelaşi timp mulţumit şi tot mai curios; îmi plăcea ce vedeam şi voiam să văd mai mult. Cu toate acestea, mult timp te-am ţinut la distanţă şi ţi-am căutat rareori tovărăşia. Eram un epicurian intelectual şi doream să prelungesc plăcerea acestei cunoştinţe noi şi incitante; pe lângă asta, un timp m-am temut că dacă ating prea mult floarea, se va veşteji şi farmecul dulce al prospeţimii ei va dispărea. Pe atunci nu ştiam că înflorirea nu e trecătoare, ci una strălucitoare, tăiată parcă într-un giuvaier ce nu poate fi spart. Mai mult, voiam să văd dacă m-ai fi căutat când te ocoleam – dar n-ai făcut-o, ai rămas în sala de studiu, la fel de liniştită ca şi pupitrul şi şevaletul

tău. Dacă te întâlneam din întâmplare, treceai repede pe lângă mine, cu un salut scurt, atât cât cerea respectul pe care mi-l datorai. Chipul tău în acele zile, Jane, era gânditor – nu întristat, căci nu sufereai; dar nici strălucitor, căci nu avea prea multe speranţe şi nici nu erai mulţumită. Mă întrebam ce gândeai despre mine – sau dacă te gândeai vreodată la mine; ca să aflu asta, am început din nou să-ţi acord atenţie. Când vorbeam cu tine, îţi vedeam bucuria din privire, veselia din gesturi; am văzut că eşti o fire sociabilă şi doar sala de studii tăcută, monotonia vieţii te făceau mohorâtă. Mi-am îngăduit încântarea de a fi bun cu tine; bunătatea mea ţi-a trezit emoţiile, chipul tău a căpătat o expresie mai dulce, glasul ţi s-a făcut mai blând; îmi plăcea să-mi aud numele pronunţat de buzele tale cu un glas fericit, plin de recunoştinţă. Mă bucuram să ne întâlnim întâmplător, Jane, căci exista în tine o ciudată şovăială, mă priveai cu o uşoară tulburare, o oarecare îndoială: nu ştiai în ce dispoziţie sunt, dacă aveam de gând să fac pe stăpânul, plin de asprime, sau pe prietenul binevoitor. Acum ţineam prea mult la tine ca să joc cel dintâi rol şi când îţi întindeam prieteneşte mâna, pe chipul tău tânăr şi întrebător strălucea atâta lumină, atâta fericire, încât de multe ori cu greu mă stăpâneam să nu te strâng la piept.

— Nu îmi mai vorbiţi de acele zile, domnule, l-am întrerupt eu, ştergându-mi pe furiş câteva lacrimi.

Cuvintele lui erau un adevărat chin pentru mine, căci ştiam prea bine ce aveam de făcut – şi foarte curând – şi toate aceste amintiri şi destăinuirea sentimentelor lui nu făceau decât să-mi îngreuneze şi mai mult sarcina.

— Nu, Jane, răspunse el, de ce să vorbim de trecut, când prezentul e mult mai sigur, iar viitorul mult mai luminos?

M-am înfiorat auzind aceste cuvinte fără minte.

— Înţelegi acum cum stau lucrurile, nu? continuă el. După ce jumătate din anii tinereţii şi maturităţii i-am petrecut într-o suferinţă de nedescris, iar cealaltă jumătate într-o cumplită singurătate, am găsit în sfârşit, pentru prima oară, ceea ce pot cu adevărat iubi – te-am găsit *pe tine.* Tu eşti bucuria mea, tot ce-i mai bun în mine, îngerul meu păzitor – sunt legat de tine printr-o dragoste puternică. Eşti bună, înzestrată cu multe calităţi, eşti iubitoare; în inima mea s-a născut o patimă fierbinte şi adevărată ce se îndreaptă către tine, te atrage către sufletul şi miezul existenţei mele, îmi clădeşte viaţa în jurul tău – iar flacăra ei curată şi strălucitoare ne topeşte pe amândoi, unindu-ne într-o singură fiinţă. Toate astea le simţeam şi le ştiam şi de aceea m-am hotărât să mă căsătoresc cu tine. Să-mi spui că am deja o soţie nu e decât o batjocură – acum ştii că nu am decât un demon hidos. Am greşit când am încercat să te înşel, dar mă temeam de încăpăţânarea ta, mă temeam de prejudecăţile înrădăcinate încă din copilărie; voiam să fii a mea înainte să-ţi mărturisesc adevărul. A fost o laşitate din partea mea: ar fi trebuit încă de la început să fac apel la nobleţea şi mărinimia ta, aşa cum fac acum – să-ţi mărturisesc foamea şi setea mea pentru o existenţă mai înaltă şi mai demnă, să-ţi vorbesc despre *hotărârea* mea – nu, cuvântul este prea slab –, *voinţa* mea neînduplecată de a iubi cu credinţă şi putere şi de a fi iubit cu aceaşi credinţă şi aceeaşi putere. Şi abia apoi ar fi trebuit să-ţi cer să-mi accepţi jurământul de credinţă şi să mi-l faci pe-al tău. Fă-o acum, Jane!

Urmă un moment de tăcere.

— De ce nu spui nimic, Jane?

Treceam printr-o încercare cumplită; o mână de fier înroşit îmi strângea sufletul. Ce clipe îngrozitoare, pline de zbucium, de întunecime, de mistuire! Nici o fiinţă

omenească nu putea dori să fie iubită mai curat decât eram eu, iar pe cel ce mă iubea astfel îl adoram şi totuşi trebuia să renunţ la dragostea şi la idolul meu. Un singur cuvânt, îngrozitor, cuprindea în el datoria mea imposibil de îndurat: „Despărţire”.

— Jane, înţelegi ce vreau de la tine? Doar atât să-mi promiţi: „Voi fi a dumitale, domnule Rochester.”

— *Nu* voi fi a dumneavoastră, domnule Rochester.

Din nou un moment de tăcere.

— Jane! reluă el, cu o blândeţe ce-mi sfâşie inima de durere şi mă umplu de o groază rece, căci în vocea lui liniştită simţeam cum creşte răgetul leului. Jane, vrei să o porneşti în lume pe un drum, iar eu pe altul?

— Da.

— Jane – se aplecă spre mine şi mă strânse în braţe –, şi-acum mai vrei s-o faci?

— Da.

— Şi-acum? spuse el, sărutându-mă blând pe frunte şi obraji.

— Da, am răspuns eu, smulgându-mă repede din îmbrăţişarea lui.

— Oh, Jane, ceea ce faci e dureros. E – e rău. Nu ar fi ceva imoral să mă iubeşti.

— Ar fi să vă ascult.

O expresie sălbatică îi apăru pe faţă şi făcu să i se ridice sprâncenele; se ridică, dar încă se stăpânea. M-am apucat cu mâna de spătarul scaunului, căutând un sprijin – tremuram, îmi era frică, dar rămâneam de neclintit în hotărârea mea.

— Doar o clipă, Jane. Gândeşte-te o clipă la îngrozitoarea mea viaţă atunci când nu vei mai fi aici. Toată fericirea mea va dispărea odată cu tine. Ce-mi mai rămâne? Drept soţie o am doar pe nebuna de sus; e ca şi când m-ai trimite la un leş din cimitir. Ce-o să fac, Jane? Încotro să

mă îndrept pentru a-mi găsi o tovarăşă, pentru a întrezări o geană de speranţă?

— Faceţi întocmai ce fac şi eu: puneţi-vă credinţa în Dumnezeu şi în dumneavoastră înşivă. Credeţi în lumea cealaltă. Păstraţi-vă nădejdea că ne vom întâlni acolo.

— Deci nu vrei să te înduplеci?

— Nu.

— Şi mă condamni astfel să duc o viaţă nenorocită şi să mor blestemat?

Vocea lui devenise mai puternică.

— Vă sfătuiesc să trăiţi o viaţă fără de păcat şi vă doresc o moarte liniştită.

— Şi-mi smulgi dragostea şi nevinovăţia? Mă împingi înapoi către patima desfrâului, să-mi fac iarăşi din viciu o ocupaţie?

— Domnule Rochester, nu eu am hotărât această soartă pentru dumneavoastră, după cum nu mi-o doresc nici pentru mine. Suntem născuţi să ne zbatem şi să îndurăm – şi dumneavoastră, şi eu. Faceţi asta şi mă veţi uita înainte chiar să vă uit eu.

— Cu asemenea cuvinte mă faci mincinos şi îmi pătezi onoarea. Ţi-am spus că n-o să mă pot schimba vreodată şi tu-mi spui de la obraz că mă voi schimba curând. Şi ce judecată falsă, ce idei greşite ai, dovedite de purtarea ta! E mai bine să aduci un om în pragul disperării, decât să încalci o simplă lege omenească – şi fără ca nimeni să sufere? Căci tu nu ai nici rude, nici apropiaţi de care să te temi că vor fi jigniţi dacă vei trăi alături de mine.

Era adevărat şi, în timp ce vorbea, Conştiinţa şi Raţiunea mă trădară şi se întoarseră împotriva mea şi mă acuzară de crima de a-l respinge. Ele îmi vorbeau aproape la fel de tare ca şi Simţirea, care striga sălbatic: „ Oh, acceptă! Gândeşte-te la nenorocirea lui, gândeşte-te la pericolul ce-l aşteaptă – uită-te în ce stare e, acum când îl părăseşti.

Adu-ţi aminte de firea lui nestăpânită, gândeşte-te la nechibzuinţa ce urmează disperarea. Alină-l, salvează-l, iubeşte-l. Spune-i că-l iubeşti şi că vei fi a lui. Cui, în lumea asta mare, îi pasă de *tine*? Cine se va simţi jignit de ceea ce faci?”

Dar răspunsul veni îndărătnic: „*Mie* îmi pasă de mine. Cu cât sunt mai singură, mai lipsită de prieteni şi de sprijin, cu atât mă voi respecta mai mult. O să urmez legile date de Dumnezeu şi consfinţite de oameni. O să fiu credincioasă principiilor pe care le-am primit atunci când eram sănătoasă la minte şi nu nebună, aşa cum sunt acum. Legile şi principiile[185] nu sunt pentru momentele liniştite şi senine, ci pentru clipe ca acestea, când trupul şi sufletul se răzvrătesc împotriva asprimii lor. Sunt severe, dar nu vor fi încălcate. Dacă m-aş abate de la ele după bunul meu plac, care le-ar mai fi valoarea? Căci ele au o valoare – întotdeauna am crezut asta şi dacă acum n-o mai cred, asta-i pentru că nu sunt întreagă la minte – absolut deloc, deoarece prin vene îmi curge foc, iar inima îmi bate mult prea repede pentru a-i putea număra zvâcnirile. În aceste clipe nu am drept sprijin decât părerile deja formate şi hotărârile deja luate şi pe această cale voi călca apăsat.”

Şi aşa am făcut. Domnul Rochester mă privi şi citi pe chipul meu hotărârea luată. Mânia lui deveni teribilă şi se lăsă în voia ei, fără să-i pese de nimic. Traversă încăperea, mă apucă de braţ şi mă cuprinse de mijloc. Părea că mă devorează cu privirea lui fierbinte; în acea clipă, trupul

---

[185] Watts (*The Doctrine of the Passions,* 1791) susţine că trebuie să-ţi „formezi şi să-ţi lămureşti judecata asupra lucrurilor şi persoanelor... în cele mai liniştite şi senine momente ale vieţii”, apoi „ori de câte ori apar ispitele sau când patima îţi stârneşte firea şi se străduieşte să crească şi să se impună, poţi avea la îndemână câteva adevăruri şi reguli de purtare bine stabilite pentru a o ţine în frâu” (secţiunea XXIV).

meu se simţea lipsit de putere, ca o mirişte căzută pradă secetei şi unei vâltori de foc; dar sufletul meu era stăpân pe sine şi-mi oferea siguranţa unei linişti depline. Din fericire, sufletul are un tălmaci care de multe ori nu-şi dă seama ce face, dar întotdeauna e demn de încredere – ochii. Ochii mei se ridicară spre el şi, uitându-mă la chipul lui înverşunat, am oftat fără să vreau; strânsoarea lui era dureroasă, iar puterea mea, greu pusă la încercare, aproape frântă.

— Niciodată, spuse el scrâşnind din dinţi, niciodată n-am văzut o făptură atât de firavă, dar atât de greu de îmblânzit. E ca un fir subţire de trestie în mâinile mele! spuse el, scuturându-mă cu toată forţa. Aş putea s-o îndoi cu doar două degete; dar la ce mi-ar servi dacă aş îndoi-o, dacă aş strivi-o? Uită-te la ochii ei, uită-te la privirea lor hotărâtă, sălbatică şi liberă ce mă înfruntă nu doar cu curaj, ci şi cu un triumf sever. Orice aş face cu colivia, nu pot ajunge la pasărea sălbatică şi frumoasă dinlăuntrul ei. Dacă aş distruge firava închisoare, n-aş face decât să-mi las captiva în libertate. Aş putea cuceri casa, dar cea care locuieşte acolo s-ar înălţa spre cer înainte să pun cu totul stăpânire pe locuinţa ei de lut. Şi eu pe tine te vreau, spirit cu voinţă şi tărie, cu virtute şi puritate, nu doar învelişul tău fragil. Dacă ai vrea, ai putea veni de bună voie în zbor uşor să te cuibăreşti lângă inima mea; dar trasă împotriva vrerii tale, ai scăpa din strânsoarea mea asemenea unui abur, ai dispărea înainte să-ţi pot respira parfumul. Oh, vino, Jane, vino!

Spunând acestea, îmi dădu drumul din strânsoare şi rămase privindu-mă. Era mult mai greu să-i rezist privirii, decât îmbrăţişării sălbatice – dar numai o nătângă ar fi cedat acum. Îi sfidasem şi-i învinsesem furia; acum trebuia să fug din faţa durerii lui. M-am îndreptat spre uşă.

— Pleci, Jane?

— Plec, domnule.
— Mă părăseşti?
— Da.
— Nu vrei să vii la mine? Nu vrei să fii sprijinul meu, mântuirea mea? Dragostea mea adâncă, cumplita mea suferinţă, rugămintile mele fierbinţi – toate astea nu înseamnă nimic pentru tine?
Ce patos de nedescris era în glasul lui! Cât de greu mi-a fost să repet, cu hotărâre:
— Plec.
— Jane!
— Domnule Rochester!
— Pleacă, atunci – accept –, dar nu uita că mă laşi aici în suferinţă. Urcă în camera ta; chibzuieşte la tot ce ţi-am spus; şi, Jane, aruncă o privire asupra suferinţelor mele şi gândeşte-te la mine.
Se îndepărtă şi se aruncă pe sofa cu faţa în jos.
— Oh, Jane! strigă el, disperat. Speranţa mea, dragostea mea, viaţa mea!
Apoi izbucni într-un hohot de plâns puternic şi sfâşietor.
Ajunsesem la uşă, dar m-am întors, cititorule, m-am întors la fel de hotărât pe cât mă îndepărtasem. Am îngenuncheat lângă el, i-am întors faţa de pe pernă, l-am sărutat pe obraz şi l-am mângâiat pe păr.
— Dumnezeu să te binecuvânteze, stăpânul meu drag, am spus. Dumnezeu să te ferească de suferinţe şi rele, să te călăuzească, să te aline, să te răsplătească pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o.
— Dragostea micuţei mele Jane ar fi fost cea mai bună răsplată, răspunse el. Fără ea, inima mea e frântă. Dar Jane îmi va dărui dragostea ei – da, cu nobleţe şi generozitate.

Sângele îi năvăli în obraji şi focul din privire i se înteţi. Sări în picioare şi-şi întinse braţele, dar eu m-am ferit de îmbrăţişarea lui şi am ieşit imediat din încăpere.

„Rămâi cu bine!” strigă inima mea, iar deznădejdea adăugă: „Adio, pentru totdeauna!”

* * *

În noaptea aceea nu aveam de gând să dorm, dar cum m-am întins în pat, m-a cuprins somnul. Şi în vis m-am întors în vremea copilăriei: eram din nou la Gateshead, în camera roşie, şi noaptea era întunecată, iar mintea mea cuprinsă de ciudate temeri. Lumina care cu mulţi ani în urmă mă făcuse să-mi pierd cunoştinţa îmi apăru din nou în vis şi părea că alunecă în sus pe perete şi se opreşte tremurând în mijlocul tavanului întunecat. Am ridicat capul să privesc: tavanul se desfăcu în nori, înalţi şi ceţoşi, străpunşi şi luminaţi de strălucirea lunii. Am urmărit-o răsărind cu o ciudată nerăbdare, ca şi cum pe discul ei urma să fie scrisă soarta mea. Şi luna se ivi brusc, aşa cum niciodată nu mai ţâşnise dintre nori. La început, o mână ieşi dintre cutele negre ale cerului şi le dădu deoparte; apoi, nu luna străluci în înalt, ci un chip omenesc alb profilat pe azurul cerului, aplecându-şi fruntea luminoasă către pământ. Mă privi îndelung, apoi îi vorbi sufletului meu. Glasul venea de atât de departe şi totuşi îl auzeam desluşit, şoptindu-i inimii mele:

— Fugi de ispită, fiica mea!

— Aşa voi face, mamă!

La fel am răspuns şi după ce m-am trezit din visul ce semănase cu o transă. Era încă întuneric, dar nopţile de iulie sunt scurte şi zorii se ivesc curând după miezul nopţii. „E timpul potrivit să încep să-mi duc la îndeplinire sarcina”, mi-am spus eu. M-am ridicat din pat; eram îmbrăcată, căci nu-mi scosesem decât pantofii. Mi-am luat

din sertare nişte rufărie, un medalion, un inel; pe când le căutam, am dat peste un colier de perle pe care domnul Rochester mă silise să-l accept cu câteva zile în urmă. L-am lăsat la locul lui, căci nu era al meu – era al miresei închipuite ce se destrămase în aer asemenea unei năluci. Celelalte lucruri le-am strâns într-o legătură; mi-am pus în buzunar portofelul în care se aflau douăzeci de şilingi (asta era toată averea mea); mi-am legat boneta de pai, mi-am prins şalul, mi-am luat legătura şi pantofii, pe care nu voiam să-i pun încă, şi m-am furişat afară din odaie.

„Rămâi cu bine, bună doamnă Fairfax!”, am spus, aruncând o privire către camera ei. Nici nu mă puteam gândi să intru să o îmbrăţişez, căci trebuia să mă feresc de o ureche fină, care poate că stătea chiar în acel moment la pândă.

Aş fi vrut să trec pe lângă camera domnului Rochester fără să mă opresc; dar în faţa acelei uşi, inima mea încetă să mai bată şi picioarele fură silite să se oprească şi ele. Nu dormea; îl auzeam umblând neliniştit dintr-un capăt într-altul al odăii, suspinând întruna. Dacă aş fi vrut, în acea încăpere ar fi fost pentru mine un rai – un rai vremelnic; tot ce aveam de făcut era să intru şi să spun: „Domnule Rochester, vă voi iubi şi voi rămâne cu dumneavoastră toată viaţa, până la moarte”, şi atunci un izvor de extaz ar fi ţâşnit spre buzele mele. Am stat o clipă să mă gândesc.

Acest stăpân atât de bun, care acum nu putea dormi, aştepta cu nerăbdare să se facă ziuă. Va trimite după mine dimineaţă, iar eu voi fi plecată. Mă va căuta – în zadar. O să se simtă părăsit, o să-şi vadă iubirea respinsă; va suferi, poate că va fi cuprins de disperare. M-am gândit la toate astea şi mâna mea se îndreptă spre clanţă – dar mi-am tras-o repede şi m-am furişat mai departe.

Am coborât deznădăjduită scările; ştiam ce am de făcut şi am făcut-o cu gesturi mecanice. Am căutat în bucătărie cheia uşii din spate; am luat puţin untdelemn şi o pană şi am uns cheia şi broasca. Am luat pâine şi apă, căci poate aveam un drum lung de mers şi voiam să-mi păstrez puterile, deja mult încercate. Am făcut toate astea încet, fără zgomot. Am deschis uşa, am ieşit afară şi-am închis-o uşor în urma mea. Începuse să mijească de ziuă. Porţile erau încuiate, dar o portiţă în ele avea doar zăvorul tras. Pe acolo am ieşit, închizând-o după mine. Acum eram afară din Thornfield.

La o milă depărtare, dincolo de câmpuri, se afla un drum ce mergea în direcţia opusă Millcote-ului. Nu fusesem niciodată pe acel drum, dar îl privisem adeseori şi mă întrebasem unde duce. Înspre el mi-am îndreptat paşii. Acum nu-mi mai era îngăduit să mai chibzuiesc şi nici să arunc o privire în urmă, nici măcar înainte. Nu trebuia să mă gândesc nici la trecut, şi nici la viitor. Trecutul era o pagină dumnezeiesc de dulce şi ucigător de tristă; un singur rând de-aş fi citit, curajul mi-ar fi dispărut şi puterea mi s-ar fi frânt. Viitorul era un pustiu înspăimântător, ca lumea după trecerea potopului.

Am mers de-a lungul câmpurilor, gardurilor vii şi potecilor, până când soarele urcă pe cer. Cred că era o dimineaţă frumoasă de vară; pantofii pe care mi-i pusesem după ce ieşisem din casă se udară curând de rouă. Dar eu nu mă uitam nici la soarele ce răsărea, nici la cerul zâmbitor, nici la natura ce se trezea. Cine străbate un peisaj încântător în drum spre eşafod nu se gândeşte la florile ce-i zâmbesc pe drum, ci la butuc şi la tăişul securii, la retezarea oaselor şi a venelor, la groapa ce se cască la capătul drumului său; iar eu mă gândeam la fuga mea jalnică şi la rătăcirea ce mă aştepta, fără un cămin – şi, vai! Mă gândeam cu o durere cumplită la ce lăsasem în

urmă. Nu puteam să nu mă gândesc la el, aşteptând în odaia lui să răsară soarele, sperând că voi veni curând să-i spun că rămân cu el şi voi fi a lui. Doream să fiu a lui, voiam din tot sufletul să mă întorc; încă nu era prea târziu, încă îl mai puteam cruţa de amarnica durere a disperării. Eram sigură că fuga nu-mi fusese încă descoperită. Puteam să mă întorc, pentru a-i fi alinarea şi mândria, pentru a-l salva de la suferinţă, poate de la pieire. Of, cât mă chinuia teama pentru deznădejdea lui – mai mare decât pentru a mea! Era ca o săgeată ascuţită înfiptă în pieptul meu: mă sfâşia când încercam s-o smulg, mă durea când Amintirea o înfigea mai adânc. Păsările începură să cânte în tufişuri şi crânguri – păsările erau credincioase tovarăşelor lor, ele erau simbolul iubirii. Dar eu ce eram? În toate aceste dureri şi frământări ale inimii, în efortul îndârjit de a-mi respecta principiile, mi-era silă de mine. Nu mă mulţumea, nici nu mă alina faptul că-mi dădeam dreptate şi că-mi păstrasem respectul pentru mine însămi; căci îmi jignisem, îmi rănisem şi-mi părăsisem stăpânul. Eram vrednică de ură în propriii mei ochi. Şi totuşi, nu mă puteam întoarce, nu puteam da înapoi nici măcar cu un pas. Dumnezeu mă călăuzise pe acest drum. Iar durerea mea adâncă îmi călcase în picioare voinţa şi îmi înăbuşise conştiinţa. Mergeam pe drumul meu singuratic şi plângeam amarnic; păşeam repede, ca într-un delir. Brusc, o slăbiciune crescu în mine, îmi coborî în picioare – şi am căzut; am rămas întinsă pe jos câteva minute, apăsându-mi obrazul de iarba udă. Simţeam în mine o teamă – sau poate o speranţă – că o să mor acolo; dar curând m-am ridicat – întâi m-am târât în mâini şi genunchi, apoi m-am sculat în picioare, mai hotărâtă ca niciodată să răzbesc la drum.

Când în cele din urmă am ajuns acolo, m-am văzut nevoită să mă aşez sub un tufiş ca să mă odihnesc. Şi

atunci am auzit un zgomot de roţi şi am văzut o trăsură venind. M-am ridicat, am făcut un semn cu mâna şi trăsura s-a oprit. L-am întrebat pe vizitiu încotro mergea; omul mi-a spus numele unui loc aflat la mare depărtare, unde eram sigură că domnul Rochester nu avea cunoştinţe. L-am întrebat cât îmi lua ca să mă ducă până acolo; voia treizeci de şilingi. I-am spus că n-am decât douăzeci şi el îmi răspunse că e bine şi-atât. Cum trăsura era goală, mă lăsă să intru înăuntru. Am urcat în trăsură, uşa fu închisă şi-am pornit la drum.

Dragă cititorule, îţi doresc să nu simţi niciodată ce-am simţit eu atunci! Fie ca ochii tăi să nu verse niciodată lacrimi atât de fierbinţi, de amarnice, de sfâşietoare cum am vărsat eu atunci, să nu înalţi niciodată către Ceruri rugăciuni atât de deznădăjduite şi de pline de suferinţă cum au rostit în acel ceas buzele mele. Şi fie să nu te temi niciodată, ca mine, că eşti instrumentul răului împotriva celui pe care-l iubeşti cu tot sufletul.

Capitolul II

Au trecut două zile. Este o seară de vară; vizitiul m-a lăsat într-un loc numit Whitcross[186]; nu mă putea duce mai departe pentru banii pe care-i dădusem, iar eu nu mai aveam nici măcar un şiling în plus. Trăsura este deja la o milă de aici, iar eu sunt singură. În acest moment descopăr că am uitat să-mi iau legătura din trăsură; acolo a rămas şi acolo avea să rămână, iar eu nu mai am acum nimic.

Whitcross nu este un oraş, nu e nici măcar un cătun; nu e decât un stâlp de piatră înălţat în locul unde se întâlnesc

---

[186] Charlotte Brontë se gândea probabil la regiunea mlăştinoasă sălbatică de lângă casa Moscar Cross, în apropiere de drumul Glossop şi pe drumul către Hathersage, la câteva mile vest de Sheffield.

patru drumuri; şi e văruit, probabil pentru a fi văzut mai bine de la distanţă şi în întuneric. În vârful lui se află patru braţe pe care sunt scrise distanţele la care se află diferite oraşe: cel mai apropiat este la zece mile, cel mai îndepărtat, la vreo douăzeci. Numele oraşelor, bine cunoscute, îmi spun în ce ţinut am ajuns. E un comitat din partea de nord a centrului Angliei, întunecat de mlaştini şi înconjurat de munţi. În spate, în dreapta şi în stânga mea se întind smârcuri; dincolo de valea adâncă ce se deschide la picioarele mele se zăresc coamele unor munţi pierduţi în depărtare. Populaţia e probabil rară şi nu văd pe nimeni pe aceste drumuri, care se întind în cele patru puncte cardinale, albe, late, pustii.

Toate străbat ţinutul mlăştinos şi tufărişurile cresc dese şi sălbatice chiar în marginea lor. Dar ar putea să treacă pe aici vreun călător şi eu nu vreau să fiu văzută – străinii s-ar întreba ce fac aici, zăbovind lângă stâlp, fără ţintă şi pierdută. Mi s-ar putea pune întrebări, iar răspunsurile mele ar părea de necrezut şi-ar stârni bănuieli. În clipa aceasta, nimic nu mă leagă de lume – nici un farmec şi nici o speranţă nu mă atrage acolo unde se află semenii mei – nici unul care m-ar vedea nu ar avea un gând bun sau o urare pentru mine. Nu am pe nimeni apropiat în afară de mama tuturor, Natura – în sânul ei îmi voi căuta odihnă.

Am pornit drept prin tufărişuri; m-am îndreptat către o scobitură adâncă pe care o zărisem la marginea bălţii. Am mers cu greu, cufundată până la genunchi în ierburile întunecate, urmând cotiturile cărării şi în cele din urmă, într-un colţ ascuns, am găsit o stâncă de granit acoperită cu muşchi şi m-am aşezat sub ea. În jurul meu se întindeau mlaştinile; stânca îmi ocrotea capul, iar deasupra se înălţa cerul.

Trecu ceva timp până când, în cele din urmă, m-am simţit în siguranţă acolo; aveam o vagă teamă că în

apropiere s-ar putea afla nişte animale sălbatice sau că vreun vânător sau vreun braconier m-ar putea zări. Dacă o pală de vânt făcea să foşnească ierburile înalte, ridicam speriată privirea, gândindu-mă că e un taur sălbatic ce se năpusteşte spre mine; dacă se auzea şuieratul unui fluierar, îmi închipuiam că se apropie un om. Dar văzând că temerile mele nu sunt îndreptăţite şi liniştindu-mă în tăcerea adâncă ce mă înconjura, pe când începea să se însereze, am căpătat încredere. Până acum nu gândisem; nu făcusem decât să ascult, să privesc şi să mă tem; acum eram în stare să gândesc din nou.

Ce-aveam de făcut? Unde mă puteam duce? Ah, ce întrebări de nesuportat, când eu nu puteam face nimic şi nu mă puteam duce nicăieri! Când picioarele mele obosite, tremurânde, mai aveau încă de străbătut mult drum până să ajung la o aşezare omenească, când trebuia să implor mila nepăsătoare a oamenilor pentru a-mi găsi un adăpost; trebuia să stârnesc o simpatie şovăitoare, să îndur chiar o anumită repulsie înainte ca povestea să-mi fie ascultată, înainte ca vreuna dintre nevoile mele să fie satisfăcută.

Am atins tufişurile: erau uscate şi încă fierbinţi după căldura zilei de vară. Am ridicat privirea spre cer. Era senin şi o stea binevoitoare licărea chiar deasupra marginii mlaştinii. Roua cădea uşor şi nu se simţea nici o adiere de vânt. Natura mi se părea prietenoasă şi bună: m-am gândit că mă iubeşte, deşi eram o proscrisă. Şi pentru că de la oameni nu mă puteam aştepta decât la neîncredere, respingere, insultă, m-am strâns la sânul ei cu o dragoste de fiică. În noaptea asta, cel puţin, aveam să-i fiu oaspete – aşa cum îi eram copil: mama mea mă va găzdui fără a-mi cere bani sau altă plată. Mai aveam o bucăţică de pâine – rămasă din chifla cumpărată dintr-un oraş prin care trecusem pe la prânz, cu ultimul bănuţ pe care-l mai

aveam. Am văzut afine coapte strălucind ici şi colo prin tufişuri, ca nişte mărgele de marmură neagră. Am adunat un pumn de boabe şi le-am mâncat cu coltucul de pâine şi, deşi nu mi-am potolit astfel foamea, cel puţin mi-am înşelat-o cât de cât cu masa aceea de pustnic. Apoi mi-am rostit rugăciunea şi mi-am ales un culcuş.

Lângă stâncă, tufişurile erau foarte dese; când m-am întins, picioarele mi se afundară în ele. Se ridicau înalte de-o parte şi de alta, lăsând doar un spaţiu îngust, prin care să pătrundă aerul nopţii. Mi-am împăturit şalul şi l-am întins peste mine ca o cuvertură; pernă mi-era o mică ridicătură acoperită cu muşchi. Cuibărită astfel, nu-mi era frig – cel puţin la căderea nopţii.

Odihna mea ar fi fost destul de tihnită dacă n-ar fi fost tulburată de adânca tristeţe a inimii, care-şi plângea rănile sângerânde şi corzile rupte. Inima mea, cuprinsă de o imensă milă, suferea pentru domnul Rochester şi soarta lui; îl dorea cu un alean necurmat şi, neputincioasă precum o pasăre cu aripile frânte, bătea zadarnic din cioturile tremurânde, încercând să zboare către el.

Sfârşită de chinul gândurilor, m-am ridicat în genunchi. Era deja noapte şi stelele apăruseră în înalt – era o noapte liniştită şi atât de senină, încât alunga orice teamă. Ştim că Dumnezeu este pretutindeni, dar cu siguranţă Îi simţim cel mai bine prezenţa atunci când lucrarea Lui se desfăşoară în faţa noastră, în toată măreţia ei; şi, în cerul curat al nopţii, acolo unde lumile Lui se succed în tăcere, putem vedea cel mai bine nemărginirea Lui, omnipotenţa Lui, omniprezenţa Lui. Mă ridicasem în genunchi ca să mă rog pentru domnul Rochester; înălţând privirea către cer, cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, am văzut Calea Laptelui. Amintindu-mi ce era – câte sisteme nenumărate străbăteau spaţiul ca o dâră blândă de lumină –, am simţit puterea lui Dumnezeu. Eram convinsă că nu va lăsa să

piară ceea ce El crease; ştiam că lumea nu va pieri nicicând şi nici vreunul dintre sufletele ce-i sunt comoara. Am înălţat în rugăciunea mea mulţumiri: Izvorul vieţii era şi Mântuitorul sufletelor – domnul Rochester era în siguranţă: el era al lui Dumnezeu şi Dumnezeu îl va ocroti. M-am cuibărit din nou în culcuşul meu şi curând am adormit, uitându-mi durerea.

Dar a doua zi, Nevoia apăru în faţa mea, lipsită de culoare şi reală. Păsărelele îşi părăsiseră de mult cuiburile, albinele porniseră de mult, în ceasurile dulci ale începutului de zi, să caute mierea florilor înainte ca roua să se usuce şi – în vreme ce lungile umbre ale dimineţii se scurtau şi soarele umplea cu strălucirea sa cerul şi pământul – m-am trezit şi m-am uitat în jurul meu.

Ce zi liniştită, caldă, desăvârşită! Ce pustiu auriu era ţinutul acesta mlăştinos! Peste tot se revărsa lumina soarelui. Mi-ar fi plăcut să trăiesc acolo. Am văzut o şopârlă alergând pe stâncă, am văzut o albină zumzăind printre afinele dulci. Aş fi vrut să devin în acea clipă o albină sau o şopârlă, căci aş fi găsit întotdeauna un adăpost şi hrană aici. Dar nu eram decât o fiinţă omenească şi aveam nevoile unei fiinţe omeneşti: nu trebuia să mai zăbovesc acolo unde nu mi le puteam împlini. M-am ridicat şi m-am uitat din nou la culcuşul pe care-l părăsisem. Lipsită de speranţe pentru viitor, nu aveam decât o singură dorinţă: ca în acea noapte, Creatorul meu să fi găsit de cuviinţă să-mi ceară înapoi sufletul[187] în timp ce dormeam, pentru ca trupul meu istovit, iertat prin moarte, să nu mai dea piept cu soarta, să înceapă încet să putrezească şi să se amestece în pace

---

[187] Parabola lui Iisus despre omul bogat care se hotărăşte să mănânce, să bea şi să se veselească. Dumnezeu îi răspunde: „Nebunule! Chiar în noaptea aceasta ţi se va cere înapoi sufletul; şi lucrurile pe care le-ai pregătit, ale cui vor fi?” (*Luca*, 12:20)

cu pământul acestei pustietăţi. Dar viaţa încă mai pulsa în mine, cu toate nevoile, durerile şi îndatoririle sale. Trebuia să-mi port povara, să-mi împlinesc nevoile, să-mi îndur suferinţa, să-mi duc până la capăt îndatoririle. Am pornit-o la drum.

M-am întors la Whitcross şi de acolo am urmat un drum ferit de soarele care acum ardea în înaltul cerului. Era singurul motiv pentru care o luasem pe acolo. Am mers mult timp şi, chiar atunci când mă gândeam că umblasem destul şi puteam fără grijă să cedez în faţa oboselii care aproape mă copleşea şi să mă aşez pe o piatră pe care o văzusem în apropiere, pentru a mă lăsa pradă amorţelii care îmi îngreuna inima şi picioarele, am auzit dangătul unui clopot – un clopot de biserică.

M-am întors spre locul de unde venea sunetul şi acolo, printre dealurile romantice, ale căror forme şi culori încetasem să le mai privesc cu un ceas în urmă, am zărit un cătun şi un vârf de clopotniţă. Valea ce se întindea în dreapta mea era plină de păşuni, lanuri de grâu şi păduri. Iar un pârâu sclipitor alerga şerpuind printre nuanţele diferite de verde, printre grânele ce aşteptau să se coacă, prin pădurea întunecată şi pajiştile luminoase şi însorite. Un zgomot de roţi venind de pe drum mă trezi din visarea mea şi am văzut o căruţă încărcată ochi, ce se chinuia să urce dealul; puţin mai departe erau două vaci cu păzitorul lor. Viaţa şi munca omenească erau în apropierea mea. Trebuia să-mi continui lupta, să mă străduiesc să trăiesc şi să mă aplec în trudă la fel ca toţi ceilalţi.

Pe la ora două am intrat în sat[188]. La capătul singurei sale uliţe se afla o prăvălioară care avea în fereastră câteva pâinişoare. Tare mi-aş mai fi dorit o pâinişoară! Poate că dacă aş fi mâncat-o, mi-aş fi recăpătat un dram

---

[188] Morton, bazat probabil pe amintirile lui Charlotte legate de Hathersage, unde a stat cu Ellen Nussey în 1845.

de putere; fără ea, mi-era greu să merg mai departe. Dorinţa de a avea puţină putere îmi reveni imediat ce m-am aflat în mijlocul semenilor mei. Mă gândeam că ar fi înjositor să leşin de foame pe uliţa unui cătun. N-aveam oare nimic la mine ce putea fi oferit în schimbul unei pâinişoare? M-am gândit. Aveam o eşarfă de mătase legată la gât şi aveam mânuşile. Nu ştiam ce fac oamenii când se află într-o mare nevoie, nu ştiam dacă vreunul dintre lucrurile acestea ar fi primit – poate că nu, dar trebuia să încerc.

Am intrat în prăvălie; înăuntru era o femeie. Văzând o persoană îmbrăcată cuviincios şi socotindu-mă o doamnă, se apropie de mine politicos şi mă întrebă cu ce-mi putea fi de folos. Am simţit cum mă cuprinde ruşinea şi limba mea nu putu să rostească ceea ce mă pregătisem să întreb. N-am mai îndrăznit să-i ofer mănuşile uzate, eşarfa mototolită; de altfel, simţeam că m-aş face de râs. Am cerut doar voie să mă aşez o clipă, căci eram obosită. Dezamăgită că nu eram clienta aşteptată, îmi îngădui cu răceală, arătând spre un scaun, pe care m-am prăbuşit imediat. Îmi venea să plâng, dar, dându-mi seama cât de absurd ar părea, m-am stăpânit. Curând am întrebat-o dacă în sat existau croitorese sau lenjerese.

— Da. Vreo două-trei. Atât cât e nevoie de lucru.

M-am gândit. Nu mai aveam încotro – mă găseam faţă în faţă cu Nevoia. Eram în situaţia celui fără nici un sprijin – fără un prieten, fără un ban. Trebuia să fac ceva. Ce? Trebuia să cer ajutor undeva. Unde?

Ştia cumva prin împrejurimi de o casă unde era nevoie de o servitoare?

Nu, nu ştia.

Care era îndeletnicirea de căpetenie prin acele locuri? Ce făceau oamenii?

Unii erau fermieri; mulţi lucrau la fabrica de ace a domnului Oliver şi la topitorie.

Angaja domnul Oliver şi femei?

Nu, era treabă doar pentru bărbaţi.

Şi femeile ce fac?

— Nu ştiu, fu răspunsul. Ba una, ba alta. Oamenii săraci tre' să se descurce şi ei cum pot.

Părea plictisită de întrebările mele şi, într-adevăr, cu ce drept o sâcâiam? Intrară câţiva vecini şi, bineînţeles, era nevoie de scaunul meu. Mi-am luat rămas-bun şi am ieşit.

Am mers pe uliţă uitându-mă la fiecare casă pe stânga şi pe dreapta; dar n-am găsit nici un îndemn să mă opresc la vreuna dintre ele. Timp de vreo oră sau poate şi mai bine, am rătăcit în jurul cătunului, când îndepărtându-mă de el, când întorcându-mă din nou. Istovită şi suferind cumplit de foame, am luat-o pe un drum lăturalnic şi m-am aşezat sub gardul viu. Dar n-a trecut mult timp şi din nou eram în picioare şi am pornit-o mai departe, căutând un mijloc de a-mi potoli foamea sau măcar pe cineva care să-mi dea vreo îndrumare. La capătul drumului se înălţa o căsuţă cu o grădină în faţă, îngrijită şi plină de flori strălucitoare. M-am oprit în faţa ei. Cu ce drept mă apropiam eu de uşa albă şi atingeam ciocănaşul sclipitor? De ce ar fi interesaţi cei ce locuiau acolo să mă ajute? Şi totuşi, m-am apropiat şi am bătut. O tânără îngrijit îmbrăcată şi cu un chip blând deschise uşa. Cu o voce slabă şi nesigură, care era de aşteptat de la o inimă deznădăjduită şi un trup istovit, am întrebat-o dacă nu aveau nevoie de o servitoare.

— Nu, spuse ea, nu ţinem servitoare.

— Nu ştii cumva unde aş putea găsi ceva de lucru? am continuat eu. Sunt străină în aceste locuri şi nu cunosc pe nimeni. Vreau să lucrez – indiferent ce.

Dar nu era treaba ei să se gândească la mine sau să-mi găsească de lucru; pe lângă asta, cât de îndoielnice

trebuie să-i fi părut înfăţişarea şi povestea mea. Clătină din cap, spuse că îi pare rău, dar nu-mi poate da nici o informaţie şi uşa albă se închise, uşor şi politicos – şi eu am rămas afară. Dacă ar fi ţinut-o deschisă ceva mai mult, cred că i-aş fi cerşit o bucată de pâine, căci mă cuprinsese disperarea.

Nu mai voiam să mă întorc în acel sat sărăcăcios, unde nici nu vedeam posibilitatea vreunui ajutor. M-aş fi îndreptat mai degrabă spre o pădure din apropiere, ce părea să ofere un adăpost primitor în umbra sa deasă, dar mă simţeam atât de rău, eram atât de slăbită, atât de chinuită de foame, încât instinctul m-a făcut să rătăcesc pe lângă casele unde aş fi putut căpăta ceva de mâncare. Singurătatea nu putea fi singurătate, odihna nu putea fi odihnă atâta timp cât foamea – vultur nemilos – îşi înfigea ciocul şi ghearele în trupul meu.

M-am apropiat de case, m-am îndepărtat şi apoi m-am întors şi iar am plecat, gonită de gândul că nu aveam nici un drept să cer, nici un drept să aştept să-i pese cuiva de soarta mea de pribeagă. Şi pe când rătăceam aşa, ca un câine fără stăpân şi lihnit de foame, ziua trecea. Străbătând un câmp, am văzut înaintea mea vârful clopotniţei şi am grăbit pasul într-acolo. Lângă cimitir, în mijlocul unei grădini, se afla o casă frumoasă, dar mică şi m-am gândit imediat că trebuie să fie casa parohială. Mi-am adus aminte că străinii care ajung într-un loc necunoscut unde nu au prieteni şi vor ceva de lucru, îl caută uneori pe preot pentru ajutor. Îndatorirea preotului este să-i ajute – cel puţin cu sfaturi – pe cei care vor să se ajute singuri. Mi se părea că sunt oarecum îndreptăţită să caut un sfat acolo. Făcându-mi curaj şi adunându-mi ultimele puteri, am mers mai departe. Am ajuns la căsuţă şi am bătut la uşa bucătăriei. Îmi deschise o bătrână; am întrebat-o dacă era casa parohială.

— Da, îmi răspunse.
— Este acasă părintele?
— Nu.
— Se întoarce curând?
— Nu, e plecat de-aici.
— Departe?
— Nu aşa departe – la vreo trei mile. Tatăl lui a murit pe neaşteptate şi a trebuit să se ducă acolo; acum e la Marsh End şi cu siguranţă o să mai rămână acolo vreo două săptămâni.
— Există vreo stăpână a casei?
— Nu, nu sunt decât eu, menajera.
Iar ei, cititorule, n-am îndrăznit să-i cer ajutorul; nu puteam încă să cerşesc. Şi din nou m-am târât mai departe.
Mi-am scos iar eşarfa şi iar m-am gândit la pâinişoarele din prăvălie. Ah, ce n-aş fi dat pentru o coajă, doar o bucăţică de pâine care să-mi potolească foamea chinuitoare! Instinctiv, m-am întors în sat; am găsit din nou prăvălia şi am intrat. Şi deşi mai era lume înăuntru, am îndrăznit să o rog:
— Ai putea să-mi dai o pâinişoară în schimbul acestei eşarfe?
Femeia mă privi plină de neîncredere.
— Nu, nu mi-am vândut niciodată marfa aşa.
Aproape disperată, i-am cerut o jumătate de pâinişoară, dar din nou mă refuză.
— Cum pot eu şti de unde ai eşarfa? zise ea.
— Nu vrei mănuşile?
— Nu. Ce să fac cu ele?
Nu-mi face nici o plăcere, cititorule, să stărui asupra acestor amănunte. Unii spun că e o adevărată mulţumire să te gândeşti la încercările dureroase din trecut; dar chiar şi astăzi îmi vine greu să-mi amintesc de momentele

despre care povestesc. Degradarea morală, îmbinată cu suferinţa fizică, reprezintă o amintire mult prea chinuitoare pentru a stărui asupra ei. Nu îi învinuiam pe cei ce mă respingeau. Înţelegeam că trebuia să mă aştept la aşa ceva şi că era ceva firesc: un cerşetor obişnuit este adeseori privit cu neîncredere; un cerşetor bine îmbrăcat va fi cu siguranţă bănuit. Desigur, eu nu ceream decât de lucru; dar cine trebuia să-mi dea de lucru? Cu siguranţă nu cei care mă vedeau pentru prima oară şi care nu ştiau nimic despre mine. Cât despre femeia care n-a vrut să-mi ia eşarfa în schimbul pâinişoarei ei, la urma urmelor avea dreptate, căci cererea mea i se păruse suspectă, iar schimbul fără nici un folos pentru ea.

Cu puţin timp înainte să se întunece am trecut pe lângă o gospodărie, iar în pragul casei stătea ţăranul mâncându-şi cina alcătuită din pâine şi brânză. M-am oprit şi i-am spus:

— Eşti bun să-mi dai şi mie o bucată de pâine? Mi-e foarte foame.

Mi-a aruncat o privire uimită, dar, fără să-mi răspundă, mi-a tăiat o felie groasă şi mi-a întins-o. Cred că nu s-a gândit că aş fi o cerşetoare, ci doar o doamnă originală, care poftise la pâinea lui neagră. Am plecat repede şi, când nu mă mai putea vedea, m-am aşezat pe iarbă şi am mâncat-o.

Nu aveam nici o speranţă să-mi găsesc adăpost sub un acoperiş, aşa că l-am căutat în pădurea de care am mai pomenit. Dar am avut o noapte grea şi odihna chinuită: pământul era umed, aerul rece. În afară de asta, de câteva ori au trecut nişte drumeţi pe lângă mine şi a trebuit să-mi schimb locul de mai multe ori, căci nu mă simţeam în siguranţă şi nici nu eram liniştită acolo. Spre dimineaţă a început să plouă şi toată ziua a fost umedă. Nu-mi cere, cititorule, să-ţi povestesc pas cu pas ce am făcut în acea

zi. Ca şi mai înainte, am căutat de lucru; ca şi mai înainte, am fost alungată; şi tot ca mai înainte, am răbdat de foame. E adevărat că totuşi am mâncat ceva. La uşa unei case am văzut o fetiţă care voia să arunce nişte porridge rece în troaca porcului.

— Nu vrei să-mi dai mie resturile alea? am întrebat-o eu.

Fetiţa se uită mirată la mine, apoi strigă:

— Mamă! E aici o femeie care vrea să-i dau ei porridge-ul ăsta.

— Dă-i-l, drăguţă, răspunse o voce din casă, dă-i-l dacă e o cerşetoare. Porcul n-are nevoie de el.

Fetiţa îmi răsturnă în palme terciul întărit şi l-am mâncat cu lăcomie.

Când înserarea umedă s-a adâncit, m-am oprit pe poteca singuratică pe care mergeam de mai bine de un ceas. „Puterile mă lasă”, îmi spuneam eu. „Simt că prea mult nu mai pot să merg. Voi fi din nou pribeagă şi în noaptea asta? Sub ploaia care cade, trebuie să-mi pun din nou capul pe pământul rece şi ud? Mă tem că n-am încotro, căci cine vrea să mă găzduiască? Dar va fi atât de îngrozitor – sunt atât de înfometată, de istovită, de înfricoşată – şi mă simt atât de părăsită – lipsită de orice nădejde. Oricum, probabil că până dimineaţă voi muri. Dar de ce nu pot să mă împac cu gândul morţii? De ce mă zbat să mă agăţ de o viaţă lipsită de orice preţ? Pentru că ştiu sau cred că domnul Rochester încă mai trăieşte; şi apoi, să mor de foame şi de frig este o soartă pe care n-o pot accepta supusă. Oh, Providenţă divină, întăreşte-mă! Ajută-mă, călăuzeşte-mă!”

Privirea mea înceţoşată rătăcea peste peisajul cufundat în umbre şi ceaţă. Am văzut că mă îndepărtasem de sat, care acum nu se mai vedea. Lanurile din jurul lui dispăruseră. Mergând pe drumuri şi poteci ocolite, mă apropiasem din nou de întinderea mlăştinoasă şi acum

doar câteva câmpuri, aproape la fel de sălbatice şi de neroditoare ca şi hăţişurile care se aflaseră înainte aici, mă despărţeau de dealul întunecat.

„Mai bine să mor aici, decât pe o uliţă sau pe un drum umblat”, mi-am zis eu. „Şi e mult mai bine ca ciorile şi corbii – dacă sunt corbi prin aceste locuri – să-mi cureţe carnea de pe oase, decât să fiu închisă într-un sicriu pentru săraci şi să putrezesc într-un mormânt cu o cruce fără nume.”

M-am îndreptat către deal. Am ajuns acolo. Nu-mi mai rămânea acum decât să caut o scobitură în care să mă întind şi să mă simt măcar ferită privirilor, dacă nu în siguranţă; dar întinderea pustie părea netedă. Doar culorile erau diferite: verde, acolo unde trestia şi muşchiul acopereau ochiurile de apă; negru, unde pe pământul uscat se încâlceau desişurile. Deşi era tot mai întuneric, încă mai puteam vedea schimbările de culoare, dar numai ca o succesiune de lumini şi umbre, căci culoarea se stinsese odată cu lumina zilei.

Ochii mei încă mai rătăceau peste colina cufundată în întuneric şi de-a lungul marginii mlaştinii ce se pierdea în desişurile sălbatice, când, într-un punct îndepărtat, printre bălţi şi coame de deal, răsări o luminiţă. „E un *ignis fatuus*”, fu primul meu gând şi mă aşteptam să dispară curând. Dar continuă să ardă, nemişcată, fără să se îndepărteze şi nici să se apropie. „Să fi aprins atunci cineva un foc?”, m-am întrebat eu. Am privit cu atenţie lumina, să văd dacă se măreşte, dar nici nu s-a mărit, şi nici nu s-a micşorat. „Trebuie să fie o lumânare la fereastra unei case”, am hotărât eu atunci. „Dar dacă asta e, nu pot ajunge până la ea. E mult prea departe; şi-apoi, chiar de-ar fi la un metru de mine, la ce mi-ar servi? Aş bate la uşă doar pentru a mi se închide în faţă.”

Şi m-am întins în locul în care eram şi mi-am lipit faţa de pământ. Am rămas aşa nemişcată un timp; vântul nopţii aluneca peste deal şi peste mine şi se stingea cu un geamăt în depărtare; ploaia cădea deasă şi mă uda iarăşi până la piele. Dacă aş fi înţepenit în nemişcarea rece – amorţeala prietenoasă a morţii –, ar fi putut să cadă mai departe pe mine, căci n-aş mai fi simţit-o; dar carnea mea încă vie se înfiora de răceala ei şi curând m-am ridicat.

Lumina era tot acolo; pâlpâia stins, dar necurmat prin ploaie. Am încercat să păşesc mai departe şi mi-am târât picioarele vlăguite către ea. Chemarea ei mă purtă peste deal, apoi printr-o mlaştină întinsă, care nu putea fi străbătută iarna şi, chiar şi acum în miezul verii, era moale şi nesigură. De două ori am căzut, dar tot de două ori m-am ridicat şi mi-am adunat puterile. Lumina aceea era ultima mea speranţă: trebuia să ajung la ea.

După ce am străbătut mlaştina, am zărit o dâră albă peste întinderea pustie. M-am apropiat şi am văzut că era un drum sau o potecă. Ducea drept spre lumină, care acum licărea de pe un fel de înălţime, înconjurată de un pâlc de copaci ce mi s-au părut a fi brazi, după forma şi frunzişul lor, ce cu greu puteau fi desluşite în întuneric. Când m-am apropiat, steaua mea călăuzitoare dispăru – între mine şi ea se ivise un obstacol. Am întins mâna să pipăi masa întunecată din faţa mea: am simţit pietrele aspre ale unui zid scund, având deasupra un fel de îngrăditură, iar dincolo de el, un gard viu înalt şi ţepos. Am orbecăit mai departe. Din nou în faţa mea luci ceva alb – era o poartă. Am atins-o şi imediat se răsuci din ţâţâni. De-o parte şi de alta se profila un tufiş întunecat, ilice sau tisă.

După ce am intrat pe poartă şi am trecut de tufişuri, în faţă mi-a apărut conturul unei case – întunecată, scundă şi destul de lungă, dar lumina mea călăuzitoare nu se vedea nicăieri. Totul era cufundat în întuneric. Cei din casă se

culcaseră oare? Mă temeam că da. Căutând uşa, am trecut de un colţ al peretelui şi am văzut din nou luminiţa prietenoasă, licărind prin ochiurile rombice ale unei ferestre mici, cu zăbrele, aflată cam la o jumătate de metru de pământ. Ferestruica părea şi mai mică din cauza unei iederi sau a unei plante agăţătoare, ale cărei frunze dese acopereau acea parte din zidul casei. Deschizătura era atât de îngustă şi ascunsă în frunziş, încât cei ce locuiau acolo socotiseră că nu mai era nevoie de o perdea sau de obloane. Şi când m-am aplecat şi am dat deoparte rămurelele ce-o acopereau, am putut vedea bine înăuntru. Era o încăpere cu o podea aşternută cu nisip curat, cu un dulap cu policioare din lemn de nuc, cu farfurii de cositor aşezate în picioare una lângă alta, care reflectau roşiatic strălucirea unui foc de turbă. Se mai vedeau un ceas, o masă albă din scânduri şi câteva scaune. Lumânarea a cărei licărire îmi fusese călăuză ardea pe masă, iar la lumina ei o femeie în vârstă[189], cu trăsături destul de aspre, dar foarte îngrijită, la fel ca totul în acea încăpere, împletea un ciorap.

Am observat toate aceste lucruri în grabă, căci nu erau cu nimic deosebite. Mai interesant îmi păru un grup aflat lângă cămin, aşezat în căldura şi pacea trandafirie a focului. Două tinere încântătoare – domnişoare din lumea bună – stăteau acolo: una într-un balansoar scund, cealaltă pe un taburet şi mai scund; amândouă purtau haine de doliu din crep şi mătase, a căror culoare întunecată le scotea în evidenţă albeaţa feţei şi a gâtului. Un prepelicar bătrân îşi rezema capul masiv pe genunchii uneia dintre fete, iar în poala celeilalte se cuibărise o pisică neagră.

Bucătăria asta modestă mi se părea un loc tare ciudat pentru cele două fete. Cine erau ele? Nu puteau fi fiicele

---

[189] Hannah are multe dintre trăsăturile servitoarei familiei Brontë, Tabby.

femeii în vârstă care stătea la masă, căci ea părea o ţărancă, pe când ele erau delicate şi fine. Nu mai văzusem niciodată chipuri ca ale lor şi totuşi, privindu-le, fiecare linie a feţelor mi se părea cunoscută. Nu puteam spune că erau frumoase, căci erau prea palide şi prea serioase; stăteau aplecate asupra cărţilor pe care le ţineau în mână cu un aer gânditor, aproape aspru. Pe o măsuţă aflată între ele se găseau o altă lumânare şi două volume groase, pe care le cercetau adeseori, părând a le compara cu cărţile mai mici din mâna lor, aşa cum oamenii se folosesc de un dicţionar care să îi ajute la o traducere. Tăcerea era deplină, ca şi cum toate personajele acestei scene nu erau decât umbre, iar încăperea luminată de foc doar un tablou. Era atâta linişte, încât auzeam tăciunii căzând lângă grătar şi ceasul ticăind în colţul său întunecat; mi se părea chiar că disting clinchetul andrelelor bătrânei. De aceea, când în cele din urmă o voce rupse tăcerea, am auzit-o destul de desluşit.

— Ascultă, Diana, spuse una dintre şcolăriţele cufundate în cărţi. Franz şi bătrânul Daniel sunt împreună în timpul nopţii şi Franz povesteşte un vis din care s-a trezit îngrozit – ascultă!

Şi cu o voce joasă începu să citească ceva, din care n-am înţeles nici un cuvânt, căci era într-o limbă necunoscută. Nu era nici franceză şi nici latină şi nu-mi dădeam seama dacă era greacă sau germană.

— E impresionant, spuse ea când termină. Îmi place.

Cealaltă fată, care îşi ridicase capul pentru a o asculta pe sora ei, repetă, cu privirile aţintite asupra focului, o frază din cele citite. Mai târziu, am învăţat limba şi am citit cartea, aşa că voi cita aici acea frază – deşi, când am auzit-o prima oară, a sunat ca un zgomot de alămuri, fără nici un înţeles:

— *Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternen Nacht*[190]. Frumos, tare frumos! exclamă ea şi ochii ei negri şi adânci scânteiară. Şi iată în faţa ochilor tăi un arhanghel sumbru şi puternic! Cuvintele astea fac cât o sută de pagini de vorbărie goală. *Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms*[191]. Îmi place!

Apoi tăcură din nou.

— E vreo ţară unde se vorbeşte aşa? întrebă bătrâna, ridicându-şi ochii de la împletitură.

— Da, Hannah, o ţară mult mai mare decât Anglia, unde se vorbeşte doar aşa.

— Păi, zău că nu ştiu cum s-or înţelege oamenii ăia. Şi dacă s-ar duce vreuna din voi acolo, aţi pricepe ce zic?

— Probabil că am înţelege câte ceva din ce spun, dar nu chiar tot – nu suntem chiar atât de deştepte pe cât ne crezi tu, Hannah. Nu vorbim şi nici nu putem citi în germană decât cu ajutorul unui dicţionar.

— Şi la ce vă e de folos?

— Am vrea să dăm lecţii de germană într-o bună zi sau, aşa cum se spune, noţiunile de bază. Şi aşa o să avem mai mulţi bani decât acum.

— Pesemne, da’ acu’ terminaţi cu învăţatul, v-ajunge pentru azi.

— Cred că da; cel puţin eu mă simt obosită. Şi tu, Mary?

— Groaznic; la urma urmelor, e o muncă grea să înveţi o limbă străină fără alt profesor decât lexiconul.

---

190 Citat uşor incorect din *Die Räuber* al lui Schiller (v. 1): „Atunci păşi înainte unul dintre ei, ce părea un cer înstelat”.

191 „Cântăresc gândurile în balanţa furiei şi faptele cu greutatea mâniei mele” (*Die Räuber).* Piesa vorbeşte despre un înalt idealism, eroism şi răzvrătire; ea conţine de asemenea una dintre temele preferate ale lui Brontë, duşmănia dintre doi fraţi. În acest fragment, Franz, fratele cel rău, visează Judecata de Apoi.

— Aşa e, mai ales una ca această germană, frumoasă, dar atât de încâlcită. Oare când ajunge St John acasă?

— Cu siguranţă nu mai întârzie mult – e tocmai zece, spuse ea uitându-se la un cesuleţ de aur pe care şi-l scosese de la brâu. Plouă tare. Hannah, eşti bună să te uiţi la focul din salon?

Femeia se ridică şi deschise o uşă prin care am zărit nedesluşit un coridor. Am auzit-o aţâţând focul în altă încăpere, apoi se întoarse repede.

— Ah, copii! spuse ea, mi-e atât de greu să intru în odaia aia acum; arată aşa de pustie cu jilţul gol şi tras într-un colţ.

Se şterse la ochi cu şorţul; cele două fete, până atunci grave, acum se întristară.

— Dar a ajuns într-un loc mai bun, continuă Hannah, şi n-ar trebui să dorim să fie iarăşi aici. Şi-apoi nimeni n-a avut o moarte mai liniştită decât el.

— Zici că n-a pomenit de noi? întrebă una dintre fete.

— Nici n-avut când, copilă: bietul vostru tată s-a stins într-o clipă. I-a fost puţin cam rău cu o zi în urmă, dar nimic grav, şi când domnul St John l-a întrebat dacă vrea să trimită după voi, a râs. Şi a doua zi – adică acum două săptămâni – s-a trezit cu o greutate pe cap şi s-a dus să se culce puţin şi nu s-a mai sculat; când fratele vostru a intrat în odaia lui, era aproape ţeapăn. Ah, copii! Cu el s-a stins un neam, căci voi şi domnul St John sunteţi altfel, asemenea mamei voastre şi aproape la fel de învăţaţi. Eşti leită ei, Mary; Diana seamănă mai degrabă cu tatăl vostru.

Mie mi se păreau atât de asemănătoare, încât nu înţelegeam cum le putea deosebi bătrâna servitoare (căci îmi dădusem seama că asta era). Amândouă erau blonde şi subţirele, pe chipul amândurora se citeau distincţia şi inteligenţa. E adevărat, una avea părul puţin mai închis la culoare decât cealaltă şi pieptănăturile lor erau diferite:

părul castaniu-deschis al lui Mary era pieptănat cu cărare şi împletit; cel al Dianei, mai întunecat, îi acoperea gâtul cu bucle dese. Bătu ora zece.

— Sunt sigură că vreţi să mâncaţi, remarcă Hannah, şi la fel o să vrea şi domnul St John când se întoarce.

Şi se apucă să pregătească cina. Fetele se ridicară; păreau că vor să se retragă în salon. Până în acest moment fusesem atât de atentă la ele, înfăţişarea şi discuţia lor îmi stârnise un interes atât de mare, încât aproape că uitasem de situaţia groaznică în care mă aflam; dar acum mi-am amintit de ea. Contrastul cu ceea ce vedeam o făcea să-mi pară şi mai tristă, şi mai disperată. Şi mi se părea imposibil să-i fac pe locuitorii acestei case să se simtă tulburaţi de grija mea, să-i conving că lipsurile şi durerea mea sunt reale, să-i înduplec să pună capăt rătăcirilor mele! Pe când bâjbâiam căutând uşa, ca apoi să ciocănesc în ea şovăitor, mi-am spus că acel ultim gând nu era decât o simplă iluzie. Hannah deschise.

— Ce vrei? mă întrebă ea cu o voce plină de uimire, cercetându-mă la lumina unei lumânări.

— Pot vorbi cu stăpânele tale? am spus eu.

— Mai bine spune-mi mie ce ai de zis. De unde vii?

— Sunt străină.

— Ce cauţi aici la ceasul ăsta?

— Aş vrea un adăpost pentru noapte într-o magazie sau în orice altă parte şi o bucată de pâine.

Neîncrederea – exact sentimentul de care mă temeam – se ivi pe faţa lui Hannah.

— O să-ţi dau o bucată de pâine, spuse ea după o pauză, dar nu putem adăposti o pribeagă. Nu se cade.

— Lasă-mă să vorbesc cu stăpânele tale.

— Nu, nu. Cu ce te pot ajuta ele? N-ar trebui să rătăceşti la ceasul ăsta din noapte, nu e deloc bine.

— Dar unde să mă duc dacă mă alungi? Ce să fac?

— Oh, pun prinsoare că ştii bine unde să te duci şi ce să faci. Ai grijă doar să nu faci ceva rău. Ia de-aici un penny şi acum pleacă.

— Un penny nu mă poate hrăni şi nu am putere să merg mai departe. Nu-mi închide uşa – te rog, pentru numele lui Dumnezeu!

— Trebuie s-o închid – plouă în casă.

— Vorbeşte cu domnişoarele – lasă-mă să le văd...

— Nici gând. Nu eşti aşa de amărâtă cum zici, altfel n-ai face atâta gălăgie. Haide, pleacă!

— Dar o să mor dacă mă alungi.

— Ba n-o să mori deloc. Mă tem că ai urzit nişte gânduri rele de dai târcoale pe la casele oamenilor la vremea asta din noapte. Dacă mai ai prin preajmă nişte tovarăşi – unii ce sparg casele sau fac altele asemenea –, poţi să le spui că nu suntem singure în casă, că avem cu noi bărbaţi, şi câini, şi puşti.

Şi cu aceste cuvinte servitoarea cinstită, dar neînduplecată, trânti uşa şi trase pe dinăuntru zăvorul.

Aceasta fu culmea agoniei mele... o durere crâncenă, suferinţa unei adânci disperări îmi sfâşie inima. Eram cu adevărat sfâşiată, nu mai puteam să fac nici măcar un singur pas. M-am prăbuşit pe treptele ude; gemeam, îmi frângeam mâinile, plângeam cu o deznădejde cumplită. Vai, cumplitul spectru al morţii! Vedeam cu groază cum mi se apropie cel din urmă ceas. Vai, şi eram atât de singură – surghiunită de semenii mei! Nu-mi dispăruse doar nădejdea, ci şi bruma de curaj – cel puţin pentru moment; dar pe cel din urmă m-am străduit curând să-l recapăt.

„Nu pot decât să mor”, am spus eu, „dar cred în Dumnezeu. O să încerc să aştept în tăcere vrerea Sa.”

Aceste cuvinte nu doar le gândisem, ci le şi rostisem; şi, înăbuşindu-mi în inimă toată suferinţa, am făcut un efort pentru a o păstra acolo, mută şi liniştită.

— Toţi oamenii trebuie să moară, se auzi un glas lângă mine, dar nu toţi sunt osândiţi să-şi găsească pieirea înainte de vreme, aşa cum ţi s-ar întâmpla dumitale dacă ai muri aici.

— Cine sau ce a vorbit? am întrebat eu, speriată de glasul neaşteptat şi incapabilă acum să mai sper ceva.

Lângă mine se afla o siluetă, pe care bezna adâncă şi privirea mea înceţoşată n-o puteau desluşi. Nou-venitul bătu în uşă, tare şi prelung.

— Dumneata eşti, domnule St John? strigă Hannah.

— Da, da, deschide repede.

— Trebuie să fii tare ud şi înfrigurat pe aşa o noapte! Intră – surorile dumitale sunt tare neliniştite şi cred că prin preajmă dau târcoale nişte oameni răi. A fost pe-aici o cerşetoare – ia te uită, n-a plecat încă! – e culcată pe trepte. Hai, ridică-te! Să-ţi fie ruşine! Pleacă de-aici!

— Taci, Hannah! Vreau să vorbesc cu femeia asta. Tu ţi-ai făcut datoria alungând-o, acum lasă-mă să mi-o fac pe-a mea şi să o iau înăuntru. Eram în apropiere şi v-am auzit vorbind. Cred că e un caz mai special şi trebuie să-l cercetez. Haide, domnişoară, ridică-te şi intră în casă.

M-am supus cu greu. Curând mă aflam în bucătăria aceea curată şi luminoasă – chiar lângă cămin –, tremurând de sfârşeală, dându-mi seama că arătam îngrozitor, bătută de vânt şi de ploaie, cu hainele murdare şi răvăşite. Cele două tinere, fratele lor, domnul St John, şi bătrâna servitoare mă priveau ţintă.

— St John, cine e? am auzit pe cineva întrebând.

— Nu ştiu, am găsit-o la uşă, fu răspunsul.

— E tare palidă, spuse Hannah.

— Palidă ca lutul ori ca moartea, i se răspunse. O să cadă – aşaz-o pe un scaun.

Într-adevăr, eram foarte ameţită. M-am clătinat, dar am căzut pe un scaun. Ştiam unde sunt, dar în clipa aceea nu puteam vorbi.

— Poate că nişte apă i-ar face bine. Hannah, adu puţină apă. Dar e atât de pierită! Ce slabă e şi ce palidă!

— E ca o arătare!

— O fi bolnavă sau doar lihnită de foame?

— Cred că i-e foame. Hannah, acolo e lapte? Dă-mi-l şi adu şi o bucată de pâine.

Diana (am recunoscut-o după buclele lungi când se aplecă deasupra mea) rupse puţină pâine, o înmuie în lapte şi mi-o apropie de gură. Faţa ei era lângă obrazul meu – am citit pe ea milă, iar în respiraţia grăbită am simţit înţelegere. Aceeaşi emoţie, ca un balsam pentru mine, fu în cuvintele ei simple:

— Încearcă să mănânci.

— Da, încearcă, repetă cu blândeţe Mary şi mâna ei îmi scoase boneta udă şi îmi înălţă capul. am mâncat ce mi se oferea – la început lipsită de putere, apoi cu lăcomie.

— Nu-i daţi prea mult o dată, opriţi-o, spuse fratele ei, a mâncat destul.

Şi luă din faţa mea cana de lapte şi farfuria cu pâine.

— Încă puţin, St John, uite cu câtă poftă se uită la mâncare.

— Ajunge deocamdată, surioară. Vezi dacă acum poate vorbi – întreab-o cum o cheamă.

Acum mă simţeam în stare să vorbesc şi am spus:

— Numele meu este Jane Elliott.

Continuam să mă tem că puteam fi descoperită şi mă hotărâsem dinainte să-mi dau un nume fals.

— Şi unde stai? Unde-ţi sunt prietenii?

Am rămas tăcută.

— Putem trimite după cineva pe care-l cunoşti?

Am clătinat din cap.

— Ce poţi să ne spui despre dumneata?

Acum, după ce trecusem pragul acestei case şi mă aflam faţă în faţă cu locatarii ei, nu mă mai simţeam surghiunită, rătăcitoare şi renegată de întreaga lume. Am îndrăznit să renunţ la înfăţişarea mea de cerşetoare şi să-mi reiau firea şi purtarea obişnuită. Am început să fiu din nou eu însămi şi când domnul St Jonh mi-a cerut să-i vorbesc despre mine – lucru pe care eram prea slăbită să-l pot face –, i-am răspuns după o scurtă pauză:

— Nu pot să vă spun nimic în seara asta, domnule.

— Atunci, mă întrebă el, ce vrei să fac pentru dumneata?

— Nimic, am răspuns eu.

Nu mai aveam putere decât pentru răspunsuri scurte. Diana fu cea care întrebă:

— Vrei să spui că ţi-am dat deja tot ajutorul de care aveai nevoie? Şi că te putem acum lăsa să pleci în pustietate, în ploaia nopţii?

M-am uitat la ea. Avea un chip deosebit, pe care se citeau atât forţa, cât şi bunătatea. Brusc, am prins curaj şi, răspunzându-i privirii pline de înţelegere cu un zâmbet, am spus:

— Am încredere în dumneavoastră. Dacă aş fi un câine vagabond, fără stăpân, ştiu că nu m-aţi alunga de lângă vatra voastră în noaptea asta, aşa că nu mă tem. Faceţi ce vreţi cu mine şi pentru mine, dar îngăduiţi-mă să nu vorbesc prea mult, căci mi se taie răsuflarea şi simt un spasm în piept când vorbesc.

Toţi trei mă priviră în tăcere.

— Hannah, spuse în cele din urmă domnul St John, las-o să stea deocamdată aici şi nu-i pune nici o întrebare; peste zece minute dă-i restul de lapte şi pâine. Mary şi Diana, haideţi în salon să stăm de vorbă.

Plecară. Curând, una dintre fete se întoarse – n-aş putea spune care, căci mă cuprinsese o amorţeală plăcută stând aşa lângă focul vesel. Cu o voce joasă, ea îi dădu câteva indicaţii lui Hannah şi curând, cu ajutorul servitoarei, am reuşit să urc o scară. Hainele ude îmi fură scoase şi apoi, un pat cald şi uscat mă primi. I-am mulţumit lui Dumnezeu, simţind, în pofida istovelii de nedescris, focul unei bucurii pline de recunoştinţă, şi am adormit.

Capitolul III

Amintirea celor trei zile Şi nopţi ce au urmat este foarte neclară în mintea mea. Pot retrăi unele senzaţii simţite în acel timp, dar prea puţine gânduri au prins contur şi nemişcarea a fost totală. Ştiam că mă aflu într-o odaie mică şi într-un pat îngust. În acel pat păream să fi prins rădăcini, zăceam nemişcată precum o piatră şi, dacă ar fi trebuit să mă rup de acolo, eram sigură că asta va însemna pentru mine moartea. Nu am băgat de seamă cum se scurge timpul, cum dimineaţa se schimbă în amiază, iar amiaza devine seară. Vedeam când cineva intra sau ieşea din încăpere; puteam chiar să-mi dau seama cine era; puteam înţelege ce se vorbea atunci când vorbitorul era în apropierea mea, dar nu puteam răspunde, căci îmi era la fel de imposibil să-mi deschid gura cum îmi era să-mi mişc mâinile şi picioarele. Hannah, servitoarea, era cea care mă vizita cel mai des. Venirea ei mă tulbura. Simţeam că e nemulţumită că mă aflu acolo, că nu mă înţelegea şi nu înţelegea nici situaţia mea şi că nu mă plăcea. Diana şi Mary veneau o dată pe zi, uneori de două ori, stăteau lângă pat şi vorbeau în şoaptă:

— Am făcut foarte bine că am adus-o în casă.

— Aşa e, dacă ar fi rămas afară toată noaptea, cu siguranţă am fi găsit-o fără suflare la uşă. Oare prin câte o fi trecut?

— Prin suferinţe necunoscute – biata rătăcitoare, trasă şi palidă la chip.

— Cred că are o educaţie, se vede din felul în care vorbeşte şi din cuvintele folosite; iar hainele cu care era îmbrăcată, deşi murdare şi ude, erau fine şi nu foarte uzate.

— Are un chip deosebit; deşi slab şi lipsit de culoare, pot să spun că-mi place; şi îmi închipui că atunci când e sănătoasă şi plină de însufleţire, trăsăturile ei sunt plăcute.

Niciodată, în toate discuţiile lor, n-am auzit un cuvânt de regret pentru ospitalitatea pe care mi-o oferiseră şi nici de neîncredere sau de silă faţă de mine. Eram liniştită.

Domnul St John nu a venit decât o singură dată. M-a privit şi a spus că starea mea de letargie era urmarea reacţiei la oboseala îndelungată şi excesivă. Nu considera necesar să trimită după un doctor, căci era sigur că natura se va descurca cel mai bine de una singură. Spuse că fiecare nerv îmi fusese încordat şi organismul meu trebuia să rămână amorţit şi să doarmă. Nu era vorba de nici o boală şi era convins că-mi voi reveni destul de repede. Părerile astea şi le exprimă în puţine cuvinte, cu un glas scăzut şi, după o pauză, adăugă pe tonul cuiva puţin obişnuit cu comentarii prea lungi:

— O fizionomie destul de neobişnuită, cu siguranţă nu una ce denotă vulgaritate sau degradare.

— Departe de-aşa ceva, răspunse Diana. Să-ţi spun drept, St John, am un sentiment de milă pentru biata de ea. Mi-ar plăcea să putem să o ajutăm mereu.

— Asta nu cred că se poate, fu răspunsul. Curând o să afli că e o domnişoară care a avut o neînţelegere cu familia ei şi probabil a părăsit-o în mod nechibzuit. Poate

că vom reuşi să o convingem să se întoarcă la ei, dacă nu e prea încăpăţânată: dar văd pe chipul ei trăsături puternice, care mă fac să mă îndoiesc de docilitatea ei. Rămase cercetându-mă câteva minute, apoi adăugă: pare cu judecată, dar fără a fi drăguţă.

— E atât de bolnavă, St John.

— Bolnavă sau sănătoasă, va avea întotdeauna un chip obişnuit. Din aceste trăsături lipsesc graţia şi armonia frumuseţii.

În a treia zi m-am simţit ceva mai bine; în a patra, puteam să vorbesc, să mă mişc, să mă ridic în pat, să mă răsucesc. Hannah îmi adusese nişte fiertură de orez şi pâine prăjită, cred că pe la ora amiezii. Mâncasem cu poftă, căci mâncarea era bună şi nu mai simţeam izul febrei care otrăvise până atunci tot ce înghiţeam. După ce a plecat, m-am simţit în putere şi dorind să mă mişc, am vrut să mă ridic – dar cu ce să mă îmbrac? Nu aveam decât hainele mele ude şi murdare, în care dormisem pe pământ şi căzusem în mlaştină. Mi-era ruşine să apar îmbrăcată astfel în faţa binefăcătorilor mei.

Dar am fost cruţată de această umilinţă. Pe un scaun aşezat lângă pat se aflau toate lucrurile mele, curate şi uscate. Rochia mea neagră de mătase era agăţată pe perete. Petele de noroi fuseseră îndepărtate, încreţiturile făcute de ploaie fuseseră întinse; acum, rochia arăta destul de bine. Ciorapii şi pantofii îmi fuseseră şi ei curăţaţi şi acum puteau fi purtaţi. În odaie existau toate cele necesare pentru a mă spăla şi un pieptene şi o perie pentru a-mi aranja părul. După un proces îndelung şi obositor, odihnindu-mă la fiecare cinci minute, am reuşit să mă îmbrac. Hainele atârnau largi pe mine, căci slăbisem mult, dar mi-am ascuns neajunsul acoperindu-mă cu un şal. Iar acum, din nou curată şi arătând decent, fără nici o pată de noroi, fără nici o urmă din dezordinea pe care o

uram atât de mult şi care mi se părea că mă degradează, am coborât, ţinându-mă de balustradă, pe o scară de piatră, către un coridor scund şi îngust, din care am ajuns în bucătărie.

Aici mirosea a pâine proaspătă şi se simţea căldura unui foc vesel. Hannah făcea pâine. Se ştie foarte bine că prejudecăţile sunt cel mai greu de îndepărtat din acele inimi al căror pământ nu a fost niciodată afânat sau îngrăşat prin educaţie; ele se înrădăcinează acolo, rezistente precum buruienile ce cresc printre pietre. Într-adevăr, la început, Hannah fusese rece şi distantă, dar în ultimul timp începuse să se mai domolească puţin, iar acum, când mă văzu intrând în bucătărie îngrijită şi curat îmbrăcată, chiar zâmbi.

— Cum, te-ai sculat din pat? spuse ea. Atunci, ţi-e mai bine. Dacă vrei, poţi să te aşezi în scaunul meu, lângă vatră.

Îmi arătă balansoarul şi eu mă aşezai. Continuă să se învârtească prin bucătărie cu treburile ei, cercetându-mă din când în când cu coada ochiului; scoase nişte pâini din cuptor, apoi se întoarse spre mine şi mă întrebă direct:

— Ai mai cerşit înainte să vii aici?

Pentru o clipă m-am simţit revoltată, dar amintindu-mi că nu trebuia să mă înfurii şi că într-adevăr apărusem în faţa ei ca o cerşetoare, am răspuns liniştită, dar şi cu o oarecare hotărâre:

— Greşeşti de mă socoteşti o cerşetoare. Nu sunt cerşetoare, la fel cum nici dumneata şi nici domnişoarele nu sunt.

După o pauză, zise:

— Nu înţeleg – n-ai nici casă, nici arginţi, nu-i aşa?

— Lipsa unei case sau a arginţilor (asta însemnând bani, bănuiesc) nu face pe cineva cerşetor în sensul la care te-ai gândit.

— Ai carte? întrebă ea curând.
— Da, multă.
— Dar n-ai fost niciodată la pension, nu?
— Am fost la un pension opt ani.
Făcu ochii mari.
— Şi atunci, cum se face că nu poţi să te descurci singură?
— M-am descurcat până acum şi nădăjduiesc s-o fac şi de-aici încolo. Ce vrei să faci cu agrişele astea? am întrebat, văzând-o că scoate un coş cu fructe.
— Să le fac o plăcintă.
— Dă-mi-le mie să le curăţ.
— Nu, nu vreau să faci nimic.
— Dar trebuie să fac ceva. Haide, dă-mi-le.
Acceptă şi chiar îmi aduse un şervet curat să mi-l pun peste rochie, ca nu cumva – aşa cum spuse ea – să mă mânjesc.
— Nu eşti obişnuită cu munca de servitoare. O văd după mâinile dumitale, remarcă ea. Poate că ai fost cusătoreasă.
— Nu, te înşeli. Dar nu contează ce am fost, nu-ţi mai bate capul cu mine. Mai bine spune-mi numele casei în care ne aflăm.
— Unii-i zic Marsh End, alţii Moor House[192].
— Şi domnul care locuieşte aici se numeşte domnul St John?
— Nu, el nu locuieşte aici, stă doar acum, un timp. Casa lui e în parohia lui, în Morton.
— Satul aflat la câteva mile de aici?
— Da.
— Şi ce e el?
— E preot.

[192] Capătul mlaştinii sa Casa din mlaştină.

Mi-am adus aminte ce mi-a spus bătrâna menajeră de la casa parohială când îi cerusem să-l văd pe preot.

— Atunci, asta a fost casa tatălui său?

— Da, aici a locuit bătrânul domn Rivers şi înaintea lui şi bunicul, şi străbunicul lui.

— Deci numele acestui domn este St John Rivers?

— Da, St John e numele lui de botez.

— Şi surorile lui sunt Diana şi Mary Rivers?

— Da.

— Tatăl lor a murit?

— Acu’ trei săptămâni.

— Nu au mamă?

— Luna asta se face anu’ de când s-a prăpădit stăpâna.

— Stai de mult cu ei?

— Sunt de treizeci de ani aici. I-am crescut pe toţi trei.

— Asta dovedeşte că ai fost o servitoare cinstită şi credincioasă. Cred asta, deşi ai avut nepoliteţea să spui despre mine că sunt o cerşetoare.

Îmi aruncă din nou o privire surprinsă.

— Cred, spuse ea, că m-am înşelat în ceea ce te priveşte, dar umblă pe-aici atâţia pungaşi, aşa că trebuie să mă ierţi.

— Şi deşi, am continuat eu pe un ton destul de sever, ai vrut să mă alungi, într-o noapte în care n-ar trebui nici măcar un câine să dai afară.

— Da, a fost greu pentru dumneata, dar ce puteam face? M-am gândit la copii, nu la mine – bieţii de ei, n-au pe nimeni în afară de mine care să le poarte de grijă. Şi atunci, trebuie să fiu prevăzătoare.

Am păstrat o tăcere gravă timp de câteva minute.

— Nu trebuie să mă judeci prea aspru, spuse ea din nou.

— Dar te judec, i-am răspuns, şi o să-ţi spun şi de ce – nu atât pentru că ai refuzat să-mi dai un adăpost sau pentru că m-ai socotit o escroacă, ci pentru că adineauri

mi-ai reproşat că nu am „arginţi” şi nici casă. Unii dintre cei mai buni oameni care-au trăit pe pământul ăsta au fost la fel de amărâţi ca şi mine. Iar dacă eşti creştină, n-ar trebui să socoteşti sărăcia o crimă.

— Aşa-i, n-ar trebui, spuse ea. Şi domnul St John îmi spune mereu asta şi văd că m-am înşelat – dar acum am o părere diferită despre dumneata faţă de ce-am crezut înainte. Îmi pari o fiinţă de treabă.

— De ajuns, te-am iertat. Hai, dă-mi mâna!

Îmi întinse o mână bătătorită şi plină de făină; un zâmbet diferit şi mai cald îi lumină faţa aspră şi din acel moment am fost prietene.

Era limpede că lui Hannah îi plăcea mult să sporovăiască. Pe când eu alegeam fructele şi ea făcea aluatul pentru plăcinte, începu să-mi spună o mulţime de lucruri despre răposaţii ei stăpâni şi despre „copii”, cum îi numea ea pe cei trei fraţi.

— Bătrânul domn Rivers, zise ea, a fost un om destul de simplu, dar un gentleman şi dintr-o familie tare veche. Marsh End aparţinuse familiei Rivers încă de când fusese înălţată – şi era, după spusele ei, veche de vreo două sute de ani, deşi arăta ca un loc mic şi sărăcăcios, care nici nu se putea compara cu măreţul conac al domnului Oliver, din Morton Vale. Dar îşi amintea de tatăl lui Bill Oliver, muncitor cu ziua care făcea ace, pe când familia Rivers era nobilă, încă de pe vremea Henricilor, aşa cum oricine poate să vadă din registrele din sacristia bisericii din Morton. Cu toate acestea, recunoscu ea, stăpânul cel bătrân se asemăna cu toţi ceilalţi, nu era cu nimic deosebit: înnebunit după vânătoare, munca pământului şi altele de felul ăsta. Stăpâna era altfel. Îi plăcea grozav să citească şi studia mult; iar „copiii” semănau cu ea. Nu mai erau alţii ca ei prin aceste părţi şi nici nu aveau să mai fie: le plăcuse să înveţe, la toţi trei, aproape de când au rostit

primele cuvinte şi întotdeauna au fost „ceva deosebit”. Domnul St John, când s-a făcut mare, a vrut să se ducă la seminar să se facă preot, iar fetele, când au terminat pensionul, şi-au căutat de lucru ca guvernante; căci îi spuseseră ei că în urmă cu câţiva ani, tatăl lor pierduse mulţi bani din cauza unui om în care avusese încredere şi care dăduse faliment; şi pentru că acum nu mai era destul de bogat pentru a le lăsa o avere, trebuia să se descurce singure. Mult timp locuiseră departe de casă şi acum veniseră să stea doar câteva săptămâni, din pricina morţii tatălui lor; dar le plăcea mult Marsh End şi Morton şi toate dealurile şi ţinutul mlăştinos din jur. Fuseseră la Londra şi în multe alte oraşe mari, dar întotdeauna spuneau că nicăieri nu e ca acasă[193]; şi apoi, se înţelegeau aşa de bine între ei – nu se certau niciodată. Nu ştia să mai existe pe lume o altă familie aşa de unită.

După ce-am terminat de ales agrişele, am întrebat-o unde erau cele două domnişoare şi fratele lor.

— S-au dus în plimbare până la Morton, dar trebuie să se întoarcă în jumătate de ceas pentru ceai.

S-au întors repede, aşa cum prevăzuse Hannah; au intrat în casă prin bucătărie. Când m-a văzut, domnul St John s-a închinat uşor şi a trecut mai departe; dar cele două tinere s-au oprit: Mary şi-a arătat, în câteva cuvinte, cu blândeţe şi calm, plăcerea de a mă vedea suficient de întremată pentru a coborî; Diana îmi luă mâna şi clătină din cap:

— Ar fi trebuit să aştepţi să-ţi dau eu voie să cobori, spuse ea. Eşti încă foarte palidă – şi atât de slabă! Biata copilă! – biata fată!

Vocea Dianei mi se părea la fel ca uguitul unei turturele, iar ochii ei aveau o privire pe care îmi plăcea s-o întâlnesc. Tot chipul ei era plin de farmec. Şi faţa lui Mary era la fel de inteligentă, cu trăsături la fel de frumoase; dar avea o

---

[193] Dintr-un cântec de J.H. Payne, apărut în 1823.

expresie mai rezervată, iar purtarea ei, deşi blândă, era mai distantă. Diana vorbea şi privea cu o anumită autoritate: era limpede că avea voinţă. Iar firea mea simţea o reală plăcere să se supună unei autorităţi ca a ei şi să se plece – atât cât mi-o îngăduiau conştiinţa şi demnitatea – în faţa unei voinţe active.

— Şi ce faci aici? continuă ea. Nu e locul dumitale aici. Mary şi cu mine stăm câteodată în bucătărie pentru că acasă ne place să ne simţim în largul nostru, chiar să facem ceea ce nu se cuvine – dar dumneata eşti oaspetele nostru şi trebuie să mergi în salon.

— Mă simt foarte bine aici.

— N-ai cum – cu Hannah care are atâta treabă şi te umple de făină.

— Şi-apoi, e prea cald pentru dumneata, interveni Mary.

— Cu siguranţă, adăugă sora sa. Haide, trebuie să asculţi.

Şi continuând să mă ţină de mână, mă făcu să mă ridic şi mă conduse în altă încăpere.

— Stai aici, spuse ea, aşezându-mă pe sofa, până ce ne dezbrăcăm şi pregătim ceaiul; acesta e un alt privilegiu de care ne bucurăm în micuţa noastră casă din mlaştini – să ne pregătim singure masa ori de câte ori avem chef s-o facem; sau când Hannah coace pâinea, fierbe ceva, spală sau calcă.

Închise uşa şi mă lăsă singură cu domnul St John[194], care stătea aşezat în faţa mea, cu o carte sau un ziar în mână.

---

[194] Caracterul idealist şi impetuos al acestui personaj este posibil să fie inspirat de faimosul misionar în India Henry Martyn, discipol al predicatorului preferat al tatălui lui Brontë, Charles Simeon. Reverendul Brontë l-a cunoscut pe Martyn la St John’s College în Cambridge. Martyn a tradus *Biblia* în hindi şi a murit tânăr, bolnav de friguri.

Am cercetat cu privirea mai întâi salonul, apoi pe cel care se găsea acolo.

Salonul era o încăpere destul de mică, mobilată simplu; dar părea confortabil, căci era curat şi ordonat. Scaunele de modă veche luceau, iar masa din lemn de nuc era atât de lustruită, încât părea o oglindă. Câteva portrete vechi şi ciudate ce reprezentau bărbaţi şi femei din timpuri de mult apuse împodobeau pereţii cu tapetul pătat de vreme; un dulap cu uşi de sticlă adăpostea câteva cărţi şi un serviciu vechi de porţelan. În încăpere nu exista nici un ornament inutil – nici o mobilă modernă, în afară de două cutii de lucru şi un pupitru din lemn de trandafir, puse pe o măsuţă rezemată de perete; totul – chiar şi covorul şi draperia – părea uzat, dar bine păstrat.

Domnul St John – care stătea la fel de nemişcat ca şi tablourile întunecate de pe pereţi, cu ochii aţintiţi asupra paginii pe care o citea şi cu buzele strânse, pecetluite de tăcere – era uşor de cercetat. Nici dacă ar fi fost o statuie în loc să fie un om, n-ar fi fost mai uşor. Era tânăr – poate între douăzeci şi treizeci de ani –, înalt şi subţire; chipul său atrăgea privirea: avea trăsături greceşti, cu linii foarte pure; un nas drept, clasic, şi o gură şi bărbie ateniene. Rareori se întâmplă ca un chip englezesc să se apropie atât de mult de modelele antice. Având nişte trăsături aşa de armonioase, probabil că liniile atât de neregulate ale feţei mele îi displăceau. Ochii lui erau mari şi albaştri, cu gene castanii; pe fruntea înaltă şi albă precum fildeşul cădeau câteva şuviţe de păr blond.

E un portret plăcut, nu-i aşa, cititorule? Şi totuşi, cel înfăţişat aici era departe de a lăsa privitorului impresia unei firi blânde, supuse, sensibile sau măcar liniştite. Deşi acum stătea nemişcat, exista ceva în trăsăturile sale – nasul, gura, fruntea – care îmi spunea că în el îşi avea sălaşul un neastâmpăr sau o asprime sau o înflăcărare. Nu

mi-a adresat nici un cuvânt şi nici nu mi-a aruncat vreo privire până nu s-au întors surorile lui. Diana, în timp ce intra şi ieşea din cameră, pregătind ceaiul, mi-a adus o prăjitură coaptă pe sobă.

— Mănâncă asta acum, spuse ea, cred că îţi este foame. Hannah mi-a spus că de la micul dejun n-ai mâncat decât nişte fiertură de ovăz.

N-am refuzat-o, căci foamea mi se stârnise şi era destul de mare. Domnul Rivers îşi închise acum cartea, se apropie de masă şi, aşezându-se, şi-a aţintit asupra mea ochii albaştri ce păreau pictaţi. În privirea lui era o sinceritate atât de deschisă, o tărie atât de hotărâtă, care-mi spuneau că nu se îndreptaseră până acum spre mine dinadins, şi nu din sfială.

— Ţi-e foarte foame, zise el.

— Da, domnule.

Este felul meu de-a fi – întotdeauna a fost, din instinct – de a răspunde scurt la o întrebare scurtă şi simplu şi direct la o întrebare directă.

— E un lucru bun că febra te-a împiedicat să mănânci în ultimele trei zile: ar fi fost primejdios să cedezi poftei dumitale de mâncare. Acum poţi mânca, dar totuşi cu moderaţie.

— Sunt convinsă că nu voi mânca mult timp pe socoteala dumneavoastră, domnule, fu răspunsul meu foarte stângaci şi cam grosolan.

— Nu, spuse el cu răceală; când o să spui unde locuieşte familia dumitale, o să-i putem scrie şi te vei întoarce acasă.

— Atunci trebuie să vă spun deschis că nu pot face asta, căci nu am o casă, şi nici familie.

Cei trei mă priviră, dar nu cu neîncredere. Nu am simţit în privirea lor suspiciune, ci mai degrabă curiozitate. Când spun asta, mă refer mai ales la fete.

Ochii lui St John, deşi limpezi în sensul propriu al cuvântului, în sens figurat erau greu de pătruns. Părea să-i folosească mai degrabă pentru a iscodi gândurile celorlalţi, decât pentru a le dezvălui pe ale sale; iar această combinaţie de subtilitate şi rezervă era menită mai mult a stânjeni, decât a încuraja.

— Vrei să spui, întrebă el, că nu ai absolut nici o rudă?

— Da. Nu am nici o legătură cu vreo fiinţă omenească şi nu am dreptul să fiu primită în nici o casă din Anglia.

— O situaţie foarte ciudată pentru vârsta dumitale...

În aceeaşi clipă i-am văzut privirea îndreptându-se spre mâinile mele, care stăteau încrucişate pe masa din faţa mea. M-am întrebat ce căuta: cuvintele lui m-au lămurit imediat.

— N-ai fost niciodată măritată? Eşti necăsătorită?

Diana râse.

— Ei, dar nu poate să aibă mai mult de şaptesprezece sau optsprezece ani, St John, spuse ea.

— Am aproape nouăsprezece, dar nu sunt măritată. Nu.

Am simţit cum roşeaţa îmi urcă în obraji, căci aluzia la măritiş îmi trezea amintiri amare şi răscolitoare. Îmi văzură cu toţii stânjeneala şi emoţia. Diana şi Mary îşi întoarseră privirea de la chipul meu îmbujorat, pentru a-mi uşura starea de tulburare; dar fratele lor, mai rece şi mai sever, continuă să mă privească fix, până ce am simţit că-mi dau lacrimile şi mă înroşesc iarăşi.

— Unde ai locuit înainte de a ajunge aici? întrebă el acum.

— Eşti prea curios, St John, murmură încet Mary; dar el se aplecă peste masă şi ceru un răspuns cu o altă privire hotărâtă şi pătrunzătoare.

— Numele locului în care am stat şi cel al persoanei cu care am stat sunt taina mea, am răspuns eu scurt.

— Pe care, cred eu, ai dreptul să nu i-o dezvălui, dacă aşa vrei, nici lui St John, şi nici altcuiva, remarcă Diana.

— Dar dacă nu ştiu încă nimic despre dumneata sau despre viaţa dumitale, nu te pot ajuta, spuse el. Şi doar ai nevoie de ajutor, nu?

— Am nevoie şi îl caut, domnule. Aş vrea ca un adevărat suflet milostiv să-mi ofere o muncă pe care s-o pot face şi un salariu cu care să mă pot întreţine – chiar şi pentru cele mai simple nevoi ale vieţii.

— Nu ştiu dacă eu sunt sau nu un adevărat suflet milostiv, dar vreau să te ajut atât cât pot, pentru un scop atât de cinstit. Mai întâi, spune-mi ce-ai fost obişnuită să faci şi ce *poţi* să faci.

Îmi terminasem ceaiul. Mă simţeam înviorată de el, aşa cum un uriaş ar prinde putere bând vin: dăduse o nouă vigoare nervilor mei zdruncinaţi şi astfel i-am putut răspunde liniştită acestui judecător tânăr şi pătrunzător.

— Domnule Rivers, am spus eu întorcându-mă spre el şi privindu-l aşa cum mă privea şi el, deschis şi fără sfială, dumneata şi surorile dumitale mi-aţi dat un mare ajutor – cel mai mare pe care un om îl poate da semenilor săi: m-aţi salvat de la moarte, oferindu-mi cu nobleţe ospitalitatea. Prin această binefacere v-aţi câştigat un drept nelimitat la recunoştinţa mea şi, într-o oarecare măsură, dreptul la încrederea mea. O să vă spun povestea pribegei pe care aţi adăpostit-o, atât cât să nu-mi pun în primejdie liniştea – propria mea siguranţă, morală şi fizică, şi cea a altora. Sunt orfană, fiica unui preot. Părinţii mai au murit înainte să apuc să-i cunosc. Am fost crescută de cineva şi apoi am fost trimisă la un aşezământ de binefacere. O să-ţi spun chiar numele acestui aşezământ, unde am petrecut şase ani ca elevă şi apoi doi ca profesoară – Azilul pentru orfani Lowood, în comitatul… Ai

auzit cumva de el, domnule Rivers? Administratorul lui este pastorul Robert Brocklehurst.

— Am auzit de domnul Brocklehurst şi am văzut şcoala.

— Am plecat de la Lowood acum aproape un an de zile, pentru a lucra ca guvernantă într-o casă. Aveam un post bun şi eram fericită. Cu patru zile înainte să ajung aici am fost silită să părăsesc acel loc. Nu pot şi nici nu trebuie să-ţi spun motivul plecării mele: ar fi inutil – şi primejdios – şi ar putea părea de necrezut. Nu sunt acuzată de nimic: sunt tot atât de nevinovată ca şi oricare dintre dumneavoastră trei. Sunt nefericită şi voi mai fi un timp; căci nenorocirea care m-a făcut să părăsesc o casă în care găsisem un adevărat paradis a fost ciudată şi îngrozitoare. Când mi-am plănuit plecarea, n-am avut decât două lucruri în minte – să plec repede şi în taină; pentru a face asta, a trebuit să las în urmă tot ceea ce aveam, în afară de o mică boccea, pe care, în graba şi tulburarea mea, am uitat s-o iau din diligenţa care m-a adus până la Whitcross. Şi astfel am ajuns în aceste locuri fără nimic. Am dormit două nopţi sub cerul liber şi am rătăcit timp de două zile fără să trec nici un prag; dar de două ori în tot acest timp am îmbucat ceva; şi atunci când foamea, oboseala şi disperarea mă aduseseră aproape de sfârşit, dumneata, domnule Rivers, n-ai îngăduit să pier la uşa dumitale şi m-ai primit sub acoperişul dumitale. Ştiu tot ceea ce surorile dumitale au făcut pentru mine de-atunci – căci în toropeala mea am fost conştientă – şi le sunt la fel de îndatorată pentru compasiunea lor firească, adevărată şi binevoitoare, cum îţi sunt şi dumitale pentru mila dumitale creştină.

— N-o mai face să vorbească acum, St John, spuse Diana după ce eu am tăcut, e limpede că încă nu şi-a revenit pe deplin. Vino şi aşază-te pe sofa, domnişoară Elliot.

Am tresărit uşor, fără să vreau, căci uitasem de noul meu nume. Domnul Rivers, căruia părea să nu-i scape nimic, observă imediat.

— Ai spus că numele dumitale e Jane Elliot, nu? remarcă el.

— Da, aşa am spus; şi este numele pe care consider potrivit să-l folosesc deocamdată; dar nu este numele meu adevărat şi când îl aud, îmi sună ciudat.

— Nu vrei să ne spui numele dumitale adevărat?

— Nu; mai presus de toate, mă tem să nu fiu găsită şi mă feresc să dezvălui orice ar putea duce la asta.

— Şi cred că ai dreptate să o faci, spuse Diana. Şi-acum, te rog, frate, las-o puţin în pace.

Dar St John, după ce se gândi câteva minute, reluă la fel de calm şi cu aceeaşi pătrundere:

— Nu ţi-ar plăcea să depinzi prea mult de ospitalitatea noastră; ai dori, din câte înţeleg, să te eliberezi cât mai curând de compasiunea surorilor mele şi, mai presus de toate, de *milostivirea* mea (am simţit diferenţa pe care o faci între ele şi nu mă supără, căci este îndreptăţită); vrei să nu depinzi de noi?

— Da, am spus-o deja. Spune-mi cum să fac, cum să-mi caut de lucru: asta-i tot ce îţi cer acum; şi apoi lasă-mă să plec, chiar de va fi în cea mai umilă casă – dar *până atunci* îngăduie-mi să rămân aici; mi-e groază să mai trec iarăşi prin cumplita mizerie a vieţii celor fără de-adăpost.

— Sigur că *vei rămâne* aici, spuse Diana, aşezându-şi mâna albă pe capul meu.

— *Vei rămâne*, repetă Mary, pe un ton plin de o sinceritate firească.

— După cum vezi, surorile mele se bucură să te ţină aici, spuse domnul St John, aşa cum s-ar bucura să ţină şi să se îngrijească de o pasăre pe jumătate îngheţată, pe care vântul de iarnă a împins-o pe fereastra lor. *Eu* mai degrabă

te-aş ajuta să găseşti o cale de a te întreţine singură; şi o să mă străduiesc s-o fac. Dar trebuie să ţii seama că lumea mea este mărginită. Eu nu sunt decât preotul unei parohii sărace de ţară: ajutorul meu poate fi aşadar foarte umil. Şi dacă eşti înclinată să dispreţuieşti ziua începuturilor mici[195], caută un ajutor mai folositor decât cel pe care ţi-l pot eu oferi.

— A spus deja că vrea să facă orice muncă cinstită pe care o *poate* face, răspunse Diana în locul meu; şi ştii, St John, că ea nu are cum să-şi aleagă ajutorul: e silită să-l accepte de la un arţăgos ca tine.

— O să fiu croitoreasă sau lenjereasă; ori servitoare sau chiar dădacă, dacă altceva nu găsesc, am răspuns eu.

— Bine, spuse domnul St John foarte calm. Dacă aşa gândeşti, îţi făgăduiesc că o să te ajut – cum şi când o să pot.

Şi-şi reluă cartea cu care fusese ocupat înainte de ceai. Curând m-am retras; căci vorbisem şi stătusem ridicată din pat atât cât mi-o îngăduiseră forţele mele.

Capitolul IV

Cu cât îi cunoŞteam mai bine pe cei de la Moor House, cu atât îmi plăceau mai mult. În câteva zile îmi revenisem suficient încât să pot sta în capul oaselor toată ziua şi uneori chiar să mă plimb pe afară. Puteam să fac şi eu tot ceea ce făceau Diana şi Mary, să discut cu ele atât cât voiau şi să le ajut atunci când mi-o îngăduiau. În această relaţie exista o plăcere nouă, pe care acum o gustam pentru prima oară – plăcerea născută dintr-o potrivire perfectă de gusturi, sentimente şi principii.

---

[195] *Zaharia*, 4:9-10: „Mâinile lui Zorobabel au întemeiat Casa aceasta şi tot mâinile lui o vor şi isprăvi; şi veţi şti că Domnul oştirilor m-a trimis la voi. Căci cine dispreţuieşte ziua începuturilor mici?”

Îmi plăcea să citesc ceea ce le plăcea şi lor; ceea ce le producea bucurie mă încânta şi pe mine; ceea ce le mulţumea, eu respectam. Îşi iubeau căminul singuratic. Şi eu găseam un farmec intens şi permanent în casa cenuşie, mică şi veche, cu acoperişul său scund, ferestrele cu zăbrele, pereţii mâncaţi de vreme, aleea cu brazi bătrâni, crescuţi încovoiaţi sub suflul vânturilor de munte, în grădina întunecată de tisă şi ilice – şi unde doar florile cele mai rezistente puteau înflori. Şi iubeau şi mlaştinile ce le înconjurau casa – vâlceaua în care cobora drumul pietruit ce pornea de la poarta lor şi care şerpuia mai întâi printre tufele dese de ferigi şi apoi printre cele mai sălbatice pajişti înguste ce au mărginit vreodată sălbăticia de mărăcinişuri, hrănind o turmă de oi cenuşii, cu mieluţii lor cu blană mătăsoasă. Iubeau tot acest peisaj cu entuziasmul devotamentului. Puteam înţelege acest sentiment şi-i puteam împărtăşi atât forţa, cât şi sinceritatea, căci vedeam şi eu fascinaţia acestui loc. Simţeam sfinţenia singurătăţii sale: ochii priveau cu încântare linia vălurită a colinelor, culorile vii cu care muşchiul, floarea de iarbă-neagră, iarba presărată cu flori, ferigile strălucitoare şi stâncile de granit pal înveşmântau culmile şi vâlcelele. Toate aceste detalii erau pentru mine, la fel ca şi pentru ele, tot atâtea surse dulci şi pure de plăcere. Vânturile puternice şi adierile blânde, zilele aspre şi cele senine, ceasurile răsăritului şi ale apusului, nopţile cu lună şi cele înnorate mă atrăgeau în aceste locuri la fel ca şi pe ele – îmi învăluiau simţurile cu aceeaşi vrajă care le fermeca şi pe ele.

Şi în casă ne înţelegeam la fel de bine. Amândouă citiseră mai mult şi ştiau mai multe lucruri decât mine: dar păşeam şi eu cu înflăcărare pe drumul cunoaşterii pe care îl urmaseră înaintea mea. Am devorat toate cărţile pe care mi le-au dat; apoi eram foarte mulţumită să discut cu ele

seara ceea ce citisem în cursul zilei. Gândurile mele se potriveau cu ale lor, părerile mele cu ale lor: pe scurt, ne înţelegeam perfect.

Dacă se poate vorbi, între noi trei, de una care să se dovedească mai bună, şi care să ne conducă, aceasta era Diana. Din punct de vedere fizic mă depăşea de departe: era frumoasă şi plină de vigoare. În firea ei era atâta viaţă, atâta siguranţă şi exuberanţă, încât o priveam cu uimire şi nu o puteam înţelege. La începutul serii, puteam vorbi un timp; dar după ce dispărea primul val de vioiciune şi uşurinţă, mă bucuram să stau pe un scăunel la picioarele Dianei, să-mi aşez capul pe genunchii ei şi să o ascult vorbind cu Mary, discutând în amănunt subiectul pe care eu de-abia îl atinsesem. Diana s-a oferit să mă înveţe germana. Îmi plăcea să învăţ cu ea: vedeam că rolul de profesoară îi făcea şi ei plăcere şi i se potrivea; iar cel de şcolăriţă îmi plăcea şi mi se potrivea la fel de bine. Firile noastre se îmbinau şi astfel se născu o puternică afecţiune reciprocă. Fetele descoperiră că ştiam să desenez: mi-au oferit imediat creioanele şi culorile lor. Priceperea mea, doar aici mai mare decât a lor, le-a surprins şi le-a încântat. Mary obişnuia să stea lângă mine şi să mă privească ceasuri întregi: apoi a vrut să o învăţ şi pe ea şi s-a dovedit o elevă docilă, inteligentă şi harnică. Astfel ocupate şi distrându-ne reciproc, zilele treceau precum ceasurile, iar săptămânile precum zilele.

Cât despre domnul St John, intimitatea care se crease atât de firesc şi repede între mine şi surorile lui nu l-a inclus şi pe el. Unul dintre motivele distanţei ce se păstra încă între noi era că el stătea destul de puţin acasă: o mare parte a timpului său era dedicată vizitării celor bolnavi şi săraci din parohia lui răspândită pe coline.

Nici un fel de vreme nu părea să-l oprească de la aceste vizite pastorale: fie că era ploaie sau soare, după orele de

studiu de dimineaţă îşi lua pălăria şi, urmat de bătrânul prepelicar al tatălui său, Carlo, pleca în misiunea sa de dragoste sau de datorie – nu ştiu cum o privea. Uneori, când era vreme foarte rea, surorile sale încercau să-l convingă să renunţe. Dar el spunea, cu un zâmbet ciudat, mai degrabă solemn decât vesel:

— Dar dacă las o pală de vânt sau câteva picături de ploaie să mă îndepărteze de la o sarcină atât de uşoară, cum poate o asemenea trândăvie să fie o pregătire pentru viitorul pe care mi l-am plănuit?

De obicei, Diana şi Mary răspundeau la această întrebare cu un oftat şi cu câteva minute de meditaţie tristă. Dar în afară de desele lui absenţe, mai exista o piedică în calea prieteniei noastre: părea o fire rezervată, cufundată în gânduri, chiar melancolică. Deşi plin de zel în truda sa pastorală, desăvârşit în viaţa şi obiceiurile sale, nu părea totuşi să se bucure de acea pace a minţii, acea mulţumire lăuntrică ce ar trebui să fie răsplata oricărui creştin sincer şi a unui suflet milos. Adeseori, seara, când sta la fereastră în faţa mesei de lucru şi a hârtiilor sale, se oprea din citit sau din scris, îşi sprijinea bărbia în mână şi se cufunda în gânduri; nu ştiu care erau acestea, dar se putea vedea în sclipirea pupilei mărite că erau tulburătoare şi fascinante.

Şi mai cred că pentru el Natura nu era acea comoară plină de desfătare pe care o vedeau surorile sale. O singură dată l-am auzit exprimându-şi plăcerea faţă de farmecul aspru al dealurilor şi o dragoste firească pentru acoperişul întunecat şi pereţii străvechi pe care-i numea căminul lui; dar în tonul şi cuvintele sale era mai multă tristeţe, decât plăcere; şi niciodată nu părea să hoinărească prin ţinuturile mlăştinoase de dragul tăcerii lor liniştitoare – niciodată nu căuta şi nici nu cerceta miile de încântări paşnice pe care le puteau oferi.

Fiind atât de necomunicativ, a trecut ceva vreme până ce am avut prilejul de a-i cerceta mintea. Am început să-mi fac o idee despre aceasta când l-am auzit ţinând o predică în biserica lui din Morton. Mi-aş dori să pot descrie acea predică, dar nu sunt în stare. Nu pot descrie întocmai nici măcar efectul pe care l-a avut asupra mea.

A început liniştit – şi într-adevăr, în privinţa tonului şi a înălţimii vocii sale, a rămas până la sfârşit liniştit. Curând, o evlavie sinceră şi totuşi reţinută cu severitate, s-a făcut simţită în accentele clare şi în limbajul plin de vigoare. Această evlavie spori, devenind o forţă – concentrată, stăpânită. Inima era înfiorată şi mintea uimită de puterea predicatorului; dar nici una nu se simţea îmblânzită. În predica aceea era o ciudată amărăciune; o lipsă a unei bunătăţi alinătoare: aluziile aspre la doctrinele calviniste – alegere, predestinare, condamnare[196] – erau frecvente; şi fiecare referire la ele suna ca o osândă. Când a încheiat, în loc să mă simt mai bine, mai liniştită, mai luminată de cuvintele lui, eram cuprinsă de o tristeţe nedefinită; căci mi se părea – nu ştiu dacă şi ceilalţi aveau acelaşi simţământ – că elocinţa pe care o ascultasem izvorâse dintr-un adânc unde zăcea drojdia tulbure a dezamăgirii – unde se frământau impulsuri zbuciumate ale unor dorinţe neîmpăcate şi aspiraţii neliniştitoare. Eram sigură că St John Rivers – cu toată viaţa lui neprihănită, cu cinstea şi credinţa lui – nu-şi găsise încă acea pace a lui

[196] În teologia lui Jean Calvin (1509-1564) se considera că indivizii erau „predestinaţi” de Dumnezeu fie să intre în rândul celor „Aleşi” (salvaţi prin graţia divină pentru Viaţa Eternă), fie să îndure „condamnarea” (respingerea de către Dumnezeu). Într-o scrisoare către Ellen Nursey din 1836, Brontë scria: „Dacă doctrina lui Calvin este adevărată, eu sunt deja proscrisă – nici nu-ţi poţi închipui cât de rebele şi de nesupuse sunt toate simţămintele mele.”

Dumnezeu[197], care întrece orice pricepere: nu o găsise, eram sigură, la fel cum nu o găsisem nici eu, cu regretele mele ascunse şi sfâşietoare pentru idolul meu prăbuşit şi paradisul pierdut – regrete de care am evitat să pomenesc în ultima vreme, dar care mă stăpâneau şi mă tiranizau fără milă.

Între timp, se scursese o lună. Curând, Diana şi Mary urmau să părăsească Moor House şi să se întoarcă la viaţa şi peisajul atât de diferite care le aşteptau, ca guvernante, într-un oraş mare şi frumos din sudul Angliei. Aici fiecare avea o slujbă într-o familie ai cărei membri bogaţi şi trufaşi le priveau doar ca pe nişte umile angajate şi nu ştiau şi nici nu le păsa de calităţile lor înnăscute şi le apreciau doar deprinderile învăţate, la fel cum ar aprecia priceperea bucătăresei lor sau bunul-gust al fetei în casă. Domnul St John încă nu-mi spusese nimic despre slujba pe care promisese să mi-o găsească; dar devenise urgent să-mi găsesc un loc de muncă. Într-o dimineaţă, rămânând singură cu el în salon pentru câteva minute, am îndrăznit să mă apropii de firida ferestrei – pe care masa, scaunul şi pupitrul o transformaseră într-un soi de birou – şi mă pregăteam să-i vorbesc, deşi fără a şti prea bine cum să-mi formulez întrebarea – căci întotdeauna este greu să spargi stratul de gheaţă cu care sunt acoperiţi cei asemenea lui – când m-a scutit de efort începând el dialogul.

Ridicându-şi privirea în timp ce mă apropiam de el, îmi spuse:

— Vrei să mă întrebi ceva?

— Da, aş vrea să ştiu dacă ai auzit cumva de vreo slujbă la care m-aş putea angaja.

---

[197] „Şi pacea lui Dumnezeu, care întrece orice pricepere, vă va păzi inimile şi gândurile în Hristos Iisus” *Filipeni*, 4:7).

— Am găsit sau m-am gândit la ceva pentru dumneata acum trei săptămâni; dar cum păreai de folos şi fericită aici – căci e limpede că surorile mele te-au îndrăgit şi tovărăşia dumitale le face o mare plăcere –, am socotit că nu era momentul să întrerup această tihnă plină de mulţumire şi să aştept până ce apropiata lor plecare de la Marsh End o va face şi pe a dumitale necesară.

— Şi vor pleca peste trei zile? am întrebat eu.

— Da, şi după ce pleacă, eu o să mă întorc la casa parohială din Morton; Hannah mă va însoţi şi casa asta veche va rămâne închisă.

Am aşteptat câteva clipe, crezând că o să continue cu subiectul pe care îl deschisesem la început; dar el părea cufundat într-un alt şir de gânduri: privirea lui îmi arăta că uitase de mine şi de ceea ce mă interesa. M-am văzut silită să-l readuc la o temă care, de nevoie, mă preocupa şi mă îngrijora.

— Şi la ce slujbă te-ai gândit, domnule Rivers? Sper că această amânare nu a îngreunat obţinerea ei.

— Oh, nu, căci este o slujbă care depinde numai de mine ca să ţi-o dau şi de dumneata să o accepţi.

Tăcu din nou; se vedea că şovăie să continue. Am devenit nerăbdătoare: câteva mişcări agitate şi o privire încordată şi întrebătoare l-au lămurit în legătură cu ceea ce simţeam mai bine şi mai uşor decât ar fi putut s-o facă nişte cuvinte.

— Nu trebuie să te grăbeşti să afli, zise el, căci trebuie să ţi-o spun deschis, nu am nimic potrivit sau profitabil să-ţi propun. Înainte să te lămuresc, adu-ţi, te rog, aminte ceea ce ţi-am spus cât se poate de clar – că dacă te ajut, va fi aşa cum un orb îl ajută pe un şchiop. Eu sunt sărac; căci după ce plătesc datoriile tatălui mau, toată averea care-mi rămâne va fi această casă aproape năruită, şirul de brazi din spatele ei şi fâşia de pământ uscat, cu tisă şi

ilice, din faţă. Sunt un necunoscut: Rivers este un nume vechi; dar din cei trei unici descendenţi ai familiei, doi îşi câştigă pâinea slujind printre străini, iar cel de-al treilea se socoteşte străin de ţara sa natală – nu numai în viaţă, ci şi în moarte. Da, şi se socoteşte – trebuie să se socotească – onorat de această soartă; şi năzuieşte doar către ziua când pe umerii lui va fi aşezată Crucea despărţirii de legăturile trupeşti şi când Capul acelei biserici luptătoare, printre ai cărei cei mai umili membri se numără şi el, va porunci: „Ridică-te şi urmează-mă!”

St John rosti aceste cuvinte la fel cum îşi rostea predicile, cu o voce liniştită, adâncă; obrazul nu i se înroşi, dar în privirea avea o strălucire puternică. Apoi continuă:

— Şi pentru că eu însumi sunt sărac şi necunoscut, nu pot să-ţi ofer decât o slujbă sărăcăcioasă şi neînsemnată. Ai putea chiar s-o socoteşti umilitoare – căci am văzut acum că obiceiurile dumitale sunt cele pe care lumea le numeşte rafinate şi că ai trăit printre oameni cel puţin bine educaţi –, dar *eu* consider că nici o muncă ce poate îmbunătăţi specia umană nu este umilitoare. Convingerea mea este aceasta: cu cât este mai arid şi mai neroditor pământul încredinţat truditorului creştin, cu cât este răsplata trudei sale mai măruntă, cu atât e mai mare cinstea lui. În asemenea condiţii, destinul lui este cel al deschizătorului de drumuri: şi primii deschizători de drumuri ai Scripturii au fost Apostolii – iar conducătorul lor a fost Însuşi Iisus, Mântuitorul.

— Da? am spus eu, văzând că tace din nou. Continuă!

Înainte de a relua, se uită la mine: părea să-mi citească pe chip, ca şi cum liniile şi trăsăturile acestuia ar fi fost litere pe o pagină. Concluziile la care ajunse din această cercetare le exprimă în parte în cuvintele care urmară:

— Cred că vei accepta postul pe care ţi-l ofer, spuse el, şi o să-l păstrezi un timp; dar nu permanent; tot aşa cum

nici eu nu aş putea rămâne pentru totdeauna în slujba mea mărginită şi care limitează, liniştită şi obscură, de preot într-un sat englezesc; căci şi firea dumitale este plămădită într-un fel neprielnic odihnei, la fel ca şi a mea; deşi altfel decât mine.

— Explică, am stăruit eu, când s-a oprit din nou.

— O voi face şi vei auzi cât de modestă e propunerea mea – cât de neînsemnată – cât de săracă. Nu am de gând să mai rămân mult timp în Morton, acum că tatăl meu a murit şi sunt propriul meu stăpân. Probabil că în următoarele douăsprezece luni voi pleca de aici; dar cât timp mai stau, vreau să fac tot ce-mi stă în putinţă pentru ca oamenii lui să o ducă mai bine. Când am venit acum doi ani în Morton, nu exista aici nici o şcoală: copiii săracilor erau excluşi de la orice nădejde de a progresa. Am înfiinţat o şcoală pentru băieţi; vreau acum să deschid o a doua şcoală, pentru fete. Am închiriat în acest scop o clădire şi alături de ea o căsuţă cu două odăi, pentru învăţătoare. Salariul va fi de treizeci de lire pe an; casa este deja mobilată foarte simplu, dar cu tot ce-i e necesar, prin bunăvoinţa domnişoarei Oliver, unica fiică a singurului om bogat din parohia mea – domnul Oliver, proprietarul unei fabrici de ace şi a unei topitorii în vale. Tot domnişoara Oliver plăteşte pentru educaţia şi întreţinerea unei orfane de la azil, care să o ajute pe învăţătoare la treburile din şcoală şi casă, căci lecţiile nu-i vor lăsa timp să se ocupe chiar ea de tot. Vrei să fii dumneata această învăţătoare?

Îmi puse întrebarea oarecum în grabă; părea să se aştepte într-un fel la un refuz indignat sau cel puţin plin de dispreţ: necunoscându-mi toate gândurile şi simţămintele – deşi pe unele le ghicea –, nu ştia cum o să mi se pară propunerea. E adevărat, era modestă – dar reprezenta un adăpost şi eu voiam unul sigur; era o muncă grea – dar, faţă de cea a unei guvernate în casa unui bogătaş, oferea

independenţă şi teama de a sluji unor oameni străini îmi aducea moartea în suflet; nu era nedemnă, nu era înjositoare, nu era degradantă. M-am hotărât.

— Îţi mulţumesc pentru ofertă, domnule Rivers, şi o accept din toată inima.

— Dar ai înţeles bine despre ce este vorba? spuse el. E o şcoală de ţară: elevele dumitale vor fi doar nişte fete sărace – fiice de argaţi – sau în cel mai bun caz fiice de arendaşi. Tot ce va trebui să le înveţi va fi să împletească, să coasă, să citească, să scrie şi să socotească. Ce o să faci cu talentele dumitale? Ce-o să faci cu cea mai mare parte a minţii dumitale – cu simţămintele – cu gusturile dumitale?

— O să le păstrez până când va fi nevoie de ele. Nu se vor pierde.

— Atunci, ştii la ce te înhami?

— Ştiu.

Acum zâmbi şi nu era un zâmbet amar sau trist, ci unul încântat şi profund mulţumit.

— Şi când vrei să-ţi începi slujba?

— O să mă duc să-mi văd casa mâine; şi, dacă nu ai nimic împotrivă, o să deschid şcoala săptămâna viitoare.

— Foarte bine, aşa vei face.

Se ridică şi începu să se plimbe prin cameră. Apoi se opri şi se uită din nou la mine. Clătină din cap.

— Ce nu-ţi place, domnule Rivers? am întrebat eu.

— Nu vei rămâne mult timp la Morton, nu, nu!

— De ce? Care-i motivul pentru care spui asta?

— O citesc în ochii dumitale; privirea lor nu promite un curs statornic în viaţă.

— Nu sunt ambiţioasă.

La acest ultim cuvânt, el tresări.

— Nu, spuse el. Ce te-a făcut să te gândeşti la ambiţie? Cine este ambiţios? Eu ştiu că sunt – dar cum de ai aflat asta?

— Vorbeam de mine.

— Dacă nu eşti ambiţioasă, atunci eşti... şi se întrerupse.

— Cum?

— Voiam să spun pătimaşă; dar poate că n-ai fi înţeles prea bine cuvântul şi nu ţi-ar fi plăcut. Ceea ce vreau să spun este că afecţiunea şi simpatia oamenilor au o putere foarte mare asupra dumitale. Sunt sigur că nu te poţi mulţumi prea mult timp să-ţi petreci vremea în singurătate şi să faci o muncă monotonă, total lipsită de un stimulent; la fel cum eu nu mă pot mulţumi, spuse el apăsat, să trăiesc aici, îngropat în ţinutul acesta mlăştinos, închis de munţi – să-mi văd firea, cea dăruită de Dumnezeu, înăbuşită; darurile cu care Cerul m-a înzestrat, secate şi irosite. Vezi cum mă contrazic acum? Eu, care am propovăduit oamenilor să fie mulţumiţi cu o viaţă umilă, spunând că până şi cei care taie lemne şi scot apă[198] muncesc în slujba lui Dumnezeu – eu, slujitorul Lui, mă apropii de nebunie în nelinişte mea. Ei bine, înclinaţiile şi principiile trebuie într-un fel împăcate.

Şi ieşi din încăpere. În ceasul care se scursese, aflasem despre el mai multe decât în toată luna care trecuse; şi totuşi încă mă nedumerea.

Pe măsură ce se apropia clipa când aveau să-şi părăsească fratele şi căminul, Diana şi Mary Rivers deveneau tot mai triste şi mai tăcute. Amândouă încercau să pară ca de obicei, dar mâhnirea împotriva căreia trebuia să lupte era din cele care nu puteau fi pe deplin înfrânte sau ascunse. Diana lăsa să se înţeleagă că de

---

[198] *Iosua*, 9:21-27 – soarta heviţilor care au încercat să-i înşele pe Iosua şi pe israeliţi: Iosua „din ziua aceea i-a pus să taie lemne şi să scoată apă pentru adunare şi pentru altarul Domnului”.

data aceasta despărţirea va fi cu totul altfel decât cele de până acum. Probabil că, în ceea ce-l priveşte pe St John, urma să fie o despărţire pentru nişte ani buni, poate chiar pentru toată viaţa.

— O să sacrifice, pentru hotărârile luate de mult, spuse ea, înclinaţiile fireşti şi sentimentele şi mai puternice. St John pare un om liniştit, dar în adâncul lui arde o văpaie. L-ai putea crede blând, dar în unele privinţe e neiertător ca moartea; şi, lucrul cel mai rău, conştiinţa nu-mi îngăduie să-l abat de la hotărârea lui aspră. Sigur că nu-l pot învinui nici o clipă pentru asta. E o hotărâre dreaptă, nobilă, creştină – dar îmi sfâşie inima.

Şi ochii ei frumoşi se umplură de lacrimi. Mary îşi aplecă şi mai mult capul asupra lucrului ei.

— Acum nu mai avem tată şi curând nu vom mai avea nici casă, şi nici frate, murmură ea.

În acel moment avu loc un mic incident, care păru hotărât de soartă înadins pentru a dovedi cât de adevărată e zicala „Nenorocirile nu vin niciodată singure” şi pentru a o adăuga tristeţii lor şi pe aceea supărătoare a altei zicale – „Să nu zici hop până nu sari”. St John trecu prin faţa ferestrei citind o scrisoare. Intră în casă.

— A murit unchiul John, spuse el.

Amândouă surorile părură surprinse: nu erau şocate sau uluite; în ochii lor se citea că vestea era mai degrabă importantă, decât supărătoare.

— A murit? repetă Diana.

— Da.

Ea aţinti o privire cercetătoare asupra chipului fratelui său.

— Şi atunci? întrebă ea, cu o voce joasă.

— Şi atunci, Die? răspunse el, cu o faţă imobilă. Şi atunci? Ei bine – nimic. Citeşte.

Îi aruncă scrisoarea în poală. Diana se uită pe ea şi i-o întinse lui Mary. Mary o citi în tăcere, apoi i-o dădu înapoi fratelui ei. Cei trei se priviră şi zâmbiră – era un zâmbet trist şi gânditor.

— Amin! Putem totuşi trăi şi-aşa, spuse în cele din urmă Diana.

— Oricum, asta nu ne face situaţia mai proastă decât era până acum, remarcă Mary.

— Doar ne face să ne gândim mai mult la *ce-ar fi putut să fie*, spuse domnul Rivers, şi aceasta contrastează mult prea puternic cu ceea ce *este.*

Împături scrisoarea, o încuie în biroul său şi ieşi din nou din încăpere.

Câteva momente, nimeni nu spuse nimic. Apoi Diana se întoarse către mine:

— Jane, probabil că te miri de noi şi de tainele noaste, spuse ea, şi ne consideri nişte fiinţe cu inima de piatră dacă nu suferim pentru moartea unei rude atât de apropiate ca un unchi; dar noi nu l-am văzut niciodată şi nu l-am cunoscut. Era fratele mamei. Tatăl meu s-a certat cu el în urmă cu mulţi ani. La sfatul lui, tatăl meu a riscat cea mai mare parte a averii sale în afacerea care l-a ruinat. Şi-au făcut reproşuri, s-au despărţit furioşi şi nu s-au mai împăcat niciodată. Unchiul meu a făcut apoi nişte afaceri mai prospere; se pare că a adunat o avere de douăzeci de mii de lire. Nu s-a însurat niciodată şi nu a avut alte rude în afară de noi şi doar o altă persoană, înrudită cu el la fel ca şi noi. Tata întotdeauna a crezut că-şi va răscumpăra greşeala lăsându-ne nouă moştenire toate bunurile sale. Scrisoarea aceasta ne informează că a lăsat totul, până la ultimul penny, celeilalte rude, cu excepţia a treizeci de guinee, care urmează să fie împărţite între St John, Diana şi Mary Rivers pentru cumpărarea a trei inele de doliu. Desigur, el avea dreptul

de a face ceea ce dorea; şi totuşi, la primirea unei asemenea veşti, ne-am simţit descurajaţi. Mary şi cu mine ne-am fi considerat bogate dacă am fi avut fiecare câte 1000 de lire, iar pentru St John, o asemenea sumă ar fi fost preţioasă, căci i-ar fi dat posibilitatea să facă mult bine.

După această explicaţie, nimeni nu a mai deschis acest subiect, nici domnul Rivers, şi nici surorile lui. A doua zi am plecat de la Marsh End la Morton. La o zi după plecarea mea, Diana şi Mary au părăsit şi ele casa, pentru a o porni către îndepărtatul oraş B. O săptămână mai târziu, domnul Rivers şi Hannah s-au întors la casa parohială şi astfel vechea fermă a rămas pustie.

Capitolul V

Casa mea – căci în cele din urmă am o casă – este foarte mică: o odăiţă cu pereţii văruiţi şi o podea aşternută cu nisip, în care se află patru scaune vopsite şi o masă, un ceas, un dulap cu câteva farfurii şi castroane şi un serviciu de ceai din ceramică smălţuită. La etaj, o cameră la fel de mare ca şi bucătăria, cu un pat din lemn de brad şi un scrin – mic şi totuşi prea mare pentru garderoba mea sărăcăcioasă, deşi bunătatea generoaselor mele prietene o îmbogăţise cu unele lucruri de mare necesitate.

Este seară. Am trimis-o acasă, răsplătind-o cu o portocală, pe micuţa orfană care-mi serveşte drept fată în casă. Stau singură în faţa căminului. În această dimineaţă s-a deschis şcoala din sat. Am avut douăzeci de eleve. Doar trei dintre ele ştiu să citească, nici una să scrie sau să socotească. Câteva se pricep să împletească, iar unele să coasă puţin. Toate vorbesc cu cel mai aspru accent din regiune şi deocamdată ne înţelegem cu greu. Unele sunt prost-crescute, necioplite, nesupuse şi neştiutoare, dar altele sunt docile, vor să înveţe şi au o fire care-mi place.

Nu trebuie să uit că aceste ţărăncuţe îmbrăcate grosolan sunt din sânge şi carne, la fel ca şi vlăstarele celor mai nobile familii, şi că în inimile lor ar putea exista seminţele talentului înnăscut, rafinamentului, inteligenţei şi ale sentimentelor alese, la fel ca în inimile celor de viţă aleasă. Datoria mea este să fac să încolţească aceste seminţe şi cu siguranţă îndeplinirea acestei sarcini îmi va aduce o oarecare mulţumire. Prea multe bucurii nu aştept de la viaţa care se deschide în faţa mea; dar fără îndoială, dacă îmi deprind mintea şi mă străduiesc aşa cum se cuvine, ea îmi va oferi suficient cât să trăiesc de la o zi la alta.

Am fost eu oare veselă, liniştită, mulţumită, în orele pe care mi le-am petrecut în şcoala umilă în această dimineaţă şi după-amiază? Ca să nu mă înşel singură, trebuie să răspund că nu; m-am simţit foarte tristă. M-am simţit – da, proastă ce sunt! – m-am simţit înjosită. Mă gândeam că poate pasul pe care-l făcusem mă coborâse în loc de a mă înălţa pe scara socială. Eram chiar îngrozită de ignoranţa, sărăcia, grosolănia celor auzite şi văzute în jurul meu. Dar nu trebuie să mă dispreţuiesc şi să mă urăsc prea mult pentru aceste simţăminte: ştiu că sunt greşite – şi acesta este un mare pas înainte; mă voi lupta să le înving. Sper că mâine le voi depăşi în parte; iar în câteva săptămâni, poate că vor fi învinse. E posibil ca în câteva luni, fericirea de a vedea la elevele mele o îmbunătăţire, un progres, să înlocuiască sila de acum cu mulţumirea.

Dar până atunci, trebuie să-mi pun o întrebare – Ce e mai bine? Să fi cedat ispitei, să mă fi supus pasiunii; să nu fi făcut un efort dureros, să nu mă fi luptat – şi să mă fi lăsat prinsă în laţul de mătase, să mă fi culcat pe florile ce-l acopereau; să mă fi trezit într-o ţară din sud, în luxul unei vile a plăcerilor, să fi locuit acum în Franţa ca amanta domnului Rochester, beată de fericire pentru dragostea lui

– căci m-ar fi iubit – oh, da, m-ar fi iubit foarte mult un timp. Mă iubea cu adevărat – nimeni nu mă va mai iubi vreodată aşa cum mă iubea el. Nu voi mai cunoaşte dulcile omagii aduse frumuseţii, tinereţii şi graţiei mele – căci pentru nimeni altcineva nu voi mai avea aceste farmece. Mă iubea şi era mândru de mine – aşa cum nici un alt bărbat nu va mai fi. Dar unde-mi rătăcesc gândurile şi ce spun – şi, mai presus de toate, ce simt? Oare ce e mai bine, mă întreb eu, să fiu o sclavă într-un paradis al amăgirilor în Marsilia – înflăcărată de o fericire înşelătoare într-o clipă, pentru ca în clipa următoare să mă înec în lacrimi amare de remuşcare şi ruşine – sau să fiu o învăţătoare de ţară, liberă şi cinstită, într-un colţişor ascuns între munţi şi bătut de vânturi, în inima sănătoasă a Angliei?

Da, acum simt că am făcut bine când mi-am respectat principiile şi legile, dispreţuind şi înfrângând îndemnurile nesănătoase ale unei clipe de nebunie. Dumnezeu m-a călăuzit în alegerea cea dreaptă şi îi mulţumesc Providenţei pentru îndrumare!

Ajungând cu gândurile în acest punct, m-am ridicat, m-am dus la uşă şi am privit amurgul de sfârşit de vară şi câmpurile liniştite din faţa căsuţei mele care, ca şi şcoala, se afla la vreo jumătate de milă de sat. Păsările îşi cântau ultimele triluri.

Aerul era blând şi roua un balsam.

Priveam şi mă socoteam fericită şi am fost surprinsă să descopăr nu după multă vreme că plângeam – şi de ce? Pentru soarta care mă smulsese de lângă stăpânul meu, pentru că nu aveam să-l mai văd niciodată; pentru durerea plină de disperare şi furia cumplită – urmările plecării mele –, care acum l-ar putea abate de la drumul cel drept, ducându-l prea departe pentru a mai exista vreo speranţă de îndreptare. La acest gând, mi-am întors faţa de la

frumosul cer al serii şi valea singuratică a satului Morton – am spus *singuratică* deoarece, de unde stăteam, nu se vedeau decât biserica şi casa parohială, pe jumătate ascunse de copaci; şi chiar în capătul îndepărtat al văii, acoperişul de la Vale Hall, unde locuiau bogatul domn Oliver şi fiica lui. Mi-am acoperit ochii cu mâna şi mi-am rezemat capul de rama de piatră a uşii. Dar curând, un zgomot uşor lângă portiţa ce despărţea mica mea grădină de pajiştea ce începea dincolo de ea mă făcu să ridic privirea. Un câine – bătrânul Carlo, prepelicarul domnului Rivers, după cum am văzut imediat – împingea cu botul portiţa, iar St John stătea sprijinit de poartă, cu braţele încrucişate. Fruntea îi era încruntată, iar privirea severă, părând aproape supărată, era aţintită asupra mea. L-am invitat să intre.

— Nu, nu pot să stau. Ţi-am adus doar un pacheţel pe care l-au lăsat pentru dumneata surorile mele. Cred că în el se află o cutie cu culori, creioane colorate şi hârtie.

M-am îndreptat spre el ca să iau pachetul: era un dar bine- venit. Pe când mă apropiam, îmi cercetă chipul – mi se păru mie – cu severitate: fără îndoială, urmele lacrimilor se vedeau bine.

— Munca primei dumitale zile ţi s-a părut mai grea decât ai crezut că va fi? întrebă el.

— Oh, nu! Dimpotrivă, cu timpul cred că o să mă înţeleg foarte bine cu elevele mele.

— Dar poate că locuinţa dumitale – căsuţa, mobila – te-au dezamăgit pentru că te aşteptaseşi la altceva? E adevărat, sunt destul de sărăcăcioase, dar...

L-am întrerupt.

— Căsuţa mea e curată şi un adăpost trainic în faţa vremii rele; mobila e suficientă şi comodă pentru nevoile mele. Tot ceea ce văd mă face să fiu recunoscătoare, şi nu mâhnită. Nu sunt atât de proastă şi nici înclinată spre

plăceri pentru a regreta lipsa unui covor, a unei sofale sau a vaselor de argint; şi-apoi, în urmă cu cinci săptămâni nu aveam nimic, eram o proscrisă, o cerşetoare, o hoinară; acum am cunoştinţe, un cămin, o slujbă. Mă minunez de bunătatea lui Dumnezeu, de generozitatea prietenilor mei, de soarta mea norocoasă; nu mă plâng.

— Dar poate simţi că te apasă singurătatea? Căsuţa asta e întunecată şi goală.

— N-am avut încă timp nici măcar să mă bucur de linişte, cu atât mai puţin să fiu copleşită de singurătate.

— Foarte bine; sper că simţi într-adevăr mulţumirea despre care vorbeşti; oricum, bunul dumitale simţ îţi va spune că e încă prea devreme să te laşi cuprinsă de temerile şovăitoare ale nevestei lui Lot[199]. Desigur, nu ştiu ce lăsaseşi în urmă înainte să te cunosc; dar te sfătuiesc să rezişti cu hotărâre la orice ispită care te-ar face să priveşti înapoi: urmează-ţi cariera din prezent cu statornicie, cel puţin câteva luni.

— Asta şi vreau să fac, am răspuns.

St John a continuat:

— Este greu să-ţi controlezi pornirile şi să te împotriveşti înclinaţiilor fireşti, dar asta se poate face totuşi, o ştii din experienţă. Dumnezeu ne-a dăruit, într-o oarecare măsură, puterea de a ne făuri propria noastră soartă; şi când forţele noastre par să ceară un sprijin pe care nu-l pot căpăta – când voinţa noastră tinde spre un drum pe care nu-l putem urma –, nu trebuie nici să murim de foame, nici să stăm cu braţele încrucişate, copleşiţi de disperare: tot ce avem de făcut e să căutăm o altă hrană pentru minte, la fel de îndestulătoare ca şi cea interzisă pe care dorea să o guste – şi poate mai curată; şi să croim pentru pasul

---

199 *Geneza* 19:26. Ea a nesocotit cuvintele Domnului şi s-a uitat înapoi la Sodoma şi Gomora pe când erau distrus, „şi s-a prefăcut într-un stâlp de sare”.

cutezător un alt drum, la fel de direct şi de larg ca şi cel la care Soarta ne-a pus stavilă, chiar dacă e mai greu ca acesta. Acum un an, şi eu eram profund nefericit, deoarece credeam că am greşit când m-am făcut preot: îndatoririle monotone mă plictiseau de moarte. Ardeam de dorinţa unei vieţi mai active, a trudei mai fascinante a unei cariere literare – năzuiam la destinul unui artist sau scriitor sau orator; orice mai degrabă, decât cel de preot: da, sub stiharul meu bătea inima unui politician, a unui soldat, a unui adorator al gloriei, a unui iubitor al faimei, a unui împătimit de putere. M-am gândit mult; viaţa mea era atât de nefericită, încât trebuia să o schimb sau să mor. După o perioadă de întuneric şi luptă, s-a ivit lumina şi m-a cuprins liniştea: existenţa mea mărginită s-a întins deodată ca o câmpie fără hotare – am auzit un glas din cer ce-mi spunea să mă ridic, să-mi adun toate puterile şi pe aripile lor întinse să urc dincolo de zare. Dumnezeu avea o însărcinare pentru mine; pentru a o duce la îndeplinire şi pentru a o desăvârşi cum trebuie, aveam nevoie de pricepere şi putere, curaj şi elocinţă, cele mai alese calităţi ale unui soldat, om de stat şi orator: căci toate acestea se îngemănează într-un bun misionar. Da, m-am hotărât să devin misionar. Din acel moment, starea mea sufletească s-a schimbat: cătuşele care-mi ţineau ferecate spiritul s-au rupt şi au căzut, nelăsând nici o urmă de robie, ci doar o durere amară, pe care numai timpul o poate vindeca. E adevărat că tatăl meu s-a opus acestei hotărâri; dar după moartea lui nu mai am nici un obstacol pe care să-l înlătur: mai am câteva treburi de rânduit, să-mi găsesc un înlocuitor în Morton, câteva sentimente încurcate de descurcat sau de înlăturat cu totul – o ultimă luptă cu slăbiciunea omenească, în care ştiu că voi învinge, căci am jurat *să înving* – şi voi părăsi Europa îndreptându-mă către Orient.

Spuse toate acestea cu vocea lui ciudată, calmă şi totuşi autoritară. Când termină de vorbit nu mă privi, ci rămase cu ochii la soarele care apunea, la care mă uitam şi eu. Stăteam amândoi cu spatele la cărarea ce ajungea din câmp la portiţă. Nu auzisem nici un pas pe cărarea pe care creştea iarba; singurul sunet ce ajungea până la noi era susurul apei care curgea în vale. De aceea am tresărit când am auzit o voce veselă, dulce ca un clinchet de clopoţel de argint, exclamând:

— Bună seara, domnule Rivers. Şi bună seara, bătrâne Carlo. Câinele dumitale îşi recunoaşte mai repede prietenii decât o faci dumneata, domnule: a ciulit urechile şi a dat din coadă când mă aflam încă la marginea câmpului, pe când dumneata şi-acum mai stai cu spatele către mine.

Era adevărat. Deşi domnul Rivers tresărise la primele accente melodioase, ca şi cum un trăsnet despicase un nor deasupra capului său, încă şi acum mai stătea în aceeaşi poziţie în care îl surprinsese cea care vorbise: cu braţul rezemat pe poartă, cu faţa îndreptată spre apus. În cele din urmă se întoarse, în mod voit încet. Lângă el apăruse o nălucă – aşa mi se păru mie. La trei paşi se afla cineva înveşmântat în alb – o tânără graţioasă, cu o siluetă plină şi totuşi delicată; iar când, după ce s-a aplecat să-l mângâie pe Carlo, a ridicat capul, dându-şi pe spate un văl lung, sub privirea lui a apărut un chip de o frumuseţe desăvârşită. Frumuseţe pare prea mult spus – dar nu-mi retrag cuvintele şi nici nu le schimb; căci acele trăsături, cele mai dulci pe care clima moderată a Albionului le-a plămădit vreodată, şi acele nuanţe ale florilor de trandafir şi crin, cele mai pure pe care vânturile lui umede şi văzduhul ceţos le-au zămislit şi ocrotit, justificau, în acest caz, cuvintele mele. Nu lipsea nici un farmec şi nu se vedea nici un cusur: tânăra avea trăsături regulate şi delicate; ochii mari şi negri, cu o formă şi culoare aşa cum

vedem doar în tablouri; gene lungi şi dese ce umbreau ochii frumoşi, dându-le un farmec plin de dulceaţă; sprâncenele arcuite care îi luminau chipul, fruntea albă şi netedă, care îndulcea culorile mai vii şi strălucirea chipului; obrazul oval, proaspăt şi catifelat, buzele roşii, cu o formă delicată, respirând sănătate; dinţii frumoşi şi strălucitori, fără nici un defect; bărbia mică şi cu o gropiţă în mijlocul ei; părul bogat, împletit în cozi groase – pe scurt, avea toate trăsăturile care, combinate, alcătuiesc idealul de frumuseţe. Am privit uimită această fiinţă desăvârşită şi am admirat-o din tot sufletul. Cu siguranţă, Natura a creat-o într-un moment de slăbiciune, când, uitând de zgârcenia ei de mamă vitregă, a înzestrat-o pe ea, răsfăţata, cu o generozitate demnă de o mare doamnă, cu toate darurile.

Oare ce credea St John Rivers despre acest înger pământean? Mi-am pus în mod firesc această întrebare când l-am văzut întorcându-se către ea şi privind-o; şi, la fel de firesc, am căutat răspunsul la această întrebare pe chipul lui. Deja îşi luase ochii de la zână şi se uita acum la o umilă tufă de margarete ce creştea lângă portiţă.

— E o seară frumoasă, dar e cam târziu pentru dumneata să umbli pe-afară singură, spuse el, strivind cu piciorul capetele albe ca neaua ale florilor închise.

— Oh, tocmai venisem acasă de la S.[200] (şi spuse numele unui mare oraş aflat la vreo douăzeci de mile depărtare). Tata mi-a spus că ţi-ai deschis şcoala şi că a venit noua învăţătoare; aşa că după ceai mi-am pus boneta şi am urcat repede pe vale ca s-o văd. Ea e? întrebă, arătând spre mine.

— Da, răspunse St John.

---

[200] Sheffield. Identificarea oraşului este confirmată de menţionarea ulterioară a „tinerilor noştri tocilari şi negustori de foarfece”. Sheffield era faimos pentru producţia sa de cuţite şi foarfece.

— Crezi că o să-ţi placă la Morton? mă întrebă cu o simplitate directă şi naivă a tonului şi atitudinii – plăcută, chiar dacă oarecum copilăroasă.

— Sper să-mi placă. Am multe motive să o cred.

— Elevele au fost atente, aşa cum te aşteptai?

— Da.

— Îţi place casa?

— Foarte mult.

— Am mobilat-o drăguţ?

— Foarte drăguţ.

— Am făcut o alegere bună cu Alice Wood care să te ajute?

— Da, căci învaţă repede şi e îndemânatică.

Aceasta este deci – mi-am spus eu – domnişoara Oliver, moştenitoarea, copleşită, după câte se pare, cu daruri atât de soartă, cât şi de natură! Oare sub ce conjunctură fericită de planete se născuse?

— O să vin uneori să te ajut la lecţii, adăugă ea. Va fi o schimbare pentru mine să te vizitez din când în când şi mie îmi plac schimbările. Domnule Rivers, m-am distrat *atât* de bine cât am stat în S. Aseară – sau mai degrabă azi-dimineaţă – am dansat până la ora două. Regimentul... e încartiruit acolo de la răscoale[201] şi ofiţerii sunt cei mai

[201] Această referinţă nu ajută la datarea romanului, deoarece în Sheffield au avut loc în mod repetat răscoale în prima parte a secolului. În 1812 au fost spărgătorii de maşini şi revoltele foametei, iar în 1820 o încercare eşuată împotriva Cazarmei din Sheffield (construită în 1793). În 1832 au existat revolte în perioada primelor alegeri parlamentare în Sheffield, care au dus la moartea câtorva persoane în ceea ce a fost numit „masacrul din Sheffield”. De asemenea, Sheffield a fost un centru al activităţii cartiste de la sfârşitul anilor 1830, cu conflicte majore în care au fost implicate trupe în august 1839 şi ianuarie 1840. Este posibil ca Rosamond să se refere la ofiţerii din regimentul de cavalerie voluntară, creat în 1794 pentru a potoli tulburările civililor, care a atras mulţi membri ai micii nobilimi

simpatici bărbaţi: i-au făcut de ruşine pe tinerii noştri tocilari şi negustori de foarfece.

Pentru o clipă, mi se păru că buza de jos a domnului Rivers se răsfrânse, pe când cea de sus se arcui. Oricum, gura lui era foarte crispată, iar partea de jos a feţei neobişnuit de aspră şi de colţuroasă în timp ce fata, râzând, îi spunea toate aceste lucruri. Îşi ridică privirea de la margarete şi se uită la ea. Era o privire gravă, cercetătoare, plină de înţeles. Ea îi răspunse cu un alt clinchet de cristal şi râsul se potrivea tinereţii ei, obrajilor trandafirii, gropiţelor şi ochilor strălucitori.

În vreme ce el stătea tăcut şi încruntat, ea se aplecă din nou să-l mângâie pe Carlo.

— Bietul Carlo mă iubeşte, spuse ea. *El* nu este aspru şi rece cu prietenii lui; şi dacă ar putea vorbi, n-ar tăcea.

Pe când mângâia câinele pe cap, aplecată cu o graţie firească în faţa tânărului şi austerului său stăpân, am văzut o uşoară roşeaţă urcând în obrajii acestuia. I-am văzut privirea gravă îmblânzindu-se cu o bruscă văpaie şi sclipind cu o emoţie de nestăpânit. Astfel aprins, părea aproape tot atât de frumos ca bărbat, cum era ea ca femeie. Pieptul lui se umflă, ca şi cum inima lui mare, sătulă de constrângerea despotică, ar fi crescut fără voie şi ar fi încercat cu putere să-şi capete libertatea. Dar el o stăpâni, cred eu, aşa cum un călăreţ hotărât stăpâneşte un armăsar ce se cabrează. Nu răspunse nici prin cuvinte, şi nici prin gesturi avansurilor ei delicate.

— Tata spune că acum nu mai vii să ne vezi, continuă domnişoara Oliver, ridicând privirea; foarte rar apari la Vale Hall. În seara asta e singur şi nu se simte prea bine: vrei să mergi cu mine să-l vezi?

— Nu e o oră potrivită pentru a-l deranja pe domnul Oliver, răspunse St John.

---

locale.

— Nu-i o oră potrivită! Ba da, este. E tocmai ceasul când tata are mai multă nevoie de tovărăşie: fabricile şi-au terminat treaba şi el n-are nimic de făcut. Haide, domnule Rivers, *vino*. De ce eşti aşa de rezervat şi aşa de mohorât?

Dar tot ea răspunse, umplând tăcerea, căci el rămăsese mut.

— Am uitat, exclamă ea, clătinându-şi frumosul cap plin de bucle, ca şi când ar fi fost supărată pe ea însăşi. Sunt aşa de zăpăcită şi fără minte! Iartă-mă, te rog. Am uitat că ai un motiv întemeiat să fii supărat şi să nu-mi răspunzi la sporovăielile mele. Diana şi Mary te-au părăsit şi ai închis Moor House şi te simţi foarte singur. Cu adevărat îmi pare rău pentru dumneata. Haide, vino să-l vezi pe tata.

— Nu în seara asta, domnişoară Rosamond, nu în seara asta.

Domnul St John vorbea aproape ca un automat: doar el ştia ce efort făcea să refuze.

— Ei bine, dacă eşti atât de încăpăţânat, eu o să plec, fiindcă nu îndrăznesc să mai stau: începe să cadă roua. Bună seara!

Îi întinse mâna. El abia o atinse.

— Bună seara! repetă el cu o voce joasă şi surdă, ca un ecou.

Ea se întoarse să plece, dar peste o clipă reveni.

— Te simţi bine? întrebă ea.

Putea într-adevăr să pună această întrebare, căci faţa lui era la fel de albă ca şi rochia ei.

— Foarte bine, răspunse el; şi închinându-se uşor, plecă de lângă poartă.

Ea o luă pe un drum, el pe altul. Ea se întoarse de două ori să se uite după el, pe când cobora, aidoma unei zâne, peste câmp; el mergea cu paşi hotărâţi şi nu se întoarse nici măcar o dată.

Această scenă a durerii şi sacrificiului altuia îmi îndepărtă gândurile de la propria mea suferinţă. Diana Rivers spusese despre fratele ei că era „neînduplecat precum moartea”. Şi nu exagerase.

Capitolul VI

Am continuat munca la Şcoala din sat cu toată puterea şi devotamentul de care eram în stare. La început a fost greu. Trecu ceva timp până ce, cu tot efortul meu, am reuşit să-mi înţeleg elevele şi firea lor. Complet neştiutoare, cu înzestrările lor amorţite, mi se păreau grele de cap, fără nici o speranţă; şi, la prima vedere, toate în aceeaşi măsură, dar curând am descoperit că mă înşelasem. Existau diferenţe între ele, la fel ca între fetele cu educaţie; şi când am ajuns să le cunosc mai bine şi ele pe mine, aceste diferenţe s-au mărit rapid. Odată dispărută uimirea lor faţă de felul meu de a fi şi de a vorbi şi faţă de ceea ce le ceream, am văzut cum unele dintre aceste ţărăncuţe cu înfăţişare greoaie şi neajutorată se dovedesc destul de isteţe. Multe dintre ele se arătau îndatoritoare şi prietenoase; şi am descoperit printre ele destule exemple de bună-cuviinţă firească şi demnitate înnăscută, ca şi unele însuşiri deosebite care mi-au câştigat bunăvoinţa şi admiraţia. Curând, fetelor începu să le placă să-şi facă temele bine, să fie îngrijite, să-şi înveţe lecţiile în mod regulat, să aibă purtări liniştite şi ordonate. Rapiditatea cu care progresau în unele privinţe era chiar surprinzătoare şi m-am simţit cu adevărat mândră şi fericită; în afară de asta, am început să le îndrăgesc pe fetele cele mai bune şi la rândul lor mă îndrăgeau şi ele. Printre elevele mele aveam câteva fiice de fermieri: unele erau aproape femei în toată firea. Ştiau deja să citească, să scrie şi să coasă; pe ele le-am învăţat noţiuni de bază

de gramatică, geografie, istorie şi cele mai fine cusături; am descoperit printre ele firi înzestrate – care doreau să înveţe şi să devină mai bune –, în casele cărora am petrecut multe ceasuri plăcute la vreme de seară. Părinţii lor (fermierul şi soţia sa) mă copleşeau cu atenţii. Mă bucuram să le accept bunătatea simplă şi să o răsplătesc cu o consideraţie – un respect atent faţă de simţămintele lor – cu care poate nu erau obişnuiţi şi care-i încânta şi le era de folos; căci, în timp ce-i înălţa în propriii lor ochi, îi făcea să dorească să merite felul plin de consideraţie cu care erau trataţi.

Mi-am dat seama că lumea începea să ţină la mine. Ori de câte ori mă plimbam prin sat eram salutată cu prietenie şi vedeam zâmbete calde. Să trăieşti înconjurată de stima celorlalţi, deşi e doar stima unor oameni simpli, muncitori, e ca şi cum ai sta în lumina soarelui, calmă şi dulce: sub razele lui se nasc şi înfloresc simţăminte de pace şi seninătate. În această perioadă a vieţii mele, îmi simţeam inima umplându-se de recunoştinţă mai ales, decât sfâşiată de mâhnire; şi totuşi, cititorule, ca să-ţi spun totul, în mijlocul acestei vieţi calme, utile – după o zi petrecută într-o trudă cinstită printre elevele mele şi o seară în care citeam sau desenam, singură şi mulţumită –, adeseori mă cufundam noaptea în visuri ciudate, colorate, agitate, pline de idei tulburătoare şi furtunoase – visuri în care, în scene neobişnuite, aventuroase şi romantice, mă întâlneam mereu cu domnul Rochester, întotdeauna într-un moment hotărâtor; iar apoi sentimentul că sunt în braţele lui, că îi aud glasul, îi văd privirea, îi ating mâna şi obrazul, că îl iubesc şi sunt iubită de el – speranţa că îmi voi petrece viaţa alături de el renăştea, cu toată forţa şi ardoarea de la început. Apoi mă trezeam. Îmi aminteam unde mă aflu şi care era situaţia mea. Mă ridicam în patul meu fără draperii, tremurând şi înfiorându-mă; iar noaptea

întunecată şi calmă era martora frământărilor mele disperate şi auzea izbucnirea patimii mele. A doua zi, la nouă dimineaţa, deschidem cu punctualitate şcoala; liniştită, senină, mă pregăteam pentru îndatoririle obişnuite ale zilei.

Rosamond Oliver s-a ţinut de cuvânt şi a venit să mă vadă. Se oprea de obicei la şcoală în timpul plimbării ei călare de dimineaţă. Venea în galop pe poneiul ei până la uşă, urmată de un servitor în livrea, şi el călare. Cu greu poate fi imaginată o apariţie mai încântătoare decât ea, în costumul ei purpuriu, cu boneta ei de amazoană, din catifea neagră, aşezată graţios pe buclele lungi care-i atingeau obrazul şi-i fluturau pe umeri; şi aşa intra în clădirea modestă şi plutea printre şirurile de ţărăncuţe uluite. Venea în general la ceasul când domnul Rivers îşi ţinea lecţia zilnică de catehism. Mă tem că privirea vizitatoarei pătrundea puternic în inima tânărului pastor. Un soi de instinct părea să-i anunţe intrarea ei, chiar şi când nu o vedea; şi când se uita în altă parte decât la uşă, dacă ea se afla în pragul ei, obrajii îi ardeau şi trăsăturile lui, sculptate parcă în marmură, deşi continuau să fie crispate, se schimbau într-un fel ce nu poate fi descris; şi chiar calmul lor exprima o fervoare reprimată, mai puternic decât ar putea exprima o tresărire a obrazului sau o privire furişată.

Bineînţeles, ea ştia ce putere are asupra lui; şi el nu i-o ascundea – căci nu putea s-o ascundă. În ciuda stoicismului lui creştin, când ea se apropia de el şi îi vorbea şi îi zâmbea vesel, încurajator, chiar drăgăstos, mâna lui tremura şi ochii îi ardeau. Cu privirea lui tristă şi hotărâtă, el părea să spună – căci buzele îi rămâneau mute: „Te iubesc şi ştiu că mă placi. Nu disperarea nereuşitei mă face să tac. Dacă ţi-aş dărui inima, cred că ai primi-o. Dar această inimă este deja aşezată pe un altar

sacru: în jurul ei arde focul. Curând nu va mai fi decât o jertfă mistuită de flăcări.”

Atunci ea se îmbufna ca un copil dezamăgit; vioiciunea ei radioasă se înnegura gânditoare; îşi trăgea în grabă mâna dintr-a lui şi se întorcea supărată pe moment din faţa bărbatului erou şi în acelaşi timp martir. Fără îndoială, St John ar fi dat orice să o urmeze, să o strige, să o reţină, atunci când ea îl părăsea în acest fel; dar nu voia să renunţa la şansa de a avea Cerul şi nici să piardă, pentru paradisul dragostei ei, speranţa adevăratului şi eternului Rai. De altfel, el nu-şi putea îngrădi firea – el, care era totodată corsar şi poet şi preot şi plin de năzuinţe – într-o singură patimă. Nu putea – nu voia – să renunţe la primejdiosul câmp de luptă al misionarului pentru saloanele şi liniştea din Vale Hall. Toate astea le-am aflat chiar de la el, când, în ciuda rezervei lui, am avut îndrăzneala să-i cer să mi se destăinuiască.

Domnişoara Oliver îmi făcuse deja onoarea să mă viziteze de mai multe ori acasă. Îmi dădusem repede seama ce fel de fire are, căci era deschisă, lipsită de prefăcătorie; era cochetă, dar nu egoistă. Întotdeauna i se făcuse pe plac, dar nu era cu totul răsfăţată, era pripită, dar prietenoasă; era încrezută (nici nu putea să nu fie, când orice privire aruncată în oglindă îi arăta o asemenea bogăţie de frumuseţe), dar nu afectată; generoasă, fără a se făli cu bogăţia ei; destul de inteligentă, veselă, plină de viaţă şi uşuratică: pe scurt, era încântătoare, chiar şi pentru o observatoare rece ca mine; dar nu era deosebit de interesantă şi nici nu impresiona profund. Mintea ei era cu totul diferită de cea a surorilor lui St John, de pildă. Şi totuşi, ţineam la ea aproape la fel cum ţineam la Adèle; doar că faţă de un copil pe care l-ai îngrijit şi l-ai învăţat ai o afecţiune mai puternică decât cea pentru o cunoştinţă adultă, la fel de atrăgătoare.

Mă plăcea, într-un mod capricios şi binevoitor. Spunea că semăn cu domnul Rivers (doar că, desigur, admitea ea, nu eram „nici pe departe atât de frumoasă ca el, deşi eram destul de drăguţă şi îngrijită, dar el era un înger”). Eram, totuşi, bună, deşteaptă, liniştită şi hotărâtă, ca el. Spunea că sunt o *lusus naturae*[202] ca învăţătoare de ţară; era sigură că povestea vieţii mele, dacă ar fi cunoscută, ar putea deveni un roman încântător.

Într-o seară, când, cu agitaţia ei copilărească obişnuită şi curiozitatea nesăbuită, dar fără a fi supărătoare, cotrobăia prin bufetul şi sertarul mesei din micuţa mea bucătărie, a descoperit mai întâi două cărţi franţuzeşti, un volum de Schiller, o gramatică şi un dicţionar german; apoi instrumentele mele de desen şi câteva schiţe, printre care o schiţă în creion a unei fetiţe drăguţe, cu un cap de îngeraş, una dintre elevele mele, şi mai multe peisaje pictate în Valea Morton şi în împrejurimile ei. Mai întâi rămase încremenită de uimire, apoi încântarea o însufleţi.

— Dumneata ai făcut aceste desene? Ştii franceza şi germana? Ce nemaipomenit – eşti o adevărată minune! Desenezi mai bine decât profesorul meu din S. Nu vrei să-mi faci portretul, ca să i-l arăt tatei?

— Cu plăcere, i-am răspuns, şi am simţit fiorul de încântare al artistului la gândul de a desena un model atât de desăvârşit şi de strălucitor.

Rosamond purta în acea zi o rochie de mătase albastru-închis; braţele şi gâtul îi erau goale; singura ei podoabă erau cosiţele castanii care îi fluturau pe umeri, cu toată graţia sălbatică a buclelor naturale. Am luat o bucată de carton fin şi am desenat cu grijă conturul chipului ei. Ştiam că îmi va face plăcere să o colorez; şi, cum se făcea târziu, i-am spus că va trebui să vină să-mi pozeze în altă zi.

---

[202] Glumă a naturii (în lat., în original)

Îi spuse atâtea lucruri frumoase despre mine tatălui ei, încât domnul Oliver o însoţi în seara următoare. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu părul încărunţit şi trăsături masive, lângă care încântătoarea lui fiică arăta ca o floricică strălucitoare lângă un vechi foişor. Părea un om tăcut şi poate mândru; dar fu deosebit de amabil cu mine. Schiţa portretului lui Rosamond îi plăcu foarte mult şi-mi spuse că trebuia să fac din el o pictură desăvârşită; şi insistă să vin în ziua următoare să-mi petrec seara la Vale Hall.

M-am dus. Era o casă mare şi frumoasă, care arăta din plin bogăţia proprietarului. Tot timpul cât am stat acolo, Rosamond a fost veselă şi mulţumită. Tatăl ei era prietenos; şi când a început să discute cu mine după ceai, şi-a exprimat în cuvinte frumoase admiraţia pentru ceea ce făcusem la şcoala din Morton, spunând că se temea doar, din ceea ce văzuse şi auzise, că eram prea bună pentru o asemenea slujbă şi curând o voi părăsi pentru alta care să mi se potrivească mai bine.

— Aşa e, tată! strigă Rosamond, e destul de deşteaptă pentru a fi guvernantă într-o familie nobilă.

M-am gândit – „Prefer să fiu aici unde sunt, decât în orice familie de vază din ţară.” Domnul Oliver vorbi de domnul Rivers – de familia Rivers – cu mare respect. Spuse că era o familie foarte veche din acel ţinut; că strămoşii ei fuseseră bogaţi; că tot satul Morton le aparţinuse cândva; şi chiar şi acum el considera că cel ce purta numele neamului putea, dacă voia, să se înrudească cu cele mai nobile familii. Socotea că e păcat ca un tânăr atât de chipeş şi de talentat să vrea să plece din ţară ca misionar; era o irosire a unei vieţi de preţ. Se părea, aşadar, că tatăl lui Rosamond n-ar fi avut nimic împotriva unei căsătorii între fiica sa şi St John. Era clar că domnul Oliver considera

că originea bună, numele vechi şi profesiunea sfântă a tânărului preot compensau îndeajuns lipsa averii.

* * *

Era 5 noiembrie, o zi de sărbătoare. Micuţa mea servitoare, după ce m-a ajutat să fac curat în casă, a plecat mulţumită pe deplin cu salariul de un penny pe care i-l dădusem pentru munca ei. Totul în jurul meu sclipea de curăţenie – podeaua aşternută cu nisip proaspăt, grătarul sobei lustruit şi scaunele frecate şi ele. Îmi pusesem şi eu haine curate şi aveam acum o după-amiază pe care să o petrec după cum voiam.

Timp de un ceas, am tradus câteva pagini dintr-o carte germană; apoi mi-am luat paleta şi creioanele colorate, căci îmi găsisem o ocupaţie mai uşoară şi prin urmare mai liniştitoare, aceea de a termina portretul lui Rosamond Oliver. Capul era deja gata: mai aveam doar de colorat fundalul şi să aşez câteva umbre pe draperie; o pată de carmin pe buzele pârguite – conturul unei bucle moi – o umbră mai întunecată a genelor sub ochii azurii. Eram cufundată în aceste plăcute detalii, când, după o bătaie rapidă în uşă, aceasta se deschise şi St John Rivers intră.

— Am venit să văd cum îţi petreci ziua liberă, spuse el. Sper că nu adâncită în gânduri… Nu, şi asta e bine: când desenezi, nu te simţi singură. Vezi, încă n-am încredere în dumneata: deşi până acum te-ai purtat admirabil. Ţi-am adus o carte pentru a-ţi umple timpul seara.

Şi puse pe masă o carte nou apărută[203] – un poem, una dintre acele opere de reală valoare, atât de des oferite cititorilor norocoşi din acele vremuri – epoca de aur a

---

[203] *Marmion* a lui Walter Scott a fost publicată pentru prima oară în 1809. Aceasta nu s-ar potrivi cu alte indicii din text care plasează acţiunea mai degrabă în anii 1800 şi 1830. A existat însă o nouă ediţie, cu o introducere a lui Scott, în 1830.

literaturii moderne. Căci vai! cititorii din zilele noastre sunt mai puţin norocoşi. Dar, curaj! nu voi acuza şi nici nu mă voi plânge. Ştiu că poezia nu a murit şi nici geniul nu a dispărut; şi nici Mammon nu a pus stăpânire pe ele, pentru a le înlănţui sau ucide: amândouă îşi vor afirma existenţa, prezenţa, libertatea şi puterea într-o bună zi. Îngeri puternici, aflaţi în siguranţă în cer! Ei zâmbesc atunci când sufletele meschine triumfă, iar cele nevolnice îşi plâng durerea. Poezia nimicită? Geniul alungat? Nu! Mediocritate, nu: nu lăsa invidia să-ţi inspire acest gând! Nu, ele nu numai că trăiesc, dar şi domnesc şi aduc mântuirea; şi fără influenţa lor divină răspândită pretutindeni, te-ai afla în iad – în iadul propriei tale josnicii.

Pe când mă uitam nerăbdătoare la paginile sclipitoare din *Marmion* (căci era un exemplar din *Marmion*), St John se aplecă să-mi cerceteze desenul. Tresări şi se îndreptă brusc, dar nu spuse nimic. M-am uitat la el: îmi ocoli privirea. Îi cunoşteam bine gândurile şi-i citeam în suflet ca într-o carte deschisă; în acel moment mă simţeam mai calmă şi mai liniştită decât el; aveam deci, pentru scurt timp, un avantaj asupra lui; şi m-am gândit să-i fac un bine, dacă pot.

„Cu toată hotărârea şi stăpânirea lui de sine”, mi-am spus eu, „îşi impune o sarcină mult prea grea: îşi închide în suflet fiecare simţământ şi durere – nu spune nimic, nu mărturiseşte nimic, nu destăinuieşte nimic. Sunt sigură că i-ar face bine să vorbească puţin despre frumoasa Rosamond, cu care consideră că nu se cuvine să se însoare: o să-l fac să vorbească.”

Şi i-am spus:

— Ia loc, domnule Rivers.

Dar el îmi răspunse, aşa cum făcea întotdeauna, că nu putea să stea.

„Foarte bine”, am răspuns eu în gând, „rămâi în picioare, dacă aşa vrei; dar nu vei pleca încă, sunt hotărâtă să nu te las: singurătatea este cel puţin tot atât de rea pentru tine cum este şi pentru mine. O să încerc să văd dacă nu pot descoperi izvorul secret al încrederii pe care o arăţi şi crăpătura prin care să picur un strop din balsamul simpatiei mele.”

— Seamănă portretul ăsta? am întrebat eu direct.

— Seamănă? Cu cine să semene? Nu m-am uitat la el de aproape.

— Ba te-ai uitat, domnule Rivers.

Aproape că a tresărit la brusca şi ciudata mea lipsă de politeţe şi s-a uitat la mine mirat.

„Oh, şi asta nu-i încă nimic”, mi-am spus eu în gând. „N-am de gând să mă las speriată de asprimea ta; sunt pregătită să împing lucrurile foarte departe.” Şi am continuat:

— Te-ai uitat de aproape şi cu atenţie; dar n-am nimic împotrivă să te uiţi la el din nou.

Şi m-am ridicat şi i l-am pus în mână.

— Un portret foarte bine făcut, spuse el, cu un colorit blând şi luminos; desenul e delicat şi corect.

— Da, da, ştiu toate astea. Dar asemănarea? Cu cine seamănă?

Stăpânindu-şi o oarecare ezitare, răspunse:

— Cu domnişoara Oliver, bănuiesc.

— Bineînţeles. Şi acum, domnule, drept răsplată pentru că ai ghicit corect, îţi promit să-ţi fac o copie fidelă şi îngrijită după acest portret, dacă îmi spui că darul meu va fi acceptat. Nu vreau să-mi irosesc timpul şi munca pe un dar pe care-l socoteşti lipsit de valoare.

El continua să se uite la portret: cu cât îl privea mai mult, cu atât îl ţinea mai strâns şi părea că şi-l doreşte cu înfocare.

— Seamănă! murmură el. Ochii sunt foarte reuşiţi; culoarea, lumina, expresia, totul e perfect. Chiar îmi zâmbeşte!

— Te-ar alina sau te-ar durea să ai un asemenea portret? Vreau să ştiu. Când te vei afla în Madagascar sau la Capul Horn sau în India, această amintire îţi va aduce consolare sau vederea ei va stârni aduceri aminte ce te vor supăra şi mâhni?

Îmi aruncă o privire furişă, apoi se uită la mine nehotărât, tulburat; îşi întoarse din nou ochii spre portret.

— Că aş vrea să-l am e un lucru sigur; dar dacă ar fi potrivit sau înţelept, asta e altă problemă.

Deoarece mă convinsesem că Rosamond îl plăcea cu adevărat şi că tatăl ei nu s-ar fi opus unei căsătorii, eu – mai puţin exaltată în concepţiile mele decât St John – fusesem înclinată în inima mea să le susţin căsătoria. Mă gândeam că dacă el ar fi intrat în posesia averii considerabile a domnului Oliver, ar putea să o folosească pentru a face tot atâta bine cât ar putea dacă s-ar duce sub soarele Tropicelor, unde inteligenţa i s-ar ofili şi forţele i s-ar irosi. Cu această convingere în minte, i-am răspuns:

— Din câte văd eu, ar fi mai înţelept şi mai potrivit dacă ai lua imediat originalul.

Între timp, se aşezase; pusese portretul pe masă în faţa sa şi, cu fruntea sprijinită în mâini, îl privea cu tandreţe. Mi-am dat seama că nu era nici furios, şi nici surprins de îndrăzneala mea. Mai mult, faptul că i se vorbea deschis despre un subiect pe care îl considerase de neatins, că îl auzea discutat atât de liber, începea să fie pentru el o nouă plăcere – o uşurare nesperată. Oamenii rezervaţi de multe ori chiar au nevoie să vorbească sincer despre sentimentele şi durerile lor, mai mult decât cei expansivi. La urma urmelor, chiar şi cel mai aspru stoic este un om; şi să pătrunzi cu îndrăzneală şi bunăvoinţă în acea „mare de

tăcere” a sufletului său înseamnă adeseori să-i faci un bine aproapelui tău.

— Te place, sunt sigură, am spus eu, stând în spatele scaunului său, iar tatăl ei are multă stimă pentru dumneata. În plus, e o fată tare drăguţă – destul de nesocotită, dar ai dumneata suficientă minte pentru amândoi. Ar trebui să te însori cu ea.

— Chiar mă place? întrebă el.

— Desigur, mai mult decât pe oricine altcineva. Vorbeşte tot timpul de dumneata şi nu există alt subiect care să-i facă tot atâta plăcere sau pe care să-l discute atât de mult.

— Mă bucură să aud asta, spuse el, foarte mult; mai vorbeşte-mi un sfert de ceas.

Şi chiar îşi scoase ceasul şi-l aşeză pe masă pentru a măsura timpul.

— Dar la ce bun să mai vorbesc, am spus eu, când probabil că îţi pregăteşti un argument de neînfrânt sau îţi făureşti un nou lanţ cu care să-ţi încătuşezi inima?

— Nu-ţi închipui asemenea lucruri aspre. Gândeşte-te că cedez şi că sufletul mi se înmoaie, aşa cum se şi întâmplă acum; că dragostea omenească îmi pătrunde în suflet ca o fântână proaspăt săpată, care se revarsă şi inundă cu apa ei dulce ogorul pe care l-am pregătit cu atâta grijă şi cu atâta trudă – pe care l-am semănat cu atâta sârguinţă cu sămânţa intenţiilor bune, a hotărârilor generoase. Şi acum e acoperit cu valuri de nectar – iar lăstarii tineri sunt duşi de ape, roşi de o otravă îmbietoare. Mă văd acum întins pe o sofa în salonul de la Vale Hall, la picioarele soţiei mele Rosamond Oliver: ea îmi vorbeşte cu glasul ei dulce – uitându-se la mine cu ochii aceia pe care mâna dumitale pricepută i-a înfăţişat atât de bine – zâmbindu-mi cu buzele ei de coral. E a mea – sunt al ei – această viaţă şi lumea trecătoare îmi sunt de ajuns. Şşt! nu spune nimic –

inima mea e plină de încântare – simţurile îmi sunt în transă – lasă timpul pe care l-am hotărât să treacă în pace.

I-am făcut pe plac; ceasul ticăi mai departe; St John respira repede şi adânc; eu nu spuneam nimic. Sfertul de ceas se scurse în această tăcere; el îşi puse la loc ceasul, aşeză portretul pe masă, se ridică şi rămase în faţa căminului.

— Da, spuse el, timpul acesta scurt a fost închinat delirului şi amăgirii. Mi-am rezemat tâmpla pe sânul ispitei şi mi-am pus cu bună ştiinţă gâtul sub jugul ei de flori; am gustat din cupa sa. Perna ardea; în cununa de flori e o viperă; vinul are un gust amar; promisiunile ei sunt deşarte, ofertele false: văd şi ştiu toate acestea.

Îl priveam uimită.

— E ciudat, continuă el, că deşi o iubesc pe Rosamond Oliver cu atâta patimă – cu toată intensitatea unei prime iubiri, al cărei obiect este cu desăvârşire frumos, graţios şi fascinant –, simt în acelaşi timp o convingere calmă şi clară că ea nu ar fi o soţie bună pentru mine, că nu-mi este o tovarăşă potrivită; că aş descoperi acest lucru în primul an de căsnicie şi că după douăsprezece luni de extaz ar urma o viaţă de regrete. Asta o ştiu prea bine.

— Ce ciudat! am exclamat eu fără să vreau.

— În timp ce există ceva în mine – continuă el – care este profund sensibil la farmecele ei, altceva este la fel de impresionat de defectele ei: ele o fac să nu poată avea înţelegere pentru nimic din cele la care năzuiesc eu – să nu mă poată ajuta în nimic din ceea ce vreau să fac. Rosamond să sufere, să muncească din greu, să fie un apostol? Rosamond, soţia unui misionar? Nu!

— Dar nu e nevoie să fii misionar. Ai putea renunţa la planul acesta.

— Să renunţ! La ce – la vocaţia mea? La marea mea lucrare? La temelia pusă pe pământ[204] pentru un sălaş în Ceruri? La speranţa de a mă afla în rândurile celor care şi-au unit toate năzuinţele în aceea glorioasă de a face oamenii mai buni – de a duce ştiinţa în ţinuturile ignoranţei – de a înlocui războiul cu pacea – sclavia cu libertatea – superstiţia cu credinţa – teama de iad cu nădejdea în rai? Trebuie să renunţ la toate acestea? Dar ele îmi sunt mai dragi decât mi-e sângele ce-mi curge prin vene. Către ele privesc şi pentru ele trăiesc.

După o tăcere destul de lungă, l-am întrebat:

— Şi domnişoara Oliver? Dezamăgirea şi tristeţea ei nu te interesează?

— Domnişoara Oliver este tot timpul înconjurată de admiratori şi linguşitori; în mai puţin de o lună, chipul meu i se va şterge din minte. Mă va uita şi se va mărita, probabil, cu cineva care o va face mult mai fericită decât aş face-o eu.

— Vorbeşti cu răceală, dar ştiu că suferi în această luptă interioară. Ai slăbit.

— Nu. Dacă sunt mai slab, e din cauza neliniştii pe care o simt pentru planurile mele, încă nesigure – plecarea mea mereu amânată. Chiar azi-dimineaţă am aflat că cel ce trebuia să mă înlocuiască şi a cărui venire o aştept de mult, nu poate sosi decât peste trei luni; iar cele trei luni ar putea să ajungă şase.

— Tremuri şi te înroşeşti ori de câte ori domnişoara Oliver intră în şcoală.

Din nou îi apăru pe chip o expresie de uimire. Nu-şi închipuise că o femeie ar îndrăzni să-i vorbească astfel

---

[204] Cf. *1 Timotei*, 6:18-19. Sf. Paul îl îndeamnă pe Timotei să le spună oamenilor „să facă bine, să fie bogaţi în fapte bune... aşa ca să-şi strângă pentru vremea viitoare drept comoară o bună temelie, pentru ca să apuce adevărata viaţă”.

unui bărbat. Dar eu mă simţeam în largul meu într-o asemenea discuţie. N-aş putea niciodată să comunic cu minţile puternice, rezervate şi rafinate, fie că e vorba de bărbaţi sau de femei, dacă nu depăşesc convenţiile şi nu trec pragul către încredere, câştigându-mi un loc în inima lor.

— Cu adevărat eşti originală, spuse el, şi deloc timidă. Există curaj în firea dumitale şi pătrundere în ochi; dar crede-mă că în parte îmi interpretezi greşit emoţiile. Le socoteşti mai profunde şi mai puternice decât sunt. Îmi acorzi mai multă simpatie decât aş avea dreptul să pretind. Când mă înroşesc şi tremur în faţa domnişoarei Oliver, nu-mi pare rău pentru mine. Îmi dispreţuiesc slăbiciunea. Ştiu că este josnică; o simplă fierbinţeală a cărnii – şi, ţi-o spun sincer, nu o cutremurare a sufletului. Sufletul meu e la fel de neclintit precum o stâncă fixată ferm în adâncurile unei mări neliniştite. Cunoaşte-mă întocmai cum sunt – un om rece şi aspru.

Am zâmbit neîncrezătoare.

— Mi-ai smuls mărturisirea pe neaşteptate, continuă el, şi acum e la dispoziţia ta. În starea mea firească – dezbrăcat de acea haină albită în sânge[205] cu care creştinismul acoperă sluţenia omenească – sunt un om rece, aspru, ambiţios. Dintre toate sentimentele, doar iubirea pentru oameni are putere asupra mea. Raţiunea, şi nu Simţirea, mă călăuzeşte; ambiţia mea e nemărginită: dorinţa de a mă ridica tot mai sus, de a face mai mult decât alţii, e de neostoit. Respect răbdarea, statornicia, sârguinţa, talentul, pentru că acestea sunt mijloacele prin care oamenii îşi împlinesc scopurile măreţe şi ajung pe culmi semeţe. Îţi urmăresc cariera cu interes, pentru că te socotesc o femeie harnică, ordonată şi activă; şi nu pentru

---

[205] *Apocalipsa* 7:14, „Aceştia vin din necazul cel mare; ei şi-au spălat hainele şi le-au albit în sângele Mielului."

că simt o compasiune adâncă pentru suferinţele pe care le-ai îndurat sau pentru durerea pe care o mai simţi încă.

— Te-ai descrie atunci ca un simplu filozof păgân?

— Nu. Există o diferenţă între mine şi filozofii deişti[206]: eu cred – şi cred în Scriptură. Ai folosit un epitet greşit. Eu nu sunt un filozof păgân, ci unul creştin – un adept al sectei lui Iisus. Ca discipol al Său, Îi îmbrăţişez doctrinele curate, milostive, binefăcătoare. Le sprijin: am jurat să le răspândesc. Convins încă din tinereţe de religie, ea mi-a cultivat calităţile înnăscute astfel: din sămânţa măruntă a iubirii pentru oameni, ea a făcut să se înalţe copacul rămuros al filantropiei. Din rădăcina sălbatică, vânjoasă, a onestităţii omeneşti, ea a creat sentimentul drept al justiţiei divine. Din ambiţia de a câştiga putere şi renume pentru jalnica mea fiinţă, ea a născut ambiţia de a întinde împărăţia Stăpânului meu, de a obţine victorii pentru stindardul crucii. Atât de multe a făcut religia pentru mine; a folosit cât mai bine plămada iniţială: curăţind ramurile uscate şi îndreptând planta către lumină. Dar ea nu a putut să o smulgă cu totul; şi nici nu va putea să o smulgă până când „trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire”[207].

Spunând acestea, îşi luă pălăria, care se afla pe masă, lângă paleta mea de culori. Se mai uită o dată la portret.

— Este cu adevărat frumoasă, murmură el. Pe drept cuvânt e numită Trandafirul Lumii[208].

— Şi să nu fac o copie şi pentru dumneata?

— *Cui bono*?[209] Nu.

---

[206] Filosofii deişti acceptau existenţa unei Fiinţe Supreme, dar respingeau ideea Apocalipsei şi doctrinele creştinismului.

[207] Cf. *1 Corinteni*, 15:53.

[208] Traducerea literală a numelui Rosamond.

Trase peste portret foiţa subţire pe care obişnuiam să-mi sprijin mâna când pictam, ca să nu murdăresc cartonul. Nu ştiu ce văzu deodată pe hârtia aceea goală, dar ceva îi atrăsese atenţia. O luă repede; se uită pe marginea ei; apoi îmi aruncă o privire, cu totul ciudată şi de neînţeles: o privire ce părea să cerceteze fiecare amănunt al trupului, feţei şi hainelor mele; căci trecu peste toate, repede şi pătrunzător. Buzele i se desfăcură, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva: dar îşi înăbuşi cuvintele, oricare ar fi fost ele.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

— Absolut nimic, fu răspunsul.

Şi, punând la loc hârtia, l-am văzut rupând cu îndemânare o fâşie îngustă de la margine, care a dispărut în mănuşa lui; şi, cu un semn grăbit din cap şi un „bună ziua”, a plecat.

— Ei bine, am exclamat eu, asta pune capac la toate!

M-am uitat şi eu la hârtie, dar nu am văzut nimic pe ea, în afară de câteva pete de culoare, acolo unde îmi încercasem creionul. M-am gândit câteva minute la această taină: dar găsind-o de nerezolvat şi, fiind convinsă că nu putea fi nimic important, mi-am luat gândul de la ea şi curând am uitat-o cu totul.

Capitolul VII

Când domnul St John a plecat, tocmai începuse să ningă; viscolul a continuat toată noaptea. În ziua următoare un vânt pătrunzător a adus o nouă ninsoare, orbitoare; la apus, întreaga vale era plină de zăpadă şi aproape de nestrăbătut. Trăsesem obloanele şi pusesem la uşă un covoraş care să împiedice zăpada să intre pe sub ea; am făcut focul şi după ce am stat aproape un ceas lângă vatră

[209] La ce bun? (în lat. în original).

ascultând furia înăbuşită a viscolului, am aprins o lumânare, am luat *Marmion* şi am început să citesc:

„Se lasă-amurgul pe dealul Norham, blândă colină,
Şi râul Tweed, ce curge-adânc şi liniştit,
Şi munţii molcomi şi singuratici Cheviot.
Turnuri masive, donjonul ţâşnind către lumină,
Scăldate sunt, ca zidul ce strâns le-a îngrădit,
În luciul galben ce se revarsă peste tot.”

Curând, armonia versurilor m-a făcut să uit de viscol.

Deodată am auzit un zgomot: vântul – mi-am spus eu – zgâlţâia uşa. Dar nu, era St John Rivers, care, răsucind clanţa, intrase înăuntru din uraganul îngheţat – din întunericul ce urla – şi stătea în faţa mea; pelerina ce-i acoperea silueta înaltă era albă ca un gheţar. Eram uluită, căci nu mă aşteptasem să am în acea seară vreun oaspete venit din valea plină de zăpadă.

— Ai vreo veste proastă? am întrebat eu. S-a întâmplat ceva?

— Nu. Ce repede te sperii! răspunse el, scoţându-şi pelerina şi atârnând-o de uşă, către care împinse cu un gest indiferent covoraşul pe care îl deranjase cu intrarea lui. Apoi îşi scutură zăpada de pe ghete.

— O să-ţi murdăresc podeaua curată, spuse el, dar de data asta trebuie să mă ierţi. Apoi se apropie de foc şi continuă, pe când îşi încălzea mâinile la flăcări: Mi-a fost tare greu să ajung până aici, crede-mă. Am intrat într-un troian până la brâu – din fericire, zăpada este încă afânată.

— Dar de ce ai venit? nu m-am putut opri să întreb.

— Asta e o întrebare destul de inospitalieră pe care s-o pui unui musafir; dar pentru că mi-ai pus-o, o să-ţi răspund că doar pentru a vorbi puţin cu dumneata; căci m-am săturat de cărţile mele tăcute şi de odăile goale. Şi-apoi, de ieri încoace sunt cuprins de o agitaţie, ca o persoană

căreia i s-a spus o poveste pe jumătate şi arde de nerăbdare să-i audă urmarea.

Se aşeză. Mi-am adus aminte de purtarea lui ciudată din ajun şi am început în mod serios să mă tem că începuse să o ia razna. Oricum, dacă era nebun, nebunia asta a lui era foarte calmă şi stăpânită: nu mai văzusem niciodată acel chip frumos al său să arate ca sculptat în marmură mai mult ca în acea clipă, când îşi dădea la o parte de pe frunte părul ud de zăpadă, lăsând lumina focului să strălucească din plin pe fruntea palidă şi pe obrajii la fel de palizi, unde am descoperit cu durere urmele adânci ale grijilor sau tristeţii atât de limpede întipărite. Am aşteptat, crezând că o să spună ceva ce aş putea înţelege; dar acum el stătea cu mâna la bărbie şi degetul pe buze: se gândea. Am observat cu uimire că mâna lui părea la fel de slabă ca şi faţa. Mila mă cuprinse fără să vreau şi am simţit nevoia să-i spun:

— Tare aş vrea ca Diana sau Mary să vină să stea cu dumneata; aşa de rău că trăieşti singur; şi eşti tare nesocotit cu sănătatea dumitale.

— Deloc, spuse el, am eu grijă de mine atunci când e nevoie; acum sunt bine. Ce vezi în neregulă la mine?

Spuse acestea cu o indiferenţă nepăsătoare, cu gândurile aiurea, care-mi arătă că, cel puţin după părerea lui, grija mea era pe deplin inutilă. Am tăcut.

Continua să-şi mişte încet degetul pe buza de sus, în timp ce privea visător la grătarul ce lucea sub strălucirea caldă a focului; socotind că trebuia să spun ceva, l-am întrebat dacă simţea cumva frig de la uşă, care era în spatele lui.

— Nu, nu, răspunse el scurt şi oarecum enervat.

„Ei bine”, mi-am spus eu, „dacă nu vrei să vorbeşti, n-ai decât: o să te las în pace acum; şi o să mă întorc la cartea mea.”

Aşa că am retezat mucul lumânării şi mi-am reluat lectura din *Marmion*. Curând el se mişcă şi privirea mea fu imediat atrasă către el: scoase un portofel din marochin, din care luă o scrisoare şi o citi în tăcere. O împături, o puse la loc şi se cufundă din nou în gânduri. Degeaba încercam să citesc cu el, nemişcat şi de nepătruns, în faţa mea; şi nici nu puteam, în nerăbdarea mea, să rămân mută: n-avea decât să mă repeadă dacă voia, dar trebuia să vorbesc.

— Ai mai primit vreo veste de la Diana şi Mary?

— Nimic de la scrisoarea pe care ţi-am arătat-o acum o săptămână.

— S-a schimbat ceva în planurile dumitale? Nu va trebui să părăseşti Anglia mai curând decât te aşteptai?

— Mă tem că nu; n-am eu aşa un noroc.

Văzându-mi încercările zădărnicite, am schimbat subiectul – m-am gândit să vorbesc despre şcoală şi elevele mele.

— Mama lui Mary Garrett se simte mai bine şi Mary a venit din nou la şcoală în dimineaţa asta, iar săptămâna viitoare o să am patru eleve noi de la Foundry Close. Ele ar fi venit de astăzi, dacă nu era viscolul.

— Chiar aşa?

— Domnul Oliver plăteşte pentru două dintre ele.

— Da?

— Are de gând să facă o masă pentru toată şcoala, de Crăciun.

— Ştiu.

— A fost ideea dumitale?

— Nu.

— Atunci, a cui?

— Cred că a fiicei sale.

— Da, s-ar putea, e aşa de bună!

— Da.

Din nou se lăsă tăcerea: ceasul bătu de opt. Zgomotul îl smulse din gânduri; îşi întinse picioarele, se îndreptă şi se întoarse către mine.

— Lasă-ţi o clipă cartea şi apropie-te de foc.

Mirată şi fără a găsi o explicaţie pentru mirarea mea, m-am supus.

— Acum o jumătate de ceas, urmă el, ţi-am vorbit despre nerăbdarea mea de a auzi urmarea unei poveşti; dar m-am gândit şi mi-am dat seama că ar fi mai bine să iau eu rolul povestitorului, iar dumneata pe cel al ascultătorului. Înainte de a începe, trebuie să te avertizez că povestea îţi va suna oarecum banală; dar amănuntele învechite îşi recapătă adeseori prospeţimea dacă sunt rostite de alte buze. De altfel, veche sau nouă, povestea e scurtă. Acum douăzeci de ani, un pastor sărac – în acest moment numele lui nu contează – s-a îndrăgostit de fiica unui om bogat; şi ea îl iubea şi s-a măritat cu el, deşi familia ei s-a împotrivit din răsputeri; şi imediat după nuntă a fost dezmoştenită. Nu au trecut nici doi ani şi amândoi nesăbuiţii erau morţi şi zăceau liniştiţi alături, sub aceeaşi lespede. (Le-am văzut mormântul; făcea parte din pardoseala de piatră a unui cimitir uriaş ce înconjura catedrala veche, întunecată ca funinginea, dintr-un mare oraş industrial din comitatul...). Au lăsat în urma lor o fată, pe care încă de la naştere, Caritatea a primit-o în braţele ei – la fel de reci ca şi zăpada prin care am înotat în seara asta. Caritatea a dus copila părăsită în casa rudelor bogate ale mamei ei; ea a fost crescută de o mătuşă numită (acum ajung la nume) doamna Reed din Gateshead – tresari – ai auzit vreun zgomot? Cred că e doar un şoarece care umblă pe grinzile din sala de clasă de alături: înainte să fie reparată şi aranjată, a fost un hambar şi hambarele sunt de obicei pline de şoareci. Dar să continui. Doamna Reed a ţinut-o pe orfană zece ani; dacă a fost sau nu

fericită acolo, asta nu ştiu, căci nu mi s-a spus; dar după aceea a trimis-o într-un loc pe care-l cunoşti – chiar şcoala Lowood, unde ai stat şi dumneata atâta timp. Se pare că a avut acolo o carieră foarte onorabilă: din elevă a devenit profesoară, la fel ca dumneata – într-adevăr, mă surprinde că există multe asemănări între povestea ei şi cea a dumitale. Dar a părăsit şcoala pentru a se face guvernantă: şi aici destinul dumitale şi al ei se asemănă; s-a ocupat de educaţia pupilei unui oarecare domn Rochester.

— Domnule Rivers! l-am întrerupt eu.

— Îmi dau seama ce simţi, spuse el, dar stăpâneşte-ţi puţin simţămintele, căci aproape am terminat; ascultă-mă până la sfârşit. Nu ştiu nimic despre caracterul domnului Rochester, în afară de faptul că a pretins că îi propune o căsătorie onorabilă acelei fete, pentru ca, în faţa altarului, ea să descopere că domnul Rochester avea o soţie încă în viaţă, deşi nebună. Cum s-a purtat el apoi şi ce i-a propus, nu pot decât să presupun; dar când s-a întâmplat ceva care a făcut necesară prezenţa guvernantei, s-a descoperit că plecase – nimeni nu ştia când, unde şi cum. Părăsise Thornfield Hall în timpul nopţii; toate cercetările pentru a afla încotro se îndreptase au fost zadarnice: ţinutul a fost străbătut în lung şi-n lat, dar nu s-a aflat nimic despre ea. Cu toate acestea, trebuie neapărat să fie găsită; s-au dat anunţuri în toate ziarele; eu însumi am primit o scrisoare de la un domn Briggs, avocat, care mi-a dat toate amănuntele pe care tocmai ţi le-am spus. Nu-i aşa că-i o poveste ciudată?

— Un singur lucru vreau să-mi spui, am zis eu, pentru că ştii atâtea, cu siguranţă *poţi* să-mi spui şi asta – ce-i cu domnul Rochester? Unde e? Ce face? E bine?

— Nu ştiu nimic despre domnul Rochester; scrisoarea nu pomeneşte nimic de el în afară de încercarea lui necinstită

şi ilegală de care am pomenit. Mai degrabă ar trebui să întrebi care e numele guvernantei – şi de ce e nevoie urgentă de ea.

— Atunci, nimeni nu s-a dus la Thornfield Hall? Nimeni nu l-a văzut pe domnul Rochester?

— Cred că nu.

— Dar i-au scris?

— Bineînţeles.

— Şi ce a spus? Unde e scrisoarea lui?

— Domnul Briggs spune că răspunsul la cererea lui nu a fost de la domnul Rochester, ci de la o doamnă – este semnat „Alice Fairfax”.

M-am simţit cuprinsă de fiori reci de groază; cele mai negre temeri ale mele păreau să se adeverească: probabil că părăsise Anglia şi se refugiase, în disperare şi cu nesăbuinţă, într-o veche vizuină a sa de pe continent. Şi ce narcotic căutase acolo pentru marea lui suferinţă – pentru a-şi domoli patima puternică? Nu îndrăzneam să caut un răspuns la această întrebare. Oh, bietul meu stăpân – cel care-mi fusese aproape soţ –, căruia adeseori îi spusesem „dragul meu Edward”!

— Trebuie să fi fost un om rău, remarcă domul Rivers.

— Nu-l cunoşti – aşa că nu-l judeca, am spus eu cu înflăcărare.

— Foarte bine, răspunse el liniştit, căci de altfel mintea mea e ocupată cu alte lucruri decât el: am o poveste de terminat. Pentru că nu vrei să afli numele guvernantei, trebuie să ţi-l spun eu – aşteaptă – îl am aici –, e întotdeauna mai bine să vezi lucrurile importante aşternute pe hârtie, negru pe alb.

Şi îşi scoase din nou portofelul, îl deschise şi căută prin el; dintr-o despărţitură scoase un petic de hârtie, rupt în grabă: în forma şi petele de ultramarin, lac şi stacojiu am recunoscut bucata ruptă din marginea hârtiei ce acoperea

portretul lui Rosamond Oliver. El se ridică şi ţinu bucăţica de hârtie sub ochii mei; şi am putut citi, scrise cu tuş, de propria mea mână, cuvintele „JANE EYRE” – fără îndoială, aşternute acolo într-un moment când gândurile îmi rătăceau în altă parte.

— Briggs îmi scria de o Jane Eyre, spuse el, anunţurile din ziar vorbeau de o Jane Eyre; eu cunoşteam o Jane Elliott. Mărturisesc că am avut bănuielile mele, dar numai ieri după-amiază s-au transformat în certitudine. Îţi recunoşti numele adevărat şi renunţi la cel de împrumut?

— Da, da, dar unde-i domnul Briggs? Poate că el ştie mai multe despre domnul Rochester decât dumneata.

— Briggs e în Londra, mă îndoiesc că ştie ceva despre domnul Rochester, căci nu domnul Rochester îl interesează. Dar te ocupi de amănunte şi uiţi ce-i mai important: nu mă întrebi de ce te caută domnul Briggs – de ce are nevoie de dumneata.

— Da, ce vrea?

— Doar să-ţi spună că unchiul dumitale, domnul Eyre din Madeira, a murit; că ţi-a lăsat toată averea lui şi că acum eşti bogată – doar atât – nimic mai mult.

— Eu? Bogată?

— Da, dumneata, bogată – o moştenitoare bogată.

Se lăsă o clipă de tăcere.

— Desigur, va trebui să-ţi dovedeşti identitatea, reluă curând St John; ceea ce nu va fi greu; apoi vei putea imediat să-ţi capeţi moştenirea. Averea dumitale este plasată în acţiuni engleze – Briggs are testamentul şi toate actele necesare.

Iată că întorceam o carte nouă, o carte mare, pe masa de joc a vieţii! E frumos, cititorule, să te ridici într-o clipă de la sărăcie la bogăţie – cu adevărat frumos; dar nu e ceva ce poţi înţelege imediat şi prin urmare nu poţi să te bucuri în acelaşi moment. Şi apoi, în viaţă există alte

lucruri care să te bucure mult mai mult şi să te facă fericit: averea e ceva concret, ceva pământesc, care nu are nimic ideal în ea. Tot ce are legătură cu ea este solid şi sobru, ca şi felul în care îţi manifeşti bucuria. Nu sari, nu ţopăi şi nu strigi de fericire când afli că ai căpătat o avere – ci începi să te gândeşti la răspunderi şi să cumpăneşti felul în care să o foloseşti. Pe o temelie de mare mulţumire se ridică mari griji – şi te stăpâneşti şi te gândeşti la norocul tău fără să zâmbeşti.

Şi apoi, cuvintele „moştenire” şi „testament” merg mână în mână cu „moarte” şi „înmormântare”. Aflasem că unchiul meu murise – singura mea rudă; încă din clipa în care aflasem de existenţa lui, sperasem să-l văd într-o bună zi; acum nu mai puteam. Pe de altă parte, banii aceştia îmi reveneau doar mie – nu mie şi unei familii care să se bucure de ei, ci numai mie. Fără îndoială, era un mare noroc; iar independenţa pe care o căpătam astfel avea să fie minunată – da, simţeam asta şi gândul îmi umplea inima de fericire.

— În sfârşit, îţi ridici capul, spuse domnul Rivers. Credeam că te-a privit Meduza[210] şi te-ai preschimbat într-o stană de piatră. Poate că acum o să mă întrebi ce avere ai.

— Ce avere am?

— Oh, un fleac! Nici nu merită să-ţi mai spun cifra – vreo douăzeci de mii de lire, aşa se zice – dar ce înseamnă asta?

— Douăzeci de mii de lire!

Eram din nou uimită – crezusem că era vorba de patru sau cinci mii. Vestea îmi tăie cu adevărat răsuflarea pentru o clipă; domnul St John, pe care nu-l mai auzisem niciodată râzând până atunci, începu să râdă.

---

[210] În mitologia greacă, una dintre Gorgone, care îi transforma în stane de piatră pe cei care o priveau.

— Ei bine, nici dacă ai fi comis o crimă şi eu ţi-aş fi spus că ai fost descoperită, n-ai fi arătat mai speriată decât acum.

— E o sumă mare – nu crezi că e o greşeală?

— Nu e nici o greşeală.

— Poate că n-ai citit bine cifrele – n-ar putea fi două mii?

— E scris în litere, nu în cifre – douăzeci de mii.

Din nou m-am simţit ca un om nu foarte flămând, care se trezeşte singur în faţa unei mese aşternute cu mâncare, din care se pot ospăta o sută de persoane. Domnul Rivers se ridică şi îşi puse pelerina.

— Dacă nu ar fi o noapte atât de urâtă, spuse el, ţi-aş trimite-o pe Hannah să-ţi ţină tovărăşie. Pari mult prea nenorocită ca să rămâi singură. Dar Hannah – biata de ea! – n-ar putea răzbi prin troiene aşa cum am făcut-o eu, căci picioarele ei nu sunt atât de lungi; aşa că trebuie să te las singură cu tristeţea dumitale. Noapte bună!

Era cu mâna pe clanţă, când deodată un gând îmi trecu prin minte.

— Stai o clipă! am strigat eu.

— Ce e?

— Vreau să ştiu de ce domnul Briggs ţi-a scris tocmai dumitale despre mine; şi de unde te cunoaşte şi cum de s-a gândit că tocmai dumneata, care locuieşti într-un loc atât de izolat, l-ai putea ajuta să mă găsească.

— Oh, pentru că sunt preot, spuse el, de multe ori li se cere ajutorul preoţilor în asemenea cazuri ciudate.

Şi din nou puse mâna pe clanţă.

— Nu, explicaţia asta nu mă mulţumeşte, am exclamat eu.

Şi, într-adevăr, în răspunsul lui grăbit şi nelămurit era ceva care, în loc să-mi astâmpere curiozitatea, mi-o stârnea şi mai mult.

— E aici ceva tare ciudat, am adăugat eu. Trebuie să-mi spui mai multe.

— Altă dată.

— Nu! În seara asta – da, în seara asta!

Şi cum el se îndepărtă cu un pas de uşă, m-am aşezat în dreptul ei. El părea stânjenit.

— Nu pleci de-aici până nu-mi spui totul! am zis eu.

— Aş prefera să nu-ţi spun acum.

— Ba o să-mi spui! Trebuie!

— Aş prefera să ţi-o spună Diana sau Mary.

Desigur, toată această împotrivire a lui nu făcea decât să-mi sporească nerăbdarea; aceasta trebuia satisfăcută şi fără întârziere – şi i-am spus-o.

— Dar ţi-am zis că sunt un om neînduplecat, spuse el, greu de convins.

— Şi eu sunt o femeie neînduplecată – de care nu poţi să scapi.

— Şi apoi, continuă el, sunt rece: ardoarea nu mă înduplecă.

— Iar eu sunt înflăcărată şi focul topeşte gheaţa. Văpaia focului din vatră a topit toată zăpada de pe pelerina dumitale şi a făcut-o să se scurgă pe podeaua mea, care arată ca o stradă desfundată. Dacă speri vreodată, domnule Rivers, să fii iertat pentru teribila crimă de a murdări o bucătărie aşternută cu nisip proaspăt, spune-mi ceea ce vreau să ştiu.

— Ei bine, răspunse el, cedez; dacă nu înflăcărării dumitale, atunci stăruinţei – la fel cum piatra este tocită de picătura ce cade necontenit. Şi-apoi, tot trebuie s-o afli într-o bună zi – de ce mai târziu şi nu acum? Numele dumitale e Jane Eyre?

— Sigur – am lămurit asta deja.

— Poate că nu ştii că port acelaşi nume ca şi dumneata – că am fost botezat St John Eyre Rivers.

— Nu. Îmi amintesc acum că am văzut litera E în iniţialele dumitale înscrise pe mai multe cărţi pe care mi le-ai împrumutat, dar n-am întrebat niciodată de la ce nume vine. Şi-atunci? Cu siguranţă…

M-am oprit: nu mă simţeam în stare să dau formă – şi cu atât mai puţin să-l exprim – gândului care se ivise în mintea mea – care prindea contur – care, într-o clipă, îmi apăru ca o probabilitate puternică, aproape sigură. Toate împrejurările se împleteau, se potriveau, aveau o ordine: lanţul care până acum fusese doar o grămadă de inele apărea acum întins – şi fiecare inel era distinct, legat solid de celelalte. Am ştiut, din instinct, totul, înainte ca St John să mai spună ceva; dar nu mă pot aştepta ca şi cititorul să aibă aceeaşi înţelegere intuitivă, aşa că o să repet explicaţia pe care mi-a dat-o St John.

— Numele de fată al mamei mele era Eyre; a avut doi fraţi – unul, preot, care s-a căsătorit cu domnişoara Jane Reed, din Gateshead, iar celălalt, John Eyre, era negustor şi s-a stabilit mai târziu la Funchal, în Madeira. Domnul Briggs, avocatul domnului Eyre, ne-a scris în august să ne anunţe moartea unchiului nostru şi să ne spună că acesta şi-a lăsat toată averea fiicei orfane a fratelui său, preotul, lăsându-ne pe noi deoparte din cauza unei certe dintre el şi tata, pe care nu a uitat-o niciodată. Acum câteva săptămâni ne-a scris din nou, pentru a spune că moştenitoarea nu putea fi găsită şi să ne întrebe dacă ştiam ceva de ea. Un nume scris întâmplător pe un petic de hârtie m-a ajutat să dau de ea. Restul îl ştii.

Din nou se pregăti să plece, dar eu m-am rezemat cu spatele de uşă.

— Lasă-mă să vorbesc, am spus eu; dă-mi puţin timp să-mi trag răsuflarea şi să mă gândesc.

Am tăcut; el stătea în faţa mea, cu pălăria în mână, părând destul de liniştit. Am continuat:

— Mama dumitale a fost sora tatălui meu?

— Da.

— Deci era mătuşa mea.

Dădu din cap.

— Unchiul meu John era unchiul John al vostru? Dumneata, Diana şi Mary sunteţi copiii surorii lui, la fel cum eu sunt copilul fratelui său.

— Fireşte.

— Aşadar, voi trei sunteţi verii mei; jumătate din sângele nostru are acelaşi izvor?

— Da, suntem veri.

L-am privit. Mi se părea că-mi descoperisem un frate – unul de care puteam fi mândră, unul pe care puteam să-l iubesc; şi două surori, ale căror însuşiri, chiar şi atunci când nu erau pentru mine decât nişte străine, mă făcuseră să am pentru ele afecţiune şi admiraţie. Cele două fete la care, îngenuncheată pe pământul ud din faţa ferestrei joase şi zăbrelite a bucătăriei de la Moor House, privisem cu un amestec amar de interes şi disperare erau rudele mele apropiate; iar tânărul domn impunător care mă găsise aproape moartă în pragul casei sale îmi era şi el rudă de sânge. Ce descoperire minunată pentru o sărmană părăsită! Aceasta era cu adevărat o bogăţie – o bogăţie a sufletului! – un izvor de dragoste caldă şi curată. Era o binecuvântare, o fericire vie, luminoasă şi ameţitoare! – nu ca şi cea stârnită de uriaşa sumă de bani moştenită: deşi considerabilă şi bine-venită în felul ei, primită totuşi cu o bucurie moderată. Fericirea neaşteptată mă făcu să bat din palme – inima-mi tresălta puternic, venele-mi zvâcneau.

— Oh, sunt fericită! – sunt atât de fericită! am strigat eu.

St John zâmbi.

— Nu ţi-am spus că uiţi de lucrurile importante şi te ocupi de fleacuri? mă întrebă el. Erai atât de serioasă când

ţi-am spus că ai primit o avere, iar acum te bucuri pentru un lucru mărunt.

— Ce vrei să spui? Poate pentru dumneata e mărunt: dumneata ai surori şi nu-ţi pasă de o verişoară. Dar eu nu am pe nimeni; şi deodată, trei rude – sau două, dacă nu vrei să te numeri printre ele – s-au născut în lumea mea şi sunt oameni în toată firea. Ţi-o spun din nou, da, sunt fericită!

Am început să mă plimb repede prin odaie; m-am oprit, aproape sufocată de gândurile ce se iveau mai repede decât puteam să le percep, să le înţeleg, să le las să se limpezească – gânduri despre ce ar trebui, ce ar putea şi ce urma să se întâmple în scurt timp. M-am uitat la peretele alb şi mi se părea un cer plin de stele ce urcau în înalt şi fiecare îmi lumina drumul către un ţel sau o bucurie. Celor care îmi salvaseră viaţa, pe care, până în această clipă, îi iubisem doar cu sufletul, puteam acum să le fac un bine. Se aflau sub un jug – eu puteam să-i eliberez; erau despărţiţi – şi eu puteam să-i unesc din nou; independenţa şi bogăţia care erau ale mele puteau fi şi ale lor. Nu eram noi patru? Douăzeci de mii de lire împărţite în mod egal însemnau cinci mii de fiecare – era de ajuns. Se va face dreptate şi fericirea noastră va fi asigurată. Acum nu mai simţeam apăsarea bogăţiei; căci acum nu mai era vorba de o simplă moştenire de bani – ceea ce primisem era viaţă, speranţă, bucurie.

Nu ştiu cum arătam în vreme ce toate aceste gânduri îmi năvăleau furtunos în minte, dar curând am observat că domnul Rivers trăsese un scaun în spatele meu şi încerca, plin de blândeţe, să mă facă să mă aşez. În acelaşi timp mă sfătuia să fiu liniştită. I-am respins gestul ce părea să spună că sunt neputincioasă şi că mintea mea o luase razna, i-am dat mâna deoparte şi am început din nou să mă plimb prin odaie.

— Scrie-le Dianei şi lui Mary mâine, am spus eu, să vină imediat acasă; Diana zicea că amândouă s-ar considera bogate dacă ar avea câte o mie de lire, aşa că vor fi foarte mulţumite cu cinci mii.

— Spune-mi de unde pot să-ţi aduc un pahar cu apă, zise St John. Trebuie să încerci să te linişteşti.

— Prostii! Şi ce efect va avea moştenirea asupra dumitale? O să te ţină în Anglia, o să te determine să te însori cu domnişoara Oliver şi să te aşezi la casa dumitale, ca orice muritor de rând?

— Aiurezi – mintea ţi-e tulburată. Am fost prea direct când ţi-am dat vestea asta – te-a agitat mult prea mult.

— Domnule Rivers! Mă faci să-mi pierd răbdarea; mintea mea e foarte limpede; dumneata eşti cel care nu înţelegi sau, mai degrabă, care nu vrei să înţelegi.

— Poate dacă mi-ai explica mai bine, aş înţelege mai mult.

— Să explic! Ce e de explicat? Nu se poate să nu-ţi dai seama că douăzeci de mii de lire, suma despre care este vorba, împărţită în mod egal între nepotul şi cele trei nepoate ale unchiului nostru, înseamnă câte cinci mii de fiecare. Ceea ce vreau este să le scrii surorilor dumitale şi să le spui de averea care le revine.

— Care-ţi revine dumitale, vrei să spui.

— Ţi-am explicat cum văd eu lucrurile şi mi-e cu neputinţă să le văd altfel. Nu sunt dezgustător de egoistă, nechibzuit de nedreaptă sau monstruos de nerecunoscătoare. Şi apoi, sunt hotărâtă să am un cămin şi rude. Îmi place Moor House şi vreau să locuiesc la Moor House; îmi plac Diana şi Mary şi vreau să fiu legată pe viaţă de ele. O să-mi placă şi o să-mi fie bine să am cinci mii de lire; m-ar chinui şi m-ar apăsa dacă aş avea douăzeci – care, în plus, nici nu mi s-ar cuveni de drept, deşi mi se cuvin prin lege. Aşadar, vă dau vouă ceea ce

mie nu-mi e de trebuinţă. Nu vreau să aud împotrivire şi nici să ne certăm – hai să ne înţelegem între noi şi să hotărâm totul imediat.

— Asta înseamnă să acţionezi după primul impuls: îţi trebuie câteva zile să te gândeşti la aşa ceva, înainte ca vorbele dumitale să fie luate de bune.

— Oh, dacă nu te îndoieşti decât de sinceritatea mea, atunci sunt liniştită. Recunoşti că ceea ce spun e drept?

— Într-adevăr, e *oarecum* drept, dar este împotriva tuturor obiceiurilor. Pe lângă asta, toată averea e dreptul dumitale: unchiul meu a dobândit-o prin truda lui şi a fost liber să o lase cui voia; şi ţi-a lăsat-o dumitale. La urma urmelor, legea îţi îngăduie s-o păstrezi – şi poţi, fără mustrări de conştiinţă, să o socoteşti pe deplin a dumitale.

— Pentru mine, am răspuns eu, e o chestiune de sentiment tot atât cât e şi de conştiinţă. Trebuie să le fac pe plac sentimentelor mele – am atât de rar acest prilej. Chiar dacă ai protesta, te-ai opune şi m-ai supăra timp de un an, tot n-aş putea renunţa la marea plăcere pe care am întrezărit-o – aceea de a-mi plăti, în parte, o mare obligaţie şi de a-mi câştiga nişte prieteni pe viaţă.

— Gândeşti aşa acum, spuse St John, pentru că nu ştii ce înseamnă să fii bogat şi să te bucuri de averea pe care o ai: nu poţi să-ţi dai seama câtă importanţă ţi-ar da douăzeci de mii de lire, ce loc ţi-ar oferi în societate, ce perspective ţi-ar deschide; nu poţi...

— Iar dumneata, l-am întrerupt eu, nu poţi deloc să-ţi imaginezi cu câtă ardoare îmi doresc o dragoste de frate şi soră. E n-am avut niciodată un cămin, n-am avut niciodată nici fraţi, şi nici surori; trebuie să-i am acum şi îi voi avea: o să mă recunoaşteţi ca rudă şi o să mă ţineţi aproape de voi, nu-i aşa?

— Jane, o să fiu fratele dumitale, iar surorile mele o să-ţi fie surori, fără a-ţi cere să-ţi sacrifici drepturile pe care le ai în mod întemeiat.

— Frate? Da… la o mie de leghe depărtare? Surori? Da, muncind ca nişte roabe printre străini! Eu, bogată – îndopată cu un aur pe care nu l-am câştigat prin muncă şi pe care nu-l merit! Iar voi, fără nici un ban! Grozavă egalitate şi frăţie! Ce legătură strânsă! Ce dragoste profundă!

— Dar, Jane, dorinţa dumitale de a avea rude şi un cămin fericit se poate împlini şi în alt fel decât cel despre care vorbeşti: te poţi mărita.

— Iar vorbeşti prostii! Să mă mărit! Nu vreau să mă mărit şi n-o să mă mărit niciodată.

— Vorbeşti fără să gândeşti: o asemenea afirmaţie necugetată e o dovadă a tulburării care te stăpâneşte.

— Ba ştii foarte bine ce gândesc: ştiu ce simt şi cum întreaga mea fiinţă se împotriveşte chiar şi simplului gând al căsătoriei. Nimeni nu s-ar căsători cu mine din dragoste; şi nu vreau să fiu privită doar ca o afacere. Şi nu vreau lângă mine un străin – care nu m-ar înţelege şi ar fi atât de deosebit de mine; am nevoie de rudele mele, cele care gândesc şi simt asemenea mie – spune-mi din nou că vrei să fii fratele meu; când ai rostit aceste cuvinte, m-am simţit mulţumită, fericită; spune-le din nou, dacă le poţi spune cu sinceritate.

— Cred că pot. Ştiu că mi-am iubit întotdeauna surorile şi ştiu pe ce se întemeiază această afecţiune a mea pentru ele – pe respectul pentru calităţile lor alese şi pe admiraţia pentru talentele lor. Şi dumneata ai principii solide şi eşti deşteaptă: gusturile şi obiceiurile dumitale seamănă cu cele ale Dianei şi ale lui Mary; prezenţa dumitale îmi face întotdeauna plăcere; iar de ceva timp, discuţiile cu dumneata îmi oferă o alinare bine venită. Simt că te pot

primi uşor şi firesc în inima mea, ca cea de-a treia soră şi mezină a mea.

— Îţi mulţumesc; pentru seara asta mi-e de-ajuns – acum ar fi mai bine să pleci, căci dacă mai stai, probabil că m-ai supăra din nou cu şovăielile dumitale pline de neîncredere.

— Şi şcoala, domnişoară Eyre? Cred că acum trebuie închisă, nu?

— Nu. O să rămân până o să-mi găseşti o înlocuitoare.

Zâmbi aprobator, îmi strânse mâna şi plecă.

Nu e nevoie să povestesc în amănunt luptele pe care le-am avut de dus şi argumentele de care m-am folosit pentru a rezolva problema moştenirii aşa cum voiam. Sarcina mea a fost grea; dar, cum eram pe deplin hotărâtă şi cum verii mei au înţeles în cele din urmă că intenţia mea era cu adevărat să obţin o împărţire corectă a averii şi cum în adâncul sufletului trebuie să-şi fi dat seama de dreptatea intenţiei mele şi, în plus, să fi fost conştienţi că dacă erau în locul meu, ar fi făcut întocmai aşa cum doream eu să fac – au cedat până la urmă şi au acceptat să încredinţeze rezolvarea acestei probleme unor arbitri. Cei aleşi au fost domnul Oliver şi un avocat competent: amândoi au fost de acord cu mine şi aşa am obţinut victoria[211]. Actele de cedare a banilor au fost întocmite şi astfel, St John, Diana, Mary şi cu mine ne-am primit fiecare partea din moştenire.

Capitolul VIII

Totul s-a rezolvat în preajma Crăciunului; se apropia vacanţa. Am închis şcoala din Morton, având grijă ca despărţirea de elevele mele să nu fie rece din partea mea.

---

[211] Deşi avea sub 21 de ani, Jane Eyre ar fi putut ceda o parte din bani, dar, dacă voia, îi putea lua înapoi. Vezi nota de la p.

Norocul deschide mâna la fel ca şi inima şi a da ceva atunci când ai primit din plin nu înseamnă decât a-ţi da frâu liber clocotului nefiresc al senzaţiilor. De multă vreme simţisem cu mare bucurie că multe dintre elevele mele ţineau la mine şi, când ne-am despărţit, lucrul acesta mi s-a adeverit: ele îşi manifestară din plin şi deschis afecţiunea pe care o aveau pentru mine. Adâncă mi-a fost mulţumirea când am văzut că aveam într-adevăr un loc în inimile lor simple şi curate: le-am promis că de-acum încolo n-o să treacă o săptămână fără să nu vin să le vizitez şi să fac cu ele o oră de lecţii în şcoală.

Domnul Rivers sosi tocmai când – după ce văzusem clasele, care acum numărau şaizeci de fete, înşiruite în faţa mea – stăteam cu cheia în mână şi îmi luam rămas-bun într-un fel mai special de la câteva dintre cele mai bune eleve: fete decente, vrednice de respect, modeste şi instruite, aşa cum puteai întâlni în familiile de fermieri englezi. Şi asta înseamnă foarte mult, căci ţăranii englezi sunt cei mai instruiţi, mai manieraţi şi mai demni din Europa; de atunci am mai văzut *paysannes*[212] şi *Bäuerinnen*[213] şi cele mai bune dintre ele mi s-au părut ignorante, grosolane şi nătânge, în comparaţie cu fetele mele din Morton.

— Socoteşti că ţi-ai primit răsplata pentru un sezon de trudă? mă întrebă domnul Rivers după ce fetele plecară. Nu-i aşa că sentimentul că ai făcut ceva cu adevărat bun pentru oameni îţi aduce mulţumire?

— Fără îndoială.

— Şi n-ai muncit decât vreo câteva luni! Oare n-ar fi bine folosită o viaţă închinată renaşterii spirituale a semenilor?

---

[212] Ţărănci (în franceză, în original).

[213] Ţărănci (în germ., în original).

— Da, am răspuns, dar eu n-aş putea să o fac la nesfârşit: vreau să mă bucur de însuşirile mele şi în acelaşi timp să le cultiv pe ale celorlalţi. Trebuie să mă bucur de ele acum, nu-mi trimite nici trupul, şi nici gândurile înapoi la şcoală; am plecat de acolo şi sunt dispusă să mă bucur pe deplin de vacanţă.

St John deveni serios.

— Ce s-a întâmplat? Ce-i cu această bruscă înflăcărare? Ce ai de gând să faci?

— Să fiu activă, cât de activă pot. Şi mai întâi o să te rog să o laşi pe Hannah să plece şi să-ţi cauţi pe altcineva să te servească.

— Ai nevoie de ea?

— Da, să meargă cu mine la Moor House: Diana şi Mary vin într-o săptămână acasă şi vreau să pun totul în ordine până atunci.

— Înţeleg – credeam că vrei să pleci în vreo excursie. E mai bine aşa: Hannah o să meargă cu dumneata.

— Spune-i atunci să fie gata mâine; şi uite cheia de la şcoală: o să ţi-o dau şi pe cea de la casă mâine-dimineaţă.

O luă.

— Mi-o dai cu multă veselie, spuse el. Nu înţeleg prea bine veselia asta, pentru că nu ştiu cu ce muncă ai de gând să o înlocuieşti pe cea la care tocmai ai renunţat. Care e acum scopul, ţinta, ambiţia dumitale în viaţă?

— Prima mea ţintă e să *curăţ* (înţelegi pe deplin ce înseamnă acest cuvânt?), să *curăţ* Moor House dintr-un capăt într-altul, până în pivniţă; a doua, să frec totul cu ceară, ulei şi nenumărate cârpe, până străluceşte din nou; a treia, să aranjez fiecare scaun, masă, pat şi covor cu o precizie matematică; apoi o să te păgubesc de mult cărbune şi turbă şi o să fac nişte focuri zdravene în fiecare cameră; şi în sfârşit, cele două zile dinaintea venirii surorilor dumitale vor fi folosite de mine şi de Hannah ca

să batem ouă, să alegem stafide, să radem mirodenii, să facem prăjiturile de Crăciun, să pregătim umplutura pentru plăcinta cu carne şi să desfăşurăm alte rituri culinare, pe care cuvintele nu le pot explica îndeajuns unui neştiutor ca dumneata. Pe scurt, scopul meu este ca până joia următoare toate să fie în stare perfectă şi pregătite pentru Diana şi Mary; iar ambiţia mea este să le ofer o primire perfectă.

St John zâmbi uşor, dar tot nu era mulţumit.

— Deocamdată e foarte bine, spuse el, dar, serios vorbind, sper că atunci când acest entuziasm îţi va dispărea, o să priveşti ceva mai sus de farmecele şi bucuriile domestice ale căminului.

— Cele mai bune lucruri din lume! l-am întrerupt eu.

— Nu, Jane, nu: lumea aceasta nu e un loc al bucuriilor, nu încerca să faci asta din ea; şi nici nu e un loc de odihnă – nu deveni leneşă.

— Dimpotrivă, vreau să muncesc.

— Jane, deocamdată te iert: îţi acord două luni ca să te bucuri din plin de noua dumitale situaţie şi de încântarea de a fi alături de rudele găsite atât de târziu; dar *pe urmă* sper că vei începe să priveşti dincolo de Moor House şi Morton, de tovărăşia verişoarelor dumitale şi de liniştea egoistă şi confortul voluptuos al bogăţiei rafinate. Nădăjduiesc că atunci, energia dumitale te va tulbura din nou cu forţa sa.

M-am uitat la el mirată.

— St John, am spus eu, cred că e aproape o răutate să-mi vorbeşti aşa. Eu vreau să fiu fericită şi dumneata încerci să mă împingi spre tulburare. În ce scop?

— În scopul de a folosi cât mai bine talentele cu care te-a înzestrat Dumnezeu şi pentru care cu siguranţă îţi va cere într-o bună zi să-i dai socoteală. Jane, o să veghez asupra ta cu atenţie şi îngrijorare – te previn – şi o să

încerc să domolesc ardoarea nenaturală cu care te arunci în plăcerile casnice ordinare. Nu te agăţa cu atâta stăruinţă de legăturile cărnii; păstrează-ţi statornicia şi înflăcărarea pentru o cauză mai potrivită: abţine-te să le risipeşti pe lucruri banale şi trecătoare. Înţelegi ce-ţi spun, Jane?

— Da, ca şi cum ai vorbi greceşte. Eu cred că am un motiv potrivit pentru a fi fericită şi *voi fi* fericită. La revedere!

Şi într-adevăr, am fost fericită la Moor House şi am muncit din greu; la fel ca şi Hannah: era încântată să vadă cât de veselă puteam fi în mijlocul harababurii unei case întoarse pe dos – cum puteam să frec şi să şterg praful, şi să curăţ, şi să gătesc. Şi, după câteva zile de haos de nedescris, a fost cu-adevărat minunat să văd cum apare încet ordinea din zăpăceala pe care noi o iscaserăm. Făcusem mai înainte un drum la S. ca să cumpăr nişte mobilă nouă: verişoarele mele îmi dăduseră mână liberă să fac ce schimbări voiam şi pusesem deoparte o sumă de bani special pentru asta. N-am schimbat prea mult salonul şi dormitoarele, căci ştiam că Diana şi Mary se vor bucura mai mult să vadă iar vechile mese, scaune şi paturi, decât o mobilă nouă, oricât ar fi fost ea de elegantă. Şi totuşi, unele mici schimbări erau necesare pentru a da întoarcerii lor farmecul sărbătoresc pe care mi-l doream. Pentru aceasta, au fost de ajuns nişte covoare noi şi frumoase, închise la culoare, la fel ca şi noile draperii, câteva ornamente vechi alese cu grijă, din porţelan şi bronz, cuverturi, oglinzi şi truse de toaletă: casa arăta acum împrospătată, dar nu într-un fel izbitor. Am schimbat în întregime un salon şi o odaie de musafiri, aducând mobilă veche de mahon, tapiţată în roşu purpuriu; am pus canava în coridor şi covoare pe scări. Când totul a fost gata, mi-am spus că Moor House era în interior un adevărat model

de tihnă modestă şi senină, după cum pe afară, în această perioadă a anului, părea o casă părăginită şi rece, jalnică şi pustie.

În cele din urmă sosi şi joia memorabilă. Le aşteptam să ajungă seara şi, cu mult înainte să apună soarele, am aprins focurile jos şi la etaj; bucătăria strălucea de curăţenie; Hannah şi cu mine eram îmbrăcate şi totul era pregătit.

St John sosi primul. Îl rugasem să nu vină până ce nu era totul aranjat; şi într-adevăr, doar simplul gând la dezordinea jalnică şi în acelaşi timp trivială din toată casa îl sperie şi îl ţinu departe. Mă găsi în bucătărie, unde aveam grijă de nişte prăjituri pentru ceai, pe care le pusesem la copt. Apropiindu-se de vatră, mă întrebă dacă eram în cele din urmă mulţumită cu munca de fată în casă. I-am răspuns invitându-l să mă însoţească pentru a vedea rezultatul trudei mele. Cu mare greutate l-am convins să facă un tur al casei. Aruncă doar o privire din prag în camerele unde îi deschideam uşa; şi după ce urcă şi coborî scările, spuse că trebuie să mă fi ostenit mult ca să fac atâtea schimbări într-un timp aşa de scurt; dar n-am auzit nici un cuvânt prin care să-şi arate mulţumirea faţă de noua înfăţişare a căminului său.

Tăcerea lui m-a descurajat. M-am gândit că poate schimbările au stricat nişte obişnuinţe la care ţinea. L-am întrebat dacă aşa era şi, fără îndoială, aveam o voce abătută.

— Nicidecum, îmi răspunse el. Dimpotrivă, am observat că ai păstrat cu mare grijă toate aranjamentele; mă tem chiar că ai dat acestei chestiuni mai multă atenţie decât merita. Câte minute, de pildă, ţi-a luat să cercetezi cum e aranjată odaia asta? Apropo...

Şi mă întrebă unde era o anumită carte. I-am arătat volumul pe raft; îl luă şi, retrăgându-se în locul lui obişnuit de la fereastră, începu să citească.

Ei bine, cititorule, asta nu mi-a plăcut deloc. St John era un om bun, dar am început să simt că spusese adevărul când se descrisese ca fiind aspru şi rece. Plăcerile şi desfătările vieţii nu îl atrăgeau – bucuriile ei tihnite n-aveau nici un farmec pentru el. Pur şi simplu el trăia doar ca să aspire – desigur, la ceea ce era bun şi măreţ: dar nu putea niciodată să se odihnească şi nici nu accepta ca cei din jurul lui să o facă. M-am uitat la fruntea lui înaltă, calmă şi palidă ca o piatră albă – la trăsăturile lui fine, încremenite în concentrarea asupra cărţii – şi am înţeles dintr-odată că nu putea fi un soţ bun, că ar fi chinuitor să fii soţia lui. Am înţeles brusc felul iubirii lui pentru domnişoara Oliver: era, aşa cum spusese şi el, doar o iubire a simţurilor. Am înţeles cum se dispreţuia pentru influenţa plină de nelinişte pe care o avea ea asupra lui; cât îşi dorea să o înăbuşe şi să o distrugă; cum se îndoia că ar putea să ducă la o fericire veşnică pentru el sau pentru ea. Şi am mai înţeles că el era făcut din materialul din care natura îşi ciopleşte eroii – creştini şi păgâni laolaltă –, legiuitorii ei, oamenii de stat, cuceritorii: un bastion de neînfrânt pentru marile cauze, dar lângă focul din cămin, o coloană rece şi supărătoare, întunecată şi nelalocul ei.

„Salonul acesta nu e un loc potrivit pentru el”, mi-am spus eu. „Crestele Himalayei sau tufişurile din sudul Africii, chiar mlaştinile blestemate de ciumă de pe coasta Guineei ar fi mai bune pentru el. Pe bună dreptate se fereşte de calmul vieţii domestice – acolo nu ar fi în elementul lui, acolo talentele lui stagnează, nu se pot dezvolta şi nici nu pot fi puse în evidenţă. Doar în momente de luptă şi primejdie – acolo unde se dovedeşte curajul şi se foloseşte

energia şi se pune la încercare tăria de caracter – doar acolo va vorbi şi va acţiona conducătorul şi cel mai presus de ceilalţi. Lângă acest cămin, şi un copil plin de veselie s-ar potrivi mai bine decât el. Da, şi-a ales bine cariera de misionar, acum o înţeleg.

— Vin! Uite-le că vin! strigă Hannah, deschizând brusc uşa salonului.

În acelaşi moment, bătrânul Carlo începu să latre vesel. Am fugit afară. Era deja întuneric, dar se auzea un zgomot de roţi. Hannah aprinse un felinar.

Trăsura se oprise la portiţă; vizitiul deschise uşa: o siluetă bine cunoscută păşi afară, apoi încă una. În clipa următoare îmi lipeam obrazul de obrazul moale al lui Mary, apoi de buclele Dianei.

Ele râdeau – mă sărutară – apoi pe Hannah, îl mângâiară pe Carlo, care era înnebunit de fericire, întrebară repede dacă totul e bine şi, fiind asigurate că e, se grăbiră să intre în casă.

Erau înţepenite după drumul lung şi hurducăiala trăsurii şi îngheţate de aerul rece al nopţii; dar chipurile lor plăcute se luminară la vederea focului vesel. Pe când vizitiul şi Hannah aduceau în casă bagajele, ele întrebară de St John. În aceeaşi clipă, el ieşi din salon şi fetele se aruncară de gâtul lui. El îi dădu fiecăreia câte un sărut liniştit, spuse câteva cuvinte de bun venit cu o voce joasă, vorbi puţin cu ele, apoi, dându-le de înţeles că se aştepta să vină şi ele curând în salon, se retrase într-acolo, ca spre un loc de refugiu.

Le aprinsesem lumânările ca să urce la etaj, dar Diana a trebuit mai întâi să dea ordine privind găzduirea şi ospătarea vizitiului; apoi mă urmară amândouă. Fură încântate de felul în care le refăcusem şi împodobisem camerele, de draperiile, de covoarele noi şi de vasele de porţelan bogat pictate şi-şi arătară mulţumirea din toată

inima. M-am bucurat să-mi dau seama că tot ceea ce schimbasem şi aranjasem se potrivea exact cu dorinţele lor şi că ceea ce făcusem dădea un plus de farmec întoarcerii lor vesele acasă.

Seara aceea a fost foarte plăcută. Verişoarele mele, pline de voioşie, au povestit şi au comentat atâta, încât vorbăria lor acoperi tăcerea lui St John; el se bucura sincer să-şi vadă surorile, dar nu putea lua parte la entuziasmul şi încântarea lor. Evenimentul zilei – întoarcerea Dianei şi a lui Mary – îi făcea plăcere; dar agitaţia veselă, bucuria lor vorbăreaţă îl oboseau; am văzut că îşi dorea să vină mai repede dimineaţa următoare, pe care o spera mai calmă. Chiar în toiul veseliei, la vreun ceas după ceai, se auzi o bătaie la uşă. Apoi Hannah apăru cu vestea că „un biet flăcău venise, la ceasul ăsta nepotrivit, să-l ia pe domnul Rivers să o vadă pe mama lui, care era pe moarte”.

— Unde locuieşte, Hannah?

— Sus, la Whitcross Brow, la vreo patru mile depărtare şi drumul până acolo e plin de mlaştini şi tufişuri.

— Spune-i că vin.

— Ba eu aş zice, domnule, că mai bine nu – e un drum tare păcătos după ce se lasă întunericul: nu e nici o cărare prin mlaştină. Şi apoi, e o noapte aşa de aspră – cel mai aprig vânt care s-a simţit vreodată. Mai bine să-i spun, domnule, că vă duceţi acolo mâine-dimineaţă.

Dar St John era deja în coridor şi-şi punea pelerina; şi, fără nici o obiecţie, fără să murmure, plecă. Era ora nouă; nu s-a întors decât la miezul nopţii. Era îngheţat de frig şi obosit, dar părea mai fericit decât atunci când plecase. Îşi îndeplinise datoria; făcuse un efort; îşi încercase puterea, care acţionase şi îi înfrânsese neputinţa, şi era mai mulţumit de sine.

Mă tem că toată săptămâna care a urmat i-a pus greu la încercare răbdarea. Era săptămâna Crăciunului. Nu ne-am

ocupat de treburile obişnuite, ci de tot felul de lucruri domestice mărunte şi plăcute. Aerul împrejurimilor, libertatea pe care ţi-o oferă propriul cămin, începutul prosperităţii, toate acţionau asupra Dianei şi a lui Mary ca un fel de elixir dătător de viaţă şi erau vesele de dimineaţă până seara – vorbeau întruna şi tot ce spuneau – inteligent, plin de miez şi original – avea atâta farmec pentru mine, încât preferam să le ascult şi să iau şi eu parte la discuţiile lor, decât să fac orice altceva. St John nu ne mustra pentru voioşia noastră, dar fugea de ea: stătea foarte puţin pe acasă – parohia era mare, gospodăriile răspândite şi în fiecare zi îşi făcea de lucru vizitându-i pe cei săraci şi bolnavi.

Într-o dimineaţă la micul dejun, după ce stătuse câteva minute gânditoare, Diana îl întrebă dacă planurile lui au rămas neschimbate.

— Neschimbate şi imposibil de schimbat, fu răspunsul.

Şi apoi ne spuse că plecarea din Anglia era acum definitiv stabilită pentru anul următor.

— Şi Rosamond Oliver? întrebă Mary.

Cuvintele părură să-i scape de pe buze fără să vrea, căci imediat ce le rosti făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să şi le retragă. St John ţinea în mână o carte – era obiceiul lui nepoliticos de a citi la masă – o închise şi-şi ridică privirea.

— Rosamond Oliver, spuse el, urmează să se mărite cu domnul Granby, unul dintre cei mai aleşi şi mai respectaţi domni din S., nepotul şi moştenitorul lui Sir Frederic Granby. Am aflat vestea ieri de la tatăl ei.

Surorile lui se uitară una la alta, apoi îşi întoarseră ochii către mine; după care, toate trei l-am privit: era senin şi liniştit.

— Căsătoria trebuie să se fi aranjat foarte repede, spuse Diana, nu cred că se cunosc de prea multă vreme.

— Doar de două luni: s-au cunoscut în octombrie în S., la balul comitatului, dar când nu există piedici în calea unei căsătorii, cum se întâmplă în cazul de faţă, şi când această căsătorie este din toate punctele de vedere avantajoasă, amânările nu-şi au rostul; se vor căsători de îndată ce casa din S. pe care Sir Frederic le-o dă va fi aranjată pentru ei.

Prima dată când l-am găsit singur pe St John, după ce ne dăduse această veste, m-am simţit tentată să-l întreb dacă l-a întristat; dar părea să aibă atât de puţină nevoie de simpatie, încât, în loc să-l consolez, m-am simţit oarecum ruşinată amintindu-mi de ceea ce îndrăznisem deja. Şi apoi, mă dezobişnuisem să-i vorbesc; era din nou rezervat şi rece, iar sinceritatea mea îngheţa şi ea la vederea lui. Nu-şi ţinuse promisiunea de a mă trata ca pe surorile lui; continua să facă mici diferenţe, descurajatoare, între noi, care nu ajutau în nici un fel la naşterea unei prietenii între mine şi el. Pe scurt, acum că eram recunoscută ca o rudă a sa şi trăiam sub acelaşi acoperiş cu el, simţeam că distanţa între noi era mult mai mare decât atunci când pentru el eram doar învăţătoarea din sat. Când îmi aminteam cât de mult îmi îngăduise să mă apropii de gândurile lui, nu puteam înţelege răceala lui de acum.

Aşa stând lucrurile, am fost foarte surprinsă când el îşi ridică brusc capul de la biroul asupra căruia stătea aplecat şi îmi spuse:

— Vezi, Jane, bătălia s-a dat şi am ieşit învingător.

Uimită că mi se adresa astfel, nu am răspuns imediat; dar, după o clipă de ezitare, i-am spus:

— Dar eşti sigur că nu eşti asemenea acelor învingători a căror biruinţă i-a costat prea scump? Oare o nouă biruinţă asemănătoare nu te-ar distruge?

— Nu cred; şi chiar dacă ar fi aşa, nu are prea multă importanţă, căci n-o să mai am niciodată de purtat o astfel

de bătălie. Rezultatul înfruntării e hotărâtor: drumul meu e acum limpede şi-I mulţumesc pentru asta Domnului!

Şi după ce spuse acestea, se întoarse la hârtiile şi la tăcerea lui.

Pe măsură ce fericirea noastră (a Dianei, a lui Mary şi a mea) devenea mai liniştită şi ne reluam vechile obiceiuri şi studiile obişnuite, St John rămânea tot mai mult acasă; stătea în aceeaşi cameră cu noi, uneori ore în şir. În timp ce Mary desena, Diana citea o enciclopedie (spre admiraţia şi uimirea mea), iar eu mă chinuiam cu germana, St John studia o limbă orientală, a cărei cunoaştere o socotea necesară pentru planurile sale.

Cufundat astfel în lectura sa, părea liniştit şi preocupat în colţul său; dar ochii lui albaştri părăseau adeseori gramatica străină şi rătăceau prin încăpere, iar uneori se aţinteau asupra noastră, tovarăşele sale de studiu, cu o ciudată intensitate; dacă întâlneau o altă privire, se îndepărtau imediat; dar iarăşi şi iarăşi se întorceau cercetători către masa noastră. Mă întrebam ce putea să însemne asta; mă întrebam, de asemenea, şi de ce îşi arăta întotdeauna mulţumirea faţă de ceva ce mie mi se părea lipsit de importanţă – vizita mea săptămânală la şcoala din Morton şi, ceea ce mă mira şi mai mult, era că atunci când ziua se arăta urâtă, când ploua sau ningea sau bătea tare vântul şi surorile lui mă îndemnau să nu mă duc, el întotdeauna râdea de grija lor şi mă încuraja să-mi fac datoria fără să ţin seama de vreme.

— Jane nu e atât de slabă cum o credeţi voi, spunea el, ea poate să înfrunte suflarea vântului de munte sau o ploaie torenţială sau câţiva fulgi de zăpadă la fel de bine ca şi noi. Constituţia ei e sănătoasă şi robustă; şi poate să îndure schimbările vremii mult mai bine decât mulţi oameni mai zdraveni.

Şi când mă întorceam acasă, foarte obosită şi bătută de vânt şi de ploaie, nu îndrăzneam niciodată să mă plâng, căci ştiam că dacă spuneam ceva, s-ar fi supărat: tăria de caracter îi plăcea întotdeauna, slăbiciunea îl deranja în mod deosebit.

Într-o zi, însă, mi s-a îngăduit să rămân acasă, pentru că eram într-adevăr răcită. Surorile lui s-au dus la Morton în locul meu; eu m-am apucat să citesc din Schiller, iar el îşi descifra pergamentele orientale greu de înţeles. Terminasem o traducere şi voiam să fac un exerciţiu, când, uitându-mă în treacăt la el, i-am văzut ochii albaştri pătrunzători aţintiţi asupra mea. De cât timp mă cercetau astfel, nu ştiu; dar privirea lor era atât de intensă şi totuşi atât de rece, încât pentru o clipă m-am înfiorat – era ca şi cum în aceeaşi odaie cu mine s-ar fi aflat o fiinţă stranie.

— Jane, ce faci?

— Învăţ germana.

— Vreau să renunţi la germană şi să înveţi limba hindi.

— Vorbeşti serios?

— Cât se poate de serios; şi o să-ţi spun de ce.

Apoi îmi spuse că hindi era limba pe care el o studia atunci; că, pe măsură ce înainta, uita cele învăţate la început; că l-ar ajuta foarte mult dacă ar avea o elevă cu care să repete mereu noţiunile de bază, ca să şi le întipărească astfel bine în minte; că şovăise un timp în alegerea sa între mine şi surorile lui; dar se hotărâse în cele din urmă pentru mine, căci văzuse că eu aveam cea mai multă răbdare şi sârguinţă dintre toate trei. Voiam să-i fac această favoare? De altfel, nici nu trebuia, probabil, să fie un sacrificiu de durată, căci nu mai erau decât trei luni până la plecarea lui.

St John nu era un om pe care să-l refuzi uşor: simţeai că la el, toate impresiile – fie suferinţa, fie plăcerea – rămâneau adânc întipărite şi pentru totdeauna. Am

acceptat. Când Diana şi Mary se întoarseră acasă, cea dintâi îşi găsi fosta elevă lucrând cu fratele ei şi râse; şi amândouă verişoarele mele spuseră că St John nu le-ar fi putut niciodată convinge să facă aşa ceva. Iar el răspunse liniştit:

— Ştiam.

Am găsit în el un dascăl foarte răbdător, foarte îngăduitor şi totuşi pretenţios; îmi dădea mult de lucru şi când răspundeam aşteptărilor sale, îşi arăta aprecierea în felul său. Încet-încet, căpătă asupra mea o oarecare influenţă care îmi răpi libertatea de gândire: laudele şi atenţia sa mă stânjeneau mai mult decât indiferenţa. Când era cu mine, nu mai puteam vorbi şi nici râde în voie – căci un instinct supărător îmi amintea că vioiciunea (cel puţin a mea) l-ar deranja. Eram atât de conştientă de faptul că nu accepta decât atitudinile şi îndeletnicirile serioase, încât în prezenţa lui, oricât mă străduiam, nu puteam face altceva: eram cuprinsă de un farmec ce mă îngheţa. Când spunea „Du-te!”, mă duceam; „Vino!” şi veneam; „Fă cutare lucru!” şi-l făceam[214]. Dar nu-mi plăcea supunerea mea şi de multe ori regretam că nu continua să mă ignore cum făcea altădată.

Într-o seară când ne pregăteam de culcare, surorile lui şi cu mine stăteam în jurul lui pentru a-i spune noapte bună şi el o sărută pe fiecare, după cum îi era obiceiul; şi, tot potrivit obiceiului, îmi întinse mâna. Diana, care întâmplător era într-o dispoziţie ştrengară (*ea* nu se afla sub stăpânirea chinuitoare a voinţei fratelui ei, căci voinţa ei era la fel de puternică, dar în alt fel), exclamă:

— St John! Spuneai că Jane e a treia soră a ta, dar nu te porţi cu ea ca şi cu noi: ar trebui să o săruţi şi pe ea.

Şi mă împinse către el. M-am gândit că Diana era foarte îndrăzneaţă şi m-am simţit stânjenită; şi pe când gândeam

---

[214] *Matei*, 8:9.

şi simţeam asta, St John îşi lăsă capul în jos; chipul său cu trăsături greceşti ajunse în dreptul chipului meu, ochii lui pătrunzători îmi cercetară ochii – mă sărută. Nu există sărutări de marmură sau de gheaţă, căci altfel aş spune că atingerea vărului meu preotul făcea parte dintre acelea; dar pot exista sărutări de încercare şi sărutul lui aşa a fost. După ce-mi dădu acea sărutare, mă privi pentru a vedea ce efect avusese asupra mea; dar efectul nu a fost surprinzător: sunt sigură că nu mă înroşisem; poate pălisem uşor, căci am simţit că acel sărut al lui era ca un fel de pecete pusă peste lanţurile mele. După aceea, n-a mai uitat niciodată de acest ritual şi seriozitatea şi calmul cu care îl acceptam păreau să îi confere un anumit farmec pentru el.

Cât despre mine, în fiecare zi doream tot mai mult să-l mulţumesc; dar ca să fac asta, simţeam în fiecare zi, tot mai mult, că trebuie să renunţ la firea mea, să-mi înăbuş talentele, să-mi rup gusturile de înclinaţia lor firească, să mă silesc să urmăresc ţeluri pentru care nu aveam nici o chemare. El voia să mă pregătească pentru a atinge o înălţime la care nu puteam ajunge vreodată: mă chinuiam să aspir la nivelul pe care el îl ridica tot mai sus. Dar era imposibil, la fel de imposibil ca şi a-mi modela trăsăturile neregulate ale chipului asemenea tiparului său corect şi clasic sau a-mi da ochilor mei verzi şi schimbători culoarea albastră a mării şi strălucirea solemnă a ochilor lui.

Dar nu numai influenţa lui autoritară mă subjugase. În ultimul timp, nici nu-mi fusese greu să par tristă: căci un rău îmi măcina inima şi-mi seca izvorul fericirii – nesiguranţa.

Poate că-ţi închipui, cititorule, că purtată de valul schimbărilor petrecute în situaţia mea, am uitat de domnul Rochester. Nu, nici o clipă nu uitasem de el. Gândul la el mă însoţea mereu; pentru că nu era o negură pe care

razele de soare să o împrăştie şi nici o urmă pe nisip pe care furtuna să o şteargă: era un nume săpat în inima mea, sortit să dureze atâta timp cât piatra va dăinui. Dorinţa fierbinte de a şti ce se întâmplase cu el mă urmărea tot timpul: când eram la Morton, mă întorceam în căsuţa mea în fiecare seară, pentru a mă gândi la asta; iar acum, la Moor House, în odaia mea, în fiecare noapte tot la asta mă gândeam.

În cursul corespondenţei mele cu domnul Briggs privind testamentul, îl întrebasem dacă ştia ceva despre locul în care se afla acum domnul Rochester şi despre starea lui de sănătate; da, aşa cum bănuise St John, nu ştia nimic despre el. Atunci i-am scris doamnei Fairfax, cerându-i veşti. Fusesem sigură că aşa voi afla ce voiam şi convinsă că voi primi imediat un răspuns. Am fost surprinsă când după două săptămâni nu primisem nimic; dar când două luni au trecut fără ca poştaşul să-mi aducă nici un răspuns, m-am simţit cuprinsă de o mare nelinişte.

Am scris din nou – poate că prima mea scrisoare se rătăcise. O nouă speranţă urmă noii încercări; ţinu câteva săptămâni, la fel ca prima dată, apoi, tot ca atunci, se spulberă: nu am primit nici un rând, nici un cuvânt. După o jumătate de an de aşteptare zadarnică, nădejdea mea se stinse; şi atunci, sufletul meu fu cuprins de o neagră deznădejde.

În jurul meu strălucea o primăvară frumoasă, de care nu puteam să mă bucur. Se apropia vara; Diana încercă să mă înveselească: spuse că păream bolnavă şi vru să meargă cu mine la mare. Dar St John se împotrivi: afirmă că nu aveam nevoie de distracţii, ci de muncă; viaţa mea era în prezent lipsită de un ţel, pe care trebuia să mi-l găsesc; şi – probabil ca să-mi înlocuiască ceea ce-mi lipsea – îmi prelungi lecţiile de hindi şi deveni şi mai pretenţios în

cerinţele sale; iar eu, proasta de mine, nici nu m-am gândit să mă împotrivesc – nu puteam să nu mă supun.

Într-o zi, venisem la lecţiile mele mai tristă decât de obicei; deznădejdea mea se născuse dintr-o mare dezamăgire: Hannah îmi spusese de dimineaţă că venise o scrisoare pentru mine şi când am coborât să o iau, aproape sigură că în sfârşit primisem veştile mult aşteptate, am găsit doar o scrisoare de afaceri de la domnul Briggs. Dezamăgirea amară îmi smulse câteva lacrimi; iar acum stăteam aplecată deasupra literelor complicate şi a tropilor plini de înflorituri ai unui scrib indian şi ochii mi se umpleau din nou de lacrimi.

St John mă chemă lângă el, ca să-i citesc; am încercat să o fac, dar n-am putut vorbi: cuvintele mi se înecară în hohote de plâns. Eram singuri în salon: Diana cânta la pian în celălalt salon, iar Mary era în grădină – era o zi de mai frumoasă şi senină, cu un vânt ce adia uşor. St John nu păru uimit de starea mea şi nici nu întrebă ce o provocase; spuse doar:

— O să mai aşteptăm câteva minute, Jane, până ce te linişteşti.

Şi pe când mă străduiam să-mi înăbuş repede durerea, el rămase calm şi răbdător, sprijinindu-se de biroul lui şi cercetându-mă ca un medic ce urmăreşte cu o privire de om de ştiinţă o criză aşteptată şi pe deplin înţeleasă a unui pacient. După ce mi-am înăbuşit suspinele, mi-am şters ochii şi am murmurat că nu mă simţeam prea bine în dimineaţa aceea, mi-am reluat lecţia şi am reuşit să o termin. St John puse deoparte cărţile lui şi ale mele, îşi încuie biroul şi spuse:

— Acum, Jane, o să faci o plimbare împreună cu mine.

— Să le chem pe Diana şi Mary.

— Nu. Vreau o singură tovarăşă în dimineaţa asta şi dumneata trebuie să fii aceea. Îmbracă-te; ieşi pe uşa de

la bucătărie; ia-o pe drumul către Marsh-Glen; o să vin şi eu într-o clipă.

Eu nu cunosc o cale de mijloc: niciodată în viaţa mea, atunci când am avut de-a face cu caractere hotărâte şi aspre, nu am găsit o cale de mijloc între supunerea totală şi revolta dârză. Întotdeauna am urmat-o cu credinţă pe prima, până în clipa în care am izbucnit, uneori cu o violenţă vulcanică, pentru a o apuca pe cea de-a doua; şi cum nici împrejurările de faţă nu mă îndreptăţeau să mă revolt şi nici nu aveam dispoziţia s-o fac, m-am supus cu grijă ordinelor lui St John; şi zece minute mai târziu păşeam alături de el pe poteca sălbatică din vale.

Briza venea dinspre apus, de peste dealuri, aducând mireasma ierburilor şi a papurii; cerul era de un albastru fără pată; pârâul ce cobora prin vâlcea, umflat de ploile de primăvară, curgea bogat şi limpede, sclipind cu pete aurii acolo unde reflecta soarele şi albastre de safir, unde oglindea cerul. Pe când înaintam, am părăsit poteca şi am intrat pe o iarbă moale şi mătăsoasă ca muşchiul şi verde ca smaraldul, presărată mărunt cu floricele albe şi împodobită cu steluţe galbene; eram înconjuraţi de munţi, căci valea şerpuia până în inima lor.

— Să ne aşezăm aici, spuse St John, când am ajuns la primele stânci răzleţe din grupul celor se străjuiau un fel de trecătoare, dincolo de care pârâul se avânta într-o cascadă; iar de acolo mai departe, muntele se scutura de iarbă şi flori şi-şi păstra drept veşmânt doar tufărişurile şi stânca drept nestemată, devenind tot mai sălbatic, iar aerul proaspăt se făcea tot mai tăios; acolo, muntele păstra nădejdea disperată a singurătăţii şi un ultim refugiu al tăcerii.

M-am aşezat; St John stătea în picioare lângă mine. Ridică privirea spre trecătoare, apoi se uită în jos, către vale; ochii lui urmară cursul pârâului şi se întoarseră spre

cerul limpede ce se oglindea în el; îşi scoase pălăria şi lăsă briza să-i treacă prin păr şi să-i mângâie fruntea. Părea înfrăţit cu duhul acelei pustietăţi şi ochii lui păreau să-şi ia rămas-bun de la ceva.

— Da, o să revăd acest loc, spuse el cu voce tare, în vis, când o să dorm pe malul Gangelui; şi-apoi din nou, într-un ceas mai târziu – când mă voi cufunda într-un alt somn –, pe ţărmul unui fluviu mai întunecat.

Ce cuvinte ciudate, exprimând o dragoste ciudată! Dragostea unui patriot auster pentru ţara lui! Se aşeză; o jumătate de ceas n-am vorbit; nici el mie, nici eu lui. Apoi îmi spuse:

— Jane, eu plec peste şase săptămâni; mi-am cumpărat bilet pentru un vas comercial spre Indiile de Est, care pleacă în ziua de 20 a lunii iunie.

— Dumnezeu te va ocroti, căci te-ai angajat să trudeşti în numele Lui.

— Da, spuse el, aceasta este gloria şi bucuria mea. Eu sunt slujitorul unui stăpân care nu e supus greşelii. Nu sunt condus de oameni, nu mă aflu sub autoritatea legilor imperfecte şi a controlului greşit al viermilor – semenii mei nevolnici: regele meu, legiuitorul şi căpitanul meu este Cel în toate desăvârşit. Mi se pare ciudat că cei din jurul meu nu freamătă de dorinţa de a se aduna sub acelaşi stindard – de a se alătura aceleiaşi misiuni.

— Nu toţi au forţa dumitale; şi ar fi o nesocotinţă din partea celor slabi să-şi dorească să păşească alături de cei puternici.

— Nu vorbesc de cei slabi şi nici nu mă gândesc la ei: vorbesc doar de cei ce sunt vrednici de această misiune şi sunt în stare să o ducă la bun sfârşit.

— Aceştia sunt puţini şi greu de găsit.

— Aşa este; dar când îi găseşti, trebuie să-i stârneşti – să-i îndemni şi să-i îmboldeşti, să le arăţi care le sunt

harurile şi de ce li s-au dat – să le şopteşti la ureche dorinţa Cerului şi să le oferi, din partea lui Dumnezeu, un loc în rândurile aleşilor Lui.

— Dacă sunt cu adevărat meniţi să îndeplinească această misiune, oare inima lor nu le-o va spune prima?

Simţeam că în jurul meu se ţesea o vrajă înfiorătoare, ce se strângea tot mai mult; mă temeam să nu aud rostindu-se un cuvânt fatal, care să întărească şi să dea consistenţă vrăjii.

— Şi ce spune inima dumitale? întrebă St John.

— Inima mea e mută – inima mea e mută, am răspuns eu pierdută, înfiorată.

— Atunci trebuie să vorbesc eu în numele ei, continuă vocea adâncă, neîndurătoare – Jane, vino cu mine în India: vino ca tovarăşă de viaţă şi tovarăşă în munca mea.

Valea şi cerul se învârtiră în jurul meu; munţii se rostogoliră către mine! Era ca şi cum aş fi auzit o chemare din Cer – ca şi cum un sol ca o vedenie, asemenea omului din Macedonia[215], mi-ar fi spus: „Vino şi ajută-ne!” Dar eu nu eram apostol – nu puteam vedea crainicul – nu-i puteam primi chemarea.

— Oh, St John! am strigat eu. Ai milă de mine!

Dar mă rugam de cineva care, îndeplinind ceea ce socotea a fi datoria sa, nu cunoştea nici mila, şi nici remuşcarea. Continuă:

— Dumnezeu şi natura te-au creat pentru a fi soţia unui misionar. Nu trupul ţi l-au înzestrat cu daruri, ci mintea: eşti făcută pentru muncă, nu pentru iubire. Trebuie să fii soţia unui misionar – şi vei fi. Vei fi a mea: te cer – nu pentru plăcerea mea, ci pentru a-L servi pe Suveranul meu.

---

[215] *Faptele Apostolilor,* 16:9: „Noaptea, Pavel a avut următoarea vedenie: un om din Macedonia sta în picioare şi i-a făcut următoarea rugăminte: «Treci în Macedonia şi ajută-ne!»”

— Dar nu sunt potrivită pentru asta, nu am chemarea, am spus eu.

Se aşteptase la aceste prime obiecţii: nu l-au supărat. Într-adevăr, aşa cum stătea rezemat de stânca din spatele său, cu braţele încrucişate la piept, cu chipul neclintit, mi-am dat seama că era pregătit pentru o luptă lungă şi obositoare şi se înarmase cu răbdare pentru a rezista până la sfârşit – hotărât ca acel sfârşit să-i aducă biruinţa.

— Umilinţa, Jane, spuse el, este temelia virtuţilor creştine. Ai dreptate când spui că nu eşti potrivită pentru această muncă. Dar cine e? Sau cine, dintre cei care au fost cu adevărat chemaţi să o facă, s-au crezut vrednici de acea chemare? Eu, de pildă, nu sunt decât ţărână şi cenuşă. La fel ca şi Sfântul Pavel, mărturisesc că sunt cel dintâi dintre păcătoşi[216]; dar nu îngădui ca acest sentiment al josniciei mele să mă descurajeze. Îmi cunosc Stăpânul: ştiu că e tot atât de drept, pe cât e de puternic; şi dacă a ales o unealtă slabă pentru a îndeplini o sarcină măreaţă, El va înlocui lipsurile acestei unelte prin neţărmurita bogăţia a proniei Sale. Gândeşte ca mine, Jane – ai încredere aşa cum am şi eu. Îţi cer să te rezemi de Stânca Timpurilor: nu te îndoi vreodată că va putea susţine greutatea slăbiciunii tale omeneşti.

— Eu nu înţeleg viaţa misionarilor: n-am studiat niciodată faptele lor, am spus eu.

— Aici, cu toată umilinţa mea, îţi pot fi de ajutor: pot să-ţi spun ceas de ceas ce ai de făcut; pot să stau mereu alături de dumneata, să te ajut în fiecare clipă. Asta pot s-o fac la început: curând (căci îţi cunosc puterea) vei fi la fel de tare şi de capabilă ca şi mine şi n-o să mai ai nevoie de ajutorul meu.

---

[216] *1 Timotei*, 1:15. „O, adevărat şi cu totul vrednic de primit este cuvântul care zice: «Hristos Iisus a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoşi», dintre care cel dintâi sunt eu”.

— Dar puterea mea – unde mi-e puterea pentru această misiune? Nu o simt în mine. Nimic nu vibrează, nimic nu se tulbură în mine când te aud vorbind. Nu simt nici o flacără aprinzându-se în mine – nici o însufleţire –, nu aud nici o voce care să mă sfătuiască sau să mă îmbărbăteze. Oh, aş vrea să te fac să înţelegi că în clipa asta mintea mea e ca o temniţă lipsită de lumină, în care zace înlănţuită teama – teama că poţi să mă convingi să încerc ceea ce nu pot îndeplini.

— Am un răspuns pentru dumneata – ascultă-l. Din clipa în care ne-am cunoscut, te-am observat: timp de zece luni te-am făcut obiectul cercetării mele. În tot acest timp te-am pus la încercare în nenumărate feluri; şi ce-am văzut şi ce-am reuşit să aflu? La şcoala din sat am descoperit că poţi face bine, cu exactitate şi cu onestitate, o muncă ce nu se potrivea obiceiurilor şi înclinaţiilor dumitale; am văzut că o puteai îndeplini cu pricepere şi tact: te-ai controlat şi ai putut izbândi. În calmul cu care ai aflat că ai devenit deodată bogată, am văzut o minte în care nu-şi avea locul viciul lui Dima[217] – averea nu are asupra dumitale o putere nepotrivită. În graba hotărâtă cu care ţi-ai împărţit bogăţia în patru, păstrând doar o parte pentru dumneata şi renunţând la celelalte trei în numele unei dreptăţi abstracte, am recunoscut un suflet care se bucură de flacăra şi frământarea sacrificiului. În docilitatea cu care, la dorinţa mea, ai lăsat deoparte un studiu ce te interesa şi te-ai apucat de altul pentru că mă interesa pe mine, în zelul neobosit cu care te-ai ocupat de atunci de el – în energia aprinsă şi tăria neînduplecată cu care i-ai înfruntat greutăţile – recunosc toate calităţile pe care le caut. Jane, eşti ascultătoare, harnică, dezinteresată, credincioasă, statornică şi curajoasă; foarte blândă şi

[217] *2 Timotei*, 4:10. Dima l-a părăsit pe Pavel „din dragoste pentru lumea de acum”.

foarte vitează. Nu te mai îndoi de propria dumitale forţă – eu mă încred pe de-a-ntregul în dumneata. Ca directoare de şcoală în India şi o ajutoare pentru mine printre femeile indiene, tovărăşia dumitale îmi va fi nepreţuită.

Simţeam un giulgiu de fier ce se strângea tot mai mult în jurul meu; cu paşi înceţi, dar siguri, puterea de convingere a lui St John mă copleşea. Chiar de închideam ochii, aceste ultime cuvinte ale lui reuşiră să-mi arate destul de limpede drumul ce mi se păruse până atunci imposibil. Misiunea mea, care-mi păruse atât de neclară, atât de difuză, începea să se precizeze, pe măsură ce el vorbea, şi, modelată de mâna lui, prindea o formă precisă. Aştepta un răspuns. I-am cerut un sfert de ceas de gândire, înainte de a îndrăzni să-i răspund.

„*Pot* să fac ceea ce îmi cere el”, mi-am spus eu, „mă văd silită să înţeleg şi să recunosc – asta, dacă viaţa îmi e cruţată. Dar simt că nu pot trăi mult timp sub soarele din India. Şi ce dacă? Lui nu-i pasă de asta: când mi-o veni ceasul morţii, mă va încredinţa, senin şi plin de pioşenie, Dumnezeului care m-a dat lui. Totul e foarte limpede pentru mine. Părăsind Anglia, aş părăsi o ţară iubită, dar pustie – domnul Rochester nu este aici; şi dacă ar fi, ce-ar însemna, ce-ar putea să însemne pentru mine? Trebuie să trăiesc fără el acum: nimic nu e mai absurd, mai prostesc decât să trăiesc de la o zi la alta sperând că va apărea o schimbare imposibilă care ar putea să mă aducă din nou lângă el. Desigur (aşa cum a spus odată St John), trebuie să-mi caut un alt interes în viaţă, care să-l înlocuiască pe cel pierdut; oare ceea ce-mi oferă el acum nu este cu adevărat cel mai măreţ lucru pe care îl poate face omul sau îl poate meni Dumnezeu? Nu este oare, prin grijile lui nobile şi rezultatele sublime, cel mai potrivit pentru a umple golul lăsat de afecţiunile smulse şi speranţele mărunte? Cred că trebuie să recunosc că da – şi totuşi mă

înfior. Vai! Dacă îl urmez pe St John, renunţ la o jumătate din mine: dacă plec în India, mă duc spre o moarte timpurie. Şi cum va fi umplut timpul dintre plecarea din Anglia către India şi cea din India către mormânt? Oh, ştiu prea bine! Şi asta mi-e foarte clar în minte. Străduindu-mă să-l mulţumesc pe St John până ce toţi nervii mă vor durea, îl *voi* mulţumi – pe deplin, în tot ceea ce va aştepta de la mine. *Dacă* plec cu el – *dacă* voi face sacrificiul pe care mi-l cere, îl voi face până la capăt: voi jertfi totul pe altar – inima, toată fiinţa mea, victima întreagă. Nu mă va iubi niciodată; dar va fi mulţumit de mine: îi voi arăta o forţă pe care încă nu a văzut-o, resurse pe care nu le-a bănuit niciodată. Da, pot munci la fel de mult ca şi el şi tot fără să mă plâng. Aşadar, pot consimţi la ceea ce-mi cere; în afară de un lucru – un singur lucru ce mă îngrozeşte. Îmi cere să fiu soţia lui şi nu are pentru mine mai multă inimă de soţ decât stânca aceea uriaşă şi întunecată la poalele căreia spumegă torentul. El mă preţuieşte tot atât cât ar preţui un soldat o armă bună; şi atâta tot. Dacă nu aş fi căsătorită cu el, asta nu m-ar durea deloc; dar pot eu să-l las să-şi ducă planul cu răceală la îndeplinire – să trec prin ceremonia căsătoriei? Pot să primesc de la el verigheta, să îndur toate formele dragostei (căci nu mă îndoiesc că le va respecta în mod conştiincios) şi să ştiu că mintea îi e departe? Pot îndura să ştiu că în fiecare mângâiere pe care mi-o va da e un sacrificiu adus principiilor lui? Nu – un asemenea martiriu ar fi îngrozitor. Nu vreau să-l îndur. Ca soră, l-aş putea însoţi – niciodată ca soţie. Asta o să-i spun.”

M-am uitat către movilă: stătea întins acolo ca o coloană prăbuşită la pământ, cu faţa întoarsă către mine; ochii îi străluceau atenţi şi pătrunzători. Sări în picioare şi se apropie de mine.

— Sunt gata să merg în India, am spus eu, dacă pot să merg liberă.

— Răspunsul dumitale cere o lămurire, nu e clar.

— Până acum ai fost fratele meu adoptiv, iar eu, sora dumitale adoptivă; haide să continuăm ca până acum: ar fi mai bine să nu ne căsătorim.

El clătină din cap.

— Frăţia adoptivă nu ajunge în cazul acesta. Dacă ai fi cu adevărat sora mea, ar fi diferit: te-aş lua cu mine şi nu mi-aş mai căuta o soţie. Dar, date fiind împrejurările, legătura noastră trebuie să fie consfinţită şi pecetluită prin căsătorie, căci altfel nu poate exista: piedici de fapt se împotrivesc oricărui alt plan. Nu înţelegi, Jane? Gândeşte-te o clipă – bunul dumitale simţ te va lămuri.

M-am gândit şi totuşi bunul meu simţ, atât cât putea el să mă lămurească, nu-mi arăta decât faptul că noi doi nu ne iubeam aşa cum ar trebui să se iubească un soţ şi o soţie; şi prin urmare nu trebuia să ne căsătorim.

— St John, eu te socotesc fratele meu – dumneata mă socoteşti o soră; hai să continuăm aşa.

— Nu putem – nu putem, răspunse el scurt, cu un glas hotărât şi tăios. Nu se poate. Ai spus că o să mergi cu mine în India: adu-ţi aminte – ai spus asta.

— Cu o condiţie.

— Da, da. Dar nu te împotriveşti lucrului celui mai important – plecarea cu mine din Anglia, munca alături de mine în viitoarea mea trudă. Aproape că ai pus mâna pe plug[218]: eşti prea statornică pentru a te retrage. Nu trebuie să te gândeşti decât la un singur lucru – cum poate fi făcută cât mai bine munca de care te-ai apucat. Simplifică-ţi interesele complicate, sentimentele, gândurile, dorinţele, scopurile; contopeşte-le pe toate într-un singur

---

[218] *Luca*, 9:62. „Iisus i-a răspuns: «Oricine pune mâna pe plug şi se uită înapoi nu este destoinic pentru Împărăţia lui Dumnezeu».”

ţel: acela de a îndeplini cu vigoare – cu forţă – misiunea încredinţată de măreţul dumitale Stăpân. Pentru a izbândi, trebuie să ai un ajutor: nu un frate – e o legătură slabă –, ci un soţ. Nici eu nu vreau o soră: o soră poate fi oricând luată de lângă mine. Eu vreau o soţie: singura tovarăşă asupra căreia pot avea o influenţă sigură în timpul vieţii şi să o păstrez lângă mine până la moarte.

M-am cutremurat pe când vorbea: îi simţeam puterea asupra mea până în măduva oaselor – mă simţeam înlănţuită de forţa lui.

— Caut-o în altă parte, nu în mine, St John: caută o soţie care să ţi se potrivească.

— Una potrivită scopului meu, vrei să spui – potrivită chemării mele. Îţi spun din nou – eu nu doresc o soţie pentru omul netrebnic – omul simplu, cu simţurile egoiste ale omului; ci pentru misionar.

— Iar eu îi voi dărui misionarului puterile mele – căci asta e tot ceea ce vrea –, dar nu mă pot dărui pe mine însămi: ar însemna doar să adaug şi coaja la miez. El nu are nevoie de coajă: pe aceea o voi păstra eu.

— Nu poţi – nu trebuie. Crezi că Dumnezeu Se va mulţumi doar cu jumătate de jertfă? O să accepte El un sacrificiu neterminat? Eu susţin cauza lui Dumnezeu şi sub stindardul Lui te înrolez. Nu pot accepta în numele Lui o credinţă împărţită: trebuie să fie întreagă.

— Oh! Îmi voi da inima lui Dumnezeu, am spus eu. *Dumneata* n-ai nevoie de ea.

N-aş putea să jur, cititorule, că nu era un sarcasm stăpânit în tonul cu care am rostit aceste cuvinte şi în sentimentul care le însoţea. Până acum mă temusem în tăcere de St John, pentru că nu îl înţelesesem. Îmi inspirase un respect temător, pentru că mă ţinuse în nesiguranţă. Cât din el era sfânt şi cât muritor, nu ştiusem până atunci; dar în această discuţie mi s-au descoperit

multe lucruri: îşi dezvăluia firea în faţa ochilor mei. Îi vedeam slăbiciunile: i le înţelegeam. Am înţeles că stând acolo, la marginea tufărişului sălbatic, cu fiinţa aceea frumoasă în faţa mea, eram de fapt la picioarele unui om, supus greşelii ca şi mine. Vălul căzu de pe asprimea şi despotismul lui. Simţind în el prezenţa calităţilor lui, i-am simţit şi defectele şi-am prins curaj. Stăteam alături de un egal – unul cu care puteam să discut – unul căruia mă puteam împotrivi, dacă aşa socoteam că e bine.

După ultimele cuvinte pe care le rostisem, rămase tăcut şi curând i-am aruncat o privire. În ochii lui, îndreptaţi spre mine, se citeau în acelaşi timp o mirare severă şi o întrebare tăioasă. „Îşi bate joc – îşi bate joc de *mine*?” păreau să spună ei. „Ce înseamnă asta?”

— Să nu uităm, zise el curând, că e vorba de un lucru foarte serios, unul la care nu putem să ne gândim şi despre care să vorbim cu uşurinţă fără să păcătuim. Sper, Jane, că eşti sinceră atunci când spui că vrei să-I dăruieşti inima dumitale lui Dumnezeu: asta-i tot ce vreau. De îndată ce îţi vei smulge inima din lăcaşul ei omenesc şi I-o vei aduce prinos Ziditorului, venirea împărăţiei spirituale a acelui Ziditor pe pământ va deveni marea dumitale bucurie şi trudă. Vei vedea ce forţă vor căpăta eforturile dumitale şi ale mele prin unirea noastră trupească şi sufletească prin căsătorie: singura unire care dă o armonie permanentă destinelor şi scopurilor fiinţelor omeneşti; şi, trecând peste toate capriciile mărunte – toate piedicile neînsemnate şi gingăşiile sentimentelor – toate scrupulele privind gradul, felul, tăria sau sensibilitatea simplei înclinaţii personale – te vei grăbi să intri imediat în această unire.

— Oare? am răspuns eu scurt.

Şi i-am privit trăsăturile, atât de frumoase în armonia lor, dar ciudat de înspăimântătoare în severitatea lor liniştită;

fruntea lui, poruncitoare, dar nu deschisă; ochii strălucitori, adânci şi cercetători, dar niciodată blânzi; trupul lui înalt, impunător – şi mi-am închipuit că sunt *soţia lui*. Oh, ar fi fost imposibil! Aş fi putut prea bine să-i fiu ajutor şi tovarăş: aşa puteam traversa alături de el oceanele, puteam trudi sub soarele Orientului şi în deşerturile asiatice; puteam să-i admir şi să-i accept liniştită autoritatea; să zâmbesc netulburată în faţa ambiţiei sale de neînvins; să-l deosebesc pe creştin de om – să-l respect profund pe primul şi să-l iert cu generozitate pe cel de-al doilea. Fără îndoială, aş suferi adesea, fiind legată de el doar aşa: timpul meu s-ar afla sub un jug chinuitor, dar inima şi mintea mea ar fi libere.

Aş avea încă sufletul meu curat către care să mă întorc: sentimentele mele fireşti, nesubjugate, cu care aş comunica în clipele de singurătate. Aş păstra în mintea mea nişte cotloane care ar fi numai ale mele, în care el n-ar putea pătrunde niciodată, unde să crească apărate sentimente proaspete, pe care austeritatea lui nu le-ar putea distruge şi nici pasul lui măsurat de războinic nu le-ar putea călca. Dar ca soţie a lui – întotdeauna alături de el şi întotdeauna reţinută, controlată – silită să păstrez flacăra firii mele abia pâlpâind, să o oblig să ardă înlăuntrul meu şi să nu pot ţipa, deşi văpaia încătuşată m-ar mistui încet cu totul – *asta* ar fi de neîndurat.

— St John! am exclamat eu când am ajuns în acest punct cu gândurile mele.

— Da? întrebă el plin de răceală.

— Îţi repet: accept să merg cu dumneata ca o tovarăşă pentru munca dumitale de misionar; dar nu ca o soţie: nu pot să mă căsătoresc cu dumneata şi să devin o parte din dumneata.

— O parte din mine trebuie să devii, răspunse el neclintit; altfel, nimic nu are sens. Cum pot eu, un bărbat

care n-a împlinit încă treizeci de ani, să iau cu mine în India o fată de nouăsprezece ani, dacă nu e măritată cu mine? Cum putem fi noi pentru totdeauna împreună – uneori în singurătate, alteori în mijlocul triburilor sălbatice – dacă nu suntem căsătoriţi?

— Putem foarte bine, am răspuns eu scurt. La fel de bine ca şi când aş fi cu adevărat sora dumitale sau un bărbat şi preot, ca dumneata.

— Se ştie că nu-mi eşti soră; nu te pot prezenta ca soră: dacă aş încerca aşa ceva, aş atrage asupra noastră bănuieli jignitoare. Şi de altfel, deşi ai mintea puternică a unui bărbat, inima ţi-e de femeie şi – nu, nu se poate.

— Ba se poate, am afirmat eu cu un oarecare dispreţ, chiar foarte bine. E-adevărat, am o inimă de femeie, dar nu în ceea ce te priveşte: pentru dumneata am doar statornicia unui tovarăş; dacă vrei, sinceritatea, credinţa şi fraternitatea unui tovarăş de arme, respectul şi supunerea unui novice faţă de preotul care-i dezvăluie misterele sacre: nimic mai mult – nu te teme.

— Asta îmi doresc, spuse el către sine, asta este întocmai ceea ce-mi doresc. Şi sunt stavile în cale: trebuie doborâte. Jane, nu te vei căi dacă te măriţi cu mine; să fii sigură de asta: *trebuie* să ne căsătorim. Ţi-o repet: nu e altă cale; şi, fără îndoială, după căsătorie va urma suficientă dragoste pentru a face unirea noastră dreaptă chiar şi în ochii dumitale.

— Dispreţuiesc ideea dumitale de dragoste, nu m-am putut abţine să-i strig, pe când mă ridicam şi stam dreaptă în faţa lui, cu spatele sprijinit de stâncă. Dispreţuiesc sentimentul fals pe care mi-l oferi. Da, St John, şi te dispreţuiesc şi pe dumneata când mi-l oferi.

Mă privi fix, strângându-şi buzele frumos arcuite. Nu era uşor de spus dacă era furios sau surprins, căci pe chipul lui nu se citea niciodată nimic.

— Nu mă aşteptam să aud aşa ceva de la dumneata, spuse el. Nu cred că am făcut şi nici n-am spus nimic care să merite dispreţul.

Tonul lui blând m-a mişcat, iar atitudinea lui demnă şi calmă mi-a trezit respectul.

— Iartă-mi cuvintele, St John; dar e vina dumitale că m-ai stârnit să vorbesc atât de nechibzuit. Ai pomenit de un lucru asupra căruia firile noastre nu se înţeleg – un subiect pe care n-ar trebui niciodată să-l discutăm: simplul cuvânt dragoste este un măr al discordiei pentru noi – dacă ar fi vorba cu adevărat de dragoste, ce-am face? Cum ne-am simţi? Haide, dragul meu văr, renunţă la planul dumitale de căsătorie – uită-l.

— Nu, spuse el, e un plan la care mă gândesc de mult şi singurul care poate să mă ajute să-mi ating măreţul scop; dar deocamdată n-o să-ţi mai spun nimic de el. Mâine plec la Cambridge: am acolo mulţi prieteni de la care vreau să-mi iau rămas-bun. O să lipsesc două săptămâni: foloseşte-te de acest timp pentru a te gândi la cererea mea; şi nu uita că dacă o refuzi, nu pe mine mă respingi, ci pe Dumnezeu. Prin mijlocirea mea, El îţi deschide o nobilă carieră: numai ca soţie a mea poţi păşi pe această cale. Dacă refuzi să fii soţia mea, te condamni pentru totdeauna la un drum îngust de tihnă egoistă şi întuneric sterp. Teme-te să nu fii socotită în rândul celor ce au respins credinţa şi sunt mai răi ca păgânii.

Încheiase ce avea de spus. Îşi întoarse privirea de la mine şi din nou:

Privi către râu şi privi către deal.[219]

Dar de data asta îşi înăbuşise toate sentimentele în inimă, căci eu nu eram vrednică să le aud rostite. Pe când

---

[219] Cf. *Matei*, 18:22. St John greşeşte aici. Iisus spune că ar trebui să îi iertăm pe cei care păcătuiesc împotriva noastră „până la şaptezeci de ori câte şapte”.

păşeam alături de el către casă, am citit în tăcerea lui aspră tot ceea ce simţea faţă de mine: dezamăgirea unei firi austere şi despotice, care a întâlnit rezistenţă acolo unde aştepta supunere – dezaprobarea unei judecăţi reci şi inflexibile, care a descoperit în cel de lângă el sentimente şi păreri pe care el nu le putea accepta; pe scurt, bărbatul ar fi vrut să mă silească să mă supun; dar creştinul sincer din el îndura cu răbdare răutatea mea şi-mi îngăduia un timp îndelungat pentru gândire şi căinţă.

În acea seară, după ce şi-a sărutat surorile, a socotit potrivit să uite chiar să-mi întindă mâna şi a ieşit în tăcere din cameră. Iar eu, care, deşi nu-l iubeam, aveam o mare prietenie pentru el, am simţit că mă doare atât de mult această uitare vădită, încât mi-au dat lacrimile.

— Văd că tu şi St John v-aţi certat, Jane, spuse Diana, în timpul plimbării voastre. Dar du-te după el; zăboveşte în coridor şi te aşteaptă – o să vă împăcaţi.

În astfel de situaţii nu am prea multă mândrie: prefer să fiu mai degrabă fericită, decât demnă; şi am fugit după el – stătea la picioarele scării.

— Noapte bună, St John, am spus eu.

— Noapte bună, Jane, răspunse el calm.

— Atunci, dă-mi mâna, am adăugat.

Ce atingere rece, abia simţită de degetele mele! Era profund nemulţumit de tot ce se petrecuse în acea zi: prietenia nu-l putea încălzi şi nici lacrimile nu-l puteau mişca. Cu el nu putea avea loc o împăcare fericită – şi nici zâmbete vesele şi cuvinte generoase: dar creştinul din el era încă răbdător şi liniştit; şi când l-am întrebat dacă mă ierta, îmi răspunse că nu avea obiceiul să păstreze în amintire o jignire şi că nu avea nimic de iertat, căci nu fusese jignit.

Şi după acest răspuns plecă. Aş fi preferat să mă lovească.

Capitolul IX

Nu a plecat a doua zi la Cambridge, aşa cum spusese. Şi-a amânat plecarea o săptămână întreagă; şi în acest timp m-a făcut să simt ce pedeapsă severă poate da un om bun, dar aspru, conştiincios, dar neînduplecat, celui care l-a jignit. Fără nici un gest deschis de ostilitate, fără nici un cuvânt de reproş, îmi dădea în permanenţă impresia că nu mai eram în graţiile lui.

Nu pentru că St John ar fi nutrit un sentiment de răzbunare necreştinească – nu că ar fi vrut, dacă ar fi putut, să-mi atingă chiar şi un fir de păr din cap. Atât prin firea, cât şi datorită principiilor sale, era mai presus de satisfacţia meschină a răzbunării; mă iertase pentru că-mi arătasem dispreţul faţă de el şi de dragostea lui, dar nu uitase cuvintele pe care le folosisem şi nu avea să le uite toată viaţa. Vedeam în privirea lui, atunci când se îndrepta spre mine, că acele cuvinte stăteau între noi doi, scrise în aerul ce ne despărţea; ori de câte ori îi vorbeam, le auzea în vocea mea şi ecoul lor se regăsea în orice răspuns pe care mi-l dădea.

Nu evita să-mi vorbească: chiar mă chema în fiecare dimineaţă, ca de obicei, să stau lângă el la masa lui de lucru; dar mă tem că omul corupt din el simţea o plăcere pe care creştinul pur nu o împărtăşea, aceea de a arăta cu câtă îndemânare putea, în timp ce se purta şi vorbea în aparenţă la fel ca întotdeauna, să extragă din fiecare gest şi cuvânt acel sentiment de interes şi încuviinţare care înainte dădeau un oarecare farmec auster purtării şi felului său de a vorbi. Pentru mine, el nu mai era făcut din carne, ci din marmură: ochii săi erau nişte pietre reci, albastre şi strălucitoare, limba lui, un instrument al vorbirii – nimic mai mult.

Toate astea erau pentru mine un adevărat chin – o tortură rafinată şi prelungă. Menţinea un foc mocnit de indignare şi o tulburare tremurătoare a mâhnirii, care mă istovea şi mă zdrobea. Simţeam cum – dacă aş fi soţia lui – acest om bun, curat ca izvorul adânc neluminat de soare, putea să mă ucidă curând, fără să verse un singur strop de sânge din venele mele şi fără ca nici măcar o pată să i se aştearnă pe conştiinţa lui limpede precum cristalul. Simţeam asta mai ales atunci când făceam vreo încercare să-l îmbunez. Compasiunii mele îi răspundea cu asprime. *El* nu suferea câtuşi de puţin din cauza înstrăinării noastre – nu dorea împăcarea; şi cu toate că de multe ori lacrimile mele udau din plin pagina peste care stăteam amândoi aplecaţi, nu-l impresionau deloc, de parcă inima lui ar fi fost făcută cu adevărat din piatră sau metal. În tot acest timp, cu surorile sale se purta mai blând decât de obicei: ca şi cum s-ar fi temut că simpla lui răceală nu m-ar fi convins îndeajuns că eram cu totul alungată şi surghiunită din inima lui, adăuga forţa contrastului; şi sunt convinsă că nu o făcea din răutate, ci din principii.

În ajunul plecării sale, văzându-l întâmplător cum se plimba în grădină după apus şi amintindu-mi, pe când îl priveam, că acest om, deşi acum înstrăinat de mine, mi-a salvat odinioară viaţa şi că eram rude apropiate, am vrut să fac o ultimă încercare de a-i recâştiga prietenia. Am ieşit din casă şi m-am apropiat de el, pe când stătea în picioare, sprijinit de portiţă; i-am vorbit imediat de ceea ce mă interesa.

— St John, sunt foarte tristă pentru că încă mai eşti supărat pe mine. Hai să fim iarăşi prieteni.

— Sper că suntem prieteni, răspunse calm, continuând să privească răsăritul lunii, la care se uita când mă apropiasem de el.

— Nu, St John, nu mai suntem prieteni ca înainte. Ştii bine.

— Nu suntem? Te înşeli. Eu nu-ţi doresc răul, ci tot binele.

— Te cred, St John; căci sunt convinsă că nu eşti în stare să doreşti cuiva răul; dar, pentru că îţi sunt rudă, aş vrea ceva mai multă afecţiune decât acea filantropie generală pe care o arăţi şi străinilor.

— Desigur, spuse el. Dorinţa dumitale este dreaptă şi nici pe departe nu te privesc ca pe o simplă străină.

Cuvintele acestea, rostite pe un ton rece şi liniştit, erau jignitoare şi destul de surprinzătoare. Dacă aş fi ţinut seamă de mândrie şi de furia simţită, l-aş fi părăsit imediat; dar în mine era ceva mult mai puternic decât aceste sentimente. Respectam adânc calităţile şi principiile vărului meu. Prietenia lui însemna mult pentru mine: pierderea ei mă afecta profund. Nu voiam să renunţ atât de uşor la încercarea de a o recâştiga.

— Trebuie să ne despărţim în felul ăsta, St John? Şi când o să pleci în India, o să mă părăseşti la fel, fără să-mi spui nici un cuvânt bun?

Acum îşi luă privirea de la lună şi se întoarse cu faţa la mine.

— Când o să plec în India, o să te părăsesc, Jane? Cum, nu mergi în India cu mine?

— Ai spus că nu pot, decât dacă mă mărit cu dumneata.

— Şi nu vrei să te măriţi cu mine? Stărui în această hotărâre?

Cititorule, oare ştii, aşa cum ştiu eu, ce spaimă pot strecura aceşti oameni reci în gheaţa întrebărilor lor? Cât de asemănătoare e furia lor cu prăbuşirea unei avalanşe, iar supărarea lor cu spargerea gheţurilor de pe mare?

— Nu, St John, nu vreau să mă mărit cu dumneata. Stărui în hotărârea mea.

Avalanşa s-a mişcat şi a alunecat puţin; dar încă nu s-a prăbuşit cu totul.

— Te întreb din nou, de ce acest refuz? zise el.

— Înainte – ţi-am răspuns –, pentru că nu mă iubeai; acum – îţi spun –, pentru că mă urăşti aproape. Dacă m-aş mărita cu dumneata, m-ai ucide. Deja mă ucizi.

Buzele şi obrajii i se albiră.

— *Te-aş ucide – deja te ucid*? Foloseşti cuvinte care n-ar trebui nicicând rostite: violente, nepotrivite unei femei şi neadevărate. Ele trădează o stare nefericită a minţii; merită o dojană severă; par de neiertat; dar e de datoria unui om să-şi ierte semenul, până la şaptezeci şi şapte de ori[220].

Încheiasem totul acum. Deşi dorisem din tot sufletul să şterg din mintea lui urma jignirii mele dinainte, lăsasem în acel loc încăpăţânat încă o urmă, şi mai adâncă: o lăsasem cu fierul roşu.

— Acum, chiar că mă vei urî cu totul, am spus eu. E zadarnic să încerc să te împac: văd că mi-am făcut din dumneata un duşman pentru totdeauna.

Cu aceste cuvinte l-am jignit din nou; şi era cea mai mare jignire, căci era atât de aproape de adevăr. Buzele lui lipsite de viaţă tremurară într-un spasm de o clipă. Am înţeles ce furie aprigă stârnisem în el şi am simţit că mi se frânge inima.

— Îmi înţelegi complet greşit cuvintele, am spus, apucându-l de mână. Crede-mă, n-am vrut nici să te supăr, nici să te fac să suferi.

Zâmbi plin de amărăciune şi-şi trase hotărât mâna dintr-a mea.

---

[220] *1Corinteni*, 9:27. „Ci mă port aspru cu trupul meu şi-l ţin în stăpânire, ca nu cumva, după ce am propovăduit altora, eu însumi să fiu lepădat.”

— Şi acum bănuiesc că o să-ţi iei cuvântul înapoi şi n-o să mai mergi deloc în India? spuse el, după o lungă pauză.

— Ba da, o să merg, ca tovarăşă a dumitale, am răspuns eu.

Urmă o tăcere şi mai lungă. N-aş şti să spun ce luptă s-a dat în tot acest timp în el între Natură şi Har: doar ochii îi străluceau cu sclipiri ciudate şi umbre stranii îi treceau peste chip. În cele din urmă vorbi din nou:

— Ţi-am dovedit deja ce lucru absurd e ca o femeie de vârsta dumitale să-i propună unui bărbat ca mine să plece cu el din ţară, fără să fie căsătoriţi. Ţi-am dovedit-o într-un fel care, credeam eu, te-ar fi făcut să nu mai pomeneşti niciodată de această posibilitate. Dar ai făcut-o şi îmi pare rău – pentru dumneata.

L-am întrerupt. În cuvintele lui era o urmă de reproş care îmi dădu imediat curaj.

— Fii înţelept, St John: ai început să spui prostii. Pretinzi că eşti şocat de cuvintele mele. De fapt, nu eşti şocat; căci cu mintea dumitale luminată, nu poţi să fii nici atât de greu de cap, nici atât de încrezut, încât să nu înţelegi corect ceea ce am vrut să spun. Îţi spun din nou – o să-ţi fiu, dacă vrei, ajutor, dar niciodată soţie.

Din nou se albi la faţă; dar, ca şi mai înainte, îşi stăpâni pe deplin mânia. Îmi răspunse pe un ton apăsat, dar calm:

— N-o să accept niciodată ca ajutor o femeie care nu îmi este soţie. Şi atunci, se pare că nu poţi pleca împreună cu mine; dar dacă eşti sinceră în propunerea dumitale, când voi ajunge în oraş o să vorbesc cu un misionar însurat, a cărui soţie are nevoie de un ajutor. Datorită averii dumitale nu vei avea nevoie de ajutorul Societăţii misionarilor; şi astfel vei putea fi cruţată de ruşinea de a-ţi încălca promisiunea şi de a dezerta din oştirea în care ai promis să intri.

Însă eu, cum ştii prea bine, cititorule, nu promisesem niciodată nimic în mod hotărât şi nici nu mă legasem printr-un angajament; iar cuvintele lui erau prea aspre şi mult prea despotice. I-am răspuns:

— Nu există aici nici ruşine, nici promisiune încălcată, nici dezertare. Nu am nici cea mai mică obligaţie să merg în India şi mai ales cu nişte străini. Cu dumneata, m-aş fi aventurat, căci te admir, mă încred în dumneata şi te iubesc ca o soră; dar sunt convinsă că indiferent cu cine şi când aş pleca, în acea climă n-aş trăi prea mult.

— Ah! Te temi pentru viaţa dumitale, spuse el, strâmbând din gură cu dispreţ.

— Da, mă tem. Dumnezeu nu mi-a dăruit viaţa ca s-o irosesc; şi încep să cred că dacă aş face ceea ce vrei dumneata să fac, asta ar fi ca o sinucidere. De altminteri, înainte de a mă hotărî să părăsesc Anglia pentru totdeauna, vreau să ştiu cu siguranţă dacă nu pot fi de mai mare folos rămânând aici, decât plecând.

— Ce vrei să spui?

— Ar fi zadarnic să încerc să-ţi explic; dar există un lucru asupra căruia am de mult îndoieli dureroase; şi nu pot pleca nicăieri până nu mi le lămuresc în vreun fel.

— Ştiu încotro ţi se îndreaptă inima şi de ce se agaţă ea. Lucrul care te interesează e nelegiuit şi păcătos. De mult ar fi trebuit să ţi-l smulgi din inimă, iar acum ar fi trebuit să roşeşti când l-ai pomenit. Te gândeşti la domnul Rochester?

Era adevărat. Am mărturisit-o prin tăcerea mea.

— Ai de gând să-l cauţi pe domnul Rochester?

— Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu el.

— Atunci, spuse el, nu-mi mai rămâne decât să te pomenesc în rugăciunile mele şi să mă rog din tot sufletul

lui Dumnezeu să nu fii lepădată[221]. Am crezut că văd în dumneata o aleasă. Dar Domnul nu se uită la ce se uită omul[222]: voia *Lui* se va face.

Deschise poarta, ieşi şi o porni încet către vale. Curând nu l-am mai zărit.

Întorcându-mă în salon, am găsit-o pe Diana stând ca niciodată lângă fereastră, gânditoare. Diana era mult mai înaltă decât mine; îmi puse o mână pe umăr şi, aplecându-se, îmi cercetă faţa:

— Jane, spuse ea, eşti mereu agitată, iar acum palidă. Sunt sigură că se întâmplă ceva. Spune-mi ce se petrece între tine şi St John. M-am uitat la voi de la fereastră o jumătate de ceas; iartă-mă că v-am spionat, dar de multă vreme îmi tot închipui ceva, nici eu nu prea ştiu ce. St John e o fiinţă ciudată...

Se opri – eu n-am spus nimic şi atunci continuă:

— Sunt sigură că fratele meu are ceva de gând în legătură cu tine: multă vreme ţi-a arătat o atenţie şi un interes pe care nu le-a avut niciodată pentru nimeni – în ce scop? Aş vrea să te iubească – te iubeşte, Jane?

I-am luat mâna rece şi am pus-o pe fruntea mea fierbinte.

— Nu, Die, nici un pic.

— Atunci de ce te urmăreşte aşa cu privirea – şi rămâne atât de des singur cu tine şi te ţine tot timpul lângă el? Mary şi cu mine am ajuns la concluzia că vrea să te măriţi cu el.

— Vrea – mi-a cerut să-i fiu soţie.

Diana bătu din palme.

---

[221] *1 Samuel*, 16:7. „Domnul nu se uită la ce se uită omul; omul se uită la ceea ce izbeşte ochii, dar Domnul se uită la inimă.”

[222] *Apocalipsa,* 21:7-8.

— Chiar asta speram şi credeam şi noi! Şi o să te măriţi cu el, Jane, nu-i aşa? Şi-apoi o să rămână în Anglia.

— Nici gând, Diana: cerându-mi să mă căsătoresc cu el, singurul lui scop e să-şi găsească o tovarăşă care să trudească alături de el în India.

— Cum? Vrea să pleci în India?

— Da.

— Asta-i o nebunie! exclamă ea. Sunt sigură că n-ai putea trăi nici trei luni acolo. N-o să te duci: nu ai acceptat, nu-i aşa, Jane?

— Am refuzat să mă mărit cu el.

— Şi prin urmare l-ai supărat? bănui ea.

— Foarte rău: mă tem că n-o să mă ierte niciodată; şi totuşi, i-am propus să-l însoţesc ca o soră.

— A fost o adevărată nebunie să faci aşa ceva, Jane. Gândeşte-te la sarcina pe care voiai să ţi-o iei – o trudă neîncetată, care îi omoară chiar şi pe cei puternici; iar tu eşti slabă. St John – îl cunoşti prea bine – te-ar împinge să faci lucruri imposibile: nu ţi-ar îngădui să te odihneşti nici când soarele arde cel mai tare; şi, din nenorocire, am observat că orice îţi cere, te străduieşti să îndeplineşti. Mă mir că ai găsit curajul să-i refuzi cererea în căsătorie. Deci nu-l iubeşti, Jane?

— Nu ca pe un soţ.

— Şi totuşi, e un bărbat frumos.

— Iar eu, după cum vezi, Die, sunt atât de ştearsă. Nu ne-am potrivi câtuşi de puţin.

— Ştearsă! Tu? Deloc. Eşti mult prea drăguţă şi mult prea bună, ca să te prăjeşti de vie în Calcutta.

Şi din nou mă rugă să renunţ la gândul de a pleca împreună cu fratele ei.

— Trebuie să renunţ, am spus eu, căci mai devreme, când i-am repetat că vreau să îi servesc drept ajutor, s-a arătat jignit de lipsa mea de cuviinţă. Părea să socotească

ceva necuviincios propunerea mea de a-l însoţi fără să fiu măritată cu el, de parcă n-aş fi sperat de la început să găsesc în el un frate, de parcă nu l-aş fi privit întotdeauna aşa.

— Ce te face să spui că nu te iubeşte, Jane?

— Ar fi trebuit să-l auzi vorbind despre iubire. Mi-a spus de mai multe ori că nu-şi doreşte o tovarăşă de viaţă pentru el, ci pentru misiunea sa; că sunt făcută pentru muncă – nu pentru iubire; ceea ce, fără îndoială, este adevărat. Dar eu socotesc că dacă nu sunt făcută pentru dragoste, atunci nu sunt făcută pentru căsătorie. Nu ar fi ciudat, Die, să fiu încătuşată pentru toată viaţa de un om care mă vede doar ca pe o unealtă folositoare?

— De neîndurat – nefiresc –, nici să nu te gândeşti la aşa ceva!

— Şi apoi, am continuat eu, deşi acum n-am pentru el decât o dragoste de soră, dacă aş fi silită să-i fiu soţie, poate că s-ar naşte în mine o iubire fatală, ciudată şi chinuitoare: pentru că are atâtea calităţi şi, adeseori, în privirea, gesturile şi vorbele sale există o anumită măreţie eroică. Şi atunci, soarta mea ar fi complet nefericită. El nu ar vrea să îl iubesc; şi dacă i-aş arăta simţămintele mele, m-ar face să simt că această iubire e de prisos, căci nu are nevoie de ea şi nu mi se potriveşte. Ştiu că aşa ar face.

— Şi totuşi, St John e un om bun, spuse Diana.

— Da, e un om bun şi mare; dar, din păcate, urmându-şi ţelurile măreţe, uită de simţămintele şi nevoile celor mărunţi. De aceea, e mai bine ca cei mărunţi să stea departe din calea lui, căci altfel, păşind înainte, ar putea să-i calce în picioare. Dar uite-l că vine! Te las acum, Diana.

Şi, văzându-l că intră în grădină, m-am grăbit în sus pe scări.

Dar am fost silită să-l întâlnesc din nou la cină. În timpul mesei a părut la fel de calm ca întotdeauna. Crezusem că n-o să-mi vorbească şi eram sigură că renunţase la planul lui de căsătorie: dar curând se dovedi că mă înşelasem în ambele privinţe. Mi se adresă în felul lui obişnuit – sau ceea ce fusese în ultimul timp felul lui obişnuit: o politeţe aspră. Fără îndoială, invocase ajutorul Sfântului Duh pentru a domoli furia pe care o stârnisem în el şi acum credea că mă iertase din nou.

Pentru lectura de seară dinaintea rugăciunilor, el alese capitolul al douăzeci şi unulea din *Apocalipsă*. Întotdeauna era plăcut să asculţi cum ieşeau de pe buzele lui cuvintele *Bibliei*: niciodată vocea lui frumoasă nu suna mai plină şi totodată dulce – niciodată purtarea lui nu devenea atât de copleşitoare în nobila ei simplitate, decât atunci când rostea cuvântul lui Dumnezeu, iar în acea seară, glasul lui căpătă un ton şi mai solemn, iar purtarea lui un înţeles şi mai mişcător – pe când stătea în cercul familiei sale (iar luna pătrundea strălucitoare în încăpere prin fereastra cu draperia dată deoparte, făcând aproape inutilă pâlpâirea lumânării de pe masă); şi pe când stătea acolo, aplecat asupra *Bibliei* mari şi vechi, şi ne citea din ea cum arată noul cer şi noul pământ – ne spunea cum va să vie Dumnezeu să trăiască printre oameni, cum le va şterge din ochi toate lacrimile şi ne promitea că nu va mai fi nici moarte, nici tristeţe, jale sau durere, căci tot ce-a fost a trecut.

Cuvintele care urmară mă înfiorară într-un fel ciudat, când le-am auzit rostite: mai ales pentru că am simţit, din schimbarea uşoară, aproape de nedescris a glasului său, că rostindu-le, ochii lui se îndreptaseră spre mine.

— Cel ce va birui[223] va moşteni aceste lucruri. Eu voi fi Dumnezeul lui şi el va fi fiul Meu. Dar – şi St John citi încet şi limpede – cât despre fricoşi, necredincioşi şi toţi ceilalţi, partea lor este în iazul care arde cu foc şi cu pucioasă, adică moartea a doua.

De acum am ştiut ce soartă credea St John că mă aşteaptă.

Un triumf calm, potolit, împletit cu o sinceritate care tânjea, însoţi ultimele versete ale acelui capitol. Cel ce le rostea socotea că numele lui era deja scris în cartea vieţii Mielului[224] şi năzuia spre ceasul când va fi primit în cetatea unde „împăraţii pământului îşi vor aduce slava şi cinstea; unde nu va fi trebuinţă nici de soare, nici de lună, ca s-o lumineze, căci o luminează slava lui Dumnezeu şi luminătorul ei este Mielul."[225]

În rugăciunea care urmă capitolului, se adună toată energia lui – tot zelul lui aspru se trezi: înflăcărat de o convingere adâncă, se lupta cu Dumnezeu şi era hotărât să obţină izbânda. Cerea putere pentru cei cu inima slabă; călăuzire pentru cei rătăciţi de turmă; o întoarcere, chiar şi în cel de-al doisprezecelea ceas, pentru cei pe care ispitele lumii şi ale cărnii îi îndepărtau de cărarea cea dreaptă. Cerea, se ruga, voia să i se dea lui tăciunele scos din foc[226]. Ardoarea este întotdeauna foarte solemnă; pe când ascultam rugăciunea lui, mai întâi m-am mirat de înflăcărarea sa; apoi, auzindu-l cum continua cu o ardoare

---

[223] *Apocalipsa,* 21:27. „Nimic întinat nu va intra în ea, nimeni care trăieşte în spurcăciune şi minciună; ci numai cei scrişi în cartea vieţii Mielului."

[224] *Apocalipsa,* 21:24, 23.

[225] Cf. *Amos* 4:11. „V-am nimicit ca pe Sodoma şi Gomora, pe care le-a nimicit Dumnezeu; şi aţi fost ca un tăciune scos din foc. Cu toate acestea, tot nu v-aţi întors la mine, zice Dumnezeu."

tot mai mare, m-am simţit mişcată, iar în cele din urmă copleşită de respect. Simţea cu atâta sinceritate măreţia şi generozitatea ţelului său, încât cei ce-l auzeau rugându-se pentru el nu puteau să nu simtă şi ei la fel.

Când rugăciunea se încheie, ne luarăm rămas-bun de la el: urma să plece a doua zi de dimineaţă foarte devreme. După ce l-au sărutat, Diana şi Mary au ieşit din încăpere – îndemnate de el în şoaptă; i-am întins mâna şi i-am urat drum bun.

— Mulţumesc, Jane. Aşa cum am spus, o să mă întorc de la Cambridge peste două săptămâni; prin urmare, ai acest răgaz pentru a te gândi. Dacă aş asculta de mândria omenească, nu ţi-aş mai spune nimic despre căsătorie; dar eu ascult de datoria mea şi urmăresc necontenit cel mai însemnat ţel al meu – să fac totul spre slava lui Dumnezeu. Stăpânul meu a fost îndelung răbdător; aşa voi fi şi eu. Nu te pot lăsa pierzaniei ca pe un vas al mâniei: căieşte-te – hotărăşte-te – cât mai e timp.

Aminteşte-ţi că trebuie să lucrăm cât este ziuă[227] – suntem preveniţi că „vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze”. Aminteşte-ţi de soarta omului bogat din parabola lui Lazăr, care s-a bucurat de lucruri bune în

---

[226] *Ioan*, 9:3-5. Răspunsul lui Iisus la întrebarea ucenicilor Lui dacă un om este orb ca urmare a păcatelor sale: „N-a păcătuit nici omul acesta, nici părinţii lui; ci s-a născut aşa, ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Cât este ziuă, trebuie să lucrez lucrările Celui ce M-a trimis; vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze. Cât sunt în lume, sunt Lumina lumii.”

[227] *Luca*, 16. E vorba de bogatul care suferă chinurile iadului.

această viaţă[228]. Fie să-ţi dea Dumnezeu putere să alegi partea cea bună[229], care nu ţi se va lua niciodată!

Pe când rostea ultimele cuvinte, îmi puse mâna pe cap. Vorbise cu sinceritate şi blândeţe: desigur, privirea lui nu era cea a unui îndrăgostit îndreptată spre iubita lui, ci cea a unui păstor ce-şi cheamă oaia rătăcită – sau mai degrabă a unui înger păzitor veghind asupra sufletului pe care îl are în grijă. Toţi oamenii de talent, fie că au sau nu sentimente, fie că sunt credincioşi fanatici sau novici sau despoţi – cu condiţia să fie sinceri –, au momentele lor sublime, când subjugă şi domină. Simţeam veneraţie pentru St John – o veneraţie atât de adâncă, încât forţa ei mă aduse într-un punct de care mă ferisem atâta vreme. Eram tentată să renunţ să mă mai lupt cu el – să mă las purtată de torentul voinţei sale în abisul existenţei lui şi acolo să mi-o pierd pe-a mea. Eram acum aproape la fel de copleşită de el cum fusesem odinioară, într-un fel cu totul diferit, de un altul. În ambele cazuri eram nebună. Dacă aş fi cedat prima oară, ar fi fost o greşeală de principii; dacă cedam acum, ar fi fost o greşeală de judecată. Aşa cred eu în acest moment, când privesc înapoi la acea criză, după atâta timp; dar atunci nu-mi dădeam seama de nebunia mea.

Stăteam nemişcată sub atingerea hierofantului meu. Uitasem de refuzul meu – temerile dispăruseră – lupta mea încetase. Imposibilul – adică o căsătorie cu St John – devenea rapid Posibilul. Dintr-odată, totul se schimba pe

---

[228] Cf. *Luca*, 10:42. Răspunsul pe care Iisus i-l dă Martei când aceasta se plânge că sora ei Maria stă jos şi-L ascultă pe Iisus şi nu o ajută să-L slujească: „Dar un singur lucru trebuieşte. Maria şi-a ales partea cea bună, care nu i se va lua”.

[229] Cf. *Isaia*, 34:4. O descriere a mâniei lui Dumnezeu: „Toată oştirea cerurilor piere, cerurile sunt făcute sul ca o carte şi toată oştirea lor cade, cum cade frunza de viţă, cum cade frunza de smochin”.

de-a-ntregul. Credinţa mă chema – îngerii îmi făceau semn – Dumnezeu poruncea – viaţa era făcută sul ca o carte[230] – porţile morţii se deschideau, lăsând să se vadă în spatele lor veşnicia. Mi se părea că, pentru siguranţa şi fericirea de acolo, puteam sacrifica într-o clipă totul de aici. Camera întunecată era plină de năluci.

— Te-ai putea hotărî acum? mă întrebă misionarul.

Întrebarea era pusă pe un ton blând: mă trase spre el la fel de blând. Oh, blândeţea aceea, cu cât mai puternică era ea decât forţa! Puteam rezista în faţa mâniei lui St John; dar m-am îndoit ca o trestie sub bunătatea lui. Şi totuşi ştiam în fiecare clipă că dacă cedam acum, într-o bună zi mă va sili să mă căiesc pentru revolta mea dinainte. Firea lui nu se schimbase după un ceas de rugăciuni solemne; fusese doar înălţată.

— M-aş putea hotărî dacă aş fi sigură, am răspuns eu; dacă aş fi convinsă că asta e voinţa Domnului, m-aş mărita cu dumneata, aş putea face legământ acum şi aici să mă mărit cu dumneata – indiferent ce s-ar întâmpla apoi!

— Rugăciunile mi-au fost auzite! exclamă St John.

Îşi apăsă mai tare mâna pe capul meu, ca şi cum şi-ar fi cerut drepturile asupra mea; mă cuprinse cu braţul, *aproape* ca şi cum m-ar fi iubit (spun *aproape* – mi-am dat seama de diferenţă – pentru că simţisem cum era să fii iubită; dar, ca şi el, lăsasem acum deoparte dragostea şi mă gândeam doar la datorie). M-am luptat cu nălucile ce-mi treceau prin faţa ochilor, cu negurile ce se rostogoleau încă înaintea mea. Doream în mod sincer, din adâncul sufletului, cu ardoare, să fac ceea ce era drept şi doar atât. „Arată-mi – arată-mi calea!”, m-am rugat Cerului.

---

[230] *Matei*, 26:41. Cuvintele lui Iisus către Petru, în Grădina Ghetsimani: „Vegheaţi şi rugaţi-vă, ca să nu cădeţi în ispită; duhul, în adevăr, este plin de râvnă, dar carnea este neputincioasă.”

Eram mai tulburată ca niciodată; şi dacă ceea ce a urmat a fost efectul acestei tulburări, să judece singur cititorul.

Casa era cufundată în linişte, căci cred că toată lumea, în afară de St John şi de mine, se culcase. Singura lumânare aprinsă se stingea: camera era luminată de razele lunii. Inima îmi bătea repede şi tare: îi auzeam tremurul. Deodată se opri şi o senzaţie de nedescris o înfioră, apoi mă străbătu din cap până-n picioare. Senzaţia nu era ca un şoc electric, dar la fel de ascuţită, de ciudată, de surprinzătoare: ea acţionă asupra simţurilor mele, ca şi cum până în acea clipă fuseseră toropite, iar acum li se cerea şi erau forţate să se trezească. Se încordară în aşteptare: ochii şi urechile pândeau, în timp ce carnea tremura.

— Ce-ai auzit? Ce vezi? întrebă St John.

Nu vedeam nimic, dar am auzit o voce strigând de undeva:

— Jane! Jane! Jane!

Atâta doar.

— Oh, Doamne, ce e asta? am gemut eu.

Aş fi putut spune „Unde e asta?”, căci vocea părea să vină din odaie – nici din casă – şi nici din grădină: nu venea din văzduh – nici din adâncul pământului – nici din cerul de sus. Am auzit-o – unde sau de unde, mi-era cu neputinţă să ştiu! Şi era vocea unei fiinţe omeneşti – o voce cunoscută şi iubită, de care îmi aminteam prea bine – cea a lui Edward Fairfax Rochester; şi era o voce plină de mâhnire şi de durere, sălbatică, stranie, stăruitoare.

— Vin! am strigat. Aşteaptă-mă! Da, o să vin!

M-am repezit la uşă şi m-am uitat în coridor: era cufundat în întuneric. Am alergat afară în grădină: era pustie.

— Unde eşti? am strigat.

Dealurile de dincolo de Marsh-Glen mi-au trimis răspunsul înapoi, mai stins: „Unde eşti?” Am ascultat. Vântul suspina uşor printre brazi: nu vedeam decât pustietatea mlaştinilor şi noaptea tăcută.

— Piei, superstiţie! am spus eu, văzând un spectru ce se ridica întunecat lângă tisa de la poartă. Asta nu e înşelăciunea ta şi nici o vrăjitorie de-a ta; este lucrarea firii. A fost stârnită şi – nu-i o minune – a făcut tot ce-a putut.

L-am părăsit pe St John, care mă urmase şi voia să mă reţină. Era rândul *meu* să preiau frâiele. Puterea *mea* era în joc şi era plină de forţă. I-am spus să nu mă întrebe nimic şi să nu facă nici o remarcă. I-am spus că vreau să plece: trebuia – şi voiam – să fiu singură. Se supuse imediat. Atunci când există destulă energie pentru a porunci, urmează imediat supunerea. Am urcat în odaia mea şi am încuiat uşa; am căzut în genunchi şi m-am rugat în felul meu – diferit de cel al lui St John, dar cu tot atâta putere. Mi s-a părut că sunt foarte aproape de un Duh atotputernic şi sufletul meu se închină cu recunoştinţă la picioarele Lui. După această rugăciune de mulţumire, m-am ridicat – am luat o hotărâre – şi m-am întins în pat, liniştită, luminată – aşteptând să se facă ziuă.

Capitolul X

Şi se făcu ziuă. M-am ridicat din pat când mijeau zorii. Timp de vreo două ore mi-am aranjat lucrurile în odaie, în sertare şi în dulap, căci doream să le las în ordine în timpul scurtei mele absenţe. În acest timp l-am auzit pe St John ieşind din camera lui. Se opri în faţa uşii mele; m-am temut că o să bată – dar nu, doar o bucată de hârtie fu strecurată pe sub uşă. Am ridicat-o. Pe ea stătea scris:

„Aseară m-ai părăsit prea brusc. Dacă ai mai fi stat puţin, ţi-ai fi aşezat mâna pe crucea creştinului şi pe coroana îngerului. Îţi voi aştepta hotărârea când mă voi întoarce peste cincisprezece zile. Între timp, veghează şi roagă-te[231] *să nu cazi în ispită: duhul, sunt încredinţat, este plin de râvnă, dar, după cum văd, carnea este neputincioasă. Mă voi ruga pentru dumneata ceas de ceas.*

Al dumitale,

St John”

„Duhul meu”, i-am răspuns eu în gând, „este plin de râvna de a face ceea ce e drept; iar carnea mea, nădăjduiesc, este suficient de puternică pentru a îndeplini vrerea Cerului, atunci când acea vrere îmi va fi bine cunoscută. Oricum, va fi suficient de puternică pentru a căuta – pentru a cerceta – pentru a bâjbâi o ieşire din această ceaţă a îndoielii, ca să găsească lumina limpede a certitudinii.”

Era întâi iunie şi totuşi dimineaţa era mohorâtă şi rece, iar ploaia îmi bătea cu putere în geam. Am auzit uşa din faţă deschizându-se şi pe St John ieşind afară. M-am uitat pe fereastră şi l-am văzut traversând grădina şi luând-o pe drumul ce străbătea mlaştinile ceţoase, către Whitcross, de unde urma să ia diligenţa.

„Peste doar câteva ceasuri”, mi-am spus eu, „te voi urma pe acelaşi drum, vere. Şi eu trebuie să iau diligenţa de la Whitcross. Şi eu trebuie să văd pe cineva şi să primesc veşti înainte să plec din Anglia pentru totdeauna.”

Mai erau două ore până la micul dejun, pe care le-am umplut plimbându-mă încet prin odaie şi meditând la ceea

---

[231] *Faptele Apostolilor*, 16:25-26. „Pe la miezul nopţii, Pavel şi Sila se rugau şi cântau cântări de laudă lui Dumnezeu; iar cei închişi îi ascultau. Deodată, s-a făcut un mare cutremur de pământ, aşa că s-au clătinat temeliile temniţei. Îndată, s-au deschis toate uşile şi s-au dezlegat legăturile fiecăruia.”

ce mă îndemnase să-mi schimb pe neaşteptate planurile. Mi-am amintit de acea senzaţie pe care o simţisem – căci mi-o puteam aminti bine, cu toată ciudăţenia ei de nedescris. Mi-am amintit de glasul pe care îl auzisem şi iar m-am întrebat de unde venise, dar la fel de zadarnic ca şi înainte: părea să fi venit din *mine*, nu din lumea de afară. M-am întrebat dacă nu fusese oare o simplă impresie nervoasă – o amăgire. Nu puteam să-mi imaginez aşa ceva şi nici nu credeam: era mai degrabă o inspiraţie. Uimitorul şoc al senzaţiei venise asemenea cutremurului care a clătinat temeliile temniţei unde se aflau Pavel şi Sila[232]: a deschis uşa temniţei sufletului şi i-a dezlegat legăturile – l-a trezit din somnul lui, din care s-a sculat tremurând, ascultând înspăimântat; apoi, de trei ori a vibrat un strigăt în urechea mea uimită şi în inima mea tremurătoare, şi în suflet – care nici nu s-a temut, şi nici nu s-a înfiorat, ci s-a bucurat de izbânda unui efort pe care fusese în stare să îl facă fără a se desprinde de trupul stânjenitor.

„Nu vor trece multe zile”, mi-am spus eu la capătul acelor gânduri, „şi voi afla ceva despre cel a cărui voce a părut să mă cheme azi-noapte. Scrisorile n-au fost de nici un folos – mă voi duce să întreb chiar eu.”

La micul dejun le-am anunţat pe Diana şi Mary că plecam într-o călătorie şi că voi lipsi cel puţin patru zile.

— Singură, Jane? întrebară ele.

— Da: vreau să văd sau să aflu veşti despre un prieten pentru care sunt de câtva timp îngrijorată.

Ar fi putut să-mi spună – aşa cum fără îndoială gândeau – că nu mai aveam alţi prieteni în afară de ele: căci, într-adevăr, le-o spusesem adeseori; dar cu delicateţea lor firească, s-au abţinut de la comentarii. Doar Diana m-a întrebat dacă sunt sigură că mă simt suficient de bine

---

[232] După ce Dalila a aflat secretul puterii lui Samson, Filistinii l-au prins şi i-au scos ochii (*Judecătorii*, 16:21).

pentru a călători – căci, spuse ea, eram foarte palidă. I-am răspuns că singura mea suferinţă era neliniştea, pe care speram să mi-o risipesc curând.

Mi-a fost uşor să-mi termin toate pregătirile; căci nu am fost tulburată nici de întrebări, nici de bănuieli. După ce le-am explicat că nu pot acum să le spun prea multe despre planurile mele, au acceptat cu bunătate şi chibzuinţă tăcerea mea, lăsându-mă să fac ceea ce voiam, aşa cum şi eu, în aceleaşi împrejurări, aş fi făcut cu ele.

Am plecat de la Moor House la ora trei şi curând după patru mă aflam lângă stâlpul din Whitcross, aşteptând sosirea diligenţei ce avea să mă ducă departe, la Thornfield. În tăcerea drumurilor şi a dealurilor pustii, am auzit-o venind de departe. Era aceeaşi trăsură din care, în urmă cu un an, coborâsem într-o seară de vară în acelaşi loc în care mă găseam acum – dar cât de tristă şi deznădăjduită şi fără ţintă eram atunci! Am făcut un semn şi a oprit. Am urcat – dar acum nu mai trebuia să-mi dau întreaga avere ca preţ pentru un loc în ea.

Mă îndreptam din nou către Thornfield şi mă simţeam asemenea unui porumbel călător care se întoarce acasă.

Călătoria a durat treizeci şi şase de ore. Plecasem de la Whitcross într-o marţi după-amiază, iar joi dimineaţă, în zori, vizitiul opri ca să adape caii la un han de la marginea drumului, aşezat în mijlocul unui peisaj ale cărui tufişuri verzi şi câmpii întinse şi dealuri joase, pe care păşteau oile (ce privelişte blândă şi ce verde minunat, faţă de ţinutul aspru al Morton-ului, în North Midland!), mi-au apărut în faţa ochilor ca trăsăturile unei feţe cunoscute. Da, ştiam prea bine acest peisaj şi eram sigură că mă apropiam de ţinta mea.

— Cât de departe e Thornfield Hall? l-am întrebat pe rândaş.

— Doar două mile, doamnă, peste câmp.

„Călătoria mea s-a încheiat”, mi-am spus eu.

M-am dat jos din diligenţă şi mi-am lăsat bagajul în grija rândaşului; mi-am plătit călătoria, i-am dat ceva în plus vizitiului şi m-am pregătit de plecare: soarele strălucea pe firma hanului şi am citit, în litere aurite, cuvintele: „Blazonul Rochesterilor”. Inima îmi bătu mai tare: mă aflam deja pe pământurile stăpânului meu. Apoi se domoli, căci un gând o mâhni din nou.

„Stăpânul tău poate prea bine să fie pe Continent şi tu să nu ştii; şi apoi, chiar dacă e la Thornfield Hall, către care te grăbeşti, cine e alături de el? Soţia lui nebună; şi tu n-ai ce căuta acolo: nu îndrăzneşti să-i vorbeşti, şi nici să-l cauţi. Te-ai chinuit degeaba – ar fi mai bine să te opreşti aici”, mă povăţui gândul. „Întreabă oamenii de la han: ei îţi pot da orice veşti doreşti, ei pot să-ţi spulbere pe dată îndoielile. Du-te la omul acela şi întreabă-l dacă domnul Rochester e la conac.”

Gândul era înţelept: şi totuşi nu găseam putere să-l urmez. Mă temeam îngrozitor de un răspuns care m-ar putea cufunda în disperare. Prelungirea îndoielii însemna prelungirea nădejdii. Sub strălucirea ei aş mai putea vedea o dată conacul. În faţa mea se afla pârleazul – câmpiile pe care le străbătusem în grabă, oarbă, surdă, cu mintea rătăcită, urmărită şi chinuită de o furie răsunătoare, în dimineaţa când fugisem de la Thornfield: înainte chiar să ştiu ce aveam să fac, mă aflam în mijlocul lor. Cât de repede mergeam! Cum fugeam uneori! Cu câtă nerăbdare aşteptam să se ivească în faţa mea pădurile bine cunoscute! Cu ce simţăminte întâmpinam copacii pe care îi ştiam atât de bine şi pajiştile şi colina dintre ele!

În cele din urmă, în faţă mi se ivi pădurea; cuiburile de ciori se îngrămădeau întunecate; un croncănit puternic sfâşie liniştea dimineţii. O încântare ciudată puse stăpânire pe mine: am grăbit pasul. Am străbătut un alt

câmp – am mers pe o potecă – şi iată zidurile curţii – acareturile: casa era încă ascunsă de crângul cu ciori.

„Vreau să o văd întâi din faţă”, am hotărât eu, „unde crenelurile semeţe izbesc privirea cu măreţia lor şi unde pot desluşi fereastra stăpânului meu; poate că stă chiar acum în faţa ei – căci se trezeşte devreme; sau poate se plimbă prin livadă sau prin faţa casei. De l-aş putea vedea – doar pentru o clipă! Dar oare atunci nu voi fi atât de nesocotită, încât să alerg spre el? Nu ştiu – nu pot fi sigură. Şi dacă aş face-o – ce-ar fi? Dumnezeu să-l binecuvânteze! Ce-ar fi? Cine ar suferi dacă aş mai putea gusta o dată din viaţa pe care privirea lui mi-o poate dărui? – Dar delirez: în clipa asta trebuie că priveşte cum răsare soarele peste Pirinei sau deasupra mării liniştite din Sud.”

Mersesem de-a lungul zidului scund al livezii – dădusem colţul: acolo, între doi stâlpi de piatră, cu sfere de piatră în vârf, se deschidea către pajişte o poartă. Ascunsă în spatele unui stâlp, puteam să privesc pe furiş la întreaga faţadă a casei. Mi-am întins cu grijă capul, încercând să văd dacă jaluzelele erau trase în vreunul dintre dormitoare; din locul ferit în care stăteam, puteam cuprinde totul: creneluri, ferestre, întreaga faţadă.

Poate că ciorile care zburau deasupra capului meu mă urmăreau în timp ce eu priveam casa. Mă întreb ce gândeau: trebuie să mă fi socotit foarte atentă şi timidă la început, pentru ca încetul cu încetul să devin foarte cutezătoare şi nesocotită. Mai întâi, o privire strecurată pe furiş, apoi una lungă; pentru ca pe urmă să ies din ascunzişul meu şi să o pornesc pe pajişte şi să mă opresc deodată în faţa conacului şi să mă uit la el lung, cu îndrăzneală. „Ce-a fost cu sfiala prefăcută de la început?” s-ar fi întrebat ele, „şi ce-i cu nepăsarea prostească de acum?”

Ascultă o lămurire, cititorule.

Un îndrăgostit îşi găseşte iubita adormită pe un mal presărat cu muşchi; vrea să îi zărească faţa fără să o trezească. Păşeşte uşor şi furişat pe iarbă, ferindu-se să facă zgomot; se opreşte, închipuindu-şi că ea s-a mişcat; se retrage – căci pentru nimic în lume n-ar vrea să fie văzut. Liniştea e deplină; înaintează iarăşi; se apleacă deasupra ei; un văl uşor îi acoperă chipul. El i-l ridică, se apleacă mai mult; acum ochii lui anticipează imaginea frumuseţii – caldă, înfloritoare şi încântătoare în odihna ei. Cât de grăbită e prima lor privire! Dar cât de încremenită! Cum tresare şi cum cuprinde deodată în braţe trupul pe care, cu o clipă în urmă, nu îndrăznea să-l atingă nici măcar cu un deget! Cum strigă tare un nume şi apoi lasă să-i scape povara şi o priveşte rătăcit! Şi aşa, o strânge în braţe şi strigă şi o priveşte, căci nu se mai teme că o va trezi cu nici un sunet pe care-l poate scoate – cu nici o mişcare pe care-o poate face. Credea că iubita lui e cufundată între-un somn dulce şi descoperă că ea e încremenită în moarte.

Privisem, cu bucurie temătoare, spre o casă falnică; dar văzusem doar o ruină înnegrită de fum.

Nu mai era nevoie să mă ascund în spatele stâlpului porţii – să mă uit pe furiş la ferestrele zăbrelite, temându-mă că cei din spatele lor se treziseră deja! Nu mai era nevoie să iscodesc dacă era vreo uşă deschisă – să-mi închipui paşi pe caldarâmul din faţa casei sau pe aleea cu pietriş! Pajiştea şi parcul erau călcate în picioare şi părăginite: portalul nu mai avea uşi. Faţada era, întocmai aşa cum văzusem într-un vis, doar un zid scorojit, foarte înalt şi foarte şubred, găurit de ferestre fără geam: nu mai exista acoperiş, nici metereze, nici coşuri – totul se prăbuşise.

Şi pretutindeni – tăcerea morţii, singurătatea unei sălbăticii pustii. Nu era de mirare că scrisorile trimise celor de aici n-au primit vreodată răspuns: nu fuseseră decât epistole către o criptă dintr-o biserică. Pietrele înnegrite arătau care fusese soarta conacului – focul; dar cum izbucnise? Care era povestea acestei nenorociri? Ce pierderi pricinuise focul, în afară de tencuiala pereţilor de marmură şi de lemn? Fuseseră distruse şi vieţi, asemenea proprietăţii? Şi dacă da, ale cui? Cumplită întrebare; şi nu era nimeni acolo să-mi răspundă – nici măcar un singur semn, o mărturie mută.

Rătăcind în jurul zidurilor năruite şi în interiorul lor distrus, mi-am dat seama că nenorocirea nu se întâmplase prea de curând. Viscolul iernii adunase zăpada pe sub acea boltă goală, ploile pătrunseseră pe gurile căscate care fuseseră odinioară ferestre; căci în mijlocul grămezilor de moloz, primăvara presărase seminţele vegetaţiei: ici şi colo, printre pietre şi grinzi prăbuşite, se iviseră buruieni şi iarbă. Dar vai! oare unde se aflase în tot acest timp nefericitul proprietar al ruinelor? În ce ţară? În a cui grijă? Privirea mea se îndreptă fără să vrea către biserica cenuşie ce se înălţa lângă porţi şi m-am întrebat: „Oare e lângă Damer de Rochester, împărţind cu el adăpostul casei sale înguste de marmură?”

Trebuia să aflu răspunsurile la aceste întrebări şi nu le puteam găsi decât la han; şi într-acolo m-am întors repede. Chiar hangiul mi-a adus micul dejun în salon. L-am rugat să închidă uşa şi să se aşeze, căci voiam să-i pun câteva întrebări. Dar după ce făcu ceea ce îl rugasem, nici nu ştiam cu ce să încep, căci mi-era groază de răspunsurile pe care ar fi putut să mi le dea. Şi totuşi, peisajul dezolant pe care tocmai îl părăsisem mă pregătise oarecum pentru o poveste tristă. Hangiul era un bărbat între două vârste, cu o înfăţişare respectabilă.

— Cunoşti, desigur, conacul Thornfield? am reuşit în cele din urmă să îngaim.

— Da, doamnă; am stat acolo mai demult.

— Chiar aşa?

„Dar nu pe vremea mea”, mi-am spus eu, „căci nu te cunosc”.

— Am fost valetul răposatului domn Rochester, adăugă el.

Răposatul! Mi s-a părut că primesc acea lovitură puternică pe care tot încercasem s-o evit.

— Răposatul! am spus eu, cu răsuflarea tăiată. A murit?

— Adică tatăl stăpânului de-acum, domnul Edward, explică el.

Mi-am regăsit suflul şi mi-am simţit iarăşi sângele curgându-mi prin vine. Liniştită pe deplin că domnul Edward – domnul Rochester *al meu* (Dumnezeu să-l aibă în grija Sa, oriunde s-ar afla!) – era cel puţin în viaţă, că era „stăpânul de-acum” (ce cuvinte îmbucurătoare!), mi s-a părut că tot ceea ce urma să mai aud – orice mi s-ar dezvălui – aveam să ascult liniştită. Dacă nu era într-un mormânt, puteam îndura, mi-am spus eu, să aflu că era la capătul pământului.

— Domnul Rochester locuieşte acum la Thornfield Hall? am întrebat eu, ştiind, desigur, care va fi răspunsul, dar vrând să mai amân o întrebare directă legată de locul în care se afla.

— Nu, doamnă – oh, nu! Nu locuieşte nimeni acolo. Probabil că nu sunteţi de prin părţile astea, căci altfel aţi fi auzit ce s-a întâmplat toamna trecută. Thornfield Hall nu mai e decât o ruină: a ars până la temelii chiar în vremea secerişului. Ce nenorocire îngrozitoare! Atâtea lucruri de mare preţ au fost distruse: aproape nici o mobilă n-a mai putut fi salvată. Focul a izbucnit în miezul nopţii şi până să ajungă acolo pompele de la Millcote, toate casa era o

uriaşă vâlvătaie. A fost un spectacol groaznic: am fost şi eu acolo.

— În miezul nopţii! am murmurat eu.

Da, acela era ceasul nenorocirilor la Thornfield!

— S-a aflat cum a izbucnit focul? am întrebat.

— S-a bănuit, doamnă, s-a bănuit. De fapt, ar trebui să spun că am fost cu toţii aproape siguri. Poate nu ştiţi, continuă el, apropiindu-şi puţin scaunul de masă şi coborându-şi vocea, că era o femeie – o nebună – ţinută închisă în casă?

— Am auzit eu ceva despre asta.

— Era păzită cu mare grijă, doamnă; de ani de zile nu se ştia cu siguranţă de existenţa ei. Nimeni n-o văzuse: se auzise doar că cineva era ascuns la conac; şi cine sau ce era ea – era greu de ghicit. Se spunea că domnul Rochester o adusese din străinătate, iar unii credeau că îi fusese iubită. Dar acum un an s-a întâmplat un lucru ciudat – foarte ciudat.

Mă temeam că acum o să-mi aud propria poveste. M-am străduit să-l readuc la ceea ce mă interesa.

— Şi femeia?

— Femeia asta, doamnă, răspunse el, se dovedi a fi soţia domnului Rochester! Şi asta s-a descoperit într-un fel foarte ciudat. Era la conac o tânără, guvernanta, de care domnul Rochester s-a...

— Şi focul? l-am întrerupt eu.

— Ajung şi-acolo, doamnă – de care domnul Edward s-a îndrăgostit. Servitorii spun că n-au mai văzut niciodată pe cineva aşa de îndrăgostit; tot timpul umbla după ea. Ei îl pândeau – ştiţi bine, doamnă, că ăsta-i obiceiul lor – şi el făcea mare caz de ea; dar numai el o credea frumoasă. Era tare mititică, aproape ca o fetiţă. Eu n-am văzut-o niciodată, dar am auzit-o pe Leah, fata în casă, vorbind despre ea – Leah o plăcea mult. Domnul Rochester avea

patruzeci de ani, iar guvernanta asta nici douăzeci; şi, ştiţi, când domnii de vârsta lui se îndrăgostesc de femei tinere, de multe ori parcă ar fi vrăjiţi; ei bine, şi voia să se însoare cu ea.

— O să-mi povesteşti despre asta altă dată, am spus eu, dar acum vreau să aflu totul despre foc. S-a bănuit cumva că nebuna, soţia domnului Rochester, a avut vreun amestec în asta?

— Chiar aşa, doamnă, aţi nimerit-o: e sigur că ea, şi nu altcineva, a pus focul. Era acolo o femeie care o păzea, numită Grace Poole – o femeie pricepută şi de încredere; dar avea un nărav – unul obişnuit la multe doici şi infirmiere – *ţinea întotdeauna lângă ea o sticlă de gin* şi când şi când, bea peste măsură. E de iertat, căci avea o viaţă grea; dar era primejdios, fiindcă atunci când doamna Poole adormea, după ce-şi bea ginul cu apă, nebuna, care era vicleană ca o vrăjitoare, îi lua cheile din buzunar, ieşea din odaie şi rătăcea prin casă, făcând toate relele care-i treceau prin cap. Se spune că odată era cât pe-aici să-şi ardă de viu bărbatul în pat; dar nu ştiu prea multe despre asta. Oricum, în noaptea nenorocirii, a dat întâi foc draperiilor din odaia de lângă a ei, apoi a coborât şi s-a dus la odaia care fusese a guvernantei (era ca şi cum ştia în vreun fel ce se întâmplase şi avea ciudă pe ea) şi a dat foc patului de-acolo; dar din fericire nimeni nu dormea în el. Guvernanta fugise cu două luni în urmă; şi deşi domnul Rochester o căutase ca şi cum ar fi fost cel mai de preţ lucru pe care-l avea pe lume, n-a mai aflat nimic de ea. Şi s-a sălbăticit – atât de deznădăjduit era; el n-a fost niciodată un om blând, dar după ce-a pierdut-o a devenit de-a dreptul primejdios. Şi voia să fie singur. A trimis-o pe doamna Fairfax, cea care se îngrijea de casă, departe, la nişte cunoştinţe de-ale ei; dar a fost generos şi i-a dat o rentă pe viaţă; şi o merita, fiindcă era o femeie de treabă.

Domnişoara Adèle, o pupilă a lui, a fost trimisă la pension. Iar el a rupt orice legătură cu lumea şi s-a închis, ca un pustnic, în conac.

— Cum? N-a părăsit Anglia?

— Să părăsească Anglia? Da’ de unde! Nici pragul casei nu-l trecea decât noaptea, când rătăcea ca o stafie prin parc şi prin livadă, ca şi cum şi-ar fi pierdut minţile – şi eu chiar cred că şi le pierduse. Căci un bărbat mai plin de viaţă, mai îndrăzneţ, şi mai vesel ca el nu s-a mai văzut, doamnă – aşa era până să-i iasă în cale mărunţica aia de guvernantă. Nu-i plăcea băutura, şi nici jocurile de cărţi sau cursele, aşa cum sunt unii bărbaţi, şi nu era prea frumos; dar era îndrăzneţ şi cu o voinţă puternică. L-am cunoscut pe când era copil; şi de multe ori m-am gândit că era mai bine dacă domnişoara aia, Eyre, se îneca în mare înainte să vină la Thornfield.

— Aşadar, domnul Rochester era la conac atunci când a izbucnit focul?

— Da, sigur că era; şi a urcat la mansardă când totul ardea, şi i-a trezit pe servitori şi i-a scos chiar el din casă – şi pe urmă s-a întors să-şi scoată nevasta nebună din odaia în care era încuiată. Dar lumea i-a strigat că ea era pe acoperiş, în picioare, deasupra crenelurilor, dând din mâini şi urlând de se auzea la o milă depărtare: am văzut-o şi am auzit-o chiar eu. Era o femeie voinică, şi avea părul lung şi negru, care flutura în lumina flăcărilor. L-am văzut şi eu – la fel ca mulţi alţii – pe domnul Rochester urcând pe acoperiş, prin lucarnă; l-am auzit strigând „Bertha!”. L-am văzut apropiindu-se de ea; şi atunci, doamnă, ea a scos un ţipăt, a sărit – şi în clipa următoare zăcea zdrobită pe caldarâm.

— Moartă?

— Moartă, ţeapănă ca pietrele pe care i s-au împrăştiat creierii şi sângele.

— Dumnezeule!
— Aşa e, doamnă, a fost îngrozitor!
Şi se înfioră.
— Şi apoi? l-am întrebat.
— Apoi casa a ars până la temelii şi tot ce-a mai rămas în picioare au fost câteva bucăţi de zid.
— A mai murit cineva?
— Nu – dar poate că ar fi fost mai bine.
— Ce vrei să spui?
— Bietul domn Edward! exclamă el. Nu credeam să ajung să o văd şi pe-asta! Unii spun că a fost pedepsit pe drept, pentru că a ţinut ascunsă prima lui căsătorie şi a vrut să-şi ia altă nevastă când cea dintâi încă trăia. Dar mie mi-e milă de el.
— Ai spus că trăieşte! am exclamat eu.
— Da, da, trăieşte, dar mulţi socotesc că era mai bine dacă murea.
— De ce? Cum?
Din nou am simţit sângele îngheţându-mi în vene.
— Unde e? am întrebat. E în Anglia?
— Da, e în Anglia; cred că acum nu mai poate pleca din Anglia – a rămas pentru totdeauna aici.
Prin ce agonie treceam! Şi omul părea hotărât să mi-o prelungească.
— E orb, spuse el în cele din urmă. Da – domnul Edward e cu desăvârşire orb.
Mă temusem de ceva mai rău. Mă temusem să nu fie nebun. Mi-am adunat puterile să întreb ce provocase nenorocirea.
— Curajul şi, ai putea zice, bunătatea lui, doamnă; n-a vrut să plece din casă până când n-a ieşit toată lumea afară. Pe când cobora şi el scara cea mare, după ce doamna Rochester se aruncase de pe creneluri, scara s-a năruit cu un zgomot asurzitor. L-au scos viu de sub ruine,

dar grav rănit: o grindă căzuse în aşa fel încât l-a apărat în parte; dar pierduse un ochi, iar o mână era atât de strivită, încât domnul Carter, chirurgul, a trebuit să i-o taie imediat. Celălalt ochi i s-a umflat şi şi-a pierdut şi el vederea. Acum bietul domn Edward e cu totul neputincios – orb şi ciung.

— Unde e? Unde stă acum?

— La Ferndean, un conac pe o proprietate a sa, la vreo treizeci de mile de aici; e un loc pustiu.

— Cine stă cu el?

— Bătrânul John şi nevasta lui; n-a vrut pe altcineva. Se zice că e tare distrus.

— Ai vreo trăsură la han?

— Avem un faeton, doamnă, un faeton tare frumos.

— Pregăteşte-l degrabă; şi dacă vizitiul mă duce la Ferndean înainte să se întunece, o să-i dau şi lui şi dumitale de două ori preţul pe care-l ceri de obicei.

CAPITOLUL XI

Conacul de la Ferndean era o clădire foarte veche, nu prea mare, fără pretenţii de stil arhitectonic şi îngropată în mijlocul pădurii. Auzisem de el. Domnul Rochester îl pomenea adeseori şi uneori venea aici. Tatăl său cumpărase proprietatea pentru vânatul care se găsea în pădure. Ar fi arendat-o, dar nu găsise nici un arendaş pentru ea, căci locul era nepotrivit şi nesănătos. Şi astfel, Ferndean rămase nelocuit şi nemobilat, în afară de câteva odăi pregătite pentru a-l primi pe stăpân când venea aici în sezonul de vânătoare.

La această casă am ajuns chiar înainte să se înnopteze, într-o seară cu cer mohorât, vânt rece şi o ploaie măruntă ce-ţi pătrundea până la oase. Ultima milă am străbătut-o pe jos, după ce i-am dat drumul faetonului şi i-am plătit vizitiului preţul dublu pe care îl făgăduisem. Deşi mă aflam

aproape de conac, nu se zărea nimic din el, atât de deasă şi de întunecoasă era pădurea din jurul lui. Porţile de fier aşezate între stâlpi de granit îmi arătară pe unde să intru şi, după ce am trecut de ele, am pătruns în umbra a două şiruri apropiate de copaci.

O potecă acoperită cu iarbă cobora printre ele, mărginită de trunchiuri bătrâne şi noduroase şi trecând pe sub bolţi de ramuri. Am urmat-o, aşteptându-mă să ajung curând la conac, dar drumul şerpuia tot mai departe, la nesfârşit, fără să se vadă casa sau curtea ei.

M-am gândit că o luasem într-o direcţie greşită şi mă rătăcisem. Înserarea şi întunericul pădurii mă învăluiau. M-am uitat în jur, căutând un alt drum. Nu se vedea nici unul: doar trunchiuri înlănţuite, înalte ca nişte coloane, şi frunzişul des – nici un luminiş nicăieri.

Am mers mai departe; în cele din urmă, drumul se deschise, copacii începură să se rărească; curând am văzut un gard, apoi casa – pe care cu greu am deosebit-o de copacii din jur, atât de umede şi verzi erau zidurile sale şubrede. Am pătruns printr-un portal închis doar cu un zăvor, într-un spaţiu îngrădit de copacii ce formau un semicerc. Nu existau acolo flori şi nici răzoare; doar o alee lată cu pietriş, ce înconjura o pajişte şi mărginea pădurea. În faţă, casa avea două coame ascuţite; ferestrele erau înguste şi zăbrelite; iar uşa de la intrare era îngustă, cu o singură treaptă ce ducea la ea. Totul părea, aşa cum spusese şi hangiul, „un loc pustiu”. Era la fel de tăcut ca o biserică în timpul săptămânii; singurul zgomot care se auzea era ploaia ce cădea mărunt pe frunzele copacilor.

„Oare poate fi viaţă în acest loc?” m-am întrebat eu.

Da, era totuşi viaţă acolo: căci am auzit o mişcare – uşa îngustă de la intrare se deschise încet şi am văzut că cineva se pregătea să iasă din casă.

O siluetă a apărut în umbra amurgului şi s-a oprit pe treaptă – un bărbat cu capul descoperit; a întins mâna, ca şi cum ar fi vrut să simtă dacă plouă. Deşi era întuneric, l-am recunoscut – era chiar stăpânul meu, Edward Fairfax Rochester.

M-am oprit, mi-am ţinut răsuflarea şi l-am privit – l-am cercetat fără să fiu văzută şi vai! fără ca el să poată cumva să mă vadă. Era o întâlnire neaşteptată, în care fericirea era înfrânată de durere. Nu mi-a fost greu să-mi stăpânesc strigătul de bucurie şi pasul de la a se avânta în grabă.

Trupul lui era la fel de robust şi puternic ca altădată; mergea tot aşa de drept şi părul lui era tot negru ca pana corbului; nici trăsăturile lui nu erau schimbate sau ofilite de suferinţă: într-un singur an, nici o durere n-ar fi putut să-i stingă puterea atletică şi nici să-i distrugă vigoarea deplină. Dar în înfăţişarea lui am văzut o schimbare: părea deznădăjduit şi înnegurat şi mă duse cu gândul la un animal sau o pasăre sălbatică rănită şi înlănţuită, de care te temi să te apropii, căci devine primejdioasă în suferinţa ei posacă. Vulturul închis în cuşcă, ai cărui ochi tiviţi cu aur şi-au stins lumina sub cruzimea omului, ar putea arăta asemenea acestui Samson lipsit de vedere[233].

Şi crezi oare, cititorule, că mă temeam de el, în cruzimea lui oarbă? De crezi asta, atunci nu mă cunoşti. Durerea mea se împletea cu o nădejde blândă, că voi îndrăzni curând să sărut acea frunte de stâncă şi acele pleoape atât de sever pecetluite; dar nu încă. Încă nu voiam să mă apropii de el.

Coborî acea singură treaptă şi înaintă încet, bâjbâind, către pajişte. Unde era acum pasul lui îndrăzneţ? Apoi se

[233] Din punct de vedere legal, era vorba de douăzeci de mii şi, cum Jane are mai puţin de 21 de ani, este nevoie de acordul soţului ei pentru a confirma sumele dăruite verilor ei.

opri, ca şi cum nu ştia încotro s-o apuce. Îşi înălţă capul şi-şi deschise pleoapele, se uită în gol, cu efort, către cer, apoi către arcul de copaci; se vedea că pentru el totul era un întuneric fără înţeles. Întinse mâna dreaptă (braţul stâng, cel schilod, îl ţinea la piept); păru să vrea să pipăie în jur, pentru a-şi da seama ce se afla acolo: dar nu întâlni decât gol, căci copacii erau la câţiva metri de locul unde se afla el. Renunţă, îşi încrucişă braţele şi rămase liniştit şi tăcut în ploaia care cădea acum deasă pe capul lui descoperit. În acest moment apăru John, care se apropie de el.

— Vreţi să-mi luaţi braţul, domnule? spuse el. Plouă tare; n-ar fi mai bine să intraţi în casă?

— Lasă-mă singur, fu răspunsul.

John plecă, fără să mă fi zărit. Domnul Rochester încercă să se plimbe, dar în zadar, căci totul era prea nesigur. Se întoarse pe dibuite spre casă şi intră, închizând uşa după el.

Acum m-am apropiat şi eu şi am bătut în uşă; nevasta lui John mi-a deschis.

— Mary, am zis eu, ce mai faci?

Ea tresări, ca şi cum ar fi văzut o nălucă. La cuvintele ei grăbite: „Eşti cu adevărat dumneata, domnişoară, ajunsă aşa la un ceas târziu în locul ăsta singuratic?”, i-am răspuns luând-o de mână şi urmând-o apoi în bucătărie, unde John stătea lângă foc. Le-am explicat, în câteva cuvinte, că aflasem tot ce s-a întâmplat de când părăsisem Thornfield-ul şi că am venit să-l văd pe domnul Rochester. L-am rugat pe John să se ducă până la barieră, unde dădusem drumul faetonului şi să-mi aducă bagajul pe care mi-l lăsasem acolo; apoi, în vreme ce-mi scoteam boneta şi şalul, am întrebat-o pe Mary dacă puteam rămâne peste noapte la conac; şi, aflând că, deşi cu greu, lucrul acesta

nu era imposibil, i-am spus că o să rămân. Chiar în acea clipă se auzi sunând clopoţelul din salon.

— Când te duci acolo, i-am zis eu lui Mary, spune-i stăpânului dumitale că cineva doreşte să-i vorbească, dar nu-i spune numele meu.

— Nu cred că o să vrea să te primească, răspunse ea. Nu vrea să vadă pe nimeni.

Când se întoarse, am întrebat-o ce a spus el.

— Trebuie să ştie cine eşti şi ce treabă ai cu dânsul, răspunse ea.

Apoi umplu cu apă un pahar şi îl aşeză pe o tavă, pe care se aflau câteva lumânări.

— Pentru asta a sunat? am întrebat eu.

— Da: întotdeauna cere să i se aducă lumânări seara, deşi e orb.

— Dă-mi mie tava, o duc eu.

I-am luat-o din mână; ea îmi arătă uşa salonului. Tava îmi tremura în mâini; o parte din apă se vărsă; inima îmi bătea nebuneşte. Mary îmi deschise uşa şi o închise în urma mea.

Salonul acesta avea o înfăţişare mohorâtă: în cămin focul ardea stins şi, aplecat înspre el, cu fruntea rezemată de poliţa înaltă şi demodată a căminului, l-am văzut pe locatarul orb al acestei case. Bătrânul lui câine, Pilot, stătea întins pe o parte, departe din calea stăpânului şi ghemuit, de parcă s-ar fi temut să nu fie călcat din greşeală pe labe. Când am intrat, Pilot îşi ciuli urechile; apoi sări în sus cu un scheunat şi un lătrat şi se repezi la mine, aproape să-mi dea jos tava din mâini. Am pus-o pe masă, apoi l-am mângâiat pe cap şi i-am zis încet: „Şezi!” Domnul Rochester s-a întors automat să *vadă* ce era cu acel zgomot dar, cum nu *văzu* nimic, se întoarse şi oftă.

— Dă-mi apa, Mary, spuse el.

M-am apropiat de el cu paharul plin acum doar pe jumătate: Pilot mă urmă, agitat.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Jos, Pilot! am spus din nou.

Pe când ducea paharul la gură, rămase cu el în aer, părând să asculte; bău, apoi puse paharul pe masă.

— Dumneata eşti, Mary, nu-i aşa? întrebă el.

— Mary e în bucătărie, am răspuns eu.

Întinse repede mâna, dar neştiind unde eram, nu mă atinse.

— Cine e? Cine e? întrebă, părând să încerce să *vadă* cu acei ochi lipsiţi de lumină – o încercare zadarnică şi dureroasă! Răspunde-mi – mai vorbeşte! porunci el, cu un glas puternic şi grăbit.

— Mai vreţi puţină apă, domnule? Am vărsat jumătate din ce era în pahar, am spus eu.

— *Cine* e? *Ce* e? Cine vorbeşte?

— Pilot m-a recunoscut, iar John şi Mary ştiu că sunt aici: am sosit doar în această seară, am răspuns eu.

— Dumnezeule mare! Ce nălucire pune stăpânire pe mine? Ce nebunie dulce mă cuprinde?

— Nu-i nici o nălucire – nici o nebunie: mintea dumneavoastră, domnule, e prea puternică pentru năluciri – iar sănătatea prea zdravănă pentru nebunie.

— Şi unde e cea care vorbeşte? E oare doar un glas? Oh, nu *pot* s-o văd, dar trebuie s-o simt, altfel inima îmi va înceta să-mi mai bată şi capul o să-mi plesnească. Orice – oricine ai fi – lasă-mă să te ating, căci de nu, simt că nu mai pot trăi!

Începu să bâjbâie; i-am oprit mâna rătăcitoare şi i-am cuprins-o într-ale mele.

— Sunt degetele ei! strigă el. Degetele ei mici şi delicate! Atunci, trebuie să fie aici cu totul!

Mâna puternică se smulse dintr-ale mele; îmi apucă braţul – umărul – gâtul – mijlocul – mă cuprinse în braţe şi mă strânse lângă el.

— E Jane? *Ce* este? Ăsta e trupul ei – şi chipul ei.

— Şi ăsta e glasul ei, am adăugat. Ea este toată aici; şi inima ei, de asemenea. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule! Sunt fericită că mă aflu iarăşi atât de aproape de dumneavoastră!

— Jane Eyre! Jane Eyre! fu tot ce putu să spună.

— Dragul meu stăpân, am răspuns, da, sunt Jane Eyre: v-am regăsit – m-am întors la dumneavoastră.

— Cu-adevărat eşti tu – în carne şi oase? Jane a mea, vie?

— Mă atingeţi, domnule – mă ţineţi în braţe şi încă destul de strâns: nu sunt rece ca un leş şi ce îmbrăţişaţi nu e aer, nu?

— Iubita mea e în viaţă! Astea sunt cu-adevărat mâinile ei şi acesta e chipul său, dar nu pot fi atât de fericit după toată suferinţa îndurată. E un vis, asemenea celor pe care le aveam noaptea, când mi se părea că o mai strâng o dată la piept, ca acum, şi că o sărutam – şi simţeam că mă iubeşte şi eram încredinţat că nu mă va părăsi.

— Ceea ce nu voi mai face niciodată, domnule, de azi încolo.

— Niciodată, spune năluca? Dar întotdeauna mă trezeam şi descopeream că-i o batjocură deşartă; şi eram disperat şi părăsit – viaţa mi-era întunecată, pustie şi fără de nădejde; sufletul meu însetat şi lipsit de apă – inima mea înfometată şi lipsită de hrană. Vis dulce şi blând ce te cuibăreşti acum în braţele mele, şi tu vei pieri, aşa cum au făcut-o şi toate surorile tale. Dar sărută-mă înainte să pleci – strânge-mă în braţe, Jane!

— Iată, domnule – iată!

Mi-am apăsat buzele pe ochii lui odinioară strălucitori şi acum lipsiţi de lumină – i-am dat deoparte părul de pe frunte şi-am sărutat-o şi pe ea. Brusc, păru să se trezească: certitudinea realităţii deveni clară.

— Tu eşti – eşti Jane? Aşadar, te-ai întors la mine?

— M-am întors.

— Şi nu zaci fără viaţă în vreun şanţ sau pe fundul unui râu? Şi nu eşti o proscrisă ce suferă printre străini?

— Nu, domnule, acum sunt o femeie independentă.

— Independentă! Ce vrei să spui, Jane?

— Unchiul meu din Madeira a murit şi mi-a lăsat cinci mii de lire[234].

— Ah, asta e ceva practic – e real! exclamă el. Aşa ceva n-aş putea visa niciodată. Şi-apoi, e vocea ei, atât de deosebită, atât de vie şi de intensă şi totuşi atât de dulce; îmi mângâie sufletul ofilit şi-i dă viaţă. Cum, Janet, eşti o femeie independentă? O femeie bogată?

— Bogată, domnule. Şi dacă nu mă lăsaţi să locuiesc cu dumneavoastră, pot să-mi fac o casă alături şi, dacă o să vreţi într-o seară tovărăşie, puteţi veni să staţi în salonul meu.

— Dar dacă acum eşti bogată, Jane, ai, fără îndoială, prieteni care să aibă grijă de tine şi nu-ţi vor îngădui să te dedici unui schilod orb, cum sunt eu.

— V-am spus că sunt independentă, domnule, pe cât sunt de bogată: sunt propria mea stăpână.

— Şi vrei să rămâi aici cu mine?

— Da – doar dacă dumneavoastră nu vă împotriviţi. Vă voi fi vecină, infirmieră şi menajeră. Sunteţi singur: o să vă ţin tovărăşie – o să vă citesc, o să mă plimb cu dumneavoastră, o să stau lângă dumneavoastră, o să vă servesc, o să vă fiu ochii şi mâinile. Nu mai fiţi atât de trist,

[234] Uşoară asemănare (în franceză în original).

dragul meu stăpân; atâta timp cât trăiesc eu, n-o să mai fiţi singur.

Nu răspunse: părea serios – pierdut în gânduri; oftă; întredeschise buzele ca şi cum ar fi vrut să spună ceva; le închise la loc. Mă simţeam puţin stânjenită. Poate că mă grăbisem oferindu-i tovărăşia şi sprijinul meu: poate că trecusem într-un mod nesocotit peste convenţii; iar el, la fel ca şi St John, considera nesăbuinţa mea necuviincioasă. Îi făcusem această propunere crezând că şi el dorea asta şi că îmi va cere să-i fiu soţie: ceea ce îmi dăduse curaj fusese convingerea mea, sigură, deşi neexprimată, că o să-mi ceară imediat să fiu a lui. Dar pentru că el nu făcuse nici o aluzie la asta, iar chipul i se întuneca şi mai mult, m-am gândit deodată că poate mă înşelasem cu totul şi mă făcusem fără voie de râs; şi am încercat uşor să mă desprind din braţele sale – dar el mă strânse cu ardoare mai aproape.

— Nu – nu – Jane, nu trebuie să pleci! Nu – te-am atins, ţi-am auzit glasul, am simţit mângâierea pe care mi-a adus-o prezenţa ta – blândeţea consolării tale: nu pot să renunţ la aceste bucurii. Nu mi-au rămas prea multe – pe tine trebuie să te am. Lumea poate să râdă – poate să-mi spună că sunt prost şi egoist – dar nu-mi pasă. Sufletul meu are nevoie de tine: vreau să fie mulţumit sau se va răzbuna cumplit asupra trupului ce îl cuprinde.

— Bine, domnule, voi rămâne cu dumneavoastră: am spus-o deja.

— Da, dar când spui că rămâi cu mine, tu înţelegi ceva, iar eu altceva. Tu, poate, vrei să fii tot timpul lângă mine – să mă slujeşti ca o infirmieră cumsecade (căci ai o inimă bună şi un suflet generos, care te îndeamnă să te sacrifici pentru cei pe care îi compătimeşti) şi asta, fără îndoială, ar trebui să-mi fie de ajuns. Bănuiesc că acum s-ar cuveni să

am faţă de tine doar sentimente paterne: aşa crezi? Haide, spune-mi.

— O să cred ce vreţi dumneavoastră, domnule: mă mulţumesc să vă fiu doar infirmieră, dacă aşa socotiţi că e mai bine.

— Dar nu poţi rămâne infirmiera mea pentru totdeauna, Jane: eşti tânără – într-o bună zi trebuie să te măriţi.

— Nu-mi pasă de măritiş.

— Ar trebui să-ţi pese, Janet: dacă aş fi cum eram odinioară, aş încerca să te fac să-ţi pese, dar – nu sunt decât un neputincios orb!

Se cufundă din nou în tristeţe. Eu, dimpotrivă, am devenit mai veselă şi am prins din nou curaj: aceste ultime cuvinte ale sale mă făcură să înţeleg care era piedica; şi deoarece pentru mine aceasta nu era deloc o piedică, m-am simţit uşurată şi am îndreptat discuţia spre un subiect mai vesel.

— E timpul ca cineva să vă facă din nou om, am spus eu, mângâindu-i părul lung şi des, căci văd că v-aţi schimbat într-un leu sau un alt animal de felul ăsta. Aveţi un *faux air*[235] de Nebucadneţar rătăcind pe câmpuri[236]: părul dumneavoastră mă duce cu gândul la penele vulturilor; dar n-am observat încă dacă unghiile v-au crescut ca ghearele păsărilor.

---

[235] *Daniel*, 4:33. Nebucadneţar (Nabucodonosor) a fost pedepsit de Dumnezeu pentru mândria lui şi „a fost izgonit din mijlocul oamenilor, a mâncat iarbă ca boii, trupul i-a fost udat de roua cerului, până i-a crescut părul ca penele vulturului şi unghiile ca ghearele păsărilor”. Ca urmare, lui Nebucadneţar i-a „venit iarăşi mintea la loc şi a binecuvântat pe Cel Prea Înalt”.

[236] Aşa cum a făcut Şeherezada în *O mie şi una de nopţi*.

— La braţul acesta nu am nici mână, şi nici unghii, spuse el, scoţând de la piept braţul mutilat şi arătându-mi-l. Nu e decât un ciot – groaznică privelişte! Nu crezi, Jane?

— Mă doare sufletul să-l văd; şi să vă văd ochii – şi pecetea focului pe fruntea dumneavoastră; şi ce-i mai rău, e că sunt în primejdie să vă iubesc prea mult pentru asta şi-o să vă dau prea multă atenţie.

— Credeam că o să ţi se facă silă, Jane, când o să-mi vezi braţul şi cicatricele de pe faţă.

— Aşa credeaţi? Nu mai repetaţi asta, ca să nu spun eu ceva ce nu v-ar plăcea despre judecata dumneavoastră. Şi-acum, lăsaţi-mă să înteţesc puţin focul şi să o chem pe Mary să cureţe căminul. Puteţi să vă daţi seama când focul e mai mare?

— Da; cu ochiul drept desluşesc o sclipire – o ceaţă roşiatică.

— Şi vedeţi şi lumânările?

— Foarte nedesluşit – fiecare e doar un nor luminos.

— Pe mine mă puteţi vedea?

— Nu, iubita mea; dar sunt foarte recunoscător că te aud şi te simt.

— Când cinaţi?

— Nu cinez niciodată.

— Dar în seara aceasta o să cinaţi. Mi-e foame şi cred că şi dumneavoastră vă este, doar că nu ţineţi seama de asta.

Am chemat-o pe Mary şi curând încăperea arăta mai veselă; am pregătit, de asemenea, o cină gustoasă. Eram tulburată şi am vorbit cu el cu mare plăcere şi firesc în timpul cinei şi mult timp după aceea – nu mă simţeam stânjenită şi nici nu-mi înăbuşeam bucuria şi vioiciunea în faţa lui, căci ştiam că avea nevoie de ele: tot ceea ce spuneam sau făceam părea să-l aline şi să-l trezească la viaţă. Şi această încântătoare convingere a făcut să

renască întreaga mea fiinţă şi a umplut-o de lumină: în prezenţa lui trăiam din plin, iar el trăia într-a mea. Deşi orb, zâmbetul îi juca pe faţă, bucuria îi descreţea fruntea, iar trăsăturile lui deveneau mai blânde şi mai calde.

După cină, începu să-mi pună o mulţime de întrebări – unde fusesem, ce făcusem în tot acest timp, cum îl găsisem; dar nu i-am spus prea multe: era prea târziu ca să intru în amănunte în acea seară. Şi-apoi, nu voiam să ating vreo coardă adâncă şi prea sensibilă sau să-i deschid în inimă un nou izvor de zbucium. Singurul meu scop era deocamdată să-l înveselesc. Era vesel, cum am spus deja, dar nu tot timpul. Dacă în discuţia noastră se ivea un moment de tăcere, se întorcea neliniştit, mă atingea şi spunea „Jane”.

— Eşti o fiinţă omenească, Jane? Eşti sigură de asta?

— Sunt convinsă, domnule Rochester.

— Şi totuşi, cum de-ai putut, în această seară întunecată şi tristă, să te iveşti deodată lângă focul meu singuratic? Am întins mâna să iau un pahar cu apă de la Mary şi tu mi l-ai dat: am pus o întrebare, aşteptându-mă să-mi răspundă nevasta lui John, şi glasul tău mi-a răsunat în ureche.

— Pentru că în locul lui Mary, eu v-am adus tava.

— Şi în fiecare ceas pe care îl petrec cu tine, simt că e o vrajă. Cine poate să spună în ce viaţă întunecată, tristă şi deznădăjduită m-am târât în ultimele luni? Fără să fac nimic, fără să aştept nimic; noaptea trecea în zi fără să-mi dau seama; nu simţeam decât frigul, când lăsam focul să se stingă, foamea, când uitam să mănânc; şi apoi, o tristeţe necurmată şi, uneori, o dorinţă înnebunitoare să o văd din nou pe Jane a mea. Da, mă rugam să o recapăt, mai degrabă decât să-mi recapăt vederea. Cum de se face că Jane e acum cu mine şi spune că mă iubeşte? Oare n-o

să plece tot atât de brusc pe cât a venit? Mă tem că mâine n-o s-o mai găsesc aici.

Eram convinsă că un răspuns obişnuit şi practic, care să-l scoată din starea în care se afla şi să-i alunge gândurile tulburate, era cel mai bun şi liniştitor pentru el. Mi-am trecut degetele peste sprâncenele lui şi i-am spus că sunt arse şi că o să le dau cu ceva care să le facă să crească la fel de dese şi negre ca înainte.

— La ce foloseşte să-mi faci vreun bine, spirit mărinimos, când, într-o clipă fatală, mă vei părăsi din nou – plecând ca o umbră, fără să ştiu cum şi încotro; iar eu să nu te mai pot găsi niciodată?

— Aveţi un pieptene în buzunar, domnule?

— De ce, Jane?

— Ca să pieptăn coama asta neagră şi zburlită. Îmi păreţi destul de înfricoşător când vă privesc cu atenţie: spuneţi că eu aş fi o zână; dar dumneavoastră cu siguranţă semănaţi mai degrabă cu un strigoi.

— Sunt tare urât, Jane?

— Da, domnule, tare urât: întotdeauna aţi fost, ştiţi bine.

— Hm! Răutatea nu ţi-a dispărut, indiferent unde ai stat.

— Şi totuşi am stat cu nişte oameni buni; mult mai buni decât dumneavoastră, de o sută de ori mai buni; oameni cu gânduri şi opinii pe care dumneavoastră nu le-aţi avut niciodată: mult mai alese şi mai înălţătoare.

— Cu cine dracu' ai stat, Jane?

— N-o să aflaţi nimic de la mine în seara asta, domnule – trebuie să aşteptaţi până mâine; să-mi las povestea neterminată[237] va fi ca un fel de zălog că voi veni la micul dejun să o termin. Şi, fiindcă veni vorba, trebuie să nu uit că nu pot să apar mâine lângă foc doar cu un pahar de

---

[237] *1 Samuel,* 16:23. „Şi când duhul trimis de Dumnezeu venea peste Saul, David lua harfa şi cânta cu mâna lui; Saul răsufla atunci mai uşor, se simţea uşurat şi duhul cel rău pleca de la el."

apă: trebuie să aduc măcar un ou, ca să nu mai vorbesc de nişte şuncă prăjită.

— Spiriduş ştrengar – zână crescută de oameni! Mă faci să mă simt aşa cum nu m-am simţit nici măcar o dată de un an încoace. Dacă Saul te-ar fi avut pe tine în locul lui David, duhul cel rău ar fi fost alungat fără ajutorul harfei[238].

— Gata, domnule, sunteţi pieptănat şi arătaţi cât de cât mai bine. Acum o să vă las; am călătorit trei zile şi cred că sunt obosită. Noapte bună.

— Doar o vorbă, Jane: în casa unde ai stat, nu erau decât doamne?

Am râs şi am fugit şi mai râdeam încă în timp ce urcam scările. „E o idee bună”, mi-am spus eu veselă. „Văd că am găsit mijlocul de a-l scoate pentru un timp din tristeţea lui.”

A doua zi, foarte devreme, l-am auzit trezindu-se şi umblând dintr-o odaie într-alta. Când Mary a coborât, l-am auzit întrebând: „E aici domnişoara Eyre?” Apoi: „Ce odaie i-ai dat? Nu e umedă? S-a trezit? Du-te şi întreab-o dacă are nevoie de ceva; şi când coboară.”

Am coborât atunci când am socotit că era vremea să luăm micul dejun. Am intrat uşor în cameră şi l-am putut vedea bine înainte să-şi dea seama de prezenţa mea. Era într-adevăr trist să văd acel spirit puternic subjugat de un trup neputincios. Stătea în fotoliul lui – nemişcat, dar fără a fi liniştit; desigur, aştepta; trăsăturile lui puternice purtau tristeţea obişnuită. Era ca o lampă stinsă ce aştepta să fie aprinsă din nou – şi vai! nu el era cel ce putea aţâţa acum văpaia ce-i înflăcărase cândva chipul; pentru asta avea nevoie de altcineva. Voisem să par

---

[238] *Cântarea cântărilor*, 2:10-11. „Preaiubitul meu vorbeşte şi spune: Scoală-te, iubito şi vino, frumoaso! Căci iată că a trecut iarna; a încetat ploaia, şi s-a dus.”

voioasă şi nepăsătoare, dar neputinţa acestui bărbat puternic m-a îndurerat până în adâncul sufletului. Şi totuşi, m-am apropiat de el cât am putut de veselă.

— E o dimineaţă senină şi însorită, domnule, am spus. A încetat ploaia şi s-a dus[239], iar soarele străluceşte cu blândeţe: veţi ieşi curând la o plimbare.

Trezisem văpaia stinsă a chipului său, care acum strălucea.

— Oh, eşti aici, ciocârlia mea! Vino la mine. N-ai plecat, n-ai dispărut? Am auzit o soră de-a ta acum vreun ceas, cântând deasupra pădurii; dar pentru mine cântecul ei nu era armonios, tot aşa cum soarele care răsare nu a avut lumină. Toată muzica lumii e strânsă în glasul iubitei mele Jane (mă bucur că nu e prea tăcută) şi toată căldura soarelui o simt doar în prezenţa ei.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi când am auzit această mărturisire a neputinţei sale: era ca şi cum un vultur regal, înlănţuit pe o bucată de lemn, se vede silit să-i ceară unei vrăbii să-i aducă hrana. Dar nu voiam să plâng: mi-am şters repede lacrimile şi m-am apucat să pregătesc micul dejun.

Cea mai mare parte a dimineţii ne-am petrecut-o afară. L-am dus, prin pădurea umedă şi sălbatică, pe nişte câmpii luminoase: i-am descris verdele strălucitor, florile şi tufele de gard viu ce păreau înviorate de soare, cerul de un albastru scânteietor. Am căutat pentru el un loc frumos la umbră şi am găsit o buturugă uscată; şi nici nu m-am împotrivit când, după ce s-a aşezat, m-a luat pe genunchi: de ce aş fi făcut-o, când amândoi eram mai fericiţi împreună, decât departe unul de celălalt? Pilot se întinse lângă noi; totul în jurul nostru era liniştit. Brusc, cuprinzându-mă în braţe, rupse tăcerea:

---

[239] Tânăr încă (în franceză, în original).

— Dezertoare nemiloasă! Oh, Jane, dac-ai şti ce am simţit când am descoperit că ai fugit de la Thornfield şi când nu te-am găsit nicăieri şi, cercetându-ţi odaia, mi-am dat seama că nu ai luat nici bani, nici vreun obiect care să-ţi fie de ajutor. Colierul de perle pe care ţi-l dăruisem era în cutia lui; cuferele erau încuiate şi legate, aşa cum fuseseră pregătite pentru călătoria noastră de nuntă. Ce putea face iubita mea, m-am întrebat, săracă şi fără nici un ban? Şi oare ce-a făcut? Spune-mi acum.

Am început să-i povestesc prin ce trecusem în acel an. Am îndulcit mult tot ce se petrecuse în cele trei zile când rătăcisem, moartă de foame, căci dacă i-aş fi spus tot, ar fi însemnat să-i aduc o suferinţă fără rost; chiar şi puţinul pe care i l-am spus i-a sfâşiat inima mai adânc decât aş fi vrut.

N-ar fi trebuit să-l părăsesc aşa – îmi spuse el –, fără nici un mijloc de trai: ar fi trebuit să-i spun ce am de gând. Trebuia să am încredere în el: nu m-ar fi silit niciodată să-i devin amantă. Deşi în disperarea lui păruse violent, mă iubea cu adevărat prea adânc şi cu prea multă tandreţe pentru a se purta cu mine ca un tiran: mai degrabă mi-ar fi dat jumătate din averea lui, fără să-mi ceară în schimb nici măcar un sărut, decât să mă ştie rătăcind prin lumea largă, lipsită de prieteni. Şi-apoi, era sigur că îndurasem mai mult decât îi spusesem.

— Ei bine, oricare ar fi fost suferinţele mele, au ţinut foarte puţin, i-am răspuns eu.

Şi am început să-i povestesc cum fusesem primită la Moor House, cum obţinusem postul de învăţătoare şi toate celelalte – moştenirea primită şi cum mi-am descoperit rudele.

Fireşte, în povestea mea, numele lui St John a revenit de multe ori. După ce-am terminat, domnul Rochester vorbi imediat de el.

— Aşadar, acest St John ţi-e văr?
— Da.
— L-ai pomenit de multe ori; îţi place?
— Era un om foarte bun, domnule; nu puteam să nu-l plac.
— Un om bun? Asta înseamnă un bărbat respectabil, cu purtări alese, de vreo cincizeci de ani? Sau ce înseamnă?
— St John are doar douăzeci şi nouă de ani, domnule.
— *Jeune encore*[240]*,* cum ar zice francezii. E un bărbat scund, indiferent şi şters? O persoană a cărei bunătate stă mai degrabă în lipsa viciului, decât în faptele sale îndrăzneţe?
— E neobosit. Faptele mari şi glorioase sunt ţelul lui în viaţă.
— Dar mintea? Poate că e mai degrabă slabă? Are gânduri bune: dar când îl auzi vorbind, ridici din umeri, nu-i aşa?
— Vorbeşte puţin, domnule: dar ceea ce spune are miez. Mintea lui e strălucită: nu e moale, ci viguroasă.
— Prin urmare, e un om capabil.
— Foarte capabil.
— Un bărbat citit?
— St John e un învăţat desăvârşit şi profund.
— Purtarea sa, din câte ai spus, nu ţi-e pe plac – e înfumurat şi gata oricând să-ţi ţină o predică?
— N-am spus nimic de purtarea lui; dar îmi este pe plac, doar dacă n-am nişte gusturi foarte proaste: purtarea lui e liniştită, aleasă, ca a unui adevărat gentleman.
— Şi înfăţişarea lui? – am uitat cum l-ai descris: e un popă grosolan, sugrumat aproape de cravată şi cocoţat pe tălpile groase ale ghetelor lui butucănoase, nu-i aşa?

---

[240] Numele roman al lui Hefaistos, zeul grec al focului şi fierar. Este şchiop, şi soţul Afroditei, care îi este necredincioasă.

— St John se îmbracă îngrijit. E un bărbat frumos: înalt, cu părul bălai şi ochi albaştri şi cu un profil grecesc.
— Să-l ia dracu'! murmură el, apoi către mine: Îţi plăcea, Jane?
— Da, domnule Rochester, îmi plăcea, dar m-aţi mai întrebat asta.
Desigur, îmi dădeam seama ce se întâmpla cu domnul Rochester. Era cuprins de gelozie şi ea-l rodea adânc; dar era bine venită, căci îl îndepărta pentru un timp de melancolia care îl măcina. Şi de aceea n-am vrut să-i alin numaidecât rana.
— Poate că nu mai vrei să stai pe genunchii mei, domnişoară Eyre? fu următoarea lui remarcă, oarecum neaşteptată.
— De ce nu, domnule Rochester?
— Portretul pe care l-ai zugrăvit nu face decât să arate contrastul izbitor. Vorbele tale au înfăţişat în culori frumoase un graţios Apollo; el a rămas în mintea ta – „înalt, cu părul bălai şi ochi albaştri şi cu un profil grecesc". Şi-acum privirea ta se opreşte asupra unui Vulcan[241] – un adevărat fierar, oacheş, lat în umeri; şi pe deasupra, orb şi ciung.
— Nu m-am gândit niciodată la asta, dar e adevărat că semănaţi cu Vulcan, domnule.
— Ei bine, atunci poţi să mă laşi, domnişoară; dar înainte să pleci (şi mă strânse mai tare ca până atunci), te-aş ruga să-mi răspunzi la câteva întrebări.
Şi tăcu.
— Ce întrebări, domnule Rochester?
— St John ţi-a găsit postul de învăţătoare în Morton înainte să afle că îi eşti verişoară?
— Da.
— Îl vedeai des? Venea uneori la şcoală?

---

[241] *Psalmii*, 23:4.

— În fiecare zi.
— Îi plăcea ceea ce făceai, Jane? Ştiu că făceai lucruri bune, căci eşti înzestrată cu multe talente.
— Da, îi plăcea.
— A descoperit în tine multe calităţi, pe care nu se aştepta să le găsească? Unele dintre însuşirile tale nu sunt obişnuite.
— Asta n-o ştiu.
— Spui că aveai o căsuţă lângă şcoală; a venit vreodată să te vadă acolo?
— Când şi când.
— Seara?
— De câteva ori.
Aici domnul Rochester tăcu puţin.
— Cât timp ai locuit cu el şi surorile lui după ce aţi descoperit că sunteţi veri?
— Cinci luni.
— Rivers petrecea multă vreme cu tine şi verişoarele tale?
— Da, salonul din spate era sală de studiu şi pentru el, şi pentru noi; el stătea lângă fereastră şi noi la masă.
— Învăţa mult?
— Foarte mult.
— Ce?
— Limba hindi.
— Şi tu ce făceai în acest timp?
— La început am învăţat germana.
— El te învăţa?
— Nu ştia germana.
— Nu te-a învăţat nimic?
— Puţină hindi.
— Rivers te-a învăţat hindi?
— Da, domnule.
— Şi pe surorile lui?

— Nu.
— Numai pe tine?
— Numai pe mine.
— Tu i-ai cerut să te înveţe?
— Nu.
— El a vrut s-o facă?
— Da.
Un alt moment de tăcere.
— De ce a vrut-o? La ce-ţi putea servi limba hindi?
— Voia să merg cu el în India.
— Ah, acum ajung la esenţa chestiunii. Voia să te măriţi cu el?
— Da, mi-a cerut să îi devin soţie.
— Asta-i o poveste – o invenţie neruşinată, ca să mă superi.
— Îmi pare rău, dar asta e purul adevăr: mi-a cerut-o de mai multe ori şi a fost la fel de stăruitor pe cât sunteţi dumneavoastră de încăpăţânat.
— Domnişoară Eyre, îţi repet că poţi să mă laşi. De câte ori să-ţi spun acelaşi lucru? De ce te încăpăţânezi să rămâi cocoţată pe genunchii mei, când ţi-am spus să pleci?
— Pentru că mă simt bine aici.
— Nu, Jane, nu te simţi bine aici: pentru că inima ta nu e aici, ea e cu vărul tău – acest St John. Oh, până în clipa asta am crezut că micuţa mea Jane e doar a mea! Credeam că mă iubeşte chiar şi când m-a părăsit – o picătură de nectar în atâta amărăciune. Atâta timp am fost despărţiţi şi am vărsat atâtea lacrimi fierbinţi pentru despărţirea noastră, dar nu m-am gândit nici o clipă că pe când plângeam pentru Jane, ea iubea un altul! Dar n-are rost să sufăr. Jane, lasă-mă: du-te şi mărită-te cu Rivers.
— Atunci, daţi-mă deoparte, domnule – împingeţi-mă de aici; căci de bunăvoie n-o să vă părăsesc.

— Jane, îmi place glasul tău: el face să-mi renască speranţa, căci pare atât de sincer. Când îl aud, mă întorc în gând în urmă cu un an şi uit că acum eşti legată de altcineva. Dar nu sunt nebun – du-te...

— Unde trebuie să mă duc, domnule?

— Pe drumul tău – alături de bărbatul pe care ţi l-ai ales.

— Şi cine e el?

— Ştii bine – acest St John Rivers.

— El nu e bărbatul meu şi n-o să fie niciodată. Nu mă iubeşte şi nici eu nu-l iubesc. El iubeşte (aşa cum *poate* el iubi, şi nu ca dumneavoastră) o fată frumoasă pe care-o cheamă Rosamond. Voia să se însoare cu mine doar pentru că socotea că aş fi o nevastă de misionar potrivită, ceea ce ea n-ar putea fi. E un om bun şi mare, dar aspru; şi rece ca un munte de gheaţă. El nu e ca dumneavoastră, domnule; nu mă simt fericită alături de el – nici lângă el, şi nici cu el. El nu are pentru mine îngăduinţă – şi nici afecţiune. Nu vede nimic atrăgător în mine, nici măcar tinereţea – doar câteva calităţi intelectuale care-i pot fi de folos. Şi-atunci, trebuie să vă părăsesc, domnule, şi să mă duc la el?

M-am înfiorat fără să vreau şi m-am strâns din instinct şi mai aproape de stăpânul meu orb, dar iubit. El zâmbi:

— Cum, Jane? E-adevărat ce-mi spui? Asta e între tine şi Rivers?

— Pe deplin adevărat, domnule. Oh, nu trebuie să fiţi gelos! Am vrut să vă necăjesc puţin, ca să vă mai şterg din tristeţe: mă gândeam că furia e mai bună decât suferinţa. Dar dacă vreţi într-adevăr să vă iubesc, dacă aţi putea vedea cât de mult vă iubesc, aţi fi mândru şi fericit. Inima mea vă aparţine, domnule, şi aşa va fi întotdeauna, chiar dacă soarta mă va despărţi de dumneavoastră pentru totdeauna.

Mă sărută şi din nou gânduri dureroase îi întunecară chipul.

— Vederea mea pierită! Puterea mea beteagă! murmură el trist.

L-am mângâiat, pentru a-l alina. Ştiam la ce se gândeşte şi voiam să vorbesc eu în locul lui; dar nu îndrăzneam. Pentru o clipă, îşi întoarse faţa într-o parte şi am văzut o lacrimă strecurându-se pe sub pleoapa închisă şi prelingându-se pe obrazul lui aspru. Inima m-a durut.

— Nu sunt mai bun decât castanul bătrân, lovit de trăsnet, din livada de la Thornfield, spuse el nu după mult timp. Şi ce drept ar avea el să-i ceară unui caprifoi înflorit să-i acopere şubrezenia cu prospeţimea lui?

— Nu sunteţi şubred, domnule – şi nici un copac lovit de trăsnet. Sunteţi încă tânăr şi viguros. În jurul rădăcinilor dumneavoastră vor creşte alte plante, fie că le-o cereţi sau nu, pentru că se bucură de umbra dumneavoastră bogată; şi, crescând, se vor sprijini de dumneavoastră şi vi se vor încolăci în jurul trunchiului, căci puterea dumneavoastră le va da un reazem sigur.

Zâmbi din nou, căci vorbele mele îl alinau.

— Vorbeşti de prieteni, Jane? întrebă el.

— Da, de prieteni, am răspuns cu o oarecare şovăire, căci eu mă gândeam la ceva mai mult decât prieteni, dar nu ştiam ce cuvânt să folosesc.

El mă ajută.

— Ah, Jane! Dar eu am nevoie de o soţie.

— Adevărat, domnule?

— Da; e ceva nou pentru tine?

— Fireşte: n-aţi spus nimic de asta până acum.

— E o veste neplăcută?

— Asta depinde de împrejurări, domnule – de alegerea dumneavoastră.

— Pe care o s-o faci tu pentru mine, Jane. O să mă supun hotărârii tale.

— Alegeţi-o atunci, domnule, *pe cea care vă iubeşte cel mai mult.*

— Aş vrea s-o aleg pe *cea pe care o iubesc cel mai mult.* Jane, vrei să fii soţia mea?

— Da, domnule.

— Soţia unui sărman orb, pe care va trebui să-l duci de mână?

— Da, domnule.

— A unui bărbat schilod, cu douăzeci de ani mai bătrân decât tine, pe care va trebui să-l îngrijeşti?

— Da, domnule.

— Cu-adevărat, Jane?

— Foarte adevărat, domnule.

— Oh, iubita mea! Dumnezeu să te binecuvânteze şi să te răsplătească!

— Domnule Rochester, dacă am făcut vreodată în viaţa mea o faptă bună – dacă am avut vreodată un gând bun – dacă am înălţat vreodată o rugăciune sinceră şi curată – dacă am dorit vreodată ceva ce mi se cuvenea – acum sunt răsplătită. Pentru mine, să fiu soţia dumneavoastră înseamnă să mă bucur de toată fericirea acestui pământ.

— Pentru că fericirea pentru tine înseamnă sacrificiu.

— Sacrificiu! Dar ce sacrific? Foamea pentru hrană, aşteptarea pentru mulţumire. Să am dreptul să-l îmbrăţişez pe cel pe care-l iubesc – să mă sprijin pe cel în care mă încred: asta înseamnă să fac un sacrificiu? Dacă aşa este, atunci cu siguranţă fericirea înseamnă pentru mine sacrificiu.

— Şi să îmi înduri infirmitatea, Jane; să îmi treci cu vederea neputinţa.

— Care pentru mine, domnule, nu înseamnă nimic. Vă iubesc mai mult acum, când vă pot fi cu-adevărat de folos,

decât pe vremea independenţei dumneavoastră semeţe, când nu voiaţi să fiţi decât cel care dă şi ocroteşte.

— Până acum n-am vrut să fiu ajutat – să fiu dus de mână; de-acum încolo, simt că o să vreau asta. Nu mi-a plăcut să-mi pun mâna în cea a unui servitor, dar e plăcut să o simt strânsă de degetele gingaşe ale lui Jane. Am preferat singurătatea grijii permanente a servitorilor, dar ajutorul blând al lui Jane va fi o neîncetată bucurie. Jane mi se potriveşte; oare şi eu mă potrivesc ei?

— Până în cele mai adânci străfunduri ale firii mele, domnule.

— Dacă aşa stau lucrurile, nu mai avem ce să aşteptăm: trebuie să ne căsătorim numaidecât.

Chipul şi glasul îi erau aprinse: vechiul lui elan renăştea.

— Trebuie să devenim acelaşi trup şi suflet fără întârziere, Jane: nu trebuie decât să ne luăm actele necesare – şi pe urmă ne căsătorim...

— Domnule Rochester, tocmai am văzut că soarele a coborât mult din înaltul cerului, iar Pilot a plecat acasă să-şi ia masa. Lăsaţi-mă să mă uit la ceasul dumneavoastră.

— Prinde-ţi-l la brâu, Janet, şi ţine-l tu de-acum înainte: eu n-am ce să fac cu el.

— E aproape patru, domnule, nu vă e foame?

— Peste trei zile, Jane, trebuie să ne căsătorim. Nu te gândi acum la rochii frumoase şi bijuterii: toate astea nu sunt decât fleacuri.

— Soarele a zvântat toate picăturile de ploaie, domnule. Vântul nu mai adie: e foarte cald.

— Ştii, Jane, că port şiragul tău micuţ de perle în jurul gâtului meu pârlit de soare, sub cravată? Îl port din ziua în care mi-am pierdut singura comoară, ca o amintire.

— O să ne întoarcem acasă prin pădure, acolo e umbră.

El îşi continua propriile gânduri fără să-mi dea atenţie.

— Jane! Tu mă socoteşti un necredincios, dar în această clipă sufletul meu e plin de recunoştinţă pentru binefăcătorul Dumnezeu al acestui pământ. El nu vede ce vede omul, ci mult mai limpede; El nu judecă aşa cum judecă omul, ci mult mai înţelept. Am greşit: mi-aş fi întinat floarea cea curată – aş fi adus păcatul asupra neprihănirii ei: şi Atotputernicul a smuls-o de lângă mine. Eu, în răzvrătirea mea îndărătnică, aproape că am blestemat pronia cerească: în loc să mă plec în faţa hotărârii ei, am sfidat-o. Justiţia divină şi-a urmat cursul; m-au copleşit nenorocirile: am fost silit să umblu prin valea umbrei morţii[242]. Pedepsele *Lui* sunt puternice; iar una dintre lovituri m-a smerit pentru totdeauna. Ştii cât de mândru eram de puterea mea; dar ce e ea acum, când trebuie să o încredinţez călăuzirii străinilor, asemenea unui copil neputincios? În ultimul timp, Jane – doar în ultimul timp –, am început să văd şi să recunosc mâna lui Dumnezeu în soarta mea. Am început să simt remuşcare şi căinţă; dorinţa de a mă împăca cu Ziditorul meu. Uneori am început să mă rog: rugăciuni scurte, dar foarte sincere. Acum câteva zile – nu, îmi amintesc bine, a fost acum patru zile: era luni seară – am fost cuprins de o stare ciudată, în care durerea a luat locul disperării – tristeţea, supărării. De mult eram încredinţat că de vreme ce nu te puteam găsi nicăieri, trebuia să fii moartă. În acea seară, târziu – poate că era unsprezece sau douăsprezece –, înainte să mă retrag spre trista mea odihnă, l-am implorat pe Dumnezeu ca, dacă El socotea că e bine, să mă ia curând din această viaţă şi să fiu primit în cea care va să vină, unde încă mai nădăjduiam să o întâlnesc pe Jane. Eram în odaia mea, aşezat lângă fereastra deschisă, căci aerul înmiresmat al nopţii mă liniştea, deşi nu puteam

---

[242] *Apocalipsa*, 22:13. „Eu sunt Alfa şi Omega, Cel dintâi şi Cel de pe urmă, Începutul şi Sfârşitul."

vedea stelele şi-mi dădeam seama de prezenţa lunii doar printr-o ceaţă luminoasă nedesluşită. Te doream, Janet! Oh, te doream fierbinte, cu trupul şi cu sufletul! L-am întrebat pe Dumnezeu, suferind şi plin de umilinţă totodată, dacă nu fusesem prea mult timp deznădăjduit, îndurerat, chinuit; şi dacă nu puteam gusta curând, doar o singură dată, fericirea şi pacea. Am recunoscut că meritam tot ceea ce îndurasem – dar nu mai puteam îndura mult; şi, fără să vreau, buzele mele rostiră Alfa şi Omega[243] dorinţelor inimii mele: „Jane! Jane! Jane!”

— Aţi rostit aceste cuvinte tare?

— Da, Jane. Dacă m-ar fi auzit cineva, ar fi socotit că mi-am pierdut minţile, căci le-am pronunţat cu violenţă şi durere înnebunitoare.

— Şi era în noaptea de luni, pe la miezul nopţii?

— Da, dar ceasul nu contează: ceea ce a urmat a fost cel mai ciudat lucru. O să mă crezi superstiţios – o oarecare superstiţie am în sânge şi întotdeauna am avut: dar ceea ce-ţi spun acum e adevărat – cel puţin ceea ce-ţi povestesc acum, am auzit cu adevărat. Când am strigat: „Jane! Jane! Jane!”, un glas – nu pot să spun de unde venea, dar ştiu al cui glas era – mi-a răspuns: „Vin, aşteaptă-mă!”, iar o clipă mai târziu, vântul aduse în şoaptă până la mine cuvintele: „Unde eşti?” Dacă aş putea, ţi-aş descrie ce gânduri, ce imagini au trezit în mintea mea aceste cuvinte; şi totuşi, e greu de pus totul în cuvinte. După cum vezi, Ferndean e ascuns într-o pădure deasă, unde orice zgomot este înăbuşit şi se stinge fără ecou. Acea întrebare, „Unde eşti?”, părea să fie rostită dintre munţi, căci am auzit un ecou trimis de dealuri, care a repetat-o. În acea clipă, boarea de vânt ce-mi mângâia fruntea mi se păru mai proaspătă şi mai răcoroasă: aş fi

---

[243] *Luca*, 2:19. Răspunsul Mariei la vizita păstorilor: „Maria păstra toate cuvintele acelea şi se gândea la ele în inima ei.”

putut crede că eu şi Jane ne-am întâlnit într-un loc sălbatic şi pustiu. Cred că, într-adevăr, în gând ne-am întâlnit. Tu, fără îndoială, la acel ceas erai cufundată neştiutoare în somn, Jane; dar poate că sufletul tău plecase rătăcitor din temniţa lui, pentru a-l alina pe al meu; căci glasul era al tău – ştiu asta cu tot atâta siguranţă cu câtă ştiu că acum sunt în viaţă – era al tău!

Cititorule, era tot luni – pe la miezul nopţii – când primisem chemarea misterioasă, iar acelea erau chiar cuvintele cu care îi răspunsesem. Am ascultat povestea domnului Rochester, dar nu i-am spus nimic la rândul meu. Coincidenţa mi s-a părut prea tulburătoare şi inexplicabilă pentru a fi discutată. Dacă i-aş fi spus ceva, povestea mea l-ar fi impresionat profund şi mintea lui, înclinată încă spre tristeţe după atâtea suferinţe, nu avea nevoie acum de umbra adâncă a supranaturalului. Am păstrat, aşadar, toate cuvintele acelea şi m-am gândit la ele în inima mea[244].

— Şi-atunci n-o să te miri, continuă stăpânul meu, că aseară, când ai apărut în faţa mea pe neaşteptate, mi-a fost greu să cred că eşti mai mult decât o simplă nălucă şi un glas: ceva ce se va topi în tăcere şi neant, întocmai precum se topiseră şoapta de la miezul nopţii şi ecoul din munţi. Dar acum Îi mulţumesc lui Dumnezeu, căci ştiu că totul e adevărat. Da, Îi mulţumesc lui Dumnezeu!

Mă dădu jos de pe genunchii lui, se ridică şi, scoţându-şi respectuos pălăria, îşi aplecă spre pământ ochii lipsiţi de lumină şi rămase aşa, într-o umilinţă tăcută. Doar ultimele cuvinte ale rugăciunii sale le-am auzit:

— Îi mulţumesc Ziditorului meu pentru îndurarea de care şi-a amintit în judecata Sa. Mă închin Mântuitorului şi

---

[244] *Geneza*, 2:23. „Şi omul a zis: «Iată în sfârşit aceea care este os din oasele mele şi carne din carnea mea! Ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din om.»”

smerit Îl rog să-mi dea putere să duc de-acum înainte o viaţă mai curată decât am dus până acum!

Apoi îmi întinse mâna, pentru a fi călăuzit. Am luat acea mână dragă, am dus-o pentru o clipă la buze, apoi am lăsat-o să-mi cuprindă umărul: fiind mult mai scundă decât el, îi serveam drept sprijin şi totodată călăuză. Am intrat în pădure şi ne-am îndreptat către casă.

Capitolul XII

Concluzie

Cititorule, m-am căsătorit cu el. Am avut o cununie simplă: n-am fost decât eu şi cu el, pastorul şi ministrantul. Când ne-am întors de la biserică, m-am dus în bucătărie, unde Mary pregătea prânzul, iar John curăţa cuţitele, şi am spus:

— Mary, m-am căsătorit cu domnul Rochester în dimineaţa asta.

Menajera şi bărbatul ei se numărau printre acei oameni calmi şi cuviincioşi cărora poţi oricând să le dai o veste importantă fără a fi în primejdia de a ţi se sparge urechile cu ţipete ascuţite, după care să fii potopit de un puhoi de vorbe pline de mirare. Mary ridică ochii şi rămase cu privirea aţintită la mine: lingura cu care stropea friptura de pui ce se prăjea pe foc rămase în aer câteva minute şi tot atâta timp cuţitele lui John îşi găsiră odihna; dar Mary, aplecându-se apoi din nou asupra fripturii, spuse doar:

— Adevărat, domnişoară? Foarte bine!

Iar după o clipă continuă:

— V-am văzut ieşind cu stăpânul, dar n-am ştiut că vă duceţi la biserică să vă cununaţi.

Şi îşi văzu mai departe de friptură. Când m-am întors către el, John rânjea vesel, cu gura până la urechi:

— I-am zis eu lui Mary ce-o să se-ntâmple, spuse el. Ştiam ce-o să facă domnul Edward (John era un servitor vechi şi-l cunoştea pe stăpânul său încă de pe vremea când era foarte tânăr şi de aceea îi spunea adeseori pe numele mic) şi eram sigur că nici n-o să aştepte prea mult. Şi eu zic c-a făcut bine. Vă urez multă fericire, domnişoară! şi se trase politicos de moţul din frunte.

— Mulţumesc, John. Domnul Rochester mi-a spus să vă dau dumitale şi lui Mary asta.

Şi i-am pus în mână o hârtie de cinci lire. Fără să aştept să-mi mai spună ceva, am ieşit din bucătărie. Mai târziu, trecând prin faţa uşii, am auzit cuvintele:

— Poate că e mai bună pentru el decât vreuna din doamnele alea alese – apoi, or fi altele mai frumoase, da' nici ea nu e urâtă şi e tare bună; şi-apoi, pentru el e grozav de frumoasă, asta poa' să vadă orişicine.

Am scris imediat la Moor House şi la Cambridge, pentru a le spune verilor mei ce făcusem şi pentru a le explica mai bine motivele mele. Diana şi Mary îmi aprobară hotărârea din toată inima. Diana mă anunţă că mă lasă să-mi termin luna de miere şi pe urmă vine să mă vadă.

— Ar face mai bine să nu aştepte până atunci, Jane, spuse domnul Rochester, căruia i-am citit scrisoarea ei; asta ar însemna să vină mult prea târziu, căci luna noastă de miere va străluci toată viaţa, iar razele ei vor păli doar deasupra mormântului tău sau al meu.

Cum a primit St John vestea, nu ştiu; nu mi-a răspuns la scrisoare. Cu toate acestea, şase luni mai târziu mi-a scris – fără să menţioneze numele domnului Rochester sau să pomenească în vreun fel de căsătoria mea. Scrisoarea lui era calmă şi prietenoasă, deşi foarte serioasă. De atunci, mi-a scris în mod regulat, deşi nu foarte des: speră că sunt fericită şi e încredinţat că nu mă număr printre cei care

trăiesc fără Dumnezeu şi nu iau seama decât la lucrurile lumeşti.

Nu-i aşa, cititorule, că n-ai uitat-o pe micuţa Adèle? Eu n-o uitasem şi curând i-am cerut domnului Rochester să mă lase să mă duc s-o văd la pensionul unde o trimisese. Am fost mişcată de bucuria imensă cu care m-a revăzut. Părea palidă şi slabă şi mi-a spus că nu e fericită. Am descoperit că regulamentul acelei şcoli era prea strict, iar lecţiile prea grele pentru o fetiţă de vârsta ei şi am adus-o acasă. Voiam să fiu din nou guvernanta ei, dar curând mi-am dat seama că era imposibil: timpul şi atenţia mea erau cerute de altcineva – soţul meu avea nevoie de ele. Aşa că am căutat o şcoală cu un regim mai blând şi suficient de aproape pentru a o putea vizita mai des şi să o aduc uneori acasă. Am avut grijă să nu-i lipsească nimic din ceea ce ar putea contribui la o viaţă plăcută; curând s-a obişnuit cu noua şcoală, unde se simţea bine, şi a obţinut progrese mari în studiile ei. Pe măsură ce a crescut, o educaţie britanică sănătoasă a corectat în mare măsură defectele ei franţuzeşti; şi când a plecat de la pension, am găsit în ea o tovarăşă plăcută şi îndatoritoare, supusă, blândă şi cu o purtare frumoasă. Prin atenţia ei plină de recunoştinţă faţă de mine şi ai mei, mi-a răsplătit din plin bunătatea pe care i-o putusem oferi cândva.

Povestea mea se apropie de sfârşit; trebuie să mai spun doar câteva cuvinte despre viaţa mea ca soţie şi câte ceva despre cei ale căror nume au fost mai des pomenite şi am încheiat.

Sunt măritată de zece ani şi ştiu ce înseamnă să trăieşti cu totul pentru şi alături de cel pe care îl iubesc cel mai mult pe acest pământ. Mă socotesc pe deplin binecuvântată – nespus de binecuvântată, pentru că sunt viaţa bărbatului meu, aşa cum şi el e viaţa mea. Nici o femeie nu a fost mai unită cu bărbatul ei, decât sunt eu:

niciodată n-a fost mai pe deplin os din oasele lui şi carne din carnea lui[245]. Nu mă satur niciodată de tovărăşia lui Edward şi nici el de a mea, aşa cum nu suntem obosiţi de bătăile inimii care zvâcneşte în piepturile noastre şi de aceea suntem mereu împreună. A fi împreună înseamnă pentru noi a fi liberi ca în singurătate şi veseli ca în tovărăşia unor prieteni. Cred că vorbim cât e ziua de lungă: vorbind unul cu altul e ca şi cum ne-am asculta gândurile, mai însufleţite. Am toată încrederea în el şi încrederea lui e toată pentru mine: firile noastre se potrivesc perfect, iar urmarea e o înţelegere desăvârşită.

Domnul Rochester a rămas orb în primii doi ani ai căsniciei noastre; poate că asta ne-a apropiat atât de mult, ne-a legat atât de puternic, căci eu eram vederea lui, aşa cum încă îi mai sunt mâna dreaptă. Eram cu-adevărat, aşa cum de multe ori îmi spunea, lumina ochiului său[246]. Prin mine vedea natura şi citea cărţile; şi niciodată nu oboseam să privesc pentru el şi să pun în cuvinte frumuseţea câmpului, a copacilor, oraşelor, apelor, norilor şi a razelor de soare – a priveliştii din faţa noastră, a vremii din jurul nostru şi să-i înfăţişez prin glasul meu ceea ce lumina nu le mai putea arăta ochilor lui. Niciodată nu oboseam să-i citesc sau să-l duc acolo unde voia să meargă sau să fac pentru el ceea ce dorea. Şi fiecare dintre serviciile pe care i le făceam mă bucura pe deplin, cu toate că mă şi întrista – căci el îmi cerea toate aceste lucruri fără vreo ruşine dureroasă sau umilinţă deznădăjduită. Mă iubea atât de sincer, încât îi era uşor să-mi ceară să-l ajut; simţea că îl

[245] Ca în descrierea felului în care Domnul a avut grijă de poporul israelit: „L-a înconjurat, l-a îngrijit şi l-a păzit ca lumina ochiului Lui” (*Deuteronom*, 32:10).

[246] În *Pilgrim’s Progress* de Byron (1684), cel care o însoţeşte pe Christiana şi pe copiii ei, apărându-i de duşmani – probabil forme ale lui Apollyon – în Valea Umbrei Morţii.

iubesc atât de mult, încât acel ajutor era chiar dorinţa mea fierbinte.

După acei doi ani, într-o dimineaţă, pe când îmi dicta o scrisoare, se apropie şi se apleacă spre mine, spunând:

— Jane, ai la gât o podoabă care străluceşte.

Aveam un ceas de aur cu lanţ; i-am răspuns că da.

— Şi o rochie albastru-deschis?

Aveam. Atunci îmi spuse că de ceva vreme i se păruse că negura ce îi acoperea unul dintre ochi se destrămase puţin, iar acum era sigur de asta.

Ne-am dus la Londra. A fost consultat de un oculist vestit şi în cele din urmă şi-a recăpătat vederea la acel ochi. Nu poate vedea prea clar, nu poate citi sau scrie mult timp; dar poate să meargă singur, fără să mai fie dus de mână: cerul nu mai e pentru el un deşert pustiu şi nici pământul o genune întunecată. Iar când i-a fost pus în braţe primul său fiu, a putut vedea că îi moştenise ochii, aşa cum fuseseră ei altădată – mari, negri şi strălucitori. Şi cu acel prilej, din nou, cu sufletul plin de gratitudine, a recunoscut că Dumnezeu a fost milostiv în judecata Lui dreaptă.

Edward şi cu mine suntem aşadar fericiţi; şi cu atât mai mult cu cât cei pe care îi iubim sunt şi ei fericiţi. Diana şi Mary Rivers s-au măritat amândouă. În fiecare an vin ele să ne vadă sau ne ducem noi la ele. Soţul Dianei este căpitan de marină: un ofiţer curajos şi un om bun. Cel al lui Mary e preot, un prieten al fratelui său şi, datorită talentelor şi principiilor sale, demn de această căsnicie. Căpitanul Fitzjames şi domnul Wharton îşi iubesc soţiile şi sunt iubiţi de ele.

Cât despre St John Rivers, el a părăsit Anglia şi s-a dus în India. A apucat-o pe calea pe care şi-a ales-o şi încă o mai urmează. Şi nu a existat vreodată un deschizător de drumuri mai hotărât şi mai neobosit ca el printre stânci şi primejdii. Hotărât, credincios şi devotat, plin de tărie şi zel

şi încredere, el trudeşte pentru semenii săi; le netezeşte drumul anevoios către desăvârşire; doboară ca un uriaş prejudecăţile credinţei şi castelor care i se abat în cale. Poate că e aspru, poate că cere prea mult, poate că ambiţiile sale sunt încă mari; dar asprimea lui e a războinicului Inimă-mare[247], care îşi apără convoiul de pelerini de atacul lui Apollyon[248]. El este apostolul care vorbeşte în numele lui Hristos când spune: „Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine însuşi, să-şi ia Crucea şi să mă urmeze.”[249] Ambiţia lui e cea a spiritului superior, al cărui ţel este să-şi găsească un loc în rândul celor dintâi care sunt răscumpăraţi de pe acest pământ – care stau fără vină înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu[250], care împărtăşesc ultimele izbânzi măreţe ale Mielului, care sunt chemaţi şi aleşi şi credincioşi.

St John nu s-a însurat şi nici n-o va face vreodată. Îşi este sieşi de-ajuns pentru trudă; şi truda lui se-apropie de sfârşit: soarele lui glorios se grăbeşte către asfinţit. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la el m-a făcut să vărs lacrimi omeneşti, dar mi-a umplut sufletul de o bucurie divină: îşi presimţea răsplata sigură, cununa care nu se

---

[247] „Îngerul adâncului nesfârşit”, împotriva căruia Christian (Creştinul) trebuie să lupte în *Pilgrim’s Progress* (vezi nota anterioară). După ce a fost înfrânt în Valea Umilinţei, Apollyon se retrage în Valea Umbrei Morţii.

[248] *Marcu*, 8:34.

[249] Apocalipsa, 14:4-5. „Ei nu s-au întinat cu femei, căci sunt verguri şi urmează pe Miel oriunde merge El. Au fost răscumpăraţi dintre oameni, ca cel dintâi rod pentru Dumnezeu şi pentru Miel. Şi în gura lor nu s-a găsit minciună, căci sunt fără vină înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu.”

[250] *Corinteni*, 19:25.

poate veşteji[251]. Ştiu că următoarea scrisoare pe care o s-o primesc va fi scrisă de o mână străină, care-mi va spune că robul bun şi credincios[252] a fost în cele din urmă chemat în bucuria Stăpânului său. Şi de ce să plâng pentru asta? Ultimul ceas al lui St John nu va fi întunecat de teama morţii; mintea lui nu va fi umbrită de nori; inima lui va rămâne neînfricată; nădejdea lui va fi sigură; credinţa, statornică. Cuvintele lui stau mărturie.

„Stăpânul meu”, scrie el, „m-a înştiinţat. În fiecare zi îmi vesteşte tot mai desluşit – «Da, Eu vin curând»5; şi cu fiecare ceas, răspund tot mai înflăcărat: «Amin! Vino, Doamne Iisuse!»”

SFÂRŞIT

Cuprins

VOLUMUL I

[251] Parabola talanţilor: „Stăpânul său i-a zis: «Bine, rob bun şi credincios; ai fost credincios în puţine lucruri, te voi pune peste multe lucruri; intră în bucuria stăpânului tău.»”

[252] *Apocalipsa*, 22:20. Penultimul verset al *Bibliei*: „Cel ce adevereşte aceste lucruri zice: «Da, Eu vin curând». Amin! Vino, Doamne Iisuse.”

VOLUMUL AL II-LEA

VOLUMUL AL III-LEA